

B 352/301

B 352/301
10035
1985
2012

DR. SIPÖCZ JENŐ
POLGÁRMESTER ELŐSZAVÁVAL

BUDAPESTI HIVATALI ÚTMUTATÓ

SZERKESZTIK:

RADÓ RICHÁRD ÉS GÁRDONYI JENŐ

1976

B352/301
10035

ERDŐMÁRÓSI
KÖNYVTÁR
BUDAPEST

Mit akar ez a könyv?

Az egyszerű nép képzeletében a törvény magas trónuson ül és lángpallóst, vagy igazságosztó mérleget tart a kezében, mint a rómaiak istenasszonya. A művelt ember tisztában van azzal, hogy a törvény jogszabályokat tartalmaz, tiltó vagy parancsoló rendelkezéseket képvisel, amelyek az államhatalom rendjében mindenkire nézve kötelezők. A törvény hatalma félelmetes hatalomként jelenik meg a nagyközönség szemében, pedig a törvény szelleme áldó és védő hatalmat jelent, az élet- és vagyónbiztonságon túl mindenkinek a rendes és nyugodt társadalmi életalapot biztosítja.

A törvény uralma magas fokot jelent az emberi közösség kulturális haladásában; éppen azért a törvényes rend bizalmat érdemel, a műveltség elemi követelménye, hogy az állampolgárok a törvényes hatalommal szemben bizalommal és engedelmséggel viselteszenek. A hatóságok feladata a törvényes rendelkezések végrehajtása, illetve a fennálló jogrend érvényesítése közben, hogy az állami gondoskodás, a törvényes rend szociális melegségét, a pártatlan igazság bizalmat követelő érzését ébresszék fel azokban, kik jogot keresnek náluk, vagy ügyes-bajos dolgaik elintézésére kérik a hatósági szerveket.

A közpályán, a városi közület szolgálatában kezdettől fogva az volt az alapelvem, hogy a tisztviselő, ki a maga helyén a törvényes rendet képviseli, hivatalos munkájával, a jogszabályok alkalmazásával a közönség érdekeit szolgálja. Nem önmagáért, hanem a közönségért van, tehát legfőbb szempontja az ügyek intézésénél az kell legyen, hogy az embereket megerősítse a törvényes rend iránti bizalmukban, a közület pártatlan tiszteletében. Minden adandó alkalommal

figyelmeztettem a fővárosi alkalmazottakat, hogy szolgálatkészek és udvariasak legyenek a hivatalokban megforduló közönséggel szemben. Az érdeklődőket tájékoztassák, adják meg az útbaigazításokat azok számára, kik ügyeik elintézése végett felkeresik a hivatalokat. Ez a szempont vezetett akkor, mikor a központi városházán Tudakozódó Irodát állítottam fel és a célnak megfelelő, szakképzett tisztviselőket rendeltem az odaforduló közönség útbaigazítására. Intézményesen álltunk annak a célnak a szolgálatába, hogy megnyerjük az emberek bizalmát a közigazgatási munka számára.

A hivatal megadja a tájékoztatást, megmondja, hogy hol intézik el a kérdéses ügyeket, de a vonatkozó jogszabályok ismeretét nem nyújthatja. A hivatal megmondja, hogy a kérvények, beadványok, ipari és egyéb ügyek a városi közigazgatás melyik ügyosztályán nyerne elintéztést, de az elintézési módokat csak a vonatkozó szabályrendeletek és más törvényes rendelkezések elolvasása, tanulmányozása után lehet megtudni. Ezt a célt szolgálja, mintegy kiegészíti a Tudakozódó Iroda munkáját ez a könyv, mely a székesfőváros hivatalainak, intézeleinek, intézményeinek és üzeleinek, valamint közigazgatási szervezetének útbaigazító, tájékoztató ismertetését tartalmazza. A nagyközönség a B u d a p e s t i H i v a t a l i Ú t m u t a t ó-ból kimerítő felvilágosítást kap mindarról, amit a városházi közigazgatásról gyakorlati szempontból tudnia kell. A könyv közérdeket szolgál, hézagpótló munka a maga nemében, ez okból ajánlom azok figyelmébe, kik a városi közigazgatás ügyvitele iránt érdeklődnek.

Budapest, 1934. június hó.

Mikóczy

Budapest székesfőváros
polgármestere.

B 352 / 301

AZ OLVASÓHOZ.

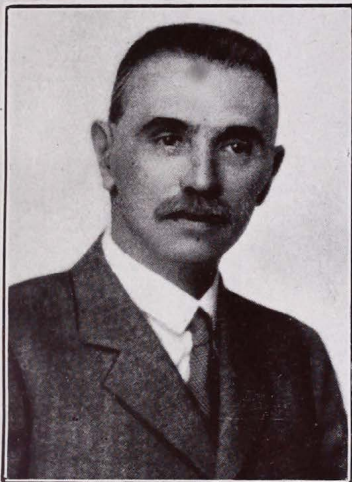
Ez a könyv azok számára készült, akiknek a székesfőváros hatóságaival akad valamely dolguk. Szól tehát Budapest minden polgárának, aki bárminő vonatkozásba kerül a székesfőváros közigazgatásának szerveivel. Az adatokat lelkiismeretes pontossággal állítottuk össze, gondoskodtunk az óriási anyag rövid és tömör összefoglalásáról, valamint könnyű áttekintéséről. Könyvünk célja, hogy még a legaprólékosabb kérdésben is tájékoztassa a közönséget, amelynek a mai súlyos megélhetési viszonyok között, gonddal-bajjal teli élete a legkevésbé alkalmas arra, hogy tanácsalanságában órákat, sőt napokat töltsön el hiábavaló futkározással és várakozással akár a legegyszerűbb ügy intézésénél. De könnyíteni kívánunk a sokszor túlterhelt hivatali alkalmazottak helyzetén is, akik óriási munkahalmazuk közepette sokszor a legjobb akarat mellett sem képesek ügyfeleiket sürgős és kimerítő útbaigazítással ellátni. A könyv könnyű áttekinthetősége és a közönség gyors útbaigazítása érdekében lexikonszerűen dolgoztuk fel a tájékoztató adatokat, úgy hogy minden kérdés elintézésének módjára, kellékeire vonatkozóan a betűrendbe szedett címszavak alatt található a pontos útmutatás. Tehát a hiábavaló időpazarlástól akarjuk megkímélni a közönséget és szolgálatot akarunk tenni a székesfőváros derék tisztviselői karának.

Ezt a kettős célt szolgálja a *Budapesti Hivatali Útmutató*, mely szükségszerű megjelenését elsősorban annak a férfiúnak köszönheti, aki szociális érzékkel és a legnemesebb emberi szándékkal eltelve vezeti a székesfőváros ügyeit.

Hálával és köszönettel emlékezünk meg dr. *Sipőcz* Jenő polgármester úrról és mindazokról, akik a város vezetésében segítőtársai, köztük elsősorban *Liber* Endre és *Szendy* Károly alpolgármester urakról, dr. *Lamotte* Károly, dr. *Schuler* Dezső, *Wossela* Sándor, *Király* Kálmán, *Kovács házy* Vilmos, dr. *Némethy* Károly, dr. *Szepesváry* Pál, dr. *Salamon* Géza, dr. *Bódy* László, dr. *Felkay* Ferenc, dr. *Morvay* Endre, dr. dorogi *Farkas* Ákos és dr. báró *Babarczy* István tanácsnok urakról és azokról a kitűnő tisztviselőkről, akik a köz érdekében becsületes törekvésünket szeretettel támogatták és a nagy adathalmaz megszerzését lehetővé tették.

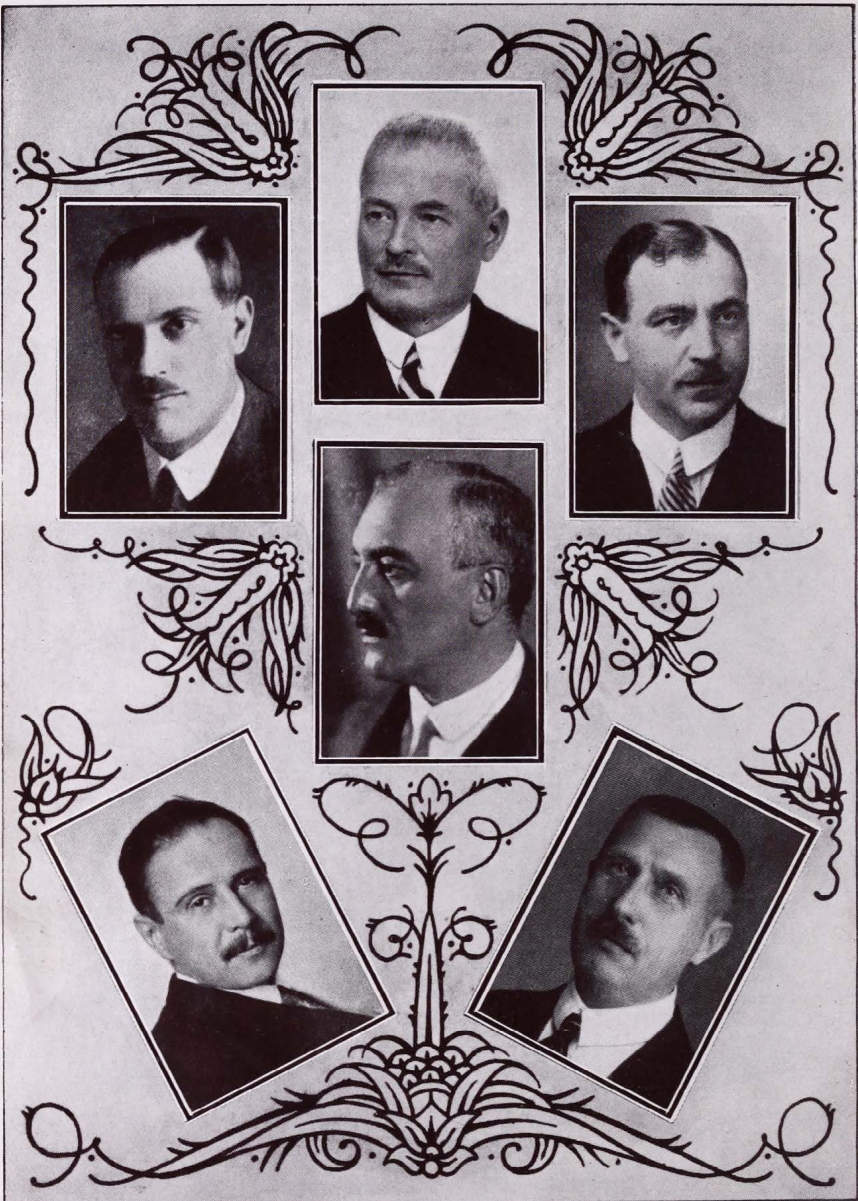
Budapest, 1934. június hónapban.

A SZERKESZTŐK.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS VEZETŐI:

*Borvendég Ferenc főpolgármester, dr. Sipőcz Jenő polgármester,
Liber Endre alpolgármester, Szendy Károly alpolgármester.*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI HIVATALAINAK VEZETŐI :

*Dr. dorogi Farkas Ákos tanácsnok, Király Kálmán tanácsnok, dr. Bódy László tanácsnok,
dr. Szepesváry Pál tanácsnok,
dr. Lamotte Károly tanácsnok, Kempelen Ágoston h. tanácsnok.*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI HIVATALAINAK VEZETŐI:

*Dr. Rosta János ügyosztályvezető-főjegyző, dr. Schuler Dezső tanácsnok,
dr. Salamon Géza tanácsnok, Kovácsházy Vilmos tanácsnok, dr. Morvay Endre tanácsnok,
Wossala Sándor tanácsnok, dr. Némethy Károly tanácsnok.*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI HIVATALAINAK VEZETŐI:

*Dr. Babarczy István báró tanácsnok, dr. Felkay Ferenc tanácsnok,
dr. Szemethy Károly tiszti főügyész, dr. Csordás Elemér tiszti főorvos, dr. Csorna Kálmán áruaszéki elnök,
Sebő Béla főszámvevő, Honffy Lajos adóhivatali igazgató.*

A SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI HIVATALAI, AZOK VEZETŐI ÉS HELYETTES VEZETŐI.

Főpolgármester : Borvendég Ferenc.

Főpolgármesteri hivatal és a közigazgatási bizottság segédhivatala (IV., Váci-utca 62—64., távbeszélő száma : 841—03 és 845—28). Hivatalvezető : Dr. Szentmiklósy József tanácsjegyző, helyettesei : Dr. Orbay Dénes és Kosztolányi József tanácsjegyzők.

Polgármester : Dr. Sipőcz Jenő.

Polgármesteri hivatal (IV., Központi városháza, I. em. 94., távbeszélő száma : Városháza 300 mellékállomás) : Dr. Csanády Gusztáv tanácsjegyző ; Dr. Tomcsányi Tamás tanácsi segédfogalmazó ; Anka János ideiglenes hivatalnok ; Széll Rózsa főkezelőnő, Gregorovits Ernőné kezelőnő.

Alpolgármesterek : Liber Endre (IV., Központi városháza I. em. 89—90., távbeszélő száma : Városháza 201. mellékállomás) ; Szendy Károly (IV., Központi városháza II. em. 260., távbeszélő száma : Városháza 202. mellékállomás).

Alpolgármesteri hivatalok : Kenessey Gizella, Müller Antalné és Szőreghy Kornélia kezelőnők.

Ügyosztályok :

Polgármesteri I. (Elnöki) ügyosztály (IV., Központi városháza I. em. 105., távbeszélő száma : Városháza 101. mellékállomás). Ügyosztályvezető : Dr. Farkas Ákos tanácsnok ; helyettese : Horony-Pálffy Aurél tanácsi főjegyző.

Polgármesteri II. (Út- és csatornaépítési) ügyosztály (IV., Központi városháza, Kamermayer Károly-utcai rész, II. em. 267—295. és Gerlóczy-utcai rész III. em. 348—349., távbeszélő száma : Városháza 102.). Ügyosztályvezető : Király Kálmán tanácsnok. Ügyosztályvezető helyettesei : Zaitz László és dr. Viola Rezső műszaki főtanácsosok. Jogi helyettese : Unger Ferenc tanácsi főjegyző.

Polgármesteri III. (Városrendezési és magánépítési) ügyosztály (IV., Központi városháza, Kamermayer Károly-utcai rész, III. em., távbeszélő száma : Városháza 103.). Ügyosztályvezető : Kempelen Ágoston műszaki főtanácsos. Műszaki helyettese :

Szécsi Jenő műszaki főtanácsos. Jogi helyettese : dr. Rózsa-völgyi István tanácsjegyző.

Polgármesteri IV. (Közjogi, katonai és illetőségi) ügyosztály (IV., Központi városháza, Károly király-úti rész, I. emelet, távbeszélő száma : Városháza 104.). Ügyosztályvezető : dr. Szepesváry Pál tanácsnok. Helyettese : dr. Czebe Jenő tanácsi főjegyző.

Polgármesteri V. (Közlekedési) ügyosztály (IV., Központi városháza, II. számú pavillon, I. emelet, távbeszélő száma : Városháza 105.). Ügyosztályvezető : dr. Bódy László tanácsnok. Helyettese : dr. Gallner Ferenc tanácsi főjegyző.

Polgármesteri VI. (Pénzügyi) ügyosztály (IV., Központi városháza, Városház-utcai rész, II. emelet, távbeszélő száma : Városháza 106.). Ügyosztályvezető : dr. Lamotte Károly tanácsnok. Helyettese : Zielinski Tibor tanácsi főjegyző.

Polgármesteri VII. (Közoktatási) ügyosztály (IV., Központi városháza, II. emelet, távbeszélő száma : Városháza 107.). Ügyosztályvezető : (A könyv megjelenésekor az állás üresedésben.) Helyettese : dr. Boros Pál tanácsi főjegyző.

Polgármesteri VIII. (Közélelmezési) ügyosztály (IV., Központi városháza, II. emelet, Gerlóczy-utcai rész, távbeszélő száma : Városháza 108.) Ügyosztályvezető : dr. Rosta János tanácsi főjegyző. Helyettese : dr. Kiss Zoltán tanácsjegyző.

Polgármesteri IX. (Közjótékonsági és szociálpolitikai) ügyosztály (IV., Központi városháza, I. sz. pavillon, távbeszélő száma : Városháza 109. mellékállomás). Ügyosztályvezető : dr. Schuler Dezső tanácsnok. Helyettese : Bártl Tivadar tanácsi főjegyző.

Polgármesteri X. (Közegészségi) ügyosztály (IV., Központi városháza, Gerlóczy-utcai rész, távbeszélő száma : Városháza 110.). Ügyosztályvezető : dr. Salamon Géza tanácsnok. Helyettese : dr. Rostagni Achilles tanácsi főjegyző.

Polgármesteri XI. (Városgazdasági) ügyosztály (IV., Központi városháza, Városház-utcai rész, II. emelet, távbeszélő száma : Városháza 111.). Ügyosztályvezető : Kovácsházy Vilmos tanácsnok. Helyettese : dr. Vigyázó Géza tanácsi főjegyző.

Polgármesteri XII. (Vízvezetési és világítási) ügyosztály (IV., Központi városháza, II. emelet, keresztfolyosó, távbeszélő száma : Városháza 112.). Ügyosztályvezető : dr. Morvay Endre tanácsnok. Helyettese : dr. Mártonffy Márius tanácsjegyző.

Polgármesteri XIII. (Magasépítési) ügyosztály (IV., Központi városháza, Gerlóczy-utcai rész, III. emelet 308—356. Távbeszélő száma : Városháza 113.). Ügyosztályvezető : Wossala Sándor tanácsnok. Műszaki helyettesei : Szinte László és Fridrich Lajos műszaki főtanácsosok. Jogi helyettese : dr. Hetessy Ferenc tanácsjegyző.

Polgármesteri XIV. (Közművelődési) ügyosztály (IV., Központi városháza, I. számú pavillon. Távbeszélő száma : Városháza 114.). Ügyosztályvezető : dr. Némethy Károly tanácsnok. Helyettese : Antalffy Géza tanácsi főjegyző.

Polgármesteri XV. (Közgazdasági és ipari) ügyosztály (IV., Központi városháza, II. pavillon, II. emelet. Távbeszélő száma: Városháza 115.) Ügyosztályvezető: dr. báró Babarczy István tanácsnok. Helyettese: dr. Pertik Béla tanácsi főjegyző.

Racionalizálással megbízva: dr. Felkay Ferenc tanácsnok.

Árvaszék (IV., Központi városháza, I. em. Kamer Mayer Károly-utcai rész, távbeszélő száma: Városháza 590. és 584.). Árvaszéki elnök: dr. Csorna Kálmán. Árvaszéki elnökhelyettesek: dr. Gorondy-Novák Sándor és dr. Wester Gusztáv.

Tisztifőorvosi hivatal (IV., Központi városháza, II. pav., I. em. Távbeszélő száma: Városháza 569.). Tisztifőorvos: dr. Csordás Elemér m. kir. egészségügyi főtanácsos. Tisztifőorvos-helyettes: dr. Szécsi Ernő m. kir. egészségügyi tanácsos.

Tisztii ügyészség (IV., Központi városháza, I. em., Gerlóczy-utcai rész). Tisztii főügyész: dr. Szemethy Károly. Tisztii főügyész-helyettes: dr. Várady Jenő.

Főszámvevői hivatal: (IV., Központi városháza. Városház-utcai rész. Földszint 23—29. Távbeszélő száma: Városháza 180.) Sebő Béla főszámvevő.

Székesfővárosi számszék (IV., Gróf Károlyi-utca 8. sz. Távbeszélő száma: Aut. 841—02.). Számszéki igazgató: Papanek Ernő. Számszéki helyettes igazgató: Szemes Ferenc.

Levéltár (IV., Központi városháza, I. em. keresztfolyosó. Távbeszélő száma: Városháza 576.). Főlevéltáros: dr. Gárdonyi Albert. Levéltáros: dr. Budó Juszti.

Központi adószámveteli hivatal (IV., Központi városháza, II. pavillon, II. em. Távbeszélő száma: Városháza 525.). Vezető: Honffy Lajos adóhivatali igazgató.

Központi pénztár (IV., Központi városháza, I. em. 120. Távbeszélő száma: Városháza 660.). Vezető: Dingha Árpád igazgató.

Polgármesteri központi segédhivatal (IV., Központi városháza, I. em. 114.). Vezető: Reiter Ferenc segédhivatali főigazgató.

Tudakozó iroda (IV., Központi városháza, I. em. 114.) Vezető: Fent Nándor segédhivatali főigazgató.

A POLGÁRMESTERI ÜGYOSZTÁLYOK ÜGYKÖRE AZ IDŐKÖZI MÓDOSÍTÁSOK FIGYELEMBEVÉTELÉVEL.

Elnöki (I.) ügyosztály.

A polgármester részére fenntartott ügyek közül azok, amelyeket más ügyosztály hatáskörébe nem utaltattak; az összes köz-igazgatási hivatalok és intézetek felügyelete; általános szervezési ügyek, új hivatalok felállítása, új állások szervezése és a meglévők megszüntetése; az alkalmazottak személyzeti ügyei (választás, kinevezés, beosztás, illetmény szabályozás és kiutalványozás, nyugdíjazás, segélyek, jutalmak, kiküldetések, az alkalmazottak fegyelmi ügyei, tisztviselőképzés), az alkalmazottak részére, vala-

mint a hivatalok részére szükséges közlekedési (államvasúti és villamosvasúti) jegyek beszerzése, hivatalos használatra közlekedési eszközök engedélyezése és azoknak kezelése, kegyúri ügyek, ideértve a személyzet javadalmazási ügyeit is, templomi ének- és zenekari ügyek ; a felekezetek egyházi adó ügyében a felszólamlási ügyek, közigazgatási és iskolai altsztek, tűzoltók és javadalmi őrség személyzeti ügyei, sajtóügyek, a sajtórendészeti ügyek kivételével (hírlapok és folyóiratok megrendelése és előfizetése) ; statisztikai hivatal, székesfővárosi alkalmazottak segítőalapjának ügyei ; a főváros által bérelt távbeszélőállomások és a városházi távbeszélő központ ügyei ; munkásnyilvántartó, a Fővárosi Közlöny szerkesztése és kiadása, Házinyomda, Budapest Jogszabályai és a Városi Jog szerkesztése és kiadása.

Út- és csatornaépítési (II.) ügyosztály.

Utak és hidak építése, utak burkolása és csatornázása, burkoló és csatornajárulemek ügyei, csatornaszivattyútelepek, hegyi vizek levezetése, patak- és árokszabályozás, árvízvédelmi ügyek, partvédelem, vízjogi és vízrendőri ügyek, hajólevelek és hajómalmok nyilvántartása ; anyagvizsgáló állomás, Gellérthegyi kőporbánya, kertészet, nyilvános sétaterek, faültetvények, népligetek és népkertek, fa- és vaspadok, gépbódék és a nyilvános sétányok kerítéseinek gondozása, helyreállítása, köztisztasági hivatal, köztisztasági munkásszemélyzet ügyei, szeméttelep, fővárosi kátrányozó és bitumenezőtelep, a VII. ker., István-út 50. szám alatt kisajátított ingatlan fenntartása és kezelése ; nyilvános illemhelyek.

Városrendezési és magánépítési (III.) ügyosztály.

A város területének felmérése, nyilvántartása, városszabályozás, telekrendezés, építési engedélyek, ingatlanok szerzése, kisajátítása, elidegenítése, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi telkek bérbeadása és hasznosítása, a székesfőváros ingatlan vagyonának és az ingatlanvagyonban beálló változásoknak nyilvántartása.

Közjogi, katonai és illetőségi (IV.) ügyosztály.

Közjogi és általános rendészeti ügyek ; a törvényhatóság területére és a közigazgatási és választókerületek alakítására vonatkozó ügyek ; községi és országgyűlési választók összeírása, sajtórendészeti ügyek, anyakönyvi ügyek (anyakönyvi hivatalok vizsgálata, házasságnak kihirdetés alól való fölmentése, megegyezések a gyermek vallására, felekezeti változások nyilvántartása, törvényesítések, anyakönyvi ügyekben felsőbbfokú határozatok hozatala), névváltoztatások, helyhatósági bizonyítványügyek ; büntetőbírósi ítéletekkel kiszabott mellékbüntetések nyilvántartása, politikai jogok gyakorlását igazoló helyhatósági bizonyítványok kiállítása, társadalmi egyesületek, amelyek más ügyosztályhoz nem tartoznak, egyleti ügyek, az ipari, kereskedelmi és jótékony-

sági egyesületek kivételével (közhivatalnokok egyesületei, kaszinók, társaskörök), a katonai szolgálatra érvényes jogszabályok végrehajtása, a katonaság elhelyezése és beszállásolása, katonai előfogatok biztosítása és kiszolgáltatása, katonai laktanyák építési programjának megállapítása, költségek biztosítása, a laktanyák kezelése, a katonai szolgálattal kapcsolatos kihágási ügyek; honosági és kivándorlási ügyek, illetőségi ügyek, ideértve a kórházi és szegényházi ápolásban részesült egyének illetőségének megállapítását, illetőségi nyilvántartó vezetése, letelepedési engedélyek, honossági és optálási ügyek, külföldiek nyilvántartása.

Közlekedési (V.) ügyosztály.

A főváros közlekedési politikájának irányítása, a helyi közlekedés általában és annak egységes fejlesztése; géperejű és egyéb közúti vaspályák, sikló és fogaskerekű vasutak engedélyezésére, építésére és felügyeletére vonatkozó ügyek; a helyi érdekű vasutak engedélyezésénél és üzembentartásánál a főváros közlekedési és vagyoni érdekeinek biztosítása; ipari vontatóvágányok; a főváros szerződési jogainak nyilvántartása és érvényesítése a közlekedési vállalatokkal szemben, különösen a számadások ellenőrzés és a részesedés megállapítása; a közlekedési vállalatoknak a tarifára és menetrendre vonatkozó ügyei, társaskocsik, bérkocsik, teherkocsik közlekedési ügyei, géperejű kocsik és az autóbusz üzem ügyei; a helyi hajó és csavargőzösök közlekedési ügyei; idegenforgalmi hivatal, a légi közlekedéssel kapcsolatos mindazon ügyek, amelyek a fővárost közelebbről érintik; közterületek és gyalogjárók használatának engedélyezésére vonatkozó ügyek.

Pénzügyi (VI.) ügyosztály.

Költségvetés, zárószámadás, póthitelek engedélyezése és nyilvántartása, kölcsön és hitelügyek, kölcsöntörlesztések és sorolások, gyümölcsöző pénzkészletek elhelyezése és kivétele, nyilvántartása; a pénztárak ellátmányairól való gondoskodás, a háztartás vitelével kapcsolatos egyéb ügyek. Az állami egyenes és közvetett adókra, jövedelmekre, illetékekre és egyéb állami közszolgáltatásokra vonatkozó ügyek, az adókiivető és felszólamlási bizottságok részére szükséges helyiségek biztosítása és felszerelése, az állami egyenes és közvetett adók után kirótt községi pótlékok, az állami jövedelmekből és illetékekből való részesedés, önálló községi adó és egyéb községi közszolgáltatásokra és javadalmakra vonatkozó ügyek előkészítése (Községi házbérkrajcár, vigalmiadó, pezsgő adó, közlekedési adó, községi fogyasztási adó, ebadó, inségadó, városi vámok, ingatlanátírási és engedelmi díjak és az állami közvetett adóknak kezelése; a számviteli és pénztári szervezetre és szolgálatra vonatkozó ügyek; az állami pénzügyi igazgatásnak községi intézése és az arra szolgáló községi hivatalok szervezetére és szolgálatára vonatkozó ügyek, a községi adók

és javadalmak kezelését végző hivatalok szervezetére és szolgálatára vonatkozó ügyek; a pénztárak vizsgálata és számadása.

Közoktatási (VII.) ügyosztály.

Kisdedővők, elemi iskolák, napközi otthonok, polgári iskolák, főreálisiskolák, felsőkereskedelmi iskolák, leánygimnáziumok, nő kereskedelmi tanfolyamok és kereskedelmi tanonciskolák ügyei általában, ezeknek szervezeti és személyzeti ügyei, ideértve a fegyelmi ügyeket is, elemi és ismétlő iskolakötelesek nyilvántartása és mulasztási ügyei, pedagógiai szeminárium, tanszerkészítő-műhely és tanszerleltározás ügyei, iskolai növénykert, közoktatási épületekben való elszállásolások, iskolaegészségügyi intézmények (orvosok, fürdők, erdei iskolák) testnevelés, összes sportügyek és játékterek, női ipariskolák és tanfolyamok, iparostanonciskolák, háztartási iskolák, gazdasági iskolák, ének- és zeneiskolák, iparrajziskolák, mindezeknek szervezeti és személyzeti ügyei, ideértve a fegyelmi ügyeket is, közoktatási vonatkozású egyesületek, sportegyesületek és alapítványok ügyei; a III. ker. Török-dűlő 19900. hrsz. és a székesfőváros tulajdonát képező ingatlanok, a VI. ker., városligeti Kolegierszky-kioszk területének és építményének, valamint a X. ker. kőbányai szőlőtelep és a rajta levő épületek kezelése fenntartása; iskolai bútorjavítóműhely.

Közélelmezési (VIII.) ügyosztály.

A közélelmezés és vásárok ügyei élelmicikkekre és állatokra vonatkozó kereskedelmi, forgalmi és tarifaügyek, az élelmiszerkereskedelem és élelmezési ipar ügyei; az élelmicikkek termelésére és ipari előállítására vonatkozó ügyek a közélelmezéssel való vonatkozásukban; az élelmicikkek és italok közforgalmának ellenőrzése, húsvásárok, húsvizsgálat, húsbehozatal, vásári rendezet és a vásárigazgatóság ügyei, állatvásárok és közvágóhidak, fővárosi sertéshízlaló, vásárcsarnokok, nyílt élelmiszerpiacok és az élelmicikkekkel való házalás ügyei, időszaki és különleges állat- és élelmiszervásárok, kiállítások, árverések stb. borvásárok és borközraktárak, déligyümölcsárverések, hűtőházak és egyéb élelmiszerraktárak ügyei, a közélelmezés körébe tartozó áruforgalom árjegyzéki és statisztikai adatainak nyilvántartása, a közfogyasztásra szánt élelmiszerekkel elkövetett kihágások másodfokú elbírálása, kihágási büntetések központi nyilvántartása, vegyszeti és élelmiszervizsgáló intézet, állategészségügyi és állategészségrendőri ügyek, állategészségügyi telep, fővárosi Tattersall és lóvásártelep, községi lóhúsüzem, községi kenyérgyár, községi élelmiszerárúsító üzem, Budapesti Takaré- és Vásárpénztár Rt., az országos tenyész- és haszonállatvásártelepre vonatkozó ügyek, a ferencvárosi helyikikötő ügyei, (ideértve a kikötőnek közgazdasági és műszaki ügyeit is) az ügyosztály ügykörébe tartozó üzemei

épületek gondozása és fenntartása, a főváros intézetei és üzemei által termelt csontoknak értékesítése ; javadalmi intézőség (piaci helypénzek kezelése), a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának ellenőrzésével felmerülő eljárási költségek megtérítése ; a IX., Soroksári-út 29. szám alatt levő régi vámpületek kezelése és fenntartása.

Közjótékonyági és szociálpolitikai (IX.) ügyosztály.

Közjótékonyággal kapcsolatos ügyek, állandó és alkalmi szegénysegélyezés, foglalkoztató műhelyek, népkonyhák, melegedő szobák, vidéken lakó budapesti illetőségű szegények segélyezése, szeretetotthonok, menhelyek, árvaházak és szeretetotthonok ; az ügyosztály hatáskörébe tartozó intézetek, építési programjának megállapítása és a költségek biztosítása : elhagyottá nyilvánított és budapesti illetőségű hatósági gondozásban levő hét éven felüli gyermekek tartásdíjának megtérítése, jótékony egyesületek ügyei, hadirokkantak, hadiözvegyek és árvák ellátására vonatkozó rendeletek végrehajtása, szociálpolitikai ügyek általában, lakásügyek, lakásépítési program, a főváros kislakásos telepeinek, műhelybérházainak és szükséglakásos telepeinek kezelése, anya- és gyermekvédelem, gyermeknyaraltatási akciók, népfürdők, munkások szervezetei, szakegyesületei, munkásoknak, ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak anyagi és erkölcsi önségélyezését szolgáló egyesületei, munkaközvetítés ; háztartási alkalmazottak munkáügyi, iparostanoncotthonok, népszállók, a népélelmezést előmozdító társadalmi szervek ügyei ; városházi étkező.

Közegészségügyi (X.) ügyosztály.

A közegészségügyi és egészségrendészeti ügyek általában ; fővárosi kórházak, tüdőbeteggondozó intézetek, közkórházi és tüdőbeteggondozó intézeti orvosi személyzet ügyei (állások szervezése, megszüntetése, kinevezések, választások, beosztások, áthelyezések, szabadságolások, kirendelések, illetmények folyósítása, nyugdíjazások, fegyelmi ügyek, személyzeti nyilvántartás) a segélyezési és jutalmazási ügyek kivételével, tüdőbeteggondozó nővérek személyzeti ügyei, segélyezések és jutalmazások kivételével, járványos és ragadós betegségek elleni védekezés, gyógyszerterek engedélyezésére vonatkozó ügyek, mérégyszerek, gyógyanyagok tartására, mesterséges ásványvizek gyártására, sacharin behozatalára és gyógyszerkülönlegességek forgalombahozatalára vonatkozó ügyek, fertőtlenítő intézet, bakteriológiai intézet, községi műszerüzem, kötőszem és kórházi anyagraktár, gyógyszerüzem ; himlőoltó és nyiroktermelő, valamint egyéb közegészségügyi intézetek ügyei, kórházi gazdasági hivatalok, kórházi élelmezőtisztek anyagszámadásainak vizsgálata, betegápolási díjak, az ügyosztály hatáskörébe tartozó intézetek építési programjának

megállapítása és a költségek biztosítása, községi temetkezési intézet, köztemetők; klinikák segélyezése; az I. ker., Retekutca 56. sz. alatt levő régi vámpület fenntartása és kezelése.

Városgazdasági (XI.) ügyosztály.

A főváros ingóvagyonának kezelése, hasznosítása és biztosítása, ingóságok szerzése, elidegenítése és nyilvántartása, tűzkár-elleni biztosítások, ezekre vonatkozó épületbecslések és tűzkárfelvételek, beépített fővárosi telkek, a főváros tulajdonában levő és más ügyosztály rendelkezése alá nem tartozó épületek, vígadók, városligeti és népligeti mutatványos bódék, az ügyosztály ügykörébe tartozó épületek gondozása és fenntartása, felszerelése; a berendezések pótlása és javítása, városi hivatalok elhelyezése, városközi gondoki hivatal, a főváros erdőinek kezelése, erdő- és mezőgazdasági hivatal, állat- és növénykert, Rudas-fürdők, Szent Gellért-gyógyfürdő és szálló, Széchenyi-gyógyfürdő, gazdasági hivatal, ásványvízüzem, járdafoglalási díjszabás, sétány-székek kezelése és értékesítése. Anyagszertár. Kioszkok. Lóversenyterek, sporttelepek.

Vízvezetéki és világítási (XII.) ügyosztály.

Vízművek, elektromosművek, gázművek, vízdíjak kivetése és a vízvezetéki szabályrendelet alapján kirótt bírságokra vonatkozó ügyek, a fővárosi üzemek munkásügyei általában és a fővárosi üzemeket közösen érdeklő ügyek, elektromos szerelői engedélyek kiadása és nyilvántartása, gyöngyösi lignitbánya.

Magasépítési (XIII.) ügyosztály.

Új épületeknek, valamint épületátalakításoknak az illetékes ügyosztálytól nyert építési programm alapján való tervezése, költségszámítása, építésvezetése, ellenőrzése, felülvizsgálása és leszámolása; pályázat vagy közvetlen megbízás útján történő terv beszerzésénél előmunkálatok teljesítése, megbízólevél kiállítása és az építkezések kivitelének ellenőrzés. A városi épületeknek összes helyreállító- és javítómunkái, amennyiben más ügyosztály hatáskörébe nem tartoznak, az épületeknek világítási, fűtő- és szellőztetőberendezései, népjóléti épületek, bérházak, háztelpek karbantartása, közkórházak mosódaira vonatkozó ügyek, a székesfőváros oktatási célú épületeiben szükséges javító- és helyreállítómunkálatok ügyei, kórházak gépüzemi vonatkozás, ügyei, hatóságok részére építómunkák egységárainak hitelesítése, az építési és lakásfelszerelési anyagok termelését és forgalomba-hozatalát szabályozó rendelet végrehajtása, a fővárosi épületekre antennák engedélyezése.

Közművelődési (XIV.) ügyosztály.

Tudományos, irodalmi, művészeti, képzőművészeti, régészeti ügyek, ilyen célú intézetek és egyesületek ügyei, városi nyilvános-könyvtár, a fővárosi múzeumok, levéltár, szabadoktatás, iskolán kívüli népművelési bizottság ügyei, filmügyek, színházügyek, színháznyitási engedélyek, Budai Színkör, a városligeti Budapest Színház, a Városi Színház és a Népszínház ügyei, népszínházi bizottság ügyei, fővárosi kiadványok, kivéve a Fővárosi Közlönyt, a főváros részére szükséges munkák, gyűjtemények stb. beszerzése kulturális kiállítási ügyek, a székesfővárosi közéleti nagy alakjai emlékének festménnyel, vagy síremléssel való megőrkítése, a főváros és az általa kezelt alapok, tulajdonába tartozó szobrok, díszkutak és egyéb nyilvános művészeti műtárgyak nyilvántartási és fenntartási ügyei; képzőművészeti ügyekben véleményadás; hirdetővállalat; reklámlámpák, táblák, szekrények és korongok engedélyezése; tűzoltóság (a személyzeti ügyek kivételével), a tűzrendészeti és színházvizsgálati ügyek.

Közgazdasági és ipari (XV.) ügyosztály.

A főváros közigazgatási politikájának irányítása s általában a közigazgatást érintő ügyek intézése; vasúti és hajózási ügyek közigazdasági vonatkozásai; közraktárak, a dunai rakodópartok kezelése s hasznosítása, dunaparti felügyelőség, ipari és kereskedelmi célú alapítványok kezelése, közigazdasági irányú egyesületek és intézmények segélyezése: közigazdasági jellegű kiállítások, árumintavásár, zsidó- és ószerestelep, valamint a gróf Haller-téri iparcikkpiac ügyei, kisipari és kiskereskedelmi hitelügyletek, Budapesti Kisipari Hitelintézet Rt.; a gazdasági élet (ipar, kereskedelem, mezőgazdaság) közigazgatásának irányítása; iparügyek, iparrendészeti ügyek; házalókereskedés és vándoripar, a közterületi (utcai) árusítással kapcsolatos ügyek; a nyílt-árusítási üzletek, valamint az utcai árusok záróraügyei; a munkásoknak a munkaszüneti napokon való foglalkoztatására irányuló kérelmek; a sütő- és húsiparban fennálló munkatilalom ellenőrzése; a tüzelőszerek árusításának és szállításának ellenőrzése; kizizálóüzletek (magánzálóházak), bank- és pénzváltóüzletek iparhatósági ellenőrzése; ingatlanforgalmi engedélyek; címerhasználati ügyek; mustrabitorlási ügyek; mértékhitelesítési ügyek, hordójelző hivatal; ipartestületek, valamint az ipari és kereskedelmi célú munkaadói egyesületek (ipartársulatok, szövetségek) s azoknak az iparhatósági felügyeleti jogkörből kifolyó ügyei; ipari és kereskedelmi kamarai választások; ipari kihágások; a fővárosi gazdálkodók és kertészkedéssel foglalkozók ügyei; a mezőrendőri és a halászati törvényből kifolyó hatósági intézkedések; mezőrendőri és erdei kihágási ügyek; a gazda és a gazdasági cseléd közötti viszony szabályozásáról szóló törvényből kifolyó teendők, valamint az Országos Gazdasági Munkáspénztár ügyei.

A SZÉKESFŐVÁROSI KERÜLETI ELŐLJÁRÓSÁGOK SZÉKHELYEI ÉS A HIVATALOK VEZETŐI.

I. kerületi előljáróság. (I., Szentháromság-utca 2. sz., távbeszélő száma : Aut. 60—6—02.) Vezető : dr. Schmaderer Oszkár tan. főjegyző. Helyettese : Lind Zsigmond tanácsi főjegyző.

II. kerületi előljáróság. (II., Fő-utca 3. sz., távbeszélő száma : 56—0—40.) Vezető : Thordai Lajos h. tanácsnok. Helyettese : dr. Vezér Károly tan. főjegyző.

III. kerületi előljáróság. (III., Fő-tér 3., távbeszélő száma : 62—4—44.) Vezető : Haidekker János tan. főjegyző. Helyettese : dr. Vadon Géza tan. főjegyző.

IV. kerületi előljáróság. (IV., Váci-utca 62—64., távbeszélő száma : 84—1—00.) Vezető : dr. Goszleth Ernő tan. főjegyző. Helyettese : Huba Géza tanácsi főjegyző.

V. kerületi előljáróság. (V., Honvéd-utca 20., távbeszélő kapcsolószáma : 23—6—85.) Vezető : Holtzspach Ödön dr. tanácsnok. Helyettese : Battlay Imre tanácsi főjegyző.

VI. kerületi előljáróság. (VI., Aradi-utca 23., távbeszélő száma : 22—5—70.) Vezető : Schara Béla tanácsnok. Helyettese : dr. Keresztes Miklós tanácsi főjegyző.

VII. kerületi előljáróság. (VII., Csengery-utca 11., távbeszélő száma : 34—5—37.) Vezető : Hamvasy István dr. tanácsnok. Helyettese : Wirnhardt Ágoston tanácsi főjegyző.

VIII. kerületi előljáróság. (VIII., Baross-utca 67., távbeszélő állomás száma : 461—28.) Vezető : Unger Béla dr. tanácsnok. Helyettese : Michal Jenő tanácsi főjegyző.

IX. kerületi előljáróság. (IX., Bakáts-tér 14., távbeszélő száma : 8—73—07.) Vezető : Muzsikó István tanácsnok. Helyettese : Benedek Szabolcs dr. tanácsi főjegyző.

X. kerületi előljáróság. (X., Szent László-tér 29., távbeszélő száma : 48—1—02.) Vezető : Buczászky Bertalan dr. tanácsnok. Helyettese : Lukácsy József dr. tanácsjegyző.

XI. kerületi előljáróság. (XI., Verpeléti út 3., távbeszélő száma : 60—8—95.) Vezető : dr. Duday Alajos tanácsnok. Helyettese : dr. Farkas Lajos tan. főjegyző.

A KERÜLETI ELŐLJÁRÓSÁG ELJÁR A KÖVETKEZŐ ÜGYEKBEN :

Az építési engedélyek tárgyalásának és az építési vonal, valamint a lejtőszínvonal kitézésének kivételével minden magán-építési ügyben, nevezetesen : az építkezések felügyelete, az építési rendtartás végrehajtása, építkezési állványok felállításának engedélyezése, az építési anyag lerakóhelyek kijelölése, az ezek használatáért fizetendő díjak megszabása és beszedése ; a lakhatási engedélyek ; építkezési engedélyt nem igénylő építkezések és átalakítások ; nemkülönbén épületek lebontásának beje-

lentése és az ezzel kapcsolatos intézkedések ; kútásások engedélyezése.

A kerületi utak, utcák, terek burkolatának, a pöce- és egyéb anyagokat levezető közcsatornáknak fenntartása és kijavítása a költségvetés keretén belül ; a főváros által engedélyezett házi-csatornák, vízvezető csövek stb. építkezésének ellenőrzése ; a magánosok által készített járdaburkolatok átvétele ; kövezeten vagy járdán magánosok céljaira szükséges ideiglenes használat és változtatások engedélyezése ; az önkényesen tett változtatások büntetése ; a víz- és gázvezetékre, úgyszintén a közvilágításra való felügyelet. Amennyiben a fentebb felsorolt építkezések vállalatba adatnak, a munkát a fennálló szabályok figyelembevételével a kerületi előljáróság adja ki, a műszaki átvételt (kollaudírozás) a főváros teljesíti. Új középítkezéseknél a kerületi előljáróság és annak műszaki tisztviselői a főmérnök utasítása szerint működnek közre.

A vásárrendészet és felügyelet gyakorlása piacokon, vásártereken és más elárúsító helyeken ; az elárúsító helyek kijelölése és a megszabott díjak beszedése ; ideiglenes elárúsító helyek engedélyezése különös alkalmatosságra ; mint vásárok, búcsúk, körmenetek, ünnepélyek stb., a helyek tekintetében a fővárosi rendőrséggel egyetértve ; a díjak megállapítása és beszedése ; állategészségügyi és származási bizonyítványok kiadása, — mindez a fennálló szabályok értelmében.

A tanköteles és kisedovodákba vagy gyermekmenhelyekbe való járásra kötelezett gyermekek összeírása és állandó nyilvántartása ; a felügyelet a tanköteles gyermekeknek az iskolába való beiratására és járására, az iskolát mulasztók szüleinek (gyámok, mesterek, gondviselők) megbüntetésére. A kerületben lakó szegény betegek, lelencek, gyámoltalanok orvოსoltatásáról és ápoltatásáról való gondoskodás ; a kórházi ápolásra szorult szegény betegek elszállítása ; azon halottak eltemetése, kiknek hátramaradtjaik nincsenek, vagy a temetésről vagyontalanságuk következtében gondoskodni képtelenek ; mindez a fennálló szabályok értelmében.

A közsegélyezésre szorult fővárosi szegények és az elárvult vagyontalan gyermekek nyilvántartása ; ezen utóbbiak ápoltatásáról és neveltetéséről való gondoskodás, rögtöni segélyek nyújtása ; mindez a fennálló szabályok értelmében.

Szegénységi és kerületben lakók személyi viszonyairól szóló mindennemű bizonyítványok kiállítása.

Felügyeletet gyakorol az épületek, udvarok, lakások, szállók, menhelyek, istállók, csatornák, emésztőgödrök és árnyékszékek, kutak, folyó- és állóvizek, ipartelepek, üzletek, raktárak, gyárak, műhelyek egészségügyi viszonyai fölött és gondoskodik, hogy ezek állapota a közegészség következményeinek megfeleljen.

Ezen célból joga van az itt felsorolt helyeken, járványok idején sürgősség és veszély esetén éjnek idején is szemlét és vizsgálatot tartani ; a közegészség ellenes vagy a közegészségre

veszélyes állapotnak záros határidő alatt való megszüntetését, illetve elhárítását elrendelni és rendeletének nem teljesítése esetén az elrendelt intézkedést a kötelezett terhére végrehajtani és a felmerült költségeket közigazgatási végrehajtás útján beszedni.

Felügyel, hogy az élelmi és élvezeti cikkeknek, tápszereknek, italoknak, áruknak, előállítására, minőségére és forgalombahozatalára a főző- és más edények minőségére vonatkozó törvények, miniszteri rendeletek és törvényhatósági szabályrendeletek a piacokon, vásártereken, vásárcsarnokokban, tejszarnokokban, utakon, utcákon, tereken, mindennemű termelő helyeken, mindennemű elárúsító helyeken, vendéglőkben, kocsmákban stb. megtartassanak.

Ezen célból joga van az itt felsorolt helyeken és üzletekben, sürgősség és veszély esetén éjnek idején is, szemlét és vizsgálatot tartani, a szabályok szerint intézkedni és a törvény, miniszteri rendelet, vagy törvényhatósági szabályrendeletek által megállapított esetekben a fentebb felsorolt cikkeket, árukat és edényeket elkobozni.

Végrehajtja a járványos betegségek elfojtása céljából alkotott törvényeket és rendeleteket.

Végrehajtja a himlőoltásra vonatkozó törvényeket és rendeleteket.

Végrehajtja a halottkémlésre vonatkozó törvényeket és rendeleteket, engedélyezi a hulla kiásását, valamint a hullaszállítást más törvényhatóság területére.

Nyilvántartja a kerületekben lakó orvosi és egészségügyi személyzetet és felügyel az orvosi, szülésznői, valamint a jogosulatlan gyógyászati gyakorlatokra vonatkozó szabályok megtartására.

Felügyel a kerületekben lévő gyógyszerárakra és teljesíti azok hatósági vizsgálatát; végrehajtja a mérgek forgalombahozatalára, a gyógyszerekkel való kereskedelemre és ásványvizek töltésére és kezelésére vonatkozó szabályokat, ellenőrzi a fertőtlenítő anyagok gyártását és elárúsítását; ellenőrzi a mesterséges ásványvizek készítését.

Felügyel a kerületben lévő kórházakra, gyógyintézetekre, orvosi rendelőintézetekre, szülőházakra, fürdőkre és gyógyfürdőkre; időszaki vizsgálatot tart azokban és gondoskodik, hogy a fennálló szabályok végrehajtassanak.

Felügyel a kerületben létező nyilvános és magános tanintézetekre, ovódákra, gyermekkertekre és gyermekmenhelyekre és teljesíti azokban a hatósági egészségügyi vizsgálatot.

Nyilvántartja a kerületben lévő leleneket és dajkaságba adottakat, valamint a nyilvános intézeteken kívül lévő elme-kórosokat, hülyéket, vakokat, siketnémákat, nyomorékokat és felügyel ezek ápolására.

Eljár továbbá mindazon közegészségügyi ügyekben, melyek valamely törvény vagy miniszteri rendelet által hatáskörébe utaltatnak.

Javaslatba hozza a törvényhatósági bizottságnak a tapasztalatai szerint szükséges egészségrendőri szabályrendeletek megalkotását.

A kerületi előjáró kihágási bíró minden más hatóság ezen jogának megszüntetésével azon esetekben, melyekben a miniszteri rendelet vagy törvényhatósági szabályrendelet kihágást állapít meg.

Állategészségi ügyekben az állategészség rendezéséről szóló 1888. évi VII. törvénycikk a tüdőlob kiirtásáról szóló 1893. évi II. törvénycikk és az ezeket kiegészítő részét képező miniszteri rendelet alapján.

Kereskedelmi és iparügyekben az 1884. évi XVII. törvénycikkben iktatott ipartörvény a kézi zálogkölcson ügyletről szóló 1881. évi XIV. törvénycikk, a részletügyletről szóló 1883. évi XXXI. törvénycikk, az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV. törvénycikk, az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőről szóló 1893. évi XXVIII. törvénycikk, a csomagokban árult cikkek mennyiség tartalmának helyes megjelöléséről szóló 1893. évi XXXIV. törvénycikk és az 1852. évi augusztus 15-én kelt szabadalmi patens, valamint az ezek kiegészítő részét képező rendeletek és szabályrendeletek alapján.

Az árva- és gyámügyekben az 1877. évi XX. törvénycikk és az ezt kiegészítő miniszteri rendelet alapján.

Közgazdasági ügyekben a mezei rendőrségről szóló 1840. évi IX. t.-c., a vízjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-c., a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-c., az erdőtörvényt tartalmazó 1879. évi XXXI. t.-c. és a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-c. és az ezeket kiegészítő miniszteri rendeletek alapján.

Egyesületi ügyekben az 1873. évi április hó 29-én kelt 1394. számú belügyminiszteri rendelet alapján olykép, hogy a hivatkozott szakasz 1. pontjában felsorolt teendők az előjáróságok a 2. és 3. pontokban elrendelt kimutatások vezetése és bemutatása elsősorban az előjáróságok, másodsorban a tanács, végül a 4. pontban szabályozott teendők továbbra is a tanács hatáskörébe tartoznak.

Tűzrendészeti ügyekben a tűzrendészetről szóló 193/881. kgy. sz. szabályrendelet alapján.

A SZÉKESFŐVÁROSI KÖZPONTI SZÁMVEVŐSÉGI ÜGYOSZTÁLYOK ÜGYKÖRE.

Főszámvevői hivatal.

Helyisége: Központi Városháza, fszt 23—29. Ügyköre: A főszámvevő hatáskörébe utalt ügyek előkészítése és ellátása. Az ingatlan vagyonelettár. Kegyúri számadások felülvizsgálata. A községségi háztartás, az alapok és alapítványok zárószámadási ügyei. Üzemi számviteli és zárószámadási ügyek. Villamos vasutak be-

ruházási tőkének felülvizsgálata. Utalványozási jegyzékek. Havi zárószámadások. Számvevőség személyzeti ügyei. A számvevőségi személyzet nyilvántartása.

A központi számvevőség I. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, III. em. 357, 358, 359, 360, 361. Ügyköre: A közigazgatási alkalmazottak (végleges, ideiglenes és szerződéses tisztviselők és hivatalnokok, végleges és ideiglenes altisztek, véglegesek, ideiglenesek, szerződésesek, altisztek, tűzoltók, javadalmi örök, városbírók, szülésznők) fizetése, lakáspénze, családi pótléka, közlekedési segélye, hadipótléka, munkadíja, fizetési előlege és segélyének nyilvántartása és számfejtése. Ugyanezek nyugdíja, özvegyi díja, nevelési járuléka és az ezekkel járó pótlékok és segélyek nyilvántartása és számfejtése. A volt alkalmazottak és nyugdíjasok, özvegyek temetési segélyeinek számfejtése. A volt alkalmazottak és hozzátartozók havi és egyszeri segélyének nyilvántartása és számfejtése, valamint az ezzel kapcsolatos igazolások ellátása. Fent felsorolt alkalmazottak végkielégítése. Közkórházi orvosok és közigazgatási személyzeti illetmények nyilvántartása és számfejtése. A székesfőváros kegyuraságához tartozó egyházi személyzet, kántorok és egyháziak illetményeinek nyilvántartása és számfejtése. A fővárosi fűtőellenőrök illetményeinek nyilvántartása és számfejtése. Az idegennyelvű tanfolyamok előadói tiszteletdíjainak számfejtése. Közkórházi közp. Anyagraktár, Közkórházi közp. Gyógyszerraktár és a Kátrányozó és bitumenező telep személyzeti illetményeinek számfejtése. Üzemek és intézményekhez beosztott közigazgatási alkalmazottak illetményének nyilvántartása és megtérítése. A fenti illetményeket terhelő bírói letiltások nyilvántartása és számfejtése. A Székesfőv. Gázművek által alkalmazottak részére hitelre nyújtott tüzelőszer nyilvántartása és a havonta esedékes összegek levonása. Az osztály kezelésébe utalt hitelösszegek nyilvántartása. A székesfővárosi gépkocsik személyzeti illetményeinek nyilvántartása és számfejtése. A házinyomda személyzeti illetményeinek nyilvántartása és számfejtése. A kegyurasági templomok és plébániaépületek, gépkocsik, házinyomda épületfenntartási és egyéb üzemi szükségleteinek a számfejtése. A házinyomdában készült nyomtatványok stb. ellenértékének elszámolása. A templomi ének és zenekarok költségeinek (személyi és dologi) nyilvántartása és számfejtése. A felekezeti segélyek számfejtése. A Fővárosi Közlöny személyi és dologi kiadásainak nyilvántartása, kiadása és bevételezése. A székesfővárosi telefonállomások és a központi telefonberendezés személyi és dologi kiadásainak kiadása és bevételezése. A kedvezményes gáz- és villanykérelmek igazolása. A közigazgatási alkalmazottak, nyugdíjasok és özvegyek kedvezményes vasúti igazolványainak érvényesítése. A Székesfővárosi Alkalmazottak Segítőalapjához benyújtott kérelmeknek az igazolása. Az alkalmazottak illetményeinek,

nyugdíjakkak, özvegyi díjakkak megállapítása és a vonatkozó utalványtervezetek elkészítése. Az alkalmazottak által illetőségi, adó stb. ügyben kért illetményigazolások. A személyi és dologi vonatkozású költségvetési adatok szolgáltatása és a költségvetési év zárószámadásának elkészítése.

A központi számvevőség II. ügyosztálya.

Helyisége : Központi Városháza, Gerlóczy-utcai rész, földszint. (A kapu alatt jobbra.) Ügyköre : Hitelnyilvántartás. A székesfőváros költségvetési hiteleinek megterhelésével járó intézkedéseknek (engedélyezéseknek, utalványoknak, megrendeléseknek, stb.) följegyzése és nyilvántartása.

A központi számvevőség III. ügyosztálya.

Helyisége : Központi Városháza, III. pavillon, I. em. 35—38. és II. em. 56. Ügyköre : Kiadási rész : útépitési, csatornaépítési, köztisztasági hivatali, kátrányozó és bitumenező telepi, kertészeti, anyagvizsgáló intézeti, vízvédelmi, városépítési, ingatlanok vételárának, számláknak és utalványoknak előírása és számfejtése és ezekre vonatkozó adatszolgáltatások, jelentések, könyvelések. Bevételi rész : Útburkolási és csatornaépítési járulékok előírása, számfejtése és behajtása. Úrijelismerési díjak, haszonbérbe adott fővárosi földek és telkek bérének, fővárosi ingatlanok eladásából származó bevételek, építési engedélydíjak, mérnöki eljárás díjak. A városligeti mutatóványos bódék, trafikok, tejeskocsik helyfoglalási díja. A Fővárosi Pénzalap terhére eszközölt telekvásárlások vételárának és telekeladások vételárának kifizetése, illetve bevételezése. Jelentések, adatszolgáltatás, számfejtés, könyvelés.

A központi számvevőség IV. ügyosztálya.

Helyisége : Központi Városháza, III. 380. ajtószám. Ügyköre : Kiadási és bevételi számfejtés. Katonai szolgáltatások. Laktanyák ügyei. Községi kötelékbe való felvételi díjak. Illetőségi bizonyítványokért szedett díjak. Anyakönyvi kivonatok díjai. Házassági hirdetések alóli felmentések díja. Házassági iratok másolási díja. Közterületek használata. Géperejű bérkocsik helyfoglalási díja. Iparvágányok által elfoglalt közterületek díjai. Benzintöltőállomások helyfoglalási díjai. Földesúri jogelismerési díjak. (A polgárm. V. és XI. ü. o. keretében levők.) Vigadók, kioszkok és különálló vendéglőhelyiségek bevétele és kiadásai. Idegenforgalmi hivatal. Erdőgazdaság. Jánoshegyi Erzsébet-kilátó torony. Mezőrendészet. Hivatali épületek és helyiségek. Állat- és növénykert. Perköltségek. Városligeti tó bérei. Sétányszékek kezelése. Ingóságok értékesítése. Iskolánkívüli népművelés. Tűzoltóság és tűzjelzőállomások használati díjai. Fővárosi nyilvános könyvtár. Fővárosi Múzeum. Gróf Zichy Jenő Múzeum. Aquincumi

Múzeum. Városi Színház. Budai Színkör. Budapesti Színház. Színészeti jutalomdíjak. Műtárgyak vásárlása. Művészeti pályadíjak és ösztöndíjak. Szobrok, díszkutak és műemlékek. Petőfi ház. Halászbástya. Közraktárak. Zsibárustelep és őszeres tőzsdecsarnok. Árumintakiállítási csarnok. Dunaparti felügyelőség. Duna-parti bérek. Kikötési díjak. Rakodóhely díjak. Hordójelző hivatal. Sütőipari éjjeli munkatilalom ellenőrzése. Növényvédelem. Anyagszertár. Gazdasági hivatal.

A központi számvevőség V. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, III. emelet 345. és 362. ajtószám. Ügyköre: A székesfőváros hivatalaiban és intézményeiben fekvő ingóvagyonnak leltározása és ellenőrzése, az új beszerzések és selejtezések nyilvántartása.

A központi számvevőség VI. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, II. em. 243. ajtószám. Ügyköre: Adókezelési költségek számfejtése; a kerületi adószámviteli osztályok által behajtott (beszedett) együttesen kezelt adók (községi pótagó, általános %-os kereseti adó, házbérkrajcár, szemétfuvarozási illeték), továbbá forgalmi adó, fényüzési forgalmi adó, alkalmazottak kereseti adójának, italmérési illeték, községi fogyasztási adó, városi vám szállításainak csoportos számfejtése és elszámolása. Városi ingatlanvagyonátruházási illeték (átírási és engedelmi díj) kiszabása, számfejtése, behajtása és elszámolása, valamint az ezzel kapcsolatos betáblázások és ezek telekkönyvi törlése. Régi, a közúti adót megelőző közlekedési adókból még fennálló hátralékok és bírságok, továbbá Budapest területén a személyszállítási közforgalmat lebonyolító közúti jellegű vállalatok által szedett és a központi pénztárba szállított közlekedési adók számfejtése, behajtása és elszámolása. Nyilvános helyiségekben tartandó szórakozások után járó vigalmi adók és azok járulékainak számfejtése, behajtása és elszámolása. A vigalmiadóval kapcsolatos adójegyek kezelése és árusítása. A biztosító vállalatok, esetleg magánosok által fizetendő közs. tűzoltási járulékok bevételezése. Szállodákban és penziókban bérbeadott szobák bére után fizetendő idegenforgalmi járulék elszámolása. A kerületi előljárásságok által kezelt ebvédjegyek központi nyilvántartása. Városi bélyegellátmányoknak fővárosi hivatalok részére való kiszolgáltatása. A főváros hivatalai által kiszolgáltatók részére stb. után hiányos felülbélyegzése felvett hivatalos leletek hatósági díja és bírsága kiszabása, számfejtése és behajtása. A Budapest területén közlekedő autótaxik, bérautók, autóbuszok, esetleg lófogatú bérkocsik után járó hatósági díjak (kövezetbér) kiszabása és beszedése. A főváros által vásárolt értékpapírok nyilvántartása és az ezek után esedékes kamatok elszámolása. A fővárosi intézmények és üzemek részére nyújtott beruházási összegek tőke- és kamat-

törlesztő részleteinek nyilvántartása és elszámolása, valamint ezen intézmények fölöslegeinek és hiányainak számfejtése és elszámolása. A kerületi adószámviteli osztályok részéről az adózó feleknek készpénz ellenében árusított nyomtatványok kezelése, nyilvántartása és elszámolása. Beruházási célokra felvett kölcsönök terhére kiutalt számlák és kereseti kimutatások kifizetésével kapcsolatos számfejtések. Beruházó kölcsönök programmszerű lebonyolításának központi nyilvántartása. A községi háztartás pénzfőlségének és a kölcsönpenzek gyümölcsötetésével kapcsolatos pénzelhelyezések és felvételek számfejtése és elszámolása, valamint az ezekre vonatkozó folyószámlák felülvizsgálata. A kerületi előjáróságoknak a községi háztartás keretében teljesítendő kiadások fedezésére nyújtott ellátmányok és a kerületi pénztáraknál jelentkező községi feleslegek szállításainak számfejtése és elszámolása. A központi pénztárhoz postautalványon és postatakarék-pénztári befizetési lapon érkező ismeretlen rendeltetésű pénzüsszegek ideiglenes bevételezése, nyilvántartása, a pénz rendelkezésének felderítése és elszámolása. Az 1929. évet megelőző időben elszámolt italméresi illeték és fogyasztási adó ügyében nyújtandó felvilágosítások.

A központi számvevőség VI/a ügyosztálya.

Helyisége: IV., Városház-utca 4., félemelet. Ügyköre: A főváros kölcsöneinek tőke- és kamattörlesztésével kapcsolatos kiadások és bevételek eszközlése. Tőketörlesztés és szelvénybevételek nyilvántartása. A kölcsönökkel kapcsolatos belföldi és külföldi pénzüintézetek folyószámláinak vezetése. Talonok beváltása, kötvények kicserélése. Kötvények és szelvények bírói letiltásának és megsemmisítésének nyilvántartása. Clearing tartozások nyilvántartása és törlesztése. A függőkölcsön váltóinak kezelése. Katonatiszti házassági biztosíték címén a közp. pénztárba letétbe helyezett városi kölcsönkötvények nyilvántartása.

A központi számvevőség VI/b ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, I. em. 120. ajtószám. Ügyköre: A fővárostól járó követeléseket érintő engedélyezések s letiltások nyilvántartása és azok foganatosítása, a gyámi és személyi kiadásokra vonatkozók kivételével. A központi pénztárnál követelés felvétele végett megjelenő összes feleknek igazoltatása, személyazonosság, nyugtázó aláírás valódisága, továbbá a pénzfelvételi meghatalmazások érvényessége tekintetében. A felek köztartozásai miatt a visszatartási jog gyakorlása. A visszatartott összegeknek a vonatkozó tartozások javára való megtérítése. A fővárosnak az 1927. évi XXI. t.-c. 26. §-ából eredő felelőssége folytán, a vállalkozói követelésekből — az Országos Társadalombiztosító Intézet javára — felmerült munkásbiztosítási járulékoknak egyéni folyószámlákon való nyilvántartása melletti

visszatartása és az Intézethez való elszámolása. A kifizetésre kerülő követelések után járó illetékek lerovásának ellenőrzése. A Postatakarékpénztár útján kifizetésre kerülő követelések utáni illetékeknek a járandóságból készpénzben való levonása és az így levont összegeknek a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalhoz való átutalása. A főváros szállítói és vállalkozói javára a költségvetés terhére engedélyezett követelések (az előjárásági és üzemi rendelkezések kivételével) név, kelet és összeg szerinti, valamint kiutalás szerinti nyilvántartása. A pénzügyintézeteknél elhelyezett készpénz és értékvagyon változásaira vonatkozó bankügyleteket elszámoló bankértékesítéseknek, számadás- és naplószerű keresztülviteléről való gondoskodás. A székesfővárosi községi takarékpénztár r.-t.-nál kezelt fővárosi folyószámlák pénzkészletei terhére — a központi pénztár által — kiállított csekkék ellenjegyzése és az ezzel kapcsolatos kezelés ellenőrzése. A székesfőváros ellen indított perek nyilvántartása. A fővárosi kölcsönkötvényekben letett katonatiszti házassági biztosítékok kezelése és nyilvántartása.

A központi számvevőség VII. ügyosztálya.

Helyisége: Közp. Városháza, III. pav., I. em. 12—31. ajtószám. Ügyköre: A végleges és helyettes oktatószemélyzet, az iskolai altisztek és takarítónők, az iskolai fűtők, a törvényesen elismert egyházak hitoktatói, az iskolaorvosok és iskolanővérek, továbbá a közoktatásügyi nyugdíjasok illetményeinek, valamint a műhelyekben és gazdaságokban alkalmazott munkások bérének folyósítása és könyvelése, illetményeltitások végrehajtása, fizetési előlegek és kölcsönök folyósítása, tüzelőanyag megrendelések igazolása, féláru vasúti jegy váltására jogosító igazolványok érvényesítése, lakáspénzengedményezés, a tanügyi dologi kiadások, valamint a tandíj- és egyéb iskolai bevételek számfejtése és könyvelése, ösztöndíjak folyósítása, a tandíjelszámolások felülvizsgálása, az iskolaigazgatók tandíjkezelésének helyszíni ellenőrzése, a személyi és dologi vonatkozású költségvetési adatok szolgáltatása és a költségvetési év zárószámadásának elkészítése. Továbbá az árva- és szeretetházak, a gyermekotthonok, a napközi kisdedothonok, az iskolai gyermeknyaralás, tejkiosztás és az iskolán kívüli népművelés személyi kiadásainak folyósítása, valamint a kapcsolatos tennivalók ellátása.

A központi számvevőség VIII. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, III. em., 381—384. ajtószám. Ügyköre: Vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézet, vegy vizsgálati díjak és tejjellenőrzési illetékek. Marhaközvágóhíd és vásár. Sertésközvágóhíd és vásár. Vásárarnokok. Állategészségügyi telep, szappanfőzőműhely. Helypénzek, javadalmi intézőség. Vásárdíjak. Lóvásár. Ferencvárosi kikötő. Állat- és élelmiszerkiállítások, vásárok tiszteletdíjai és egyéb költségek. Szeretet-

otthonok (Erzsébet, jobbpárti, kamaraerdei szeretetotthonok), jog- és engedélydíjak, nyilvános színielőadások, mutatóványok, táncvigalmak helydíjai, bírságpénzek, lóversenyfogadást közvetítő vállalatok járuléka (bokkmaker- és totalizateurforgalom után), a szeretetotthoni ápoltak nyilvántartása és tartásdíjainak előírása, elszámolása és behajtása. Szegénysegélyek, tartásdíjak (más hatóságoknál ápolat helybeliekért, Budai Szent Erzsébet apácarend kórházában elhelyezetttekért, Vakokat Gyámolító Országos Egyesülete intézetében elhelyezett vakokért, Nagypénteki Református Társaságnak árvák tartásáért, Klotild Szeretetház Egyesületnek árvák tartásáért, Irgalomházban elhelyezett betegek tartásáért, Izraelita Siketnémák Intézetében elhelyezett növendékek tartásáért). Hatósági inségenyhító tevékenység (inségmunka, étkeztetés, ruhaosztás, tüzelőanyagosztás, hajléktalanok elhelyezése, háziipari foglalkoztatás). Hajléktalanok menhelyei (II., Menhely-u., VI., Angyalföldi-úti, VII., Rottenbiller-utcai menhely, Menház a szenvedő emberiségnek). Árva- és szeretetházak (József fiú-, Erzsébet leány-, Mayer Ferenc fiú-árvaház, Községi szeretetház, Községi Árvaház, gr. Zichy Béla árvaházi üdülőtelep, Leány-árvaházi üdülőtelep), az árvaházi növendékek nyilvántartása és tarsásdíjainak előírása, elszámolása és behajtása. Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem (Bölcsődék, Stefánia Szövetség védőintézetinek támogatása, Horthy Miklósné Kisdéarvaház és gyermekotthon (Hidegkúti-út és Bicske) III., Kórház-utcai napközi kisdéotthon, III., Kavics-utcai ovodás gyermekek üdülőotthona, iskolai gyermeknyaralattás és tejosztás. Bérházak, kislakások bérházak, kislakások telepek, műhelybérházak, műtermesházak, szükséglakások, kisajátított házak kiadásainak és bevételeinek elszámolása, továbbá a gondnoki elszámolások felülvizsgálata. Népszálló. Népotthon. Városházi étkező. Népfürdők (VI., Palotai-úti népfürdő, IX., Dandár-utcai népfürdő, IV., Dunafürdő, Ingyenes Dunafürdők). Szegényjogon rendelt gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök, családi kertbérletek, dunai életmentés, a főváros által létesített alapítványok, népjóléti és szegénygondozó intézmények segélye, ingyenes jogi tanácsadás és útbaigazítás költségei, népjóléti és szegénygondozó intézmények és egyesületek ellenőrzése és vizsgálata, közjótékonsági intézmények tanulmányozása, szegény betegek részére gyógyfürdőjegyek beszerzése, Magyar Vöröskereszt Egylet segélye, a totalizátoradó és a szegényügyi kiadások javára szedett helyi díjak stb. kezelési költségeinek előírása, számfejtése, könyvelése, a fentiekre vonatkozólag költségvetési adatok szolgáltatása és a zárószámadás elkészítése.

A központi számvevőség IX. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, földszint 6—12. ajtószám.
Ügyköre: Árvaszéki ügyek. Kiskorúak és gondnokoltaknak a székesfővárosi központi pénztárnál mint gyámpénztárban elhelyezett készpénz és értékvagyonának nyilvántartása, illetve a székes-

fővárosi árvaszék számadásainak vezetése. A gyámpénztári (árvaszéki) jelzálogkölcsonök nyilvántartása. A belügy- és pénzügyminisztérium részéről az árvaszéknél kezelésben volt hadikölcsonkötvények után megállapított támogatási összegeknek nyilvántartása. A központi pénztár, mint gyámi pénztár, vagyonának kezelése, ezzel kapcsolatos bankelhelyezések, értékpapírok vételének és eladásának nyilvántartása.

A központi számvevőség X. ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza, III. emelet, 372. ajtószám.
 Ügyköre: Közkórházak, közegészségügyi és bakteriológiai intézet, fertőtlenítő intézet, egészségügyi gondozó intézetek (tüdőbetegdondozó intézetek) és a köztemetők részére történt szállítások számláinak számfejtése. Sírhelydíjak visszatérítése és sírboltdíjak befizetése. Magánkórházak, egészségügyi intézmények és egészségügyi egyesületek segélyeinek számfejtése. Alapok és alapítványok. Alapítványi házak kezelése. Alapítványi ösztöndíjak. Alapítványi segélyek. Kiházasítási segélyek. Öregségi járulék pénztári számfejtése. A bánatpénzek bevételi és kiadási számfejtése. Biztosítékok. Vállalati, bérleti, magánbizományi, bontási, magáncsatorna építési stb. biztosítékok pénztári számfejtése. A letétek számfejtése.

A központi számvevőség X/A ügyosztálya.

Helyisége: Központi Városháza (Károly-körút 28.), II. em. 55—74. Ügyköre: A székesfőváros összes kórházaiban ápolt betegek után fölmerült gyógydíjak előírása és behajtása. Az OTI, MABI s a többi helybeli és vidéki betegsegélyző vállalatokkal való tárgyalás és elszámolás. A szegénybetegek ápolási költségeinek elszámolása. Az összes kórházi ápolások nyilvántartása s az ezzel összefüggő iratváltások.

A központi számvevőség XI. ügyosztálya.

Helyisége: Közp. Városháza, földszint, Gerlóczy-utcai kapu.
 Ügyköre: A középítkezésekkel (út-, csatorna- és magasépítkezés) és a meglévő építmények fenntartásával kapcsolatos kereseti kimutatások. Számlák. Hetijegyzékek (útfenntartás, úti gőzhengerlők, csatornafenntartás, kertészet, árvízvédelem, hegyi- és belsövizek elleni óvintézkedések). Előlegelszámolások (a polgármesteri II., III. és XIII. ü. o. előlegei, kórházak előlegei, iskolaépületek és bérházak karbantartására adott előlegek). Közigazgatási számfejtés (érvényesítés) és utalványtervezetek készítése.

A központi számvevőség XII. ügyosztálya.

Helyisége : Központi Városháza, III. emelet, 369. ajtószám.
 Ügyköre : Az építési, gépészeti, fenntartási és első felszerelési számlákon kívül minden számla, a szegényjogon rendelt gyógyszer-számlák közigazgatási számfejtése (érvényesítése). A műszaki és építési hetijegyzéken kívül minden hetijegyzék, az élelmezési és különmunkadíj jegyzék érvényesítése. Az összes közigazgatási és közlekedési kiadásokra, valamint jutalmazásokra kiutalt előlegek elszámolásának felülvizsgálata (közkórházi előlegek kivételével). Iskolák, intézetek, intézmények, árvaházak, menhelyek és szeretetotthonok előlegeinek és naplószámadásainak felülvizsgálata. A gondnoki hivatal, gazdasági hivatal és a központi anyagszertár áruszámadásainak felülvizsgálata. Az inségakciókkal kapcsolatos mindenemű elszámolás felülvizsgálása. A kórházak, árvaházak és szeretetotthonok havi élelmezési számadásainak felülvizsgálata és érvényesítése. Adománygyűjtések, jótékony célú előadások és hangversenyek számadásainak vizsgálata. Kárbiztosítási díjak érvényesítése. Mindezek tárgyában utalvány és felmentvénytervezetek készítése.

A központi számvevőség kezelő osztálya.

Helyisége : Központi Városháza, III. em. 365. ajtószám.
 Ügyköre : Számlák és kereseti kimutatások átvétele, iktatása és kezelése. A polgármesteri ügyszámok alatt érkező és jelentéstétel végett kiadott iratok és pervideátok nyilvántartása és kezelése, valamint szétosztása. A szabályok és szerződések iktatása, nyilvántartása és kezelése. A központi pénztárra szóló utalványok kezelése és kézbesítése. A számvevőségi irattárak kezelése. A külszámadóknak naplókkal való ellátása, a számadási könyvek hitelesítése. Naplónyilvántartás vezetése. A közp. nyomtatványok XXIV. csoportjának a számvevőségi nyomtatványok kezelése, pótlása és nyilvántartása. Az ezekkel járó összes kézbesítések.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGA TAGJAI.

Andréka Károly.

Babarczy István báró dr., Balkányi Kálmán, vitéz Barczy-Barczen Gábor, Barla-Szabó József dr., Bartók Ferenc dr., Bayer Antal, Bánó Dezső, Bánóczi László dr., Bárczy István dr., Bárd Imre dr., Bechtler Péter, Becsey Antal, Bednárz Róbert, Berkes Jenő dr., Bieber József dr., Bitter Illés, Blaskó Artúr, Bocsáry-Spur Kálmán dr., Bódy László dr., Bornemisza Géza, Borvendég Ferenc, Botzenhardt János dr., Bresztovszky Ede, Bródy Ernő dr., Buczászky Bertalan dr., Burchard-Bélaváry Rezső dr., Büchler József.

Csapó Ferenc, Csapó Sámuel, Császár Ferenc, Cselényi Pál dr., Csepregi Horváth János dr., vitéz Csik László dr., Csilléry András dr., Csilléry Béla dr., Csordás Elemér dr., Csorna Kálmán dr.

Deák Lajos, Deutsch Jenő, Dési Géza dr., Diószeghy János, Domonkos Gyula dr., Dorner Gyula, Duday Alajos dr.

Ernszt Sándor dr., Éber Antal dr.

Fabinyi Tihamér dr., doroghi Farkas Ákos dr., Farkas Zoltán dr., Fábián Béla dr., Ferenczy Tibor dr., Fischer Ödön, Földvári Béla dr., Frankl Kornél, Freudinger Sándor, Friedrich István, Frühwirth Mátyás.

Gaár Vilmos dr., Gál Benő, Gárdonyi Albert dr., alsóviszokai Gerlőczy Endre dr., Glücksthal Samu dr., Gonda Béla dr., Gosztonyi Ármin dr., Gyürey Rudolf, Gyurkovits Henrik dr.

Hajdu Marcel dr., Halász Alfréd, Halmay Zoltán, Hamvasy István dr., Hanasiewicz-Hajnády Oszkár dr., Hann Arnold, Harer Ferenc dr., Hatolkay Kázmér, Hedry Aladár, Héder Lajos dr., Hochenburger Antal, Hoffmann Mihály, Holtzspach Ödön dr., Homonnay Tivadar dr., Horovitz Gábor, Horváth Pál, Hufnagl Imre, Hunkár Géza, Huszár Károly, Hüttl Károly dr., botfai Hívös Iván.

Illyefalvi I. Lajos dr., Ilovszky János.

Jakab János.

Kabakovits József dr., Kasics Margit, Kaszás József dr., Kátóna Sámuel, Kállay Tamás dr., Kirchner Béláné, Kleiner Artúr dr., Kocsán Károly, Koós Jenő, Korányi Sándor, Kossalka János dr., Kovácsházy Vilmos, Kozma Jenő dr., Krivoss Árpád dr., Krizs Árpád dr., Kunze Lajos dr.

Lamotte Károly dr., Lampel Vilmos, Láng Lajos dr., vitéz Lázár Domokos, Lázár Emil, Lázár Ferenc dr., Lázár Miklós, Lédermann Mór, Lévai Sándor, Liber Endre.

Magyar Miklós, Martin János, vitéz Martsekényi Imre, vitéz Mátyásfalvy Erich dr., Mihalovics Zsigmond, Miklós Ferenc dr., Millók Sándor, Molnár László, Morvay Endre dr., Munkácsy Gyula, Muzsikó István, Müller Antal.

Nagy Andor, Nagy Antal, Nagy Ferenc, vitéz árvátfalvi Nagy István dr., Nagy Lajos dr., Nagy László dr., Nagy Zsigmond dr., nemes Nagy Mihály dr., Neruda Nándor, Németh Béla dr., Németh János, Némethy Károly dr., Nikelszky Zoltán.

Orova Zsigmond dr., Orphanides János, Oszoly Kálmán.

Pajor Rudolf, Pakányi Ferenc, Pap József dr., Papanek Ernő, Paulheim Ferenc, Payr Hugó, Pályi Gyula dr., Párkány Frigyes dr., Pászti János, Pászti Károly, Pásztor Imre, Peklo József, Perley Lajos, Petainek József, Petracek Lajos dr., Petrovácz Gyula, Petzrik Jenő dr., Peyer Károly, Pfeiffer Ignác, Piazza Győző, Pillis Károly, Pintér János, Pintér Jenő dr., Pollatschek Elemér dr., Pollákné Stern Szerén, Pompéry Elemér.

Raffay Sándor dr., Rakovszky Iván dr., Rassay Károly dr., Ravasz Árpád, Reisz Móric, Révész Mihály dr.

Salamon Géza dr., Sármezey Endre, Scheuer Róbert, Schlemmer Oszkár, Schmarilla Géza, Schmidt Richárd, Schoditsch Lajos, Schuler Dezső dr., Sebő Béla, Simonyi Simon dr., Sipőcz Jenő dr., Slachta Margit, Staub Elemér, Steinherz Simon, Struczky Sándor, Studinka Béla dr., Sümegi Vilmos, Szabó Imre, Szabó József, Szabó Sándor dr., Szakál Antal dr., Szegő Béla, Szemethy Károly dr., Szendy Károly, Szentgáli Antalné, Szepessy Albert, Szepesváry Pál dr., Szémann Mihály, Szilágyi Antal, Szlavik Ferenc dr., Szőke Gyula dr.

Takács István dr., Takács-Tolvay József gróf, Tauffer Gábor dr., Temessy Győző dr., Térfi Béla, Toperczer Ákosné.

Ugron Gábor dr., Unger Béla dr., Usetty Béla dr.

Vass Béla, Várady János, Várkonyi Kálmán dr., Verebély Jenő dr., Viczián István dr., Vitéz Aladár, Vidos Géza dr., Vörösváry Miklós dr.

Weiss Konrád dr., Wellisch Andor, Windisch Ödön dr., Wolf István, Wolff Károly dr., Wossala Sándor.

Zala Zsigmond, Zimmermann Dezső.

VÁLASZTMÁNYOK ÉS BIZOTTSÁGOK TAGJAI.

Tizenhetes ellenőrző bizottság : Büchler József, Csilléry András dr., Friedrich István, Homonnay Tivadar dr., Kozma Jenő dr., Láng Lajos dr., Lázár Ferenc dr., Müller Antal, Payr Hugó, Petrovácz Gyula, Peyer Károly, Rassay Károly dr., Révész Mihály dr., Takács-Tolvay József gróf, Ugron Gábor dr., Usetty Béla dr., Wolff Károly dr.

Igazolóválasztmány. Elnök : Csilléry András dr. Tagok : Diószeghy János, Farkas Zoltán dr., Pályi Gyula dr., Petracek Lajos dr., Usetty Béla dr., Verebély Jenő dr., Viczián István dr., Vörösváry Miklós dr. törvényhatósági bizottsági tagok. Jegyző : Szvoboda K. Endre dr. tanácsi főjegyző.

Kijelölő választmány. Elnök : Borvendég Ferenc főpolgármester. A választmány megalakítása esetenként történik.

Közigazgatási bizottság. Elnök : Borvendég Ferenc főpolgármester. Hivatali állásuknál fogva tagok : Sipőcz Jenő dr. polgármester, Liber Endre alpolgármester, Szendy Károly alpolgármester, Csorna Kálmán dr. árvaszéki elnök, Szemethy Károly dr. tiszti főügyész, Csordás Elemér dr. tiszti főorvos, Csilléry Béla dr. m. kir. pénzügyigazgató, Ferenczy Tibor dr. főkapitány, Lorberer Jenő, a m. kir. államépítészeti hivatal vezetője, Nagy Zsigmond dr. székesfővárosi kir. tanfelügyelő, Baróthy Pál dr., a budapesti kir. ügyészség elnöke, Pilissy Géza, a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője. Választottak : Bánóczi László dr., Csilléry András dr., Dési Géza dr., Gaár Vilmos dr., Hann Arnold, Kozma Jenő dr., Lázár Ferenc dr., Peyer Károly, Petrovác Gyula, Wolff Károly dr. Jegyző : Szentmiklóssy József dr. tanácsjegyző.

A közigazgatási bizottság albizottságai. *I. Fegyelmi választmány.* Elnök : Borvendég Ferenc főpolgármester. Rendes tagok : Csilléry Béla dr., Baróthy Pál dr., Dési Géza dr., Csilléry András dr. Póttagok : Hann Arnold, Nagy Zsigmond. *II. Gyámhatósági jellebbviteli küldöttség.* Elnök : Borvendég Ferenc főpolgármester. Rendes tagok. a) Állásuknál fogva : Sipőcz Jenő dr. polgármester, Liber Endre és Szendy Károly alpolgármesterek, Szemethy Károly dr. tiszti főügyész, Csorna Kálmán dr. árvaszéki elnök. b) Választott tagok : Csilléry András dr., Gaár Vilmos dr. c) Kinevezett tagok : Lázár Ferenc dr., Bánóczi László dr. Kinevezett póttag : Dési Géza dr. Választott póttag : Peyer Károly. *III. Adóügyi albizottság.* Elnök : Borvendég Ferenc főpolgármester. Rendes tagok : a) Állásuknál fogva : Sipőcz Jenő dr. polgármester vagy helyettese, Csilléry Béla m. kir. pénzügyigazgató vagy helyettese, Szemethy Károly dr. tiszti főügyész. b) Választott tagok : Gaár Vilmos dr., Hann Arnold, Peyer Károly, Petrovác Gyula. c) Póttagok : Dési Géza dr., Lázár Ferenc dr. *IV. Gazdasági albizottság.* Elnök : Szendy Károly alpolgármester. Rendes tagok : Kozma Jenő dr., Wolff Károly dr., Pfeiffer Gyula m. kir. földművelésügyi min. erdészeti fősztályának vezetője, Staub Elemér ny. államtitkár, Wallner Endre ny. m. kir. gazdasági főigazgató, Czillinger János ny. erdőfelügyelő. A bizottság mezőgazdasági ügyeinek előadója : Pilissy Géza, a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője. A bizottság erdészeti ügyeinek az előadója : Székács Vince, a m. kir. erdőfelügyelőség vezetője. *V. Népoktatásügyi albizottság.* Elnök : Liber Endre alpolgármester. Rendes tagok : a) Állásuknál fogva : Nagy Zsigmond dr., Csilléry Béla dr., Lorberer Jenő. b) Választott tagok : Hann Arnold, Kozma Jenő dr., Wolff Károly dr. *VI. Ütügyi*

albizottság. Elnök: Szendy Károly alpolgármester. Rendes tagok: a) Állásuknál fogva: Szemethy Károly dr., Lorberer Jenő. b) Választott tagok: Kozma Jenő dr., Wolff Károly dr. **VII. Kiszajátítási albizottság.** Elnök: Szendy Károly alpolgármester. Rendes tagok: a) Állásuknál fogva: Szemethy Károly dr., Lorberer Jenő. b) Választott tagok: Gaár Vilmos dr., Lázár Ferenc dr. **VIII. Teleptlési albizottság.** Elnök: Liber Endre alpolgármester. Rendes tagok: a) Állásuknál fogva: Szemethy Károly dr., Lorberer Jenő. b) Választott tagok: Dési Géza dr., Petrovác Gyula. **IX. Közegészségügyi albizottság.** Elnök: Liber Endre alpolgármester. Rendes tag: a) Állásánál fogva: Csordás Elemér dr. b) Választott tagok: Bánóczi László dr., Csilléry András dr., Gaár Vilmos dr. X. Az 1878. évi V. t.-c. 43. §-a értelmében működő felügyelő bizottságba kiküldettek: Bánóczi László dr., Csilléry András dr., Dési Géza dr., Gaár Vilmos dr., Hann Arnold, Kozma Jenő dr., Lázár Ferenc dr., Peyer Károly, Petrovác Gyula, Wolff Károly dr. A főpolgármester a gyámhatósági felelbbviteli küldöttségbe, törvényben biztosított jogánál fogva, Lázár Ferenc dr. és Bánóczi László dr. bizottsági tagokat rendes tagoknak, Gaár Vilmos dr. biz. tagot póttagnak nevezte ki.

Központi választmány. Elnöke a polgármester vagy törvényes helyettese. Tagok: Bechtler Péter, Bródy Ernő, Büchler József, Cselényi Pál dr., Farkas István, Girardi Tibor, Gyurkovits Henrik, Hajdu Marcel dr., Horváth Károly, Kollmann Dezső dr., Kuncze Lajos dr., Martin János, Miklós Ferenc dr., Nagy László dr., Nemes Nagy Mihály dr., Orova Zsigmond dr., Payr Hugó, Propper Sándor, Szepessy Albert, Szőke Gyula dr., Usetty Béla dr., Vörösváry Miklós dr. Jegyző: Szvoboda K. Endre dr. tanácsi főjegyző.

Szavazatszedő küldöttség. A küldöttség elnöke: Verebély Jenő dr.; a küldöttség tagjai: Horváth Pál, Hüttl Károly dr., Kabakovits József dr., Krivoss Árpád dr., Lévai Sándor, Nagy Ferenc, Nagy Lajos dr., Payr Hugó, Studinka Béla dr.

Elnöki szakbizottság. Bartók Ferenc, Bednárz Róbert, Csilléry Béla dr., Farkas Zoltán dr., Freudinger Sándor, Gyürey Rudolf, Halmay Zoltán, Harrer Ferenc dr., Hunkár Géza, Huszár Pál dr., vitéz Lázár Domokos, Lázár Ferenc dr., Payr Hugó, Várkonyi Kálmán dr., Verebély Jenő dr. Elnök h.: dorogi Farkas Ákos dr. tanácsnok. Előadó: Horony-Pálfi Aurél dr. tan. főjegyző.

Út- és esaternaépítési szakbizottság. Bartók Ferenc dr., Becsey Antal, K. Császár Ferenc, Dorner Gyula, Frankl Kornél, Halmay Zoltán, Horváth Pál, Kunze Lajos dr., Lázár Emil, Müller Antal, Nagy Ferenc, Pfeiffer Ignác, Piazza Győző, Schmarilla Géza, Studinka Béla dr. Elnök h.: Király Kálmán tanácsnok. Előadók: Zaitz László és dr. Viola Rezső műsz. főtanácsosok.

Városrendezési és magánépítési szakbizottság. Bechtler Péter, Büchler József, K. Császár Ferenc, Harrer Ferenc dr., Hufnagl Imre, Hüttl Károly dr., Katona Sámuel, Lampel Vilmos, vitéz Martsekényi Imre, Nagy Andor, Nagy Ferenc, Petrasek Lajos dr., Schoditsch Lajos, Wellisch Andor, Zala

Zsigmond. Elnök h. : Kempelen Ágoston h. tanácsnok. Előadó : Széchy Jenő műszaki főtanácsos.

Közjogi szakbizottság. Wenczella Károly, Bárd Imre dr., Csapó Ferenc dr., Dési Géza dr., Diószeghy János, Farkas Zoltán dr., Gerlóczy Endre dr., Gonda Béla dr., Gosztonyi Ármin dr., Hedry Aladár, Hochenburger Antal, Papp József dr., Viczián István dr., Vidos Géza dr., Wenczell Árpád dr. Elnök h. : Szepesváry Pál dr. tanácsnok. Előadó : Czebe Jenő dr. tan. főjegyző.

Közlekedési szakbizottság. Bieber József dr., Bocsáry-Spúr Kálmán, Botzenhardt János dr., Bresztovszky Ede, Cselényi Pál dr., Kabakovits József dr., Koós Jenő, Lázár Emil, Magyar Miklós, Millok Sándor, Petzrik Jenő dr., Pompéry Elemér, Scheuer Róbert, Wolf István, Wolff Károly dr. Elnök h. : Bódy László dr. tanácsnok. Előadó : Gallner Ferenc dr. tan. főjegyző.

Pénzügyi szakbizottság. Bánóczy László dr., vitéz Barcy Barcen Gábor, Bródy Ernő dr., Büchler József, Csilléry András dr., Ernszt Sándor dr., Glücksthal Samu dr., Hann Arnold, Harrer Ferenc dr., Homonnay Tivadar dr., Horovitz Gábor, Ilovszky János, Kozma Jenő dr., Láng Lajos dr., vitéz Mátyásfalvy Erich dr., Miklós Ferenc dr., Párkány Frigyes dr., Payr Hugó, Petracsek Lajos dr., Peyer Károly, Révész Mihály dr., Szóke Gyula dr., Ugron Gábor dr., Weiss Konrád dr., Wolff Károly dr. Elnök h. : Lamotte Károly dr. tanácsnok. Előadó : Zielinsky Tibor dr. főjegyző.

Közoktatási szakbizottság. Bánóczy László dr., Bednárz Róbert, Csapó Ferenc, Hajdu Marcell dr., Kirchner Béláné, Kozma Jenő dr., Nagy Zsigmond dr., Pajor Rudolf, Pályi Gyula dr., Pfeiffer Ignác, Pintér Jenő dr., Pollákné Stern Szerén, Raffay Sándor dr., Ravasz Árpád, Temessi Győző. Elnök h. :

Előadó : Boross Pál dr. tanácsi főjegyző.

Közélelmezési szakbizottság. Bieber József dr., Deák Lajos, Deutsch Jenő, Gyurkovits Henrik dr., Hoffmann Mihály, Kleiner Artúr dr., Pakányi Ferenc, Reisz Móric, Staub Elemér, Studinka Béla dr., Struczyk Sándor, Szabó Sándor dr., Szemann Mihály, Usetty Béla dr., Vass Béla. Elnök h. : Rosta János dr. tanácsi főjegyző. Előadó : Kiss Zoltán tanácsjegyző.

Közjótékonyági és szociálpolitikai szakbizottság. Gaár Vilmos dr., Gál Benő, Hajnády-Hanasiewicz Oszkár dr., Hatolky Kázmér, Hüttl Károly dr., Mihalovits Zsigmond, vitéz árvátfalvi Nagy István dr., Nagy László dr., Orova Zsigmond dr., Pintér János, Pollákné Stern Szerén, Slachta Margit, Szabó Imre, Toperczer Ákosné, Vörösváry Miklós dr. Elnök h. : Schuler Dezső dr. tanácsnok. Előadó : Bártl Tivadar tanácsi főjegyző.

Közegészségügyi szakbizottság. Barla-Szabó József dr., Bayer Antal, Bechtler Péter, Berkes Jenő dr., vitéz Csik László dr., Csilléry András dr., Kaszás József dr., br. Korányi Sándor dr., Krizs Árpád dr., Pollatschek Elemér dr., Szentgáli Antalné, Szlavik Ferenc dr., Tauffer Gábor dr., Várkonyi Kálmán dr., Windisch Ödön dr. Elnök h. : Salamon Géza dr. tanácsnok. Előadó : Rostagni Achilles tanácsi főjegyző.

Városgazdasági szakbizottság. Balkányi Kálmán, Bánó Dezső, Domonkos Gyula dr., Halász Alfréd, Homonnay Tivadar dr.,

Horváth Pál, Koós Jenő, Lédermann Mór, Lévai Sándor, nemes Nagy Mihály dr., Németh Béla dr., Simonyi Simon dr., Szakál Antal dr., Takács István dr., Takács-Tolvay József gróf. Elnök h. : Kováczházy Vilmos tanácsnok. Előadó : Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

Vízvezeték- és világítási szakbizottság. vitész Barcy-Barczen Gábor, Bocsáry-Spúr Kálmán, Héder Lajos dr., Horovitz Gábor, Kossalka János dr., Németh Béla, Pásztor Imre, Pályi Gyula, Pillis Károly, Sümegi Vilmos, Szabó József, Szegő Béla, Szepessy Albert, Várady János, Weiss Konrád dr. Elnök h. : Morvay Endre dr. tanácsnok. Előadó : Mártonffy Márius dr. tanácsjegyző.

Magasépítési szakbizottság. Csapó Sámuel, Dorner Gyula, Hufnagl Imre, Munkácsy Gyula, Németh Béla, Pászti Károly, Petrovác Gyula, Piazza Győző, Pillis Károly, Schlemmer Oszkár, Schoditsch Lajos, Steinherz Simon, Takács István dr., Wellisch Andor, Zimmermann Dezső. Elnök h. : Wossala Sándor tanácsnok. Előadók : Füzy Rezső és Szinte László műsz. főtanácsosok.

Közművelődési szakbizottság. Bánóczy László dr., Bárczy István dr., Bednárz Róbert, Bresztovszky Ede, Gerlóczy Endre dr., Ilovszky János, Kasics Margit, Lázár Ferenc dr., Pajor Rudolf, Petrovác Gyula, Pintér Jenő dr., Pollatschek Elemér dr., Tauffer Gábor dr., Ugron Gábor dr., Vörösváry Miklós dr. Elnök h. : Némethy Károly dr. tanácsnok. Előadó : Antalffy Géza tan. főjegyző.

Közgazdasági és ipari szakbizottság. Bieber József, Blaskó Artúr, Cselényi Pál dr., Fischer Ödön, Ilovszky János., Jakab János, Lédermann Mór, Nagy Antal, vitész árvátfalvi Nagy István, Neruda Nándor, Németh János, Orphanides János, Oszoly Kálmán, Simonyi Simon dr., Szilágyi Antal. Elnök h. : báró Babarczy István dr. tanácsnok. Előadó : Pertik Béla dr. tan. főjegyző.

Kegyúri bizottság. Hivatalból tag : Sipőcz Jenő dr. polgármester. Választott tagok : Andréka Károly, Bayer Antal, Becsey Antal, Bednárz Róbert, Blaskó Artúr, Bresztovszky Ede, Hanasiewicz-Hajnády Oszkár dr., Harrer Ferenc dr., Hochenburger Antal, Hufnagl Imre, Hunkár Géza, Huszár Károly, Krizs Árpád dr., Lampel Vilmos, Martin János, Mihalovics Zsigmond, Molnár László, Payr Húgó, Petrovác Gyula, Pintér Jenő dr., Rassay Károly dr., Schmidt Richárd, Szepessy Albert, Szőke Gyula dr., Tabódy Tibor, Takács István dr., Tauffer Gábor dr., Usetty Béla dr., Verebély Jenő dr., Wolff Károly dr. Jegyző : Havlin Károly dr. tanácsjegyző.

Népszínházi bizottmány. Elnök : a polgármester, akadályoztatása esetén az I. alpolgármester. Tagok : Bánóczy László dr., Bárczy István dr., Bocsáry-Spúr Kálmán dr., Harrer Ferenc dr., Ilovszky János, Kozma Jenő dr., Pollatschek Elemér dr., Verebély Jenő dr. Jegyző : Pacher Béla dr. tanácsjegyző.

Székesfővárosi Alkalmazottak Segítőalapja Intézőbizottsága. Elnök : Liber Endre alpolgármester. Tagjai : Andréka Károly, Ágh Géza, Bednárz Róbert, Bresztovszky Ede, Budó Jusztin dr., Csordás Elemér dr., Daun Gyula, Duday Alajos dr., Dulácska Jenő, Erődy Kálmán dr., Farkas Ákos dr., Kabakovits József dr., Kaposy Ferenc dr., Nagy László dr., Oszoly Kálmán, Kasz Gyula.

Üzemi ad-hoc bizottság. Barcy-Barczen Gábor, Becsey Antal, Bednárz Róbert, Bocsáry-Spúr Kálmán dr., Büchler József, Éber Antal dr., Hochenburger Antal, Hűvös Iván, Pásztor Imre, Sármezey Endre, Szegő Béla, Szepessy Albert, Szőke Gyula dr., Usetty Béla dr.

Sportügyi külön bizottság. Bayer Antal, Botzenhardt János dr., vitéz Csik László dr., Homonnay Tivadar dr., Hüttl Károly dr., Lázár Emil, vitéz Martsekényi Imre, Mihalovics Zsigmond, Nagy Ferenc, Nagy Lajos dr., Petracsek Lajos dr., Stúdinka Béla dr., Schmarilla Géza, Szeghő Béla, Szepessy Albert

Művészi szaktanácsadó testület. Elnöke a polgármester, vagy helyettese. Tagok: Bánóczi László dr., Bárczy István dr., Csilléry András dr., Csók István, Glatz Oszkár, Györgyi Dénes, Hikisch Rezső, Kertész K. Róbert, Lyka Károly, Nadler Herbert, Pásztor János, Petrovác Gyula, Petrovich Elek, Pollatschek Elemér, Szőnyi Ottó, Telcs Ede, Ugron Gábor dr., Végh Gyula.

A székesfőváros szükségmunkái megszervezésének és végrehajtásának előkészítésére kiküldött bizottság. Becsey Antal, Hann Arnold, Kozma Jenő dr., Petrovác Gyula, Peyer Károly, Rassay Károly dr., Wolff Károly dr.

Városfejlesztési bizottság. Bresztovszky Ede, Büchler József, K. Császár Ferenc, Dorner Gyula, Harrer Ferenc dr., Lampel Vilmos, Martin János, vitéz Martsekényi Imre, Nagy Andor, Paulheim Ferenc, Petrovác Gyula, Pintér János, Sármezey Endre, Schoditsch Lajos, Zala Zsigmond.

Munkásügyi bizottság. Andréka Károly elnök, Biber József dr., Bocsáry-Spúr Kálmán dr., Burchardt-Bélaváry Rezső dr., Deák Lajos, Gál Benő, Gyurkovits Henrik dr., Lázár Emil, Pásztor Imre, Piazza Győző, Szabó József.

Gyermekvédelmi bizottság. Bayer Antal, Deák Lajos, Hann Arnold, Hatolkay Kázmér, Hüttl Károly dr., Kasics Margit, Mihalovics Zsigmond, Nagy László dr., Pollatschek Elemér dr., Pollákné Stern Szerén, Szlavik Ferenc dr.,

Üzemi választmányok. *Elektromos Művek:* Bornemisza Géza, Haidegger Ernő, Kossalka János, Magyar Miklós, Preszter Rezső, Steinherz Simon. *Gázművek:* Becsey Antal, Bresztovszky Ede, Nagy Andor, Nagy László, Némethy Károly dr., Ripka Ferenc dr. *Vízművek:* Halmay Zoltán, Hoepfner Guido, Movik Zsigmond, Piazza Győző, Schmarilla Géza, Szőke Gyula. *Gyógyfürdők és Gyógyforrások:* Horovitz Gábor, K. Császár Ferenc, Kállay Tamás, Pávay-Vajna Ferenc, Takács István dr., Weszelszky Gyula dr. *Községi Élelmiszerárúsító Üzem:* vitéz Fehér Xavér Ferenc, Hoffmann Mihály, Pakányi Ferenc, Reisz Móric, Szentesi József, Wellisch Andor. *Községi Kenyérgyár:* Burchardt-Bélaváry Rezső dr., Deák Lajos, Gyurkovits Henrik dr., Hankóczy Jenő, ifj. Pfeiffer János, Vitéz Aladár. *Községi Lóhúsüzem:* Jármay Károly, Reisz Móric, Struczky Sándor, Wayand Miklós, Wolf István, Zala Zsigmond. *Községi Termelkezési Intézet:* Halász Alfréd, Kabakovits József dr., Krizs Árpád dr., Nagyősi Ferenc, Oszoly Kálmán, Seidl József. *Hirdető Vállalat:* Bárd Imre dr., Faller Mihály, Fischer Ödön, Magyarai-Kossa Aladár, vitéz Martsekényi Imre, Szakál Antal dr.

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSA.

I., Döbrentei-tér 4. Telefon : * 56-1-10.

A Tanács elnöke : Dr. Rakovszky Iván ny. belügyminiszter.

Alelnök : Dr. Czabalay Kálmán.

Előadó : Dr. Zubriczky József min. tanácsos.

A mérnöki osztály főnöke : Fodor Sándor min. tanácsos.

Létesítette az 1870 : X. t.-cikk mint hatóságot és közhivatalt, Budapestnek, mint egyúttal az ország központjának és fővárosának nagyvárosi rendezése és kialakítása érdekében.

Elnökét és alelnökét a minisztérium nevezi ki; 18 rendes (szavazatjogos) tagjából paritásos alapon 9 tagot a minisztérium nevez ki, 9 tagot a székesfőváros törvényhatósági bizottsága közgyűlésileg választ. Tanácskozási joggal 4 tagot a székesfőváros polgármestere küld a tanácsba, ugyancsak tanácskozási joggal 4 tagot a székesfővárosi polgármesteri műszaki ügyosztályok mellé rendelt szakbizottságok együttes ülésben saját tagjaik közül választanak és küldenek a tanácsba. A rendes tagsági 18 hely három csoportban három évenkénti kilépéssel 9 évi tartamra van beosztva. Tanácskozásaira szakértőket is meghívhat.

A rendes tagokból alakított előkészítő bizottságok : a mérnöki, szépészeti, pénzügyi, jogi, egyeztető (kisajátítási és telekrendezési ügyekben) és Szent-Margitszigeti bizottság.

A tanács mellett működő hivatal elnöki, mérnöki osztályra, számvevőségre és segédhivatalra tagozódik. A hivatali személyzetet — az állami hivatalok módjára — az államfő és a miniszterelnök nevezi ki.

Hatósági hatás-, jog- és működési köre :

1. A városszabályozási tervek megállapítása, fejlesztése, revíziója és módosítása. Ezzel kapcsolatban az utak, utcák felszínének megállapítása. Ha a szabályozási munkát szomszédos város vagy község területére is kiterjed, az illető szabályozási munkálatot illetően e terület is a Fővárosi Közmunkák Tanácsa hatósága alá van rendelve s arra nézve a szomszédos helyi hatóság előzetesen meghallgandó.

2. Az egész fővárosra vagy egyes városrészekre kiterjedő nagyobb szabályozási munkák végrehajtása (ilyen volt pl. az Andrassy-út, a pesti nagy Körút, a Palota-út, Halászbástya,

Országház környéke, a katonai laktanyák kitelepítése, Szabadság-tér, az új hidak körüli rendezés, Kossuth Lajos-utca, ilyen az Óbuda-Hungária-körúti tervezett híd körüli szabályozás).

3. A magántelkek szabályozási, rendezési, felosztási ügyei másodfokon, de részben előzetesen is.

4. Az építési szabályok megállapítása (Építésügyi Szabályzat alkotása, kiegészítése, módosítása). A mai szabályzat 1914. március 1. lépett életbe és az 1926. évi II. kiadás szerint van hatályban az azóta történt kiegészítésekkel és módosításokkal (I. és II. Pótlékkal).

5. Az építési engedélyi ügyekben másodfokú hatósági jogkör. Ha a székesfőváros polgármestere az építésügyi szabályzattól eltérést engedélyez, ilyen határozata másodfokon való elbírálás végett hivatalból felterjesztendő.

6. Az építésrendészeti ügyekben másodfokú hatósági jogkör.

7. Gőzmozdonyú vasút vagy annak pályaudvara mentén 60 méteren belül tervezett építkezés esetében az építési engedélynek a tűztávlat szempontjából való megadása első fokon (1881 : XLI. t.-c. 16—20. §.). Másod- és végfok a kereskedelemügyi miniszter.

8. Felügyeleti jogkör minden építési és építésrendészeti ügyben, úgy a városi hatóság, mint a magánosok fölött.

9. Az utcák, utak, terek elnevezése.

10. A székesfőváros hatóságának a következő tárgyú határozatai és terveire nézve elbírálás és jóváhagyás : a Dunapartok mentén bármily építmény, rakpart, közraktár ; út, híd építése ; útburkolás ; közúti vasutak építése ; csatorna, vízvezeték ; parkok és faültetvények ; utaknak, utcáknak tereknek, parkoknak építményekkel, műtárgyakkal való igénybevétele ; közvilágítás. Véleménykülönség esetében a belügyminiszter dönt.

11. Kézi, lőüzemű, továbbá géperejű vasutakra vonatkozó, a 21016/1930. ker. min. sz. rendeletben részletezett ügyekben részben elsőfokú, részben másodfokú hatósági jogkör. Közigazgatási és műtanrendőri bejárásokban közreműködés.

12. Túlzásúfolt lakásokban másodfokú hatóság (1876 : XIV. t.-c. 157. §.). Ártalmas üzlettelepek kisajátítása kérdésében hatósági eljárás (1884 : XVII. t.-c. 37. §.). Iparhatósági telepengedélyezési eljárásban közreműködés.

13. Állami és kormány megbízások alapján állami építkezések céljára telektömbök kisajátítása, megalakítása (pl. királyi palota, egyetemi klinikák, pénzügyminiszteri palota, budai törvénykezési épület, szentháromságteri kincstári tömb, tervezett óbudai Árpádemlék, budai új postapalota).

14. Az 1870 : X. t.-c.-kel alkotott Fővárosi Pénzalap és az ennek tulajdonába tartozó vagyontárgyak (telkek, házak, Szent-Margitsziget) kezelése.

A Fővárosi Pénzalapról évenként zárszámadást készít és azt bemutatja a törvényhozásnak s a minisztériumnak, valamint megküldi a székesfővárosnak.

A

Adóbizonnylat. Az állami kötelekből való elbocsátáshoz szükséges adóbizonnyítvány díja 9.60 P, állami illetéke 1 P (okmánybélyeg). A kérelmet vagy a polgármesteri IV. ügyosztálynál, vagy a polgármesteri VI. ügyosztálynál kell előterjeszteni. Az adóbizonnyítványt a kerületi adószámviteli osztályok jelentései alapján a polgármesteri VI. ügyosztály állítja ki és küldi rendszerint hivatalból további eljárás végett a polgármesteri IV. ügyosztálynak.

Adófelügyelőségek székhelyei : I/a. ker. I., Orlai-u. 1. Tel. 69—3—03 ; I/b. ker. I., Pázmány-u. 1. Tel. 60—8—28 ; II. ker. II., Fő-u. 34. Tel. 51—3—28 ; III. ker. III., Szentendrei-út 23. Tel. 62—6—04 ; IV. ker. IV., Eskü-tér 8. Tel. 83—5—06 ; V/a. ker. I. Pénzügyigazgatóság székesf. központja, V., Szalay-u. 10—14. Tel. 11—5—45 ; V/b. ker. V., Tatra-u. 18. Tel. 16—5—66 ; VI/a. ker. VI., Vilmos császár-út 7. Tel. 12—1—07 ; VI/b. ker. VI., Aradi-u. 16. Tel. 21—2—95 ; VII/a. ker. VII., Dob-u. 2. Tel. 42—5—80 ; VII/b. ker. VII., Dob-u. 90. Tel. 43—6—89 ; VII/c. ker. VII., Stefánia-út 57. Tel. 96—3—14. ; VIII/a. ker. VIII., Mária-u. 56. Tel. 32—3—03 ; VIII/b. ker. VIII., Baross-u. 66—68. Tel. 32—4—95 ; IX/a. ker. IX., Fővámház, Tel. 85—2—75 ; IX/b. ker. IX., Mester-utca 65. Tel. 45—9—56 ; X. ker. X., Liget-u. 10. Tel. 48—2—04.

Adófőkönyvi kivonat. Az egyes adózóknak a kerületi eljáróságok mellett működő adószámviteli osztályok főkönyvi számlát nyitnak, amelyeken az összes adókat nyilvántartják. Minden adófizető főkönyvi számlájáról számlakivonatot kérhet.

ADÓK :

Községi pótdadó. A községi pótdadó szedésének jogát a székesfővárosra vonatkozólag az 1930: XVIII. t.-c. hatálybalépése előtt az 1872. évi XXXVI. t.-c. 19. §-a biztosította, amely kimondta, hogy a főváros összes önkormányzati és közigazgatási költségei a közvagyon egyenlő elvek szerint értékesítendő jövedelmeiből és az államadó után szedendő pótlékokból fedeztetnek.

Az 1930 : XVIII. t.-c. 73. §-a a községi pótdadó szedésére vonatkozó jogot újból biztosította s egyben változatlanul átvette az 1872. évi XXXVI. t.-c. 19. §-ának azt a rendelkezését, hogy a községi pótdadót a törvényhatóság egész területén — ugyanazon adóalap és adókulcs szerint — az illető állami adók után egységesen megállapított százalékban kell kivetni. A községi pótdadó kivetésének alapjául a földadó, a házadó, a társulati adó, valamint az igazgatósági, felügyelőbizottsági és választmányi tagok javadalmazása után kivetendő különadó, az úgynevezett tantiémeadó szolgál. Az egyenes államadók után kivethető községi pótdadó legmagasabb mértéke az adóalapok 50 %-át meg nem haladhatja.

Kereseti adó. A kereseti adó az 1922. évi XXIII. t.-c. alapján illeti meg a székesfővárost. A kivetés módjait az 1927. évi 300. P. M. számú hivatalos összeállítás szabályozza. A kereseti adónak két neme van, ú. m. az általános kereseti adó és az alkalmazottak kereseti adója. Általános kereseti adót a szabadfoglalkozásúak fizetnek az előző évben elért tiszta keresetük után, amelynek összegét a kerületi adófelügyelőségek állapítják meg. Kulcsa 5%, ha azonban a főváros szükségletei 5%-os kulcs mellett sem lennének fedezhetőek, a pénzügyminiszter hozzájárulásával az adó kulcsa 10%-ig emelhető. Az alkalmazottak kereseti adóját az alkalmazásban lévők fizetik szolgálati illetményeik után munkaadóik útján. Az adó kulcsát a pénzügyminiszter rendeletileg állapítja meg oly módon, hogy az adó kulcsa a kivetés alapjául szolgáló kereseti összegeknek megfelelően 0,5%-tól 7,5%-ig tételenként progresszíve emelkedik. A kivetett általános kereseti adó ellen az adó fizetésére kötelezett a fizetés meghagyás kézbesítését követő 15 nap alatt az adófelszólamlási bizottsághoz fellebbezéssel élhet. Az adófelszólamlási bizottság határozata ellen a közigazgatási bírósághoz van panasznak helye.

Házbérkrajcár. A házbérkrajcárt az 1873. évi 12.593. számú közgyűlési határozat rendszeresítette s a házbérvédelem 3 %-ában állapította meg.

Szemétiúvarozási illeték. A háziszemét kifuvarozási illeték rendeltetése: a háztartásokban összegyűlt szemét kifuvarozásával, elszállításával és az egészségügyi követelményeknek megfelelő kezelésével járó költségeknek a biztosítása és fedezése. A főváros 1873. óta, tehát az egyesítés idejétől kezdődően szedi ezt az illetéket házbérkrajcárpótlék elnevezéssel. Jelenleg a házadó alapjául szolgáló bérvédelem 1,5%-a.

Városi ingatlanvagyonátruházási illeték. A székesfőváros a városi ingatlanvagyonátruházási illetéket az 1921. évi 347. és 1.177/kgy. számú szabályrendelet alapján szedi. A fővárosnak az illeték szedéséhez való jogosultságát és erre vonatkozó jogszabályalkotási jogát az 1920. évi XXXIV. t.-c. állapította meg. A szabályrendelet rendelkezései értelmében a székesfőváros a területén lévő minden ingatlant és az ezekre vonatkozó jogok átruházása esetében az idézett törvényben meghatározott 1,5%-os illetéket szed. Az 1931. év folyamán lépés történt az illeték kulcsának megváltoztatása ügyében. A Boráros-téri és óbudai új

Dunahidak létesítésének kérdésével kapcsolatban ugyanis a kormány az építési költségek túlnyomó részét a fővárosra hárította, aminek folytán erre a célra új jövedelmi forrásokról kellett gondoskodni. A törvényhatósági bizottság közgyűlése elhatározta, hogy a hidak építési költségeinek $\frac{2}{3}$ -ad részét elvállalja és ennek fedezeteként a városi ingatlanvagyonátruházási illeték kulcsát átmenetileg, amíg a fővárosnak a hidak építésére vállalt kötelezettsége fedezetet nem nyert, 1·5%-ról 2·75%-ra felemeli. Mint-hogy az illeték fölemelésére az 1931. évi XIII. törvénycikk a felhatalmazást megadta, az illeték 2·75%-os fölemelt kulcsa 1931. évi július hó elsejével életbe lépett. Az illetéket a központi számvevőség veti ki. A fizetési meghagyás ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt birtokon belül, ezen túl további 60 nap alatt birtokon kívül felebbezésnek van helye a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához. Ennek határozata ellen a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

Engedelmi díj. A székesfőváros az ingatlanvagyonátruházási illeték kiszabása alkalmával az ingatlanok tulajdonjogának bekebelezése után ősi — az 1754., illetve az 1779. évekre visszanyúló és az uralkodó által is megerősített — jogosítványa alapján engedelmi díjat is szed. Az engelmi díj összege 1927. évi január hó 1-étől 4·35 pengő.

Részesedés a forgalmiadóból. A székesfővárost a befolyt általános forgalmiadóból az 1921. évi XXIX. t.-c. 36. §-a, továbbá az azt módosító 1925. évi XXIII. t.-c. 7. §-a értelmében részesedés illeti meg, melynek fejében a forgalmiadó kezelését ellátni tartozik. Az általános forgalmiadó kulcsa 1931. évi szeptember hó 14. óta 3%, melyből a székesfőváros — az előző 2%-os kulcsnál nyert egynegyed részesedés helyett — egyelőre csak egyhatod részesedést kap, mert az általános forgalmiadó kulcsát 2%-ról 3%-ra felemelő 4.800/1932. M. E. sz. rendelet 10. §-ának az az intézkedése, hogy az egyhatod és az egynegyed rész közötti különbözetnek az egyes törvényhatóságok közötti szétosztása egy központi számláról fog történni, a székesfővárost illetően ezideig végrehajtva nem lett. A pénzügyminiszter 1927. évi 163.416. P. M. számú rendelete folytán 1928 február 1-től kezdődően a fényűzési forgalmiadót is a székesfőváros kezeli részesedés ellenében.

Inségjárulék. A főváros az inségakciók fenntartása céljára a társulati adót pótlásaként járulékot szed. A járulékot a kerületi adószámviteli osztályok vetik ki. A fizetési meghagyás ellen a kézbesítést követő 15 nap alatt a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához felebbezésnek, a bizottság határozata ellen pedig a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

Italmérési illeték. Bornak, bormustnak, gyümölcsbornak, sörnek és égetett szeszesitaloknak a kimérése, kismértékben való elárúsítása, valamint égetett szeszesitaloknak nagyban való eladása fölött kizárólag az állam rendelkezik. Ezen rendelkezési jog alapján az említett italokat csak az mérheti ki és árúsíthatja, aki

erre a pénzügyi hatóságtól engedélyt nyer. Ezen engedélyek kiadását legutóbb az 1921. évi IV. t.-c. szabályozta, amely törvénycikk 2. §-a szerint az engedélyesek illetéket tartoznak fizetni azon jogosítványért, hogy italmérést gyakorolhatnak. Az italméresi illeték mérve az italmérés forgalmától és jövedelmezőségétől függ. Az italméresi illetéket a m. kir. pénzügyigazgatóságok vetik ki. A befolyó jövedelem 1924. évi január hó 1-ig az államkincstárt illette meg és a községek abból csak bizonyos részesedést kaptak. 1924. évi január hó 1-től kezdődőleg az italméresi illetékekből befolyó jövedelmek a 8.700/1923. M. E. számú kormányrendelet értelmében a községeket illette meg, azonban a kivetés továbbra is a pénzügyigazgatóságok végzik. ellenben azok előírása és behajtása a községek feladata. Az illetékek kivétele 3 évenként történik s a kivetés ellen az italméresi illetékek elleni felszólamlási bizottsághoz lehet fellebbezni, amely bizottság tagjait a belügyminiszter nevezi ki. A felszólalóbizottság másodfokú határozata ellen a m. kir. pénzügyminiszterhez van jogorvoslatnak helye. A községeknek az italméresi illetékek megállapításánál csak a tekintetben van beleszólásuk, hogy az italméresi illeték megállapítására javaslatot tehetnek és mint a jövedelem élvezői, a nézetük szerint alacsonyán megállapított illetékek ellen jogorvoslattal élhetnek.

Községi fogyasztási adó. A székesfőváros törvényhatósága már az 1872. évi XXXVI. t.-c. alapján szedett fogyasztási pótdót a borital és a húsfélék, valamint a sör és az égetett szesz állami fogyasztási adója után. Az adó kulcsát kormányhatósági jóváhagyás mellett a székesfőváros törvényhatósága állapította meg. Az 1923. évi XXXIII. t.-c. gyökeres változást hozott, mert eltörölte az állami borital- és húsfogyasztási adót és az ezek után szedett községi adópótlékokat és felhatalmazta a községeket, hogy ezen cikkek, valamint a pezsgő után — a pénzügyminiszter által időszakonként megállapítandó adótételek keretében — önálló községi fogyasztási adókat, a sör és az égetett szeszitalok és folyadékok után pedig fogyasztási pótdókat szedhessenek. E törvényen és az ennek alapján hozott 410/1925. kgy. számú határozattal alkotott szabályrendeleten épült fel a főváros községi fogyasztási adóztatás mai rendszere. A szabályrendelet ezideig ugyan nincs még kormányhatóságilag jóváhagyva, de a törvény végrehajtása tárgyában kiadott 121.100/1923. számú miniszteri rendelet felhatalmazza a fővárost, hogy addig is, amíg a szabályrendelet jóváhagyást nem nyer, a községi fogyasztási adókat és pótlékokat az addigi, tehát az állami kezelés alatt érvényben volt módzatok mellett szedje be. Minthogy pedig a jóváhagyás alatt levő szabályrendelet a leglényegesebb vonatkozásokban maga is az állami kezelési módzatokat vette át, ezért bizonyos értelemben már a mai átmeneti állapot is véglegesnek mondható. Az érdekeltég kérelmére és a tanács előterjesztésére hozzájárult a pénzügyminiszter ahhoz, hogy a székesfőváros a területén leölt sertéseket és vágómarhákat, valamint az idegen határból leölt állapotban behozott vágóállatokat darabszám helyett súly

szerint vonhassa adózás alá. Az 1928. évi 66.590. és 72.550. számú pénzügyminiszteri rendeletek pedig megszüntették azt a diszparitást, ami a pezsgő és a bor fogyasztási adója között az előbbi terhére fennállt és a pezsgő fogyasztási adóját a bor fogyasztási adójával azonosan állapították meg. A székesfővárost és a többi városokat és községeket a pénzügyminiszter az ekként származó jövedelemcsökkenés fejében egyidejűleg úgy kárpótolta, hogy az említett közületeket a pezsgő fényüzési forgalmi adójából részesíteti. Nevezetesen az említett rendeletek értelmében a pezsgő 20 %-ban megállapított fényüzési forgalmi adójából 37,5 % a városokat és községeket illeti, amiből $\frac{3}{4}$ rész, de legfeljebb évi 300.000 P — ami megfelel a székesfőváros pezsgőadójából befolyt eddigi jövedelmének — a székesfővárosé. Ez az intézkedés — minthogy az állam a fényüzési forgalmi adót a gyártás helyén szedi be — az adóztatást egyszerűvé tette, anélkül, hogy a főváros jövedelmében érintené. Természetszerűleg fennáll a városoknak az a joga, hogy ezen részesedésen felül a pezsgő után a borra vonatkozólag megállapított fogyasztási adót is szedjék. Az 1930. évi június hó 1-ével megszűnt a fővárosnak a községi fogyasztási adók beszedése szempontjából két körzete, úgymint a vámvonalon kívüli nyílt és az azon belüli zárt körzetre való megoszlása. A fővárost körülvevő vámvonálnak a főváros politikai határára való kihelyezése 1930. évi július hó 1-én megtörtént. Ennek folytán a községi fogyasztási adók kezelése egységessé vált, az ellenőrzés eredményesebb, az adózás pedig a multtal szemben egyszerűbb lett. Az adóztatási rendszernek lényeges alkotóeleme a feltételes adómentesség intézménye, amely abból áll, hogy az adótárgyak termelése és raktározása a főváros jövedéki ellenőrzése mellett történik s az adót csak akkor kell megfizetni, ha az adótárgy a főváros területén szabadforgalomba kerül: ellenben a feltételesen adózónál rendszeresen nyilvántartott adótárgyak a szabályszerű jövedéki ellenőrzés mellett az adó lefizetése nélkül szállíthatók ki idegen községbe, úgyszintén az egyik feltételesen adómentes helyiségből a másik ilyen helyiségbe. A feltételes adómentességre való jogosultság megilleti az adóköteles cikkek termelésével, illetőleg gyártásával és feldolgozásával, nagybani árusításával és raktározásával foglalkozó adózókat. Az adóztatási rendszert az ú. n. letéltárcával való adózás, valamint az adóhitelezési intézménye egészítik ki. Fogyasztási adó, illetőleg adópótlék tételei és az adózás alá eső cikkek a következők:

1) Az 1923 : XXXIII. t.-c. a. az adótételek :

Pezsgő után a 72.550/1928. P. M. rendelet értelmében a 20 %-os fényüzési forgalmi adóból való részesedés. Sör után a 146.720/1924. P. M. rendelet értelmében a 12 cukormérőfokkal bíró 100 l. sörle után járó mindenkori söradó és sör után fizetendő kinstári árreszesedés együttes összegének 10 %-a. Az olyan égetett szeszesitalok és folyadékok után, amelyeknek alkohol-tartalma a közönséges százfokú szesz mérővel megállapítható, az

1 hl fok szesz után fizetendő mindenkori szeszadó és kincstári árrészesedés együttes össz. 10%-a. Az olyan égetett szeszestalok és folyadékok után, amelyeknek alkoholtartalma a közöns. százfokú szeszmérővel meg nem állapítható, az 1 hl szesz után fizetendő mindenkori szeszadó és kincst. szeszad. árrészesedés együttes összegének 8%-a. 1927. évi január hó 1-étől a 164.098/1926. sz. pénzügym. rendelet alapján:

	Pengő
Bor 100 l után.....	9·50
Bormust és szőlőcefre 100 l után	6·80
Borseprő 100 l után	3·40
Gyümölcsbor 100 l után	3·40
Élő marha 100 kg-ként	4—
Élő sertés után 100 kg-ként	5—
A leölt állapotban behozott vágómarhák, borjúk, sertések és ezeknek friss húsa, azután besózott, füstölt, pácolt-hús kolbászfélék, végre szalonna után 100 kg-ként..	6·80
Szalámi és szelencehús 100 kg-ként	13·60

Házi szárnyasok :

a) lúd, pulyka után drb-ként	—34
b) kacsza (réce), kappan után drb-ként	—16
c) csirke, tyúk után drb-ként	—11
d) baromfi feldarabolt részei után kg-ként	—14
e) libamáj után kg-ként	—34

Vadak :

a) szarvas darabonként	10—
b) dämvad, őz, zerge drb-ként	5—
c) vadmalac 20 kg-ig drb-ként	2—
d) vaddisznó 20 kg-on felül drb-ként	6—
e) nyúl drb-ként	—30
f) kivágott vagy feldarabolt vad 100 kg-ként	10—

Vadszárnyasok :

a) fácán drb-ként	—40
b) süket- és nyirfajd, hófajd, császármadár, erdei szalonka drb-ként	—60
c) egyéb szalonkák drb-ként.....	—35
d) tüzok	1—
e) fűrj és fenyőmadár, vadliba, vadkacsza, fogoly drb-ként	—10
f) szárcsa és vadgalambok drb-ként	—05

Halak :

	Pengő
a) fogas, süllő, kecsége, harcsa, továbbá bádogszelencében konzervált hal után 100 kg-ként	13·60
b) keszeg, gárda után 100 kg-ként	2—
c) minden egyéb hal után 100 kg-ként	6·80
Rákok után drb-ként	—068

Sör 100 l után

—96

Az olyan égetett szeszesitalok és folyadékok, amelyeknek alkoholtartalma a közönséges 100 fokú szeszmérővel megállapítható 100 hl fok után

20—

Az olyan égetett szeszesitalok és folyadékok, amelyeknek alkoholtartalma a közönséges 100 fokú szeszmérővel meg nem állapítható, 100 l után

16—

Városi vámok. Buda és Pest vámszedési jogát, amelyet régi királyi kiváltságleveleik alapján gyakoroltak, az egyesítésről szóló 1872. évi XXXVI. t.-c. 10. §-a is fenntartotta. A vámszedési jog tárgya minden cikk, amelyet a főváros területére beszállítanak. A városi vám tehát autonóm behozatali vám, amely, mint ilyen, lényegesen különbözik a közutaktól és vámokról szóló 1890. évi I. t.-c. 81. §-án alapuló vámszedési jogtól, amely szerint a közutak, közforgalomra szolgáló hidak, kompok, révek, hajóhidak használatáért a kormányhatóságtól nyert engedélyokirat alapján úgy közhatóságok, mint természetes és jogi személyek vámot szedhetnek. A városi vám szedésének jogát a székesfőváros törvényhatósága több ízben, legutóbb pedig a 127/1899. kgy. számú szabállyal rendezte, a szabályzat kiegészítő részét képező díjjegyzéket azonban azóta is több ízben módosította, így legutoljára az 1925. évben. A díjjegyzékben megállapított vámtételek árucsoportonként emelkedő tételekben vannak megállapítva. Ez árucsoportok: a nyersanyagok, tömegcikk, különleges nyersanyagok, félgyártmányok, közönséges iparcikkek és különleges iparcikkek. A vámtételek a vasúton és hajón érkező szállítmányoknál 1—1 q-ra, a tengelyen érkező szállítmányoknál pedig 0·10—1, 1—10, 10—20, 20—30 q-ig és 30 q-n felüli súlykategóriákra vannak megállapítva. A vámtételek mérsékelteknek mondhatók és árucsoportok szerint a vasúti és hajó szállítmányoknál 6/10 fillértől 231 fillérig, egyéb szállítmányoknál pedig az 1 q-ig terjedő súlykategóriában 82 fillértől 280 fillérig emelkednek. A városi vámszabályzat a fizetési kötelezettség alól különböző mentességeket állapít meg, a helybeli iparosok, kereskedők és gazdálkodók javára különböző kedvezményeket biztosít és különösen biztosítja a tranzitó-vámmentességet (vámvisszatértést) az igazoltan átkelő szállítmányok után. A vasúton és hajón érkező szállítmányok után az egyes közlekedési vállalatok (MÁV, BHÉV, MFTR, DGT) beszedési jutalék ellenében, egyéb vízi-járműveken és tengelyen érkező szállítmányok után pedig a

székesfővárosi fogyasztási adóhivatalok a javadalmi őrség közreműködésével szedik be a városi vámokat. Vítás, konkrét vámügyekben I. fokon az illetékes kerületi előljáróság, II. fokon a székesfőváros közigazgatási bizottsága határoz, mely utóbbinak határozata ellen panasszal lehet fordulni a m. kir. közigazgatási bírósághoz. A fellebbezés határideje 15 nap. A városi vám visszatérítése iránti igények a vám beszedésével megbízott vállalatnál érvényesítendőek: a) ha az a szállítmány, mely után városi vámot szedtek, csak átkelő lévén, a fővárosból akár egészben, akár részben ismét elindítottat anélkül, hogy ez alkalommal a főváros utait érintette volna, ami az érkezésre és elindulásra nézve az eredeti szállítólevéllel és a helybeli feladóvéennyel, az utóbbi körülményre nézve pedig a vasúti és gőzhajózási társaság arra hivatott közegei részéről kiállított igazolvánnyal kellőképen beigazolandó; b) ha valamely szállítmány után nyilvánvaló tévedés folytán illetéktelen vagy az illetékesnél több vámot szedtek. Ha valamely szállítmány után a díjjegyzék téves magyarázatánál fogva az illetékesnél, több vámot szedtek, akkor a városi vám visszatérítése iránti igény a polgármesternél érvényesítendő. A városi vámjog küszöbön álló korszerű reformja, aminek megvalósítását nemcsak a különböző érdekképviseltek, hanem a kormányhatóságok is sürgetik, hivatva lesz a városi vámjognak sok tekintetben, de kivált a vicinálisforgalomban nehézkessé mutakozó mai rendszerét a forgalom igényeivel összhangba hozni.

Közlekedési adó. Szedését a székesfőváros törvényhatósága az 1917. évi július hó 11-én tartott közgyűlésében határozta el a háztartás egyensúlyának biztosítása érdekében. A közlekedési adóról alkotott szabályrendeletnek ezidőszereint érvényben levő rendelkezései értelmében a főváros adószedési joga a következő keretek között mozog: Budapest területén a személyszállítási közforgalmat lebonyolító közúti jellegű közlekedési eszközöket, tehát a villamosvasutat, az autobuszt, a siklót, a fogaskerekű vasutat, a helyihajókat stb. igénybevevő utasok a mindenkori viteldíj 10%-át fizetik közlekedési adó fejében. Az adót a közlekedési vállalatok kötelesek beszedni és a székesfőváros központi pénztárába beszolgáltatni. A személyszállításra berendezett egylovas bérkocsik után havi 9 P 52 ft, kétlovas bérkocsik után havi 14 P 96 ft, egylovas magánkocsik után havi 8 P 16 ft, kétlovas magánkocsik után havi 13 P 60 ft, vízi gépjárművek (motorcsónakok) után 10 lóerőig lóerőnként évi 13 P 60 ft, 10 lóerőn felül lóerőnként évi 27 P 20 ft, vidékről Budapest területére érkező lovasfogat után egy napra 27 ft, motoresónak után pedig 1 P 36 ft köteles annak tulajdonosa, illetve birtokosa közlekedési adó fejében fizetni. Az adót az adóköteles lakása szerint illetékes ker. előljáróság veti ki, írja elő és hajtja be. A kivetés ellen az adóív kézbesítését követő 15 nap alatt a közigazgatási bizottság adóügyi albizottságához fellebbezésnek, ennek határozata ellen pedig a közig. bírósághoz panasznak van helye.

Vigalmi adó. A törvényhatósági bizottság az 1916. évi december hó 6-i közgyűlésében határozta el, hogy a szórakozásban

résztvevőket szegényügyi és népjóléti célokra megadóztatja. Az 1259/1916. kgy. számot nyert szabályrendelet szerint az adótételek a belépőjegyek árának 5—20%-ában voltak a szórakozás neme szerint megállapítva, a koronaromlás ideje alatt azonban a szabályrendelet többiben is módosítást szenvedett elannyira, hogy bizonyos szórakozások után a belépődíj 40%-áig is terjedt az adó. E felemelt adótételek 1925. évi május hó 10-ig voltak érvényben, amikor is az 1028/1925. kgy. számú közgyűlési határozattal a szabályrendelet olyértelmű módosítást nyert, hogy a belépődíj fizetéséhez kötött szórakozásban résztvevőket terhelő adótételek legnagyobb része leszállított. A jelenleg érvényben levő rendelkezések szerint a vigalmi adó a belépőjegyek árának általában 10%-a. Ez általános rendelkezéstől eltérően az adó 5% a népies szórakozásoknál, 10—15% a jegyárakhoz képest hangversenyeken, 15—20% a jegyárak szerint a táncelőadásokon, 5, 12,5, 20 és illetve 25% sportversenyeken és műtatványokon, 5%, illetve külföldi vendégszereplések esetén 10% az állami színházakban, 12,5% a bemutató mozgósínházakban, 15% a cirkusz-előadásokon, 20% a sétarepüléseken, lóversenyeken, ügetőversenyeken és aukciókon, 20% a bálokon, táncmulatságokon és magánszínházak idegennyelvű színi-, opera- és operettelőadásain, 30% oly mulatókban, amelyeknek nézőterén ételeket, italokat szolgáltatnak ki vagy dohányozni szabad, 25% a kaszinókban használt kártyák használati díjainak (kártyapénznek), 33,33%-a a kávéházakban, vendéglőkben stb. használt kártyák használati díjainak, 4, 8, illetve 24 fillér személyenként a belépőjegy váltásához nem kötött szórakozásoknál, 40 fillér személyenként a szeparékban. A kaszinók évi kártyapénzbevételeinek 40 pengőn felül levő része után az adó progresszív alapon 30%-ig terjed. A törvényhatósági bizottság közgyűlése az adótételek megállapításánál mindenkor figyelemmel volt arra, hogy az adózással felmerült teher ne sujtsa túlságosan az adó fizetésére kötelezetteket, mindenkor szem előtt tartotta azonban azt a rendkívül fontos körülményt is, hogy az adó hozama kizárólag szegényügyi és népjóléti célokra fordítandó, kidomborítván azt a szociális igazságot, hogy a szegényügyi kiadás terheihöz első sorban a szórakozásban résztvevőknek kell hozzájárulni. Ezeknek a szempontoknak a figyelembevételével az utóbbi években a vigalmi adó igen méltányos feltételek mellett nagyrészt átalányban állapítottatott meg, sőt ezen átalányösszegeket a tanács a nyomasztó gazdasági helyzetre való tekintettel 1929. évi január hó 1-ével kísérletképpen oly alacsony mértékben szabta meg, hogy az igen jelentős mérséklésnek, az adókules mintegy 50%-os csökkentésének felelt meg. A szabályrendelet ennek megfelelő módosítása a tapasztalati adatok alapján folyamatban van. Az adó ellen felmerült vitás kérdésekben I. fokon a polgármester, II. fokon a közíg. bizottság adóügyi bizottsága dönt, az utóbbinak véghatározata ellen a közíg. bírósághoz intézendő panasznak van helye. Pénzbírság tekintetében I. fokon a polgármester, II. fokon a közíg. bizottság adóügyi bizottsága határoz.

Tűzoltási járulék. A törvényhatósági bizottság közgyűlése az 1917. évi június hó 20-i 823/1917. kgy. számú határozatával alkotta meg a tűzoltási járulékról szóló szabályrendeletet, ez a szabályrendelet azonban csupán nyolc év múlva nyert kormányhatósági jóváhagyást és csak 1925. évi május hó 1-én volt életbe léptethető. A jóváhagyást tartalmazó 34.725/1924—IX. számú belügyminiszteri leirat azonban kívánatosnak mondotta a teherviselésnek olyértelmű kiterjesztését, hogy az necsak a biztosító vállalatokra, hanem a tűzoltóság révén érdekelt összességére is kiterjesztessék. Ezért a szabályrendeletet csupán ideiglenes jellegűnek nyilvánította. Ez alapon újabb szabályrendelettervezet is készült s ennek főirányelve az volt, hogy a tűzoltási járulék szolgálatába a biztosító vállalatokon felül a vagyonérték alapulvételével a földadó, a házadó, a társulati adó és kereseti adó alanyait is bevonja. Minthogy azonban a pénzügyminiszternek a jogügyi bizottság javaslata értelmében kikért állásfoglalása e kérdésben még nem történt meg, ennél fogva ez a kérdés még nem jutott nyugvópontra. A járulék kivetése, beszedése, biztosítása vagy visszatérítése, továbbá az adómentesség kérdésében felmerült vitás esetekben elsőfokon a polgármester, másodfokon a közig. bizottság adóügyi albizottsága dönt. Az utóbbinak véghatározata ellen a közig. bírósághoz panasznak van helye. A jelenleg érvényes jogállapot szerint a Budapest székesfőváros területén székhellyel, vagy állandó képvisellel bíró biztosító vállalatok a székesfőváros területén levő ingatlanok és ingók után beszedett tűzkár elleni biztosítási díjbevételei 10%-át kötelesek községi tűzoltási járulék fejében fizetni. Kivételesen a biztosított fizeti a járulékot abban az esetben, ha a székesfőváros területén levő ingatlanát, vagy ingóságát a székesfőváros területén székhellyel, vagy állandó képvisellel nem bíró biztosító vállalatnál biztosítja tűzkár ellen és pedig a biztosítási díj 10%-át, ha hazai és 50%-át, ha külföldi a biztosító vállalat.

Idegenforgalmi járulék. 1927. évi január hó 1-én az 1921. évben alkotott és az 1926. évi december hó 31-én hatálytalanított szállodaadó helyébe lépett. Az utóbbi évben a szállodások és penziósok idegenforgalmi járulékát összesen 100.000 pengő átlányban állapította meg a tanács, az érdekeltet képviselőre bízván ennek az összegnek az érdekelt szállodások és penziósok között való arányos elosztását. A járulék kivetése, beszedése és visszatérítése ügyében elsőfokon a polgármester, másodfokon a közig. bizottság adóügyi albizottsága határoz. A másodfokú véghatározat ellen a közig. bírósághoz panasznak van helye. A jogorvoslati határidő minden esetben a fizetési meghagyás vagy a véghatározat kézbesítésétől számított 15 nap.

Ebadó. A jelenleg érvényben levő 690/1927. kgy. számú ebadószabályrendelet rendelkezései szerint az adó összege a haszoncélra tartott eb után évi 2 pengő, a telivér ebtenyésztés, vagy vadászat céljára tartott fajtisza eb után évi 15 pengő és a kedvtelésből tartott eb után évi 35 pengő. A szabályrendelet pontosan meghatározza, hogy az adózás szempontjából mely

ebek nyilváníttatnak haszoncélra, tenyésztés vagy vadászat céljára, illetve kedvtelésből tartott ebnek s ugyanakkor a tisztafajúság igazolását is szabályozza. A főváros szabályrendelete általában megfelel azoknak a rendelkezéseknek, amelyeket az új állategészségügyi törvény az ebadóra vonatkozólag előír. Az ebadó megállapítása, kivetése, beszédése, az adómentesség kérdésében és a bírságotlasi ügyekben elsőfokon a ker. előljáró, másodfokon a közíg. biz. adóügyi bizottsága határoz. Jogorvoslati határidő 15 nap.

Községi hatósági díjak. A székesfőváros hatósági díjat szed a székesfőváros hatóságaihoz és hivatalaihoz intézett beadványok, továbbá a székesfőváros hatóságai részéről kiadott bizonyítványok, engedélyek és jogosítványok után, végül a különböző hatósági cselekmények és hivatalos eljárások után is, abból az elvből kiindulva, hogy helyes és jogos mindazon hatósági ténykedések után díjat kiróni, ahol magánérdekből hatósági szolgáltatás vétetik igénybe vagy ahol a hatóság cselekményéből, engedélyéből a kérelmezőre jogi vagy anyagi előny származik. A hatósági díjak mértékét az 1921. évi 972. kgy. számú szabályrendelethez fűzött díjjegyzék állapítja meg. Az eredeti díjjegyzékben megállapított díjak a változott gazdasági viszonyokhoz képest többízben változást szenvedtek s azokat legutóbb a törvényhatóság bizottságának közgyűlése a 188/1927. kgy. számú határozatával — anélkül, hogy a díjak mértékén változtatott volna — pengőre értékelt át. A községi hatósági díj kivetése, helyessége és jogossága, továbbá beszédése és visszatérítése ügyében, valamint bírság kérdésében elsőfokon a polgármester, másodfokon a közíg. bizottság adóügyi albizottsága határoz. A kövezetbér, ősi jogosítványa az egyesített fővárosnak azért a szolgáltatásáért, amelynél fogva a bérkocsik számára állomáshelyet jelöl ki közterületen és azért az engedélyért, amely jogot ad a bérfuvarozási iparnak közterületen való gyakorlására. Ez évenként esedékes használati-díj jellegű szolgáltatás. Amikor a főváros által szedett díjak egységes szabályrendeletben nyertek megoldást, a kövezetbért is e szabályrendelet keretébe illesztették. Az érvényben levő díjtételek ezidő szerint: egyfogatú bérkocsi után évi 8 P, kétfogatú bérkocsi után évi 16 P, géperejű bérkocsi után évi 32 P, lófogatú idénytársaskocsi után évi 32 P, géperejű idénytársaskocsi után évi 80 P, végül egész éven át üzemben tartott lófogatú társaskocsi után évi 64 P és géperejű társaskocsi után évi 160 P.

Adók behajtása. Lásd: Közadók c. a.

Adókivetés elleni fellebbezés. A földadó, a házadó és a társulati idő kivetése elleni fellebbezéseket a pénzügyigazgatósághoz kell címezni; az általános kereseti adó, továbbá a jövedelem- és vagyonadó elleni fellebbezéseket az adófelszólamlási bizottsághoz kell intézni. A földadó kivételével valamennyi adónemről fizetési meghagyást kézbesítenek az adózónak, a fellebbezést a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 15 nap alatt az illetékes

kerületi m. kir. adófelügyelőhöz kell benyújtani, a földadóra vonatkozóan az adóív kézbesítésétől számított 15 nap alatt kell a fellebbezést szintén az illetékes m. kir. adófelügyelőhöz benyújtani. Az adóikvetés elleni fellebbezés, valamint az ahhoz mellékelt igazoló iratok bélyegmentesek. A pénzügyigazgatóság, illetve az adófelszólamlási bizottság döntése ellen az adózó a közigazgatási bírósághoz élhet panasszal. A panaszt a fellebbezésre illetékes hatóság végzésének kikézésétől számított 15 nap alatt kell mindig a kerületi adófelügyelősnél benyújtani, a panasz azonban már bélyegköteles. A bélyegilleték összege a megfellebbezett adó összegéhez igazodik, még pedig 2000 pengőig 2 pengő, minden további megkezdett 1000 pengő 1 pengő bélyegilleték alá esik. Melléklet egyenként 30 fillér bélyegilleték alá esik.

Adománygyűjtések engedélyezése. Kézpénzadományok gyűjtéséhez, utcai gyűjtés engedélyezéséhez belügyminiszteri engedély szükséges. A belügyminiszterhez címzett kérvényt Budapesten a központi városháza IX. ügyosztályába kell benyújtani, ahonnan a polgármester véleményével felterjesztik a belügyminiszterhez. Kizárólag a főváros területére kért gyűjtésre az engedélyt a polgármester adja meg. A kérvényben meg kell jelölni a gyűjtés célját, módját, időtartamát, helyét és a felelős elszámoló nevét.

Ajánlati feltételek a székesfőváros polgármestere által kiírt nyilvános versenytárgyalásokhoz. Ajánlatot csak magyar honos vállalkozó vagy Magyarországon bejegyzett cég tehet. Pályázni csak a székesfőváros által kiadott hivatalos nyomtatványokon (ajánlati, költségvetési űrlap stb.) lehet és pedig mindegyik versenytárgyalási hirdeteménnyel kapcsolatban külön-külön. Ha valamely versenytárgyalási hirdetményben többféle munka vagy szállítás van megjelölve, ezekre külön-külön is lehet pályázni. Az ajánlatot lepecsételt és fejrattal (címzés, versenytárgyalási hirdetmény száma, munka vagy szállítás megjelölése) ellátott sértetlen borítékban kell benyújtani az illető versenytárgyalási hirdetményben megjelölt helyen és időben. Az ajánlati űrlap első íve a 158.752/1932. P. Ű. Min. rendeletben körülírt fokozatos bélyegilleték alá esik, az ajánlat többi ívét, (az ajánlat kiegészítő részeit, költségvetés, tervek stb.) valamint mellékleteit ugyanennek a miniszteri rendeletnek értelmében csak a munka elnyerése esetén, utólag, az ajánlat elfogadásáról való értesüléstől számított 15 nap alatt kell megfelelően felbélyegezni. A fővárosi okmánybélyegek lerovása szempontjából mindenkor a fennálló rendelkezések az irányadók. Fővárosi okmánybélyegek a polgármesteri központi segédhivatalban (IV., Központi városháza I. em.) szerzhetők be. Budapesti ajánlattevő ajánlatát postán nem küldheti be. Az ajánlati nyomtatványok valamennyi rovatát tisztán és olvashatóan kell kitölteni és pedig magyar nyelven, továbbá a nyomtatványokat tanuk láttamozása mellett sajátkezűleg, illetőleg cégszerűen kell aláírni. Bejegyzett cégeknél a legutóbbi hiteles cégkivonatot az ajánlathoz mellékelni kell. Ott, ahol az ajánlati nyomtatványokon összegeket kell beírni, ezeket betűkkel is ki kell fejezni és pedig nemcsak az ajánlati végösszeget, hanem

az egyes költségvetési tételek összegeit is. Az ajánlattevőnek az ajánlatában ki kell jelentenie, hogy a székesfővárosnak a hirdett munka vagy szállítás teljesítésére vonatkozólag érvényben levő általános és részletes vállalati feltételeit, továbbá a tervekét, a helyi (telek- stb.) viszonyokat ismeri s hogy az említett feltételeket, valamint a székesfőváros szokásos elszámoló szabályzatát magára nézve mindenben kötelezőnek elfogadja. Az ajánlati nyomtatványokat úgy kell kitölteni, hogy azokon javítás (törlet, beszurás, vakarás) ne legyen. Ha javítás mégis előfordul, úgy ezt az ajánlattevő az illető nyomtatványon sajátkezű, illetőleg cégszerű aláírásával igazolni tartozik. Csatolni kell az ajánlathoz a társadalombiztosítási köztartozásokról szóló s a Közszállítási Szabályrendelet 18. §-ának e), valamint a 28. §-ának h) pontjában körülírt kimutatást, esetleg a 9090/1931. M. E. sz. kormányrendelet 31. szakasza értelmében kiállított és a 70.932/1932. B. M. számú rendeletnek megfelelően két tanuval előttemezett joghatályos engedélyt, továbbá a bánatpénz letételét igazoló pénztári nyugta hivatalos másolatát, esetleg a bánatpénz összegéről szóló postafeladóvevényt, vagy ennek közjegyzőileg hitelesített másolatát. Az ajánlathoz bánatpénzképen készpénzt vagy más értéket (takarékbetéti könyvecskét, értékpapírt stb.) mellékelni nem szabad s az ilykép netán előálló károsodásért a székesfőváros semminemű felelősséget nem vállal. Bánatpénz gyanánt a 250.000 pengő értéket meg nem haladó munka vagy szállítás után az ajánlati végösszeg (ajánlat szerinti érték) 2%-át, ennél nagyobbértékű munka, vagy szállítás esetében 250.099 pengőig a 2%-át, azonfelül pedig 1%-át kell letenni. A bánatpénzt, ha netán a százalékos számításnál filléres összeg is állana elő, felfelé pengőre kell kikerekíteni. A kézműiparosokat (kisiparosokat) érdeklő munkák vagy szállítások esetében a szakmabeli kisiparos nem tartozik bánatpénzt letenni akkor, ha az ajánlatában foglalt végösszeg (ajánlat szerinti érték) a 15.000 pengőt meg nem haladja. A bánatpénzt az illető versenytárgyalási hirdetmény ügyszámára hivatkozva minden egyes bánatpénzköteles ajánlat után külön-külön kell a közp. számvevősnél történő előzetes számfejtés mellett a közp. pénztárnál letenni és pedig az ajánlat benyújtása előtt. Bánatpénzül, ha azt nem készpénzben teszik le, a mindenkor érvényben levő kormányrendeletek alapján a székesfőváros által kiadott határozatban (jelenleg a 153.297/1929—VI. sz. tan. határozatban) megjelölt egyéb értékek, valamint értékpapírok, betétkönyvek és kezességi nyilatkozatok fogadhatók el a szóbanlevő határozatban közölt módozatok és értékszámítás szerint. Az idevonatkozólag szükséges felvilágosításokat az érdekelt ajánlattevő kívánságára a közp. számvevőség X. ügyosztálya (IV., Központi városháza, III. emelet) adja. Az ajánlattevőnek a székesfővárostól járó valamely követelését, ideértve a más munkánál (szállításnál) letett bánatpénzt vagy biztosítékát is, az új pályázatnál lekötöni, illetőleg arra hivatkozni nem lehet. Társvállalkozóknak az ajánlatukban ki kell jelenteniök, hogy az ajánlatért egyetemlegesen felelősek s az ajánlatot mindegyik társnak személyesen vagy közjegyzőileg

felhatalmazott megbízottja útján kell aláírnia. Jogi személyek, nem önjogú személyek, társaságok és társvállalkozók tartoznak ajánlatukban olyan megbízottat bejelenteni, ki nevükben és javukra pénzt vagy más értéket felvenni és nyugtázni jogosult. Ugyanez a kötelezettség terheli a nem helybenlakó ajánlattevőt is az esetben, ha a kereseti járandóságait vagy az őt illető egyéb értékeket nem kívánja személyesen felvenni. Társaságok és társvállalkozók a pénzfelvételre vonatkozó megbízást csak együttesen vonhatják vissza s csak együttesen jelölhetnek ki a pénzfelvételre más megbízottat. A hirdetett munkát vagy szállítás teljesítéséhez ipari jogosítvány (iparendély, iparigazolvány) szükséges. Az az ajánlattevő, aki a hirdetett ipari munkát (építkezés) teljesítésére törvényes képesítéssel nem bír, tartozik ajánlatában helybenlakó megbízottat és pedig önálló iparost megnevezni, aki ipari jogosítvánnyal rendelkezik s aki az illető munkát tényleg végre fogja hajtani. Ily megbízás esetében mindenkor csatolni kell az ajánlathoz az illető szakértő megbízott ipari jogosítványát, eredetben vagy hiteles másolatban és a munka elvállalására vonatkozó, sajátkezűleg aláírt nyilatkozatát. Ha az ajánlattevő a székesfőváros előtt ismeretlen, iparjogosítványát vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatát az ajánlathoz kell csatolnia. Az az ajánlattevő, aki a székesfővárossal még üzleti összeköttetésben nem állott, tartozik megbízhatóságát és szállítóképességét az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával, vagy más elfogadható módon igazolni. Az ajánlatban előírányzott végösszeg után a székesfőváros terhére bélyeg- és illetékköltséget, adót stb. külön felszámítani nem lehet, hanem mindennemű költséget az egységárakba kell beilleszteni. Az ajánlattevők, vagy igazolt képviselők az ajánlatok felbontásánál jelen lehetnek. Sértett vagy lepecsételtlen borítékban vagy elkésztetten beadott, avagy hiányosan kitöltött, vagy nem az előírt nyomtatványokon megírott, továbbá a kikötött bánatpénz letételével, illetőleg nem elegendő bánatpénz letételével, úgyszintén valamely követelésnek bánatpénzként való lekötése mellett benyújtott, vagy a társadalombiztosítási köztartozásokról szóló kimutatással fel nem szerelt ajánlatok az odaitélésnél figyelembe nem jönnek. Nem jönnek figyelembe továbbá azok az ajánlatok sem, melyek idevonatkozólag a Közzsállítási Szabályrendelet 28. §-ában felsorolt egyéb okok miatt nem vehetők figyelembe. A székesfőváros polgármestere fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson s hogy az elosztható munkanemeket (szállításokat) több vállalkozó között megoszthassa, illetőleg tetszése szerint egyik ajánlatot sem fogadja el s új versenytárgyalást tartson, anélkül, hogy emiatt az ajánlattevők a székesfőváros, vagy annak közegei ellen kártérítési vagy bármiféle más igényt támaszthatnának. Az ajánlattevők az ajánlataikkal a székesfőváros polgármesterének döntéséig, vagyis az odaitélésig a székesfővárossal szemben kötelezettségben maradnak. Az ajánlatok az odaitélésig vissza nem vonhatók s a letett bánatpénz sem kérhető addig vissza. Ha az odaitélés idő-

pontja tekintetében az illető versenytárgyalási hirdetményben külön kikötés nincsen, úgy az ajánlattevők az ajánlatok felbon-
 tása napjától a Közszállítási Szabályrendelet 25. §-ában meghatá-
 rozott határidőig maradnak kötelezettségben. Azok az ajánlat-
 tevők, akiknek ajánlatát a székesfőváros az odaítéléskor nem
 fogadta el, bánatpénzeiket rövidúton visszakapják. A pályanyer-
 tes ajánlattevő az ajánlási összeg 5%-át — melyben a már netán
 letett bánatpénz, ha az biztosítékul is szolgált, beleszámít — az
 általános vállalati feltételekben megállapított módozatok szerint
 és időtartamra biztosítékként letenni tartozik. Ezenkívül a kere-
 seti részjárandóságokból további 5%-nyi összeg, felülvizsgálati
 részletként levonásba kerül, a végjárandóság kiutalásáig. A bánat-
 pénz a biztosíték s a felülvizsgálati részlet után kamat nem jár,
 bármeddig s bármi oknál fogva maradnának is azok a székesfő-
 város letétjében. A készpénzben letett bánatpénz és biztosíték
 azonban a fentebbi elbírálás alá eső egyéb értékekkel bármikor
 kicsereélhető. A székesfőváros a munkára (szállításra) előleget
 nem nyújt, azonban a beadott időközi keresetekre a teljesítés
 arányában megfelelő kereseti részösszegeket folyósíthat. Az elfo-
 gadott ajánlatban feltüntetett egységárak utólagos felemelését
 a vállalkozó sem időközi munkabér- vagy anyagáremelkedés
 címén, sem bármi egyéb címen nem kérheti. Ahol az 1930: XVIII.
 t.-c. életbelépte előtt készített s a nagyobb tömegre való tekintettel
 még jelenleg is használatban levő egyes fővárosi nyomtatványok-
 ban (általános, részletes feltételek stb.) a székesfőváros tanácsáról
 van szó, ott természetesen a fenti törvény értelmében a székes-
 főváros polgármesterét kell érteni. Egyebekben az általános vállala-
 ti feltételekben s a Közszállítási Szabályrendeletben foglalt ren-
 delkezések az irányadók. A fővárostól elnyert közmunkáknál
 elsősorban olyan munkásokat kell alkalmazni, akik vagyrendőr-
 ségi bejelentőlapjukkal, vagy a kerületi előljáróság inség-
 igazolványával igazolják, hogy az alkalmazást közvetlenül
 megelőzően legalább egy év óta állandóan Budapesten laktak.
 Ha ilyen munkásokat a budapesti munkaközvetítők közvetíteni
 nem tudnak, csak akkor lehet sorrend szerint rövidebb idő
 óta Budapesten lakó, azután budapestkörnyéki, végül, ha
 ilyenek sem találhatók, vidéki munkásokat alkalmazni.

Alkalmazás iránti kérelmeket a fővároshoz a polgármesterhez
 címezve a központi iktató útján kell beadni. A kérvényeket
 2 pengős állami bélyeggel kell felülbélyegezni. Kívánatra az
 iktató hivatal a beadott kérvény iktatószámát megadja. A kér-
 vényben fel kell tüntetni, hogy a folyamodó milyen állást óhajt
 elnyerni. Az alkalmazás iránti kérvényekhez okmányokat csa-
 tolni nem szükséges, hanem a kérvényben meg kell jelölni a folya-
 modó születési helyét és idejét, iskolai végzettségét, valamint
 illetékesi helyét és lakhelyét. Alkalmazás esetén a folyamodót
 okmányainak bemutatása végett a polgármesteri I. (elnöki) ügy-
 osztály behívja.

Alkalmi árusok. Lásd: Utcai árusítás c. a.

Alkalmazottak kereseti adója. Lásd: Adók c. a.

Alkalmazottak nyugdíjazása. A közigazgatási és közkórházi alkalmazottak nyugdíjgyeivel a polgármesteri I. (elnöki) ügyosztály foglalkozik. A nyugdíjazási eljárás vagy az alkalmazott kérelmére vagy hivatalból indul meg. A nyugdíjazási eljárást, ha azon a címen indul meg, hogy az alkalmazott elaggottság, betegség, testi vagy szellemi fogyatkozás miatt állásának betöltésére tartósan képtelen, a tisztifőorvos vagy helyettesének vizsgálata előzi meg, akinek a véleménye ebben a kérdésben döntő. Az eljárás során közlik az alkalmazottal a szolgálatára vonatkozólag hivatalból megállapított adatokat, amelyekre az alkalmazott észrevételeket tehet. A nyugdíjazásra vonatkozó véghatározat megfellebbezhető. Ha az érdekelt alkalmazott beszámítható szolgálati ideje a 10 évet el nem éri, csak végkielégítésre tarthat igényt. Az eljárás ugyanolyan, mint a nyugdíjazás esetében. Az ellátásra jogosító állásban elhunyt alkalmazott özvegyét és gyermekeit özvegyi és nevelési díj, amennyiben pedig az elhunyt alkalmazott beszámítható szolgálati ideje a 10 évet el nem éri, végkielégítés illeti meg. Az erre vonatkozó eljárás csak az érdekelt kérelmére indítható meg. Az ilyen ügyekből kifolyólag hozott véghatározatok megfellebbezhetők. Tényleges vagy nyugdíjas alkalmazott elhunytja esetén hátrahagyott özvegyét vagy árváját vagy ha ilyen nem volna, azt, aki a temetési költségeket viseli, kérelmére temetési segély illeti meg. Budapesten lakó alkalmazott elhunytja esetén legcélszerűbb a temetési segély összegéről egy igazolványt kérni, amelyet az ügyosztály azonnal kiszolgáltatt és amelyet a Községi Temetkezési Intézet készpénzfizetés helyett a hozzátartozóktól elfogad. A nyugdíj, illetőleg özvegyi nyugdíj az érdekelt kérelmére egyösszegben megváltható. A nevelési díjat megváltani nem lehet. A megváltásra vonatkozó határozat nem fellebbezhető meg. A fenti ügyekben a beadványok bélyegmentesek.

Altiszti felvételre irányuló kérelmet IV., Központi Városháza I. em. 114. szám alatt lehet benyújtani. A kérelemre 2 P okmánybélyeg ragasztandó. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén a kérvényre bélyeg nem kell. A kérelemhez okmányokat mellékelni nem kell, mert az abban felsorolt adatok csak alkalmazás esetén igazolandók. Alkalmazási kellékek: 4 elemi iskolai végzettség, magyar honosság, lehetőleg budapesti illetőség, az alsó korhatár 18, a felső korhatár pedig 40 év.

ANYA-, CSECSEMŐ- ÉS GYERMEKVÉDELEM.

Bölcsődék, napközi otthonok. A főváros hat helyen és pedig az I., Lenke-út 93—95., a III., Bécsi-út 88—92., a VI., Váci-út 159., a IX., Gróf Haller-utca 16—18., a X., Üllői-út 120—122. és a X., Kolozsvári-út 49. szám alatt épült székesfővárosi bérházakban anya- és csecsemővédő intézetet, továbbá bölcsődét és napközi otthont állított fel. Ezekben az intézetekben közös vezetés alatt együtt van a védőintézet, a bölcsőde és a három éven

aluli gyermekek részére szolgáló napközi otthon. A gyermekek itt teljesen szakszerű kezelés és gondozás mellett egész nap otthon és ellátást nyernek. Ezen a hat intézeten kívül a székesfőváros nagyobbmértvű anyagi támogatásával az Országos Stefánia Szövetség a fővárosban jelenleg még 14 védőintézetet tart fenn, ahol minden egyes újszülöttet nyilvántartanak, a védőnők azokat lakásukon felkeresik és amennyiben szükségesnek látják, úgy az újszülöttet az anyával együtt a védőintézetben orvosi kezelésre utalják, sőt szükség esetén anyagi támogatást is nyújtanak. A hölesődékben és napközi otthonokban 48 anya, 150 csecsemő és 204 kisded gondozására van férőhely.

Vitéz nagybányai »Horthy Miklósné« árvaház és gyermekotthonok. A székesfőváros tanácsa átalakította és berendezte a magy. kir. népjóléti és munkaügyi minisztériumtól használatra kapott volt gróf Batthyány-kastélyt Bicskén, valamint az I., Hidegkúti-út 107. szám alatt levő ingatlant, a rajta fekvő épületekkel. A bicskei intézet célja hosszabb-rövidebb ideig átmeneti otthon nyújtani olyan gyermekeknek, még pedig 18 éves korig leányoknak, 6 éves korig pedig fiúknak is, akik addigi környezetükben az erkölcsi züllés vagy az elpusztulás veszélyének voltak kitéve. Az intézetben eltöltött idő alatt pedig vagy családi helyzetük javulhat meg, vagy pedig intézkedni lehet végleges elhelyezésük iránt. A bicskei intézetben a gyermekek nemcsak testi gondozásban, hanem megfelelő tanerők által iskolai oktatásban és vallás-erkölcsi nevelésben is részesülnek, sőt a rendelkezésre álló idő arányában megfelelő háztartási vagy egyéb gyakorlati kiképzést is kapnak. Az intézet tehát nem javítóintézet jellegével bír, mert oda már elzüllött gyermekeket nem is vesznek fel. A Hidegkúti-úti intézetben árvaház létesült az eddig elhanyagolt korosztályú 3—6 éves árvák részére 100 férőhellyel s ugyanitt van a bicskei intézet felvevőhelye 35 ágygal. A bicskei intézetben 32 csecsemő, 40 kisded és 135 leánygyermek (6—18 éves korban), valamint 10 anya nyerhet elhelyezést és átmenetileg gondozást.

Kórház-utcai napközi kisdedotthon. (III., Kórház-utca 35.) Az 1—3½ éves gyermekek nappali gondozására és ellátására szolgál. A gondozott gyermekek létszáma 35.

Óvodásgyermekek üdülő otthona. (III., Kavics-utca 9.) Özv. Mahunka Imréné 923 négyyszögöl telket és villát adományozott azzal, hogy az ingatlant a székesfőváros gyermeküdülő céljára használja. A főváros az alapítványt elfogadta és az ingatlanon levő épületet a szükséges átalakítások, tatarozás és berendezés után 1931. év folyamán átadta rendeltetésének. Az alapító oklevél szerint az üdülőben olyan 3—6 év körüli gyermekek nyerhetnek társadalmi és valláskülönbség nélkül elhelyezést, akik erre rászorultak és akiknek testi és szellemi fejlődése a gondos felügyeletet megkívánja. Az intézetben üdülő gyermekek száma 25.

Anyagszertár. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Anyagvizsgáló intézet. Lásd: Bp. székesfőv. intézményei és üzemei c. f. a.

Anyakönyvi bejegyzések. Minden születés legkésőbb a születéstől számított egy hét alatt — illetve a halvaszülöttek és a szülés közben elhaltak a legközelebbi hétköznapon — bejelentendő, annál a kerületi anyakönyvvezetőségnél, amelynek területén a születés történt. A bejelentésre fokozatosan, sorrendszerint kötelesek: a) a törvényes atya, b) a szülésnél közreműködött baba, c) a szülésnél segédkezett orvos, d) mindazok, akik a szülésnél jelen voltak, e) az, akinek lakásán a születés történt, f) az anya, mihelyt erre képes. A fokozatos kötelezettség úgy értendő, hogy a később következő akkor köteles a bejelentésre, ha előtte felsorolt nincs, illetve a bejelentésben akadályozva van. Aki a születést bejelenti, vigye magával törvényes gyermek születése esetén a szülők házassági anyakönyvi kivonatát (házasságlevél), törvénytelen gyermek születése esetén az anya születési anyakönyvi kivonatát, vagy munka- (cseléd) könyvét. A szülőházakban, kórházakban, letartóztatási intézetekben és egyéb közintézetekben történt születések bejelentése az intézet előjáróságának kizárólagos kötelessége. E helyeken született gyermekek anyakönyvi kivonatai az intézet helyére illetékes anyakönyvvezetőnél kérelmezendők.

Anyakönyvi bejegyzés kiigazítását szóval írásban, vagy az illető anyakönyvi bejegyzést nyilvántartó, vagy a lakóhely szerinti anyakönyvvezetőnél kell kérni. A kiigazításhoz szükséges a helyes adatot igazoló megfelelő alapokmány (születési vagy házassági, vagy halotti anyakönyvi kivonat, vagy illetőségi bizonyítvány stb.). A kiigazítást az anyakönyvvezető felterjesztésére a polgármesteri IV. ügyosztály rendeli el. Az eljárás díj- és bélyegmentes.

Anyakönyvi kivonatok. Minden bejegyzésről, amely 1895. szeptember 30. s ezt megelőző időből származik, az illető felekezeti lelkészi hivatal, 1895 október 1. s azóta történt bejegyzésről pedig az illető állami anyakönyvvezetőség ad közokirat jellegű kivonatot. (1895 október 1. utáni bejegyzésről egyházi hatóságok által kiállított keresztlevél, házasságlevél, halottlevél, hitközségi bizonyítvány az állami anyakönyvi kivonatot a hivatali eljárásnál nem pótolja!) Aki 1895 szeptember 30-át megelőző bejegyzésről anyakönyvi kivonatot kér, ahhoz a felekezeti lelkészi hivatalhoz, aki pedig 1895 október 1. óta történt bejegyzésről kér kivonatot, ahhoz az állami anyakönyvvezetőséghez forduljon, amelynél az illető bejegyzés (vagyis melynek területén a születés, házasságkötés, halálozás) történt. Az anyakönyvi kivonatokat 1 pengő állami okmánybélyeggel kell ellátni, ha csak a fél szegénységi bizonyítványt fel nem mutat. Ezenkívül külön 2 pengő kiállítási díjat is kell fizetni. Közhivatalnok saját területére vonatkozó anyakönyvi kivonatnál díjkedvezményben részesül. Névváltoztatás céljára díj- és bélyegmentes tanúsítványokat állít ki az anyakönyvvezetőség minden születési esetről és házasságkötésről. Házasságkötés céljára az anyakönyvi kivonatok szegénységi bizo-

nyitvány felmutatása nélkül is bélyegmentesek. Születési, házassági vagy halotti anyakönyvi kivonatot kérhet bárki, bármennyit, bárki részére, szóval vagy írásban. Levélbeli megkereséshez mellékelni kell a bélyeg, kiállítási díj és postaköltség árát, vagy postautalványon küldhető be a megfelelő összeg.

Anyakönyvi kivonatok felülhitelesítését külföldi felhasználás céljából a polgármesteri IV. ügyosztály végzi. Szegénységi bizonyítvány felmutatása esetében a hitelesítés illetékmentes, a m. kir. belügyminiszter részéről történt hitelesítés után a belügyminiszter aláírását a m. kir. külügyminiszter hitelesíti, a m. kir. külügyminiszterét pedig annak az államnak a követsége, amelyben az anyakönyvi kivonatot fel kívánják használni.

Anyakönyvi ügyekben felszólamlás. Ha az anyakönyvvezető a házassági kihirdetés vagy a házasságkötésnél való közreműködés kivételével valamely hatáskörébe tartozó cselekményt megtagad, a fél emiatt az anyakönyvi közvetlenül felügyelő hatóságnál (Budapesten a polgármester) akár közvetlenül, akár az anyakönyvvezető útján szóval, vagy írásban panaszt emelhet. Az ily ügyekben a polgármesteri IV. ügyosztály intézkedik.

Anyakönyvvezetőségek helyiségei: I., Szebeny Antal-tér 8. Telefon: 53—5—60. II., Szilágyi Dezső-tér 5. Telefon: 51—5—85. III., Fő-tér 3. Telefon: 62—5—90. IV., Váci-u. 62/64. Telefon: 84—3—00. V., Honvéd-u. 20. Telefon: 16—3—97. VI., Aradi-u. 23. Telefon: 14—0—97. VII., Károly király-út 15. Telefon: 37—2—99. VIII., Baross-u. 67. Telefon: 46—1—28. IX., Lónyay-u. 9. Telefon: 88—3—56. X., Szent László-tér 29. Telefon: 48—9—99. XI., Verpeléti-út 3. Telefon: 68—3—69.

Aquineumi múzeum. Lásd: Múzeumok c. a.

Atyai hatalom megszüntetése és felfüggesztése. Az atyának atyai hatalma megszüntethető, akkor, ha az atya gyermeke tartását és nevelését teljesen elhanyagolja, vagy erkölcsiségét vagy testi jólétét, vagy gyermeke vagyonát rossz kezelés által veszélyezteti. Erre vonatkozóan az árvaszék intézkedését az anyán kívül kérhetik a rokonok, valamint a serdülőkorban lévő gyermekek is. De az atyának kötelességgel szembe fordított magatartására panasz vagy feljelentés alakjában más hatóságok, továbbá a lelkes, az iskola és idegenek is felhívhatják az árvaszék figyelmét. Az árvaszék a tényállás kiderítése és magának az atyának és a rokonok meghallgatása után határoz. Az árvaszék véghatározata ellen az atya, a közeli rokonok és a tisztí ügyész is fellebezhetnek. Ha azonban az atyai hatalom megszüntetését kimondó véghatározatot a belügyminiszter is helybenhagyta s ebben a döntésben az atya nem nyugszik meg, jogában áll kérését a gyámhatósági határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 hónap alatt a rendes bíróságnál előterjeszteni. Az atyai hatalom gyakorlatát felfüggeszti az árvaszék: a) ha az atya gondnokság alá kerül, b) ha büntetést vagy vétségért 1 évnél hosszabb szabadságvesztés büntetésre ítéltetett.

Autobusz hirdetések felvétele: a BSzKRt Akácfa-utcai szék-házában levő hirdető irodában történik.

Autobuszjárat engedélyezése ügyében, amennyiben a járat kizárólag egy város vagy község belterületére van korlátozva, a polgármester, illetve a főszolgabíró illetékes elsőfokon eljárni; a helyközi közlekedést lebonyolító autobuszjáratok ügyében a m. kir. kereskedelemügyi miniszter határoz. A 2. — P okmánybéllyel ellátott, engedélyért benyújtott kérvénynek a következő adatokat kell tartalmaznia: folyamodó nevét (cégét) és lakóhelyét, (telephelyét); annak megjelölését, hogy folyamodó milyen gépjárművel kíván fuvarozói vállalatot létesíteni. Társasköcsi, áru- vagy vegyesfuvarozási, beteg- vagy hullaszállítói gépjárművállalatot, továbbá rendszeres járatot, vagy csak esetenkénti járatot kíván fenntartani; a használatba venni kívánt gépjármű számát, típusát, minőségét, felszerelését, berendezését, gyártmányának megnevezését; társasköcsinál a férőhelyek számát; tehergépjárműveknél a befogadóképességet, végül annak megjelölését, hogy a folyamodó arra az esetre, ha a gépjármű használhatatlanná válik, az üzem folytonosságát milyen módon fogja biztosítani. A létesíteni kívánt vállalat telephelyének, rendszeres járatnál a járat útvonalának, a község beépített területén az utcák és terek neveinek említésével való megjelölését, az útvonal kilométerekben kifejezett hosszának, a megállóhelyeknek, a végállomásoknak; áru- és vegyesfuvarozási járatoknál az ügynökségeknek, érdekképviselőknek és hasonló létesítményeknek a megjelölését; a beruházások nagyságára nézve tájékoztatást nyújtó költségelőirányzatot; rendszeres járatokra nézve a menetrend-tervezetét; menet- és fuvardíjat; annak megokolását, hogy a tervbevett vállalkozás közgazdasági és közforgalmi szempontból szükséges; az érdekelt közlekedési vállalatok megnevezését; az üzem megindításának tervbevett időpontját. A kérelemhez csatolni kell folyamodó erkölcsi bizonyítványát, továbbá nagykorúságának, valamint annak igazolását, hogy vele szemben az 1930. évi XVI. t.-c. 7. §-ának említett egyik kizáró ok sem forog fenn; ha a vállalat üzemvezetőt alkalmaz, a fentemlítettet az üzemvezetőre vonatkozólag is igazolni kell; bejegyzett cégnél a Központi Értesítő cégbejegyzést tartalmazó számának megjelölését, vagy pedig a cégbejegyzést elismerő bírósági végzés hiteles kiadványát; a vállalat létesítéséhez szükséges anyagi eszközök kimutatását; az engedélyokirat illetékének leróására szükséges okirati bélyeget. Az előterjesztett kérelem alapján, amennyiben az engedélyezésre nem a kereskedelemügyi miniszter illetékes, az engedélyező hatóság nyilvános engedélyezési eljárást tart, melyre úgy a kérelmezőt, mint a köztudomás szerint érdekeltet, m. kir. kereskedelemügyi miniszter képviselőjét, az illetékes rendőrhatalóság képviselőjét, az érdekelt már meglévő közforgalmi közlekedési vállalatokat meghívja. Ha az engedély megadása ügyében a kereskedelemügyi miniszter illetékes határozni, az előbb említett érdekelt hatóságokon kívül, a telephely szerint illetékes, illetőleg a rendszeres járatoknál mindazon városokat és községeket, melyeknek területét a járat útvonala érinti, a kereskedelem-

ügyi miniszter meghallgatja. Az elsőfokú közigazgatási hatóság az általa tartott engedélyezési eljáráson felmerült észrevételek figyelembevételével határoz a hatóság az engedély megadása tárgyában. Ezen ügyben hozott határozat jogerőre emelkedése után adható csak ki kérelmezőnek az engedélyokirat. Kérelmező pedig az engedélyokirat kézhezvétele előtt vállalkozását nem kezdheti meg. Vállalkozásában az 1930 évi XVI. t.-c. rendelkezése értelmében csak magyar gyártmányú gépjárművet jogosult felhasználni. Ezen rendelkezése alól felmentést csak esetről-esetre a m. kir. kereskedelemügyi miniszter adhat. Az elsőfokú közigazgatási hatóságoknak az engedélyezése ügyében hozott elsőfokú határozata ellen, törvényes fellebbezési határidőn belül előterjeszhető fellebbezésnek van helye. A közhasználatú gépjárművállalatok ügyében végső fokon a m. kir. kereskedelemügyi miniszter határoz. A rendszeres járatok közlekedési idejét, menetrendjét, továbbá czekek, nemkülönbönben a beteg- és hullaszállító vállalatok által szedhető menet- és fuvardíjak tételét, az engedélyező hatóság állapítja meg.

Autobuszjáratok viteldíja. Lásd: Autobuszjárat engedélyezése c. a.

Autobusz különjáratok megrendelését a BSzKRt székházában: VII., Akácfa-utca 15., II. em. 236. sz. alatt lehet eszközölni. A bérleti díj a kocsik befogadóképessége és a kívánt útvonal figyelembevételével különböző.

Autotaxi állomáshelyek ügyében a polgármester határoz. A kérelmet írásbelileg kell előterjeszteni, a beadvány bélyegköteles. Illetéke 2 P-ös állami okmánybélyeg. A polgármester a kérelem elintézése előtt a m. kir. rendőrség főkapitányságának véleményét kikéri esetről-esetre. Ez ügyben helyszíni eljárást is tart, melynek eredménye alapján elhatározását kérelmezővel határozatlanlag közli. Az ez ügyben hozott határozat a belügyminiszterhez fellebbezhető. A fellebbezés bélyegilletéke 4 P-ös állami okmánybélyeg.

Autotaxi iparüzése. Gépjárművel közterületen űzött bérkocsi vállalat alatt, előre meg nem állapított útvonalon esetenként, ellenszolgáltatás fejében fuvarozó oly vállalatot kell érteni, melynek közhelyeken (közterületen), a közönség rendelkezésére tartott gépjárművét csak egészben lehet fuvarozásra igénybe venni. A kiadható autotaxi iparüzésére jogosító engedélyek száma Budapesten 1450-ben van maximálva. (25/1933. kgy. sz. szabályrendelet.). Az autotaxi iparüzésére jogosító iparendélyt az elsőfokú iparhatóság, Budapest székesfőváros területén a polgármester adja ki. Az engedélyért folyamodónak kérvényben kell feltüntetni családi és utónevét, életkorát, születési helyét és évét, állampolgárságát és lakását, részvenytársaságoknál és szövetkezeteknél a bejegyzett céget, közkereseti és betéti társaságoknál a bejegyezni kívánt céget és ezenkívül a társak, illetve beltágok nevét és személyi adatait. A használatba venni kívánt gépkocsi típusát, kis vagy nagy típusú, azt a körül-

ményt, hogy az ipart üzni szándékozó személyesen vezeti-e a gépkocsit, vagy gépkocsivezető alkalmazottat fog tartani. Kérelmezőnek végül csatolni kell a rendőrhatalóság által kiadott erkölcsi bizonyítványát. A kérelem előterjesztésekor a kérvényre 5- P-s állami okmánybélyeget, a mellékletekre ívenként 30 fill. állami okmánybélyeget kell felragasztani, azonkívül gépjárművenként iparhatósági díj fejében 13 P 92 fill. hatósági díj fizetendő. Az autótaxiipar üzéséhez az 1930. évi XVI. t.-c. rendelkezései értelmében csak magyar gyártmányú gépjárművet szabad felhasználni. Ezen kötelezettség alól felmentést csak a m. kir. kereskedelemügyi miniszter adhat.

A

Állami alkalmazottak egészségügyi vizsgálatát a szolgálatképeség, munka- és keresőképesség szempontjából a tisztí főorvos hivatal végzi. A vizsgálatot írásban kell kérelmezni. A tisztí főorvosi hivatal a vizsgálat eszközlése végett az érdekelteket behívja, a fekvőbetegeket a tisztí orvos felkeresi. Az orvosi vizsgálat eredményét hivatalos úton írásban közlik a megkereső hivattallal.

Állampolgári kötelekből való elboesítás. Lásd: Elbocsátás c. a.

Állampolgársági bizonyítvány. Lásd: Honosítás c. a.

Állandó beszállásolási (katonai) ügyek. Lásd: Laktanya c. a.

Állandó havi közsegély. Az eltartásukra köteles és képes hozzátartozók nélküli munka és keresetképtelen szegények a lakásuk szerint illetékes kerületi előljáróságtól rendszeres havi pénz- és természetbeni segélyezésben részesülnek. Az állandó segélyezés további feltétele a megállapított budapesti lakóhely, értvén alatta azt, hogy a segélyre szoruló a legutóbbi 5 év alatt leghosszabb ideig Budapesten lakott. Amennyiben a kerületi előljáró-tanácsnok mint elsőfokú szegényügyi hatóság, a segélyezést megtagadja, ez ellen az elsőfokon eljáró kerületi előljáróságnál szóban (jegyzőkönyv) vagy írásban a vonatkozó véghatározat kézbesítésétől számított 15 napon belül a székesfőváros polgármesteréhez fellebbezni lehet, akinek elutasító másodfokú véghatározata ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

Állatárverések. Rendszeresített állatárveréseket a székesfőváros területén nem tartanak, azonban néha úgy a rendőrség, mint a honvédelmi minisztérium, a földművelésügyi minisztérium lovait és a bíróilag lefoglalt lovakat a lóvásártelepen, a hivatalos lapban való közzététel után árverezik el. Magánosok részére az állatárveréshez az állatvásár és közbvágóhidak igazgatósága ad engedélyt.

Állategészségügyi gondozást a főváros területén az állatorvosi főiskola és magánosok által létesített és fenntartott állatkórházak és rendelők látják el. A gazdátlan ebek gondozására az Országos Állatvédő Egyesület által létesített intézmény szolgál.

Állategészségügyi közigazgatás. Ló és haszonállat összeírás, illetve vizsgálat a ker. előjáróságoknál minden évben tavasszal tartatik, vagy egy kitűzött helyen, vagy az állattulajdonos telepén. Állati fertőző betegségek megállapítása esetén a fertőtlenítést a ker. állatorvos utasítása és felügyelete mellett az állattulajdonos köteles elvégezni saját költségén. Géperejű kocsikon történő állatszállításához az engedélyt a ker. állatorvos közbenjöttével a ker. előjáróság adja meg. Állatszállításokat az elszállítás előtt 6 órával a hivatalos órák alatt a ker. állatorvosnál kell kérni. Sürgős esetekben a kiszállítás, illetve vizsgálat azonnal is megtörténik. Származási és egészségi bizonyítványokat a ker. állatorvos állít ki. A fél érdekében történő kiszállításokért a ker. állatorvos bérkocsidíjat számíthat.

Állategészségügyi rendészet. Szabályozza újabban az 1928. évi XIX. t.-c. és e tárgyban kiadott 99.000/1923. és 100.000/1932. F. M. sz. rendelet. Az elsőfokú rendészeti ügyek intézése a székesfőváros kerületi közigazgatásáról szóló 1893:XXXIII. t.-c.-ben foglaltatnak.

Állategészségügyi telep. Lásd: Bp. székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Állatkert. Lásd: Bp. székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Állatok bejelentése. Mindenki köteles bármilyen állatját a ker. állatorvosnál bejelenteni. Ugyancsak tartozik bejelenteni minden állat elhullását. Budapesten csakis a háziölés van megengedve, ezt a ker. előjáróság állatorvosi hivatalában előzetesen be kell jelenteni. Csak azt a sertést szabad levágni, amelyet legalább két hónapig tartott már a tulajdonos. Házi öléseknél a levágott súly után fogyasztási adó fizetendő. Vendéglős, korcsmáros, hentes, mészáros házi ölést nem eszközölhet, ezeknél ilyen csakis a vágóhíd hajthat végre.

Állatszállítás. Lásd: Állategészségügyi közigazgatás c. a.

Állatvásárok igazgatósága. Lásd: Bp. székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Általános kereseti adó. Lásd: Adók c. a.

Ápolásban részesült egyének illetőségének megállapítása. Gyermekekmenhelyi gondozásban részesülők, budapesti szegényházakban élő külföldi honosoknak mutakozó ápoltak és külföldön kórházi ápolásban állott állítólag magyar honosok állampolgárságát vagy illetőségét hivatalos megkeresésre a polgármesteri IV. ügyosztály tárgyalja. Lásd még: Kórházi és szegényházi ápoltak illetőségének megállapítása. Szegényházi ápoltak illetőségének megállapítása c. a.

Ápolási díjak a fővárosi kórházakban. Lásd: Kórházi ápolási díjak c. a.

Áruforgalmi és árjegyzési statisztika. Az élelmiszeráraknak Budapest területére való behozataláról, illetve az élelmiszer nagyvásártelepről vizsonteladók részére eladott árukról a vásárcsarnokok igazgatósága készít kimutatásokat, míg a közvágóhidakon levágott állatok és vidékről felhozott forgalomba kerülő húsneműekről a közvágóhidak igazgatósága. A főváros területén lévő piacokon és az élelmiszer nagyvásártelepen kialakult árakról a vásárcsarnokok igazgatósága olyképen vezet statisztikát, hogy a kerületi vásárcsarnokok és piacok vezetői hetenkint kedd és pénteki napokon a valóságban szereplő árakról jelentéseiket beküldik. Az ezen alapon kialakult átlagárakról a vásárcsarnokok igazgatósága heti hivatalos árjegyzéket ad ki nyomtatásban minden hét szerdáján. Az árjegyzék közli az élelmiszer nagyvásártelepen kialakult nagybani árakat, a kicsinybeni árakat, valamint Budapest területén forgalomba került szálastakarmányok árát is.

Árufuvarozási iparendedély gépkocsi felhasználásával. Lásd: Autobuszjáratú engedély c. a.

Árufuvarozási iparigazolvány. Lófogatú kocsikkal való árufuvarozáshoz az iparigazolványt az elsőfokú iparhatóság adja ki. Budapest székesfőváros területén tehát az illetékes kerületi előljáró. A kérelem bélyegköteles, az iparigazolvány csak a lófogatú iparhatósági díj lefizetése után adható ki.

Áruhely igénylés a vásárcsarnokokban. A vásárcsarnokokban megüresedett áruhelyeket a csarnok felügyelője körözés útján adja ki használatra. A köröző ívek aláírására a vásárcsarnok vezetőjénél kell jelentkezni, aki a vásárcsarnokban egyfolytában eltöltött árusítási idő figyelembevételével a legrégebben árusító igénylő részére adja át az áruhelyet. Minden árus csupán egy áruhellyel rendelkezhet. Amennyiben a régi árusok közül a megüresedett helyre nem pályáznak, úgy a vásárcsarnok felügyelője a csarnoki áruhelyet a jelentkezési sorrend szerint a többi pályázóknak adja ki. A kerületi piacokon áruhelyelnyerés iránti kérelemmel az előljáráshoz kell fordulni. Áruhely eladását vagy albérletbeadását tiltja a vásárcsarnoki szabályrendelet és az ezt szigorító 22.924/1933.—VIII. polgármesteri határozat.

Árusítás utcán, közterületen. Árusítás céljára közterület igénybevételének engedélyezésére, akkor, ha az árusítás kosárból, asztalról, vagy kézikocsiról történik, az engedélyt elsőfokon a kerületi előljáró adja. Ez ügyben előterjesztett kérelem bélyegköteles. A kérelem előterjesztésével egyidejűleg igazolni kell, hogy kérelmező hadigondozott vagy egészségi állapotánál fogva létfenntartását másként, mint a kért engedély kiadásával biztosítani nem tudja. A kerületi előljáró által ezügyben hozott határozat megfellebbezhető, másodfokon a polgármesteri XV. ügyosztály határoz. Ha a közterületről történő árusítás közterület beépítésével kapcsolatos, a közterület elfoglalására vonatkozó engedélyt a polgármester adja meg. Az ez ügyben előterjesztett kérelem bélyegköteles, a kérvényhez csatolni kell a pon-

tos helyszínrajzot és be kell jelenteni azt, hogy mily terjedelmű, mely célra kívánja kérelmező a közterületet elfoglalni.

Árusítási rend a vásáresarnokokban. Lásd: Vásárcsarnokok árusítási rendje c. a.

ÁRVAHÁZAK.

A székesfőváros öt árvaházat és két üdülőtelepet tart fenn árvagyermek elhelyezésére. Az üdülőtelepek az árvák nyári elhelyezésére szolgálnak. A háború előtt az árvaházak csaknem összes kiadásait az alapítványi tőkék kamatai fedezték, de mióta az alapítványok vagyona elértéktelenedett, e kiadások túlnyomórészt a fővárost terhelik.

József-fiúárvaház. (VIII., Üllői-út 76.) A székesfőváros legrégebb és legnagyobb árvaháza, 200 árvának otthona. Létesítését 1837-ben határozták el a beteg József nádor felgyógyulásának emlékére. Az árvaház a főváros polgárságának adományából épült fel az Üllői-úti kb. négy holdas telken, melyet gróf Festetich Antal adományozott. Az árvaház 1842-ben nyílt meg. Az árvák elemi iskolát végeznek és ipari pályára készülnek. Közülük mintegy 80 kiváló szorgalmú, tehetséges és jómagaviseletű növendék magasabb iskolát (középpiskolát, egyetemet) látogat.

Erzsébet-leányárvaház. (XI., Szent Imre herceg-útja 29.) Az Erzsébet királynéről elnevezett árvaház 150 árva befogadására alkalmas. Az alapszabályok értelmében a teljesen vagyontalan árvák, vagy apátlan félárva 3—10 éves korukban vehetők fel az intézetbe. A növendékek ellátásban és nevelésben részesülnek; elemi és polgári iskolai tanulmányaik befejezése, valamint a háztartási munkák és varrás elemeinek elsajátítása után, a 15. életévük betöltésével, hagyják el az intézetet.

Mayer Ferenc-fiúárvaház. (I., Városmajor-u. 31.). Az árvaház nevét Mayer Ferenc cs. és kir. tábornoktól nyerte, aki 1857-ben 370.000 koronát hagyományozott az intézet alapítására. Az alapító oklevél szerint 6—10 éves budapesti illetőségű, keresztény árvák vehetők fel az intézetbe, amely 68 árva befogadására alkalmas. Az árvák 14 éves korukig a külső (elemi és polgári) iskolákat látogatják, azután rendszerint ipari pályára lépnek. A tehetséges, szorgalmas és jómagaviseletű növendékeknek az intézet arra is módot ad, hogy középpiskolát végezzenek.

Községi szeretetház. (II., Marcibányi-tér 3.). Az intézet 75 árva befogadására szolgál. 1883-ban létesült. Az intézetbe fölvehető minden 6—12 éves teljesen árva, félárva, vallásra és illetőségre való tekintet nélkül. A tehetségesebbek a negyedik középpiskola elvégzése után magasabb kiképzést is nyernek, a többiek pedig ipari pályára kerülnek. Az elméleti oktatás mellett minden növendék konyhakertészeti gyakorlatot is végez az intézetben.

Községi árvaház. (Bernfeld Mór-féle fiúotthon.) (VII., Erzsébet királyné-út 6.) Az árvaház 42 növendék befogadására alkalmas.

A növendékek (főleg árvák) a szokásos árvaházi nevelésen túl közép- vagy felsőiskolát is látogathatnak és 20 éves korukig is benntarthatók az intézetben.

Gróf Zichy Béla árvaházi üdülőtelep. (Fonyód-Bélatelep.) A székesfővárosi árvaházak testileg gyöngé, vérégeny fiúárváinak nyári üdültetésére szolgál a gróf Zichy Béla árvaházi üdülőtelep, amely Fonyód-Bélatelepen a gróf Zichy Béla adományozta 4560 négyszögöl villattelken 1925-ben épült a főváros költségén, adomány-pénzekből. Férőhelyeinek száma 100. 1929-ben az intézet területe a szomszédos 2200 négyszögöles villattelkekkel gyarapodott.

Leányárvaházi üdülőtelep. (Balatonfonyód.) A fiúárvaházi üdülőtelep mintájára a leányárvák részére is létesült Balatonfonyódon üdülő. Az üdülőtelep a Basch-örökösöktől megvásárolt 1600 négyszögöles telken épült és 1929 nyarán nyílt meg. Befogadó-képessége 60 növendék.

Árvaházba való felvétel iránti kérelmet a polgármesterhez címezve, a polgármesteri iktatóhivatalban (Központi városháza, I. emelet 114. sz.) kell beadni és ahhoz a következő okmányokat kell csatolni: 1. a gyermek születési anyakönyvi kivonatát, 2. oltási bizonyítványát, 3. ha iskolába jár, utolsó iskolai bizonyítványát, 4. hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy a gyermek ép és egészséges, 5. az apa vagy mindkét szülő halotti anyakönyvi kivonatát, 6. szegénységi bizonyítványt, 7. a gyermek nevére kiállított, budapesti illetőséget igazoló bizonyítványt. A beadvány bélyegmentes s elintézése a polgármesteri IX. ügyosztály hatáskörébe tartozik. A fiúárvaházakba rendszerint 3-tól 10 éves korú gyermekek vehetők fel, a Községi Szeretetházba és Árvaházba azonban kivételes esetekben 12 éves korukig is beutalhatók. A leányárvaházba a felvételi korhatár 3-tól 12 év. Úgy a fiú-, mint a leányárvaházba felvett növendékek rendszerint 14 éves korukig maradhatnak az intézetben. Kiváló tehetségű, jó magaviseletű, szorgalmas növendék azonban ezen koron túl is lehet az intézet gondozottja s ebben az esetben további megfelelő kiképzetéséről is gondoskodás történik.

Árvaszék hatásköre. Általánosságban minden árvaszéknek és így a székesfővárosi árvaszékének is arra terjed ki a hatásköre, hogy az illetékessége alá tartozó kiskorúak és gondnokoltak szellemi, erkölcsi és anyagi érdekeit megóvja és előmozdítsa. Mint-hogy azonban az árvaszékek sem pénz, sem egyéb anyagi eszközök fölötte nem rendelkeznek, sem intézeteik nincsenek, a kiskorúak és gondnokoltak anyagi támogatásáról, intézeti elhelyezéséről saját hatáskörükben nem gondoskodhatnak. Az árvaszék hatásköre a következő intézkedésekre, illetve ügyekre terjed ki: kiskorúak részére gyámrendelés; gondnokság alá helyezett részére gondnokrendelés; nagykorúsítás; az atyai hatalom megszüntetése; a gyámi tiszttól való elmozdítás; törvényes kiskorúak elhelyezési, tartási és szüleikkel való érintkezési ügyei; súlyos visszaélés esetén a gyermekek elvétele gondozójuktól, továbbá visszaadásuk jogosult gondviselőnek; a házaságon kívül szüle-

tett (törvénytelen) gyermeket természetes atyjukkal szemben megillető tartási igény biztosításának hatósági szorgalmazása, e gyermekek törvényesítésének vagy örökbefogadásának előmozdítása; az erkölcsi romlásnak kitett vagy züllésnek indult kiskorúak gyámhatósági védelme; a kiskorúak és gondnokoltak vagyonának kezelése, illetve a vagyon kezelésének felügyelete; a kiskorúakat és gondnokoltakat érintő fontosabb jogügyletek (hagyatéki osztály, csere, örökbefogadási, adásvételi, társasági, haszonbérleti stb. szerződés, engedmény, kölcsön, zálogjog törlése stb.), jóváhagyása, illetve annak megtagadása; bizonyos esetekben a kiskorúak házasságkötéséhez szükséges gyámhatósági jóváhagyás, valamint a szülői beleegyezést pótló beleegyezés megadása; kiskorúak vallásváltoztatásához, névváltoztatásához, útlelváltásához hozzájárulás; gyámpénztári kölcsönök engedélyezése.

Árvaszék illetékessége. A főváros árvaszéke illetékes az eljárásra azoknak a kiskorúaknak és gondnokoltaknak az ügyeiben, akik budapesti községi illetőségűek. Ha azonban a budapesti községi illetőség megállapítva nincs is, tartozik a székesfővárosi árvaszék a sürgős intézkedéseket megtenni azoknak a magyar állampolgár kiskorúaknak és gondnokoltaknak érdekében, akik Budapesten tartózkodnak.

Árvaszéki beadványok alakja, beadása, bélyegkötelezettsége.

Az árvaszékhez intézendő beadványok semmi különös formasághoz nincsenek kötve. A kérvények megírásánál a következőket kell szem előtt tartani. A megszólítás (Tekintetes Árvaszék!) után lehető röviden és világosan elő kell adni a kérést és annak okait; ha a gyermekek érdekében szól a kérvény, azok vezeték- és keresztnévét, szüleik nevét, lakását és foglalkozását pontosan fel kell tüntetni, ha a szülők elhaltak, az elhalálozás helyét és idejét meg kell említeni. A kérvényező olvashatóan írja alá nevét, foglalkozását és lakását. Ha az ügy egyszer már előfordult az árvaszéknél és az előző intézkedés árvaszéki száma ismeretes, azt is rá kell a kérvényre írni. Úgynevezett külzetet írni nem szükséges. De pontosan címezni kell a kérvényt így: A székesfőváros tekintetes árvaszékének, Budapest, IV., Központi Városháza. Az nem kielégítő címzés: Az árvaszéknek, Budapest, mert itt két árvaszék van: a székesfővárosi és a vármegyei. A kérvényeket vagy postán lehet elküldeni, vagy személyesen beadni az árvaszék iktató hivatalába, hétköznaponként d. e. 10—1 óráig. Központi Városháza, I. em. 152. sz. alatt. Az atyának, az anyának, mint törvényes és t. gyámnak, a kirendelt gyámnak, gondnoknak azok a beadványai, amelyeket törvényes kötelezettségükből folyóan a kiskorú vagy gondnokolt érdekében terjesztenek elő bélyegmentesek, egyébként a beadványok bélyegkötelesek, kivéve azokat, amelyekben az árvaszéktől kapott hivatalos felszólításra kell válaszolni. A bélyegköteles beadványok első ívére 2 P állami okmánybélyeget, a többi ívekre és a többi példányokra 1—1 P állami okmánybélyeget kell ragasztani. A föllebbezésre 4 P, a felülvizsgálati kérelemre 8 P, a nagykorúsítási kérvényre 5 P bélyegilleték jár. Örökbefogadási

kérvényre, ha a gyermek törvényes 2 P, a szerződésre 5 P állam, okmánybélyeget kell ragasztani, ha pedig a kiskorú törvénytelen-hadiárva vagy teljes árva, akkor a bélyegilleték 50 fillér. A mellékletek bélyege 30 fillér. Az eddig érvényben lévő rendelkezések szerint az árvaszéki bélyegköteles beadványokra is ugyanannyi értékű városi okmánybélyeget kell ragasztani, mint amennyi értékű állami okmánybélyeg van előírva. Szegénységi bizonyítvány alapján a bélyegköteles beadványok is bélyegmentesen adhatók be. Egyébként a beadványok bélyegkötelezettségéről és a bélyegilleték nagyságáról az árvaszék iktatóhivatala az érdeklődőknek pontos felvilágosítást ad. Szegénysorsú és a beadványok elkészítésében járatlan felek új kérelmeiket szóval is előterjeszthetik, az árvaszék tudakozó irodájában (Központi Városháza, III. Pavillon, II. 49. sz. a.) hétköznaponként d. e. 9—1 óráig.

Árvaszéki határozatok elleni fellebbevitel. Fellebbezni csak véghatározat ellen lehet. A fellebbezési jog megilleti azokat, akik az illető árvaszéki ügyben jogilag érdekelve vannak és a tiszt (árvaszéki) ügyészt. A fellebbezést a véghatározat kézbesítését követő naptól számított 15 napon belül kell az árvaszékhez beadni. A fellebbezést az árvaszék vagy előterjesztésnek veszi és a fellebbezésben fölhozott új körülmények és bizonyítékok alapján saját véghatározatát módosítja vagy pedig a fellebbezést a másodfokú gyámhatósághoz: a törvényhatósági közigazgatási bizottság gyámügyi küldöttségéhez felterjeszti. A fellebbezésre 4 P állami és 4 P városi okmánybélyeget kell ragasztani. A másodfokú gyámhatóság véghatározata ellen fellebbezési jog csak a főpolgármestert és a tiszt (fő)ügyészt illeti meg. Az érdekeltek csak egy szűkebb körre terjedő jogorvoslatot, ú. n. felülvizsgálati kérelmet terjeszthetnek elő. Ennek a jogorvoslatnak akkor van helye, ha az alsófokú hatóságok eljárásuk során valamely jogszabályt megsértettek, vagy hatáskörüket túllépték. A felülvizsgálati kérelmet a másodfokú véghatározat kézbesítését követő 15 napon belül kell az árvaszéknél beadni, amely azt az iratokkal együtt a harmadfokú gyámhatósághoz: a m. kir. belügyminiszterhez felterjeszti. A felülvizsgálati kérelemre 8 P állami és 8 P városi okmánybélyeget kell ragasztani. Abban az esetben, ha a felülvizsgálati kérelemben felhozott panasz alapos, a belügyminiszter megsemmisítheti az alsófokú véghatározatokat, sőt azokat érdemben is megváltoztathatja. Ha azonban az alsófokú hatóságok részéről jogszabálysértés vagy hatásköri túllépés nem történt és valamely érdekelt a véghatározatot egyéb szempontból (pl. ténymegállapítás, célszerűségi kérdések, tartásdíj összezszerűsége stb.) kifogásolja, a felülvizsgálati kérelemnek a belügyminiszter nem adhat helyet. A másodfokú véghatározatot rendszerint végre lehet hajtani még akkor is, ha ellene felülvizsgálati kérelmet adtak be. Azonban helyrehozhatatlan kár elhárítása céljából a végrehajtást akár az árvaszék, akár a felsőbb gyámhatóság felfüggesztheti. Az árvaszék véghatározatát, ha az ellen fellebbezést adtak be, rendszerint nem lehet végrehajtani. Kivételképen fellebbevitelre való tekintet nélkül végrehajthatók az árvaszéknek azok a véghatározatai,

amelyek tartást állapítanak meg, továbbá azok, amelyeknek haldéktalan végrehajtását az árvaszék helyrehozhatatlan kár elhárítása céljából kimondotta.

Asványvízüzem. Lásd : Bp. székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Átalakítások engedélyezése. Lásd : Építési engedélyek c. a.

Átmeneti gyermekotthonokba fiúgyermekek 6, leánygyermek 18 éves korukig vehetők fel. Az átmeneti leányotthonba általánosságban azok a leányok vehetők fel, akik az alábbi csoportok valamelyikébe sorozhatók: 1. ha a leánygyermek olyan körülmények között él, amely körülmények között való megmaradása ránézve veszélyt rejt, 2. ha a leánygyermek öntudatlan bűnöző s ezt a körülményt a gyermekbíróság megállapította, 3. ha a szülő annyira beteg, hogy gyermekéről gondoskodni nem képes, 4. ha a szülő kórházban van és a gyermek felügyelet nélkül marad, 5. ha a szülő igazságszolgáltatási eljárás alatt áll és a gyermek erre az időre másutt sehol sem helyezhető el, 6. ha a gyermek szülője vagy gondozója a gyermeket a bíróság megállapítása szerint kiuzsorázza akár fejlettségét meghaladó munkára, akár pedig koldulásra való kényszerítés által, vagy ha a gyermeket erkölcsstelen életre akarja rábírní. A gyermeknek az átmeneti otthonba való felvétele céljából a polgármesteri IX. ügyosztályban az illetékes előadónál kell jelentkezni, aki a kérelmet jegyzőkönyvbe foglalja s azt a bemandott adatok valóságának ellenőrzése, valamint a szükséges egyéb körülmények megállapítása és a felvétele vonatkozó javaslatlattel végett az Iskolanővéri Intézményhez továbbítja. A beutalást javasolhatják még a felekezeti patronage egyesületek, a Fiatalkorúak Felügyelő Hatósága, a Gyermekbíróság s a Gyermekrendőrség.

B

Bakteriológiai intézet. Lásd : Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Bál, jótékonycélú engedélyezése. A jótékonycélú bál, mulatság, hangverseny, matiné megtartására az engedélyt, illetve a jótékonyági mivoltának az igazolását a polgármester adja. A kérvény 5 pengős állami bélyeggel, az engedélyező hatóságnál nyújtandó be.

Bánatpénz. Lásd : Ajánlati feltételek c. a.

Bánatpénzül elfogadható értékpapírok. Lásd : Óvadékul és bánatpénzül c. a.

Beépítési módok megállapítására és megváltoztatására irányuló kérelmek. Lásd : Szabályozásmódosítás iránti kérelmek c. a.

Beiratási díjak a fővárosi iskolákban. Lásd : Tandíjak c. a.

BEIRATÁSOK A FŐVÁROSI ISKOLÁKBA.

Az elemi iskolai rendes beírást rendszerint június hó végén, az évvizsgát (bizonyítványkiosztást) követő 2—3 napon tartják. A rendes beírásokon kívül szeptember hó első napjaiban pótbeírást is tartanak azon tanulók számára, akik az évvégi rendes beírás alkalmával nem jelentkeztek, vagy időközi lakásváltoztatás következtében más iskolába kell átiratkozniuk. Úgy a tanévvégi rendes, valamint a pótbeírás idejét Budapesten a polgármester jelöli ki és a beírások idejéről a város lakosságát hirdetményeken tájékoztatja. Az elemi iskola I. osztályába beíratkozó tanulókat szülők tartoznak a beíráshoz elkísérni és kötelesek a beíratni kívánt gyermek születési anyakönyvi kivonatát, himnlőelleni oltási bizonyítványát és lakásbejelentő lapjukat felmutatni. Minden elemi iskolának a szföv. polgármestere külön beírási körzetet szab ki. Hogy valamely épület, utca mely beírási körzethez tartozik, arról az iskolák kapuin a beírások idején kifüggesztett beírási körzet-kimutatások tájékoztatják a szülőket. Az elemi iskola II. vagy magasabb osztályába beíratkozó gyermekek a beíratkozás alkalmával megelőző évi iskolai bizonyítványukat és lakásbejelentő lapjukat tartoznak bemutatni. Az a tanuló, aki a tanév folyamán május hó 1-ig 10-ik életévét betöltötte, újraoltásra köteles és a következő esztendőben a beíratásnál újraoltási bizonyítványát is tartozik bemutatni. Tanköteles az a gyermek, aki hatodik életévét augusztus 31-ig bezárólag betölti. Beíratkozhatnak az elemi iskola I. osztályába azok a gyermekek is, akik hatodik életévüket december hó 31-ig töltik be. Ezeknek azonban testi épségükkel és szellemi fejlettségükkel tisztiorvosi bizonyítvánnyal kell igazolniuk és ezenfelül az iskola igazgatója is vizsgálatnak veti alá őket, mielőtt felvételüket illetőleg dönt. Az egy vagy két tárgyból elégtelen osztályzatot nyert elemi iskolai tanuló a következő tanévi beíratkozás előtt pótvizsgálatot tehet. Pótvizsgát ugyanabban az iskolában kell tenni, melyben a tanuló az előző tanévben járt. A gondviselő, szülő jogosult a gondjaira bízott tankötelest házi vagy magánoktatásban részesíteni. A szülő vagy gondozó ebben az esetben kötelező nyilatkozatot állít ki, hogy a gyermekét hazafias és vallásos szellemben, magyar nyelven szóban és írásban oktatóképesseggel bíró egyénnel fogja taníttatni vagy valamely magánintézetben neveltetni. A házi vagy magánoktatásban részesítendő tanulókat a rendes tanulókkal egyidőben kell beíratni és ugyanez alkalommal kell az iskola igazgatója útján a kir. Tanfelügyelőséghez kérvényt benyújtani a gyermeknek a mindennapi rendes iskolai oktatás alól való felmentése iránt. Amíg a kir. Tanfelügyelő nem dönt, a gyermek rendes tanulóknak tekintendő és a mindennapi elemi iskolai oktatásban részt kell vennie. Ugyanezen alapon újabb felmentést csak akkor nyerhet a tanuló, ha tanévi magánvizsgálata sikerrel járt. Házi, illetőleg magánoktatásra minden tanévben külön kell engedélyt kérni. Elemi iskolai magántanulókat rendszerint a tanév végén bocsátják magánvizsgálatra. Egy ízben általában csak egy osz-

Első Magyar Általános Biztosító Társaság

hazánk legrégebb, legnagyobb biztosító intézete.

Alapítva : 1857-ben.

Elfogad a legméltányosabb feltételek mellett :

Életbiztosításokat :

haláleseti tőkebiztosításokat
járadékbi biztosításokat
jelzálogkölcsonnel kapcsolatos
életbiztosításokat.

Tűzbiztosításokat :

lakóházak biztosítását
lakásberendezésekre és egyéb
háztartási tárgyakra
árú készletekre
mezőgazdasági átalánybiztosi-
tásokat
gyárak és ipartelepek tűz-
biztosítását
üzemszünetből keletkező kár-
talanítási biztosításokat
házbérvesztés elleni
biztosításokat.

Betörésbiztosításokat :

lakásberendezésekre és egyéb
háztartási tárgyakra
árú készletekre
pénztári kiküldöttek rablás
elleni biztosítását.

Üvegbi biztosítást :

kirakat és ablakokra.

Jégbiztosításokat :

kalászos terményekre
szőlőre, dohányra és egyéb
kapásnövényekre.

Szállítmánybiztosításokat :

szárazföldi és vízi, vasúti és
postai áruküldeményekre
tengerentúli küldeményekre
pénzeslevelekre és egyéb postai
értékküldeményekre.

Automobilok :

tűz-, lopás-, törés és robbanási
károkra
szavatossági biztosítását
bennülők balesetbi biztosítását.

Baleset- és szavatossági biztosításokat :

egyenkénti balesetbi biztosításokat
gyárak és gazdaságok szava-
tossági biztosításait.

Géptörésbi biztosításokat :

ipari üzemekben és gazdasá-
gokban
közüzem ipartelepeken.

Állatbi biztosításokat :

igás- és tenyészállatokra.

LINGEL KÁROLY ÉS FIAI

ELSŐ MAGYAR FAÁRU- ÉS BÚTORGYÁR

BUDAPEST, VII., RÓZSA-UTCA 4

TELEFON: 46-1-48, 46-1-49, 30-8-19

Széchenyi Strandfürdő Büffé-

bérlete az
1934. szezón kezdeté-
től új bérlőknek adatott át,
akiknek vezetése, valamint a fogyasztási
cikkek olcsó árai és kiváló minősége biztosíték arra-
nézve, hogy a közönség legkényesebb
ízlésű rétege is a legteljesebb
megelégedésre lesz
kiszolgálva.

EGGOPLAST

M A G Y A R
R A G T A P A S Z

A világhírű új

A. Gestetner

sokszorosító gép

megyeházán
városházán
község-házán és
minden
közhivatalban

nélkülözhetetlen

mert évente

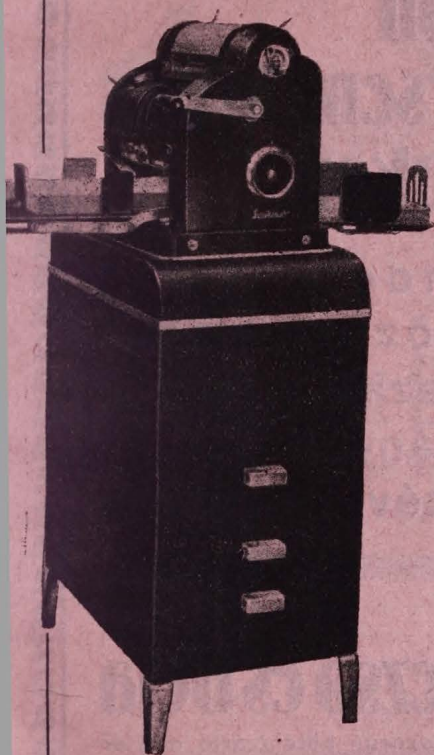
sok 1000 pengő

*megtakarítást jelent
a nyomtatványok
házipilag való elkészí-
tése*

*Díjmentes felvilágo-
sítással, árajánlat-
tal és referenciákkal
szívesen szolgálunk*

A. Gestetner

**Budapest VI, András-
út 9. Telefon: 19-2-20**

ALAPÍTÁSI ÉV 1810

KARTELEN KÍVÜL!

Vásároljon versenyképes árakon

kenderkötelet
kötözősineget
műszaki cikkeket
dohányzsinegeket
és kéveköteleket

Kuncze Rezső és Béla

Kuncze Béla ezüstkoszorús kötélgyártó mester
Budapest III, Filatori-gát 19236 hrsz.
(Szentendrei-úti Hév. állomás mellett) T.: 62-3-63

Sternberg

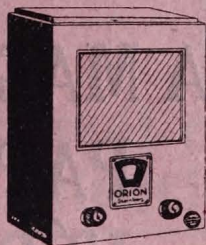
KIRÁLYI UDVARI HANGSZERGYÁR
Budapest, Rákóczi - út 60

Külföldi világmár-
kás zongorák, pia-
nínók. Az ország
legnagyobb
zongoraterme.
Harmóniumok P 150

Táska beszélőgép P 44.50
Hungária, melyben 6 le-
mez elhelyezhető, P 70.

Rádió detektorral,
fejhallgatóval P 10,
Orion 4 lámpás,
hangszóróval
egybeépítve P 98,
Ugyanaz dinamikus
hangszóróval P 120

Salgótarjáni Üveggyár Rt.

Gyár : Salgótarján. Központi iroda : Budapest, V., Sas-u. 25

Telefon : 25-2-84, 10-8-58, 25-2-80. Táviratcím : Salgouevveg

Gyárt : Minden néven nevezendő öblösüvegárut,
háztartási üveget, préselt, fúvott és csiszolt, fehér
és színes kivitelben, továbbá mindenmú fehér és
zöld boros- és likőröspalackokat, zöld söröspalack-
ot, ballonokat, demyonokat fonással és anélkül.

**Gyárunk rendelkezik az országban egyellen Owens
amerikai szab. palackgyártó géppel.**

A MAGYARORSZÁGI PAPÍRGYÁRAK VÉDJEGYEZETT VÍZJELEI:

DIÓSGYŐR

BUDAFOK

FŰZFŐ

CSEPEL

Diósgyőri Első Magy. Car- Hazai Papir- Neményi Testv.
Papírgyár Rt. tonlemezgyár Rt. gyár Rt. Papírgyár Rt.

Csak azt a papírost fogadjuk el magyar gyártmányúnak,
amelyben átnézetben vagy dombornyomásban
ezen védjegyek valamelyike látható!

Hyperol

ideális száj- és
toroköblögető

Az új olasz óriáshajókkal a világ minden tájára!

Az Óceán kék szalagját elhódította a

„REX“

52000 tonnás csodahajó;

Európa – Amerika 4 nap, 10 óra!

A Földközi tengeren az év minden szakában csodálatos kényelem-
ben, páratlanul olcsón utazhat, üdülhet, pihenhet!

Amíg nem tett
egy utat az

„OCEANIA“ -n,

nem tudja, milyen szép az élet!

Kérjen részletes prospektust budapesti irodáinktól:

ITALIA – COSULICH – LLOYD TRIESTINO

Thököly-út 2 BUDAPEST Váci-utca 17

ALAPITVA 1897.

TÖRV. VÉDVE.

Tichler János

papíráru, papírzacskó és
gyógyszerészeti papíráruk gyára

Budapest, VI., Ó-utca 37. sz.

Telefon 29-7-48

PURITAS

FERTŐTLENÍTÉSI VÁLLALAT

(speciális patkány-, egér-, rovar- és molyirtószerkészítés)

Budapest, I., Horthy Miklós-út 34

TELEFON: 59-9-32

RÖCK ISTVÁN ÉS ELSŐ BRÜNNI GÉPGYÁR RT.

BUDAPEST, I., BUDAFOKI-ÚT 70

TELEFON: '68-8-60

Sürgőnycím: RÖCKAR

Gőzkazánok minden nagyságban és rendszerben.

Gőzgépek a legmodernebb kivitelben.

Hűtőgépek és vágóhídi berendezések.

Tápvízfelmelegítők és léghevítők.

Barford-Perkins-rendszerű útihengerek.

Csővezetékek. Téglagyári berendezések.

„Fürt"-féle központi fűtési kazánok.

Bálint-féle előtűzelések

Schramm Kristóf

lakkgyára, Budapest, IX., Soroksári-út 160

Alapítási év: 1837.

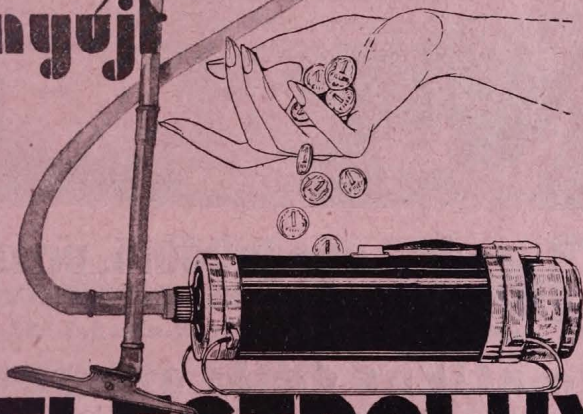
Telefon: 31-9-53

Gyártja: az összes lakkokat és zománcfestékeket a feldolgozóipar részére. Nitrolakkokat **Celloglas** néven hoz forgalomba

1 fillérekért

**pormentes
zajtalan
takarítást
nyújt**

ELECTROLUX

OLCSÓ + JÓ + MEGBIZHATÓ

Legújabb „Hungária“ típus!

Az ELECTROLUX padlókefélé gyorsan és fáradság nélkül tükörfényes padlót teremt. — Electrolux hűtőszekrények villany-, gáz- és petroleumüzemre minden nagyságban.

Köztisztviselőknek csoportos (legalább 5 gép) rendelés esetén kedvező ár- és fizetési feltételek!

Budapest, IV., Kristóf-tér 2. I. emelet és Vigadó-tér 1

Bemutató-termeink nyitva 8-6-ig.

Ajánlattal, prospektussal, díjtalan bemutatóval készséggel szolgál az

ELECTROLUX Rt. Budapest, IV. Kristóf-tér 2. I. Tel. : 86-8-15 és 84-3-59

Magyar Kender-, Len- és Jutaipari Részvénytársaság

Alapítva: 1905

Sürgőny cím: Vulpes

Gyárak: PESTSZENTERZSÉBET, SZEGED, DUNAFÖLDVÁR

Központi irodája és gyári lerakata

1934 május 1-től kezdődőleg

V., Wekerle Sándor-u. 8. sz.

üzletházába helyeztetett át.

Telefon: *88-8-99

Női és férfi gypjúárúosztály

Siesta gyógyüdülõ, penzió

I. Ráth György-utca 5. T.: 50-1-60

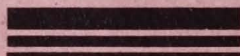
Klimatikus diétás gyógyhely

Bel-, ideg-, víz- és villanygyógyászat. 9700 □-öles ideális öspark.

Penziórendszer, díjtalan fürdőhasználattal.

Mérsékelt árú luxus-appartementok.

NOVA

**KÖZLEKEDÉSI ÉS IPARI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRÚT 22. SZ.

HALMI BÉLA

UDVARI ÉS KAMARAI FÉNYKÉPÉSZ

B U D A P E S T

KECSKEMÉTI-U. 19

TELEFON: 84-6-82

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEK MŰTERME

MAGYAR KIRÁLYI FOLYAM- ÉS TENGERHAJÓZÁSI R.-T.

Igazgatóság: BUDAPEST, V., MÁRIA VALÉRIA-UTCA 11

Képviseltek: München, Wien, Zemun, Belgrád, Sofia, Bucarest.

I. Személyhajózárok a Dunán

a) a távolsági forgalomban: Budapest—Pozsony—Wien, Budapest—Mohács között és Vidin—Rustsuk között (bolgár belforgalom);

b) a helyi forgalomban: Turista-, kiránduló- és üdülőhajózárok: Budapest—Visegrád—Dömös—Esztergom és Budapest—Rómaifürdő—Horány—Vác között. Sétahajózárok Budapesten. Átkelési hajózárok Budapesten és Nagymaros—Visegrád között.

II. Személyhajózárok a Tiszán

Szolnok—Csongrád és Csongrád—Szeged között.

III. Olcsó társas hajókirándulások a Dunán

Külön e célra átépített, nagy termeszőzessel.

Legalkalmasabb üdülési és nyaralási lehetőségek!

IV. Áruszállítás

Gyorsáruforgalom a menetrendszerű személyhajózárokkal.

Gyorsított teheráruforgalom motoroshajókkal Győr—Budapest—Mohács között.

Teheráruforgalom a Dunán Regensburg és Sulina között és a Duna hajózható mellékfolyóin.

Személy és áruszállításra vonatkozó felvilágosítások kaphatók a társaság igazgató-ságánál, annak képviselőinél és a hajóállomásokon.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ-BANK

EZELŐTT: MALVIEUX C. J.

V., DOROTTYA-UTCA 6

TELEFON: 83-8-80

✂ Nógrádmegyei Köszénbánya Rt

Vilmosbánya

Bányatelep :

Mátranovák—Homokterenyé

Központi iroda :

Budapest, IV., Múzeum-körút 31

Szállít: Elsőrendű minőségű cca 4700 kalóriás kályhafűtési és üzemi szeneket.

✂ Disznóshorvati Barnaszénbánya Rt

Bányatelep : Alacska

Feladóállomás : Sajószentpéter

Központi iroda :

Budapest, IV., Múzeum-körút 31

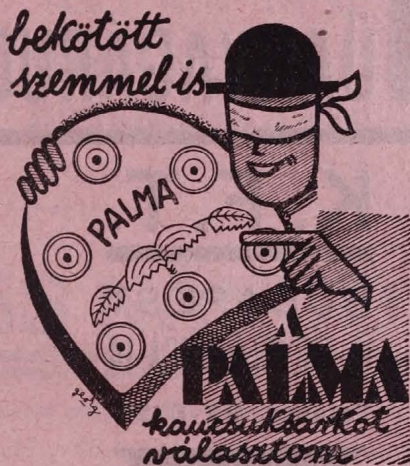
Szállít: Cca 4000 kalóriás szobafűtési és üzemi szeneket minden osztályozásban.

Újításoknál ne törje a fejét, hanem forduljon

CZIGLER JÁNOS

rézár- és vegyipari gépgyárához
Budapest, VIII., Koszorú-u. 12. T.: 36-8-24

Speciális készülékek gyártása: alumínium, nikkel, rozsdamentes acél, ólom- és vasból, valamint azok hegesztése, forrasztása és ónoztása

„HUNGÁRIA“ hőszigetelő vállalat
Cégtul.: Baka Ferenc

BUDAPEST, II., OLASZFASOR 1

Magas- és alacsony nyomású, túlhevített és telített gőzű géphengerek, kazánok, tárolók, csővezetékek és készülékek. — **Központi fűtés** csővezetékeinek és berendezéseinek, — **hűtőtelepek** és tartozékainak stb. hőszigetelése üvegfonál, magnesia, thermalit, parafa, selyemfonál vagy kováfölddel.

Telefon:
54-7-07

Árajánlattal, szaksterű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

MŰANYAGÁRUGYÁR

K. F. T.

**BUDAPEST
VI, FIGYELŐ-UTCA 14**

Telefon : 92-6-28.

**Koporsókat olcsó árakon,
elsőrendű minőségben és ki-
vitelben hoz forgalomba.**

„PATIN“

50 ÉVE

rozsdavédő festék
tartós, kiadós

GYÁRTJA :

KRAYER E. ÉS TSA
Budapest, V., Váci-út 34. sz.

Telefon: *90-5-73

50 ÉVE

SÜSS NÁNDOR

Precíziós mechanikai és optikai intézet r.-t.

Geodéziai, geológiai, anyagvizsgáló műszerek. Vasút-, híd- és vízepítési műszerek. Mozdony-modernizáló berendezések (kenőszivattyúk, világítási berendezések stb.). Hídeg és meleg vízmérő minden cső átmérőhöz. Regisztráló műszerek. Eredeti Eötvös-féle talajkutató ingák. Látcsövek, célzó távcsövek, mérő és kiértékelő műszerek. Bézárd-tájéolók, topográfiai felszerelések.

Szabadalmak kidolgozása. — Katalógusok

Budapest I, Csörsz-u. 37-41. T: 50-0-65

Van szerencsém b. figyelmét felhívni átszervezett építési vállalatomra, amely a mai rossz gazdasági viszonyokhoz mérten nagyon olcsón vállal minden e szakmába vágó és alant felsorolt munkákat, úgymint új házak építését, tatarozását, valamint karbantartását, gipszfal, rabitzfal készítését, betónműkő és fajánszlapburkolatokat, különböző átalakításokat. Építési munkákat kedvező fizetés mellett vállalok, az eddigi munkálataim mindenütt és mindenkinél legmesszebbmenő megelégedést nyertek.

Kérem szíves pártfogását és szükség esetén költségvetés benyújtására felszólítani méltóztassék, maradok teljes tisztelettel

Wallenhoffer Zsigmond

építési vállalkozó

VIII., Kisfaludy-utca 26

TARJÁN

ÉTTERME ÉS KÁVÉHÁZA

A

LUKÁCSFÜRDŐBEN

Háztulajdonosoknak

minden díjazás nélkül leggyorsabban betöltetem megbízható feleimmel megüresedett házmesteri állásaikat. Ugyancsak utólagos díjazásért megüresedett bérleményeit leggyorsabban kiadom. Alapítási év 1902. Előkelő referenciák. Házgondnoksági iroda

Németh Bertalan

VII., Wesselényi-utca 35.
Telefonszám : 42-2-74

tályról tehető magánvizsga. A vizsgálat díja a város és állami illetékkel, valamint a vizsgáztató tanítók és hitoktató díjával együtt 35 P. A magánvizsgálatot tenni kívánó tanulóknak a gondos előkészítésen kívül illetékes lelkészi hivatal bizonyítványával azt is igazolnia kell, hogy a tanév folyamán a vásár- és ünnepnap iistentiszteleteken rendszeren részt vett.

A községi polgári iskolákra vonatkozólag a június végén megtartandó rendes beírások, úgyszintén a szeptember elején megtartandó pótbeírások pontos idejét a polgári iskolai főigazgatóság évről-évre állapítja meg. A beírások idejéről a közönség az iskolai hirdető táblákon közzétett értesítésből szerezhet tájékozódást. A beírásnál felmutatandó okmányok: 1. iskolai bizonyítvány, 2. anyakönyvi kivonat, 3. himlőoltási bizonyítvány, 4. lakás-bejelentőlap. A rendes beírásokra szabott idő elmulasztása esetén a szeptemberi pótbeírások alkalmával — a javító- és pótlóvizsgálatra utaltakon kívül — csak az a tanuló vehető fel, aki a rendes beírások idejének elmulasztását és a késedelem okát elfogadhatóan igazolja. A községi polgári iskolákba csak az a tanuló vehető fel, aki az iskolának az iskolai hirdetőtáblán is közzétett beírási körzetébe tartozó területen lakik. Javítóvizsgálatot az a tanuló tehet, aki legfeljebb két tantárgyból nem felelt meg. A javítóvizsgálatok szeptember első napjaiban még a pótbeírások előtt tartatnak meg. Pótlóvizsgálatot tesznek azok a tanulók, akik betegségük miatt annyit mulasztottak, hogy az összefoglaló ismétléseken nem vehettek részt és így nem voltak osztályozhatók. A pótló vizsgálatok ideje ugyancsak szeptember első napjai. A másfajta iskolákból (az elemi iskola V. vagy VI. osztályából, vagy a középiskola alsó osztályaiból) a polgári iskola megfelelő osztályába átlépni kívánó tanulók felvételi, vagy tantárgykülönbözeti vizsgát tesznek. A felvételi vizsga tárgyai az elemi iskolából történő átlépés esetén: magyar—német—számтан. A felvételi vizsga díja jelenleg 20 pengő. A felvételi vizsga eredményétől függ, hogy a VI. elemi osztályt végzett tanuló a polgári iskola II. vagy III. osztályába vétetik fel. A rendkívüli tárgyak (idegen nyelvek, gyorsírás stb) tanfolyamaira a beíratások alkalmával vétetnek fel a jelentkezők. A rendkívüli tárgyak díjait a már felvett tanuló az iskolaév egész tartamára megfizetni tartozik. A gyermekek, akik a tanköteles kort még be nem töltötték (15. év), csak az esetben lehetnek magántanulók, ha betegség miatt az előadásokat nem látogathatják. Ezt hatósági orvosnak kell megállapítania. Magánvizsgálatok évente kétszer, december és június hónapokban tartatnak. A finomabb kivitelű rajz, a torna, esetleg csak szertorna és az ének, valamint a kézimunka alól orvosi bizonyítvány alapján egyes tanulók felmentést kaphatnak. A felmentést a rendes tanulókra vonatkozólag az iskolaorvos, a magántanulókra vonatkozólag hatósági orvos javasolja.

Középiskolákban a rendes beíratás idejét a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg. A fővárosi középiskolákban a beíratások alkalmával minden beíratkozó tartozik a következő okmányokat felmutatni: 1. Az I. osztályba iratkozóak:

a) születési anyakönyvi kivonatot, b) himlőoltási bizonyítványt, c) IV. oszt. elemi iskolai bizonyítványt. 2. A többi osztályba iratkozók: a) mult évi bizonyítványt, b) a szülő állását és keresetét igazoló okmányt, c) a hadirokkantak és gyámolítottak ezen állapotukat igazoló irataikat, d) az árvaházak és szeretetházak növénydekei, a fővárosi tápdíjasok, állami gyermekmenhelyek ápoljtjai és a Gyermekvédő Liga gondozottai erről szóló bizonylatot tartoznak benyújtani, e) ha a szülő betegbiztosítás alá esik, azt igazolni köteles, f) amely családból három vagy annál több gyermek jár iskolába, kedvezményes tandíjat fizet, ezért az illető szülőnek az iskolába járó gyermekek számát hivatalosan igazolnia kell. A 2. (b—f) pont alatt felsorolt okmányok a tandíjfokozat, illetőleg a tandíjmentesség megállapítása végett szükségesek. A pótbéiratások a középiskolákban azon tanulók részére tartatnak fenn, akik betegség miatt a tanév végén nem iratkozhattak, avagy javító-, pótló- vagy magánvizsgálat után léptek fel magasabb osztályba. A pótbéiratásokat szeptemberben, a tanév megnyitása előtt tartják. Javítóvizsgálatra csak az egy tárgyból bukott tanulók mehetnek, amit az iskola igazgatójától írásban tartoznak kérelmezni. Ez a folyamodvány bélyegtelen és legkésőbbben június végéig adandó be. Az így nyert javítóvizsgálati engedély egy évig érvényes, de az illető tanuló csak abban az iskolában vizsgázhat, ahol eddig tanult. Megokolt esetben az illetékes tanker. kir. főigazgató megengedheti, hogy a tanuló javítóvizsgálatot más intézetben tehessen, de ebben az esetben tanulmányait ugyancsak abban az intézetben folytathatja. A javítóvizsgálat díjtalan, kivéve, ha más intézetben teszi a vizsgálatot, amikor vizsgálati díjat tartozik fizetni. A két tárgyból bukott tanulók javítóvizsgálati engedélyért nem folyamodhatnak. Azok az osztályt ismételni tartoznak. Különbözeti vizsgálatot tesz az a tanuló, aki egyik iskolafajból egy másik iskolafaj megfelelő osztályába lép át. A különbözeti vizsgálat anyaga, ideje és módja, úgyszintén a fizetendő díj esetenként különböző és ezért célszerű a tanév végén az illetékes iskola igazgatóságánál tájékozódni. Némely esetekben a különbözeti vizsgálat anyagát a főigazgatóság, sőt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium állapítja meg (más országok iskoláiból átlépő tanulóknál), amikor a vizsgálatot a főigazgatóságtól, illetőleg a vallás- és közoktatásügyi minisztertől kell kérelmezni. Pótló vizsgálatot tesz az a tanuló, aki a tanév végén két vagy három hónapot mulasztott s így az összefoglalásokon nem jelenhetett meg, amennyiben betegségét tisztiorvosi bizonyítvánnyal igazolta és évközi előmenetele a kívánalmaknak megfelelt, az engedélyt az illető iskola tanári kara adja meg. Pótló vizsgálatot is csak saját intézetében teheti le a tanuló. A vizsgálat rendszeren szóbeli, de szükség esetén azt írásbeli vizsgálat előzi meg. Ebben a tárgyban is a tanári értekezlet határoz. Ha a vizsgázó tanuló valamelyik tárgyból elégtelen osztályzatot nyert, akkor két hónap múlva javítóvizsgálatot tehet. Ez alatt az idő alatt saját iskolájába bejárhat, de az addig elvégzett tanítási anyagból felvételi vizsgálatra köteles. A pótló vizsgálat díjtalan. A javító-,

különbözeti és pótló vizsgálatok mindig szeptember első napjaiban tartatnak. Minden iskola vezetősége erre a célra rendszeresen három napot tűz ki. A sikerrel vizsgázott tanulók a szeptemberi pótbéiratásokra jelentkezhetnek. A szeptemberi javító és pótló érettségi vizsgálatok a tanker. kir. főigazgató rendelete értelmében mindig szeptember első napjaiban valamelyik középiskolában tartatnak meg. Az érdekelteknek részletes utasításokat csak az illetékes iskola igazgatósága adhat. Magántanuló a középiskolai újabb rendtartás értelmében csak az a tanuló lehet, aki túlkoros, vagy betegségét tisztí orvosi bizonyítvánnyal igazolja, vagy megszállt területen lakik, illetőleg olyan vidéken tartózkodik állandóan, ahol a megfelelő iskolafaj nincs. Túlkoros az a tanuló, aki az illető osztály tanulójának megkívánható koránál három évvel idősebb. Betegség miatt csak olyan tanuló nyerhet magánvizsgálati engedélyt, aki hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy betegsége három hónapnál hosszabb ideig tartott és az őt munkaképtelenné tette. A megszállt területen vagy vidéken lakó tanulók folyamodványukat a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címezik. A többiek a tankerületi kir. főigazgatóhoz. Minden magántanuló igazolni tartozik, hogy a kért vizsgálatot még sehol meg nem kísérelte. Tartozik illetőségi, illetőleg helyhatósági bizonyítványt, születési bizonyítványt és összes iskolai bizonyítványait csatolni. Amennyiben tanulmányaiban megszakítás volna, akkor a hiányzó időt hivatalos bizonylattal kell igazolnia. Az a magántanuló, aki más iskolatípusból lép középiskolába, előzetesen különbözeti vizsgálatot tesz. Ugyanez áll a szakiskolákra és a kereskedelmi iskolákra. A felsőkereskedelmi iskolát végzett tanuló előzetesen az I—VII. osztályról különbözeti vizsgálatra köteles. Azután a VIII. osztályról magánvizsgálatot tartozik tenni és csak azután léphet érettségire. A magánvizsgálatra jelentkező tanuló a székesfővárosi iskolákban ugyanolyan beiratási díjat és tandíjat fizet, mint a rendes tanuló. A vizsgálati díj tárgyanként 4.80 P.

Felső kereskedelmi iskolába készülő tanulók beiratási feltételei. A kultuszminiszter 37.600/1932. VI. sz. rendelete értelmében a júniusi első felvételi napon csak azok vehetők fel a felső kereskedelmi iskola I. évfolyamába, akik a középiskola IV. osztályát javítás és ismétlés nélkül végezték s azok, akiknek a polgári iskolai IV. osztálybeli bizonyítványában legalább annyi jeles és jó osztályzat van, mint elégséges. A júniusi második felvételi napon és a szeptemberi felvételnél, ha még hely van, felvehetőek azok is, akik a polgári iskola IV. osztályát több elégséges, mint jeles és jó osztályzattal — de javítás vagy ismétlés nélkül — végezték és ha ezek felvétele után, a 40-es létszámon belül még lenne hely, felvehetőek még azok is, akik a közép- vagy polgári iskola IV. osztályát csak ismétléssel vagy javító vizsgálatokkal végezték el. A beiratáshoz szükséges okmányok azonosak a középiskolákéval. Javító vizsgálatot tehet az a tanuló, aki legfeljebb két rendes tárgyból kapott elégtelen osztályzatot. A pótló vizsgálat engedélyezése azonos a középiskolákéval. A felső kereskedelmi isko-

lában magántanulók nincsenek, csak magánvizsgázók, akik vizsgálatukat csak az erre a célra alakított állami felső kereskedelmi iskolai központi vizsgáló bizottság előtt tehetik le. Ez a bizottság az 1934/35. és az 1935/36. tanévekben Budapesten a székesfővárosi VII., ker. Wesselényi-utcai II. Rákóczi Ferenc felső kereskedelmi iskolában működik, tehát minden folyamodás ennek az iskolának igazgatóságán keresztül intézendő a felső kereskedelmi iskolák királyi főigazgatóságához (V., Hold-utca, Kultuszminisztérium). Magánvizsgálati engedélyt az nyerhet az I. évfolyamra, aki magánvizsgálatának letételéig legalább 17. életévét betölt. és közgazdasági pályán működik, amit hitelesen kell igazolnia Különbözeti magánvizsgálatra az kaphat engedélyt, aki másfajta tanintézetben legalább egy olyan osztályt sikeresen elvégzett, amelybe való felvételhez a közép- vagy polgári iskola IV. osztályának eredményes befejezése kívántatott meg, feltéve, ha közgazdasági pályán működik és a magánvizsgálati követelményeknek megfelel. A középiskola VIII. osztályát vagy a hadapródióiskolát, vagy a felső ipariskolát sikeresen elvégzettek, vagy tanítói oklevéllel rendelkezők, ha közgazdasági pályán működnek, korra való tekintet nélkül kaphatnak különbözeti magánvizsgálati engedélyt. Különbözeti érettségi vizsgálatra az kaphat engedélyt, aki középiskolai érettségi vizsgálatot tett és közgazdasági pályán működik. A magán-, különbözeti magán- vagy különbözeti érettségi vizsgálat iránti kérvényhez csatolni kell *a)* születési bizonyítványt, *b)* a legutóbbi iskolai bizonyítványát, *c)* ha ez külföldi intézetről szól, annak az intézetnek szervezeti szabályzatát, *d)* a folyamodó személyazonosságának és állandó lakhelyének igazolására arképes helyhatósági bizonyítványt, illetve erkölcsi bizonyítványt, *e)* a folyamodónak közgazdasági pályán való működéséről szóló hiteles bizonyítványt. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén a folyamodvány és mellékletei bélyegmentesek.

Községi iparrajziskola. Az intézet mai tagozódása a következő: I. Szakosztályok; II. Ipari Szakiskolák és azokkal kapcsolatos Mesterképző Ipari Tanfolyamok; III. Építőipari Téli Tanfolyam; IV. Iparostovábbképző Esti Tanfolyamok. Az Iparostanonciskolai Tanítói Tanfolyamok, amelyek az iparostanonciskolai tanítóság szak- és továbbképzését szolgálják, ezidőszert szünetelnek. Az intézet tagozatai magánúton nem végezhetők el és az intézetben magánvizsgák sem tehetők. **A szakosztályok,** amelyek képesítéshez nem kötött, iparigazolvány alapján gyakorolható iparok tanítását, továbbá a rajzi és festészeti készség kifejlesztését célozzák, a következők: 1. Díszítőszobrászati szakosztály, mely feloszlik: *a)* kőszobrászat, *b)* faszobrászat, *c)* gipszszobrászat és *d)* mintázószobrászat csoportokra. 2. Női ruhatervezőszakosztály. 3. Textilszakosztály, mely felöleli a *a)* szőnyegszövést és csomózást, *b)* gobelinszövést, *c)* bútorszövést, *d)* fonal- és szövetszövést, *e)* szövetkítést és *f)* géphímzést. 4. Általános rajzi és festészeti szakosztály, 5. Üvegműipari szakosztály. A szakosztályokra felvehetőek mindkét nembeli, akik a 14. élet-

évüket betöltötték és a közép- vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel elvégezték vagy ennek megfelelő felvételi vizsgát tesznek. A textilszakosztályra, valamint az általános rajzi és festészeti szakosztályra jelentkezők ékítményes rajzból és alakrajzból felvételi vizsgát kötelesek tenni, melynek eredménye alapján a felvételi vizsgabizottság dönt arról, hogy a jelentkező a szakosztályon tanított tárgyak elsajátításához szükséges rajzi készségét rendelkezik-e. A női ruhatervező szakosztály III. évfolyamára közvetlenül felvehető, akik egy székesfővárosi vagy állami női ipariskolát sikerrel elvégeztek. Ezeken kívül még azok, akik a női szabóiparban segédlevelet nyertek és a szakosztály első két évfolyamának rajzi anyagából sikeres felvételi vizsgát tesznek. Idegen állampolgárok, valamint külföldi iskolai bizonyítvánnyal jelentkezők csak Budapest székesfőváros polgármesterének engedélyével vehetők fel. A felvételi kérvény, Budapest székesfőváros polgármesteréhez címezve, az intézet igazgatóságánál nyújtandó be. A jelentkezésnél a következő okmányokat kell bemutatni: 1. a születési anyakönyvi kivonatot; 2. az újraoltási igazolványt; 3. közép- vagy polgári iskola IV. osztályának elvégzését tanúsító, illetőleg az utolsó iskolai bizonyítványt. A női ruhatervező szakosztály III. évfolyamára jelentkezők a női ipariskolai végbizonyítványt, illetőleg a segédlevelet tartoznak bemutatni, míg a 2. alatt említett igazolás elmarad. A szakosztályokon fizetendő díjak a következők: 1. beíratási díj 20 P, 2. az évkönyv díja 2 P; ezen díjak a beíratáskor egy összegben fizetendők; 3. tandíj évi 80 P, mely 4 részletben, még pedig október, december, február és április 1—15. között fizetendő; 4. felvételi vizsgadíj 3 P tárgyanként, mely legkésőbb a felvételi vizsgát megelőző napon lefizetendő.

Az intézet keretében a következő **Ipari Szakiskolák és Mesterképző Tanfolyamok** működnek: 1. Agyagipari (kerámiai); 2. Díszítő-festőipari; 3. Faipari: *a)* asztalosipari és *b)* fagaragóipari osztályokkal; 4. Könyvkötő- és bőrdíszműipari: *a)* könyvkötőipari és *b)* bőrdíszműipari alosztályokkal; 5. Ötvösipari; 6. Sokszorosítóipari (grafikai). A Szakiskolákra felvehető, akik valamely közép- vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel elvégezték, vagy ennek megfelelő felvételi vizsgát tesznek, 14. életévüket már betöltötték és iparukra alkalmas, egészséges testalkatúak, amit hiteles orvosi bizonyítvánnyal kell igazolniuk. A Sokszorosítóipari (Grafikai) Szakiskolára jelentkezők rajzi készségük megállapítása céljából, miután ezen készségüktől iparuk sikeres elsajátítása függ, felvételi vizsgát kötelesek tenni, amelynek eredménye alapján a felvételi vizsgabizottság dönt arról, hogy a jelentkező ezen iparra felvehető-e. A Mesterképző Ipari Tanfolyamokra felvehető: 1. akik a székesfőváros fentemlített szakiskoláin végbizonyítványt nyertek; 2. akik a tanfolyamon oktatott iparágnak megfelelő hazai más ipari szakiskola elvégzését szabályszerű végbizonyítvánnyal igazolják, végül 3. iparossegédek, akik 18. életévüket betöltötték és iparukat a tanidő befejezése után segédi minőségben legalább egy éven át tényleg gyakorolták és a magyar nyelvből, számtanból, szabad-

kézi és mértani rajzból, valamint szakrajzból sikeres felvételi vizsgát tesznek. Idegen állampolgárok, valamint külföldi iskolabizonyítvánnyal jelentkezők csak a m. kir. kereskedelemügyi miniszter engedélyével vehetők fel. A felvételi kérvény, a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez címezve, az intézet igazgatóságánál nyújtandó be. A jelentkezésnél a következő okmányokat kell bemutatni: 1. a születési anyakönyvi kivonatot; 2. az újravizsgálati igazolványt; 3. a közép- vagy polgári iskola IV. osztályának elvégzését tanúsító, illetőleg az utolsó iskolai bizonyítványt; 4. hatósági orvosi bizonyítványt a választott ipari pályára való testi alkalmasságról. A Mesterképző Ipari Tanfolyamra jelentkezőknél a 2—4. pontokban felsorolt okmányok bemutatása elmarad, ellenben kötelesek: a) ipari szakiskolai végbizonyítványukat, vagy b) segédlevelüket és a legalább egyévi szakbavágó gyakorlatukat igazoló munkakönyvüket bemutatni. A Szakiskolákon és Mesterképző Ipari Tanfolyamokon fizetendő díjak a következők: 1. beírási díj 20 P, 2. az évkönyv díja 2 P; ezen díjak a beíráskor egy összegben fizetendők; 3. tandíj évi 64 P, mely 4 részletben, még pedig legkésőbb október, december, február és április 15-ig fizetendő; 4. felvételi vizsgadíj 3 P tárgyanként, mely legkésőbb a felvételi vizsgát megelőző napon lefizetendő.

Az építőipari téli tanfolyam célja a télen szünetelő építőipar egyes szakmaiban: a kőműves-, ács- és kőfaragóiparban működő segédek és tanoncok oly rendszeres kiképzése, hogy azok idővel mint pallérok vagy mint önálló kőműves-, ács- vagy kőfaragómesterek működhessenek a gyakorlatban. Ezen túlmenőleg lehetővé kívánja részükre tenni azon alapvető elméleti ismeretek megszerzését, amelyek birtokában építőmesteri vizsgát is tehetnek. A tanfolyam tartama négy téli félévre terjed, mely november hó 3-án kezdődik és március hó végéig tart. A tanfolyamra felvehetőek azon kőműves-, ács- és kőfaragósegédek, továbbá 15. életévüket betöltött tanoncok, akik folyékonyan és helyesen írni és olvasni tudnak, a rajzolás elemeiben jártasak és helyhatóságilag láttamozott bizonyítvánnyal igazolják, hogy iparágukban már előre, legalább is a felvételt megelőző építkezési időszak alatt gyakorlatot szereztek. Mindazoktól, akiknek négy közép- vagy polgári iskolánál kevesebb iskolai előképzettségük van, a tantestület felvételi vizsga letételét kívánhatja meg, melynek tárgyai: a magyar nyelv, szám-tan és mértani rajz. Azon jelentkezők, akik megfelelő elméleti és gyakorlati képzettségüket igazolják, a tantestület jóváhagyásával külön vizsgálat alapján a II. évfolyamba is felvehetőek. A felvételi vizsga az I. évfolyamra díjmentes. A jelentkezésnél a következő okmányokat kell bemutatni: 1. a születési anyakönyvi kivonatot; 2. az utolsó iskolai bizonyítványt; 3. tanoncszerződést vagy munkakönyvet, esetleg iparhatóságilag hitelesített munkabizonyítványt; 4. erkölcsi bizonyítványt; 5. újravizsgálati igazolványt. A tanfolyamon fizetendő díjak a következők: 1. beírási díj 10 P, 2. az évkönyv díja 2 P; ezen díjak a beíráskor egy összegben fizetendők; 3. tandíj évi 52 P, mely két részletben, még pedig a beiratkozás alkál-

mával és február 15-ig fizetendő ; 4. felvételi vizsgadíj 3 P tárgyanként, mely legkésőbb a felvételi vizsgát megelőző napon fizetendő. A felvételi vizsgát képező tárgyak számát a jelentkező előképzettsége alapján a tanártestület állapítja meg.

Az iparostovábbképző esti tanfolyamok két csoportra oszlanak.

Célja : iparostesterek, segédek és a szerződésükben megállapított tanidő utolsó évében levő tanoncok szakszerű és művészi irányú, a haladó ipari technika követelményeinek megfelelő továbbképzése rajzi és műhelygyakorlati alapon, a beiratkozók különös érdeklődési körének lehető figyelembevételével. A tanítás szeptember elején kezdődik és június közepéig tart. A tanfolyamokra felvehető, akik a választott tanfolyam képviselte iparágban, vagy annak rokoniparaiban szerzett szakképzettségüket igazolják. Kivételesen, korlátolt számban, felvehetőek még olyanok is, akik az ipart még tanulják és igazolják, hogy tanszerződésük utolsó évében vannak és a tanfolyam látogatására mesterüktől írásbeli engedélyt nyertek. Az így felvett tanoncok azonban a tanonciskolát, a rajzi tárgyak kivételével, továbbra is látogatni kötelesek. A jelentkezésnél a következő okmányokat kell bemutatni : 1. a születési anyakönyvi kivonatot ; 2. az utolsó iskolai bizonyítványt ; 3. a szakképzettséget igazoló iratokat (mesterlevél, szakiskolai végbizonyítvány, segédlevél, munkakönyv, tanoncoknál a tanszerződés). A tanfolyamokon fizetendő díjak a következők : 1. beírási díj 10 P, mely a beíráskor egy összegben fizetendő ; 2. tandíj : a) iparosok részére évi 24 P, b) munkakönyvvel nem rendelkezők részére évi 32 P, mely 4 részletben, még pedig legkésőbb október, december, február és április 15-ig fizetendő. Tanoncok sem beírási, sem tandíjat nem fizetnek. Közalkalmazottak, hadirokkantak és hadiözvegyek, valamint az OTI-nál biztosított szülők önálló keresettel nem bíró gyermekei a beírási díj és tandíj felét fizetik. Szegénysorsú és megfelelő tanulmányi eredményt felmutató növendékek tandíjkedvezményben részesülhetnek, indokolt esetben a tandíj fizetése alól korlátolt számban felmenthetőek. Külföldi állampolgárokat tandíjkedvezményben nem részesíthetőek. Az elszakított területekről jelentkező magyarok a magyar honosokkal egyenlő elbánás alá esnek. Rendkívüli látogatók gyanánt beíratkozhatnak, akik : 1. legalább a közép- vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel elvégezték, vagy 2. ipari szakképzettségüket megfelelő okmányokkal (mesterlevél, szakiskolai végbizonyítvány, segédlevél, munkakönyv) igazolják. A fizetendő díjak a következők : 1. a látogatókönyv ára 2 P ; 2. a beírási díj 10 P ; 3. az évkönyv ára 2 P ; 4. tandíj : heti 1 óra után évi 4 P, iparosok részére 2 P ; 5. felvételi vizsgadíj tárgyanként 3 P. A díjak a látogatókönyv váltásakor fizetendők, kivéve a tandíjat, amely 4 részletben fizethető, még pedig október, december, február és április 1—15. között.

A községi női gazdasági és háztartási iskola (X., Maglódi-út 8. sz.) Felvehetőek négy középiskolát végzett, legfeljebb 20 éves leányok. A felvételhez szükséges okmányok : a megkívánt előképzettség igazolása iskolai bizonyítvánnyal, születési anyakönyvi kivonat és orvosi bizonyítvány arról, hogy a felvételt kérő gazda-

sági pályára alkalmas. A tanulók lehetnek bejárók és bentlakók. A bentlakók az iskola telepén lévő internátusban nyernek lakást, étellemezést. A gyakorlati oktatás az iskola erre a célra felszerelt gazdasági telepén folyik.

A községi kertészképző iskola. (VII., Egressy-út 73. sz.) Az iskola négy évfolyamú. A felvételhez szükséges okmányok: 1. születési bizonyítvány, 2. iskolai bizonyítvány (a megkívánt előképzettség igazolására), 3. orvosi bizonyítvány (a felvételt kérőnek a kertészeti pályára való alkalmasságáról), 4. szülői beleegyező nyilatkozat, 5. illetőségi bizonyítvány (mert elsősorban budapesti illetőségű gyermekek vétetnek fel). A felvételre jelentkezés ideje július hó 1-től 15-ig. Az iskola növendékei kivétel nélkül mind bent laknak az intézettel kapcsolatos internátusban, amit a gyakorlati oktatás eredményessége kíván meg.

A községi felsőmezőgazdasági iskola. (III., Kiskorona-u. 10. sz.) Az iskola négy évfolyamú. A felvételhez szükséges okmányok: 1. születési bizonyítvány, 2. a középfokú iskola IV. osztályának sikeres elvégzését tanúsító iskolai bizonyítvány, 3. hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy a felvételt kérő növendék testi munkára alkalmas, 4. a községi előjáróság igazolása, hogy a gyermek szülői mennyi saját földterülettel rendelkeznek (ha a tanuló szülői saját földterülettel nem rendelkeznek, a felvételhez elengedő bárkinek hiteles akaratnyilvánítása arról, hogy a felvételt kérő növendéknek az iskola sikeres elvégzése esetére legalább két hold földet biztosít), 5. erkölcsi bizonyítvány az esetben, ha a középfokú iskola elvégzése és a felsőmezőgazdasági iskola megkezdése között a rendes nyári szünetnél hosszabb időköz van.

Bejelentőlap. Mindenki köteles lakcímét Budapesten a beköltözést követő 24 órán belül a kerületi rendőrőrszobákban bejelenteni. A bejelentés az ott beszerezhető űrlapokon történik, ennek egyik fele a jelentkezőnél marad. A bejelentést elsősorban a háztulajdonos, illetve megbízottja, a lakás főbérlője, szállodás, a köz- vagy magánintézet vezetője köteles eszközölni. Ugyancsak köteles a bejelentett egyén kiköltözését kijelentőlapon eszközölni.

Belépési (Katonai) bizonyítványok (Nyilatkozatok). Lásd: »Katonai« c. a.

Belépés vagy kilépés, bevett vagy elismert vallásfelekezethez. A kilépési szándékot az elhagyni szándékozott felekezet lelkészénél két tanú előtt kell bejelenteni, illetve ezt a bejelentést ugyancsak két tanu előtt az első bejelentéstől számítandó, legkorábban a 15-ik, legkésőbbben a 30-ik napon meg kell ismételni. A bejelentésekről vagy a lelkész, vagy — ha ő megtagadja — a tanuk adnak külön-külön bélyegmentes bizonyítványt, amelyekkel azon vallásfelekezet lelkészéhez kell menni, amelybe az érdekelt belépni szándékozik.

Benzinkút engedélyezés. a) Közterületen felállítandó benzinkút engedélyezése előtt a székesfőváros polgármesterétől 2 P okmánybélyeggel ellátott kérvény benyújtásával kell kérni a

szükséges közterület átengedését. A polgármester ezügyben a Fővárosi Közmunkák Tanácsának és a m. kir. rendőrség budapesti főkapitányának meghallgatása után határoz. A közterület-foglalási engedély megadása után a benzinkút létesítéséhez építési engedély megszerzése, üzembehelyezéséhez pedig tűzrendészeti vizsgálat kérelmezése, illetve ezen hatóságoknak (polgármesteri III. ügyosztály, illetve az illetékes kerületi előljáró) idevonatkozó engedélyének megszerzése is szükséges. A közterületért fizetendő területhasználati díj a közterület átengedése tárgyában rendelkező polgármesteri határozattal nyer megállapítást. *b)* Magánterületen felállítandó benzinkút engedélyezéséhez a polgármesteri III. ügyosztálynál helyszínrajzzal, tervrajzzal, műszaki leírással felszerelt kérelmet kell benyújtani, a kérelem benyújtásakor az építési engedélyért fizetendő díjak lerovandók, a kérvény 2 P okmánybélyeggel látandó el. A polgármesteri III. ügyosztály ezen kérvényt érdemi elintézés előtt véleményezés végett a polgármesteri V. ügyosztálynak és esetenként a Fővárosi Közmunkák Tanácsának küldi meg. Az építési engedély elutasítása tárgyában rendelkező polgármesteri határozat ellen a Fővárosi Közmunkák Tanácsához címezendő és a polgármesteri hivatalban benyújtandó felebbezésnek van helye. A felebbezésre 4 P állami okmánybélyeg ragasztandó.

Benzintároló és adagolóberendezések felállítása. Lásd: Gépfelállítási engedélyek c. a.

Beszállásolás, katonai. Lásd: Katonai c. a.

Betegápolási pótadó. Lásd: Nyilvános betegápolási c. a.

Betegszállító gépjárművállalat engedélyezése. Lásd: Autóbuszjárat engedélyezése c. a.

Bevett vagy elismert felekezethől kilépés, belépés. Lásd: Belépés vagy kilépés c. a.

Bécsi magyar idegenforgalmi hivatal. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Bérautó ügylek. Gépkocsiszínből megrendelésre géperejű kocsival való személyfuvarozás engedélyhez kötött ipar. Az engedélyt Budapest székesfőváros területén a polgármester adja. A polgármesterhez intézendő kérvényben meg kell jelölni, hogy a kérelmező iparát hány darab gépkocsi felhasználásával kívánja üzni, továbbá be kell jelteni telephelyét is. A kérvény előterjesztésével egyidejűleg a kérelmezőnek nagykorúságát, állampolgárságát és erkölcsi megbízhatóságát is igazolnia kell. A kérvényre 5 pengős állami okmánybélyeg, a mellékletekre 30 filléres okmánybélyeg és az üzemben felhasználandó gépkocsi mindegyike után 13 P 92 fillér ipardíj fizetendő. Az iparengedély elnyerése után engedélyes bérkocsiját biztosíttatni tartozik.

Bizományos. Lásd: Magánbizományos c. a.

Biztosíték. Lásd: Ajánlati feltételek c. a.

Biztosítéki illeték. Lásd: Illetéktáblázat c. a.

Biztosítékul elfogadható értékpapírok. Lásd: Óvadékul és bánatpénzül c. a.

Bódéfelállítási engedély. A földbe nem rögzített bódék utcán való felállításának engedélyét Budapesten a polgármester adja meg. A kérvényt a polgármesterhez kell címezni és a felállításra kiszemelt hely szerint illetékes kerületi előljáráson kell benyújtani. A kérvényhez csatolni kell: 1. a folyamodó személyi okmányait, 2. a felállítandó bódé tervrajzát, 3. a felállítandó bódé környékére vonatkozó helyszíni rajzot, 4. helyfoglalási engedélyt. A 31.052/1929. V. számú tanácsi határozat értelmében új bódé felállítása nem engedélyezhető, tehát csak a meghatározott létszám keretén belül, üresedés esetén. A vásárcsarnok körüli piacon való bódéfelállítás engedélyéért a Központi Vásárcsarnok igazgatóságához kell fordulni (Budapest, IV., Vámház-körút 2. sz.). A kérvényhez csatolni kell: 1. a bódé tervrajzát, 2. iparigazolványt.

Boltkapuzatok felállítását a polgármesteri III. ügyosztálynál kell kérni. A beadvány bélyegköteles (2 pengős állami okmánybélyeg). Szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat, 2. Terv, két példány 1 : 20 léptékben, alaprajz, metszet, nézet. 3. Helyszínrajz-vázlat. 4. Az egész épületről fényképfelvétel. Vonatkozó törvény: Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 pengős állami okmánybélyeg). A beadványok kiállítási módja: A kérvény a polgármesterhez címezendő. Meg kell említeni a kérvény szövegében, hogy az építkezés hol történik, kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám feltüntetésével, a felelős jogosult tervező nevét és lakáscímét, az érdekelte szomszédok nevét és lakáscímét. A kérvényt aláírja az építető (megrendelő) és az összes telekkönyvi tulajdonosok. A kérvényt küzettel kell ellátni. A telekkönyvi kivonat keltezése 30 napnál nem lehet régebb. Budai telkek telekkönyvi kivonatát az I—III. kerületi járásbíróság, a pesti telkéket pedig a budapesti Központi kir. járásbíróság telekkönyvi hivatalában lehet megszerezni.

Bölcsődék. A bölcsődéknek célja, hogy azok az anyák, akik a nap nagy részét [házon kívül, munkában töltik, gyermeküket ez idő alatt olyan helyen tarthassák, ahol azok az anya távollétében is kellő gondozásban részesülnek. Bölcsődébe 0—1 éves korig vesznek fel csecsemőt, nappali gondozásra és ellátásra. Ha az anya maga táplálhatja csecsemőjét, úgy napközben, meghatározott időben jelentkeznie kell a bölcsődében, a szoptatás végett. Ha valamely okból nem képes csecsemőjét táplálni, úgy a gyermek a bölcsődében a csecsemőgondozónő felügyelete mellett, orvos által előírt mesterséges táplálásban részesül. Az anya reggel, mikor munkába megy, csecsemőjét a bölcsődében leadja és munkája végeztével hazaviszi. Aki gyermekét bölcsődébe kívánja helyezni, jelentkezzék a lakásához legközelebb eső bölcsődénél, hol orvosi vizsgálat után és férőhely esetén a gyermek nappali gondozásra elhelyezést nyer. A bölcsődék vagy ingyen, vagy csekély fizetésért veszik a csecsemőt gondozásba. Budapest székesfőváros hat bölcsődét tart fenn, melyek az Országos Stefánia Szövetség kezelése alatt állanak és annak védőintézetei mellett

működnek. A székesfővárosi bölcsődékben a napi ellátási díj 30 fillér, ezt az összeget a vezető főorvos jogosult leszállítani, vagy teljesen el is engedni. Lásd még: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Budapest Jogszabályai. A székesfőváros szabályrendeleteinek, szabályzatainak, szolgálati utasításainak és elvi határozatainak rendszeres évi gyűjteménye. Szerkeszti: dr. Wildner Ödön ny. tanácsnok. Közp. Városháza, I. pavillon, I. em. 42. A »Budapest Jogszabályai« úgy egyes példányai, mint évfolyamai megjelenésük után, hivatalos áron, Központi Városház, I. pavillon, I. em. 42. szám alatt a hivatalos órák alatt kaphatók. Ugyancsak itt kapható a »Budapesti Városi Jog« előzetes tartalomjegyzéke is, amely a székesfőváros 1922-ig megjelent összes hatályos jogszabályainak a címét és számát közigazgatási ágankint, továbbá betű- és számsoros rendben adja, egyúttal azt is jelzi, hogy az illető jogszabály hol található. Megjelent és ugyanitt kapható továbbá »Budapest Jogszabályai« I—XI. évfolyamának (1918—1928) összesített tárgy- és számmutatója (ára 1.20 P), kiegészítve a régebbi szabályrendelet-kiadványok (R. és Ek.) érvényben és forgalomban levő füzeteinek mutatójával.

Budapest Székesfővárosi Közlekedési Rt. Lásd: Bp. székesf. üzemei és intézményei c. f. a.

Budapesti Helyiérdekű Vasút Rt. Lásd: Bp. székesf. üzemei és intézményei c. f. a.

Budapesti illetőségűek nyilvántartása. Lásd: Illetőségi (budapesti) nyilvántartó c. a.

Budapesti illetőségű, vidéken lakó szegények segélyezése. A 6000/1931. M. E. sz. kormányrendelet életbeléptével (1931. november 1.) megszűnt a községi illetőség a segélyezés feltételül szolgálni. Ennek helyébe a fentebbi értelemben vett budapesti lakóhely lépett. Ennek alapján a székesfőváros polgármestere (polgármesteri IX. ü. o.) segélyezi azokat a vidékre költözött rászorultakat, akik a segélyezést megelőzően eltelt utolsó öt év alatt Budapesten egyhúszamban három évig laktak, vagy legalább itt a leghosszabb időt töltötték.

Budapesti Kisipari Hitelintézet R.-T. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Burkolási járulék. A székesfőváros által első ízben eszközölt mindennemű burkolás után, mégpedig kocsitaknál egy-egy oldalon legfeljebb 8 méter szélességig a burkolás összes költségeinek felerésze, a gyalogútnál a szegélyezésen kívül legfeljebb 3 méter szélességig a felmerülő egész burkolási költség az illető közterület mentén fekvő ingatlanokat és azok hozadékaikat terheli s a fővárosnak burkolási járulék címén megtérítendő. Gyalogutaknál a szegélyezés költsége a fővárosnak teljes összegben megtérítendő. Az úttest és gyalogút kellő szintre helyezéséhez szükséges föld-

munkák költségei egészben a fővárost terhelik. A Duna balpartján a III. s IV. építési övezetekben, a Duna jobbpartján pedig a II., III. és IV. építési övezetekben a be nem épített saroktelkek tulajdonosai ezen szabályrendelet szerint kivetendő burkolási járulékok összegének csak 30%-át fizetik; ha a telek területét elosztva a homlokzatok hosszúságának ugyanazon mérték szerint számított összegével, az így nyert hányados a 3 egységet meg nem haladja; 40%-át fizetik, ha a hányados a 4 egységet meg nem haladja; 50%-át fizetik, ha a hányados az 5 egységet meg nem haladja; 60%-át fizetik, ha a hányados a 6 egységet meg nem haladja. Ha pedig a hányados a 6 egységet meghaladja, az egész járulékot tartoznak fizetni. Ha a saroktelken felépítmény van ugyan, de annak a házbéradó kivetésének alapjául vett tiszta bérjövövedelme a kivetést megelőző évben 464 pengőt meg nem haladt, az ingatlan a burkolási járulék kivetése szempontjából úgy vétetik, mintha beépítetlen telek volna. Az építésügyi szabályzat értelmében önállóan beépítésre nem használható telekkönyvezett telek után a szabályrendelet szerint kivetett burkolási járulék fizetési határideje a fél kérelmére mindaddig elhalasztandó, amíg a telek beépítésre használhatóvá lesz, a kivetéssel egyidejűleg azonban a járulék telekkönyvi bekebelezés útján biztosítandó. A székesfőváros a középítési bizottság alapján évről-évre egységesen állapítja meg egy-egy négyzetméter burkolat után a különböző burkolatnemek szerint fizetendő burkolási járulékokat, a burkolathoz és alapépítményhez felhasználtani szokott összes anyagok és a munkabér legutóbbi tényleges költségei alapján. Ha valamely közterület burkolása azon érdekelt ingatlantulajdonosok kérelmére történik, akik az illető közterületre eső homlokzatok hosszúságának legalább kétharmadrészét képviselik, a burkolás összes költsége egészben az illető közterület mentén fekvő ingatlanokat terheli. Ha valamely burkolat helyett, amely után már a szabályrendeletben megállapított burkolási járulék volt fizetendő, olyan új burkolat fektetetik, amely magasabb járuléktétel alá esik, az új burkolat után burkolási járulék címen annyi fizetendő, amennyi egyrészt a régi, másrészt az új burkolat után esedékes burkolási járulék összege között különbözetként jelentkezik. Az első rendelkezések szerint megterítendő burkolási költség az egyes ingatlanokra a burkolt közterületre eső homlokzat hosszúsága arányában vetendő ki s az ekként kivetett burkolási járulék bármintemű adómentességre való tekintet nélkül a székesfőváros részére minden körülmények között és feltétlenül megfizetendő. Ha az úttest egy része templomok, iskolák, kórházak vagy más középületek körül, ezek érdekében drágább burkolatnemmell láttatik el, mint az úttest többi része, akkor az ezen drágább burkolat által érintett magántelkek tulajdonosai csak az úttest többi részén alkalmazott olcsóbb burkolási nem után meghatározott burkolási járulékokat kötelesek fizetni. A burkolási járulékok arra vetetnek ki, aki a kivetés idejében az ingatlan tulajdonosa. A burkolási járulékok közadók módjára a fennálló törvények és szabályok szerint közigazgatási úton hajtandók be. A burkolási

járulék a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 30 nap alatt fizetendő, amely határidő lejártá után a burkolási járulék, tekintet nélkül a netalán közbevetett felszólamlásra, panaszra, nyert fizetési halasztásra vagy részletfizetési engedélyre telekkönyvi bekebelezés útján biztosítottak s ugyanezen határidőtől kezdve a burkolási járulék összege után a tényleges fizetés napjáig a törvényes késedelmi kamat fizetendő. A kibocsátott fizetési meghagyás ellen annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt felszólamlásnak van helye a székesfőváros polgármesteréhez. A felszólamlás azonban a burkolási járuléknak telekkönyvi bekebelezés útján leendő biztosítását nem akadályozza. A polgármester határozata ellen, annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt fellebbezésnek van helye a székesfőváros közigazgatási bizottságához és ennek határozata ellen panasszal lehet élni az 1896 : XXVI. t.-cikk alapján a m. kir. közigazgatási bírósághoz. A burkolási járulékokról a főváros központi számvevősége külön nyilvántartást vezet, amelyet a felek is megtekinthetnek és amelynek adatairól a számvevőség az érdekelt szóbeli felvilágosítást és kívánságukra írásbeli igazolványt is adni köteles arról, hogy valamely ingatlant burkolási járulék terheli-e és mennyi. Ez az igazolvány bélyegköteles. A székesfőváros a felek kérelmére az esedékessé vált burkolási járulékok befizetésére előzetes telekkönyvi biztosítás s az esedékesség napjától járó törvényes késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett az esedékességtől számított, rendszerint legfeljebb két évre terjedő fizetési halasztást, illetőleg részletfizetési halasztást, illetőleg részletfizetési engedélyt adhat. Ezen két éven túl fizetési halasztás, részletfizetés kivételesen és csakis oly feltétel alatt engedhető, ha a burkolási járulék telekkönyvi bekebelezéssel jelzálogilag kellően fedezve van.

C

Ciánózás. Lásd : Fertőtlenítés c. a.

Cipőtisztítási engedélyért a kérelmező a lakása szerint illetékes kerületi előljáróságához folyamodik. Az engedélyt az előljáróság a kerületi rendőrkapitányság véleményezése után adja meg. A kérvényhez csatolandó a kérelmező bejelentő lapja, személyi viszonyait igazoló okmányok és megbízhatóságát igazoló bizonyítványok. A kérvényre 1 P 60 f-es okmány és 1 P 60 f-es városi bélyeg kell tenni. Mellékletre 16–16 f-es állami és városi bélyeg. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén bélyegmentes.

Cukor, eukorka vegyvizsgálata. Lásd : Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Cs

Családi pótlék fővárosi alkalmazottak részére. Lásd: Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Csatornázási járulék. A csatornákról alkotott 164/1908. kgy. számú szabályrendelet szerint: Kizárólag a székesfővárost terhelik: a) A gyűjtőcsatornák építésének teljes költsége. b) A csapadékokat a közcsatornába levezető oldalcsatornák, víznyelők és felszereléseiknek (búzelzárók, rostélyok és iszapkosarak) teljes költsége. c) Azon utcai közcsatornák átépítésének és kicserélésének összes költségei, amelyek az építésük befejezése után a hatóság által történt átvételtől számított 30 éven belül váltak hasznavehetetlenné. d) A székesfőváros által létesített gyűjtőcsatornák és utcai közcsatornák fenntartása és tisztítása. Kizárólag az ingatlanulajdonosok terhelik: Az új utcai közcsatornák leszállóaknáik és fedőlapjaik összes költsége, beleértve az utcakeresztezőkre eső csatornarészek költségeit is. A városrendezés szabályos vagy útrendezés miatt átépített, vagy az előbbi helyett újonnan épített utcai közcsatornák, leszállóaknáik és fedőlapjaik összes költsége, beleértve az utcakeresztezőkre eső csatornarészek költségeit is, — a régi csatorna hatósági átvételétől számított 50 éven belül a székesfővárost, 50 éven túl azonban az ingatlanulajdonosok terheli. Részben a székesfőváros és részben az ingatlanulajdonosok viselik a költségeket a következő esetekben: a) Ha valamely utcai közcsatorna átépítése, vagy újjal való kicserélése azért volt szükséges, mert a csatorna hasznavehetetlenné vált, úgy az esetben, hogyha az átépítés vagy kicserélés az átépített vagy kicserélt csatornáknak építéséről, illetőleg a hatóság által történt átvételétől számított 30 éven túl, de 50 éven belül következett be, akkor az ingatlanulajdonosok az összköltségeknek csak 25%-át, ha pedig ez 50 éven túl, de 60 éven belül következett be, az összköltségnek 50%-át viselik. Ha azonban az átépítés vagy kicserélés 60 éven túl következett be, akkor a teljes építési költség térítendő meg az ingatlanulajdonosok által. b) Ha valamely utcai közcsatornát a hatóság által történt átvételétől számított 30 éven belül a főgyűjtő építése folytán kellett átépíteni, vagy újjal kicserélni, ez esetben az átépített, illetőleg a kicserélés által létesített új csatorna összköltségének 50 százaléka, ha pedig ez az eset 30 éven túl következik be, akkor az egész építési költség térítendő meg az ingatlanulajdonosok által. c) Ha a gyűjtőcsatorna egyszersmind utcai közcsatorna, a 96/63 cm átmérőjű szabványos szelvénynél nagyobb átmérőjű, ezen esetben az ingatlanulajdonosok azon költséget tartoznak megtéríteni, amibe a csatorna 96/63 cm szabványos szelvény mellett került volna. A csatornázási költségek, amelyek az ingatlanulajdonosok által megtérítendőek, a közcsatornával ellátott út, utca vagy tér mentén, a csatorna hosszvonalának mind a két oldalán fekvő ingatlanok között homlokzataik hosszúságának arányában föl-

osztatnak és az egyes ingatlanokra így eső csatornázási járulékokat az illető ingatlantulajdonosok kötelesek a székesfővárosnak megfizetni. Ha valamely ingatlan több homlokzattal bír, mindegyik homlokzat után a csatornázási járulék külön-külön megfizetendő. Az egyoldalon fekvő ingatlanok tulajdonosai a homlokzatok hosszúságának arányában egészben maguk viselik az utcai közcsatorna költségeit: a) A Dunaparton és másutt, ahol a közcsatorna mentén csak az egyik oldalon vannak telekkönyvezett ingatlanok. b) Ha az utcában, úton vagy téren egynél több közcsatorna létesül, amely esetben mindegyik oldalt az odaszolgáló közcsatorna egész költsége terheli. De ha ezek az utcai közcsatorna különböző időben létesülnek és a korábban létesített közcsatorna költségeihez a mindkét oldali ingatlantulajdonosok már hozzájárultak, akkor a később épült csatornák költségei is a csatorna hosszvonalának mindkét oldalán fekvő ingatlanok tulajdonosai közt felosztandók. A csatornázási járulék a munkálat befejezése után annak a hatósági átvételétől számított 18 hónap alatt kivetendő és a fizetési meghagyások ugyanazon határidő alatt kibocsátandók. A csatornázási járulék arra vetetik ki, aki a kivetés idejében az ingatlan tulajdonosa. A csatornázási járulék közadók módjára a fennálló törvények és szabályok szerint közigazgatási úton hajtandó be. A csatornázási járulék a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 30 nap alatt fizetendő, amely határidő lejártá után a csatornázási járulék, tekintet nélkül a netalán közbevetett felszólamlásra, panaszra, fellebbezésre, nyert fizetési halasztásra vagy részletfizetési engedélyre, telekkönyvi bekebelezés útján biztosítatik s ugyanezen határidőtől kezdve a csatornázási járulék után a tényleges fizetés napjáig a törvényes késedelmi kamat fizetendő. Ha az ingatlan és közcsatorna felszíne közt olyan magassági különbség van, hogy műszakilag nem lehetséges az épület házi csatornáját a magasabban fekvő közcsatornába bevezetni, — a csatornázási járulék ezen közcsatorna után csak akkor vehető ki, ha a bevezetés műszakilag lehetővé válik. Ekkor azonban a járulék kivetendő és megfizetendő, még ha a házi csatorna tényleg nem vezetetik is be az említett közcsatornába. A kibocsátott fizetési meghagyás ellen annak kézbesítését követő naptól számított 15 nap alatt felszólamlásnak van helye a székesfőváros polgármesteréhez. A felszólamlás azonban a csatornázási járuléknak telekkönyvi bekebelezése útján leendő biztosítását nem akadályozza. A polgármester határozata ellen, annak kézbesítését követő naptól számított 15 nap alatt fellebbezésnek van helye a székesfőváros közigazgatási bizottságához és ennek határozata ellen panasszal lehet élni az 1896: XXVI. t.-c. alapján a m. kir. közigazgatási bírósághoz. A csatornázási járulékokról a székesfőváros központi számvevősege külön nyilvántartást vezet, amelyet a felek is megtekinthetnek és amelynek adatairól a számvevőség az érdekelt feleknek szóbeli felvilágosítást és kívánságukra írásbeli igazolványt is adni köteles arról, hogy valamely ingatlant csatornázási járulék terheli-e és mennyi. Ezen igazol-

vány bélyegköteles. A székesfővárcs a felek kérelmére az esedékessé vált csatornázási járulék befizetésére előzetes telekkönyvi biztosítás s az esedékesség napjától járó törvényes késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett, az esedékességtől számítva rendszerint legfeljebb két évre terjedő fizetési halasztást, illetőleg részletfizetési halasztást adhat. Ezen két éven túl fizetési halasztás vagy részletfizetés kivételesen és csakis oly feltétel alatt engedhető, ha a csatornázási járulék telekkönyvi bekebelezéssel jelzálogilag kellően fedezve van.

Csecsemő ingyenes ambulatórium. Az V. ker. Madarász-utcai csecsemő- és gyermekkórház azok részére a szegénysorsú csecsemők és gyermekek részére, akik a kórházban kezelés alatt állottak, ingyenes rendelést tart fenn.

Csecsemőkezelgye ellátás. Az inséges helyzetben lévő anyák részére az Országos Stefánia Szövetség által kiadott csecsemőkezelgye utalványokra a főváros vándorkezelgyéket szolgáltat ki, 8 hónapi használatra, kölcsöndíj nélkül.

Csecsemővédelem. Lásd: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Cselédkönyvet minden 12 évet betöltött férfi vagy nő kaphat, ha személyazonosságát okmányokkal kellőleg igazolta és ha egészségi okok (trachoma, stb.) ezt nem gátolják. Evégett születési bizonyítványával vagy házasságlevelével, illetőségi, vagy községi bizonyítvánnyal, stb., továbbá rendőrségi bejelentőlappal és két darab fényképpel köteles megjelenni a lakása szerint illetékes kerületi rendőrkapitányságon, ahol orvosi vizsgálat után a könyvet kiállítják. Budapesten a cselédkönyv kiállítási díja 50 fillér és 10 filléres okmánybélyeget kell rá tenni.

D

Dajkaságbaadás. Ha valaki gyermekét dajkaságba akarja adni, a dajkával (tápanyával) együtt a ker. előljárásnál kell megjelennie. A ker. előljárási dajka (tápanya) egészségi állapotának, valamint lakás- és egyéb körülményeinek megvizsgálása után dajkasági engedélykönyvet állít ki. Engedélykönyv nélkül gyermeket dajkaságba fogadni nem szabad. A dajkaságba adott gyermeket a ker. előljárási a ker. orvosok útján állandóan ellenőriztetni. Ha akár egészségügyi, akár a lakásviszonyok tekintetében kifogás merül fel, a további gyermektartást a ker. előljárási a tápanyától megvonja. Ha a tápanya lakást, vagy kerületet változtat, köteles azt annak az előljárási, ahol eddig lakott és annak, ahová költözik, bejelenteni. Ugyancsak a lakhely szerint illetékes kerületi előljárási kell panasz esetében jelentkezni.

Diákjóléti intézmények segélyezése. Lásd : Sportegyesületek segélyezése c. a.

Diákszallók létesültek öt fővárosi iskolaépületben : I., Németvölgyi-út 18. ; III., Áldás-utcai iskola ; VI., Váci-út 57. ; X., Szapáry-u. 1. és X., Simor-u. 25—27. A diákszallók jelenlegi ágylétszáma 400. Ezek a szállók egyrészt a tanulmányútra Budapestre érkező vidéki és külföldi diákság elszállásolására létesültek, másrészt azért, hogy a székesfőváros a gyermeknyaraltatási akcióval kapcsolatban a vidéken nyaralásra vállalt gyermekek elhelyezéséért ellenszolgáltatásképpen a vidéki tanulókat is bizonyos kedvezményben részesítse. A diákszallók vezetősége gondoskodik a tanulmányi program összeállításáról, kedvezményes vasúti jegyek megszerzéséről, élelmezi és kalauzolja a vendégszallókat, gondoskodik ingyen, vagy kedvezményes belépőjegyekről az egyes látóvalók megtekintésére. A diákszallóba való beutalásért a polgármesteri VII. (Közüktatási) ügyosztályhoz kell fordulni. Fizetendő díjak : a) csak szállásért személyenként és naponként 60 fillér ; b) reggeli, ebéd, vacsora, 2 darab villamosjegy, szakaszerű kalauzolás személyenként és naponként 3 pengő ; c) lepedőmosatási díj az itt-tartózkodás tartamára személyenként 70 fillér.

Díjvisszatérítés építési engedélyeknél. Lásd : Építési engedelmi és műszaki c. a.

Dispensaire. (Tüdődispensaire.) Lásd : Tüdőbetegdondozó intézetek c. a.

Diszpenzáció. Lásd : Házasság kihirdetése alóli felmentés c. a.

Dunai életmentés megszervezése az 1876. évi XIV. t.-c. 41. §-án alapszik. Hivatkozott szakasz a) pontja a helyi hatóságok kötelességévé teszi, hogy »mentő intézetek állíttassanak«. A Dunai Életmentés hajóparkja, őrbódei és egyéb felszerelése a főváros tulajdonát képezi. Az életmentési szolgálatot és a gazdasági ügyek ellátását — ez utóbbit átruházott hatáskörben — a főváros által rendelkezésre bocsátott fedezet terhére — a m. kir. államrendőrség végzi.

Dunapartok hasznosítása évről-évre nyilvános pályázati hirdetmény útján történik. A fizetendő partbereklet a főváros a rakpartok fekvéséhez és használhatóságához képest szakaszonként állapítja meg ; évi összegük ezidőszert 8—80 P között változik. A rakpartok egyéb jövedelmeit képezik még a kikötői díjak, amelyeket mind a bérelt rakpartokon, mind a szabadkikötőkben kikötő mindennemű hajók és úszó egységek után fizetni kell, azonkívül a szabadkikötőkben szedett karóengedélydíjak és rakodóhelydíjak. A rakpartokon levő s a székesfőváros tulajdonát képező kisebb házak és raktárak ugyancsak bérlet útján évről-évre hasznosíttatnak. Ilyenek a Széchenyi-Lánchíd pesti hídfője körül fekvő zárt rakodóparton levő egyemeletes köéület és hat darab favázas raktár, továbbá a Vigadó-tér előtti alsó rakodóparton levő kisebb ház, amely azelőtt a dunaparti felügyelőség elhelyezésére szolgált. A kikötési, karóengedély- és rakodóhelydíjakat a Dunaparti Felügyelőség (V., Ferenc

József-tér 1. sz. Telefon : 82—0—12.) szedi be s egyben a székesfővárosban kikötő összes hajókról s azoknak áruforgalmáról rendszeres nyilvántartást vezet. A felügyelőség ezenkívül állandóan ellenőrzi, hogy a rakodópartok használata az általános és különös partbérleti feltételeknek megfelelően történik-e.

E

Ebtartás. Minden ebtulajdonos köteles ebét minden év január havában a ker. előljárásság nyomtatvány-ürlapján bejelenteni és az ebadót március hó 31-ig a ker. pénztárnál befizetni. Az ezidőszert megállapított adó : házőrző eb után 2 pengő, tenyész eb után 15 pengő, luxus eb után 35 pengő. Mindegyik esetben még 1 pengő vizsgálati díj is fizetendő. Aki adóját nem fizeti ki, annak adóköteles ebét a ker. előljárásság intézkedésére az állategészségügyi telep kiírtja. A veszettség elleni oltás nem kötelező, de az ebtulajdonos kívánságára a ker. állatorvos azt április és május hónapokban előzetes jelentkezés mellett végrehajtja. Az oltás egy évre immunitást ad. Az oltás díja esetleges változások fenntartásával ezidőszert egyenként 4 pengő. Ebzárlat esetén az ebek udvarokban megkötve tartandók, — házon kívül pedig pórázon, szájkosárral ellátva vezetendők. Ennek elmulasztása esetén az ebtulajdonos ellen kihágási eljárás indíttatik. A gypmesteri hivatal által befogott ebek az állategészségügyi telepen 90 napi megfigyelés alá kerülnek, de érzékeny vagy nagyértékű ebek házi megfigyelését is engedélyezheti a ker. előljárásság. Ez esetben a ker. állatorvos az ebet az ebtulajdonos lakásán háromhetenként megvizsgálja. A vizsgálat díja 12 pengő, mely összeg a ker. előljárásság pénztárába előzetesen befizetendő.

Ecet, ecetsav vegyvizsgálata. Lásd : Élelmiszervizsgálatok c. a.

Egészségügyi gondozó intézetek. Budapest székesfőváros a tüdőbeteggondozók működésének nagy jelentőségét felismervé, már 1914-ben elhatározta a központi tüdőbeteggondozó intézet létesítését. Ez az intézet a VI., Dévai-utcában épült fel és 1917 július 1-én nyílt meg. A központi intézet felállítását követte a III. ker. előljárássági épületben berendezett és 1918 március 26-án megnyitott III. kerületi intézet, valamint az ugyanebben az évben június 10-én megnyitott X. kerületi intézet a Mázsá-téren. Időrendben következett a VIII. kerületi intézet, amelyet a főváros 1921 január 1-én vett át az államtól saját kezelésébe. Utóbb az államkincstár az épület tulajdonjogát is átengedte a fővárosnak és így 1930-ban a főváros az intézetet modern intézetté építtette át. Az I. kerületi belső (Pauler-utcai) intézet 1928 január 1-én jutott a főváros kezelésébe és ugyanezen a napon nyílt meg a IX. kerületi intézet a Mester-utcai székesfővárosi bérházban.

A VII. kerületi külső (Újvidék-utcai) intézet 1929 november 29-én nyílt meg a székesfőváros tulajdonát képező kislakásos bérházban. Az I. kerületi külső (Kökörcsin-utcai) és a VII. kerületi belső (Rózsák-tere) intézet 1931. évi május 1-én nyílt meg. A hálózat teljessé tételéhez a II. kerületi (Tölgyfa-utcai) intézet csatlakozott és ezzel az intézettel a székesfőváros mostani lakottságának megfelelően — átlag százezer lakosra számítva egy intézetet — a hálózat teljesen kiépült. Ezt a hálózatot szervesen egészíti ki a központi tüdőbeteg gondozó intézet keretében épült és 1931. évben megnyílt fekvőcsarnok, ahol a fővárosi kertészet által létesített parkban májustól a hideg idő beálltáig — váltakozva — harminc, nem súlyos tüdőbeteg szabadlevegős fekvőkúrát tarthat. Az intézetek a hatósági orvosokkal, iskolaorvosokkal, anya- és csecsemővédelmi szervekkel történő szoros együttműködés útján megragadnak minden alkalmat és módot arra, hogy a lehetőséghez képest minden gümőkóros eset tudomásukra jusson. Az intézetek tehát nem egyszerű ambulanciák, amelyek csak a beteggel foglalkoznak, hanem az intézet gondoskodásának a betegen keresztül el kell jutnia a beteg családjához is és a beteggel együttélő család minden egyes tagját is állandóan figyelemmel kell kísérnie. Ezért az intézetek nemcsak a kórjelzésnek, betegségmegállapításnak és a gümőkórosnak talált betegek állandó ellenőrzésének és kezelésének munkáját végzik, hanem végig a beteg otthonának, a beteg körül élő egész családnak prophylactikus gondozását, sőt, ahol erre szükség van, a betegnek és hozzátartozóinak részben az intézetek saját eszközeivel, részben a szegénygondozó szervekkel karöltve történő anyagi segélyezését is. Az intézeteknél az igazgatófőorvos vezetése alatt 29 orvos, 22 végleges és 18 ideiglenes gondozónővér, valamint 22 altiszt teljesít szolgálatot.

Egészségügyi panaszok. Mindennemű, az egészséget veszélyeztető ártalomra vonatkozó panasszal a kerületi tisztí orvoshoz lehet fordulni beadvánnyal vagy szóbelileg, utóbbi esetben a panaszról jegyzőkönyvet vesznek fel. Ilyen panasz nagyon sokféle lehet (nedves lakás, elromlott illemhely, felhalmozott szemét, piszkos udvarok, folyosók, egészségre ártalmas ételek, italok, műhelyek, eltitkolt fertőző bajok, fertőző betegek, ahol a környezet nem tartja be az előírt óvrendszabályokat, stb.). A tisztí orvos a panaszt megvizsgálja és az eljárárság véghatározattal értesíti az érdekeltet a tett intézkedésekről.

Egészségügyi vizsgálatok az 1876 : XIV. t.-c. alapján történnek. A vegyvizsgálatok végzésére Budapesten kizárólag a székesfővárosi Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézet (Központi város-háza) illetékes. Hivatalos mintát annak a kerületnek a tisztí orvosa, esetleg vásárlügyelője vehet, akinek kerületében van az az üzlet, ahol a kifogásolt cikket vásárolták. Magánmintavétel lehet bíteles, de ez oly körülményes, hogy panasz esetén legcélszerűbb az illetékes tisztí orvoshoz vagy vásárlügyelőhöz fordulni.

Egyséletek alapítására az alapszabálytervezet egyidejű bemutatása mellett, a polgármesternél benyújtott és a belügyminiszterhez címzett beadványban kell engedélyt kérni. A bead-

ványban részletesen felsorolandók az egyesület megalakításának és működésének indokai. A kérvényhez négy-négy példányban mellékelni kell az alakuló közgyűlésnek jegyzőkönyvét a jelen voltak névsorának feltüntetésével, az egyesület képviselőjére jogosult szervek által aláírt alapszabályokat, az alapítótagok és az ideiglenesen megválasztott tisztikar tagjainak névsorát, címeit és foglalkozását. A polgármester véleményével kerül fel a kérvény döntés végett a belügyminiszterhez.

Egyesületek, intézmények nyilvántartása, ellenőrzése, vizsgálata, alapszabályok láttamozása. A jótékony célú egyesületek és intézmények alapszabályait a belügyminiszter láttamozza. A 77.000/1922. belügyminiszteri rendeletben foglaltak alapján elkészített alapszabályt jóváhagyás végett a polgármesterhez, illetőleg az elsőfokú hatósághoz kell benyújtani véleményadás és a belügyminiszterhez való továbbítás céljából. A jóváhagyott alapszabályokkal bíró jótékony célú egyesületek és intézmények a székhelyük szerint illetékes kerületi előljárási hatóságoknál és a polgármesteri IX. ügyosztályban vannak nyilvántartva. Ezen egyesületek ellenőrzését és vizsgálatát elsőfokon a kerületi előljárási hatóság, második fokon a polgármester és legfelsőbb fokon a belügyminiszter látja el. Akik bármilyen célú egyesületet óhajtanak alapítani, kötelesek a rendőrhatalóságnak is bejelentett alakuló közgyűlést egybehívni. Ha az alakuló közgyűlés az alakítandó egyesület alapszabályait elfogadta, azokat a m. kir. belügyminiszterhez címzett kérvény kapcsán a polgármesterhez kell betérjeszteni. A kérvényhez 2—4 példányban csatolni kell: 1. az alakuló ülés jegyzőkönyvét, 2. az alapszabályokat, 3. az alapító tagok és a megválasztott tisztikar nevét, lakását, foglalkozását tartalmazó névjegyzéket. Az alapszabályok jóváhagyása után a ker. előljárási hatóság az egyesületet nyilvántartja és annak ügymenetét, illetve alapszabályszerű működését és pénzkezelését állandóan ellenőrzi. Az egyesületben beállott székhely- vagy minden egyéb változást a ker. előljárási hatóságnak be kell jelenteni.

Egyéni lap a hadigondozottak személyi adatait tartalmazó nyilvántartási lap, melyet Budapesten a kerületi előljárási hatóságokon működő igénymegállapító bizottságok, állítanak ki és őriznek. Egyéni lapról szóló másolatot a fél kérésére a hatóság díjmentesen állít ki.

Egyházi adó megfellebbezése. Ha valamely izr. vallású, budapesti lakos terhére több izr. autonóm hitközség vet ki egyházi (hitközségi) adót, az 1888. évi 1191. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében a polgármester hivatott elsőfokon eldönteni, hogy melyik autonóm izr. hitközség jogosult az adóztatásra. Az elsőfokon hozott véghatározat ellen beadott fellebbezés alapján, az 1932. évi 4470. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri körrendelet értelmében másodfokon és végérvényesen a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt. Ugyanez az eljárás az izr. hitközség által kivetett adó jogalapjának megtámadása esetén. A r. kat. és a protestáns hitfelekezetek adóügyeit az egyházi fellebbviteli hatóságok intézik.

Elbocsátás a magyar állam kötelékéből. Elbocsátható az állam kötelékéből az a magyar állampolgár: 1. aki rendelkezési képességgel bír, aminek hiányát atyja, gyámja vagy gondnoka gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezése pótolja; 2. aki állami és községi adóhátralékban nincs; 3. aki nem áll büntető vizsgálat, vagy még végre nem hajtott büntető bírói ítélet alatt. Ezen előirt kellékek fennforgását az eljáró polgármesteri IV. ügyosztály hivatalos megkeresések útján hivatalból állapítja meg. A kérelmező kérvényét a belügyminiszterhez tartozik címezni. Mellékelni kell a budapesti illetőségi bizonyítványt, esetleg a magyar honosság igazolását, valamint a személyi okmányokat, kiskorúaknál szülői vagy gyám, gondnoklaktaknál a gondnok beleegyezését. A beadványra 2 pengős okmánybélyeget kell tenni, azonkívül lerovandó 13 pengő, szegényjogon 9 pengő 70 fillér díj, mely a nemleges adóbizonyítvány hatósági díja és bélyegköltsége. E bizonyítványt a polgármesteri VI. ügyosztály állítja ki a polgármesteri IV. ügyosztály megkeresésére. Az elbocsátási okiratot külföldön lakóknak a m. kir. belügyminisztérium a külképviseleti hatóságok útján kézbesített ki, Budapesten lakók a polgármesteri IV. ügyosztályban személyesen vehetik át. Utóbbiaknál csak abban az esetben szűnik meg a magyar állampolgárság, ha az ország területét elhagyják az okirat átvételét követő egy éven belül. Ellenkező esetben az elbocsátási okirat hatályát veszti.

Elektromos áram díjszabás. Az áramfogyasztás elszámolása — ha erre nézve külön megállapodás nem létesült — az alant felsorolt tarifák szerint történik: a) Általános érvényű tarifa, amely kilowattóránként 54 fillér. b) Háztartási tarifa alapidíjjal, amely alapidíj 4 hektowatt igénybevételig havi — fillér, 6 hektowatt igénybevételig havi 90 fillér, 8 hektowatt igénybevételig és feljebb hektowattónként havi 30 fillér. Az alapidíjon felül az áramár kilowattóránként 35 fillér. c) Háztartási tarifa két egységárral, és pedig évenként 240 kilowattóráig kilowattóránként 35 fillér, a többlet kilowattóránként 54 fillér. d) Forróvíztárolók részére (kizárólag éjjel 21 órától 6 óráig, vagy 22 órától 7 óráig, vagy 23 órától 8 óráig, továbbá kívánságra délbén 12 órától 13 1/2 óráig is) történő áramfogyasztás után az egységár kilowattóránként 8 fillér. e) Elektromos takarékfűző- és sütőberendezések részére szolgáltatott áram egységára, ha a fogyasztás külön e célra felszerelt árammérőn át történik, kilowattóránként 12 fillér. f) A bérházak közhasznú világítása részére az egységár kilowattóránként 40 fillér. g) Bérházak liftjei, vacuum cleanerjei és központi fűtés motorjai részére megállapított egységár kilowattóránként 30 fillér. h) Világítási lépesős tarifa, amely szerint az évi első 500 kilowattóra kilowattóránként 54 fillér, a további 500 kilowattóra kilowattóránként 49 fillér, a további 500 kilowattóra kilowattóránként 48·5 fillér, a további 1000 kilowattóra kilowattóránként 48 fillér, a további 1500 kilowattóra kilowattóránként 46·8 fillér, a további 2000 kilowattóra kilowattóránként 45·8 fillér. i) Kisipari fogyasztók motorjainak áramfogyasztása

után megállapított tarifa, amely kilowattóránként 25 fillér.

j) Az árammérőre kapcsolt csengő- és jelzőberendezés fogyasztásáért a vonatkozó polgármesteri határozattal jóváhagyott díjszabásban foglalt általánydíj fizetendő. A fogyasztók áramfogyasztásuk jelzésére felszerelt árammérők után, azok kezelése és karbantartása fejében a következő kezelési díjat tartoznak fizetni:

a) Háztartási fogyasztók részére: Azok a háztartási fogyasztók, akiknél az árammérő 0·3—0·5 Kw teljesítményű, havi 0·40 pengő kezelési díjat, akiknél pedig 0·5 Kw-nál több, havi 0·50 pengő kezelési díjat tartoznak fizetni. Ha valamely lakásban egynél több árammérő van felszerelve, úgy az összes mérőkért együttesen havi 0·50 pengő kezelési díj számíttatik. *b)* Egyéb fogyasztók részére. Azok a fogyasztók, akik nem háztartási célokra veszik igénybe a villamosáramot és árammérőjük teljesítménye 0·3 Kw-tól 0·5 Kw-ig terjed, havi 0·40 P kezelési díjat, akiknél 0·5 Kw-on felül 1·0 Kw-ig terjed, havi 0·50 P kezelési díjat, akiknél 1·0 Kw-on felül 1·5 Kw-ig terjed, havi 0·60 P kezelési díjat, akiknél 1·5 Kw-on felül 2·0 Kw-ig terjed, havi 0·80 P kezelési díjat, akiknél 2·0 Kw-on felül 3·0 Kw-ig terjed, havi 1·— P kezelési díjat, akiknél 3·0 Kw-on felül 4·0 Kw-ig terjed, havi 2·— P kezelési díjat, akiknél 4·0 Kw-on felül 5·0 Kw-ig terjed, havi 3·— P kezelési díjat, akiknél 5·0 Kw-on felül 10·0 Kw-ig terjed, havi 4·— P kezelési díjat, akiknél 10·0 Kw-on felül 15·0 Kw-ig terjed, havi 5·— P kezelési díjat, akiknél 15·0 Kw-on felül 25·0 Kw-ig terjed, havi 6·— P kezelési díjat, akiknél 25·0 Kw-on felül 40·0 Kw-ig terjed, havi 8·— P kezelési díjat, akiknél 40·0 Kw-on felül 50·0 Kw-ig terjed, havi 10·— P kezelési díjat tartoznak fizetni. Ezek a díjak kéttarifás és maximális árammérők után 20%-kal magasabbak. Házi és egyéb csatlakozások létesítéseért díjszabás szerinti hozzájárulási összeg, illetve általánydíj fizetendő. A bejelentett berendezés igénybevételének, vagy az igénybevétel bővítésének megfelelően, a fogyasztó a szolgáltatott teljesítmény után hozzájárulási díjat tartozik fizetni, ha a kívánt teljesítmény három kilowattnál nagyobb. Abban az esetben, ha a teljesítmény 3 kilowattnál nagyobb, de 100 kilowattnál kisebb, úgy a fizetendő hozzájárulás kilowattónként 12 pengő. 100 kilowattnál nagyobb teljesítmény szolgáltatása esetén pedig a megfelelő méretű transzformátor beszerzési költségének 50%-a térítendő meg. Egyenáramú berendezéseknél, vagy oly váltóáramú berendezéseknél, amelyek egy nagy transzformátor szekunder hálózatába kapcsoltatnak, a hozzájárulási díjak ugyancsak a fenti mértékben fizetendők meg. 3 kilowattnál kisebb teljesítmény igénybevétele, illetve bővítés esetén a fogyasztó teljesítményi hozzájárulási díjat nem fizet. Az árammérő, korlátozó, vagy önműködő kikapcsolóért a következő díjak fizetendők: *a)* 5 kilowatt berendezésig minden egytarifás normál árammérő hozzájárulási díja a szükséges anyagokkal, munkaköltséggel és bekapcsolással 27·— pengő. Az árammérőhöz szerelendő önműködő kikapcsoló díja: 10 ampèrig 8·— pengő, 11—25 ampèrig 10·— pengő. *b)* A fogyasztók azon csoportjánál, akiknek világítási, erőátviteli vagy bármely más célra szolgáló berendezése 2 kilowattnál, illetve ott, ahol elektro-

mos takaréktűzhely is van a hálózathoz kapcsolva, 4 kilowattnál nem nagyobb, az árammérő és önműködő kikapcsoló fent meghatározott díja helyett tetszőlegesen, egyszerű árammérő szerelés esetén havi —40 fillér, kéttarifás, vagy ehelyett két árammérő szerelése esetén havi —80 fillér árammérődíj fizethető. Ily fogyasztók jelentkezése vagy az árammérő átírása alkalmával 1·50 pengő beiktatási díjat tartoznak fizetni. c) Az áramvételezés megszűnése, illetve kiköltözés esetén BFEM 5 kilowatt nagyságú vagy kisebb mérőberendezés esetén visszatérít a fogyasztónak, ha a mérőberendezésnél nincs önműködő kikapcsoló 20— pengőt, ha a mérőberendezésnél önműködő kikapcsoló is van, úgy minden kapcsoló után 10 ampérig további 6— pengőt, 11—25 amperig további 7·50 pengőt. Azoknak, akik mérő vagy önműködő kikapcsoló felállításáért vagy ezek átírásánál hozzájárulást nem fizettek, hanem ehelyett havonként árammérődíjat fizetnek, visszatérítésre igényük nincsen. d) 5 kilowattot felüli árammérőberendezés hozzájárulási díját BFEM a vonatkozó polgármesteri határozattal jóváhagyott díjszabás szerint esetenként állapítja meg. e) Az árammérők, korlátozók és tartozékaik úgy az áramszolgáltatás tartama alatt, mint annak megszüntetése után is BFEM korlátlan tulajdonát képezik és a fogyasztó felelősséggel tartozik azok sértetlen megőrzéséért a fogyasztásra bejelentett helyiségből való elköltözés, vagy az áramszolgáltatásnak bármely okból való beszüntetése esetén pedig BFEM tulajdonába és birtokába való sértetlen visszabocsátásáért; a készülékeket fenntartani és nem külső okból, hanem belső hibából vagy természetes elhasználódásból eredő megrongálás esetén azt kicserélni, a lehetőséghez képest BFEM fogják. Az alapdíj, az esetleges mérődíj, valamint a székesfőváros törvényhatósági tanácsa által az árammérőberendezések kezeléséért megállapított kezelési díj még abban az esetben is megfizetendő, ha valamely hónapban fogyasztás bármely oknál fogva nem történik.

Elektromos erős- vagy gyengeáramú vezetékek engedélyezése magánosok részére. A kérvény a polgármesterhez címezve, 4 drb egyforma terv, alaprajz és keresztmetszlvénnyel és műszaki leírással adandó be. A kérvényre 2 pengős okmánybélyeg, a melléletekre egyenként 16 filléres okmánybélyeg teendő. Megszüntetése külön bélyegköteles kérvénnyel kérendő.

Elektromos közvilágítás iránti kérvények a polgármesterhez címezve, lehetőleg rajzmelléklettel vagy a világíttatni kívánt hely pontos megjelölésével adandók be. Közvilágításról lévén szó, a kérvény bélyegmentes.

Elektromos légvezeték iránti kérvényüket magánosok a polgármesterhez címezve, 2 pengős okmánybélyeggel felülbélyegezve adják be. A kérvényhez 4 darab terv, alaprajz és keresztmetszet csatolandó, 16 filléres okmánybélyeggel felszerelve. Közterület használatáért úrijogbér köttetik ki. A magánvezeték megszűnése szintén a polgármesterhez címzett és felülbélyegzett kérvényben bejelentendő.

Elektromosművek. Lásd: Bp. székesfőv. intézményei és üzemei c. f. a.

Elektromos szerelési helyhatósági engedélyt a fél a polgármesterhez címzett, 20 pengős okmánybélyeggel felülbélyegzett, kérvényre az időnként megtartott szakvizsga alapján határozat alakjában nyeri. A kérvényhez iparengedély, kétévi segédi gyakorlatot igazoló irat vagy gépészmérnöki oklevél csatolandó. A szakvizsgáért a vizsga letétele előtt 20 P vizsgadíj fizetendő a központi pénztárba. Ha a fél erősáramú elektromos szerelői bizonyítvánnyal rendelkezik, szakvizsgát nem kell tennie; a polgármesterhez címzett 20 pengős okmánybélyeggel felülbélyegzett kérvényre, a fenti bizonyítvány és iparengedély csatolása mellett, a helyhatósági engedélyt azonnal elnyeri.

Elektromos vezetékfeszítéseknek közterület érintésével való felszerelése esetén a fél szóbeli vagy írásbeli előterjesztésére a polgármesteri XII. ügyosztály ad helyszíni bejárás, vagy az Elektromos Művek előterjesztése alapján engedélyt. Tekintettel az ideiglenes jellegű engedélyre, a kérvény bélyegmentes. Közterület érintése nélküli esetben az Elektromos Művek saját hatáskörében intézkedik.

Elemi iskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Elhagyottsági ügyek. Az újabb gyermekvédelmi jogszabályok kétféle elhagyottságot különböztetnek meg: anyagi és erkölcsi elhagyottságot. Anyagi okból elhagyottá nyilvánítható az a vagyontalan 15 éven aluli gyermek, akinek eltartásra köteles hozzátartozói (szülők, nagyszülők, természetes atya) nem élnek, vagy ha életben vannak, a gyermek eltartására nem képesek. Az anyagi okból való elhagyottá nyilvánítási ügyekkel a székesfőváros árvaszéke a gyermek tartózkodása szerint illetékes kerületi előljáráóságokat bízta meg. Ezekben az ügyekben tehát közvetlenül a kerületi előljáráóshoz kell fordulni, amely a vizsgálat lefolytatása után a véghatározatot meghozza és az elhagyottá nyilvánított gyermeket az állami gyermekmenhely kötelékébe végleg beutalja. A kerületi előljáráóság elhagyottá nyilvánító vagy megtagadó véghatározata ellen az érdekelt, a község (város), az állami gyermekmenhely és a tisztügyész a kézbesítést követő naptól számított 15 nap alatt közvetlenül a belügyminiszterhez fellebbezéssel élhetnek. Az érdekeltnek, ha szegénységi bizonyítványt csatolni nem tudnak, a fellebbezésre 4 pengős állami és 4 pengős városi okmánybélyeget kell ragasztaniok. Erkölcsi elhagyottság címén elhagyottnak lehet nyilvánítani, anyagi helyzetére tekintet nélkül, azt a 15 éven aluli gyermeket, aki nevelésének elhanyagolása vagy környezetének káros befolyása következtében az erkölcsi romlás veszélyének van kitéve, vagy aki a most említett okok miatt vagy pedig hajlamai következtében már erkölcsi züllesztésnek indult. Ezekben az ügyekben közvetlenül az árvaszékhez kell fordulni, amely szakszerű vizsgálat és az érdekelt meghallgatása után határoz. Ha az árvaszék az erkölcsi elhagyottságot kimondotta, a gyermeket az állami gyermekmenhelybe utalja be és ha a gyermek szülei vagy gondozói ennek a rendelkezésnek

önként eleget nem tesznek, az árvaszék a gyermeket a dunai kerületi kapitányság útján szállíttatja be a menhelybe. A véghatározat ellen a fentebb felsoroltak ugyancsak közvetlenül a belügyminiszterhez fellebbezhetnek. A fellebbezésre 4 pengős városi bélyeget kell ragasztani.

Elismert vagy bevett vallásfelekezethől kilépés, belépés. Lásd : Belépés vagy kilépés c. a.

Elmebetegek közkórházi elhelyezése az Új Szent János-kórház elmebeteg megfigyelőjébe a lakhely szerint illetékes kerületi előjáróság tisztiorvosi beutalásával történik.

Előadások jótékony célú engedélyezése. Lásd : Bál jótékony célú engedélyezése c. a.

Előjárósági hatósági díjak. Lásd : Építési engedélyek díjai c. a.

Elveszett tárgyak a kerületi rendőrkapitányságoknál vagy a főkapitányság központi ügyeleténél jelenthetők be. Ez alkalommal meg kell jelölni a tárgy leírását és azt, hogy hol és mikor veszett el. Villamoson, autobuszon elhagyott tárgyak a BSzKRt igazgatóságánál, Budapest, VII., Akácfa-u. 15. sz. vehetők át. Személyazonosság igazolványt kell elvinni és pontosan kell megjelölni, hogy milyen tárgy mikor és milyen kocsin veszett el.

Elvi építési engedély. Minden olyan esetben, amikor valamely tervbevett építkezés akár rendeltetésénél, akár elhelyezésénél, építési módjánál, külső magassági méreteinél stb. fogva az Építési Szabályzat általános rendelkezéseitől részben vagy egészben eltér, viszont azonban városrendezési szempontból, vagy az általános városkép kialakulása szempontjából előnyösnek látszik, vagy létesítését közszükséglet indokolja, célszerű a konkrét tervek elkészíttetése és a konkrét építési engedély kérelmezése *előtt* elvi építési engedélyt kérni, hogy a folyamodó már előre tudja, foglalkozhatik-e a kivitel gondolatával és érdemes-e részletes terveket készíttetnie. Kéri tehát a hatóságot, hogy nyilatkozzék, fog-e a szándékolt építkezésre egyáltalán engedélyt adni és jelölje meg azokat az irányelveket, amelyek figyelembevételével a konkrét tervek elkészítendőek lesznek. A kérelmet, amelyben végérvényesen a Fővárosi Közmunkák Tanácsa dönt, a polgármesteri III. ügyosztálynál kell előterjeszteni éppen módon, díjelőírással kezdve, mint a konkrét építési engedély iránti kérelem esetében A beadványokra 2 pengős állami okmánybélyeg jár. Szükséges okmányok : 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Vázlattevé, 1 : 200 léptékben. 3. Hivatalos helyszínrajz. Az elvi építési engedélyeket a főváros előzetes elbírálás végett a Fővárosi Közmunkák Tanácsához hivatalból megküldi. Vonatkozó törvény : Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 pengős állami okmánybélyeg).

Emeletráépítés. Lásd : Építési engedélyek c. a.

Emléktábla felállításának engedélyezését a polgármestertől kell kérni. A kérelem a polgármesteri XIV. ügyosztályhoz tartozik. A bélyegköteles beadványban meg kell jelölni az emléktábla állíttatóját, az emléktábla tervezőjét és az emléktábla helyét. Mellé-

kelni kell a háztulajdonos beleegyezését az emléktábla elhelyezéséhez, továbbá az emléktábla tervét, esetleg fényképét. Mellékelni kell végül az emléktábla szövegét, hivatkozva azokra a forrásokra, amelyekből a szöveg történeti hitelessége megállapítható. A művészeti szaktanácsadó testület albizottsága bírálja el a tervet, az engedélyt a közművelődési szakbizottság esetleges meghallgatása után a polgármester adja.

Emléktábla költségeihez való hozzájárulás nagy vonásokban a szoborfelállítás költségeihez való hozzájárulás iránti benyújtott kérelmeknek megfelelően kerül elintézés alá. Lásd: Szoborfelállítás c. a.

Engedelmi díj. Lásd: Adók c. a.

Engedményezés. A vállalkozók a székesfővárostól járó követeleéseiket engedményezhetik. Az engedményezés mindig közjegyzői okirattal történhet csak, mert különben a főváros az engedményezési bejelentést nem veszi tudomásul és az engedményezett összeg kifizetését vagy bírói letétbe helyezi, vagy pedig az engedményes és engedményező közös nyugtájára fizeti ki. Az engedményezés, amennyiben kísérő irat nélkül nyújtják be, beadványi illeték alá nem esik, csak az engedményezett összeg $\frac{1}{2}\%$ -át kell engedményezési illeték címén az engedményezési okiratra fölragasztandó okmánybélyegben leróni. Az engedményezés iránti bejelentést a központi segédhivatalba (Központi Városháza, I. 114.) kell benyújtani. Amennyiben az engedményezési okirathoz az engedményező kísérőlevelet is csatol, úgy ez a szokásos beadványi illeték alá esik.

Erdő- és mezőgazdasági hivatal. Lásd: Bp. székesfőv. intézményei és üzemei c. f. a.

Erdőgazdaság. A székesfőváros erdőterülete részben Buda város tulajdonából vétel útján került a székesfőváros tulajdonába és jelenleg 3.889 kat. hold kiterjedésű, melyből 3.166 kat. hold a budai erdőterületre, 1.123 kat. hold Budakeszi község területére és 367 kat. hold a pesti erdőövre esik. A székesfőváros az erdőket különösen azzal a cézzel tartja fenn, hogy a székesfőváros közönségének üdülőhelyül szolgáljanak s a város levegőjét javítsák. Főleg ebből a célból alkották a dunabalti (pesti) erdőövet is. Az erdőket az erdő- és mezőgazdasági hivatal az 1879. évi XXXI. törvénycikk alapján 1884. óta üzemtervszerűen kezeli. Az új erdőgazdasági részletes üzemtervek az 1932—1941. évekre érvényesek.

Erkölségi bizonyítványt a kerületi rendőrkapitányságok állítanak ki. A félnek lehetőleg személyesen kell megjelennie, hol jegyzőkönyvet vesznek fel kéréséről. Csatolandó okmányok: 1. születési bizonyítvány, 2. férjzett vagy özvegy nőnél házassági anyakönyvi kivonat, 3. lakbizonylat. Nem személyesen megjelenés esetén a jelentkezőnek adott meghatalmazás (két tanú aláírásával) és a kérelmező helyett jelentkező személyazonossága is igazolandó. A jegyzőkönyvre 1 P 60 filléres, a bizonyítványra 80 filléres okmánybélyeget kell tenni. Szegénységi bizonyítvány alapján díjmentes.

Exhumálás. A halottaknak sírboltból vagy sírból, más sírboltba vagy sírba való áthelyezése esetén a halott kiföldelését kérni

kell. Szóbeli kérelmeket a polgármesteri X. ügyosztályban (Központi Városháza, I. em. 80. ajtószám alatt) kell előterjeszteni. Írásbeli kérelmeket pedig a polgármesterhez kell címezni és 2 pengő állami bélyeggel ellátva a Központi Városháza iktatóhivatalában, I. em. 144. ajtószám alatt kell benyújtani. Sírboltba való betemetést a közegészségügyi hatóság csak légmentesen leolmozott kettős koporsóban engedélyezi. A halottkiföldelésre engedélyt az I. fokú közegészségügyi hatóság (a temetők helye szerint illetékes kerületi eljáróság) ad. Ragályos betegségben elhunytak földi maradványainak exhumálását az I. fokú közegészségügyi hatóság egy éven belül nem engedélyezi. Fizetendő 1. személyi illeték 24 pengő, ezenfelül 2. hatósági illeték, mely rendszerint 25 pengő, — akkor azonban, ha a halott földi maradványait sírboltba helyezik át, vagy más temetőbe szállítják — 35 pengő. A személyi díjak fizetése alól felmentésnek helye nincsen — a hatósági díjak elengedését pedig csak abban az esetben lehet kérni, ha a halott földi maradványait közvetlenül kiürítés alá került sírtáblából, vagy kiürítés alatt álló sírtáblából kívánják exhumálni és áthelyezni. Az erre irányuló kérelmet a halottkiföldelés iránt előterjesztett kérelemmel egyidejűleg és azzal együtt célszerű előterjeszteni.

É

Éjjeli menedékhelyek. A székesfőváros a II. ker., Menház-utca 3., a VI. ker., Angyalföldi-út 2. és a VII. ker., Rottenbiller-utca 16—18. sz. alatt levő éjjeli menedékhelyeket a fenntartásukra képtelen »Hajléktalanok Menhelye Egylet«-től 1919. évi október hó 15-én a saját kezelésébe vette. A menedékhelyeken minden jelentkező közös teremben szalmazsákkal, szalmával tömött fejkánkossal, lepedővel és pokróccal felszerelt éjjeli nyughelyet, legszükségesebb kézi podgyászának megőrzésére megfelelő helyet és a reggeli mosdáshoz törülközőt kap. 1932. évi december hó 24 óta a főváros hálódíjat nem szed. 1932. év december havától a székesfőváros által fenntartott menedékhelyekre a hajléktalan felnőtt magánosokat egy központi iroda utalja be, rendszerint egyhavi időre és pedig a munkaképeseket a rájuk rótt könnyebb természetű munka elvégzése ellenében, a munkaképteleneket pedig ingyenesen. A központi iroda a beutalt hajléktalanokat ebédjeggyel és jótékonsági utalvánnyal látja el. A munkaképes hajléktalanok ellátásuk fejében kötelesek havonta 10 napon át, naponként 6 órai munkát végezni azokon a munkahelyeken, melyeket a kerületi eljáróságok vagy a székesfővárosi kertészet kijelölnek. A központi iroda a VI. ker., Angyalföldi-út 2. szám alatt levő éjjeli menedékhely épületében van elhelyezve, vezetője a menedékhely gondnoka: Székely György kezelőfőtiszt (telefon 915—27.). A) II. ker., Menház-utcai menedékhely. (II. ker.,

Menház-utca 3.) A menedékhelyet 1892-ben építették és 150 hajléktalan befogadására alkalmas. B) VI. ker., Angyalföldi-úti menedékhely. (VI., Angyalföldi-út 2.) A menedékhely 1894-ben épült és 325 hajléktalan befogadására alkalmas. C) VII. ker., Rottenbiller-utcai menedékhely. (VII. ker., Rottenbiller-utca 16—18.) A menedékhely 1883-ban épült és 100 hajléktalan befogadására alkalmas. D) Menház a szenvedő emberiségnek. (VIII. Alföldi-utca 9—11. sz.) Az intézetet a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület és a főváros 1891-ben alapította. Az épületet a takarékpénztár építtette a fővárostól adományozott telken s azonfelül a fentartási költségekre 400.000 K alapítványt tett. A Menházban 100 közönséges fekvőhely és 100 rendes ágy van, külön a férfiak és külön a nők részére.

Élelmezésre vonatkozó egészségügyi rendészet. A vásárcsarnokokban az élelmiszerárak ellenőrzése a vásárcsarnokokat vezető felügyelő közvetlen hatáskörébe tartozik, míg a nyílt piacok, üzletek, vendéglők, szállodák, éttermek a ker. elöljáró vezetése alatt működő vásárfelügyelő hatáskörébe. Az említettekén kívül a kerületi tisztiorvosok, kerületi állatorvosok hatásköre is kiterjed az élelmiszerek árusítása körül mutatkozó egészségügyi rendelkezések ellenőrzésére. Másodfokon a felügyeletet a polgármester látja el. Az ellenőrzés kiterjed az élelmezési cikkek hamisításának megakadályozására és az általános közegészségügyi szempontok szabályainak szigorú betartására. A kerületi vásárfelügyelő és a vásárcsarnokok vezetője a különböző törvények, így különösen az 1876 : XIV. t.-c. közegészségügyi törvény, az 1895 : XLVI. t.-c. az élelmiszerhamisításról, az élelmiszerek forgalmára vonatkozó különböző, újabban kiadott miniszteri rendeletek alapján járnak el. Azon kereskedők, csarnoki, piaci árusok ellen pedig, akik a fentemlített törvények és rendeletekben foglaltak ellen vétének, amennyiben cselekményük egyéb büntető rendelkezésbe nem ütközik, úgy ellenük az illetékes kerületi elöljáróságnál a kihágási eljárás megindítandó. A fentemlített ellenőrző közegeken kívül a húsneműeknek egészségügyi és egyéb rendelkezéseknek megfelelő voltát a közvágóhidak igazgatóságának keretében létesült külön szerv »Központi Húsvizsgáló Állomás« állatorvosai útján is ellenőrzi, a tej- és tejtermékek ellenőrzését pedig a »Székesfővárosi Élelmiszer és Vegyvizsgáló Intézet«-be olvadt ú. n. tejhivatal közgei útján is folytatja, különösen a tejt vállalatok gyűjtőházai-ban, vámokon és pályaudvarokon.

Élelmiszerárúsító Üzem. Lásd : Bp. székesföv. intézményei és üzei c. f. a.

Élelmiszerek ellenőrzése. Lásd : Élelmezésre vonatkozó egészségügyi rendészet c. a.

Élelmiszerekkel elkövetett kihágások. Az élelmiszerekkel úgy rendészeti, mint közegészségügyi szempontból elkövetett kihágások elbírálására elsőfokon a IV. ker. elöljáróság illetékes. Az eljárás úgy a vizsgálatokat megejtő hatósági közegek, ú. m. tiszti orvos, kerületi állatorvos, vásárfelügyelő, vásárcsarnok vezető, Központi Húsvizsgáló Állomás által kiküldött állatorvosok, vegyé-

zeti intézet kiküldött szakközegei, mint magánosok által tett feljelentés, illetve panaszok útján indul meg. A hamisításra vagy egészségre ártalmas élelmiszerekből vizsgálat céljából minta vétetik, melyről hivatalos jegyzőkönyvet vesznek fel. Az érdekelt félnek jogában van ellenminta vételét kérni s azt valamely más hatósági intézetben megvizsgálni. Ezen ellenmintát is hivatalos pecséttel zárolt edényben helyezik el, hogy a minta azonossága kétségkívül megállapítható legyen. A minta vizsgálatát a székesfővárosi vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézet, illetve a hústermékekre nézve a közvágóhidon levő laboratórium is ellátják. A vizsgálat eredményéről az intézet értesíti az előjáróságot, amely, amennyiben a vett minta kifogás alá esik, az ügyfelet tárgyalásra megidézi. A tárgyalást a kerületi előjáró, illetve a kerületi előjárósághoz beosztott rendőri büntetőbíró vezeti. A tárgyalás menetéről külön jegyzőkönyvet vesznek fel. A tárgyalás nyilvános, a terhelt és tanuk részvételével, a tisztí ügyész csupán a közérdek különös fennforgása esetén vesz részt. A tárgyaláson kihirdetett, vagy a féllel írásban közölt ítélet ellen úgy a fél, mint a tisztí ügyész — akit az ítéletről az előjáróság haldéktalanul értesít — fellebbezéssel élhetnek. A fél fellebbezési jogát akár szóban, akár írásban a kihirdetés vagy az ítélet kézbesítésétől számított 15 napon belül gyakorolhatja. Minden, a kihágás keretében levő beadvány, fellebbezés, felfolyamodás, díj- és illetékmentes. Élelmiszerkihágási ügyek másodfokú elbírálására a polgármester illetékes. A másodfokú eljárásban az érdemi intézkedés csupán írásban történik, a rendelkezésre álló adatok alapján. Ha a másodfokon az ügy elbírálására nem állnak kellő adatok rendelkezésre, úgy azokat az előjáróságnak kell pótlólag közölni. A másodfok új eljárás lefolytatását is elrendelheti. A másodfokú ítélet ellen a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló 1929. évi XXX. t. c. 60. §-a értelmében erősen korlátozott a harmadfokra fellebbezhető kihágási ügyek száma. Az élelmiszerek vizsgálatára körül felmerülő költségeket mindenkor az elsőfok állapítja meg, az esetben, ha a fél elmarasztaltott. Ellenkező esetben a vizsgálati költségeket részben a földművelésügyi miniszter, részben pedig a főváros viselik. A kihágási büntetésből befolyt összegek felerésze a főváros szegényalapja javára, felerészben pedig az államkincstár javára vételeztetnek be.

Élelmiszervizsgálatok. Az élelmiszerek forgalmát és a mintavételi eljárást, valamint az esetleges büntetéseket az 1895. évi XLVI. t. c. szabályozza. Vegyvizsgálatok végzésére Budapesten kizárólag a székesfővárosi Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézet (Központi Városháza) illetékes. Hivatalos mintát annak a kerületnek a vásárfelügyelője, esetleg tisztí orvosa vehet, akinek területén azon üzlet van, ahol a kifogásolt cikket vásárolták. Magánfél is vehet hivatalos mintát, azonban ennek módja pontosan előírt és szigorúan betartandó; a mintavétel módját a 38.286/1896. sz. F. M. rendelet szabályozza. A magánmintavétel körülményessége miatt panasz esetén célszerűbb a fentebb említett illetékes kerületi vásárfelügyelőhöz, illetőleg tisztiorvoshoz fordulni.

Elelmiszervizsgáló és Vegyészeti Intézet. Lásd: Bp. székesfőv. intézményei és üzei c. f. a.

Élesztő vegyvizsgálata. Lásd: Elelmiszervizsgálatok c. a.

Építési engedelmi és műszaki eljárási díjak után, díjvisszatérítésnek csak akkor van helye: a) ha a kért építési engedély nem adatik meg, mely esetben a befizetett engedélydíjak 80%-át kell visszatéríteni, b) ha a folyamodó kérelmét az engedély kiadása előtt visszavonja, mely esetben a befizetett engedélydíjak 75%-a jár vissza, c) ha a folyamodó a megadott építési engedéllyel nem él, mely esetben a befizetett díjak 50%-át kell visszaadni.

Építési engedélyek. (Új és toldaléképítkezés, emeletráépítés, lábazatos kerítés-, támfal-, gyárkémény-építés, átalakítás, földem-közbeiktatás, -kicszerelés, -felemelés, -lesüllyesztés). A beadványok 2 pengős állami okmánybélyeggel ellátva, a polgármesteri III. ügyosztályhoz adandók be. Szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Terv két példány, ideiglenes engedély esetén 3 példány (1 példány vászonra ragasztva). 3. Hivatalos helyszínrajz 2 példány. 4. Statikai számítás 2 példány, esetleg részletrajz. 5. A IV. építési övezetben történő építkezések esetén kilátási nyilatkozat az érdekeltektől. Vonatkozó törvény: Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 pengős állami okmánybélyeg). A beadványok és okmányok kiállítási módja: 1. A kérvény a polgármesterhez címzendő. Meg kell említeni a kérvény szövegében, hogy az építkezés hol történik, kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám feltüntetésével, az építkezés rendeltetését vagy milyenségét (lakóház, gyárépület vagy átalakítás, módosítás stb.) a felelős jogosult tervező nevét és lakáscímét, az érdekeltektől szomszédok szemben, hátul és oldalt levők nevét és lakáscímét. A kérvényt aláírja az építető (megrendelő) és az összes telekkönyvi tulajdonosok. Ikerházas építkezés esetén az ikerszomszédnak egy olyan szövegű nyilatkozata szükséges, mely szerint azonos kiképzésű, azonos lábazatpárkány és gerincmagasságú épületet fog építeni. Új építés esetén a kérvényben meg kell említeni, hogy az utcában van-e köz- vagy magán-csatorna. A kérvényt külzettel kell ellátni. 2. A telekkönyvi kivonat keltezése 30 napnál nem lehet régiebb. Budai telkek telekkönyvi kivonatát az I—III. kerületi járásbíróóság, a pesti telkekét pedig a budapesti Központi kir. járásbíróóság telekkönyvi hivatalában lehet megszerezni. 3. A terv tussrajzról készült pozitív fénymásolat egy példány vászonra ragasztva. A tervlapok felírásában szerepeljen az építető neve, az építkezés helye (kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám). Annyi homlokzati rajz szükséges, amennyiből az épület külső kiképzése megítélhető. A metszet rendszerint a lépcsőn keresztül veendő fel és itt a magassági méreteket kell feltüntetni, új épületnél a földemekhez beírandó, hogy milyen rendszerű földem tervezetetik, fedélszék fagerendáinak méretét is be kell írni. Az alaprajzon a vízszintes kiterjedés méretét kell feltüntetni, földem vastartók kék színnel jelölendők be és rájuk irandó a szelvénytűszám és hosszúság, vasbetongerendák zöld színnel és ráirandó a statikai számításban használt jele.

Színezésről színmagyarázatot kell adni. Általában új fal = vörös, új beton = zöld, vas = kék, kő = világoskék, fa = barna, megmaradó fal = szürke, lebontandó = sárga stb. Módosított tervet úgy kell kiállítani, mint az új épület tervét. A tervet aláírják: építtető, felelős (jogosult) tervező és ha külön személy, a telekkönyvi tulajdonos vagy tulajdonosok. 4. A helyszínrajzba lépték helyesen be kell jelölni a saját és a szomszédos telkeken levő építményeket feketével, a tervezett épületet pedig vörös színnel, az üres telkeket a helyszínrajzon fel kell tüntetni. Az érdekelt szomszédtelkek tulajdonosainak nevét és lakáscímét a megfelelő helyre kell beírni. Hivatalos helyszínrajz megrendelhető a Központi Városháza, III. em. 430. — 5. Statikai számítást kell bemutatni minden földméről, kiváltásról, nagyobb megterhelésű vagy exponáltabb pillérről, különleges fedélszékekről, rácsos szerkezetekről, vasbetonszerkezetekről, támfalokról, ez utóbbiakról részletrajzokat is kell bemutatni. Különleges alapozásokról. Felvonó szerkezetekről. A statikai számítást csak a felelős szakértő írja alá.

ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK ÉS TERVBIRÁLATOK HATÓSÁGI DIJAI

Az engedélydíjak alábbi megállapításánál az építmények rendeltetése vétetik alapul s az építmények, rendeltetésük szerint, a következő három csoportba foglaltnak össze: A) épületcsoport. Egyszerű kivitelű, legfeljebb öt és pedig 30 négyzetméternél nem nagyobb alapterületű lakószobát és a legszükségesebb mellék-helyiségeket magában foglaló földszintes, vagy egyemeletes családi házak, munkáslakóházak, kisipari műhelyek, kisebb üzletek, valamint a hozzájuk tartozó kisebb gazdasági és melléképületek, továbbá: a székesfővárosi és az állami középületek, munkásjóléti intézmények s az amatőrspport céljára szolgáló építmények. B) épületcsoport. Szokásos kivitelű bérházak, áruhelyiségek, gyárak vagy gyárjellegű iparüzletek céljára szolgáló épületek, valamint a hozzájuk tartozó gazdasági és melléképületek, továbbá mindazon építmények, amelyek rendeltetésüknél fogva sem az A), sem a C) épületcsoportba szorosan bele nem illeszthetők. C) épületcsoport. Magánszínházak, mulatók, mozgófénykép- vagy más efféle előadások, mutatványok céljára szolgáló építmények, gazdaság kiképzésű s a keletkező helyiségek számánál, méreteinél vagy rendeltetéséinél fogva az A) épületcsoport körébe nem sorolható családi házak, nyaralók, paloták, valamint a hozzájuk tartozó gazdasági és melléképületek. Az A) csoport körébe sorolható építmények építési, átalakítási stb. engedélydíjának összege 4— pengőnél, a B) csoportba sorolt épületeknél 6·50 pengőnél és a C) csoportba sorolt épületeknél 9— pengőnél kevesebb nem lehet.

Új építkezések. Szilárd épületek, a beépített térfogat minden köbmétere után az A) csoportba foglalt épületeknél 3, a B) cso-

portba foglalt épületeknél 5, a C) csoportba foglalt épületeknél 10 fillér. Favázás szerkezetű (nem kifalazott) építmények a beépített térfogat minden köbmétere után az A) csoportba foglalt épületeknél 1, a B) csoportba foglalt épületeknél 2, a C) csoportba foglalt épületeknél 3 fillér.

Átalakítások. Amennyiben az átalakítás nem jár egyúttal a helyiségek használati módjának lényeges megváltoztatásával, emeletsonorként 4 pengő. Amennyiben az átalakítással a helyiségek korábbi rendeltetésének olyan megváltoztatása is tervezetik, amely a helyiségek jövedelmezőbb kihasználásával jár: Szilárd épületekben minden köbmétere után: ha a helyiségek lakócélokra alakíttatnak át 1, ha a helyiségek közép- és nagyipari, vagy üzleti célokra alakíttatnak át 3, ha a helyiségek a C) épületcsoport rendeltetése körébe sorolható luxuscélokra alakíttatnak át (színház, mulató, mozgófényképterem, nyaraló, palota stb.) 5 fillér. Favázás szerkezetű épületekben, a helyiségek térfogatának minden köbmétere után: ha a helyiségek lakócélokra alakíttatnak át 5, ha a helyiségek közép- és nagyipari, vagy üzleti célokra alakíttatnak át 1, ha a helyiségek a C) épületcsoport rendeltetése körébe sorolható luxuscélokra alakíttatnak át (színház, mulató, mozgófényképterem, nyaraló, palota stb.) 15 fillér.

Meglévő helyiségeknek közbeiktatott mennyezettel való megosztása. A mennyezetbeiktatás által keletkező helyiség (és az új mennyezetszerkezet) térfogatának minden köbméters után: Tűzbiztos mennyezetek építése esetében 2, 3 és fillér. Fagerendás mennyezetek építése esetében 1, 2 és 3 fillér.

Meglévő favázás építményeknél a faváz közeinek kifalazása. Annak a helyiségnek térfogatát véve számításba (a faváz szerkezet térfogatának hozzáadásával), amelynek számára a kifalazás készült, a térfogat minden köbmétere után 1, 2 és 3 fillér.

Pincemennyezet emelése vagy lesüllyesztése 4.—, 6·50 és 9.— pengő.

Nyugtani számítások, mint az engedélyek iránti kérelmek mellékletei. Minden megkezdett félív (21/34 cm) után 0·25, 0·50 és 1.— pengő.

A nyugtani számításokkal kapcsolatos helyszíni vizsgálatok. A munka szakszerű végrehajtásának, vagy a felhasznált anyagok jóságának az építtető, vagy a hatóság által kívánt megállapítására (nem ellenőrzésére) vonatkozó szakértői véleményezéssel kapcsolatos minden egyes helyszíni vizsgálatért: 4.—, 6·50 és 9.— pengő. A fenti munkálatokkal kapcsolatos jegyzőkönyvek kiállításáért, írásba foglalt véleményekért, félívenként 2·50, 5.— és 8.— pengő számítandó fel.

Újabb építési anyagok és szerkezetek elvi engedélyezése. A kérvény benyújtásakor 4.— pengő díj fizetendő. Ezenkívül, a kérelem érdemi elbírálására fordított munka arányában, utólag, de még az engedély kiadása előtt fizetendő: minden fél napi irodai munka után 4.—, minden egyes helyszíni vizsgálatért 8.—, Budapest székesfőváros területén kívül végzett minden egyes napi munkáért 20.— pengő, azonkívül az eljáró mérnök útikölt-

sége és ellátása is megtérítendő. A fenti munkálatokkal kapcsolatos jegyzőkönyvek kiállításáért, írásba foglalt véleményekért, félvénként 4.—, 6·50 és 9.— pengő számítandó fel.

Szilárdan épített kerítések (ideszámítva a lábazatos kerítéseket is) és támasztófalak. A kerítés vagy támasztófal által beépített alapterület négyzetmétere után (kerítéseknel a környező talaj szintjében, támasztófalaknál pedig a fal középmagasságában mérve) olyan telkek bekerítésére, amelyeken az A) csoportba sorolt épületek állanak fenn, vagy amelyekre ilyenek tervezetnek —40, a B) csoportba sorolt épületek állanak fenn, vagy amelyekre ilyenek tervezetnek —65, a C) csoportba sorolt épületek állanak fenn, vagy amelyekre ilyenek tervezetnek 1·30 pengő. Üres telek bekerítése esetén a díjtétel magassága a telek rendeltetéséhez, jövedelmezőségéhez, esetleg övezeti fekvéséhez képest a fenti három fokozat egyikének megfelelően állapítatik meg.

Szilárdan épített gyárkémények. A kéményterek talpától mért magasságnak minden folyómétere után —80 pengő, az engedélydíj összege azonban 9.— pengőnél kevesebb nem lehet.

Világító aknák. Az utcai gyalogjáróban 2·00 m² alapterületig 4.—, 6·50 és 9.— pengő. Minden további megkezdett 2·00 m² alapterület után 2·50 pengővel több.

Gépbereendezések. Motorok (elektro-, gáz-, benzin-, gőz-, nyersolajmotorok) és munkagépek legfeljebb 3 munkagép, motoronként 2·50, gépenként —30, 4—10 gép motoronként 5.—, gépenként 0·60, 10-nél több munkagép motoronként 8.—, gépenként —80 pengő. Kisebb elektromotorral felszerelt munkagép darabonként 1·30 pengő. Az engedélydíj összege kisipari műhelyeknél 4.— pengőnél kevesebb nem lehet; minden egyéb esetben legalább 6·50 pengő.

Ipari gőzkazánok. Legfeljebb hat légkörnyomású és 500 liternél kevesebb víztartalmú, úgynevezett álló- vagy kiskazánok darabonként 4.— pengő. Hat légkörnyomáson felüliek darabonként 9.— pengő.

Központi fűtés- és szellőztetőberendezés. Kazánonként 8.—, ezenkívül minden egyes fűtendő emeletsor után 4.— pengő.

Felvonók. Személyfelvonók darabonként 8.—, ezenkívül minden emeletsor után 4.— pengő. Teherfelvonók, kézi üzemű, darabonként 5.—, ezenkívül minden emeletsor után 2·50 pengő. Teherfelvonók, villamos üzemű, darabonként 8.—, ezenkívül minden emeletsor után 2·50 pengő.

Benzintároló berendezés, egyúttal a benzintartás engedélydíja. Ezerliterenként 2.— pengő. Vas- vagy vasbádogg olajtartályok köbméterenként 5 fillér.

Boltkapuzatok és kirakatszekrények. Ha a homlokfelület 15 négyzetméternél nem nagyobb 9.—, 15—40 m² négyzetméterenként —60 pengő. Ha 40 négyzetméteren felül van, négyzetméterenként —90 pengő. Egy darab kirakatszekrény 5 négyzetméternél nem nagyobb felületű 4.— pengő.

Módosított tervek jóváhagyása. Az A) csoportba tartozó épületeknél 4.—, a B) és C) csoportba tartozó épületeknél 9.—

pengő. Amennyiben az eredetileg engedélyezett beépítéstől eltérőleg több, vagy kevesebb térfogatbeépítés történik, megfelelő különbözeti díj fizetendő, illetve térítendő vissza.

Lejárt építési engedélyek újból való megadása 4—, 6·50 és 9— pengő. Olyan építési engedély újból való megadásánál, amelynek díja valamely korábbi, az ennél a díjszabásnál alacsonyabb díjszabás szerint állapított meg, az építési engedélydíjat a jelen díjszabás szerint megállapítandó összegre kell kiegészíteni, az engedélydíj összege azonban 4—, 6·50 vagy 9— pengő alapdíjnál kevesebb nem lehet.

Idelglenes építmények további fennállhatása 4—, 8— és 16— pengő.

Elvi építési engedélyek. Minden megkezdett 1000 m³ térfogat tervezett új beépítése után 4— pengő.

Homlokzati változtatás utcai lábazat, egy-egy sütőkemence, füstölő- vagy szárítókamra, vihartető: az A) épületesop. körébe sorolható építményeknél 4—, a B) és C) épületesop. körébe sorolható építményeknél 9— pengő.

Minden egyéb, az előbbi szakaszokban fel nem sorolt építkezési munkálat engedélydíja 9— pengő.

Tervek másolása. Ha a fél maga végzi, laponként 1·30 pengő. Ha a hivatal által készítteti: Alap-, metszet- és homlokzatrajzok másolása: alapdíj 4—, ezenkívül minden egyes lemásolandó lapért 1·30, további minden berajzolt □-deciméter 4— pengő. Részletrajzok másolása: alapdíj 6·50, ezenkívül minden egyes lemásolandó lapért 1·30, további minden berajzolt □-deciméter —2·5 pengő.

Tervhitelesítési díjak. Ha a hitelesítendő tervlapok száma háromnál nem több: alapdíj 4—, ezenkívül a rajzterület minden négyzetdeciméter után —14 pengő. Háromnál több lap hitelesítése esetén alapdíj 4—, ezenkívül a rajzterület minden négyzetdeciméter után —14, további minden egyes lap után —65 pengő.

Műszaki eljárás díjak.

Térrajzok másolásáért területkimutatással együtt. Szabályozás nélkül alapdíj 10— pengő. Ezenfelül a térrajz területének minden dm² után 50 fillér. Továbbá minden egészben ábrázolt telek 50 fillér.

Építési vonalak és talajmagasságok kitűzéséért. Helyszíni kijelölés (szemle) mérés nélkül 13— pengő. Helyszíni kijelölés méretek alapján, ha egy napnál több időt nem vesz igénybe, igazolvánnyal együtt 27—, 34— és 40— pengő.

Szabályozási és felosztási tervek díjai. Helyszíni munkát nem igénylőknél: szobai munkáért naponta 14— pengő. Helyszíni munkával kapcsolatos ügyeknél a megelőző díjakon felül minden napi külső munka után még 34— pengő. Térrajzok másolatának hitelesítéséért: alapdíj 10— pengő. Minden, ezen díjszabás főntebbi pontjaiban nem foglalt műszaki műveletekért, milye-

nek például: helyszíni felmérés, telekfelosztások kitűzése, kitűzés kerítkezés céljából, határvonalak vizsgálása és kiigazítása, helyszíni hitelesítés, kitűzések felülvizsgálatának céljából tartandó bizottsági eljárások, kivételes bérszámításokért különdíjak fizetendőek, és pedig: irodai munkálatokért minden nap után 14—, helyszíni munkálatokért minden nap után 34—, telekkitűzések elleni felszólalás, illetőleg fellebbezés esetén tartozik a felszólaló vagy fellebbező 40— pengő eljárási díjat letétbe helyezni, amely összeg a felszólalás, illetőleg fellebbezés jogossága, illetve alaposága esetén a felszólaló vagy fellebbező részére visszatérítendő.

Színházvizsgálati eljárások díjai. Színházak tűzrendészeti évadnyitó és záróvizsgálatért, továbbá az esetleg felmerülő évközi vizsgálatokért 10— pengő. Színházak rendkívüli előadásaiért engedélyezési díj előadásonként 8— pengő.

A kerületi előljáróságok, mint építésrendőri hatóságok hatáskörébe eső engedélyezések díjai.

Az *A*) csoport körébe sorolható építmények lebontási, lakhatási, használati, közterületfoglalási engedélydíjának összege 4—, a *B*) csoportba tartozó épületekre vonatkozó engedélyek díja 6.50, a *C*) csoportba tartozó épületeknél pedig 9.— pengőnél kevesebb nem lehet.

Épületek lebontása. Szilárd épületek. Minden megkezdett 500 m³ térfogat lebontása után 4.— és 6.50 pengő. Favázas szerkezetű (nem kifalazott) építmények. Minden megkezdett 1000 m³ térfogat lebontása után 4.— és 6.50 pengő.

Különböző engedélyek és eljárások. Kútásás (ivóvíz és öntözés céljára) darabonként, gazdasági célra használt telken 10 m²-nél nem nagyobb terjedelmű kamra, szőlőkunyhó, baromfi- és sertésól építése, valamint mászható kémény lebontása és helyébe hengerkémény építése külön-külön, válaszfal eltávolítása vagy építése, ablaknak ajtóvá alakítása, válaszfalban ajtó nyitása, vagy befalazása, épülettatarozás, ha a munka végrehajtásához bármely szerkezetű állvány szükséges, külön-külön, esetleg csoportosan is; elégett tető helyreállítás, cégtábláknak épületekre, kerítésekre, építési állványokra való felfüggesztése, virágtartók és zászlórudak elhelyezése, továbbá mérnöki eljárási díj (építésrendőri ügyekben) 4.— és 9.— pengő.

Lakhatási és használati engedélyek. Szilárd vagy favázas falazatú új épületeknél a beépített térfogat minden köbmétere után 1, 2 és 3 fillér. Favázas szerkezetű új építmények a beépített térfogat minden köbmétere után 0.5, 1 és 1.5 fillér. Átalakítás útján keletkező helyiségek lakhatási, illetve használati engedélye 4.— és 9.— pengő.

Közterületfoglalás. Új építkezéseknél: minden elfoglalt négyzetméter közterület után: emeletsonorként évenként 25 fillér. Bontásoknál és átalakításoknál minden elfoglalt négyzetméter közterület után 7, 14 és 25 fillér.

Meglévő helyiségek használati módjának megváltoztatása. Amennyiben a helyiségek használati módjának megváltoztatása nem jár egyúttal a helyiségek értékemelkedésével, 4— és 9— pengő.

Homlokzattatarozás emeletoronként 2:50 pengő.

ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK IRÁNTI BEADVÁNYOK KIÁLLÍTÁSI MÓDJA.

1. A kérvény a polgármesterhez címzendő. Meg kell említeni a kérvény szövegében, hogy az építkezés hol történik, kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám feltüntetésével, az építkezés rendeltetését vagy milyenségét (lakóház, gyárépület vagy átalakítás, módosítás stb.), a felelős jogosult tervező nevét és lakáscímét, az érdekelt szomszédok: szemben, hátul és oldalt levők nevét és lakáscímét. A kérvényt aláírja az építető (megrendelő) és az összes telekkönyvi tulajdonosok. Ikerházas építkezés esetén az ikerszomszédnak egy olyan szövegű nyilatkozata szükséges, mely szerint azonos kiképzésű, azonos lábazat, párkány és gerincmagasságú épületet fog építeni. Új építés esetén a kérvényben meg kell említeni, hogy az utcában van-e köz- vagy magáncsatorna. A kérvényt külzettel kell ellátni.

2. A telekkönyvi kivonat keltezése 30 napnál nem lehet régibb. Budai telkek, telekkönyvi kivonatát az I—III. kerületi járásbíróság, a pesti telkeket pedig a budapesti központi kir. járásbíróság telekkönyvi hivatalában lehet megszerezni.

3. A terv tuszrajzról készült pozitív fénymásolat egy példánya vászonra ragasztva. A tervlapok felírásában szerepeljen az építető neve, az építkezés helye (kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám). Annyi homlokzati rajz szükséges, amennyiből az épület külső kiképzése megítélhető. A metszet rendszerint a lépcsőn keresztül veendő fel és itt a magassági méreteket kell feltüntetni; új épületnél a földemekhez beírandó, hogy milyen rendszerű földem tervezeték; a fedélszék fagerendáinak méretét is be kell írni. Az alaprajzon a vízszintes kiterjedés méreteit kell feltüntetni, a földem vastartók kék színnel jelölendők és rájuk irandó a szelvényszám és hossz méret, a vasgerendák zöld színnel és ráirandó a statikai számításban használt jele. Színezésről színmagyarázatot kell adni. Általában: új fal = vörös, új beton = zöld, vas = kék, kő = világoskék, fa = barna, megmaradó fal = sötét, lebontandó = sárga stb. Módosított tervet úgy kell kiállítani, mint az új épület tervét. A tervet aláírják: építető, felelős (jogosult) tervező és ha külön személy, a telekkönyvi tulajdonos vagy tulajdonosok.

4. A helyszínrajzba lépték helyesen be kell jelölni a saját és a szomszédos telkeken levő építményeket feketével, a tervezett épületet pedig vörös színnel, az üres telkeket a helyszínrajzon fel kell tüntetni. Az érdekelt szomszéd telkek tulajdonosainak

nevét és lakáscímét a megfelelő helyre kell beírni. Hivatalos helyszínrajz megrendelhető a Központi Városháza III. em. 430.

5. Statikai számítást kell bemutatni minden födémről, kiváltásról, nagyobb megterhelésű vagy exponáltabb pillérről, különleges fedélszékről, rácsos szerkezetekről, vasbetonszerkezetekről, támfalakról, ez utóbbiakról részletrajzokat is kell bemutatni. Különleges alapozásokról. Felvonó szerkezetekről. A statikai számítást csak a felelős szakértő írja alá.

6. A műszaki leírásban a következő adatok tüntetendők fel:

a) Gép felállításánál: Elektromotor adatai: lóerő, feszültség, fordulatszám, gyártmány és az áram neve. Gáz-, benzin-, nyersolajmotor, gőzgép adatai: lóerő, elrendezés (álló vagy fekvő), ütem (motoroknál), hengerátmérő, hengerszám, fordulatszám, lökethossz, gyártmány, kipuffogó edény és hangtompító méretei, az üzemanyag tárolásának módja és a tárolt mennyiség. A munkagépek megnevezése és meghajtása motoronként csoportosítva. Közlőmű és annak elhelyezési módja.

b) Központi fűtéseknel: A fűtés neve: gőz, melegvíz, lég, a kazán adatai: nyomás, fűtőfelület, kazán faja: öntöttvas, kovácsoltvas, tűzcsöves, vízcsöves stb. gyártmány, füstemésztő szerkezet, esetleg a meghajtó erőgép leírása. Minden emelet-sorról kell alaprajz, ezenkívül egy függőleges csőhálózati terv a kazánok, boylerek és fűtőtestek feltüntetésével két példányban.

c) Ipari kazánoknál: A kazán adatai: nyomás, fűtőfelület, kazán faja, gyártmány, füstemésztő szerkezet és az esetleges meghajtó erőgép leírása. A kazánház tetőszerkezetének és héjazatának neve, a kazánalapozásnak minősége és módja, továbbá a szomszéd határfaltól való távolsága. Az alacsony nyomású öntöttvas elemes fűtési kazánok kivételével minden egyéb kazánról részletrajzot kell három példányban bemutatni a füstemésztő szerkezet berajzolásával együtt, ugyancsak három példány elhelyezési terv szükséges.

7. Bélyegilletékek jelenleg a kérvényre 2 pengő állami okmánybélyeg, a mellékletekre minden megkezdett ív után 30 fillér okmánybélyeg.

ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEKHEZ SZÜKSÉGES KELLÉKEK.

I. Új és toldaléképítkezésnél, emeletráépítésnél, kerítés-, támfal- és gyárkéményépítésnél. 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv két példány, sürgős esetben három példány (1 példány vászonra ragasztva 1 : 100 léptékben, minden emelet-sorról külön alaprajz, metszet és homlokzat). 4. Hivatalos helyszínrajz két pld. 5. Statikai számítás két példány, esetleg részletrajz. 6. A IV. építési övezetben kilátási nyilatkozat az érdekelt szomszédoktól.

II. Átalakításnál, födémközbeiktatásnál, kieserlésnél, fel-emelésnél vagy süllyesztésnél: 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv két példány, 1 : 100 léptékben, minden emelet-sorról külön alaprajz és metszet. 4. Statikai számítás két példány.

III. Gépfelállításnál, központi fűtőberendezésnél, ipari gőzkazán-, motor-, benzintároló berendezés felállításánál : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv két példány, 1 : 100 léptékben alaprajz és metszet, az alaprajzban a gépek arab számmal, a motorok római számmal sorszámozandók, melyekre a műszaki leírásban hivatkozni kell. 4. Műszaki leírás 2 példány. 5. Helyszínrajzvázlat két példány. 6. Esetleg telepengedély.

IV. Boltkapuzat és kirakati szekrény felállításánál : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv két példány, 1 : 20 léptékben alaprajz, metszet és méret. 4. Helyszínrajzvázlat, az egész épületről fényképfelvétel.

V. Felvonó építésénél : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv két példány, 1 : 20 léptékben alaprajz és metszet. 4. Statikai számítás két példány, műszaki leírással.

VI. Tervmódosításnál : 1. Kérvény. 2. Módosított terv két példány 1 : 100 léptékben, ugyanúgy kiállítva (színezve) mint az eredeti beadványnál. 3. Engedélyezési záradékkal ellátott összes eredeti (jóváhagyott) tervek. 4. Engedélyezési záradékkal ellátott eredeti helyszínrajz is.

VII. Homlokzatváltoztatáshoz : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat 1 : 100 léptékben, esetleg kisebb épületnél 1 : 50 léptékben. 3. Terv két példány, szükség esetén a várbeli építkezéseknél, homlokzatváltoztatásoknál, tatarozásoknál minden esetben a régi homlokzatról fényképfelvétel.

VIII. Elvi építési engedélyhez : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Vázlatterv 1 : 200 léptékben. 4. Helyszínrajzvázlat.

IX. Reklámberendezésnél, vihartető építésnél : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Terv három példány, 1 : 20 léptékben. 4. Statikai számítás két példányban. 5. Helyszínrajzvázlat, nagyobb és tető reklámberendezéseknél fénykép az épületről.

X. Közterületen felállítandó árubódék, illemhelyek, telefonfülkék építésénél : 1. Kérvény. 2. Közterületfoglalási engedély. 3. Terv két példány, 1 : 50 léptékben alaprajz, metszet, homlokzat. 4. Hivatalos helyszínrajz két példány.

XI. Lejárt engedélyek újbóli megadásánál : 1. Kérvény. 2. Telekkönyvi kivonat. 3. Engedélyezési záradékkal ellátott összes (jóváhagyott) eredeti terv és helyszínrajz.

Építési engedélyek módosítását a polgármesteri III. ügyosztály intézi. A beadványra 2 pengős állami okmánybélyeg ragasztandó. Szükséges okmányok : 1. Módosított terv két példányban ugyanúgy kiállítva (színezve), mint az eredeti beadványnál. 2. Az engedélyezési záradékkal ellátott összes eredeti (jóváhagyott) tervek és eredeti helyszínrajz. 3. Ha időközben telektulajdonos-változás állott elő, új telekkönyvi kivonat. (A többi részre nézve lásd : Építési engedélyek c. a.)

Építési engedélyek újbóli megadása a polgármesteri III. ügyosztály hatáskörébe tartozik. A beadványra 2 pengős állami okmánybélyeg ragasztandó. Szükséges okmányok : 1. Telek-

könyvi kivonat. 2. Engedélyezési záradékkal ellátott összes (jóváhagyott) eredeti tervek és hivatalos helyszínrajz. Vonatkozó törvény: Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 P-ös állami okmánybélyeg). Az építési, gépfeállítási, stb. engedélyek hatályukat veszítik, ha a jogerőre emelkedésük napjától számítva a munkát egy év alatt meg nem kezdik, vagy ha a megkezdett munka egy éven át szünetel. (Építésügyi Szabályzat 42. §.)

Étkeztetés. Lásd: Hatósági inségenyhító tevékenység c. a.

F

Fa- és növényvédelem. A kaliforniai (San José) pajzstetű ellen való kötelező védekezés ellenőrzése céljára a székesfővárosban a faiskolai felülvizsgáló helyi bizottság szolgál. A bizottság hivatalos helyisége: IV., Központi városháza, II. pavillon, II. em. 163. sz. A helyi bizottság minden év őszén megvizsgálja azokat a faiskolákat, falerakatokat és gyümölcsösöket, amelyek a nyilvántartás szerint faiskolai természetűek eladásával foglalkoznak. Ezenkívül kérelemre vagy feljelentésre, továbbá saját kezdeményezésére magánkertekben is tart vizsgálatot. A helyi bizottság eljárása díjmentes. A székesfőváros területén vagy területéről faiskolai természetűeket (gyümölcsfák, gyümölcsbokrok, dízfák, díszbokrok, kivéve a tülevelűeket, szőlővessző és az erdei rózsabokrot) csak igazolvánnyal szabad szállítani. Fehér igazolványt kap az, akinek a telepe fertőzéstől mentes, piros igazolványt, aki az eladásra kerülő, fertőzött természetűt ciánnal fertőtlenítette s végül fehér igazolványt szürke csíkkal pedig az, akinek a telepe fertőzéstől mentes, de a környéken lévő kertek fertőzöttek. A szállítási igazolványt a helyi hatóság adja ki igazolványonként 6 fillér díj ellenében.

Fagylalt, parfé vizsgálatok. Lásd: Élelmiszervizsgálatok c. a.

Felekezeti segélyek kiutalására a törvény nem kötelezi a székesfővárost; az 1868. évi LIII. t.-c. csupán azt rendel, hogy amennyiben a község valamely felekezetet segélyez, úgy a segélyezésben az összes ottlevő felekezetek igazságos arányban részesítendőek. Méltányolva a különböző egyházak áldásos és hasznos tevékenységét, a székesfőváros közönsége évenként rendes, vagy a viszonyok által kívánt rendkívüli segélyekkel régi idők óta mégis támogatja az egyházakat hivatásuk teljesítésében.

Felekezetnélküliek belépése, kilépése, nyilvántartása. A felekezetből való kilépésnek a Belépés, vagy kilépés c. a. részletezett módon való megtörténte után az érdekelteket születési anyakönyvi kivonatával, bejelentőlapjával és a tanúk által kiállított kétrendbeli bizonyítvánnyal a polgármesternél (IV. ügyosztály) bejelenti azt a szándékát, hogy más vallásfelekezetbe nem óhajt

belépni. Erről jegyzőkönyv készül, melynek másolatát az érdekelt is megkapja. Az illeték 1 pengő. A jegyzőkönyv felvételével a felekezetenkívülivé válás befejezettnek tekinthető. Felekezeten kívül állók születési anyakönyvi kivonatukkal, bejelentőlapjukkal és a felekezetenkívüliséget igazoló polgármesteri jegyzőkönyvvvel megjelennek a polgm. IV. ügyosztályban, ahol bejelentik azt a szándékukat, hogy valai ely bevett vagy elismert vallásfelekezetbe be ohajtanak lépn. Erről jegyzőkönyv készül, melynek egy példányát az érdekeltnek is megkapják. Az illeték 1 pengő. Ezzel a jegyzőkönyvvvel kell elmenni azon vallásfelekezet lelkészéhez, amelybe az érdekelt belépni szándékozik.

Felmentés házassági kihirdetés alól. Lásd: Házassági kihirdetés alóli mentesség c. a.

Felmérések. Lásd: Telekkitűzések c. a.

Felnöttek felruházása rendszerint a tél közepén bonyolítottatik le és 2—3 hónapig tart. Az egyes ruhadarabok átvételéhez szükséges utalványokat a kerületi előljáróságok posta útján kézbesítik ki a rászorultaknak. Lásd még: Hatósági ínségnyhító tevékenység c. a.

Felvonók építését a polgárm. III. ügyosztály intézi. A beadványra 2 pengős állami okmánybélyeg jár. Szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Terv, két példány 1:20 léptékben, alaprajz, metszet. 3. Statikai számítás két példányban műszaki leírással. Vonatkozó törvény: Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 pengős állami okmánybélyeg). A beadványok és okmányok kiállítási módja: 1. A k é r v é n y a polgármesterhez címezendő. Meg kell említeni a kérvény szövegében, hogy az építkezés hol történik, kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám feltüntetésével, a felelős jogosult tervező nevét és lakás címét, az érdekelt szomszédok nevét és lakás címét. A kérvényt aláírja az építtető (megrendelő) és az összes telekkönyvi tulajdonosok. A kérvényt külföldre kell ellátni. 2. A t e l e k k ö n y v i k i v o n a t keltetése 30 napnál nem lehet régiebb. Budai telkek telekkönyvi kivonatát az I—II. kerületi járásbíróóság, a pesti telkekét pedig a budapesti központi kir. járásbíróóság telekkönyvi hivatalában lehet megszerezni.

Ferencvárosi kikötő a soroksári Dunaág legészakibb, tehát a fővárososhoz legközelebb eső pontján 860 folyóméter hosszúságú függőleges rakodóparthól áll, 3 vasúti sínpárral és 4 villamos mozgó daruval felszerelve, mely partvonal közepén a technika legmodernebb berendezéseivel felszerelt emeletes, hat különálló részre osztott betontárház áll, összesen 4500 négyzetméter raktárterülettel, a Duna felőli oldalon közvetlen vasúti rakodóval, a kocsitól felől pedig közvetlen kocsirakodóval felszerelve. Az emelődaruk úgy vannak elrendezve, hogy azokkal az áruk a hajóból közvetlenül kiemelhetők a tárházhoz vagy pedig a rakodópart egész hosszában felállítható vasúti vagy más kocsira és viszont. Az áruknak daruval való ki-, be- vagy átrakását a főváros végezteti, melyért métermázsánként 4—5 fillér díjat kell fizetni. Rakodópart területekért négyzetméterenként a következő helypénz

fizetendő. 1. A t á r h á z b a n : a) a földszinten napi 4 fillér, a pincében vagy emeleten napi 3 fillér; b) a földszinten heti 24 fillér, a pincében vagy emeleten heti 18 fillér; c) a földszinten havi 80 fillér, a pincében vagy emeleten havi 60 fillér. 2. A s z a b a d b a n a part terület fekvése szerint : a) a daru működési vonala mentén és a vasúti vágánytól 12 méter szélességig napi 1.5, heti 9, havi 27 fillér; b) a daru működési vonalán túl a függőleges part végéig, valamint az a) alatt megjelölt területnek a Raktári-útig terjedő további 12 méter szélességű részén napi 1, heti 6, havi 18 fillér; c) a kikötő egyéb belső part területein (a rézsüs part mentén és a Raktári-úton túl levő területen) napi 0.5, heti 3, havi 9, évi 80 fillér; d) a kikötő összes külső területein (nyers partok mentén, stb.) havi 5, évi 40 fillér. A kikötőben a felek részére a tárház mellett a főváros irodahelyiségeket is bocsát rendelkezésre igen mérsékelt díj ellenében. A kikötő és annak minden berendezése az érdeklődők által bármikor megtekinthető és mindennemű felvilágosítást akár telefonon, akár személyes érdeklődésre a főváros Javadalmi Intézősége ad (Központi városháza, I. pav. II. em. 50. ajtó, telefon 898—50 főállomásnak 294. számú mellékállomása).

Fertőtlenítés. Bizonyos fertőző bajok (kolera, himlő, has-tífusz, vérhas, vörheny, diftéria, stb.) után a fertőtlenítés kötelező és pedig akkor, ha a beteget kórházba szállították, vagy ha otthon ápolták és a fertőzés ideje lejárt, vagy ha a beteg otthon meghalt és a halottasházba szállítatott. Csak azt a fertőtlenítést tekintik a hatóság megfelelőnek, amelyet a székesfőváros Fertőtlenítő Intézete végez. A fertőtlenítés szükségességét a ker. tisztiorvosnál kell bejelenteni, a tisztiorvosok telefonján, vagy írásban. A fertőtlenítést ilyen esetekben a ker. tisztiorvos rendeli el. Azt, hogy az otthon kezelt és meggyógyultnak jelzett fertőző betegnél mikor és hány helyiséget kell fertőtleníteni, az illetékes ker. tisztiorvos állapítja meg. A kötelező fertőtlenítés alá eső betegségeknel a fertőtlenítés díjtalan. A nem kötelező fertőtlenítés alá eső betegségeknel szükséges fertőtlenítéseket, vagy esetleg féregirtásokat (cíanozást) a Fertőtlenítő Intézet díj fizetése ellenében végzi. Nagyon tetves lakásokban a féregirtást a ker. tisztiorvos, ha a panasz alaposágáról meggyőződött, díjtalanul is elrendelheti. A székesfőváros fertőtlenítő intézete az V., Váci-út 174. szám alatt van, telefonszáma : 922—44. Ez a szám éjjel-nappal hívható.

Fertőtlenítő intézet. Lásd : Budapesti székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Fertőző állatbetegség bejelentése. Lásd : Állategészségügyi közigazgatás c. a.

Fertőző betegek kórházba szállítása. Ha valamely beteg fertőzőnek bizonyul, a kezelőorvos maga is intézkedhetik a betegnek a Szent László-kórházba való szállítása iránt. A vörhenyes és diftériás beteget a kezelőorvos bejelentésére a Fertőtlenítő Intézet közvetlenül szállítja a Szent László-kórházba, a többi betegségekben szenvedőket a kezelőorvosnak a ker. tisztiorvosnál

kell bejelentenie. Azoknál a fertőző betegségeknel, amelyeknél a fertőtlenítés nem kötelező, a betegszállítás díját a Fertőtlenítő Intézet felszámítja. A főváros területéről a fertőző betegeket csakis a székesfővárosi Fertőtlenítő Intézet szállíthatja. Telefon-értesítésre azonnal megtörténik a beszállítás és ha a baj természete ezt megköveteli, még aznap, vagy másnap a fertőtlenítés. A kötelező fertőtlenítés alá eső betegségben szenvedők kórházba szállításáért és a fertőtlenítésért díjazás nem jár. Amennyiben a ragályozás veszedelme szükségessé teszi a kórházba szállítást, a beteg hozzátartozói ápolási díjat nem fizetnek. Ez mindig a ker. tisztiorvos megítélésétől, a baj természetétől, a lakás zsúfoltságától, az elkülönítés lehetőségétől stb. függ. A kezelőorvos, ha a fertőző bajt megállapítja, köteles ezt, az erre szolgáló bejelentő-lapon posta útján az előjárásnak azonnal bejelenteni s a borítékra ráírni: »az 1876. évi XIV. t.-c. alapján«, akkor a bejelentést a posta soronkívül intézi el. Ezenkívül a fontosabb bajokat (vörheny, diftéria, hastifusz, vérhas) az előjárásig tisztiorvosi telefonján is azonnal be kell jelenteni. Ha a kezelőorvos — kinek bejelentése portómentes — nem kap bejelentéséről posta útján elismervényt, az annak a jele, hogy bejelentése nem érkezett meg és ez esetben ötödnapra azt meg kell ismételnie. A székesfőváros Fertőtlenítő Intézete az V. ker. Váci-út 174. sz. alatt van, telefonszáma: 922—44. Ez a szám éjjel-nappal hívható.

Féregirtás. Lásd: Fertőtlenítés c. a.

Fogyasztási adó. Lásd: Adók c. a.

Forgalmi adó. Lásd: Adók c. a.

Forgalmi adó átalányozás iránti kérelmeket az illetékes adókerületi forgalmi és kereseti adóosztálynál kell benyújtani. Bár-mikor kérhető, bélyegmentes beadványban. Kétféle forgalmi adó-átalány van: egyezségrű és kivetésszerű. Kérni csak az egyezségrű átalányozást kell, a kivetésszerű átalányozást — bizonyos foglalkozáscsoportokra — hivatalból eszközlik. Az átalányozás iránti kérvény felett a forgalmi adóosztály »átalánytárgyaláson« dönt.

Földbérlet a fővárosnál. Lásd: Haszonbéres földek és telkek (fővárosi) bérbeadása c. a.

Fővárosi alkalmazottak illetményei. Lásd: Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Fővárosi bérházak, lakások. Lásd: Lakásügyi intézmények cím alatt.

Fővárosi Képtár. Lásd: Múzeumok c. a.

Fővárosi kölesönök. Lásd: Kölesönkötvények c. a.

Fővárosi Közlöny. A főváros hivatalos lapja. Szerkesztősége és gyorsirodája: IV., Központi városháza 1 1/2 emelet 232. és 233. szám. Szerkesztőség és gyorsiroda távbeszélő száma: Aut. 895—66 és Városháza 573. Szerkesztő: Baján Gyula (távbeszélő 572). Kiadóhivatal: IV., Központi városháza, Városház-utcai rész, I. em. 110. szám. Felelős kiadó: Balogh János kezelőtiszt. Előfizetési ára egy évre 28 pengő. Közli a közgyűlések, bizottsági ülések jegyzőkönyveit, a polgármesteri határozatokat, rendelete-

ket, a székesfőváros alkalmazottaira vonatkozó személyi intézkedéseket, pályázati, versenytárgyalási hirdetményeket, stb.

Fővárosi Múzeum. Lásd: Múzeumok c. a.

Fővárosi Nyilvános Könyvtár (VIII., Reviczky-u. 1.) szervezete szerint két részből és pedig a tudományos jellegű központi könyvtárból és a fiókkönyvtárak hálózatából áll. A könyvtár nyilvános olvasótermeit mindenki használhatja. A könyvkölcsönzés tagsághoz van kötve, amelynek további feltételei helyszínen tudhatók meg. A fiókkönyvtárak a következők: 1. sz. IV., Királyi Pál-u. 11., 2. sz. VII., Almásy-tér 3., 3. sz. X., Százados-u. 10., 4. sz. VI., Aréna-út 150., 5. sz. VI., Állatkert, 6. sz. II., Szi-lági Dezső-tér 5., 7. sz. V., Vág-u. 12., 8. sz. III., Kórház-utca 9., 9. sz. IX., Bakáts-tér 3., 10. sz. VI., Andrassy-út 52., 11. sz. I., Döbrentei-tér 3., 12. sz. X., Kolozsvári-u. 28., 14. sz. IV., Királyi Pál-u. 11. A Fővárosi Nyilvános Könyvtár ügyeit a polgármesteri XIV. (Közművelődési) ügyosztály intézi, a személyzeti ügyek kivételével, melyek az elnöki ügyosztályhoz tartoznak. A könyvtár szervezeti szabályzatát a 838/925. kgy. sz. határozat állapította meg. A könyvtárral kapcsolatos beadványok bélyegmentesek.

Főzőedények vizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Fűárverést az üres fővárosi telkeken, vagy dűlőutak mentén termelt fű értékesítése végett, minden év tavaszán rendeznek a kerületi elöljáróságok. Az erre vonatkozó árverési hirdetmények falragaszokon és a Fővárosi Közlönyben jelennek meg.

Fürdődíjszabás a székesfőváros gyógyfürdőiben (zárójelben a kedvezményes jegyek árai) Szent Gellért Gyógyfürdőben: Termálfürdő, kádfürdő, vagy belélegzőkamra 3— (1—, 1·50), napfürdő 1·20, tizes jegyfűzet 10— (—·60, —·90), szapgöngyölés különkabinban 3— (1·50, 2·25), iszapgöngyölés társas helyiségben 2— (1—, 1·50), forrólég különfülkében 1·50, ötös jegyfűzet 6·50 (—·75, 1·10), pótjegy a forrólégkezelésnél a fürdőhöz 1·50 (—·75, 1·10), lepedőjegy —·20, pótjegy a szén-savasfürdőhöz 1—, 10 vízgyógyászati kezelés 15— (7·50, 11·20), pótjegy pakkolásához —·50, díszfürdő 5—, habfürdő 4—, belélegzés külön készülékkel 1·50 (—·80, 1—), pneumatikus kamra 3·20 (1·60, 2—), gyögmassage —·80 (—·40), villanykádfürdő 6— 3—, 4—), diatermia 4— (2—, 3—), Zander 1·20 (—·80), pezsgő fenyőfürdő pótjegy —·80, kvarckezelés 1—, nőgyógyászati ülő sósfürdők 2·50 (2—) pengő. — S z é c h e n y i A r t é z i f ü r d ő b e n: Gőzfürdő 2—, kettősjegy 3—, kádfürdő 1·60, kettősjegy 2·40, szalonfürdő 2—, villanyfürdő 2·40, bérletben 2·10, gépgyógyászat 1—, gépmassage —·40, diatermia 6—, bérletben 5·60, szén-savas fürdő 3·20, izzasztópakkolás —·70, kézápolás és fésülés —·60, női hajmosás —·80, gyermekjegy —·80 pengő. A népfürdőosztályon: gőzfürdő 1—, kettősjegy 1·50 pengő. — R u d a s f ü r d ő b e n: Uszoda egész kabinnal 1·20, tizes jegyfűzetben 1—, vetkőzőszekrényvel —·80, tizes jegyfűzetben —·70, népfürdő —·30, lepedő —·30, törülköző —·20 pengő.

Fürdők (fővárosi). Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a. *10. 266.*

Fűszerek vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszervizsgálatok c. a.

Fűtőberendezés felállítása. Lásd: Gépfelállítási engedélyek cím alatt.

G

Gazdasági Hivatal. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Gázcsatlakozások engedélyezését a polgármesteri XII. ügyosztálynál, vagy közvetlenül a Gázműveknél lehet kérelmezni. A beadvány után 2 P állami okmánybélyeg rovandó le. A kérelem felett a polgármester határoz, akinek intézkedése ellen fellebezésnek helye nincs.

Gáz és elektromosáram egységáraiból kedvezményt csak közérdekű és jótékony célú egyesületek, továbbá fővárosi alkalmazottak kaphatnak. Ezirányú kérelmeket a polgármesteri XII. ügyosztályhoz kell benyújtani. Az igény jogosult egyesületek a kérvénnyel egyidejűleg tartoznak bemutatni alapszabályaikat, legújabb költségvetésüket és zárszámadásukat.

Gáz egységára köbméterenként 20 fillér.

Gázfogyasztási bérleti tárgyak és azok havi bérleti díjai a következők: Nagy víz melegítő készülék (fali gázfűtőkályha) percenként 10 és 15 l melegvízszolgáltatással, havi bére 15 literesé 1·50 P, 10 literesé 1— P. Kis víz melegítő (pillanat vízhevítő) a vízcsap helyébe szerelhető, alkalmas azonban mosogató, mosdók, laboratóriumok, orvosi rendelők, stb. részére is, percenként 4—6 l melegvízszolgáltatással, havi bére 0·60 P. Gáz tűzhely 3 főzőnyílással, 1 sütővel, 1 ételmelegítővel, havi bére 1·60 P. Gáz főző 2 főzőnyílással, kis háztartások és garzonlakások részére, havi bére 0·24 P. Gáz sütő 1 sütőszekrényvel, havi bére 0·40 P. Gáz vasalókészlet havi bérlettel, 2 darab nikkelezett vasalóval, havi bére 0·24 P. Gáz fűtőkályha (fali fűtőkályha) fűtőszobák és kisebb helyiségek fűtésére, havi bére 0·40 P. Díjtalan tanácsadással és költségvetéssel szolgál a Gázművek Központi Városi Irodája és bemutató mintaterme: VII., Rákóczi-út 18. Telefon: 461—66. Budai Városi Irodája: II., Margit-körút 77. Telefon: 531—66. Újpesti Városi Irodája: Újpest, Királyi-út 1. Telefon: 846—61. Előadóterme és kiállítási helyisége: VI., Vilmos császár-út 3., I. em.

Gázművek. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Gellért-fürdő. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Géperejű kocsik és bérkocsik. Lásd: Autótaxi iparüzése c. a.

Gépfelállítási engedélyek. (Központi fűtőberendezés, ipari gőzkazán, motor, benzintároló- és adagoló berendezés felállítás.) A 2 P állami bélyeggel ellátott beadványt a polgármesteri III. ügyosztálynál kell beadni. Szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Terv, két példány. 3. Helyszínrajz, két példány. 4. Műszaki leírás, két példány. 5. Esetleg telepengedély. Vonatközö törvény: Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához. A beadványok és okmányok kiállítási módja: A kérvény a polgármesterhez címzendő. Meg kell említeni a kérvény szövegében, hogy az építkezés hol történik, kerület, utca, házszám, új és régi helyrajzi szám feltüntetésével, a felelős jogosult tervező nevét és lakáscímét, az érdekelt szomszédok: szemben, hátul és oldalt levők nevét és lakáscímét. A kérvényt aláírja az építető (megrendelő) és az összes telekkönyvi tulajdonosok. A kérvényt külfettel kell ellátni. A telekkönyvi kivonat keltezése 30 napnál nem lehet régibb. Budai telkek telekkönyvi kivonatát az I—III. kerületi járásbíróság, a pesti telkeket pedig a budapesti Központi kir. járásbíróság telekkönyvi hivatalában lehet megszerezni. A műszaki leírásban a következő adatok tüntetendők fel: a) Gépfelállításnál: Elektromotor adatai: lóerő, feszültség, fordulatszám, gyártmány és az áram neve. Gáz-, benzin-, nyersolajmotor, gőzgép adatai: lóerő, elrendezés (álló vagy fekvő), ütem (motoroknál), hengerátmérő, hengershám, fordulatszám, lökethossz, gyártmány, kipuffogóedény és hangtompító méretei, az üzemanyag tárolásának módja és a tárolt mennyiség. A munkagépek megnevezése és meghajtása motoronként csoportosítva. Közlőmű és annak elhelyezési módja. b) Központi fűtéséknél: A fűtés neve (gőz, melegvíz, lég), a kazán adatai (nyomás, fűtőfelület, kazán faja: öntöttvas, kovácsoltvas, tűzcsöves, vízcsöves stb. gyártmány, füstemésztő szerkezet, esetleg a meghajtó erőgép leírása). Minden emeletorról kell alaprajz, ezenkívül egy függőleges csőhálózati terv a kazánok, boylerek és fűtőtestek feltüntetésével két példányban. c) Iparikazánoknál: A kazán adatai: nyomás, fűtőfelület, kazán faja, gyártmány, füstemésztő szerkezet és az esetleges meghajtó erőgép leírása. A kazánház tetőszerkezetének és héjazatának neve, a kazánalapozásnak minősége és módja, továbbá a szomszéd határfaltól való távolsága. **Figyelmeztetés!** Az alacsony nyomású öntöttvas elemes fűtési kazánok kivételével minden egyéb kazánról részletrajzot kell három példányban bemutatni a füstemésztő szerkezet berajzolásával együtt, ugyancsak három példány elhelyezési terv szükséges.

Gondnok elmozdítása. Lásd: Gyám és gondnok c. a.

Gondnoki hivatal. Lásd: Budapest székesfőváros üzemei és intézményei c. f. a.

Gondnoki kirendelés. Lásd: Árvaszék hatásköre c. a.

Gondnokoltak vagyonának kezelése és annak kiadása. Lásd: Kiskorúak és gondnokoltak c. a.

Gondnoksági ügyek. Gondnokoltak azok, akiket a bíróság vagy a gyámhatóság gondnokság alá helyez. Az elmebetegeket, a magukat jelekkel megértetni nem tudó siketnémákat, a gyengeelméjűeket és a tékozlókat a legközelebbi rokonok kérelmére vagy tékozlás esetén kivételesen az árvaszéki ügyész keresete alapján is a bíróság (kir. törvényszék) helyezi gondnokság alá. Legalább egy év óta ismeretlen helyen távollévőknek s a börtönbüntetésre ítéltnek, amennyiben megbízottjuk nincsen és vagyonuk kezelésében gátolva vannak, gondnokság alá helyezését az árvaszék hivatalból is elrendeli. A bíróság a gondnokság alá helyező jogerős ítéleteket az árvaszékkel hivatalból közli és az árvaszék a gondnokoltak részére gondnokot rendel. Az anyán és a házastárson kívül nő nem lehet gondnok. Azok részére, akik elmebetegség miatt bírói végzés alapján elmeegógyintézetbe felvették, vagy akiknek elmebetegségét hatósági orvos megállapította, az árvaszék szükség esetén a gondnokság alá helyezést előtt is ideiglenes gondnokot rendel. A gondnok ugyanúgy tartozik a vagyonkezelésről évenként számadást adni és gondnokoltjának személyi (ellátási, egészségi, ápolási stb.) viszonyairól jelentést tenni az árvaszékhez, mint a gyám gyámoltjára vonatkozóan. A gondnoknak az árvaszékhez intézett beadványai rendszerint bélyegmentesek.

Gondnokságról való lemondás. Lásd: Gyámságról c. a.

Gy

Gyalogjárdák elfoglalását bármilyen célból a polgármesteri V. ügyosztálynál kell kérelmezni. A beadványra 2 P állami és 2 P városi bélyeg ragasztandó. Gyalogjárdákon való árusításra csak hadirokkantak, illetve hadigondozottak kaphatnak engedélyt megfelelő igazolás nyomán. Lásd még: Utcai árusítás c. a.

Gyámkirendelés. Ha a székesfőváros területén halálozás történik és a halálesetnél kiskorúak vannak érdekelve, az illetékes ker. előljáróság a halálesetfelvételi ívet két példányban állítja ki és az ú. n. másodpéldányt az árvaszékhez terjeszti be. Ha az érdekelt kiskorúak atyjukat veszítették el, az árvaszék az anyát természetes és törvényes gyámi tisztében külön kérelem nélkül megerősíti, mindkét szülő elhalálozása esetén pedig a rokonok nyilatkozatának és a ker. előljáróság javaslatának figyelembevételével elsősorban a férfi rokonok közül, ilyenek hiányában a polgári társadalom tagjai sorából (a ker. választmányi tagok, népjóléti megbízottak stb. közül) a kiskorúak részére ugyancsak hivatalból gyámot rendel. A gyám a kiskorúak vagyonáról az árvaszékhez évenként számadást, tanítási, nevelési, egészségi és egyéb személyi viszonyaikról pedig jelentést tartozik az árva-

székhez évenként bemutatni. Az anyán és az örökbefogadó anyán kívül nő nem lehet gyám. Ha valamely kiskorú részére az árvaszék hivatalból nem rendel gyámot, akkor gyám kirendelését bárki (maga a kiskorú, valamely rokon vagy idegen személy) kérheti az árvaszéknél. Ilyenkor azonban a szülőknek vagy az előző gyámnak elhalálozását igazolni kell. A gyámnak az árvaszékhez intézett beadványai rendszerint bélyegmentesek.

Gyám és gondnok elmozdítása. Gyámi vagy gondnoki tisztől való elmozdításnak akkor van helye: *a)* ha a gyám a kiskorú tartását és nevelését elhanyagolja; *b)* ha a gyám a kiskorú erkölcsiségét vagy testi jólétét veszélyezteti; *c)* ha a gyám vagy gondnok a kiskorúnak vagy gondnokoltnak vagyonát hűtlenül vagy hanyagul kezeli; *d)* ha a gyám vagy gondnok a kiskorú vagy gondnokolt képviselőjének elmulasztásával kárt okoz; *e)* ha a számadás beadása körül nagyobb hanyagsággal jár el. Ebben a kérdésben az árvaszék, ha a gyám vagy gondnok kötelességellenes magatartását hivatalból észleli, hivatalból jár el, egyébként pedig a rokonok vagy kiskorúak kérelme vagy más hatóság vagy idegenek feljelentése alapján intézkedik. Az árvaszék véghatározata ellen a gyámot, a gondnokot, a közeli vérrokonokat és a tisztí ügyészt fellebbezési jog illeti.

Gyámhatósági jóváhagyás kiskorúak házasságához. Lásd: Kiskorúak házasságához c. a.

Gyámpénztári kölcsönök. Az irányadó székesfővárosi szabályrendelet szerint gyámpénztári kölcsönök csak a székesfőváros határában belül lévő ingatlanokra, értékük egyharmada erejéig, jelzálogi biztosíték mellett adhatók. Az ingatlanon lévő esetleges előző terheket szintén háromszorosan kell figyelembe venni a biztosíték megállapításánál. Az ingatlanok egy vagy több részére nem lehet gyámpénztári kölcsönt engedélyezni. A gyámpénztári kölcsönök 10 évre szólnak és félévenként a kamatokon felül tőketerlesztést is fizetni kell. A kölcsönöket az árvaszék a hitess szakértő és az árvaszéki kiküldött által végzett becslés alapján teljes ülésben állapítja meg.

Gyámságról vagy gondnokságról lemondás. Gyámság és gondnokság viselése polgári kötelesség, azt a törvényben megállapított esetek és okok kivételével elutasítani nem lehet. Gyámságot és gondnokságot viselni nem tartoznak s e tiszt alól kérelmekre felmentendők: *a)* kik 60. évüket betöltötték; *b)* kik már egy terheesebb vagy két kisebb gyámságot vagy gondnokságot viselnek; *c)* kik öt gyermeknek viselik gondját; *d)* a miniszterek; *e)* az országgyűlési képviselők; *f)* a tényleges katonák, továbbá köztisztviselők, világi papok és tanítók, ha előljáróik bizonyítványával igazolják, hogy állásukkal járó tennivalóik a gyámi vagy gondnoki kötelességekkel össze nem egyeztethetők; *g)* azok, akik a kiskorú lakóhelyétől vagy birtokától távol laknak; *h)* bírák és kir. ügyészség tagjai vagyonkezeléssel, számadással, hatóság előtti képviseléssel járó gyámságot vagy gondnokságot csak akkor viselhetnek, ha ez a tisztség őket törvény

alapján vagy végrendeletnél fogva illeti; i) az anya gyermekei, a nő férje fölött gondnokságot viselni nem köteles. A gyám-ságot azonban az anya gyermekei fölött elfogadni köteles, arról le nem mondhat, csak vagyont kezelni nem tartozik. A felsorol-tak gyámi vagy gondnoki tisztségről lemondhatnak, illetve fel-mentésüket bélyegmentes beadványban kérhetik az árvaszéktől. Az árvaszék véghatározata ellen fellebbezéssel élhetnek.

Gyermekek vallására megegyezés. Lásd: Vallásegység c. a.
Gyermekekmenhelyi kötelekbe való felvétel. Állami gondozásra, illetve gyermekmenhelyi beutalásra jogosultak: 1. Talált gyer-mekek, akiknek hozzátartozóit nem sikerült kinyomozni; 2. azok a gyermekek, akiknek szülői elhaltak, tehát teljesen árvák, eltartásukra kötelezhető nagyszülők meghaltak, vagy olyan vagyoni és kereseti viszonyok között élnek, hogy unokáikat eltar-tani nem tudják; 3. a félárva gyermekek, akiknek apja vagy anyja munkaképtelen, vagy keresetük oly csekély, hogy abból gyermekeiket eltartani nem tudják; 4. a leányanyák gyermekei, ha az anyának nincs keresete, a természetes apa ismeretlen vagy tartásdíj fizetésére nem szorítható; 5. a nagyszámú családdal élő szülők gyermeke, figyelembe véve a különösebb méltánylást érdemlő körülményeket. Az állami gondozás a m. kir. állami gyermekmenhelyekben történik a gyermek egy éves korának betöltéséig. Egy éves kor betöltése után a menhely a gyermeket a szülőknek visszaadja, illetve az ú. n. szoptatási segílyt beszünteti. Egy éves kor utáni folytatólagos gondozás esetén a gyermek semmire sem maradhat természetes anyjánál, illetve szülei-nél, mert a menhely a gyermeket nevelőszülőknél helyezi el. A gyermek elhelyezése még hozzátartozóknál sem engedhető meg, sőt abban a községben sem, ahol hozzátartozók laknak. Menhelybe való elhelyezést csakis személyes jelentkezéssel lehet kérni a ker. előjáróságnál. A kérelem jegyzőkönyvi felvételénél át kell adni a gyermek születési anyakönyvi kivonatát, a szülők házassági vagy elhalálozási anyakönyvi kivonatát is. Ezek hiányában azokat a ker. előjáróság hivatalból szerzi be, ami az ügy elintézését késleltetni fogja. Ugyancsak beszerzi a ker. előjáróság a mindkét részről nagyszülők házassági, elhalálozá-suk esetén halotti anyakönyvi kivonatait. A szülők és az eltar-tásra kötelese nagyszülők vagyoni és kereseti viszonyainak kivizs-gálása után indokolt esetben a ker. előjáróság a gyermeket elhagyottá nyilvánítja és a menhelybe beutalja, vagy indokolat-lan kérelem esetén a beutalást megtagadja. A beutalást meg-tagadó véghatározat ellen a kézbesítést követő naptól számított 15 napon belül a ker. előjáróságnál fellebbezni lehet. A men-helyben gondozott gyermeknek kiadatását is a ker. előjáró-ságnál kell kérni. Ez esetben a ker. előjáróság vizsgálattal meg-állapítja, hogy a gyermek anyagi és erkölcsi nevelése a szülőknél biztosított-e s indokolt esetben a gyermeket visszautalja. Abban az esetben, ha a gyermek nevelése a szülőknél erkölcsi szem-pontból kifogás alá esik s a kiskorú az elzúllás veszélyének van kitéve, a ker. előjáróság a gyermeket »erkölcsi elhagyatottság«

címén utalja állami gondozásba. A menhelyi gondozás költségeikkel jár. A ker. elöljáróság minden esetben vizsgálattal állapítja meg, hogy a fizetésre köteles szülők, vagy mindkét részről nagy-szülők a gondozással felmerült költségeket meg tudják-e téríteni? Ha erre képesek, a költségek közigazgatási úton végrehajtással vagy kereseti letiltással is behajthatnak.

Gyermeknyaralattási akció. Budapest székesfőváros gyermeknyaralattási akcióját 1922-ben indította meg. Ez a gyermekek egészségét védő intézmény azóta szervesen bekapcsolódott a főváros gyermekvédelmi szervezetébe. **M u n k a k ö r e:** iskolás-gyermekek és iparostanoncok nyári üdültetése, hazai és külföldi szünidei diákcsere, az iskolai napközi otthonokban gondozott gyermekek, valamint iparostanoncok nyári kirándulásaival kapcsolatos étkeztetés, iskolai tejjelátás és a főváros diákszállóinak vezetése. **G y e r m e k n y a r a l t a t á s** (a polgármesteri IX. ügyosztály vezetése alatt). Célja a testileg leromlott, fejletlen, betegségből felépült, egészségtelen környezetben élő szegénysorsú iskolásgyermekek üdültetése. Nyaralásra, üdülésre mindkét nembeli 8—14 éves, jó magaviseletű, egészségi és szociális szempontokból egyaránt ráutalt gyermekek ajánlhatók. Nem ajánlhatók fertőző betegségben, állandó orvosi kezelést igénylő, súlyos testi hibában szenvedő, valamint szellemileg fogyatékos gyermekek. Az ajánlást az osztálytanító vagy osztályfőnök, a szociális viszonyok megállapítását az iskolanővér, az egészség-vonatközös megállapításokat pedig az iskolaorvos végzi. A gyermekek részben a székesfőváros saját kezelésű üdülőtelepein, részben a társadalom támogatásából, vidéki községekben nyaralnak. Ez a nyaralás, a gyermekek ráutaltságának mértéke szerint, háromtól hat hétig tart. A főváros azon teljesen szegénysorsú szülők gyermekeit, kik munka és keresetnélküliségüket a kerületi elöljáróságok szegénykataszteri lapjával igazolják, teljesen ingyenesen üdülteti. Ezzel szemben azok a szülők, kiknek havi 200 pengőn aluli jövedelmük van, gyermekeik háromhetes nyaralattásáért 20 pengő, azok pedig, kiknek havi jövedelme ezt meghaladja, 40 pengő megtérítést tartoznak fizetni. A felvétel azonban ezen utóbbi esetekben is, szociális szempontok mérlegelésével történik. A külföldön nyaraló gyermekek szülőinek 100 pengő hozzájárulást kell fizetniük. Mint fentebb említettük, a gyermekeket az iskolában írják össze az üdültetésre, így tehát azok a szülők, akik gyermekeiket az ismertetett üdültetésre felvétetni kívánják, forduljanak kérésükkel gyermekük osztályvezető tanítójához, illetve osztályfőnökéhez. E jelentkezésnek április hó közepéig kell megtörténnie. Az említett külföldi nyaralattás végett a főváros gyermeknyaralattási akciója központjához (IV., Cukor-utca 6., telefon 85—2—94 és 86—4—67) kell fordulni.

Gyermekotthon. Lásd: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Gyermekotthonba való felvétel. Lásd: Átmeneti gyermekotthon c. a.

Gyermekvédelmi ügyek. A különböző gyermekvédelmi ügyek különböző hatóságok és hivatalok hatáskörébe tartoznak. A gyermekmenhelybe való sürgős elhelyezést (beutalást) a lakóhely szerint illetékes kerületi elöljáróság gyermekvédelmi előadójánál kell kérni. A kérelmet élszóval lehet előterjeszteni. Ha a gyermeknek Budapesten lakása nincs (esetleg a székesfőváros környékén levő valamelyik városból vagy községből jött be) és itt felüvelet nélkül kóborol, koldul vagy erkölcsi szempontból olyan veszélynek van kitéve, amelytől haladéktalanul meg kell védeni, a gyermeknek a menhelybe való azonnali beutalása iránt a dunai kerületi kapitányság, mint rendőri gyermekbíróság (IV., Szerb-utca 3.) intézkedik. Az anyagi elhagyottsági ügyekben a lakóhely szerint illetékes kerületi elöljáróság intézkedik és ugyanoda kell fordulni az anyagi elhagyottság címén gyermekmenhelybe utalt gyermekek kiadása iránt is. A kiadatási kérelmet az illetékes állami gyermekmenhelynél (Budapesten, X., Üllői-út 86. sz. a.) is elő lehet terjeszteni, a kiadatás iránt azonban véglegesen a kerületi elöljáróság határoz. Az erkölcsi elhagyatottsági ügyek, a házasságonkívül született gyermekek védelme az árvaszék gyermekvédelmi osztályához (IV., Központi Városháza, III. pav., II. em.) tartozik. Ugyanez az osztály minden egyéb gyermekvédelmi ügyben felvilágosítást ad. A kihágást elkövető kiskorúak ügyében a dunai kerületi kapitányság, mint rendőri gyermekbíróság intézkedik. A bűnöző fiatalkorúak (12—18 év között) ügyei a fiatalkorúak bírósága (V., Markó-u. 27.) alá tartozik; ebben a hatáskörében a bíróságot a fiatalkorúak felügyelő hatósága (V., Markó-utca 16.) támogatja. A csecsemőknek és a 3 éven aluli gyermekeknek szociális védelmét az Országos Stefánia Szövetség, illetve a székesfővárosi anya- és csecsemővédelmi központ (VIII., Vas-utca 10.) látja el. Az óvodás korú és iskolás gyermekek szociális védelmét a székesfővárosi iskolanővéri intézmény (IV., Prohászka Ottokár-u.) irányítja. A népjóléti igazgatással kapcsolatos általános gyermekvédelmi kérdések a székesfőváros polgármesteri IX. ügyosztályához (IV., Központi Városháza, I. pav.) tartoznak. Lásd még: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Gyógyáruraktár. Lásd: Budapes székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Gyógyászati segédeszközök szegény betegek részére. Lásd: Szegénybetegek részére gyógyászati segédeszköz engedélyezése c. a.

Gyógydíjak megtérítése. Az ápolási költség megtérítése tekintetében a községi illetőségnek nincsen jelentősége. Nem székesfővárosi közkórházban történt ápolással kapcsolatos ügyek csak annyiban tartoznak a polgármester hatáskörébe, amennyiben az ápolási költség viselése ügyében az érdekelt fél (intézmény) jogorvoslattal él. Ebben az esetben ugyanis a jogorvoslat elbírálására a 6000/1931. M. E. rendelet 7. §-a értelmében annak a törvényhatóságnak első tisztviselője (Budapesten a polgármester) illetékes, amely törvényhatóság területén a kórház fekszik. Kórházi ápolási költségek elengedése, részletfizetése, fizetési halasztás adása, telekkönyvi biztosítása, túlfizetések visszautalása, mentő-

szállítások költségeinek kifizetése a polgármesteri X. ügyosztály hatáskörébe tartozik. Erre vonatkozó kérelmek az ápolást nyújtó kórházcsoporthoz számvevőszéki kirendeltségéhez, vagy közvetlenül a polgármesteri X. ügyosztályhoz adandók be.

Gyógyfürdő szegénybetegeknek. A közegészségügyi törvény alapján a szegénybetegek gyógykezelésére beszerzett gyógyfürdő-jegyekért az igénylő szegénybetegeknek a lakhely szerint illetékes kerületi előljáróság tisztii orvosánál személyesen kell jelentkeznie.

Gyógyintézetek felállítását és működését a m. kir. belügyminiszter az 1300/1932. N. M. M. sz. rendelet alapján engedélyezi. Az engedély elnyerése iránt benyújtott kérelmet a polgármester a kerületi előljáróság és a tisztii főorvos meghallgatásával véleményezi és így terjeszti fel a m. kir. belügyminiszterhez.

Gyógypedagógiai intézet. Lásd: Iskolák c. a.

Gyógyszerek vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Gyógyszertáráthelyezés. Lásd: Gyógyszertár c. a.

Gyógyszertár felállítására iránt a kérelmeket a m. kir. belügyminiszterhez kell címezni és a Központi Városházán az iktatóhivatalban (I. em. 114. sz.) kell benyújtani. Általában mindenféle gyógyszerügyi ügyben a kérvények a Városházán nyújtandók be. A kérvényhez csatolni kell 1. a záradékolt gyógyszerész-mesteri oklevelet eredetiben, vagy közjegyzőileg hitelesített másolatban; 2. legújabb keletű erkölcsi bizonyítványt; 3. a testi épiséget és az érzékszervek hiánytalanságát igazoló tisztii főorvosi bizonyítványt; 4. a megjelölt területre vonatkozó térképet, továbbá 5. a minősítványt a működési bizonyítványokkal. A kérvényben pontosan meg kell határozni a területet, amelyre a kérelem irányul. Egy kérvényben több helyre folyamodni nem lehet. A polgármester az új gyógyszer-tár felállítására iránt benyújtott kérelmeket javaslat-tétel végett kiadja az illetékes kerületi előljárónak, mint elsőfokú közegészségügyi hatóságnak és a tisztii főorvosnak, akiknek véleménye alapján előterjesztést tesz a törvényhatósági bizottságnak a pártoló vagy elutasító javaslattal való felterjesztésre. Az új gyógyszer-tár létesítésének engedélyezését vagy a kérelmek elutasítását a m. kir. belügyminiszter dönti el és erről az illetékes törvényhatóságot értesíti. Ma már csak személyjogú gyógyszer-tárak engedélyeztetnek, melyek nem örökölhetőek és el nem adhatók, hanem a tulajdonos — életében — a jogot csupán átruházhatja belügyminiszteri engedéllyel egy másik gyógyszerészre. Az átruházást az eladó és a vevő együttesen benyújtott és közjegyzői hitelesítés mellett sajátkezűleg aláírt közös kérvényben köteles kérni. Ez a kérelem is a m. kir. belügyminiszterhez címezve, a polgármesterhez adandó be és felszerelendő a vevő előbb felsorolt személyi okmányjaival. A kérelmet az illetékes kerületi előljáró és a tisztii főorvos véleményezése alapján a polgármester terjeszti fel a m. kir. belügyminiszterhez döntés végett. A reáljogú gyógyszer-tárak szabadon eladhatók, örökölhetőek, ennél fogva a tulajdonjogban beállott változást a polgármester a bejelentő kérvényhez csatolt szerződés, vagy egyéb okirat alapján tudomásul veszi

és ennek a levéltárban vezetett törzskönyvbe való följegyzése iránt intézkedik, valamint erről a m. kir. belügyminiszterhez jelentést tesz. A jelentéshez csatolandó a tulajdonosok által bejelentett új felelős vezető személyi okmánya is. Az átruházás alkalmával 160 pengő hatósági díj fizetendő a székesfőváros központi pénztárába. A gyógyszertárakban alkalmazott személyek az okleveles vagy oklevél nélküli segédek és a gyakornokok. A gyakornokok felvételét a vallás- és közoktatásügyi miniszter által szervezett felvételi bizottság dönti el, mely előzetesen újságokban hirdetményt tesz közzé az iskolai tanév megkezdése előtt, melyben fel vannak sorolva a kívánt személyi okmányok, melyeket a kérvényhez kell csatolni. A felvételi bizottság elnöke a folyamodót a döntésről értesíti és föl vétel esetén az illető törzslapot kap, melyet a gyógyszertárba való belépéssel egyidejűen a törvényhatóság tiszti főorvosánál láttamoztatni tartozik. Helyváltoztatás alkalmával a törzslapon ugyanilyen módon történik az átvezetés, illetőleg bejegyzés, melynek megtörténte után az a bizottságnál is bemutatandó. Az a gyógyszertártulajdonos, vagy felelős vezető, aki gyakornokot kíván tartani, köteles a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől erre engedélyt kérni. Az erre irányuló kérelem a törvényhatóság első tisztviselőjénél nyújtandó be, aki azt a tiszti főorvos véleményével terjeszti fel. A gyógyszertár vezetője az okleveles és nem okleveles segédeket, valamint a gyakornokokat a belépéstől számított 8 nap alatt és ugyancsak a kilépésüktől számított 8 nap alatt is köteles be-, illetve kijelenteni a tiszti főorvosnál, ahol a gyógyszertári személyzetről állandó nyilvántartás van. Előfordul, hogy a gyógyszertárak áthelyezése iránt nyújtanak be kérelmet, melyet a belügyminiszterhez címezve a polgármesternél kell benyújtani. Ez esetben is a kerületi előjáró és a tiszti főorvos meghallgatása után a polgármester javaslatával kerül fel a kérelem a m. kir. belügyminiszterhez. Az ilyen kérelmeket rendkívül nyomós indokokkal kell alátámasztani.

Gyógyszertári személyzet. Lásd: Gyógyszertár c. a.

Gyógyszertári személyzet be- és kijelentése a tiszti főorvosi hivatalnál történik. A bejelentésre megfelelő űrlapok szolgálnak. A bejelentésnél be kell mutatni az alkalmazott szerződését. Az eljárásról a tiszti főorvosi hivatal a kerületi előjáróságokat értesíti. Vonatkozó törv. 147.378/913. V. és K. M. rendelet.

Gyógyszert ingyen szegénybetegeknek a lakóhelyük szerint illetékes kerületi előjáróságnál szegénységi bizonyítványt kell előzőben kérniök. A szegénységi bizonyítvány alapján a gyógykezeléshez szükséges gyógyszert a kerületi orvosok rendelik. A kerületben levő gyógyszertárban szerezhető be. A kerületi orvosok csakis azokat a gyógyszereket rendelhetik, amelyeknek a közalap terhére való rendelését a m. kir. belügyminiszter engedélyezte. OTI, MABI vagy más az 1927. évi XXI. t.-c. hatálya alá eső betegsegélyző intézeti tagok az ingyenes gyógyszert igénybe nem vehetik. (Vonatkozó rendeletek: 6000/1931. M. E. és 400/1932. N. M. M.)

Gyógyszert külföldről magánszemélyek az illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének engedélyével hozhatnak be, aki az engedélyt a 117.378/1902. B. M. és az 1926. évi 92.000 P. M. sz. rendelet »C« melléklet H. II. fejezet 1. pont, 4. bekezdés alapján a tisztí főorvos meghallgatásával, véghatározattal adja meg. A véghatározat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Gyógytornaoktatás azon tanulók részére szolgál, akik vagy születésüknél fogva, vagy pedig egyéb okoknál fogva testi hibában szenvednek, de különösen azon tanulók számára, akik gerincelferdülésre hajlamosak, akikre nézve amilyen veszedelmes a rendes tanórákon való részvétel, olyannyira szükséges és áldásos a speciális mozgásoknak, vagyis a gyógytornának az alkalmazása. Jelenleg 55 tornateremben 138 gyógytornacsoportot tartanak fenn, ahol testegyenész orvosi ellenőrzés alatt 34 szakképzett gyógytornatanár és 3 szakorvos vezetése mellett 5200 hibás testalkatú gyermek részesül gyógytornában.

Gyűjtés könyöradománygyűjtési c. a.

Gyümölcszék, levek, szörpök vegyvizsgálata. Lásd: Élelmi-szervizsgálatok c. a.

H

Hadipótlék fővárosi alkalmazottak részére. Lásd: Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák. A hadirokkant-törvény és végrehajtási utasítás értelmében minden Budapesten lakó hadigondozott nyilvántartó hatósága a lakása szerint illetékes kerületi előljáróság, ahol a kerületi előljáró által megállapított hadigondozó bizottságok foglalkoznak ezekkel az ügyekkel. Hadirokkant (hadiözvegy, hadiárva) igényt a ker. előljáróságnál írásban kell benyújtani vagy szóbelileg előterjeszteni és csak az támaszthat, aki eredeti régi kórházi iratokkal tudja igazolni bajának harctéri eredetét. Tanuvallomásokat a ker. előljáróság nem fogad el. A kérelmeket a ker. hadigondozó bizottságnál kell benyújtani, melynek tagjai: a ker. előljáró, mint elnök, a hadigondozási ügyek előadója, hadviselt orvosszakértő és két hadirokkant kiküldött. A bizottság megállapítását a ker. előljáróság a honvédelmi miniszterhez terjeszti fel, akinek döntése ellen jogorvoslat nincs. Hadirokkant az, aki igazolja, hogy legalább 25%-ban csökkent keresetképeségű; hadiözvegy, aki igazolja, hogy férje a világháborúban esett el, vagy holtján nyilvántatott, vagy mint hadirokkant halt el; hadiárva, akinek az előbb említett igényjogosultságú szülei elhaltak és más, eltartásra kötelezhető hozzátartozói nincsenek. 1934. évi július hó 1. után semmilyen új címen új hadigondozotti ellátási igényt nem lehet bejelenteni. A hadigondozás nevei: rokkantjára, nevelési pótlék, hadi-

özvegyi járadék, árvajáradék, járadéksegély, járadékmgváltás, temetési segély, gyógykezelés és mesterséges testrészpótlóval való ellátás, rokkantotthoni ellátás, kiképzés új életpályára, nevelőintézeti ellátás, ösztöndíj- és egyéb kedvezmények, jogok előnye. Ez utóbbiak közé tartoznak: adó- és illetékkedvezmények, kedvezmények a rászorultság mértékének elbírálásánál, közszolgálati és alkalmaztatási kedvezménye, tanulmányi kedvezmények, közlekedési kedvezmények, kereskedelmi és ipari kedvezmények, hasznosítható jogosítványok, stb. A hadigondozási járulékok a következők: I. járadékosztály (100%) tiszti 240—, altiszti 120—, legénységi 80— pengő. II. járadékosztály (75%) tiszti 64—, altiszti 32—, legénységi 24— pengő. III. járadékosztály (50%) tiszti 32—, altiszti 24—, legénységi 16— pengő. IV. járadékosztály (25%) tiszti 4—, altiszti 2—, legénységi 2— pengő. Az igénymegállapítás után a ker. hadigondozó bizottság a jogosultakat hadigondozási igazolvánnyal látja el. A hadigondozottakat a bizottság időközönként, de legalább három évenként felülvizsgálja, mikor is a rokkantság fokát újból megállapítja. Ettől eltekintve a hadirokkant külön is kérhet felülvizsgálatot, ha saját költségén beszerzett orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy a felülvizsgálat indokolt. Hadigondozottak gyermekei nevelési pótlékban is részesülnek. A hadigondozottak érdekképviselője ezidőszertint egyedül a »Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetsége« (VI., Benczur-utca 2. sz., telefon: 148—65 és 310—59). Minden hadigondozott tehát a HONSz-nál illetékes felvilágosítást kaphat, azonkívül minden kerületi elöljáróságon külön előadó foglalkozik a hadigondozottak ügyével.

Hagyatéki ügyek. Minden halálesetről, abban a kerületben, ahol a halálozás történt, a ker. elöljáróság halálesetfelvételt állít ki a hozzátartozók, vagy ezek hiányában a viszonyokkal ismerős házbéli kihallgatása alapján. Ha kiskorú, gondnokság alá helyezett, vagy ismeretlen helyen tartózkodó hátramaradtok, illetve érdekelték vannak, a hagyatéki eljárás hivatalból indul meg, ellenesetben akkor, ha azt a hozzátartozók kérik. Ez esetben a hagyatéki vagyont (az ingatlant és ingóságokat) a ker. elöljáróság közege leltározza. A leltározást a hagyatéki értéke szerint a kir. bíróság által megállapított leltározási és bélyegilleték díjak a leltározás alkalmával fizetendőek. A ker. elöljáróság a halálesetfelvétel egy példányát az illetékes kir. közjegyzőnek, kiskorúak vagy gondnokolt hozzátartozók esetén az illetékes árvaszéknak is megküldi. A hagyatéki tárgyalást a kir. közjegyző folytatja le a vagyonérték szerint megállapított díjtételek felszámítása mellett. Elmebetegknél, gondokoltaknál, vagy a vagyontárgyak veszélyeztetése esetén azokat a ker. elöljáróság biztosítási zár alá veszi, illetve az esetleg talált készpénz, értékpapírok, ékszerek bírói letétbe helyezése mellett további intézkedésig a lakást hatóságilag lezárja, lepecsételi.

Hajóhíd engedélyezése a polgármesteri V. ügyosztály hatáskörébe tartozik. Engedélyért folyamodó állampolgárságát, szak-

értelmét igazolni, erkölcsi bizonyítványát és a tervbe vett hajóhídra vonatkozó műszaki terveket köteles bemutatni. Eljárás az 1890. évi I. t.-c. szerint. Beadvány bélyegköteles.

Hajómalom engedélyezése a polgármesteri V. ügyosztály hatáskörébe tartozik. Engedélyezése ügyében előterjesztett kérelem bélyegköteles. Bélyegilleték 2 P-ös állami. Szükséges okmányok: állampolgársági, szakértelem igazolása, erkölcsi bizonyítvány bemutatása és műszaki tervek csatolása. Eljárási szabály 35.177/1888. M. E. rendelet.

Hajózási engedélyek nem gőzerejű hajóknál. Ez ügyben a polgármesteri V. ügyosztályhoz előterjesztett kérelem bélyegköteles. Bélyegilleték 2 P-ös állami okmánybélyeg. Csatolandó okmányok: állampolgárság, szakértelem igazolása, erkölcsi bizonyítvány, műszaki tervek. Eljárási szabály 2362/1869. M. E. rendelet és 1883. évi hajózási rendszabályok.

Haláleset alkalmával a család a kezelőorvostól azonnal bizonyítványt szerezzen be arról, hogy meddig és milyen bajban kezelte az elhunytat. A halálesetet ezután be kell jelenteni a kerületi előljáróságban a tisztiorvosnál, aki a bejelentés után díjtalanul megejti a halottkémlést. Erről két példányban kiállított halottvizsgálati bizonyítványt hagy a családnál. A halottvizsgálati bizonyítványt a család az elhunyt születési, vagy házassági anyakönyvi kivonatával, vagy más okmányával együtt, az illetékes anyakönyvi hivatalhoz juttatja, hol rávezetik az anyakönyvvezetésre igazolását. A tisztiorvos által a halottvizsgálati bizonyítványra feljegyzett időpontig a halottat a Községi Temetkezési Intézet által ki kell szállíttatni a köztemető halottsházába. A családtag a halottvizsgálati bizonyítvány egyik példányát a halottszállító személyzetnek adja, ki ezt a temető igazgatóságánál bemutatja. A második példányt a családtag a lelkési hivatalhoz juttatja. A tisztiorvos a halálesetet a kerületi előljáráságnál is bejelenti, ahová 8 napon belül behívják a hozzátartozókat, a haláleset felvétele végett. Ha a hátramaradott kiskorú, vagy ismeretlen, akkor az előljáróság hagyatéki előadója hivatalból leltározza a hagyatékot. Más esetekben a leltározás elrendeléseért a járásbírószághoz kell folyamodni.

Halászati engedélyért a kerületi előljáróságához kell folyamodni. Elsősorban az ország egész területére érvényes állami halászjegyet kell kiváltani. Az előljáróság előadója a jelentkezővel a kérelemről jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvre állami bélyeget kell ragasztani. Budapest határán belüli halászathoz az állami halászjegyven kívül fővárosi halászati bérletjegyet is kell váltani. Különböző nagyságú haszonbért kell az előljárósági pénztárnál készpénzben lefizetni aszerint, hogy a fél csak horoggal való horgászásra vagy hálóval való halászásra is jogosító bérletjegyet vált. Aki segédmunkással óhajt halászni, minden egyes segédje részére is köteles az állami és városi halászati bérletjegyet kiváltani. A városi bérletjegyekre állami okmánybélyeg is ragasztandó. Úgy az állami, mint a fővárosi halászjegyek csakis egyévi időtartamra, május 1-től a következő év április 30-ig érvényesek.

Halottkiföldelés. Lásd : Exhumálás c. a.

Halotyszállítás külföldre. Külföldre hullát csak kettős koporsóban lehet szállítani. A belső koporsót az elhalálozás helyéhez legközelebb eső halottasházban a Községi Temetkezési Intézet légmentesen lezárja. A szállítás vonaton és gépkocsin történhetik. A vonaton való szállítás esetén a kettős koporsót még egy koporsóvédő faládba is el kell helyezni. Budapesten a külföldre való halotyszállítás esetén az engedélyt a polgármester adja meg. A kérvényt a központi városháza központi iktatójában (I. em. 114. ajtószám alatt) kell beadni. Innen a kérvény azonnal a tisztifőorvosi hivatalba kerül, ahol a vizsgálati díjat előre le kell róni. A tisztifőorvosi hivatal gondoskodik a szállítmány közegészségi vizsgálatáról, s ha a vizsgálat a szállítmányt közegészségi szempontból útbaindíthatónak találja, a halotyszállítási engedély kiadását a tisztiorvos egyidejűleg kieszközli. Gépkocsin való szállításra a halottaknak géperezű járműveken való szállítására engedélyt nyert iparosok jogosítottak, akik minden megtett kilométer után 50—80 fillér díjat számítanak. Vasúton való szállítás esetén a mindenkori vasúti díjszabás irányadó. A szállítási díjon felül meg kell fizetni a kísérők díját és a következő engedélyi díjakat : Tisztifőorvosi vizsgálati díj 13·60 P. Hatósági távirat díja 6— P. Vízumdíj Csehszlovákiába 77·92 P. Ausztriába 118·40 P. Romániába 43— P. Németországba 159— P. Jugoszláviába jugoszláviai alattvalók 22—, idegen alattvalók részére 42— P. (Mindazon országoknak a vízumdíját meg kell fizetni, amelyen a szállítmány keresztülhalad, tehát pl. : Németországba irányuló szállítás esetén meg kell Németország vízumdíján felül még vagy Ausztria, vagy Csehszlovákia vízumdíját is fizetni.) Határátlépési költségek : Csehszlovákiába 20— P, Ausztriába 10—, Romániába 70—, Németországba 100—, Jugoszláviába 80— P. Az okmányok fordítási díja : osztrák vízum esetén 10·40, szerb vízum esetén 4— P. A többi országba irányuló hullaszállítás esetén a fordítás díja bentfoglaltatik a vízumdíjban.

Haszonbéres földek bérbeadását a polgármesteri III. ügyosztály intézi. Haszonbéres földek mezőgazdasági, vagy konyhakerti célokra átlagosan két magyar hold terjedelemben hatévi időtartamra adatnak bérbe, mégpedig minden év szeptember 26. és október 15-e közötti időben nyilvános árverésen. Az árverés a helyszínen történik az erre vonatkozó hirdetményben közölt időpontban, s részletesen körülírt helyen. A bérletet a legtöbbet ígérő árverező nyeri el, aki tartozik a bérleti biztosítékot (a megajánlott évi bér felét), valamint a szerződési és jegyzőkönyvi bélyegilletéket a helyszínen a bérleti szerződés egyidejű aláírásával kifizetni. Az árverés alkalmával kijelölt területet a bérlet ugyanazon év november hó 1-ével használatba veszi.

Haszonállat összeírás. Lásd : Állategészségügyi közigazgatás c. a.

Hatósági díjak. Lásd : Adók és Illetékek c. a.

Hatósági étkeztetésért jelentkezni a lakhely szerint illetékes kerületi előljáráóság népjóléti osztályán lehet. A jelentkezést

követi a népjóléti megbízott által foganatosítandó környezet-tanulmány, amelynek eredményéhez képest — ha a ráutaltság megállapítást nyert — az illető felvétetik a kerületi előjáróság szegénykataszterébe. A szegénykataszterbe való felvétel képezi a hatósági segélyezés alapját, tehát étkeztetésben is csak ezek részesülhetnek. A 2, vagy 4 heti időtartamra érvényes ebédjegyeket a kerületi előjáróságok posta útján kézbesítik az inségeseknek. Az ebédjegyeken annak a főzőhelynek a címe is fel van tüntetve, ahol az ebédjegyet érvényesíteni lehet. A kézhez vett ebédjeggyel legkésőbbben vasárnap délig kell jelentkezni a főzőhelyen, mert különben a következő héten nem részesülhet ebédben.

HATÓSÁGI INSÉGENYHITÓ TEVÉKENYSÉG.

Étkeztetés. A téli hónapokban 100 főzőhely működik, a nyári hónapokban 45—50. Naponta kb. 2—3000 felnőtt fizet a kapott ebédért térítést, és pedig 7 napra 1.60 pengőt, 6 napra 1.20 pengőt, naponként váltva húsos ebédért 48 fillért, hústalan ebédért 24 fillért. A térítésekből befolyó összegek legnagyobb részét jótékonykodó egyesületek és intézmények fizetik be az általuk vásárolt jegyekért, melyeket a hozzájuk forduló inségesek között osztanak szét. Az iskolásgyermekek az iskolaigazgatók és az iskolanővérek javaslata alapján részesülnek inségebédben. Ezek közül mintegy 30% ebédadagoneként 4 fillér térítést fizet, a többi teljesen ingyenes. A felnőttek ingyenebédjegyeit a kerületi előjáróságok szegényügyi nyilvántartójuk alapján küldik el az inségeseknek. Kivételt csak az Országos Stefánia Szövetség gondozásában levő anyák képeznek, akik részére a szövetség adja ki a jegyeket. A rendes főzőhelyeken kívül az elszegényedett középosztálybeliek részére 4 külön főzőhely működik, ahová az ingyenebédjegyeket szintén a kerületi előjáróságok adják ki. Ezeken a főzőhelyeken heti 2 pengőt fizetnek azok, akik ebédjükért térítést kötelesek adni.

Tejosztás. A hatodik hónapban levő terhes és szoptató anyák, valamint a 3 éven aluli csecsemők és kisdedek csekély összegű térítés ellenében $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ liter tejet kapnak. A rászoruló igénylőket az Országos Stefánia Szövetség védőintézetei válogatják ki, ahol a tejsegélyben részesülőeknek 3 hetenként kell a gyermekkel jelentkezni. A tejen kívül az anyatej összetételét legjobban megközelítő tejkészítményeket is kapnak teljesen ingyen azok a csecsemők, akiket anyjuk valamilyen orvos által megállapított ok miatt maga táplálni nem tud.

Ingyenkenyér és élelmiszeresomagoztás. Azok az inségesek, akik vagy egyáltalában nem részesülnek ingyenebédben, vagy annyira inséges helyzetben vannak, hogy nagy családjuk részére még a legszükségesebbet sem tudják nyújtani, a téli hónapokban naponta fél kg kenyeret kapnak. Azok a családok, melyek háztartásukat fenn tudják tartani, de nélkülöznek, időnként 6—8 kg

összszűlyban lisztből, zsírúól, hüvelyesúól, cukorúól álló élelmiszer-csomagot kapnak. Ide tartoznak a jótékonyúági élelmiszer-utalványok is, amelyekben a nagy csaláúdal bíró ínségesek részesúlnék. A jótékonyúági utalványok ellenében az erre kijelölt tejcsarnokok fél liter tejet és 20 dkg kenyeret, a hentesúzletek pedig 5—8 dkg hentesárut és 10 dkg kenyeret adnak ki. Az ingyenkenyér- s élelmiszer-csomagutalványok kiosztása is a kerületi elöljárúóságok útján történik.

Ruhaosztás. A ruhaosztásban az ínségesek gyermekei részesúlnék. A gyermekek számára a ruhaosztást az iskolanővérek útján a Háziipari Foglalkoztatónál levő központi raktár végzi. A ruhák átvételére jogosító utalványokat az iskolaigazgatók javaslata alapján az iskolanővérek vizsgálják felül és adják ki. A gyermekek kapnak fehérműt, felsóruhát, télikabátot, cipőt és harisnyát. Azok a gyermekek, akiknek a cipője még megjavítható, nem kapnak új cipőt, hanem csak cipőjavítást, főleg talpalást.

Tűzelőnyagosztás. A tél beálltával a legínségesebb családok részére a kerületi elöljárúóságok népjóléti osztályai tűzelőszert osztanak ki. Főleg vitéz nagybányai Horthy Miklósné Ófóméltósága akciójából átengedett, továbbá a székesfővárosi Gázművek és egyes szénbányák útján adományozott tűzelőszerek kerülnek kiosztásra.

Hajléktalanok elhelyezése. A hajléktalanúá vált ínséges magánosok elhelyezésére az állandóan müködő menedékhelyek szüknek bizonyultak. Ezért a főváros a rendelkezésére bocsátott kaszárnyákban szükségmenhelyeket tart fóm fókép a téli hónapokban, továbbá hálódíjtérítés ellenében a Magyar Vöröskereszt Egylet által felállított éjjeli menedékhelyeket veszi igénybe. A menedékhelyeken elhelyezett hajléktalanok a hálóhelyen kívül élelmezési segélyben is részesúlnék. Ellátásuk ellenében a munkaképesek kötelesek havonta legalább 10 napot, naponként 6 órát dolgozni, nevezetesen könnyebb természetű útrendezési és kertészeti közmunkát végezni. Míg a szükségmenhelyek csak éjjeli szállást nyújtanak és azokban a hajléktalanok nappal nem tartózkodhatnak, addig a melegedőszobák a téli hónapokban nappal állanak az ínségesek, főleg hajléktalanok rendelkezésére. A melegedőszobákban bárki minden igazolás nélkül jelentkezhettek és naponta kétszer egy-egy adag levest és 10—10 dg kenyeret kaphat. Az önhibájukon kívül kilakoltatott ínséges családok szükséglakásszerű elhelyezésére a főváros magánbérházakban, szoba-konyhas lakásokat bérel, melyekért az elhelyezett családok a főváros szükséglakásos telepein megállapított mértékben használati díjat térítenek meg a fővárosnak.

Háziipari foglalkozás. Az 1924. évben megindított háziipari foglalkoztatást fóképen a középosztályhoz tartozó nőknek ad otthon végezhető varrási munkát. A műhely minden megrendelésről előbb szabványt készít és azután adja ki varrásra. Az intézmény célja, hogy emberséges bérért az otthonában gyermekeit gondozó anya is keresethez jusson.

Hatósági hússzék. A húsvizsgálat alkalmával korlátlan húsfogyasztás alól elvont, illetve feltételes fogyasztásra utalt hússók árusítása a hatósági hússzékben történik, amely a sertésközvágóhídon van (Gubacsi-út). A hatósági hússzékben egyrészt csekélyebb tápláló és élvezeti értékű hússokat, másrészt a párolás folytán a közfogyasztásra alkalmas hússokat árusítják. A hússzékbe utalt hússok árát a közvágóhídak igazgatósága állapítja meg és pedig oly mértékben, hogy az ugyanazon fajú állatok hújának mindenkori árának 70 %-ánál magasabb nem lehet. Csak magánháztartás céljaira egy-egy vásárló részére kiadható maximális mennyiség napi 3 kg. Az eladott árukból befolyt vételárat az adminisztrációs költségek levonása után a közvágóhídak intézősége házipénztára útján számolja el a hús tulajdonosával.

Hatósági közvetítő hatósági felügyelet mellett a vidékről beküldött árukat bizományba köteles átvenni, eladni és a hatóság által megszabott jutalék levonásbavételével közvetlenül a beküldőnek elszámolni.

Hatósági orvosi bizonyítványt a kerületi előjáróság adja ki, részben az egészség, részben a betegség bizonyítására. A bizonyítvány kiállítása végett személyazonosság igazolásával ahhoz a kerületi előjárósághoz kell fordulni, amely kerületben az illető lakik. A kérelemről jegyzőkönyvet vesznek fel és a bizonyítványt a tisztiorvosi vizsgálat után kiadják. A hatósági orvosi bizonyítványhoz 2 P 40 f-es okmány, 1 P 60 f-es városi bélyeg kell, orvosi díj 3 P 20 f, hatósági díj 3 P 20 f. Összesen 10 P 40 fillér. Szegénységi bizonyítvány alapján díjmentes.

Házadómentességet (ideiglenes) az illetékes adókerületi adófelügyelősnél kell kérni az épületnek egészben vagy részben való használatbavételétől számított 30 nap alatt. A kérvényhez csatolni kell a tervrajzot és a lakhatási engedélyt. (Házadóról szóló Hivatalos összeállítás 19. §.) Az 1930. évi 126.000 P. M. sz. rendelet megengedi, hogy azokban a községekben (városokban), ahol az új épületek használatba vételéhez lakhatási engedély, szükséges, a lakhatási engedély iránt benyújtott kérvényt egyúttal házadómentesség engedélyezése iránti kérvénynek kell tekinteni. A házadómentességet tehát külön kérni nem lehet. Az átalakítás címén kért adómentesség iránti kérvényt legalábbis 8 nappal az átalakítási munkálatok megkezdése előtt kell beadni a kiviteli tervekkel és a költségvetéssel Budapesten a kerületi előjáróságnál, más városban a községi előjáróságnál. Az átalakítási munkálatok befejezését legkésőbb 30 nap alatt ugyanitt be kell jelenteni a számlákkal együtt.

Házaláshoz házalókönyvet kell váltani a VII. kerületi előjáróságon. A kérelmező személyesen jelentkezék és igazolja: 1. anyakönyvi kivonattal, hogy legalább 30 éves, 2. illetőségi bizonyítvánnyal, hogy magyar állampolgár, 3. erkölcsi bizonyítvánnyal, hogy büntetve nem volt. Ezenkívül csatolandó a házalási adó befizetését igazoló nyugta, melyet szintén a kerületi előjáróságon kell befizetni. (Budapesten 12 P.) A fővárosban legfeljebb százhetven házalási engedély adható ki. A házalási enge-

délyeket évről-évre újra kell kiadni. Az új kiadásnál elsősorban az előző évben házalási engedéllyel rendelkezőket kell kielégíteni. A megállapított létszámon belül még fennmaradó, vagy bármely okból később megüresedő házalási engedélyeket mindaddig, amíg a házalók ötven százalékáa nem hadigondozott, másnak, mint hadigondozottnak kiadni csak akkor szabad, ha a házalókra vonatkozó jogszabályokban előírt feltételeknek megfelelő hadigondozott nem jelentkezik. A házalási engedélyek megújításáért minden évben január hó 1—31-e között kell az elsőfokú iparhatóságnál jelentkezni. Aki az előző évi engedélyesek közül e határidőn belül nem jelentkezik, annak engedélye megüresedettnek tekintendő. Az engedélyek kiadása ügyében az elsőfokú iparhatóság a közhírtételtől számított tizenöt nap után határoz. A házalási engedélyeket mindig csak a legközelebbi január hó 31-én lejáró érvénnyel lehet kiadni.

Házasság. A házasság, megkötése előtt kihirdetendő. A kihirdetés 18 napig tart. A kihirdetést a házasulandók valamelyikének kérelmeznie kell a lakása szerint illetékes kerületi anyakönyvezetőségnél. A kérelem előadásakor a következő okmányokat kell bemutatni: 1. a vőlegény és menyasszony születési anyakönyvi kivonatát, 2. mindkettőjük részére kiállított legújabb keletű lakbizonylatot. Ezeket az okmányokon kívül esetleg még más okmányok is bemutatandók, a házasulandók körülményeihez képest (pl. ha özvegy — az elhalt házastárs halotti levele, ha elvált — a válóperi ítélet, ha elszakított területen születtek állampolgársági vagy illetőségi, vagy optálási bizonyítvány, külföldi állampolgároknál hazájuk illetékes hatóságának bizonyítványa, hogy itt megkötendő házasságuk hazájuk törvényei szerint akadályokba nem ütközik stb.). A kihirdetés megtörténte után az anyakönyvvezetővel megbeszélte időben megtörténhetik a házasság. A házasságkötéskor a felek két 16 évnél idősebb tanu jelenlétében kötelesek megjelenni.

Házasság kihirdetése alól felmentés. Ha a házasulandók valamely ok miatt a kihirdetési időt nem várhatják meg, a polgármestertől kihirdetés alóli felmentést kérhetnek. E végett a felek Központi Városháza IV. ügyosztályán jelentkezzenek, bemutatva ugyanazokat az okmányokat, melyek a házasságkötéshez szükségesek. Ott jegyzőkönyvet vesznek fel a kérésről és ha korán reggel jelentkeznek, még aznap délben megkapják a felmentést, okmányaikkal együtt. Ezzel aztán az illetékes anyakönyvvezetőhöz mennek a házasság megkötése céljából. A felmentésért a bélyegilleték 7 P 20 fillér és a mellékletre 16—16 f-es állami és városi bélyeg. Szegénységi bizonyítvány alapján díjmentes.

Házassági felmentés fejletlen kor akadályá alól. 18 évnél fiatalabb vőlegény vagy 16 évnél fiatalabb menyasszony, ha házasságot kíván kötni, a fejletlen kor akadályá alól való felmentését kell kérnie. A kérvényt a m. kir. igazságügyminisztériumhoz (Budapest, V., Markó-u. 16. sz.) kell címezni, az alábbi okmányok csatolásával: 1. születési anyakönyvi kivonat, 2. a kerületi előljáráson kiállítandó hatósági orvosi bizonyítvány,

3. szülői (árvánál árvaszéki) beleegyezés a házassághoz. Ha a vőlegény és a menyasszony is a fenti kornál fiatalabb, a felmentést közös kérvényben is kérhetik, ez esetben mindkettő fenti okmányai csatolandók. A felmentés kiállításí díja 2 P, ezenkívül a kérvényre 3 P 20 f-es, a mellékletre 16—16 f-es okmánybélyeget kell tenni. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén díjmentes.

Házassági várákozási idő alól felmentés. Ha a nő előbbi házasságának megszűnésétől számított 10 hónapon belül kíván újból házasságot kötni, a várákozási idő alól való felmentésért kell folyamodnia. A kérvényt a m. kir. igazságügyminisztériumhoz (Budapest, V., Markó-u. 16. sz.) kell címezni, az alábbi okmányok csatolásával): 1. özvegy nőnél (az engedélyt csak 3½ hónappal férje halála után kérheti) az elhalt férj halotti anyakönyvi kivonatát, elvált nőnél a válóperi ítéletet és az ennek jogerősségét kimondó végzést, 2. a kerületi előjáróságokon kiváltandó hatósági orvosi bizonyítványt, (elvált nőnél a jogerős ítélet utánról keltezve), mely igazolja, hogy a nő nincs terhes állapotban (ha a nő teherben van s a vőlegény az anyakönyvvezető előtt jegyzőkönyvileg elismeri, hogy a nő tőle van teherben, a felmentés ebben az esetben is megadható), 3. esetleg az állampolgárság igazolását. A felmentés kiállításí díja 2 P, ezenkívül a kérvényre 3 P 20 f-es, a mellékletekre 16—16 f-es okmánybélyeget kell tenni. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén díjmentes.

Házasságonkívül született (törvénytelen) gyermekek védelme. A házasságonkívül született gyermek nem vészerinti atyjának, hanem anyjának nevét viseli. A törvénytelen születés jogi és erkölcsi hátrányainak utólagos megszüntetése vagy lehető enyhítése céljából s általában a törvénytelen gyermekek jogvédelme érdekében az árvaszék a következő intézkedéseket teheti: a) kezdeményezi és elősegíti a gyermeknek a szülők utólagos házasságkötése útján való törvényesítését, vagy kormányszói kegyelemmel való törvényesítését vagy örökbefogadását; b) a gyermeknek természetes apjával fennálló tartási igényét, elsősorban egységileg igyekszik biztosítani, ha pedig erre mód nincs, akkor a peres úton való biztosítását szorgalmazza. Minden Budapesten született házasságonkívüli gyermek születéséről az anyakönyvvezetőség értesítést küld az árvaszékhez s az árvaszék minden Budapesten házasságonkívül szülő anyát az Országos Stefánia Szövetség védőnői útján a szülőintézetben vagy lakásukon jegyzőkönyvileg meghallgattat. Az árvaszék a nagykorú anyákat, ha csak nem külföldi állampolgárok, t. és t. gyámi tisztükben megerősíti, őket jogaikról és kötelességeikről tájékoztatja, a kiskorú anyák gyermeke részére pedig rendszerint a hivatásos gyámot rendeli ki gyámul. Az árvaszék ugyancsak hivatalból ellenőrzi, hogy az anya vagy a gyám biztosítja-e a természetes atyával szemben a gyermektartási igényét. Ha a természetes anyával egység jön létre és az megfelel a gyermek érdekének, az árvaszék jóváhagyja, ellenkező esetben a jóvá-

hagyást megtagadja és a gyámot a tartásdíjnak per útján való biztosítására utasítja. Az anya, mint t. és t. gyám tetszésszerint választhat ügyvédet, ha azonban ismerős ügyvédje nincs, akkor a gyermekvédelmi osztálynál szóval előterjeszhető kérelmére s az általa kiállított meghatalmazás alapján, az árvaszék kiadja az ügyet perlésre az erre vállalkozott ügyvédek egyikének. Ha az árvaszék a törvénytelen gyermekek ügyében hivatalból bárminő okból nem intézkedett, akár az anya, akár a rokonok vagy idegenek is kérhetik az intézkedést a gyermekvédelmi osztályban (IV., Központi Városháza, III. pav. II.), ahol egyébként gyermekvédelmi ügyekben útbaigazítást kaphatnak.

Házasulandó külföldi állampolgároknak felmentés. Ha külföldi állampolgár (Magyarországtól elszakított területen született is, ha nem optált) hazájának illetékes hatóságától nem tud felmutatni olyan bizonyítványt, amely szerint Magyarországon megköthető házassága hazájának törvényei szerint akadályba nem ütközik, akkor e bizonyítvány felmutatásának kötelezettsége alóli felmentését kell kérnie. A kérvényt a m. kir. Igazságügy-minisztériumhoz (Budapest. V., Markó-u. 16. sz.) kell címezni. A kérvényhez csatolandó úgy a menyasszonynak, mint a vőlegénynek mindazok az okmányai, melyek a házasság kihirdetéséhez szükségesek, valamint állampolgárságukat igazoló valamennyi okmány. Ha a házasulandók mindketten idegen állampolgárok, a felmentést közös kérvényben kérjék. A megkapott felmentéssel és a visszakapott okmányokkal ezután kérelmezendő a kihirdetés alóli felmentés, illetve a házassági kihirdetés az illetékes anyakönyvvezetőségnél. A felmentés kiállítás díja 2 P, ezenkívül a kérvényre 3 P 20 f-es, a mellékletekre 16—16 f-es okmánybélyeget kell tenni. Mindkét fél szegénységi bizonyítványa csatolása esetén díjmentes.

Házbéckrajcár. Lásd: Adók c. a.

Házicsatornák bekötését az illetékes kerületi előljáráshoz címzett helyszínrajzvázlattal ellátott beadványban kell kérelmezni. A vázlatterv előzőleg a bekötés helyének és a csatorna anyagának megállapítása végett a polgármesteri II. ügyosztálynál bemutatandó. A bekötéshez szükséges biztosítékot a kerületi előljáráóság állapítja meg. A bekötés mélységére és módjára nézve a városközi csatornaépítési ügyosztály ad részletes felvilágosítást. Az engedélyt a kerületi előljáráóság adja meg és határozata ellen nem lehet fellebbezéssel élni.

Háziipari foglalkoztatás. Lásd: Hatósági inségenyhítő tevékenység c. a.

Házinyomda. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Házzámok megállapítása érdekében: Bélyegköteles beadvány 2 P állami okmánybélyeg, intézendő a polgármesteri III. ügyosztályhoz. Okmányokra szükség nincs. A házzámozási kérvények elintézése díjtalan, kivéve a házzámozás megállapítása, mely után 15 pengő mérnöki eljárási díj fizetendő a székesfőváros központi pénztárába. A házzámozási kérvények

elintézése határozattal történik, amit egyúttal az összes érdekelt hatóságoknak is megküldenek. A házsámozást szabályozó határozatok: 34.331/1880. tan. sz., 12.622/1876. tan. sz., 1114/1878. mh.—7805/1878. tan. sz. A házsámozási határozatok ellen felbbezésnek helye nincs.

Háztartási alkalmazottakat a gazda tartozik 24 órán belül a kerületi rendőrőrszobán a Bejelentő lappal bejelenteni, illetve eltávolítását a Kijelentő lappal kijelenteni. A rendőrőrszobáknál beadott bejelentő-, illetve kijelentő lapokon levő szelvényt lebélyegezve, a bejelentés igazolásául a félnek visszaadják.

Háztartási iskola. Lásd: Iskolák c. a.

Helyfoglalási engedély. Aki az utcán vagy piacon akár élelmszert, akár iparcikket óhajt árusítani, annak helyfoglalási engedélyt kell kérni, attól a kerületi elöljáróságtól, melynek területén árusítani kíván. A kérvényhez csatolni kell az iparigazolványt vagy iparendedélyt. Budapesten a járva-keelve árusítás tilos. A kérvényre 1 P 60 f-es okmány, 1 P 60-es városi bélyeget kell tenni (mellékletekre 16—16 f-es állami és városi bélyeget). Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén bélyegmentes. Az engedélyt elsősorban hadirokkantak, hadiözvegyek kapják. Lásd még: Járdafoglalások c. a.

Helyhatósági bizonyítványokat a VIII. ker. elöljáróság különböző ügyekben állít ki. Olyan körülmények igazolását, melyet a kerületi elöljáróság hivatalból nem tud megállapítani, két tanu személys megjelenése, illetve egybehangzó vallomása alapján kell kérni. Ha a kérelmező jövedelme a szokásos napszámbért nem haladja meg, a bizonyítvány illetékmentes, ellenesetben 6'20 P illeték rovandó le. Minden bizonyítványt csakis előzetes vizsgálat alapján lehet kiadni, illetve annak kiadását indokolatlan esetben a kerületi elöljáróság megtagadja. Házasságbontó peres ügyekben a következő helyhatósági bizonyítványokat állítja ki a kerületi elöljáróság: 1. A különváltan élésre vonatkozó bizonyítvány. 2. Bizonyítvány arról, hogy a házastársak a házassági életközösséget bírői felszólítás dacára sem állították helyre. Bizonyítványt mindenki csak saját céljaira kérhet. A kérelemről az elöljáróságon jegyzőkönyvet vesznek fel, 2 P 40 f-es okmány-, 1 P 60 f-es városi bélyeg és 4 P hatósági díj szükséges hozzá. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén, bélyeg- és díjmentes. Annak igazolására szóló helyhatósági bizonyítványt, hogy valaki politikai jogainak gyakorlásától fel-függesztve és hivatalvesztésre ítélve nincs, a székesfőváros polgármesteri IV. ügyosztály állít ki.

Helyiséghasználati engedélyek a kerületi elöljáróságon kérelmezendők. Mozgófényképbemutató helyiségek, filmfelvételi és filmraktárhelyiségek, garázsok, mutatóványos előadásokkal kapcsolatos mulatóhelyiségek és egyéb termek, ideiglenes izraelita imaházak, tömeges forgalomra szánt kiállítási és gyűléstermek, tűzveszélyes áruházak, műhelyek és telepek állandóan a kerületi tűzrendészeti bizottság felügyelete alatt állanak. Minden ilyen célra használandó helyiség a tényleges igénybevétel előtt tűzren-

dészeti szempontból felülvizsgálandó s a kerületi előjáróságnak, mint elsőfokú tűzrendészeti hatóságnak írásbeli engedélyével vehető igénybe. A tűzrendészeti felülvizsgálatot a használatba-vevő írásban tartozik kérelmezni s a kérvényt a mindenkori ingatlantulajdonossal is láttamoztatnia kell. A kérvényre a ker. mérnök vezet rá a fizetendő hatósági díjat, bizottsági költségeket, melyek a kérvény felbélyegzése és iktatása után a kerületi pénztárnál fizetendők be. Minden, előadásokra és nagyobb tömeg befogadására szolgáló helyiségről méretezett, legalább 1:50 arányú rajz készítenőd, amelyen az előadóhely, a székek elhelyezése s a közlekedésre szánt utak, kijáratok méretezve, pontosan feltüntetendők. Amennyiben az előadóhely is nagyobb megterheléssel jár, arról szerkezeti részletrajzok is mellékelendők. A helyiségek és azok berendezései a kerületi tűzrendészeti bizottság által vizsgálatnak felül s annak javaslata alapján az előjáróság írásban adja meg az engedélyt.

Helypénzdijszabás és egyéb díjak a vásárcsarnokokban, zártvásárokon, az Élelmiszernagyvásártelepen és a Teleki-téri élelmiszerpiacon. — I. Áruhelypénzek.

	I.		II.		III.		Árunemre való tekintet nélkül	
	helypénzosztályba tartozó árúk után m ² -ként							
	p e n g ő						hóra	napra
	hóra	napra	hóra	napra	hóra	napra	hóra	napra
1. a Vámház-körúti, Rakóczi-téri, Klauzál-téri, Hunyadi-téri, Hold-utcai és Belvárosi (városházi) kerületi (detail) vásárcsarnokokban	9:00	0:50	6:00	0:30	3:60	0:16	—	—
2. a Batthyány-téri vásárcsarnokban, az Óbudai-és Vörösmartyi zártvásárokon	4:80	{0:16 {0:50 ¹	4:20	{0:16 {0:30 ¹	3:00	0:16	—	—
3. a Garay-téri zártvásáron	6:00	{0:20 ² {0:40 ²	4:20	{0:14 ² {0:24 ²	3:00	{0:10 ² {0:14 ²	—	—
4. a Széna-téri zártvásáron	—	—	—	—	—	—	4:80	0:16
5. az Élelmiszernagyvásártelepen a földszinten és karzaton	—	—	—	—	—	—	4:20	0:16
az Élelmiszernagyvásártelepen az előbaromfi vásáron	—	—	—	—	—	—	3:60	0:12
az Élelmiszernagyvásártelepen az alsorsori áruhelyeken	—	—	—	—	—	—	3:00	0:12
6. a Teleki-téri élelmiszerpiacon: a) állandó bódéval vagy sátorral elfoglalt területért	—	—	—	—	—	—	2:40	0:08
b) a földönlévő áruhelyért ideiglenes állvánnyal vagy sátorral elfoglalt területért	—	—	—	—	—	—	—	0:10 ⁴

¹ Csak a VI. sz. Batthyány-téri vásárcsarnokban. — ² Állandó bérlőknel. —

³ Futóárúsnoknál, (batyusoknál) de legkevesebb 30, illetve 20 f. — ⁴ De legkevesebb 16 f.

Az I. helypénzosztályba a következő áruk tartoznak: Hús, húsneműek, kolbásfélék (bárminő állapotban), vad- és vadhús, húskonzervek (bárminő állapotban), élőmalac 10 kg élősúlyig, élő- és tisztítottbaromfi, baromfi-aprólék, édesvízi és tengeri halak jegelt és konzervált állapotban, rákok és puhányok (bárminő állapotban), kaviár, cukorkák, csokoládé, cukrozott (kandírozott) befőtt-gyümölcs és gyümölcsíz, mustár, konzervált zöldségfélék, friss és szárított gomba, etiquettírozott (vignettás) palackborok és házi pálinka (kizárólag termelőktől), élő-, levágott és művirág, ezekből való készítmények, csokrok, koszorúk, virágkötészeti dísz tárgyak és egyéb ilyen cikkek, ásványvizek, háztartási cikkek és konyhaszerek. A II. helypénzosztályba a következő áruk tartoznak: Gyümölcs (és pedig belföldi és déli-gyümölcs), belföldi fűszer, mák, ecet, szalonna és sertézsír, tőpörtyű, csótészta (makaróni), méz, tejszín, vaj, sajt, állati zsigerék, sütőipari cikkek: úgymint péksütemény, levestészta, tarhonya, élesztő stb., malomipari cikkek: úgymint dara, kása, liszt stb., növényi és műzsírok (margarin), madár- és baromfi-eledel. A III. helypénzosztályba a következő áruk tartoznak: Tojás, tej, tejfel, túró, zöldség és zöldségfélék, zöld tengeri, paradicsom befőzve, savanyított uborka, káposzta, paprika és fehérrépa, házi- és pékkenyér, száraz péksütemény, száraz és szárított hüvelyesfőzelék. A Vámház-körúti és Batthyány-téri vásárcsarnokok karzatán levő áruhelyekért állandó árusoknál a fenti díjtételek fele fizetendő. A Vámház-körúti és Hunyady-téri vásárcsarnokok pincéiben a havibérlők ugyanazt a helypénzt fizetik, mint a földszinti árusok. Gyümölcs, gomba vagy békacomb árusítással is foglalkozó zöldség- és főzelékárusok csak ezekkel a II., illetve I. helypénzosztályba tartozó árukkal elfoglalt terület után fizetik havibérben a magasabb helypénzt és nem egész áruhelyük után. A Batthyány-téri, Óbudai, Vérmezői és Garay-téri vásárcsarnokokban, illetőleg zárt vásárokon, a szabad területen árusító iparcikkárusok helypénze m²-ként és naponként 10 fillér, de az egyalkalommal fizetett díj 16 fillérnél kevesebb nem lehet. **II. Pince- és rakhelypénzek:** az összes vásárcsarnokokban és zártvásárokon m²-ként nyílt rakhelyen egy óra P 1·20, egy napra P —·06; elzárható rekeszekben egy óra P 1·80, egy napra P —·06. **III. Hűtődíj:** a Vámház-körúti vásárcsarnokban és a Nagyvásártelepen 1m²- hűtőkamraterület nyílt helyen vagy elzárható rekeszben egy hónapra 16.— P, egy napra P —·70; 1 hűsógas 1 napra P —·40. Az Óbudai, a Vérmezői és a Garay-téri zártvásárokon m²-ként egy hónapra P 25.—, egy napra P —·84. A Vámház-körúti vásárcsarnokban és a Nagyvásártelepen a hűtő rendkívüli használatáért 10 perccenként P 2.— hűtő nyitási díj fizetendő (90.108/1927. VIII. tan.) **IV. Halmedencék vízhasználati díja:** az árusítóhelyeken felszerelt minden víznyomókészülék után darabonként egy hónapra P 48.—, egy napra P 2.—. A haltároló medencékben, a pincékben m²-ként egy hónapra P 24.—, egy napra P 1.—. **V. Kézi-koesik:** Taligák, targoncák után darabonként egy hónapra P 2·50

VI. Mérlegdíj: a hatósági mérlegek használatáért minden megkezdett 100 kg után P —·04. Üres vagy lófogatú kocsiórt és gépkocsiórt P —·04. A rakodói hídmérlegdíj az eddigi 100 kg-kénti 4 fillér helyett 2 fillér, mégpedig akként, hogy ezen díjtétel a hordárkocsik mérlegelésénél 20 fillérnél több, a szekérkocsik mérlegelésénél pedig 20 fillérnél kevesebb és 1 pengőnél több nem lehet. (168.968/1929—VIII.) **VI. Kocsiról való árusításért:** a Nagyvásártelepen egylovas kocsó után egy napra P —·60, kétlovas kocsó után egy napra P —·90; gépkocsiórt egy napra P 2—, gépkocsó pótkocsójáért egy napra P 1—.

Az Óbudai zártvásáron (aprított faárusítás) egylovas kocsó után egy napra P —·70, kétlovas kocsó vagy gépkocsó után egy napra P 1—.

VIII. Kikötési díj: a Nagyvásártelep nagykikötőjében és dereglyekikötőjében (rakparton) megrakott vízijárművekért darabonként, egy napra P —·40, üres vízijárművekért, ha 10 méternél rövidebb, egy napra P —·20, üres vízijárművekért, ha 10 méternél hosszabb, egy napra P —·30, a kikötőben dangovázó dereglyék kikötődíja egy napra P —·30. A nagy Dunaágon levő kikötőben a gőzhajók kikötődíjmentesek.

IX. Országos borvásárok: a Várház-körúti vásárcsarnok pincéjében tartott borvásárokra hozott borok, házipálinka és szesz minden hektoliterje után 14 napra 20 fillér.

X. Irodahelyiségek helypénze: az Élelmisznagyvásártelepen m²-kint és évenként P 25—.

XI. Fűtés: az Élelmisznagyvásártelep irodahelyiségeiben m²-kint és évenként P 5—.

A Vérmezői és Garay-téri zártvásárokon a virágárusok fülkéiben egy fülke egy napra —·25.

XII. Kutya és kisállatok vásárján: a Belvárosi fedettvásár udvarán eladható élőállatok: kutyák, galambok, tengerimalacok, tenyésztett és exotikus madarak, házinyulak, majmok, madárétek: hangyatojás, kukacok után m²-kint, egy napra P —·12.

XIII. A Várház-körúti vásárcsarnok munkásöltözőjében egy szekrény használati díja havonként (a munkaadó fizeti) P —·30.

XIV. Villamosáram használati díja: 25—40 gyertyafényű fémszálas lámpa után április—szeptember hónapokban árusítóhelyen, a pincében és jégszekrényben, egy hónapra P 2·40, egy napra P —·08. 25—40 gyertyafényű fémszálas lámpa után október—március hónapokban árusítóhelyeken, a pincében és jégszekrényekben egy hónapra P 4—, egy napra P —·14. A National kasszák után egész évben egy hónapra P 4—, egy napra P —·14. Árammérőóra szerint fizetendő villanyáram hektowattónként P —·06.

XV. Melegvíz: a Várház-körúti vásárcsarnok gépházából 1 veder P —·06.

XVI. Pótdíjak: Előnyös helyek (főútvonalmenti helyek 2 méter mélységig) a Várház-körúti, a Rákóczi-téri, a Klauzál-téri, a Hunyadi-téri, a Hold-utcai, a Batthyány-téri vásárcsarnokokban és a Belvárosi fedettvásárban 50% pótdíjat fizetnek.

Helypénzek. Budapest székesfőváros a piacokon és egyéb közterületeken, továbbá a búcsúkon, országos és hetivásárokon, valamint egyes népünnepélyeken is helyet foglaló árusoktól a 953/1925. kgy. számú fővárosi szabályren-

delet alapján helypénzt szed. Lásd még: Javadalmi intézőség c. a.

Hímlőoltás. Minden gyermek védhímlőoltása első életében és újraoltása 12 éves korában hatóságilag kötelező. A kerületi előljáróságok minden évben falragaszok útján közlik a közön-séggel, hol és mely napokon történik az oltás? Az oltás ingyenes. Gyakorló orvos is végezheti az oltást, de ennek megtörténtéről szóló igazolást az oltást végző kerületi orvosnak be kell mutatni Aki gyermekét vagy gyámoltját beoltatni elmulasztja, pénz-bírsággal sújtható kihágást követ el.

Hirdetés közterületen csak a főváros engedélyével alkalmazható. Plakáthirdetések a székesfőváros területén, kizárólag a Hirdető Vállalat útján tehetőek közzé. Ebből a célból cca 700 drb nagy hirdető oszlop, 1000 drb kis oszlop, 1200 drb favédőrács és 20.000 m² hirdetőtábla áll a főváros területén rendelkezésre. A hirdetések a Hirdető Vállalat hivatalos helyiségeiben, IV. ker., Kamermayer Károly-u. 5., I. em. és Károly király-út 28., földsz. alatt egész nap feladhatók. Elhelyezés és díjszabás szempontjából kétféle hirdetési mód van, oszlop- és táblahirdetés. A hirdető-fél tartozik minden ábrával ellátott plakátot kiragasztás előtt a polgármesteri IV. ügyosztálynál bemutatni. A plakáton a felelős kiadó és a nyomda cége feltüntetendő.

HIRDETÉSEK DIJSZABÁSA.

Plakátok.

I.

Tudomány, irodalom, művészet, hazafias és közművelődési egye-sületek, amatőr sportcélokat, továbbá az ipar és kereskedelem céljait szolgáló hirdetések térdíja.

Oszlophirdetések térdíja
100 darabonként :

Táblahirdetések térdíja
100 darabonként :

Napok száma	1/4 ív 37×47	1/2 ív 48×63	1/1 ív 63×95	Napok száma	1/4 ív 32×47	1/2 ív 48×63	1/1 ív 63×95
1—10	10.—	20.—	40.—	1—10	3.—	6.—	12.—
1—15	12.50	25.—	50.—	1—15	3.75	7.50	15.—
1—20	15.—	30.—	60.—	1—20	4.50	9.—	18.—
1—30	20.—	40.—	80.—	1—30	6.—	12.—	24.—

II.

Mozgóképszínházak, vendéglők, éttermek, szállodák céljait szolgáló hirdetések térdíjai.

Oszlophirdetések térdíja
100 darabonként :

Táblahirdetések térdíja
100 darabonként :

Napok száma	$\frac{1}{4}$ ív 32×47	$\frac{1}{2}$ ív 48×63	$\frac{1}{1}$ ív 63×95	$\frac{2}{1}$ ív 95×126	Napok száma	$\frac{1}{4}$ ív 32×47	$\frac{1}{2}$ ív 48×63	$\frac{1}{1}$ ív 63×95	$\frac{2}{1}$ ív 95×126
1-10	20.—	40.—	80.—	160.—	1-10	6.—	12.—	24.—	48.—
1-15	25.—	50.—	100.—	200.—	1-15	7.50	15.—	30.—	60.—
1-20	30.—	60.—	120.—	240.—	1-20	9.—	18.—	36.—	72.—
1-30	40.—	80.—	160.—	320.—	1-30	12.—	24.—	48.—	96.—

III.

Mulatóhelyek, látványos és zenés szórakozóhelyek és egyéb célokat szolgáló hirdetések, valamint külföldön készült plakátok térdíja.

Oszlophirdetések térdíja
100 darabonként :

Táblahirdetések térdíja
100 darabonként :

Napok száma	$\frac{1}{4}$ ív 32×47	$\frac{1}{2}$ ív 46×63	$\frac{1}{1}$ ív 63×95	$\frac{2}{1}$ ív 95×135	$\frac{3}{1}$ ív 95×189	Napok száma	$\frac{1}{4}$ ív 32×47	$\frac{1}{2}$ ív 48×63	$\frac{1}{1}$ ív 63×95	$\frac{2}{1}$ ív 95×126	$\frac{3}{1}$ ív 95×189
1-10	30.—	60.—	120.—	240.—	360.—	1-10	9.—	18.—	36.—	72.—	108.—
1-15	37.50	75.—	150.—	300.—	450.—	1-15	11.75	23.50	47.—	94.—	141.—
1-20	45.—	90.—	180.—	360.—	540.—	1-20	13.50	27.—	54.—	108.—	162.—
1-30	60.—	120.—	240.—	480.—	720.—	1-30	18.—	36.—	72.—	144.—	216.—

IV.

V.

Kiragasztási díjak 100 drb-ként
oszlopra és táblára :

Kiragasztási díjak falakon el-
helyezett 100 drb hirdetés után :

100 drb.	$\frac{1}{4}$ ív	$\frac{1}{2}$ ív	$\frac{1}{1}$ ív	$\frac{2}{1}$ ív	$\frac{3}{1}$ ív	100 drb.	$\frac{1}{4}$ ív	$\frac{1}{2}$ ív	$\frac{1}{1}$ ív	$\frac{2}{1}$ ív	$\frac{3}{1}$ ív
	5.—	10.—	18.—	30.—	40.—		7.50	15.—	27.—	45.—	70.—
						Külön munkadíjjal	10.—	20.—	36.—	60.—	80.—

A transzparens oszlopok díjszabása a következő: Nagy oszlopok. Egy teljes oszlop, 18 egyíves és 6 félíves felület egy évre 1600— P-től 2200— P-ig. Egy teljes oszlop 18 darab egyíves, a 6 drb félíves nélkül egy évre 1400— P-től 2000— P-ig minősítés szerint. Havi bérlet esetén az évi bér 10%-a fizetendő. Egy oszlop 6 drb félíves alsó felülete havi 30— P. Több félíves oszlopgyűrű bérbevétele esetén a kistípusú oszlopok tarifája mértékadó.

Felület bérletnél:

1 íves felület	1 óra	$\frac{1}{4}$ évre	$\frac{1}{2}$ évre	$\frac{3}{4}$ évre	1 évre
	• P	P	P	P	P
1	15.—	42.—	82.—	116.—	150.—
2	22.—	62.—	120.—	170.—	220.—
5	52.—	147.—	285.—	400.—	520.—
6	60.—	170.—	330.—	465.—	600.—
12	90.—	252.—	487.—	694.—	900.—
25	150.—	425.—	825.—	1162.—	1500.—
50	262.—	737.—	1425.—	2025.—	2625.—
100	520.—	1463.—	2860.—	4000.—	5200.—

K i s o s z l o p o k. Egy teljes kisoszlop, 14 drb félíves felület évi bére 400— P-től 900— P-ig, minősítés szerint. Havi bérlet esetén az évi bér 10%-a fizetendő.

Felület bérletnél:

$\frac{1}{2}$ íves felület	1 óra	$\frac{1}{4}$ évre	$\frac{1}{2}$ évre	$\frac{3}{4}$ évre	1 évre
	P	P	P	P	P
1	7.50	21.—	41.—	58.—	75.—
4	25.—	72.—	142.—	200.—	260.—
10	60.—	170.—	330.—	465.—	600.—
15	72.—	204.—	396.—	558.—	720.—
25	90.—	252.—	487.—	694.—	900.—
50	150.—	425.—	825.—	1162.—	1500.—
100	262.—	737.—	1425.—	2025.—	2625.—

A díjak havonta, illetve negyedévenként előre fizetendők.

Háromszögletű gázreklámlámpák és nappal világító reklámpajzsok. A gázreklámlámpák az alkony beálltától éjjel 11 óráig világítanak. A hirdetőfelet a hirdetési díjon kívül csak az üveg festési költsége terheli. Egy lámpa évi díja világítási költséggel

és karbantartással, valamint biztosítással együtt a felszerelés helyének forgalmához képest 190.— P-től 225.— P-ig terjed. A reklámpajzs speciális üvegből készült két oldalú hirdetőberendezés, amely a nappali fény visszaverésével igen intenzíven világítja meg a belhelyezett reklámot. A hirdetés képének vagy szövegének két üvegre való festése, valamint a berendezés felszerelése és biztosítása a Hirdető Vállalat költségén történik. Egy reklámpajzs évi bére 150.— P.

A **reklámpad** az utcai hirdetés legolcsóbb módja, mely izléses kivitelével feltétlenül magára vonja a járókelő közönség figyelmét. A hirdetés szövege két példányban bádoglemezre festve, vagy dukkózva kerül a pad támláján elhelyezésre. Jelenleg is 1200 darab hirdető pad van közterületen felállítva. Egy hirdetőpad évi bére a felállítás helyének forgalmához képest 84.— P-től kezdődik.

A **hirdetéses favédőrácsok** kétféle típusa használatos állandó jellegű hirdetések közzétételére, éspedig négyszögletes festett rácsok, valamint háromszögletes kirakatos rácsok formájában. Négyszögletes festett favédőrács bérlete esetén a rácsot a Hirdető Vállalat bocsátja a hirdetőfél rendelkezésére, megfestés céljából. A kirakatos favédőrácsot egységes kivitelben a hirdetőfél tartozik elkészíteni és a hirdető vállalatnak átadni. A négyszögletes festett favédőrács évi bérleti díja 120.— P, a háromszögletes kirakatos favédőrács évi bérleti díja pedig 200.— P.

Az **idegen ingatlanon elhelyezett hirdetés** szokásos formái: tűzfalakra való közvetlen festés, tűzfalakra felerősített reklámtáblák, villamos várócsarnokokon, árubódékon elhelyezett hirdetések és a tetőreklámok különféle fajai. Ezeknek a hirdetéseknek felszereléséhez a Hirdető Vállalat engedélyét minden esetben előre meg kell szerezni. Amennyiben földszinti soron a fal síkjában alkalmazni kívánt cég-, címtábla, vagy hirdetés hossza az 5 m-t, magassága az 1,5 m-t, vagy kiugrása a 15 cm-t meghaladja, úgy a Hirdető Vállalat hozzájárulásán kívül az illetékes építési hatóság engedélye is beszerzendő. Ilyenkor a kérvény kapcsán be kell a tervrajzot és a kivitel módjának pontos leírását is mutatni. A hirdetésnek valamely harmadik személy tulajdonát képező ingatlanra való felfestéséhez az ingatlan tulajdonosának írásbeli hozzájárulása is beszerzendő és bemutatandó. A szóban lévő hirdetések engedelmi díjai a következők: Magánterületen elhelyezett, nem világított hirdetések díja megkezdett négyzetméterenként évi 5.—, ugyanaz városi területen négyzetméterenként évi 8.—, árubódékon alkalmazott hirdetések m²-e évi 12.—, kirakatszekrények engedelmi díja m²-ként évi 12.—, villamos vasutak várócsarnokainak oldalán alkalmazott táblák engedelmi díja évente és négyzetméterenként 32.—, villamos vasutak várócsarnokainak tetőzetén alkalmazott táblák engedelmi díja négyzetméterenként évi 50.— P. A fenti kategóriákba tartozó világított táblák díját a székesfőváros polgármestere esetről-esetre állapítja meg.

Aszfalthirdetések a főbb útvonalakon legfeljebb 100×50 cm nagyságban és egymástól legalább 150 m távolságban festhetők fel könnyen eltávolítható módon a járdára. A festés, valamint az eltávolítás költsége a hirdető felet terheli. Az eltávolítás biztosítására 200— pengő óvadék fizetendő le. A festés csak az éjjeli órákban végezhető és annak a városépészeti szempontokat mindenben ki kell elégítenie. Műemlékek közelében, hidakon, parkokban, kapuk aljában, konkurrens cégek elé, vagy közvetlen a házfalak mellé festeni nem szabad. A tervbe vett ilyen hirdetés engedélyét a Hirdető Vállalatnál kell kiváltani. Az aszfalthirdetések engedelmi díja az egész főváros területén egy hétre 300— pengő.

A telefonfülkéken kiadható hirdető felületek díjszabása.

I. Külső hirdetések: a) 1 fejezet (amely 4 drb 22×60 cm méretű transzparens táblából áll) bérleti díja évi 200—, 10 fejezet bérleti díja évi 2000—, 25 fejezet bérleti díja évi 4200—, 50 fejezet bérleti díja évi 7000— pengő; b) 1 eresz alj (amely 4 drb világítható 24×62 cm méretű, transzparens táblából áll) évi díja 175—, 10 eresz alj bérleti díja évi 1600—, 25 eresz alj bérleti díja évi 3500—, 50 eresz alj bérleti díja évi 5600— pengő; c) 2 üvegfelület (egy-egy jobb- és baloldalon, egyenként circa 62×130 cm hirdető felülettel) együttes bérleti díja évi 175—, 10 pár üvegfelület bérleti díja évi 1600—, 25 pár üvegfelület bérleti díja évi 3500—, 50 pár üvegfelület bérleti díja évi 5600— pengő; d) 1 lábazati hirdetés (amely 4 drb festett, 65×65 cm méretű hirdető felületből áll) bérleti díja évi 84—, 10 lábazati hirdetés bérleti díja évi 700—, 25 lábazati hirdetés bérleti díja évi 1400—, 50 lábazati hirdetés bérleti díja évi 2400— pengő; e) 1 külső hátfal hirdetés (140×62 cm festett hirdető felülettel) bérleti díja évi 168—, 10 külső hátfal hirdetés bérleti díja évi 1400—, 25 külső hátfal hirdetés bérleti díja évi 2800—, 50 külső hátfal hirdetés bérleti díja évi 4900— pengő. Vitrinek létesítése esetén az átalakítási költségek a hirdető felet terhelik. II. Belső hirdetések: a) 1 drb plakáthirdetés (a fülkék belsejében, üvegkeret alatt 18×24 cm nagyságban) évi bérleti díja 18—, 10 drb plakáthirdetés évi bérleti díja 160—, 25 drb plakáthirdetés évi bérleti díja 350—, 50 drb plakáthirdetés évi bérleti díja 560— pengő. Havi feladás esetén az évi bér 10%-a fizetendő. III. 1 fülké összes hirdető felületeinek bérlése esetén a bérleti díj évi 700— pengő, 10 fülké bérlése esetén 10% kedvezmény.

Röplapoztatás. A röplapok megtervezésénél figyelemmel kell lenni arra a körülményre, hogy az engedelmi alapidíj 24×32 cm nagyságú nyomtatványok után van megállapítva és amennyiben a kiosztásra kerülő nyomtatvány ennél nagyobb lenne, a díj kétszerese fizetendő. Oly röplapok, amelyekre ábra vagy kép van, az engedélyezési eljárás előtt a polgármesteri IV. ügyosztálynál mutatandók be. Az osztogatási engedély a székesfőváros egész területére vonatkozik az egyetemek és pályaudvarok, valamint a városháza és a konkurrens cégek üzlete előtti területek

kivételével. A röplaposztogatás engedelmi díja emberenként és naptári naponként 16.— pengő. Havonta 10 engedély váltása esetén 8, 15 engedély váltása esetén 12, végül 30 engedély váltása esetén 15 engedély díja fizetendő le a Hirdető Vállalat pénztáránál.

A táblahordozás reklámnak gyakorlásához a budapesti m. kir. államrendőrség közigazgatási osztályának (Veres Pálné-utca 24.), valamint a Hirdető Vállalatnak az engedélye szükséges. A rendőrségi engedélyt a Hirdető Vállalat által díjtalanul rendelkezésre bocsátott nyomtatványon kell kérni. A rendőrség az engedélyt azonnal, díjtalanul adja ki. Ennek a hozzájárulásnak ellenében szerezhető azután meg a Hirdető Vállalattól a táblahordozási engedély, mely a Belváros és a Lipótváros belső területeinek kivételével a székesfőváros egész területére érvényes. Egy ember táblahordozási engedélyének díja naptári naponként 10.— pengő. Havonta 10 engedély váltása esetén 8, 15 engedély váltása esetén 12 és 30 engedély váltása esetén 15 engedély díja fizetendő le a vállalat pénztáránál. Ha a hirdető fél embereit jelmezben járattja, ezért emberenként és naponta további 2·50 pengő fizetendő.

A reklámkocsi járatás gyakorlásához ugyancsak a budapesti m. kir. államrendőrség közigazgatási osztályának és a Hirdető Vállalatnak engedélye szükséges. Reklámkocsinak tekintendő minden, még árukihordás célját is szolgáló olyan jármű, amelyen az árukihordó kocsikon általában használatos egyszerű cégjelzésen felül bármily módon érzékelhető reklámközlés vagy megjelölés van. Díszítés és díjszabás tekintetében kétféle reklámkocsi különböztethető meg, éspedig: *a)* egyszerű reklámkocsi, melyen a szokásos reklámfeliratokon túlmenően egyéb reklámeszközök nem vétetnek igénybe.; *b)* díszített reklámkocsi, melyen reklámfeliratokon felül más, a reklámhatás emelését célzó díszítések vétetnek igénybe, vagy amelynél a kocsi alakja az általában használatos szállító járművek alakjától eltérően van kiképezve. A rendőrségi engedélyt a Hirdető Vállalat által díjtalanul rendelkezésre bocsátott nyomtatványon kell kérni. A rendőrség az engedélyt azonnal díjtalanul adja ki. Ennek a hozzájárulásnak ellenében szerezhető meg a Hirdető Vállalattól a járatási engedély, mely a Belváros és Lipótváros belső területeinek kivételével a főváros egész területére érvényes és naptári napra váltható. Az egyszerű reklámkocsijáratás engedelmi díja egy naptári napra 10.— pengő. A díszített reklámkocsijáratás engedelmi díja egy naptári napra 20.— pengő. Havonta 10 engedély váltása esetén 8, 15 engedély váltása esetén 12, végül 30 engedély váltása esetén 15 engedély díja fizetendő le a Hirdető Vállalat pénztáránál. Amennyiben egy reklámkocsit jelmezes emberek kísérnek, úgy az díszített kocsi fogalma alá esik és az ezért járó díjon felül jelmezes emberenként és naponta további 2·50 pengő fizetendő.

Zászlóhirdetés. A zászló beszerzése, megfestése, a kifüggesztéshez szükséges helyek megszerzése és a zászlóknak az előirt

közbiztonsági szabályok szerint történő felszerelése a hirdető felet terheli. A zászlóhirdetés díjszabása a következő: 1 darab zászló után fizetendő 1 napra 40.—, 8 napra 240.—, 15 napra 400.—, 30 napra 720.— pengő.

Hirdetéses repülőgépjáratás. A reklámrepüléshez szükséges engedélyeket a hirdetőfőnek kell az illetékes minisztérium, valamint a légügyi hivataltól és rendőrségtől beszerezni és azokat a Hirdető Vállalatnál bemutatni. Egy reklám gép egyszeri felszállása után 40.— pengő hirdetési engedelmi díj fizetendő a Hirdető Vállalat pénztáránál. Szirénahasználatért külön 20.— pengő fizetendő.

A közterületbe nyúló táblák és lámpák díjszabása. Ily táblák után a székesfőváros területének elfoglalása fejében közterület, illetőleg térfoglalási díj fizetendő. Közterületbe nyúló táblát vagy lámpát csakis hatósági engedély alapján lehet felszerelni, melyet a Hirdető Vállalat útján a székesfőváros polgármesterétől kell kérni. Balkónon és egyéb kiszögelésekben elhelyezett cég szövegekre, vagy hirdetésekre szintén a kiugrotáblákra vonatkozó rendelkezések irányadók. Amennyiben a felszerelésre kerülő tábla vagy lámpa mérete a $\frac{1}{2}$ négyzetmétert, legnagyobb kiugrása pedig a fal síkjától számított 100 cm-t meg nem haladja, elegendő annak felszerelését a Hirdető Vállalatnál előzetesen írásban bejelenteni. Ezzel egyidejűleg befizetendő az évi közterülethasználati díj is. A bejelentésben a felszerelés helye, ideje és a felszerelt tábla vagy lámpa pontos mérete megjelölendő. Ha a berendezés a fenti méreteket túlhaladja, akkor annak felszerelése előtt építési engedélyt kell kérni. Az erre a célra szolgáló nyomtatványt a Hirdető Vállalat díjtalanul bocsátja a fél rendelkezésére. A székesfőváros polgármesteréhez intézett kérvényhez három darab tervrajz (méretezett oldal és felülnézet), valamint három darab statikai számítás (szilárdsági számítás arra, hogy a tábla vagy lámpa négyzetméterenkénti 150 kg súlyú szélnyomás alapulvétele mellett a tízszeres biztonsági követelményeknek megfelel) is csatolandó. A Hirdető Vállalat a kérelmet az illetékes polgármesteri ügyosztálynak előterjeszti és az elintézésről a kérvényezőzt értesíti. Az engedélyezés megtörténte, valamint a díj befizetése után a berendezés felszerelhető. A székesfőváros polgármestere által megállapított közterülethasználati díjak évente előre fizetendők. A berendezés felszerelése mindenesetre közlendő a Hirdető Vállalattal, hogy a tábla vagy lámpa a nyilvántartásból törölhető legyen. A közterülethasználat díjszabása a következő: a) Kiugrotáblák (világítás nélkül) $\frac{1}{2}$ m² terjedelemig évi 3.—, $\frac{1}{2}$ m²-től 1 m²-ig évi 8.—, 1 m²-től 2 m²-ig évi 20.—, 2 m²-en felül minden megkezdett további négyzetméter évi 20.— P. (Pl. 3 m² 40.— P, 4 m² 60.— P stb.) b) Világító táblák, lámpák és neonberendezések díjai. Ha méretük egyik irányban sem haladja meg az 50 cm-t évi 6.—, 50-től 100 cm méretig évi 12.—, 100 cm-en felül 1 m²-ig évi 20.—, 1 m²-től 2 m²-ig évi 40.—, 2 m²-en felül a reklámberendezés minden négyzetmétere 10 m²-ig évi 30.— P. (Pl. 3 m² 90.— P, 4 m² 120.— P stb.) 10 m²-en felül minden m² évi

40.— P. (Pl. 11 m² 440.— P, 12 m² 480.— P stb.) c) Nappali fényreklámtáblák, napfénytáblák díjai: $\frac{1}{2}$ m²-ig évi 5.—, $\frac{1}{2}$ m²-től 1 m²-ig évi 12.—, 1 m²-től 2 m²-ig évi 30.—, 2 m²-en felüli táblánál minden négyzetméter évi 25.— P. (Pl. 3 m² 75.—, 4 m² 100.— P stb.)

Hirdetővállalat. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Hírlapok. Lásd: Sajtóügyek c. a.

Hírlapok terjesztésére az ország területére a belügyminiszter, a székesfőváros területére a polgármester adja meg az engedélyt. A kérelemhez csatolni kell a legutóbbi megjelent szám három példányát. Engedélyt csakis a kiadó kérhet. Nem időszaki lap nem kap terjesztési engedélyt. Az elutasító határozat megfellebbezhető a m. kir. belügyminiszterhez. (1914: XIV. t.-c. 9.—11. §§. és 265.035/1930. B. M. r.) Lásd még: Sajtóügyek c. a.

Hitközségi adó megfellebbezése. Lásd: Egyházi adó c. a.

Hitoktatási segélyek. A székesfőváros, mint iskolafenntartó község, a hitfelekezeti hitoktatási segélyek folyósítása által állandóan támogatja. A hitoktatási segélyek legutóbbi rendezése 1925 május havában történt az 1048/1925. kgy. sz. határozattal. Ez alapon a tanács a 86.300/1924—VII. tsz. határozatával a törvényesen bevett keresztény egyházak hitoktatási segélyét a hitoktatóknak fizetési fokozatba való besorolásával, az izraelita hitközségek segélyét pedig a tanulók arányszáma szerint egy összegben állapította meg.

Hivatalos helyszínrajz. A fél a polgármesteri III. ügyosztályban a »Hivatalos helyszínrajz megrendelés«-t kitölti. A helyszínrajz díja telkenként 4 pengő, amelyet a helyszínrajz harmadpéldányára ragasztott városi bélyegben kell fizetni s erről a fél »Elismervényt« kap. A helyszínrajzot elkészítése után az elismervény visszaadása ellenében adja ki az ügyosztály. Vonatkozó törvény; az Építésügyi Szabályzat. Nem fellebbezhető.

Hivatásos gyámság. A házasságon kívül született gyermekek fokozottabb jogvédelmének elősegítésére az árvaszék még 1910-ben egy teljes ülési határozattal életbeléptette a hivatásos gyámság intézményét. Ennek a lényege az, hogy az árvaszék a kiskorú anyáktól házasságon kívül született gyermekek részére, az anya kiskorúságának tartamára egy jogi szakképzettségű és a szociális munkában gyakorlott tisztviselőjét rendeli ki gyámul, aki ilyen módon számos házasságonkívüli gyermek felett a gyámságot hivatásszerűen látja el. A hivatásos gyám igyekszik gyámoltjai törvényesítését, esetleg örökbefogadását előmozdítani, gyámoltjai tartási igényét a természetes atyával szemben egységileg biztosítani, ha pedig erre mód nincs, akkor az ügyet az erre vállalkozott ügyvédek egyikének perlésre kiadja. A hivatásos gyám gyámoltjainak személyi felügyeletét az Országos Stefánia Szövetség védőnői látják el. A hivatásos gyámság hivatali helyisége a Központi városházán III. pav. II. 51. sz. a. van.

Honosítás. Eredetileg idegen honos a magyar honosságot honosítás által szerezhethi meg. A honosítás előfeltétele, hogy valamely belföldi község a községi kötelékébe való felvételt honosítás esetére kilátásba helyezze. A községi kötelékbe való felvétel kilátásba helyezéséhez honosítás esetére a következő okmányok szükségesek: 1. A folyamodó születési anyakönyvi kivonata, ha nős, házasságlevele, felesége és gyermekei születési anyakönyvi kivonata. 2. Lakbizonylat a főkapitányság bejelentőhivatalától, melynek legalább 5 évi helybenlakást kell igazolnia. 3. Erkölcsi bizonyítvány a lakhely szerint illetékes kerületi rendőrkapitányságtól. 4. Helyhatósági bizonyítvány a lakóhely szerint illetékes előjáráságtól arról, hogy folyamodónak van olyan vagyona vagy keresete, amelyből magát el tudja tartani. Alkalmazott ezenkívül a munkaadó bizonyítványát is be kell, hogy mutassa. 5. Adófőkönyvi kivonat a kerületi előjáróság adószámviteli hivatalától, melynek legalább 5 évi adózást kell igazolni. 6. A jelenlegi állampolgárságáról szóló bizonyítványa. 7. A Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság által kiadott lakhatási bizonylat. A felvétel díja általában 190 P 40 fillér. A kérvényre 20 P állami bélyeg kell. Szegényjogon bélyegmentes. Aki örökbefogadás útján óhajtja a magyar állampolgárságot megszerezni, annak a felvételhez a 4. és 5. alatt felsoroltak helyett az örökbefogadó születési, örökbefogadó atyjának a születési és házasságlevelét, lakbizonylatát, továbbá helyhatósági bizonyítvány és adófőkönyvi kivonatát kell még bemutatnia. Felvételi díj 244 P 80 fillért fizet. Szakképzettséget nem igénylő vállalkozással, áruk vételével és eladásával, vagy ezek közvetítésével foglalkozók részére a hatósági díj 544 P. Akik az ország területén születtek és állandóan itt laktak, azoknak a hatósági díj 163 P 20 fillér. Annak, aki visszahonosítása esetére kéri a felvételét, az 5 évi adózását nem kell igazolnia, ellenben az apja születési és házassági anyakönyvi kivonatát kell bemutatnia. Díj 149 P 60 fillér. Ezen kérvény a polgármesterhez intézendő. A kilátásba helyezésről szóló véghatározat kézhezvétele után a polgármesteri IV. ügyosztályban újabb, a m. kir. belügyminiszter úrhoz címzett kérvényt kell benyújtani, amit az ügyosztály terjeszt fel a m. kir. belügyminiszterhez. Ezen kérvény 20 pengős állami bélyeggel látandó el, szegényjogon bélyegmentes. A kérelem teljesítése esetén a IV. ügyosztály meghívja a honosítottat állampolgári eskü letétele végett. A kérelem elutasítása nem fellebbezhető meg. A vonatkozó törvény 1879. évi L. t.-c. 8. §.

Homlokzatváltoztatások engedélyezése a polgármester III. ügyosztályhoz tartozik. A 2 pengős állami okmánybélyeggel ellátott beadványhoz szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Terv, két példány 1:100 léptékben, esetleg kisebb épületnél 1:50 léptékben. Szükség esetén a várbeli építkezéseknél, homlokzatváltoztatásoknál, tatarozásoknál minden esetben a régi homlokzatról fényképfelvétel. Vonatkozó törvény: az Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához. (4 P-ös állami okmánybélyeg.)

Hordójelzési díjak. Közönséges hordók után: 50 literig darabonként 21 fillér, 50—150 literig 34 fillér, 150 literen felül, minden 10 liter után 3 fillér. Sörshordók után: 12·5, 25 és 50 literesért darabonként 21 fillér, 100 literesért 34 fillér, 200 literesért 48 fillér, 300 literesért 68 fillér darabonként. A telep helyszínén végzett hordójelzésekért ezenfelül a hordójelzőt félnapra 3·40, egész napra 6·80, a segéd munkást félnapra 2·10, egész napra 4·20 pengő munkadíj illeti meg.

Hordójelző Hivatal. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Horthy Miklós-árvaház. Lásd: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Hosszadalmas ápolások engedélyezése. A székesfőváros köz-kórházaiban a betegek külön engedély nélkül 3 hónapig ápolhatók. Ezen az időn túl az ápolás engedélyezése — az 1300/1932. N. M. M. rendelet alapján a székesfőváros törvényhatósági bizottsága által emelt panasz elintézéséig — a polgármester hatáskörébe tartozik, aki az ápolások meghosszabbítása ügyében a tisztii főorvos javaslata alapján dönt.

Hősi- és hadifogoly temető. A székesfővárosban, a X. ker. új köztemetőben és a farkasréti temetőben vannak olyan sírok, melyekbe a világháború során elhalt halottakat temettek. Ma a világháborúban szerzett sebesülésük vagy sérülésük folytán elhunyt azon halottak hátramaradottai igényelhetik halottaiknak a Hősi- és Hadifogoly temetőbe való eltemetését, kik a halottkémlést végző kórházi vagy illetékes tisztiorvossal igazoltatni tudják azt, hogy az elhunyt halála a világháborúban szerzett sebesüléssel, vagy sérüléssel okozati összefüggésben van. Az ilyen halottak temetését — a hozzátartozók azt fedezni nem képesek — a Községi Temetkezési Intézet végzi díjmentesen. A díjmentes temetést biztosító utalványt, a haláleset bejelentése alkalmával az illetékes tisztiorvosi hivatalban kell kérni. Ilyen esetekben a díjmentes temetést a Községi Temetkezési Intézet egy osztállyal feljavítja és a székesfőváros közönsége az elhunyt ravatalára koszorút helyez. A Hősi- és Hadifogoly temetőben ezidő szerint 18.000 hősi halott pihen. Egy-egy sírtáblát egységes síremlékekkel látnak el s ezért a hátramaradottak ebben a temetőben nyugvó hozzátartozóik sírján síremléket nem állíthatnak fel.

Hullafuvarozási gépjárművállalat engedélyezése. Lásd: Közhasználatú gépjárművállalat és Autobuszjárat engedélyezése c. a.

Hullaszállítás és kísérőlevél díja. A hullaszállításához engedély szükséges. Ezt az engedélyt belföldre való szállításnál az illetékes kerületi előljáráóság, külföldre való szállításnál pedig a polgármester adja. A halottnak légmentesen lezárt, betéttel ellátott érc- vagy fakoporsóba csomagolva kell lennie. A halott tisztiorvosi vizsgálatért 9·52 pengőt, a hullaszállító levélért 12·60 pengőt, a táviratért pedig 3 pengőt kell fizetni vidékre való szállítás esetén. Külföldre való szállítás esetén a halott tisztiorvosi vizsgálatáért

13·60 pengőt, az engedélyért 20·60 pengőt, a táviratért 6 pengő kell fizetni. A vizumért és az engedélyek hiteles fordításáért ezenfelül kb. 70—80 pengő fizetendő. A hullaszállítást a Községi Temetkezési Intézet, vagy pedig bármely hullaszállító vállalkozó is végezheti, akinek az indítás vagy az érkezés helyén telepe van. A hullaszállításért a vállalkozók kb. 50—80 fillért számítanak a megtett út minden kilométerére után.

Húsbizományos. Lásd: Magánbizományosok c. a.

Húsvásárok. A helybeli vágóhidakon kitermelt húsok nagyban árusítása a marhaközvágóhídon (itt szarvasmarhán kívül borjú, birka-, kecske-, bivalyhús is), illetve a sertésközvágóhídon levő húsvásárokon történik.

Húsvizsgálat. Budapest területén minden köz- és magán, fogyasztásra kerülő hús állatorvosi vizsgálat alá veendő. Kivétel a magánfogyasztás céljára a vidékről felhozott (vasúton, kocsinpostán) 10 kg-on aluli húsmennyiség. A főváros közvágóhídjain levágott állatok vizsgálatát a közvágóhídi szolgálatot ellátó állatorvosok végzik, akik a közfogyasztásra átadott húsokat hatósági bélyegzővel látják el. Bélyegzés nélkül forgalombahozott hús lefoglalandó és a forgalombahozó ellen a kihágási eljárás megindítandó. A város területén ennek ellenőrzését a ker. tisztiorvos, ker. állatorvos, vásárfelügyelő és a központi húsvizsgáló-állomás által időnként razziaszerűen kiküldött állatorvosok, valamint az élelmiszer- és vegyvizsgáló intézet szakközegei látják el. Minden a főváros területére behozott 10 kg-on felüli húsmennyiség a közvágóhidakra viendő ki, ahol is állatorvosi vizsgálat után (díjtalan) felbélyegezve, a közforgalomba kiengedhető. A vidékről felhozott minden hús egy kg-ja után — a tengelyen érkezett szállítmányoknál a város határában levő vámoknál, a vasúton érkezetteknel pedig a pályaudvarokon szolgálatot teljesítő fogyasztási adókirendeltségnél — fogyasztási adó fejében 5·8 fillér, szűrő- és vásárdíj fejében pedig 3—3, összesen tehát 6 fillér fizetendő. A 10 kg-on felüli húszállítmányokat a fogyasztási adó kirendeltségek visszatartják és a székesfővárosi húsvizsgáló állomást a szállítmány érkezéséről telefonon értesítik, amely haladéktalanul intézkedik a húsnak a közvágóhidakon levő állomáshoz kíséret melletti beszállításáról, hogy a kötelező vizsgálat megejthető legyen.

Húsvizsgáló állomás. Lásd: Központi húsvizsgáló c. a.

Hűtőházak. A székesfőváros hűtőházakat nyilvános célra nem tart fenn, csupán a Községi Élelmiszerárúsító Üzem saját áruinak elraktározására és a közvágóhídon létesített húsvásáron a nagyvágók és húsbizományosok részére, továbbá a vásárcsarnokok árusainak áruí számára.

I

Idegenforgalmi Hivatal. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Idegenforgalmi járulék. Lásd: Adók c. a.

Idegennyelvű színházi előadások engedélyezése a polgármester hatásköre. A polgármesteri XIV. ügyosztályhoz szabályszerű kérvény nyújtandó be, pontosan megjelölve az előadásokat és a műsort. Idegennyelvű az az előadás, ahol egy szereplőnél több nem magyarul ad elő. Idetartozik a külföldi színtársulatok szereplésének engedélyezése. A beadvány bélyegköteles. A polgármester véghatározata a belügyminiszterhez megfellebbezhető.

Illetékek (állami és városi), valamint városi és hatósági díjak:

Adó főkönyvi, adóügyi és gyámpénztári számla kivonatok után ívenként 2.— P állami, 3·20 P városi bélyeg. Adó- és értékbizonyítvány után ívenként 1.— P állami, 3·20 P városi bélyeg. Adó- és értékbizonyítvány illeték kiszabás céljaira bélyegmentes. Adó-lajstrom kivonatok, birtokívek, zálogolási és árverési jegyzőkönyvek másolata után ívenként 2.— P állami, 3·20 P városi bélyeg. Adóbecslési bizonyítvány árveréshez 1.— P állami, 3·20 P városi bélyeg. Ajánlatközzs állításoknál 50 pengőig bélyegmentes, 50—200 pengőig 1.— P, 200—10.000 P-ig 2.— P, 10—20.000 P-ig 5.— P, 20.000 pengőn felül 10.— P állami bélyeg. Alapszabályok jóváhagyása iránti kérelem után 2.— P állami illeték jár. Alkalmazás iránti kérelemre 2.— P állami bélyeg ragasztandó. Ártatlansági bizonyítvány bélyegmentes. Anyakönyvi kivonat után 1.— P állami, 2.— P városi bélyeg ragasztandó. Anyakönyvkivonat házasság céljából feltételesen illetékmentes. Beadványok és ezeket helyettesítő jegyzőkönyvek első íve után 2.— P, minden további ív után 1.— P. A mellékletekre darabonként 30 fillér állami illeték. Bizonyítványok kiadása iránti kérelem után 2.— P állami illeték, 1.— P okmánybélyeg és 3·20 P hatósági díj. Bizonyítványok, jogszabálytanúsítók, ahány jogszabálytanúsít, annyiszor 5.— P állami illeték, 10.— P okmánybélyeg, 3·20 P hatósági díj. Biztosíték kicserélése iránti kérelem után 2.— P állami illeték. Biztosíték visszautalása iránti kérelem bélyegmentes. Büntetés kitöltésének elhatalasztása iránti kérelem után 2.— P állami illeték. Csáládi értesítő, ahány személyt, vagy eseményt tüntet fel, annyiszor 1.— P okmánybélyeg, 5.— P városi díj. Csáládi értesítésre az anyakönyvvezető által rávezetett záradékért 1.— P okmánybélyeg, 1.— P városi díj. Csáládi pótlék iránti kérelem, vagy bizonyítvány, illetve bejelentés bélyegmentes. Cseléd- és munkakönyvek, ideiglenes igazolványok

után 50 filléres okmánybélyeg. Dajkasági szerződés bélyegmentes. Egyesületek közül a tudományos, művészeti, gazdasági, kegyeleti és jótékonyági egyesületeknek közgazgatási beadványai, amennyiben az egyesület nem nyereszkezdésre van alapítva, bélyegmentesek. Építési engedély kiadása iránti kérelem. Lásd: Magánépítés c. a. Építésrendőri bírság elleni fellebbezés bélyegmentes. Exhumálás iránti kérelem után 2— P állami illeték. Felfolyamodások. Lásd: Jogorvoslatok c. a. Feljelentések, hivatalos közegek bánásmódja miatt bélyegmentesek. Fellebbezések. Lásd: Jogorvoslatok c. a. Felszólamások, köztartozások, a választói névjegyzékből való kihagyás, vagy jogtalan felvétel, a népszámlálási munkálatokra vonatkozó rendelkezések és vízdíj ellen, illetékmentesek. Felülvizsgálati kérelem. Lásd: Jogorvoslatok c. a. Felzetek után darabonként 30 fillér állami illeték. Fizesíthalasztás vagy részletfizetés iránti kérelem után kihágási ügyben is 2— P állami illeték. Gépfelállítási engedély iránti kérelem. Lásd: Magánépítés c. a. Gőzkazánvizsgálati kérelemre 2— P állami illeték. Hagyatéki leltárban felvett bruttó érték után minden megkezdett 5000 P összeg után ívenként 50 fillér okmánybélyeg. Halasztás (fizetés, a bekért okirat stb. bemutatási határidejének halasztása) iránti kérelem után 2— P állami illeték. Halásettfelvétel másolatának kiadása iránti kérelem után 2— P állami illeték, 2— P okmánybélyeg, 3·20 P hatósági díj. Halászjegyek kiadása iránti kérelem bélyegmentes. Halászjegy után 5— P állami illeték. Halászjegy a halászatra jogosított segédszemélyzet részére 1— P állami illeték. Hatósági orvosi bizonyítvány. Lásd: Orvosi bizonyítványok c. a. Hatósági (helyhatósági, vagyontalansági stb.) bizonyítvány az orvosi és szegénységi bizonyítványokat kivéve 2— P állami illeték, 1— P okmánybélyeg, 3·20 P hatósági díj. Házasmentesség iránti kérelem bélyegmentes. Házaslási engedély iránti kérelem után 2— P állami illeték, 80 fillér hatósági díj. Házasság céljára kiállított anyakönyvi kivonat, szülői, vagy gyámi beleegyező nyilatkozat bélyegmentes. Helyfoglalási engedély iránti kérelem után (nem üzleti célra) 2— P állami illeték. Helyhatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelem után 2— P állami illeték, 1— P okmánybélyeg, 3·20 P hatósági díj. Házbérvalomásí ív másolata ívenként 2— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj. Hitelesítése valamely okiraton vagy iraton aláírás valódiságának hatóság által, aláírás nélkül 1— P okmánybélyeg. Hivatalos bizonyítványok. Lásd: Helyhatósági bizonyítványok c. a. Hivatalos másolatok. Lásd: Kivonatok c. a. Hullaszállítás iránti kérelemre 2— P állami illeték, továbbá Budapest környékére történő szállítás esetén 3·20 P, vidéki szállításnál 8— P, külföldre szállításnál 16— P hatósági díj. Illeték-

mentes beadványok. Szegénységi bizonyítvány csatolásával igazolt szegényjogon. Közérdekű javaslatok és feljelentések. Bűnügyben (kihágást is ideértve) a vádlott és kezesei beadványai. Panasz feljelentés hivatalos közeg bánásmódja ellen. Ipari záróra meghosszabbítás iránti kérelem. Köztartozás megszabása céljából való bejelentések. Ingatlanterhelő köztartozásokról bizonyítvány után 1.— P városi díj, 3·20 P külön hatóság díj. Iparügyek: Iparbejelentés, iparengedély, iparigazolvány iránti kérelem, továbbá fő-, fióküzlet vagy mellékiparág bejelentése után 5.— P állami illeték. Iparáthelyezés bejelentése után 2.— P állami illeték, iparmegszüntetés után 1.— P állami illeték, végeladás iránti kérelemre 20.— P állami illeték, ipar újbóli megindítása, ha a megszüntetéstől számítva még egy év nem múlt el 2.— P állami illeték. Iparostanoncok részére az iparhatóság által kiállított bizonyítványokra 50 fillér okmánybélyeg. Iparostanoncok szerződéseire 1.— P okmánybélyeg, 3.— P városi díj. Iparostanoncok orvosi vizsgálata és a kiadott orvosi bizonyítványra 50 fillér okmánybélyeg. Orvosi vizsgálati díj címén a tisztiorvosnak 1.— P fizetendő készpénzben. Ipartelep iránti kérelemre 20.— P állami illeték. Telepengedélyek és az iparengedélyek kiadását megelőző helyszíni hatósági eljárási díjai: Telepengedélyeknél és szállodáknál 40.— P városi díj. Vendéglőknél és kávéházaknál, kisüzemnél 8.— P, középüzemnél 16.— P, nagyüzemnél 32.— P városi díj, kocsmáknál és kávéházaknál 8.— P városi díj. Jogorvoslatok másodfokú hatósághoz: Az elsőfokú hatóság intézkedése vagy rendelete ellen 4.— P állami illeték. Harmadfokú hatósághoz a másodfokú hatóság határozata ellen 8.— P állami illeték. Telepengedélyezési eljárásban a szomszédok által leadott észrevételek és az ezekre hozott I. fokú határozatok elleni fellebbezésre 8.— P állami illeték. Kegydíj iránti kérelemre 2.— P állami illeték. Kegyelmi kérvény rendőri büntető ügyben 2.— P állami illeték. Kiigazítás céljából hivatalos használatra kiállított anyakönyvi kivonat bélyegmentes. Kivonatok (másolatok) után 2.— P okmánybélyeg, 3·20 P hatósági díj. Középületek átengedése iránti kérelem után ívenként 2.— P állami illeték. Közérdekű beadvány bélyegmentes. Közigazgatási bírósághoz intézett felfolyamodás, végrehajtási panasz, védirat előterjesztés, sürgetés stb. után 2.— P állami illeték. Közégségi bíróság előtti eljárásban a panasz, tárgyalási jegyzőkönyv, ítélet, egység és a járásbíró-ság elé vitelre irányuló szándék bejelentése stb. után 30 fillér törvénykezési bélyeg és 30 fillér városi illeték jár. Látletel bélyegmentes. Levél, ha beadványt pótol, annyit állami és városi illeték alá esik, mint maga a beadvány. Magán- és középítési ügyek: Építési, átalakítási, motorfelállítási, csatornabetorkolás, csatornatisztítás, gépfelállítási, lakhatási, tűzrendészeti eljárás, építkezések alkalmával járda-foglalási, járda-felbontási, járdaátkövezési, járda-foglalás (üzleti célra) iránti kérelemre 2.— P állami illeték. Marhalevelek: minden

juh, kecske és félévesnél fiatalabb malac után darabonként 10 fillér, félévesnél idősebb vagy hizott sertés után darabonként 60 fillér, kétévesnél fiatalabb ló, szarvasmarha, bivaly, továbbá korra való tekintet nélkül minden számár vagy öszvér után darabonként 60 fillér, kétévesnél idősebb ló, szarvasmarha vagy bivaly után darabonként 1.— P okmánybélyeg. Másodpéldányai beadványoknak, amennyiben az első példány illetéköteles 1.— P állami illeték. Másolatok. Lásd: Kivonatok c. a. Meghatalmazások: Lásd: Ügyvédi meghatalmazás c. a. Mellékletek után darabonként 30 fillér állami illeték. Munkakönyvek, szolgálati bizonyítványok munkásoknak, iparosságoknak, cselédeknek 50 fillér okmánybélyeg. Nőtlenességi bizonyítványra (házassági ügyben) 2.— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj, 1.— P okmánybélyeg. Nyugdíjazás iránti kérelem bélyegmentes. Orvosi (hatósági) bizonyítványok: Külföldi utazáshoz kiadott hatósági orvosi bizonyítvány díja, ha azt Basedow, tüdőbaj, izületi gyulladás vagy szervi szívbjaj gyógyítására kéri 8.— P hatósági díj, 1.— P állami bélyeg. Minden más esetben 16.— P hatósági díj és 3·20 P kiállítási díj. Gyógyszertár átruházásáért folyamodó testi épségének igazolásáért 2.— P állami illeték, 16.— P hatósági díj, 1.— P okmánybélyeg. Gyógyszertár felállításáért folyamodó testi épségének igazolásáért 2.— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj, 1.— P okmánybélyeg. Közszolgálati alkalmazottak részére, közszolgálatban nem állók pályázati ügyében, gépkocsivezetői vizsga letétele céljára 2.— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj, 1·60 P városi díj, 1.— P okmánybélyeg. Házassági ügyekben, peres ügyekben 2.— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj, 3·20 P városi díj, 1.— P okmánybélyeg. Minden más, itt fel nem sorolt ügyben 2.— P állami illeték, 3·20 P hatósági díj, 4.— P városi illeték 1.— P okmánybélyeg. Pénzbírságnak részletfizetése iránti kérelemre 2.— P állami illeték. Rendőri büntető eljárásban halasztás, részletfizetés, kegyelmezés iránti kérelemre 2.— P állami illeték. Segélyadás iránti kérelem bélyegmentes. Szakvizsgárról (közigazgatási) bizonyítványok a közigazgatási szolgálatban 2.— P okmánybélyeg. Szegényháza való felvétel iránti kérelem bélyegmentes. Szegénységi bizonyítvány iránti kérelem kiadása bélyegmentes. Szegénységi bizonyítvány kiadása iránti kérelmet elutasító határozat elleni fellebbezésre 4.— P állami illeték fizetendő. Születési bizonyítvány. Lásd: Anyakönyvi kivonat c. a. Születői vagy gyámi beleegyező nyilatkozat házasság céljára bélyegmentes. Tanoncbizonyítvány (segédlevél) 50 fillér okmánybélyeg. Tanoncszerződés 1.— P okmánybélyeg, 1.— P városi díj. Tanoncszerződés felbontása a tanidő lejárta előtt 2.— P állami illeték. Tanonc orvosi vizsgálata és a kiadott bizonyítvány 50 fillér okmánybélyeg, továbbá az orvosnak a vizsgálatért 1.— P fizetendő. Telepengedély. Lásd: Iparügyek c. alatt.

Tűzvizsgálati bizonyítvány. Lásd: Ártatlansági bizonyítvány c. a. Ügyvédi meghatalmazás, ha az eljárás értéke meg nem becsülhető, 2— P állami illeték alá esik. Különben pedig az eljárás értéke szerint: 500— P-ig 50 fillér, 1000— P-ig 1— P, 5000— P-ig 1:50 P, azonfelül 2— P. Üzletvezető bejelentése 2— P állami illeték. Vagyontalansági bizonyítvány iránti kérelemre 2— P állami illeték, 3:20 P hatósági díj, 1— P okmánybélyeg. Városbírótság előtti eljárás Lásd: Községi bíróság c. a. Végeladás engedélyezése iránti kérelemre 20— P állami illeték. Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem méltányossági alapon 2— P állami illeték. Vízdíj elleni felszólamlás bélyegmentes. Vízrendőri kihágás ügyben büntető határozat ellen beadott fellebbezés bélyegmentes. Vízrendészeti ügyben hozott határozat elleni fellebbezés. Lásd: Jogorvoslat c. a. Záróra (ipari) meghosszabbítása iránti kérelem bélyegmentes.

Illetéktáblázat. Összeállítva a m. kir. pénzügyminiszternek 1932. évi 64.700. számú rendelete alapján. I. Számlabélyegilleték a m. kir. minisztérium 1931. évi 5100. M. E. számú rendeletének 10. §-a szerint ívenként: 200 P értékig 0:02 P, 200 P-től 500 P értékig 0:05 P, 500 P-től 1000 P értékig 0:10 P, 1000 P-től 2000 P értékig 0:20 P, 2000 P-től 5000 P értékig 0:50 P, 5000 P-től 7500 P értékig 0:75 P, 7500 P-től 10.000 P értékig 1— P, 10.000 P-nél több 2— P. II. Meghatalmazási illeték a m. kir. minisztérium 1931. évi 5100. M. E. számú rendeletének 7. §-a szerint: 500 P értékig 0:50 P, 500 pengőtől 1000 P értékig 1— P, 1000 P-től 5000 P értékig 1:50 P, 5000 P-nél több 2— P. III. Biztosítéki okirati illeték a m. kir. minisztérium 1931. évi 5100. M. E. számú rendeletének 35. §-a szerint: Üzleti biztosítékul letett kezességi okiratokra 20— P, bánatpénzül letett kezességi okiratokra 2— P, üzleti biztosítékul letett pénzügyintézeti betétkönyvekbe az 1929. évi 4620. M. E. számú rendelet 8. §-a értelmében vezetendő nyilatkozatra 20— P, bánatpénzül letett pénzügyintézeti betétkönyvekbe az 1929. évi 4620. M. E. számú rendelet 8. §-a értelmében vezetendő nyilatkozatra 2— P. A biztosítéki okiratok illetéke azonban a kötelezettség értékének 0:5%-ánál több nem lehet. IV. Engedményokirati illeték a m. kir. minisztérium 1931. évi 5100. M. E. számú rendeletének 17. §-a szerint 25— P. Az engedményokiratok illetéke azonban az engedményezett követelés 0:5%-ánál több nem lehet. V. Nyugták és átvételi elismervények illetéke a m. kir. pénzügyminiszter 1927. évi 68.200. számú rendeletének 22. §-a és a m. kir. minisztérium 1932. évi 2030. M. E. számú rendeletének 17. §-a szerint: 2 P-ig illetékmentes, 2 P-n felül 0:6%. VI. Ingó adásvételi és áruszállítási, építkezési, valamint az önálló munkavállalási szerződések illetéke a m. kir. minisztérium 1931. évi 5100. M. E. számú rendeletének 37. §-a és 1932. évi 2030.

M. E. számú rendeletének 17. §-a szerint 3·6 %. VII. Bérleti és haszonbérleti szerződések illetéke a m. kir. pénzügyminiszter 1927. évi 68.200. számú rendeletének 6. §-a és a m. kir. minisztérium 1932. évi 2030. M. E. számú rendeletének 17. §-a szerint 0·6%. Illetékek százalékok szerint: A m. kir. pénzügyminiszter 1927. évi 68.200. számú rendeletének 25. §-a értelmében a fizetendő százalékos illeték alapját hússzal maradvány nélkül osztható összegre kell kikerekíteni olyan módon, hogy a 10 P-nél kisebb maradványösszeg figyelmen kívül marad, a 10 P, vagy ennél nagyobb maradványösszeg pedig teljes 20 P-nek vétetik. A 20 P-t meg nem haladó értékalapot kettővel maradvány nélkül osztható számra kell kikerekíteni olyan módon, hogy az 1 P-nél kisebb maradványösszeg figyelmen kívül marad, az 1 P, vagy ennél nagyobb maradványösszeg pedig teljes 2 P-nek számít. Az 1932. évi 2030. M. E. számú rendelet szerint 20%-os illetékpótlék miatt a 0·5%-os illeték 0·6%-ra, a 3%-os illeték 3·6%-ra emelkedett. Az illetékpótlék kiszámításánál az illetékösszegeknek (az illetékpótlék alapjának) a kerek tizes filléreket felülhaladó egyes fillérei figyelmen kívül maradnak.

			0·6%	1·2%	3·6%	4·2%
2 P-től	2·99	P-ig	0·02 P	0·02 P	0·06 P	0·08 P
3 »	4·99	»	0·02 »	0·04 »	0·14 »	0·16 »
5 »	6·99	»	0·04 »	0·06 »	0·20 »	0·26 »
7 »	8·99	»	0·04 »	0·08 »	0·28 »	0·32 »
9 »	10·99	»	0·06 »	0·12 »	0·36 »	0·42 »
11 »	12·99	»	0·06 »	0·14 »	0·42 »	0·50 »
13 »	14·99	»	0·08 »	0·16 »	0·50 »	0·60 »
15 »	16·99	»	0·08 »	0·18 »	0·56 »	0·66 »
17 »	18·99	»	0·12 »	0·20 »	0·64 »	0·76 »
19 »	29·99	»	0·12 »	0·24 »	0·72 »	0·84 »
30 »	49·99	»	0·24 »	0·48 »	1·44 »*	1·68 »
50 »	69·99	»	0·36 »	0·72 »	2·16 »	2·52 »
70 »	89·99	»	0·48 »	0·96 »	2·88 »	3·36 »
90 »	109·99	»	0·60 »	1·20 »	3·60 »	4·20 »
110 »	129·99	»	0·72 »	1·44 »	4·32 »	5·04 »
130 »	149·99	»	0·84 »	1·68 »	5·04 »	5·88 »
150 »	169·99	»	0·96 »	1·92 »	5·76 »	6·72 »
170 »	189·99	»	1·08 »	2·16 »	6·48 »	7·56 »
190 »	209·99	»	1·20 »	2·40 »	7·20 »	8·40 »
210 »	229·99	»	1·32 »	2·64 »	7·92 »	9·24 »
230 »	249·99	»	1·44 »	2·88 »	8·64 »	10·08 »
250 »	269·99	»	1·56 »	3·12 »	9·36 »	10·92 »
270 »	289·99	»	1·68 »	3·36 »	10·08 »	11·76 »
290 »	309·99	»	1·80 »	3·60 »	10·80 »	12·60 »
310 »	329·99	»	1·92 »	3·84 »	11·52 »	13·44 »
330 »	349·99	»	2·04 »	4·08 »	12·24 »	14·28 »
350 »	369·99	»	2·16 »	4·32 »	12·96 »	15·12 »
370 »	389·99	»	2·28 »	4·56 »	13·68 »	15·96 »

			0·6 %	1·2 %	3·6 %	4·2 %	
390	P-től	409·99	P-ig	2·40	4·80	14·40	16·80
410	»	429·99	»	2·52	5·04	15·12	17·64
430	»	449·99	»	2·64	5·28	15·84	18·48
450	»	469·99	»	2·76	5·52	16·56	19·32
470	»	489·99	»	2·88	5·76	17·28	20·16
490	»	509·99	»	3·—	6·—	18·—	21·—
510	»	529·99	»	3·12	6·24	18·72	21·84
530	»	549·99	»	3·24	6·48	19·44	22·68
550	»	569·99	»	3·36	6·72	20·16	23·52
570	»	589·99	»	3·48	6·96	20·88	24·36
590	»	609·99	»	3·60	7·20	21·60	25·20
610	»	629·99	»	3·72	7·44	22·32	26·04
630	»	649·99	»	3·84	7·68	23·04	26·88
650	»	669·99	»	3·96	7·92	23·76	27·72
670	»	689·99	»	4·08	8·16	24·48	28·56
690	»	709·99	»	4·20	8·40	25·20	29·40
710	»	729·99	»	4·32	8·64	25·92	30·24
730	»	749·99	»	4·44	8·88	26·64	31·08
750	»	769·99	»	4·56	9·12	27·36	31·92
770	»	789·99	»	4·68	9·36	28·08	32·76
790	»	809·99	»	4·80	9·60	28·80	33·60
810	»	829·99	»	4·92	9·84	29·52	34·44
830	»	849·99	»	5·04	10·08	30·24	35·28
850	»	869·99	»	5·16	10·32	30·96	36·12
870	»	889·99	»	5·28	10·56	31·68	36·96
890	»	909·99	»	5·40	10·80	32·40	37·80
910	»	929·99	»	5·52	11·04	33·12	38·64
930	»	949·99	»	5·64	11·28	33·84	39·48
950	»	969·99	»	5·76	11·52	34·56	40·32
970	»	989·99	»	5·88	11·76	35·28	41·16
990	»	1009·99	»	6·—	12·—	36·—	42·—

			0·6%	1·2%	3·6%	4·2%
1.000	P után	6 P	12 P	36 P	42 P
2.000	»	12 »	24 »	72 »	84 »
3.000	»	18 »	36 »	108 »	126 »
4.000	»	24 »	48 »	144 »	168 »
5.000	»	30 »	60 »	180 »	210 »
6.000	»	36 »	72 »	216 »	252 »
7.000	»	42 »	84 »	252 »	294 »
8.000	»	48 »	96 »	288 »	336 »
9.000	»	54 »	108 »	324 »	378 »
10.000	»	60 »	120 »	360 »	420 »
20.000	»	120 »	240 »	720 »	840 »
30.000	»	180 »	360 »	1080 »	1260 »
40.000	»	240 »	480 »	1440 »	1680 »
50.000	»	300 »	600 »	1800 »	2100 »
60.000	»	360 »	720 »	2160 »	2520 »

	0·6%	1·2%	3·6%	4·2%
70.000 P után	420 P	840 P	2520 P	2940 P
80.000 » »	480 »	960 »	2880 »	3360 »
90.000 » »	540 »	1080 »	3240 »	3780 »
100.000 » »	600 »	1200 »	3600 »	4200 »

Illetmények a fővárosi alkalmazottak részére. Lásd: Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Illetőségi bizonyítvány kiadását kérheti az a magyar állampolgár, aki négy évet meghaladó időn át valamely belföldi községben megszakítás nélkül lakik és a község közterheinek viselésében is résztvett. Magyar állampolgárságot igazolja: Állampolgársági bizonyítvány, más község által kiállított illetőségi bizonyítvány vagy okmányok által igazolt azon tény, hogy a kérelmező atyja, nagyatya stb. 1851-ig visszamenőleg az ország területén született. Helybenlakást lakbizonylattal, a községi közterhekhez való hozzájárulást adókönyvvel, adószámlakivonattal lehet igazolni. Kiskorú az atyja, feleség a férje illetőségét követi. Illetőségi bizonyítvány kiadása iránti kérelem a polgármesteri IV. ügyosztályban szóbelileg is előterjeszthető, egyúttal benyújtandók az alább részletezett szükséges okmányok. A kérelemről jegyzőkönyv vétetik fel és ez lesz iktatva. A bizonyítvány hatósági díja és bélyegköltsége 35·64 P, alkalmazottaknál 22·04 P és a benyújtott okmányokra egyenként 30 fillér mellékleti bélyeg ragasztandó. Szegényjogon kiadható az illetőségi bizonyítvány díj- és bélyegmentesen. A díj városi bélyegeken rovandó le. Azok, akik megszállt területen születtek vagy atyjuk megszállt területi illetőségű, abban az esetben kaphatnak budapesti illetőségi bizonyítványt, ha jelenleg érvényes magyar állampolgársági vagy más magyar községbeli illetőségi bizonyítványuk van, vagy már 1921 július 26. előtt megszerezték négyévi helybenlakás és adózás által a budapesti illetőséget. Az elintézés ideje 1—5 nap, amely után a folyamodó jelentkezhethet a polgármesteri IV. ügyosztályon a bizonyítvány átvételéért. Kérelemre az ügyosztály igazolja, hogy a folyamodó az illetőségi bizonyítvány kiadását kérte és a kérelem elintézés alatt áll. Ily bizonyítványra 1— P bélyeg szükséges. A kérvényhez az alábbiakat kell mellékelni. A p a t á n i i l l e t ő s é g n é l : 1. Kiskorú, ha sem ő, sem atyja nem elszakított területi születésű: a) Saját születési és házassági bizonyítványát. b) Atyja születési és házassági bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatya születési bizonyítványát.) c) Atyja lakbizonylatát. d) Atyja adózását igazoló adókönyvét. e) Atyja erkölcsi bizonyítványát. 2. Kiskorú, ha ő maga vagy atyja, vagy mindketten elszakított területen születtek: a) Saját születési és házassági bizonyítványát. b) Atyja születési és házassági bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatya születési bizonyítványát is.) c) Atyja lakbizonylatát. (Ezzel igazolandó 1921 július hó 26-a előtti négyévi helybenlakás.) d) Atyja adózását igazoló adókönyvét. (1921 július hó 26-a előtti adózásról.) e) Atyja erkölcsi

bizonyítványát. 3. Nagykorú, ha sem ő, sem atyja nem elszakított területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Atyja születési és házassági bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatyja születési bizonyítványát is.) *c)* Atyja lakbizonylatát. (Melyben a folyamodó kiskorúsága alatti négy évi helybenlakás igazolandó.) *d)* Saját lakbizonylatát. (Amennyiben 28-ik életévét betöltötte, igazolandó, hogy nagykorúsága óta állandóan helyben lakik.) *e)* Atyja adózását igazoló adókönyvét. (Igazolandó a folyamodó kiskorúsága alatt fizetett adó.) *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. 4. Nagykorú, ha a folyamodó vagy atyja, vagy mindketten elszakított területen születtek: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Atyja születési és házassági bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatyja születési bizonyítványát is.) *c)* Atyja lakbizonylatát. (Mellyel a folyamodó kiskorúsága alatti és 1921 július hó 26-a előtti ittlakása igazolandó.) *d)* Atyja adózását igazoló adókönyvét. (Igazolandó a folyamodó kiskorúsága alatt és 1921 július hó 26-a előtti adófizetés.) *e)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *f)* Saját lakbizonylatát. (Amennyiben 28-ik életévét betöltötte, igazolandó, hogy nagykorúsága óta állandóan helyben lakik.) 5. Elvált nő, ha sem ő maga, sem atyja nem elszakított területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Házassági bontó végzését. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Atyja lakbizonylatát. (Mellyel atyjának a folyamodó kiskorúsága alatti négyévi helyben lakása igazolandó.) *e)* Atyja adózását igazoló adókönyvét. (Igazolandó a folyamodó kiskorúsága alatt fizetett adó.) *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *g)* Saját lakbizonylatát. (Ha házasságának bírói felbontástól számítva négy év már elmúlt, mellyel igazolja, hogy házasságának felbontásától állandóan helyben lakik.) 6. Elvált nő, ha ő maga vagy atyja, vagy mindkettő megszállt területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Házassági bontó végzését. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Atyja születési bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatyja születési bizonyítványát is.) *e)* Atyja lakbizonylatát. (Mellyel atyjának a folyamodó kiskorúsága alatti és 1921 július hó 26-a előtti négyévi helybenlakása igazolandó.) *f)* Atyjának adózását igazoló adókönyvét. (Igazolandó a folyamodó kiskorúsága alatt és 1921 július hó 26-a előtt fizetett adó.) *g)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *h)* Saját lakbizonylatát. (Ha a házasságának bírói felbontásától számítva négy év már elmúlt, mellyel igazolja, hogy házasságának felbontásától állandóan helyben lakik.) F é r j u t á n i i l l e t ő s é g n é l : 1. Férjezett nő, ha sem férje, sem apósa nem elszakított területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *c)* Férje lakbizonylatát. (Melyben négyévi állandó helybenlakás igazolandó.) *d)* Férje adófizetését

igazoló adókönyvét. *e)* Férje erkölcsi bizonyítványát. 2. Férjezett nő, ha férje, apósa vagy mindketten elszakított területi születésűek: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *c)* Férje lakbizonylatát. (Mellyel 1921 július hó 26-a előtti négyévi állandó helybenlakás igazolandó.) *d)* Férje adófizetését igazoló adókönyvét. (Igazolandó az 1921 július hó 26-a előtti adófizetés.) *e)* Férje erkölcsi bizonyítványát. 3. Özvegy nő, ha sem néhai férje, sem apósa nem megszállott területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje halotttlevét. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Férje lakbizonylatát. (Mellyel férjének halála előtti négyévi állandó helyben lakása igazolandó.) *e)* Férje adófizetését igazoló adókönyvet. *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *g)* Saját lakbizonylatát. (Ha több, mint négy éve özvegy, mellyel igazolja, hogy özvegyeége óta állandóan egyhelyben lakik.) 4. Özvegy nő, ha néhai férje vagy apósa, vagy mindketten megszállott területi születésűek: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje halotttlevét. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben a férj 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Férje lakbizonylatát. (Mellyel igazolandó, hogy férje 1921 július hó 26-a előtt négy évig állandóan helyben lakott.) *e)* Férje adófizetését igazoló adókönyvet. (Igazolandó az 1921 július hó 26-a előtti adófizetés.) *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *g)* Saját lakbizonylatát. (Ha több, mint négy éve özvegy, mellyel igazolja, hogy özvegyeége óta állandóan helyben lakik.) 5. Elvált nő, ha leszármazás szerint külföldi állampolgár volt: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Házassági bontó végzését. *c)* Atyja születési bizonyítványát. *d)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *e)* Férje lakbizonylatát. (Mellyel igazolandó, hogy férje a házasság felbontása előtt négy évig állandóan helyben lakott.) *f)* Férjének adófizetését igazoló adókönyvét. (Házassága felbontása előtt fizetett adóról vagy ha férje, vagy apósa megszállott területi születésű, úgy férjének 1921 július 26-a előtt fizetett adójáról.) *g)* Saját erkölcsi bizonyítványát. *h)* Saját lakbizonylatát. (Ha házasságának bírói felbontásától számított négy év már elmúlt, mellyel igazolandó, hogy házasságának felbontása óta állandóan helyben lakik.) **Ö n j o g o n s z e r z e t t i l l e t ő s é g n é l : 1.** Ha sem a folyamodó, sem atyja nem megszállott területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Atyja születési bizonyítványát. (Amennyiben atyja 1851 után született, nagyatya születési bizonyítványát is.) *c)* Lakbizonylatát. (Mellyel négyévi állandó, megszakítás nélküli helybenlakás igazolandó.) *d)* Adófizetését igazoló adókönyvét. *e)* Erkölcsi bizonyítványát. 2. Ha a folyamodó vagy atyja, vagy mindketten elszakított területi születésűek: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Atyja születési bizonyítványát. (Ameny-

nyiben atyja 1851 után született, nagyatyja születési bizonyítványát is.) *c)* Lakbizonylatát. (Mellyel 1921 július hó 26-a előtt négyévi állandó, megszakítás nélküli helybenlakás igazolandó s ha katona volt, leszerelési igazolványa is bemutatandó.) *d)* Adófizetését igazoló adókönyvét. (Melyben 1921 július hó 26-a előtt fizetett adózása igazolandó.) *e)* Elkölcsi bizonyítványát. 3. Özvegy nő, ha sem néhai férje, sem apósa nem elszakított területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje halottlevelét. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Saját lakbizonylatát. *e)* Adófizetést igazoló adókönyvét. *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. 4. Özvegy nő, ha néhai férje vagy apósa, vagy mindkettő elszakított területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje halottlevelét. *c)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *d)* Saját lakbizonylatát. *e)* Adófizetést igazoló adókönyvét. *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. 5. Elvált nő, ha sem férje, sem apósa nem megszállott területi születésű: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *c)* Házassági bontó végzését. *d)* Saját lakbizonylatát. *e)* Adófizetést igazoló adókönyvét. *f)* Saját erkölcsi bizonyítványát. 6. Elvált nő, ha férje vagy apósa, vagy mindketten elszakított területi születésűek: *a)* Saját születési és házassági bizonyítványát. *b)* Férje születési bizonyítványát. (Amennyiben férje 1851 után született, apósa születési bizonyítványát is.) *c)* Házassági bontó végzését. *d)* Saját lakbizonylatát. (Mellyel 1921 július hó 26-a előtti négy évi állandó helybenlakás igazolandó.) *e)* Adófizetését igazoló adókönyvét (1921 július hó 26-a előtti adófizetésről). *f)* Erkölcsi bizonyítványát.

Illetőségi (budapesti) nyilvántartót vezetnek a polgármesteri IV. ügyosztályban. A budapesti illetőségűnek elismert polgárokról, valamint mindazokról is, akiknek állampolgársága vagy más községbeli illetősége valamely ügyből kifolyólag megállapítást nyert, vagy huzamosabban tárgyaltatott, évtizedek óta nyilvántartási lap állítatik ki, amely betűrendbe sorozva az előadók és érdeklődők rendelkezésére áll.

Ingtalanvagon átruházási illeték. Lásd: Adók c. a.

Ingyen ebéd, kenyér, tej, stb. Lásd: Hatósági inségenyhítő tevékenység c. a.

Ingyen gyógyszer. Lásd: Gyógyszert ingyen c. a.

Ingyen temetés. Ha az elhunyt családtagjai olyan anyagi viszonyok között vannak, hogy nem képesek hozzátartozójuk temetkezési költségét viselni, a tisztiorvos javaslatára az előjáróság utalványt állít ki a családnak ingyen temetkezésre. Ha az elhunyt kórházban halt meg, hasonló esetben a kórház gondoskodik az eltemetéséről. Mindkét esetben külön sírba temetik az elhunytat.

Inségakeió. Lásd: Hatósági inségenyhítő tevékenység c. a.

Inségényhítéssel kapcsolatos panaszokat az illetékes polgármesteri IX. ügyosztály vezetőjénél vagy helyettesénél kell beadni.

Inségényjárulékok. Lásd: Adók c. a.

Insulint szegénysorsú betegek részére a kerületi előljáróság által kiállított szegénységi bizonyítvány, továbbá a tisztí-főorvosi hivatalnak a kérvényhez csatolt igazolása alapján engedélyeznek. A cukorbetegnek részére az insulint rendszerint egy naptári év végéig engedélyezik, a kezelőorvos, illetve a kórház azonban egyszerűen csak egy hónapra elegendő insulint rendelhet. A betegnek a gyógyszer rendelése végett minden hónapban jelentkeznie kell a kezelőintézetnél. Azok részére, akik az OTI vagy a MABI, vagy más biztosító intézet kötelékébe tartoznak, insulin nem engedélyezhető. A kérelem elutasítása esetén a belügyminiszterhez lehet fellebbezni.

Iparcikkárúsítás a piacokon. A kerületi piacokon, ahol a hetivásárok nem keddi és pénteki napokra estek, más köznapokon is árusítható háztartási és iparcikk. A Lenke-téren hétfőn, a lágymányosi piacon szerdán és szombaton, a vérmezői piacon csütörtökön, a szénatéri piacon szerdán és szombaton, a Kolozs-téri piacon csütörtökön, a Bosnyák-téri piacon szerdán és szombaton, a Martinovich-téri piacon csütörtökön. Az iparcikkárúsításhoz az előljáróságoktól nyert állandó helyfoglalási engedéllyel kell bírni. Újban azonban iparcikkárúsításra helyfoglalási engedély nem adható ki. Az árusítási idő az iparcikkárúsításhoz délután 3 óráig tart és 4 órakor kijelölt helyeiket el kell hagyniuk.

Iparengedélyek. Ha valaki ipart vagy kereskedést kíván üzni, köteles ezt a ker. előljáró hivatalánál kérelmezni. A kérelem annál a ker. előljárónál nyújtandó be, amelynek területén a kérvényező üzlet (ipar) helyiségét felállítani kívánja. Addig, míg a ker. előljáró, mint elsőfokú iparhatóság a bejelentést tudomásul nem vette, illetve az iparigazolványt (jogosítványt) ki nem állította, az ipar gyakorlását megkezdeni nem szabad. Az 1922. évi XII. t.-c. az iparok három csoportját különbözteti meg: I. Képesítéshez kötött iparok iparigazolvány vagy iparengedély alapján. II. Engedélyhez kötött iparok. Képesítéshez kötött ipar az olyan ipar, amely a munka természeténél fogva csak megfelelő ideig tartó szakképzés és hosszabb gyakorlat alapján sajátítható el s gyakorlása a törvényben megállapított szakképzettség igazolásához van kötve. A képesítéshez kötött iparok a következők: a) Iparigazolvány alapján gyakorolható képesítéshez kötött iparok: arany-, ezüstműves, ékszerész, arany-, ezüst- és fémverő, ötvös, aranyozó, artézi- és műkútúrú, asztalos (épületasztalos, bútorasztalos, mintaasztalos, mintakészítő), autójavító és szerelő, bádgos, borbély és férfifodrász, bőrdandós, bőrdíszműves, szíjgyártó-nyerges, kocsinyerges, kocsikárpitos, bronzműves, csillárkészítő, cég- és címfestő, csizmadia, cipész, cukrász (keksz-, piskóta- és konzervkészítők), esztergályos (a vas- és fém-esztergályos kivételével), épületburkoló, fagyaltkészítő, fazekas, cserépkályhakészítő, fegyverkovács, puskaműves, fémnyomó, fényképezet és fényképnagyítás, férfiszabó, férfiruhakészítő,

fésűs (szaruműves), fűzőkészítő, galvanizáló, galvanoplasztikus, gombkötő és paszományos, gubás és szűrszabó, gumijavító, hajóács, hangszerkészítő (vonós-, fa- és fémfűvő hangszerek, zongora, harmónium, cimbalom és harmónika készítője), kádár (bognár, pintér), kalapos (férfi és női nemez- és szalmakalapkészítő, ide nem értve a kalapdíszítést), kaptafakészítő, kárpitos, kárpitdíszítő, kazánkovács és hajókovács, kefekötő és ecsetkészítő, kelme- és fonálfestő, vegytisztító, késes, köszörős, kesztyű- és sérvkötőkészítő, kocsigyártó, bogvár (kerékgyártó), kocsilámpakészítő, kosárfonó, kovács, szerszámkovács, könyvkötő, doboz, díszmű- és tokkészítő, köteles, hálókészítő, kötőszövő, kövező, kútszínáló, lakatos (múlakatos, épületfelvasaló és géplakatos), látszerész, kozmetikai ipar, mázoló, fényező, mérlegkészítő, mészáros és hentes, mézeskalácsos és viaszöntő, molnár, mű- és aranyhímző, azsúrozó, műszerész, nap- és ernyőkészítő, nemez- és szövetsapkakészítő, női fodrász, női divatkalapkészítő ipar, női szabó és leányruhakészítő, órás, orvosi műszerész és orthopéd-gépkészítő ipar, paplanos ipar, papucsos (papucskészítő) ipar, pipa-készítő, reszelő vágó, rézműves és ónozó, rézöntő, harangöntő, sokszorosító, faszobrász, fametsző, sokszorosító gipsz- és terrakottaszobrász, sokszorosító ipar (könyvnyomtatás, könyvnyomás, betű- és töm-öntés, fotochemigrafia, fotolitografia, fénynyomás, mélynyomás, cinkografia, fametszés), szappanos és gyertyamártó, szita- és rostakészítő, szobafestő, szűcs és szőrmesapkakészítő, takács, tetőfedő (cserép-, pala-, múpala-, facement-, péplemez- és kátránypapírfedő), tímár, üveges (ide nem értve a vándoriparosok által űzött egyszerű beüvegezést ablakba és képkeretbe) üvegsziszoló, üveg-edző és üvegvéső, üveghajlító, üvegfoncsorozó, üvegforrasztó, üveg-, porcellán- és fayencefestő, mozaikműves, tükörkészítő, vas- és fémesztergályos, vasöntő, vésőműves és bélyegzőkészítő, zománczó ipar, zongorakészítő ipar. b) Iparengedély alapján gyakorolható képesítéshez kötött iparok: fogadó (szálló, penzió) ipar, (ide nem értve a legfeljebb tíz vendégszobát fenntartó üzemeket), vendéglő és kávéházi iparok, mesterséges ásványvizeknek, gyógyszereknek és mérgeknek készítése, azoknak a szereknek kivételével, amelyeknek készítése kizárólag a gyógyszerészeknek van fenntartva, avagy közegészségi vagy állategészségi szempontokból külön feltételeknek, magasabb szakismereteknek igazolásához van kötve, drogéria-üzletek, gyógyszerfélékkel és mérgekkel való kereskedés, amennyiben ezeket a cikketek közvetlenül a fogyasztóközönség részére árusítják, fogműves (fogtechnikus) ipar, építőiparok, kéményseprőipar, mindennemű gázvilágítási telepek, a vízellátást szolgáló mindennemű művek létesítése és berendezése, ideértve a csővezetékek létesítését, javítását, mérőeszközök felszerelését és egyéb szerelési munkát, továbbá központi fűtőberendezések létesítése, javítása, sütő (kenyér, aprósütemény, stb.), villamosáramú (elektromos világítási, erőátviteli, elektrotechnikai, stb.) berendezéseknek, azok részeinek, valamint villamos mérőeszközöknek felszerelése, vezetékek létesítése, kapcsolása, javítása, robbantószerkek készítése és az azokkal való

kereskedés, fehérneműtisztítás, Azok a bádogosok és lakatosok, akik iparigazolványukat 1918. évi október hó 31-ike előtt nyerték és annak alapján kisebb szerelési munkákat is végeztek, ilyen munkákat e törvény hatálybalépése után is iparendély nélkül végezhetnek. c) Rokoniparra való áttérés vagy rokoniparok együttes gyakorlásának bejelentése. Az az iparos, aki valamely képesítéshez kötött ipart gyakorol, az általa gyakorolt iparral fentebb felsorolt rokonipar gyakorlására külön szakképzettség igazolása nélkül áttérhet, illetőleg ezeket eddig gyakorolt iparával együttesen gyakorolhatja. Iparigazolványa alapján gyakorolható képesítéshez kötött iparnál döntését az iparhatóság a már meglévő iparigazolványon határozat alakjában feljegyzi. Iparengedély alapján gyakorolható képesítéshez kötött iparnál azonban új iparendedélyt kell váltani, amikor is a szakképzettségen és megbízhatóságon kívül minden egyéb feltételt igazolni kell, tehát ipardíjat is kell fizetni. A bejelentés annál a kerületi elöljáróságnál teendő meg, amelynek területén az iparüzlet van. Engedélyhez kötött ipar olyan ipar, melynek gyakorlása külön feltételek igazolásához kötött engedély elnyerésétől függ. Szabadiparok iparigazolvány alapján gyakorolhatók és nincsenek képesítéshez kötve. Engedélyhez kötött iparok a következők: állati hullák feldolgozásával foglalkozó ipar, bank- és pénzváltó-üzlet, beraktározási vállalatok, csatornatisztítóipar, értékpapírral készítés mellett kereskedőipar, élőállattal (marhával, sertéssel, lóval) kereskedés, filmkölcsonzóipar, fogadó (szálló, penzió) ipar, amennyiben a tulajdonos legfeljebb tíz vendégszobát tart fenn foglalkozást közvetítő irodák, fuvarleveleket felülvizsgáló irodák (azoknak az ipara, akik fuvarozási ügyletből kifolyólag a fuvarozóval szemben támasztható követeléseket akár a maguk nevében a maguk számlájára, akár az igényjogosult nevében és számlájára keresetszerűleg érvényesítenek), féreg-, rovar- és kártékony állatokat irtó vállalatok, hirdetések szerzése, hirdetési vállalatok, hitelezők és adósok közötti egyezkedés közvetítése, hitelhírszolgálat és hiteltudósítás, játékkártyák készítése (gyártása), kávémézés, kocsmá, küldöncvállalatok, lőfegyverekkel, lőszerekkel való kereskedés és ezek közvetítése, menetjegyi irodák (utazási és fürdőirodák), ószeres ipar, pénzkölcsönt közvetítő ügynökségek, rendes járatú időhöz kötött, állati erő felhasználásával üzött személyszállítási (társaskocsi) ipar, sütőipar, szabadalmak értékesítése, amennyiben azt nem szabadalmi ügyvivők végzik, személyszállító eszközöknek (bérkocsiknak, bérautóknak) közhelyeken a közönség számára való tartása (bérkocsiipar) és azok ipara, akik közhelyeken a közönségnek szolgálataikat ajánlják (hordáripar), szemétfeldolgozó vállalatok, tejcsarnokok, tejgyűjtőtelemek, tejkereskedelmi és tejterméket feldolgozó vállalatok, ide nem értve az egyszerű tejkimérést, temetkezési vállalatok, vagyonőr vállalatok, zsidóüzletek. Képesítéshez, illetve engedélyhez kötött iparokról az alábbi okmányok bemutatása, illetve a kérelemhez való csatolása szükséges: 1. születési anyakönyvi kivonat, 2. a magyar állampolgárság igazolása, (külföldi honosok

iparüzésének tekintetében a nemzetközi szerződések vagy gyakorlat irányadó), 3. erkölcsi bizonyítvány (a lakóhely szerint illetékes ker. rendőrkapitányságtól), 4. tanonc-bizonyítvány, illetve a képesítés igazolása, 5. nyilatkozat az illető ipartestülettől, hogy az iparigazolvány kiadása tekintetében nincs észrevétele. Férjes nőknél házassági anyakönyvi kivonatot, születési anyakönyvi kivonatot és a férj állampolgársági igazolását kell csatolni. Szabad iparnál csak a születési anyakönyvi kivonatot és a magyar állampolgárság igazolása szükséges. Jogi személyek, közkereseti és betéti társaságok képesítéshez vagy engedélyhez kötött ipart csak üzletvezető alkalmazásával üzhetnek. Kivételt képez az építőipar, amelyet jogi személyek nem üzhetnek. Az üzletvezető ugyanolyan feltételeket köteles igazolni, mint az önálló iparúzó. Az üzletvezető elhalálozását vagy a társaságból való kilépését a társaság az iparhatóságnak 8 napon belül bejelenteni köteles. Az iparúzó halála után házastársa az ipart özvegyi jogon tovább folytathatja, köteles azonban ezt a körülményt az iparhatóságnak bejelenteni. Ugyanez áll arra az esetre is, ha az életbenmaradt házastárs meghal és kiskorúak hátrahagyása esetén az ipart a gyám folytatja a kiskorúak nagykorúsításáig. Képesítéshez kötött iparnál a gyám is köteles szakképzettségét és magyar állampolgárságát igazolni. Az iparigazolvány (engedély) megszerzése iránti kérelmek a ker. előjáróság segédhivatalához nyújtandók be s ugyanott kell az előírt ipardíjakat városi, illetve állami bélyegjegyekben leróni. Az ipardíj: szabad iparnál 11·60 P, képesítéshez kötött iparnál 9·28 P, engedélyhez kötött iparnál 13·92 P, gyáripar és nagybani iparnál 29 P városi illeték. Állami illeték minden esetben 5 P és minden mellékletre 30 f ívenként. Minden iparnak más helyiségbe való költözését a ker. előjáróságnál 8 napon belül be kell jelenteni. Ugyancsak 8 napon belül be kell jelenteni az ipar megszüntetését az iparigazolvány visszamutatása mellett. A bejelentés 1 P állami bélyegilleték alá esik. Az iparos megszüntetett iparának újból való gyakorlására a megszűnés időpontjától számított 1 éven belül engedélyt kérhet annál a ker. előjáróságnál, amelyik az ipar megszüntetését tudomásul vette. Nem rokontermészetű és képesítéshez kötött iparra való áttérés, illetve üzletkiterjesztés esetében az iparhatóság a Kereskedelmi és Iparkamara véleménye alapján dönt a szakképzettségről, illetve megkívánhatja a szakvizsgára bocsátást. Telepengedélyhez kötött ipartelepelt csak telepengedély alapján lehet felállítani. A kérvényhez csatolandó: 1. A telep helyszínrajza (megszerezhető a polgármesteri III. ügyosztálynál a közp. városházán), 2. a felállítandó épületek és felső felszerelésük rajza, 3. az iparág műszaki leírása, 4. a szomszédos házak és telkek tulajdonosainak lakcíme, mindegyik két példányban. A kérelem benyújtása alkalmával 40 P városi és 20 P állami bélyegilleték rovandó le, ezenkívül mellékleti ívenként egyenként 30 f állami bélyegilleték. A helyszíni eljárás költségeire 100—120 P készpénzben a ker. pénztárnál letétbe helyezendő. A ker. előjáró a helyszíni

eljárásra határidőt tűz ki és ezt falragaszok útján közhírré teszi. A helyszíni tárgyalás szakértői: a ker. előljáró, a ker. mérnök, a ker. tisztiorvos, az államrendőrség szakértője, a tűzoltó főparancsnokság, az iparfelügyelőség, a közmunkatanács képviselője, vegyészeti üzemek felállítására esetén a főv. vegyészeti intézet szakértője, vágóhidak hűsüzemek felállításánál a fentemlítetté-
ken kívül a ker. állatorvos. A helyszíni eljárás után a ker. előljáró mint I. fokú iparhatóság a telepet véghatározattal engedélyezi és azt az iparfelügyelőséggel és a közmunkatanáccsal közli. Az ipartelepet csak az engedély jogerőre emelkedése után lehet felállítani. Telepengedélyezési eljárást igényel a következő telepek, illetve műhelyek felállítása: acetongyárak, acetilén-gázfejlesztő telepek, éter-, esszencia- és illóolajgyárak, agyag-áru-égetőkemencék, alkáliák gyártása, (marónátron-, káliszoda- és hamuzsírgyártás), állati szőr előkészítésére szánt telepek, ásványolajfinomítók, ásványi savgyárak (kénsav-, sósav-, salétromsav- stb. gyárak), aszfaltfőző, aszfalt-fedéllemez, szigetelőlemez, aszfaltlak és aszfaltmesztix gyárak, bélhúr és beltisztító telepek, bőrszáritó telepek, celluloidot előállító, továbbá olyan ipartelepek, amelyekben egyidejűleg 10 kilogrammnál több celluloidot dolgoznak fel, cellulóze- és papírgyárak, cukorgyárak, csontégetők, csontgyűjtők, csontfehérítők, csontfőzők, csontszáritók, csontzúzó, degas törökvörös olajgyárak, dögfeldolgozó telepek, dögnyúzóhelyek, enyvfőzők, faggyúolvasztók, fatelepek, falepároló telepek, fatelítő telepek, fémöntő (amennyiben az olvasztás nem tégelekben történik) és nyersfémek előállítására szolgáló telepek, firneiszfőzők, fürdők, gázkészítő- és gáztartó intézetek, gépfűrészek és mechanikai berendezéssel bíró asztalosműhelyek, gépszír-, vazelin- és kocsikenőcsgyártás, amennyiben a gyártás melegúton történik, gipszbányák, gőzmalmok, gummigyárak, gyanta- és terpentindesztyilláló telepek, gyapjúfonó, kenderkészítő és fonó, lenkikészítő és fonó, továbbá pamutkártoló és fonó és jutafonó telepek, gyertyaöntők, gyorsfehérítők, gyógyszervegyészeti gyárak, gyúszerek készítésére szánt telepek, hámmormúvek, házfedőpapír- és házfedőnemez előállítására szolgáló gyárak, karbidgyárak, kátránykészítő- és kátrányos ponyvát előállító gyárak, kátránylepároló telepek, kazeingyárak, keményítő- és keményítőszörpelőállító gyárak, kocsikenőcsgyártás nagyban, kokszyárak, amennyiben másutt állíthatnak fel, mint ahol az anyag termeltetik, kőfejtő telepek és kőbányák, koromégetők, lakkgyárak, len- és kenderáztató telepek, löporgyárak és raktárak, malátagyárak, marha- és sertéshízlalók, amennyiben a nagyipar körébe tartoznak, mésztégla- és gipszégetőkemencék, műanyaggyárak (amennyiben azok gyártása vegyi átalakulással kapcsolatos, phenol, kondenzációs termékek stb.) műtrágyagyárak, mőselyem- és collodiumgyárak, nyersfilmgyárak, ócska épületfa telepek, olajgyárak, olajhidrogénező (olajkeményítő) telepek, őrlőmalmok, paraffingyárak, pörkölőkemencék, rézgálic- és vasgálicgyárak, rongygyűjtő és osztályozó telepek, ruggyanta- gyárak, sörgyárak, szappanfőzők, száraz- és szélmalmok, szárnyas-

és apróállatok nagybani vágása, szénkéneggyárak, szerves festékgyárak (ú. n. kátrányfestékgyárak), szeszgyárak, szeszfinomítógyárak, téglagyártás, tímárműhelyek, tőzeg- és barnaszén-lepároló telepek, trágyagyárak, tükörgyárak, tüzijátékáru készítésére szolgáló telep, uszodák, üveghuták, vágóhidak, vegyészeti gyárak, vegyi festékgyárak, vegytisztító telepek, villamoserőt és sűrített levegőt előállító ipari célt szolgáló telepek, viaszos-vászon-, műbőr- és linoleumgyárak, vér- és lúgkőfőzők, vízgáztelepek, zsírbontó- és glicerinfinomító telepek. A telepengedély érvénye elenyészik, ha a jogerős telepengedély kézhezvételétől számított 2 év alatt az üzem meg nem indul vagy ha az 2 éven át szünetel. Műhelyekben, gyárüzemekben, iparhatóságilag jóváhagyott Munkarendet kell kifüggeszteni. A kérelemhez a munkarendet három példányban kell csatolni. A ker. előjáró az iparfelügyelőség véleménye alapján láttamozza a munkarendet.

Ipariskolák. Lásd : Iskolák c. a.

Iparostanonciskola. Lásd : Iskolák c. a.

Iparrajziskola. Lásd : Iskolák c. a.

Ipartársulatok. Ugyanazt, vagy a különböző iparokat egy vagy több községben önállóan gyakorló iparosok közös érdekeik előmozdítása végett ipar(kereskedő-)társulatokká egyesülhetnek. Az iparosok és kereskedők által a közös érdekeik előmozdítására alakított egyesületek nem a belügyminiszter, hanem a kereskedelemügyi miniszter hatásköre alá tartoznak. Ezekkel szemben nem az egyesületi jogszabályok, hanem az ipartörvény megfelelő szakaszai nyernek alkalmazást (1884. évi XVII. t.-c. 149—154. szakaszai). Az ilyen egyesületek felügyeletét az illetékes iparhatóság gyakorolja és így az ellenük beadott panaszoknak az elbírálása is az iparhatóság hatáskörébe tartozik. Az ipari és kereskedelmi egyesületek alapszabályai jóváhagyás végett a székesfőváros polgármestere útján mutatandó be a kereskedelemügyi miniszterhez. Ezek az egyesületek a közhatóságokhoz és hivatalokhoz intézendő beadványaikra és irataikra nézve a peres — eljárás kivételével — az 1869. évi XVI. t.-c., valamint az illetékdíjjegyzék 85. tételének 15. pontja és 89. tételének XII/a. pontja értelmében a bélyegmentességet igényelhetik.

Ipartestület. Az ipartestület a képesítéshez kötött iparüzőknek a szervezete. Budapest székesfőváros területén 43 iparágak, illetve iparcsoportok szerint tagozódó és egy vegyes ipartestület van. Az ipartestületek, szemben az ipartársulatokkal és egyesületekkel, kényszertársulások, ehhez képest minden iparos, aki képesítéshez kötött ipart gyakorol, köteles az illetékes ipartestületbe tagként belépni. Az ipartestületek autonóm szervezetek, főfeladatukat képezik tagjaiknak mindennemű gazdasági, művelődési és emberbaráti érdekeinek felkarolása és hatékony szolgálata. Több vonatkozásban hatósági jellegű teendőket is végeznek, így a munkaadók és alkalmazottak munkaviszonyából kifolyóan felmerült vitás kérdésekben békéltetés, illetve döntés. Az ipartestületi életet általában az 1932. évi VIII. t.-c. szabályozza, ez a törvény tartalmaz megfelelő rendelkezéseket az ipar-

testületeknek megalakítására, hatáskörére, működésére, stb. nézve. A felügyeletet Budapest székesfőváros polgármestere látja el, idefordulhatnak beadvánnyal, illetve panasszal az érdekeltek, az ipartestületek önkormányzati szervei és az egyes ipar-
testületi tagok is. A polgármester intézkedései ellen a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez lehet fellebbezni.

Ipartelepek ellen, zaj, bűz, füst stb. miatt a kerületi tisztiorvosnál lehet panaszt tenni.

Iparvágány építésénél először bélyegköteles kérvényben a közigazgatási bejárás elrendelését és az elvi építési engedélyt kell kérni és pedig, ha kézi, vagy lóüzemű lesz a vasút, akkor a fővárosi közmunkák tanácsától, ha pedig géperezű lesz, úgy a kereskedelemügyi minisztertől. A kérvényhez mellékelni kell a vágány helyszínrajzát, hossz-szelvényét és műszaki leírását 4—4 példányban. Ha a bejárás megtartott és az kedvező eredménnyel járt, a közigazgatási bejárásról felvett jegyzőkönyv hatósági jóváhagyása kapcsán folyamodó a vágány megépítésére elvi engedélyt kap s ez esetben az építés megkezdése előtt az igénybeveendő fővárosi közterületek használatára vonatkozólag a fővárossal szerződést kell kötnie (ezt külön nem kell kérni, a fővárosi tisztügyi ügyészsége a szerződéstervezetet elkészítve, folyamodónak aláírás végett megküldi). A szerződés aláírása után külön kérelmezendő bélyeges kérvényben a helyhatósági építési engedély a polgármestertől. A kérvényhez 4—4 példányban csatolni kell a már elvileg engedélyezett tervek alapján elkészült részletterveket. A helyhatósági építési engedély elnyerése után a vágány megépíthető és ha elkészült, használatbavétele előtt műtanrendőri bejárás kérelmezendő attól a hatóságtól, amely a közigazgatási bejárást elrendelte.

Iparvágányok közterületen. A közterületnek iparvágány céljára való átengedése tárgyában a kérelmet az elsőfokú közigazgatási hatósághoz, Budapest székesfőváros területén a polgármesterhez (V. ügyosztály) kell előterjeszteni. A beadvány bélyegköteles. Illetéke 2 P okmánybélyeg. Ez ügyben hozott határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

Iskolai alapítványok és ösztöndíjakat a polgármester a VII. ügyosztály javaslatára nyilvános pályázat útján hirdet meg. A pályázati feltételeket és a kérvényhez csatolandó okmányokat a mindenkorli hirdetmények sorolják fel. Az alapítványi díjak és ösztöndíjak odaítélését a polgármester a VII. ügyosztály előterjesztése alapján eszközli.

Iskolai beiratások rendje és kellékei. Lásd: Beiratások a fővárosi iskolákba c. a.

Iskolai helyiségek egyesületi összejöveteli célokra való átengedése a polgármesteri VII. ügyosztálynál kérelmezendő. Csak belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályokkal működő egyesületek számíthatnak a kérelem teljesítésére és evégből a kérvényhez csatolniuk kell a kormányhatóságilag láttamozott alapszabályt. A polgárm. VII. ügyosztály az érdekeltektől igazgatójának véleménye alapján határoz a helyiségek ideiglenes átengedéséről. A tornatermeket azonban az egyesületek nem igényel-

hetik. Amennyiben az iskolai helyiséget használó intézmény fűtést és világítást igényel, ennek költségeit meg kell térítenie.

Iskolai körzettől eltérő beiratkozást a polgárm. VII. ügyosztálynál lehet kérelmezni, mely indokolt esetben és a lehetőségek figyelembevételével az engedélyt megadja. A beadvány után 2 P okmánybélyeget kell leróni.

Iskolai ösztöndíj-, illetve jutalomdíj-alapítványok. Aki valamely székesfővárosi községi iskola tanulóinak jutalmazása, illetve ösztöndíjban való részesítése céljából alapítványt kíván létesíteni, ebbeli szándékát a polgármesterhez címezett bélyegmentes kérvényben bejelenti. A kérelemben megjelöli az alapítvány összegét (jelenleg a székesfőváros alapítványi tőke címén a csekély kamathozadéokra való tekintettel 500 pengőnél kisebb összeget nem fogad el), továbbá azt, hogy az alapítványt kinek emlékeztére teszi (kiról kívánja elnevezni), mik legyenek a jutalomdíj, illetve ösztöndíj-adományozás feltételei (melyik iskola milyen tanulójának, ki által, milyen időközökben oszthatók ki az alapítványi tőke kamatai, stb.), végül a kérelemnek okvetlenül tartalmaznia kell azt a kötelező kijelentést is, hogy az alapítványt tevő az alapítványt Budapest székesfőváros kezelésére bizza. A kérvény beadása előtt a központi városházán a számvevőség X. ügyosztályánál (Központi Városháza, III. em., 371. sz. ajtó) történt számfejtés után az alapítvány tőkeösszegét a központi pénztárba be kell fizetni, illetőleg amennyiben az alapítványi tőke értékpapírból áll, azt ugyanezen eljárás után a központi pénztárnál letétbe kell helyezni. Az erről kapott nyugtát csatolni kell a polgármesteri központi segédhivatal iktatójába (Központi Városháza, I. em., 114. ajtószám) benyújtandó kérvényhez. Az alapítvány alapító oklevélét az alapítványt tevő kívánságának megfelelően a tiszti ügyészség szövegezi meg. A tiszti ügyészség által bemutatott alapító oklevél-tervezetet a polgármester előterjesztés kíséretében a törvényhatósági bizottság elé terjeszti. A törvényhatósági bizottság a székesfőváros közönsége nevében az alapítványt kezelésre elfogadja, az alapító oklevél szövegét a tiszti ügyészség tervezete alapján megállapítja és a megfelelő számban kiállított eredeti alapító okleveleket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez jóváhagyás végett felterjeszti. A székesfőváros közönségének kezelésében lévő ösztöndíj- és jutalomdíj-alapítványok kamatainak kiosztása iránt a polgármester az alapítványt tevő alapítólevélben lefektetett kívánságának megfelelően kellő időben intézkedik. Az ösztöndíj-, illetőleg jutalomdíjban való részesülés feltételeit a pályázó tanuló az iskola igazgatósága útján közzétett pályázati hirdetményből tudhatja meg. A szabályszerű pályázati eljárás útján betöltendő alapítványi ösztöndíjas, illetőleg jutalomdíjas helyek elnyerésének feltételeit tartalmazó pályázati hirdetményt a polgármester a Fővárosi Közlöny-ben és a Budapesti Közlöny-ben is közzététi.

Iskolaköteleseket, kereskedő- és iparostanoncokat nyilvántartó hivatal. A hivatalnak az a feladata, hogy az előirt iskoláztatási kötelezettség biztosítása érdekében a székesfőváros területén az

ANGOL PARK

A régi, közkedvelt szórakozások és **sok érdekes újdonság.**

A terrasz-étterem fényesen átalakítva, kibővítve, új vezetés alatt, saját üzemben.

Az ország első villamos nagykonyhája, a közönség által üzemben bármikor díjmentesen megtekinthető. Főúri ételek, **polgári árak**, kitűnő italok.

A hangulatos spanyolteremben minden este 11 órától **tánc**, különleges, világhírű jazz-zenekar.

A Magyar Falu a maga nemében páratlan látványosság és a magyar nép- és iparművészet élethű keresztmetszetét tárja elénk. Eredeti népviseletek és népszokások bemutatása, népművészeti és iparművészeti kiállítás. Halászcserda, lacikonyha.

A parkban **szimfónikus zenekar** hangversenyez, **hetenként csütörtökön** világhírű művészek közreműködésével **gálaesték.**

A műsorok keretében ugyancsak elsőrendű művészek fellépésével egész estéket betöltő operákat és operettekét is adunk.

A gálaesték műsoráról transzparens hirdetéseink, vetített hirdetéseink és falragaszaink tájékoztatják a közönséget.

A gyermekek szórakozásáról **Kincses Bácsi Meseszínháza**, a modern gyermekjátékszótér, új játék- és tornaszerekkel felszerelve, gondoskodik. A gyermekelőadások keretében gyermekoperettek, gyermekrevűk, tréfák, mesék, mókák kerülnek bemutatásra, minden kedden és csütörtökön délután $\frac{1}{2}5$ és $\frac{1}{2}7$ óra között. A gyermekjátékszótéren tejes uzsonna.

Az Alpesi Falu, a közkedvelt nyári szórakozó- és vacsorázóhely, kiváló konyhájával és elsőrendű műsorával a legkényesebb igényeket is kielégíti.

Az évad folyamán kedves közönségünknek **még sok kellemes meglepetésben** lesz része.

ANGOL-MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központ: Budapest, V., Vilmos császár-út 30—32

Sürgőny cím: COLONIALE ● Alapítási év: 1890

Alaptőke és tartalékok: 40,000.000— pengő

10 FIÓK BUDAPESTEN. — VIDÉKI FIÓKOK: Békéscsaba, Berettyó-
újfalu, Debrecen, Győr, Hatvan, Kiskunfélegyháza, Makó, Nagy-
kanizsa, Nyiregyháza, Sopron, Szeged

Dite R. T.

TÖLTŐTOLLGYÁR
ÉS JAVÍTÓÜZEM

Magyar
gyártmány!

TELEFON: 80-2-56

V., GRÓF TISZA ISTVÁN-UTCA 10

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

Rendező a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara minden év tavaszán
május első felében

A magyar ipari termelés legnagyobb propagandája. 50°/_o-os utazási kedvezmény. Felvilágosítás és vásárigazolvány kapható: a vásárirodánál, V., Alkotmány-utca 8

CSERÉPKÁLYHÁK FAFŰTÉSRE VALÓ
ÁTALAKÍTÁSÁBAN SPECIALISTA

BARTÁKY KÁLMÁN

KÁLYHÁSMESTER

BUDAPEST

V., FALK MIKSA-U. 17

TELEFON: 24-2-34

FENNÁLL 1910 ÓTA

RAKTÁR ÉS IRODA: V., FALK MIKSA-U. 17

Elvállalja: fayence burkolatok, cse-
répkályhák, kandallók, Meidinger- és
más rendszerű vaskályhák, takaré-
tűzhelyek szállítását. Javítások és tisztítások jutányos áron jótállás mellett.

Kedvező fizetési feltételek. Részletfizetésre is

A MILLIÓS FŐVÁROS MINDEN
ÜGYE ESEMÉNYE TERVE

aVáros

The word 'aVáros' is written in a stylized, cursive font with a horizontal underline. It is the central focus of a diagram consisting of six arrows. Three arrows point downwards towards the word from the words 'ÜGYE', 'ESEMÉNYE', and 'TERVE' above. Three arrows point downwards away from the word towards the words 'FRISS', 'ELEVEN', and 'ÖTLETES' below.

FRISS ELEVEN ÖTLETES

hasábjain] riportokban és szócikkekben szolgálja

pártokra való tekintet nélkül

a polgárság összességét

FIZESSEN ELŐ!

Megjelenik minden szombaton
Előfizetés egész évre 24.— P, félévre 12.— P

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Teréz-körút 37

Telefon : 11-0-60

Elsőrendű kivitelű

recamier-ek

250 pengőtől,

bergère-eket

és e szakmába vágó minden-
nemű lakásberendezési cik-
keket cégemnél a legjutányo-
sabb árakon szerezheti be

Varadi György

kárpitos és díszítő

Budapest, VII., Sip-utca 16—18

Tatarozást, átalakítást, modernizálást, családi- és bérházakat kényelmes fizetési feltételekkel jól, olcsón vállal

Földes és Társa

Építési Vállalat

Budapest VII, Erzsébet-körút 14

(Törv. bejegyzett cég)

Komoly érdeklődőknek előmunkálatok, tervek, költségvetés díjtalan

Adókedvezményeket is elintézzük

A legjobb és legrégebb városi lap

a

Független Budapest

városi, politikai és közgazdasági lap

Főszerkesztő : B. VIRÁGH GÉZA

Huszonkilencedik évfolyam

Megjelenik **minden szerdán,**
minden szám csupa **szenzáció**

Előfizetési ára egy évre P 24.—

„ „ félévre P 12.—

Egyes szám ára 50 fillér

Kapható minden Ibusz pavillonban

Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Báthory-utca 3

Telefon: 19-9-80

FARKASVÖLGYI^{-féle}

VILLAMOSSÁGI ÉS MŰSZAKI R.-T.
BUDAPEST, VII., KÖVÉRLAJOS-UTCA 26

TELEFON: 97-2-35

Gyárt:

Kis- és nagyfeszültségű kapcsolóberendezéseket, transzformátorokat, áram- és feszültségreduktorokat, túlfeszültségvédelmi készülékeket, gyorszabályozókat, színkéféket.

Javít:

Elektromos-, gőz- és benzinüzemű gépeket és készülékeket.

Szállít:

Elektromos hegesztőberendezéseket, elektromotorokat, generátorokat, villamos felszerelési anyagokat és mindennemű műszaki üzemszükségleti cikket.

Minden város-
házi úgról
a legíríssebben,
a legmegbízhá-
tóbban, a leg-
részletesebben
informál az

Szerkeszti :
dr. DOBY ANDOR

Szerkesztőség
és kiadóhivatal :
IV., Kaas Ivor u. 9
Telefon : 82-8-23

UJ P. BUDAPEST

UJ P. BUDAPEST

UJ P. BUDAPEST

UJ P. BUDAPEST

UJ P. BUDAPEST

UJ P. BUDAPEST

A PESTI VÁROSHÁZA

VÁROSPOLITIKAI ÉS KRITIKAI SZEMLE
SZERKESZTI GYÖRGY ENDRE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRÜT 7
T E L E F O N : 11-0-88
POSTATAKARÉKPENZTÁRI CSEKK: 42.389 SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN HÓNAP 15-ÉN

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGESZ ÉVRE 10 P
FEL ÉVRE 6 P
EGYSZÁM 1 P

GANZ ÉS TÁRSA

VILLAMOSSÁGI-, GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓ-
GYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, X., Kőbányai-út 31

TELEFON : *46-1-19

VATTAGYÁR R.T.

Városi iroda: Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1

Telefon: 80-6-55

Gyártelep: Budafok, Fehérvári-út 18

Gyártási ágazatok : Konfekciós szabóvatták, paplanvatták ; „Kamelin“ szab. közbélés, amely a vatelint pótolja, jutavatta, jutakóc, légelzáróbél, borbélyvatta, tejszűrővatta, cigarettavatta stb.

A gyógyászati célokra szolgáló mindenféle minőségű vattákat is gyárt, e-cikkben az OTI-nak, MABI-nak és számos más közegészségügyi intézetnek szállítója a gyár évek hosszú sora óta.

Ezenkívül bérfehérítést és kártolást is végez a gyár bér munka gyanánt.

Nyaraljon a Balatonon!

Az összes telepekre vonatkozólag részletes felvilágosítást nyújt az

I. B. Ú. Sz.

M. Kir. Államvasutak Hivatalos Menetjegyirodája
V.. VIGADÓ-TÉR

és összes fővárosi és vidéki fiókirodái

ifj. Szubota István

MŰARANYOZÓ

ANTIK BÚTOROK ÉS KERE-
TEK SZAKSZERŰ JAVÍTÁ-
SÁT ÉS MINDENNEMŰ ARA-
NYOZÁSI MUNKÁT VÁLLAL

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 54

ALAPITTATOTT 1871. ÉVBEN.

**ÖZV. BIBERÁL
JÓZSEFNÉ**

PALA- ÉS CSERÉPFEDŐ M.

**Pala- és cserépfedések javí-
tása és évi jókarbantartása**

**Új építkezések befedése
a legjobb kivitelben**

**BUDAPEST,
II., OSTROM-UTCA 14.**

TELEFON: 512—20

Budapesti Teherautófuvarozók

MATEOSZ-tagok fuvarfelvételi irodája:
Budapest, IX., Lónyay-u. 35. T.: 83-5-34

Bútorszállítás helyben — vidékre —
külföldre

VÁROSI HIRLAP

Előfizetési ár:

1 ÉVRE 24 PENGŐ
6 HÓNAPRA 12 PENGŐ
5 SZÁM ÁRA: 50 FILLÉR
Az azonos című pártikonokban

FELELŐS SZERKESZTŐ

DACSÓ EMIL

MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 60
Telefon: 13-7-13 — Postacsekk: 40.424

XXV. ÉVFOLYAM

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Főszerkesztő: DACSÓ EMIL

*

Bátor, szókimondó, mindent tud és megír

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrassy-út 60. sz. — Telefon: 13-7-15

Szöllössy és Wallenhoffer Zsigmond

kőműves-mester és építési vállalkozók

BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 26

Háztartározást, karbantartást, gipszfal, rabitzfal, beton,
műkö, fayancelapszigetelést jótállás és kedvező fizetés
mellett vállalunk.

Özv. OCSENÁS JÁNOSNÉ

ÉPÜLET ÉS BÚTORASZTALOS

B U D A P E S T

I. GYŐRI-ÚT 2/B. TELEFON: 50-4-79.

*Elvállal mindennemű a szakmába tar-
tozó épület- és bútormunkát, a legju-
tányosabb áron, a legjobb kivitelben.*

Jégszekrények

villamos hűtőkészülékek
sörkimérőkészülékek
fagylaltgépek

Árjegyzék ingyen
és bérmentve

Hennefeld jégszekrény-
gyár

Alapítási év 1884. VI. Ó-utca 6. Telefon: 11-4-29

KOHN GYULA

Aranykoszorús mester. Állami nagy éremmel kitüntetve

KEFE- ÉS ECSETGYÁROS

GYÁR: VII., RÓZSA-UTCA 20. TEL.: 30-2-45

Specialista festőkefékben és ecsetekben

FREUDIGER MÓZES és FIAI MAGYAR ÁGY-FEHÉR ÉS RUHANEMŰ-GYÁR

BUDAPEST, VI., DESSEWFFY-U. 34. TEL.: 22-9-75, 27-9-76

Sürgőnycím: FREUDIGERÉF. — Postatakarékpénztári csekkezámbla sz. 10805

Kórházak, szegényházak, árvaházak és egyéb köz- és magán-intézetek teljes berendezése. — Katonai kórházak és intézetek, szállodák és internátusok, szanatóriumok és elmegyógyintézetek, munkás- és tanoncotthonok teljes berendezése. — Munkásruhák és fehérneműek gyártása bányák és iparvállalatok számára. — Saját kikészítéssel és fehéritéssel textiláruk nagyraktára.

PAPLANOK, MATRACOK és ÁGYNEMŰEK

beszerzésénél vagy felfrissítésénél INTÉZETEK és

SZANATÓRIUMOK forduljanak költségvetésért

PLUMA PAPLANGYÁR-HOZ
IV. KER., KAMERMAYER KÁROLY-UTCA 2. SZ.

CORVINA

**NYOMDAFESTÉKIPAR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

BUDAPEST

Gyárt: mindenfajta fekete és színes kő- és könyvnyomdal, offset és bádognyomófestéket, kencét, hengeranyagot, nyomó- és szárítópasztákat

Vezérképviselőt:

FELBER GÉZA BUDAPEST, V., SZEMERE-U. 21
TELEFON: 23-8-72

KAUDERER

**ACCUMULATORGYÁRTÓ VÁLLALAT
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-U. 24**

TEL.: 35-4-92

Gyárt, javít, tölt és karbantart bármily típusú indító-, világító-, motorkerékpár-, vészvilágító-, hangosfilm-erősítő- és rádió-accumulátor. Indító-, világítóberendezések beszerelése és javítása

iskolaköteles gyermekeket és tanoncokat nyilvántartsa és ellenőrizzé, hogy minden iskolaköteles korban lévő gyermek a kellő időben beirattassék. A mulasztókat az illetékes hatóságnál bejelentik. Az iskolaköteleseket nyilvántartó hivatal két részből áll. A központi és a kerületi hivatalokból. A kerületi hivatalok élén a törzskönyvvezetők állanak. A kerületi hivatalok gyűjtik össze az anyagot és a központi hivatalnak beszolgáltatják. A mulasztókat megintik és a kihágási eljárás megindítása végett a kerületi előjáróságnak bejelentik. A központ a beszolgáltatott anyagot feldolgozza és az egész hivatal ügymenetét vezeti és ellenőrzi.

Iskolaköteles kor betöltése előtt való beírás az elemi iskolába, Milyen gyermek iskolaköteles lesz ama év szeptember havában, amely év augusztus hó végéig betölti a 6. életévét. Amennyiben a gyermek december hó végéig tölti be a 6. évét, úgy beíratását az iskola igazgatójánál kell kérelmezni és kérelméhez hatósági tisztiorvosi bizonyítványt kell csatolni arról, hogy a gyermek szellemileg és testileg annyira fejlett, hogy tanulásra alkalmas. Amennyiben pedig a gyermek január hó elseje után született, kérvényt kell beadnia, amelynek bélyegilletéke 2 P, ez esetben a kérvényt a m. kir. tanfelügyelőséghez kell beküldeni, amelynek véleményéről a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt.

Iskolaorvos tevékenysége kifejezetten a prevenció szolgálatában áll, a beteg gyermeknél azonban arról is gondoskodik, hogy megfelelő gyógyításban részesüljön s ennek megtörténtét figyelemmel kíséri. Az iskolaorvos teendőit az 12.644/1925. - VII. számú tanácsi rendelet állapítja meg. Minden iskolaév elején az összes tanulókat megvizsgálni tartozik. A vizsgálatokról egészségi törzslapot vezet. A vizsgálatnál betegesnek, gyengének talált tanulót állandó megfigyelés alatt tartja, szükség esetén a gyermeket az iskolaszakorvoshoz küldi és a szakorvos leletét a törzslapra rávezeti. Ha indokolt, a szülőket a gyermek gyógykezelésére szólítja fel. Ezenkívül a gyermekek otthoni egészségügyi és szociális viszonyait indokolt esetben az iskolánővér útján ellenőrizteti. A tantestülettel együtt kiválasztja azokat a tanulókat, akiknél szükséges, hogy a székesfőváros nyári gyermeknyaralató akciójában részesüljenek. Közreműködik az iskolákban rendezett egészségi akciókban, pl. tejtáplálás, csukamájolaj-adagolás, amikor az arra rászorultakat a tanulók közül kiválasztja. Ugyancsak közreműködik azoknak a tanulóknak évről-évre való kiválasztásánál, akiket egészségi állapotuk és szegénységük miatt fogva a székesfőváros ínségakciója ingyen étkeztetésben, felruházásban részesít. Az iskolaépületben az iskolaorvosnak rendelőszobája van, ahol meghatározott napokon és órákban rendelési vagy megbeszélési órákat tart, amelyeken a szülőket kívánalmaikról felvilágosítja, a tanulók gyógykezelésénél tanácsal szolgál és a mellé beosztott iskolánővérnek utasításokat ad. Az iskolaorvos az egészségtan tanítását is el látja. A legutóbbi tanévben 63 körzetben működött az iskolaorvosi intézmény. Ebbe a 63 körzetbe 282 tanintézet növendékei tartoztak. Az iskolák arányosan, körzetenként vannak elosztva,

úgyhogy egy-egy körzethez 3—4 egymáshoz közelfekvő tanintézet 1.300—1.400 tanulója tartozik. Az iskolaorvosi rendelőkön kívül jelenleg 11 szakorvosi, 11 iskolafogorvosi rendelőt tart fenn a székesfőváros, a szakorvosi rendelők között egy Röntgen-laboratórium is áll az iskolaorvosi intézmény rendelkezésére.

Iskolanővérek. Minden iskolaorvos mellé egy iskolanővér van beosztva. Az iskolanővér feladata, a tanulók egészségügyi és szociális állapotának ellenőrzése és összekötő kapocs létesítése a szülői ház és az iskola között. Az iskolai rendelési idő alatt az iskolaorvosnak segédkezik és végzi az írásbeli teendőket. Az iskolaorvos megbízásából felkeresi a tanulók otthonát, megfigyeli azok gondozását, táplálását, a betegek gyógykezelését és a tájékoztatlan vagy gondatlan szülőnek útmutatást ad a gyermek ápolására, tisztántartására stb. Iskolanővérül alkalmazható minden elemi iskolai tanítónő, óvónő vagy érettségi bizonyítvánnyal rendelkező nő, továbbá, aki a védőnői vagy gondozónői tanfolyamot elvégezte. Ezenkívül, aki a polgári vagy középiskola 4 osztályát elvégezte s az 1927. évi december hó 6-án hozott 58.943/1927. VII. számú tanácsi határozat életbe lépte előtt már legalább két éven át mint iskolanővér, védőnő vagy gondozónő eredményesen működött. Jelenleg a 63 iskolaorvos mellett 63 iskolanővér működik, mint gondozónővér. Ezenkívül az Iskolanővéri Központban 3 központi és 13 körzeti iskolanővér a szociális segélyezés terén fejt ki nagyjelentőségű tevékenységet.

ISKOLÁK.

K i s d e d ó v ó k. A székesfőváros 89 kisdédóvót tart fenn, amelyekben 253 óvónő működik. A gyermekek 3—6 éves korukig az óvodákban szerető gondozásban részesülnek; hasznos tudnivalók játszasközbeni elsajátításával képességeiket céltudatosan és harmónikusán fejlesztik. A napközi otthonokban lévő csoportok száma 79. Az otthonokban jelentkező gyermekek egésznapos gondozásban és a székesfővárosi étkeztetési akció révén ebédben is részesülnek. Gyermekotthonnal kapcsolatos óvoda 13 van, amelyeknek gyermeklétszáma 1.638.

E l e m i n é p i s k o l á k. Jelenleg a székesfőváros elemi iskoláinak száma: 121. Az elemi iskolai osztályok száma 1.456, a kislétszámú osztályok száma 87, összesen 1.543.

P o l g á r i i s k o l á k. Ma 23 polgári fiú- és 30 polgári leányiskolája van a székesfővárosnak 596 osztállyal.

T o v á b b k é p z ő (i s m é t l ő) n é p i s k o l á k. Az iskolák gazdasági, háztartási és háziipari irányúak. c) Gazdasági irányú ismétlő népiskolák. Ezeknek célja a mezőgazdaság, kertészet, gyümölcsstermelés, szőlőművelés, erdőgazdaság, állattenyésztés és egyéb gazdasági ágak elméleti és gyakorlati alapismereteit, továbbá a gazdaságban szükséges kezűgyességet a

tanulókkal elsajátíttatni. A gyakorlati tanítás részben a munkatermekben, részben pedig a gyakorlóterületeken történik. A gazdasági népiskolát azok a gyermekek kötelesek látogatni, akik az elemi népiskolát elvégezték és valamely középfokú tanintézetben tanulmányaikat nem folytatják, sem iparos, sem pedig kereskedői pályára nem lépnek. A gazdasági népiskolában a látogatási kötelezettség 3 évig tart. A gazdasági népiskola háromosztályú, a tanulók sem felvételi díjat, sem tandíjat nem fizetnek. b) Háztartási irányú ismétlő népiskolák. Azon tan köteles leányok részére, akik az elemi népiskolát elvégezték és tanulmányaikat nem folytatják, a székesfőváros háztartási irányú ismétlő népiskolákat tart fenn. Ezeknek célja az általános ismeretek tanítása mellett, a háztartás körébe tartozó oly tudnivalók ismertetése, amelyek nemcsak a család gondozására és a háztartási teendők elvégzésére, hanem egyes kenyérkereseti pályákra is előkészítenek. A tanulók három tanéven át kötelesek a háztartási irányú ismétlő népiskolát látogatni. A háztartási irányú ismétlő népiskola háromosztályú, a tanulók sem felvételi díjat, sem pedig tandíjat nem fizetnek. c) Háziipari irányú ismétlő népiskolák. Ezen iskolák célja az egyes iparágak elméleti és gyakorlati ismereteit a tanulókkal elsajátíttatni és az ipar iránti hajlamukat — a kezűgyesség fokozása mellett — fejleszteni. A gyakorlati tanítás a megfelelően felszerelt munkatermekben, gyakorlati irányban képzett tanerők vezetése mellett történik. Ezen iskolák szervezete ugyanolyan, mint a gazdasági vagy háztartási iskoláké. A székesfővárosnak jelenleg 27 továbbképző népiskolája van.

Iparostanonciskolák. Az 1922. évi XII. t.-c. 94. §-ának rendelkezései folytán mindazok, akik iparospályára készülnek és ezért tanoncoknak szerződnek, tanoncidejük tartama alatt úgy a fiúk, valamint a leányok szolgálatbalépésük napjától kezdődően iparostanonciskolába kötelesek járni. Ezek az iskolák általánosak és szakirányúak. Az általános irányú iskolákban olyan iparágak tanoncai nyernek oktatást, amelyekben a tanoncok létszáma oly csekély, hogy részükre külön szakirányú iskola nem létesíthető. A szakirányú iskolákban egy-egy iparág, esetleg rokoniparágak tanoncai gyűjtenek össze. Mindkét irányú iparostanonciskolában a tanoncok elméleti és rajzoktatásban részesülnek. Úgy az általános, mint a szakirányú iskolák 4 osztályúak. Az I. osztályba azok lépnek, akik az elemi iskola VI. osztályát elvégezték. A kisebb előképzettségűek részére előkészítő osztályok állanak rendelkezésre. A közép- vagy polgári iskola III—IV. osztályát végzetteneket a II., a közép- vagy polgári iskola V—VI. osztályát végzetteneket a III., az ennél magasabb végzettségűeket pedig a IV-ik osztályba kell sorozni. Nagykorúságukat elért tanoncok az iskola látogatása alól teljesen felmentendők. A tanítás heti 9 órában hetenként kétszer és pedig az önálló iskolákban egyszer délelőtt, egyszer délután 8—12-ig, illetve 2—7-ig, a többiekben pedig délután 2—6-ig, illetve 7 óráig tart. A tanítás heti 5 elméleti

és 3 rajzóraban, illetve a IV. osztályban 4 elméleti és 4 rajzóraban állapítottat meg, amelyhez járul még 1 hittanóra is. Az iparostanonciskolai tanulók felvételi és tanítási díjat nem fizetnek. A mesterek kötelesek tanoncaikat az iskolai tanuláshoz szükséges könyvekkel és egyéb tanszerekkel ellátni. Igazolt szegénység esetén az olvasókönyveket és tanszereket a székesfőváros adja. A tanonciskolai mulasztásért az 1922. évi XII. t.-c. 125—127. §-ai alapján az illetékes kerületi elöljáróság a munkaadót felelősségre vonja és pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén pedig megfelelő elzárással sújtja. A próbaidőre felvett tanonc már a próbaidő alatt is köteles a tanonciskolát látogatni. A fiúiparostanonciskolák száma 40, a leányiparostanonciskolák száma pedig 14.

Kereskedőtanonciskolák. A munkaadó tanoncát mindaddig köteles iskolába járattni, amíg annak tanoncideje tart. A fővárosban 9 kereskedőtanonciskola (8 fiú és 1 női) működik.

Reáliskolák. A székesfőváros jelenleg két reáliskolát tart fenn és pedig a IV., Reáltanoda-utcai »Eötvös József«- és a VIII., Horánszky-utcai »Vörösmarty Mihály«-reáliskolát.

Leányközépiszkolák. A leányközépiszkolák elődjai a felsőbb leányiskolák voltak. Ezekből alakultak ki később a leánygimnáziumok abból a célból, hogy oly magasabb általános műveltséget adjanak a leányoknak, mely egyenértékű a fiúgimnáziumokéval és a leányokat főiskolai tanulmányokra is képesíti. Az 1926. évi XIV. t.-c. állapította meg az addigi leánygimnáziumok helyett létesítendő leányközépiszkolák szervezetét. E törvény rendelkezései értelmében a IV., Váci-utcai leánygimnázium változatlanul megtartotta eddigi jellegét, az I., Iskola-téri, az V., Szemere-utcai és a VIII. Práter-utcai leánygimnáziumok liceumokká alakultak át. A négy leányközépiszkola 52 osztállyal működik.

Felső kereskedelmi iskolák. A felső kereskedelmi iskolának célja, hogy a kereskedői pályára készülő tanulóknak a nélkülözhetetlen általános műveltséget megadja és őket a jövődő pályájukon szükséges szakismeretekkel ellássa. A tanulók tanulmányi ideje 4 év. Jelenleg 10 községi felső kereskedelmi iskola (6 fiú, 4 női) működik.

Kereskedelmi szaktanfolyamok. Ide tartoznak a női kereskedelmi szaktanfolyamok és a középiszkolát végzetek egyéves kereskedelmi szaktanfolyama is. A női kereskedelmi szaktanfolyamok létesítését az tette szükségessé, hogy a gazdasági életben az általános tapasztalat szerint szükség van olyan női munkaerőre, akik a gyors- és gépirásban kellő jártassággal bírnak s emellett némi kereskedelmi szakismerettel is rendelkeznek. A szaktanfolyamokra legfeljebb 120 tanuló vehető fel. A középiszkolát végzetek egyéves kereskedelmi szaktanfolyam célja az, hogy oly egyéneknek, akik középiszkolákban érettségi vizsgálatot tettek, vagy más egyenértékű iskolát végeztek egy év alatt lehetőleg alapos kereskedelmi szakképzést nyújtson.

Célja továbbá e szaktanfolyamnak az is, hogy kereskedelmi szakismeretek elsajátítását lehetővé tegye olyanoknak is, akik csak a kereskedelmi ismeretek egy-egy ágában óhajtják a továbbképzést. E tanfolyamra legfeljebb 120 rendes és 24 rendkívüli hallgató vehető fel.

Közégségi iparrajziskola. A községségi Iparrajziskola azokban az oktatási körébe tartozó iparágakban, melyek képesítéshez vannak kötve, a szükséges képesítést megadja. A faipari (fafaragó) díszítő-festőipari, agyagipari, könyvkötő- és bőrdíszműves ipari, ötvösipari és sokszorosítóipari osztályok »ipari szakiskolai« jelleggel bírnak s 3 év elvégzése után olyan végbizonyítványt adnak a növendékeknek, mely őket az ipar szabad gyakorlására képesíti. A negyedik évfolyam a mesterképző ipari tanfolyam, melynek végbizonyítványa annak birtokosát a »mesteri« cím használatára jogosítja. Az iskola többi szakosztálya, a textilipari, női ruhakészítő és díszítőszobrász szakosztály, a szakiskolai jellegű szakosztályokkal együtt tökéletesen felszerelt műhelyekkel rendelkezik s művészi színvonalon álló elméleti és gyakorlati kiképzést nyújt. Az iskola esti tanfolyamai, valamint az építőipari téli tanfolyam rajzi és szakmabeli kiképzést, illetve továbbképzést nyújtanak növendékeknek.

Kertészeti és gazdasági iskolák és gazdasági gyakorlótelepek. A) Kertészképző iskola. Az iskola célja a szükséges elméleti kiképzéssel kapcsolatban a kertészet minden ágában jártas gyakorlati szakemberek és képe-sített kertészek nevelése, továbbá a székesfőváros területén és annak környékén letelepedett kereskedő-kertészek tanoncainak oktatása. Célja még, hogy a hazai kertészetet új ágakkal gazdagítsa. Termeszti a különleges és kevésbé ismert dísz- és hasznónövényeket, továbbá az olyan virághagymákat, amelyeket eddig hazai termesztés hiányában külföldről voltunk kénytelenek beszerezni. Az iskola irányt és példát akar mutatni a kertészeknek és a főváros kertészkedő közönségének földjeik tökéletesebb kihasználására. A Kertészképző Iskola mint »Iskolai Növénykert« rendezi és gondozza a székesfővárosi iskolák és óvodák kertjeit. Az iskola végzett növendékei államérvényes végbizonyítványt kapnak, amelynek alapján mint »Képesített kertész«-ek működhetnek. B) Női gazdasági és háztartási iskola. Célja: A közép- vagy polgári iskola négy osztályát végzett 15—20 éves lányokat gazdaasszonyokká képezni, hogy önálló háztartást, kisebb kertészetet vagy gazdaságot önállóan vezetni tudjanak. Az iskola a szükséges elméleti kiképzéssel kapcsolatban gyakorlati kiképzésre helyezi a fősúlyt s ezért a növendékek a gazdaság és háztartás minden ágában gyakorlati munkára vannak kötelezve. Az iskola gyakorlóterülete 20 hold, amelyből 8 hold kertészet, 2 hold gyümölcsfákkal beültetett baromfitelep, 10 hold pedig szántóföld. C) Felső mezőgazdasági iskola. Eltérően a vidéki hasonló iskoláktól — a belterjes gazdálkodásnak és az állattenyésztésnek elsajátítását tűzte ki céljául. Az elméleti oktatást a III., Kis-

korona-utcai polgári fiúiskola épületében, a gyakorlati kiképzést pedig a közelében lévő 21 kat.hold terjedelmű tangazdaságban történik.

Női ipariskolák. A női ipariskolákban a növendékek megfelelő közismereti és elméleti tárgyakon kívül, külön a fűzőkészítésben, a fehérvarrásban, a fűzőkészítésben, a fehéreneműtisztításban, a női és gyermekruhavarrásban és a mű-, valamint aranyhímzésben nyerneket kiképzést. A növendékek az egyes szakosztályok elvégzése után szakvizsga alapján végbizonyítványt kapnak, amely nemcsak munkakönyv váltására, hanem egyévi szakbavágó gyakorlat igazolása után iparigazolvány, illetve a fehéreneműtisztítóiparban engedély váltására és a mestervizsgára való bocsátásra jogosít. Jelenleg öt női ipariskola működik.

Felsőbb zeneiskola és zeneanfolyamok. A székesfőváros a zeneitanítás terén is arra törekszik, hogy a mai kor követelményeinek megfeleljen. Ezen cél szolgálatában állanak az egyes iskolákkal kapcsolatos zeneanfolyamok. A zeneanfolyamok 5 évi tananyagának elvégzése után a zene terén magukat továbbképezni kívánó és erre alkalmasnak mutakozó növendékek a Felsőbb Zeneiskolában folytathatják tanulmányukat; a különösebben tehetségesek pedig miniszteri biztos jelenlétében is vizsgázhatnak. Utóbbiak bizonyítványa egyenértékű az Orsz. Zeneművészeti Főiskola I—IV. akadémiai osztályainak anyagából vizsgázók bizonyítványával.

Internátussal egybekötött gyógy-pedagógiai osztályok. A szellemileg fogyatékos, de képezhető, mindkét nembeli tanulók gyógypedagógiai osztályokban, vagy amennyiben zárt intézeti nevelésre szorulnak, az internátussal egybekötött III. ker., Miklós-téri gyógypedagógiai intézetben nyerneket elhelyezést és képzést. A gyógypedagógiai intézetben és a gyógypedagógiai osztályokban a szellemileg fogyatékos növendékeket vallásos és erkölcsös nevelésben részesítik, különleges szakszerű módszerek segítségével beszédre és elemi ismeretekre oktatják, amennyire azt fogyatkozásuk lehetővé teszi. Kézügyességük fejlesztése mellett ipari és kertgazdasági kiképzésben is részesülnek. A súlyosan nagyothalló, iskolaköteles korban lévő gyermekek elhelyezésére a néhai dr. Török Béla egyetemi tanárról elnevezett II., Toldy Ferenc-utcai nagyothallók intézete (internátusa) szolgál.

Iskolán kívüli népművelési bizottság, Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Ismétlőiskolák, Lásd: Iskolák c. a.

Italmérési illeték, Lásd: Adók c. a.

J

Javadalmi intézőség. Hivatalos helyisége és pénztára: IV. ker., Központi Városháza, I. pav., II. emelet, 50. ajtó. Telefon: Városháza 294. mellékállomása. Vezető: Ivánfi Andor közéleti tanácsos. A székesfőváros élelmiszerpiacain, közterületein, az országos-, búcsú- és egyéb alkalmi vásárokon helyetfoglaló árusok a 953/1925. kgy. számú fővárosi szabályrendelet alapján helypénzt tartoznak fizetni, amelyet a főváros részére pénztára és pénzbeszedői útján a javadalmi intézőség szed be. Az árusok által fizetendő helypénz jelenleg a következő: 1. Állandó árusok által bódéval vagy sátorral elfoglalt terület után m²-kint és naponként 8 fillér, amely hivatalos nyugta ellenében havonként előre egyösszegben mindig a hónap 10. napjáig fizetendő. 2. A földön lévő áruhelyért és m²-kint 10 fillér, azonban a legkisebb díj 16 fillér, amely hivatalos napi helypénzbárca ellenében a hely elfoglalásakor azonnal fizetendő. 3. Egy darab takarmánnyal (széna, szalma, stb.) megrakott kocsis után 1.60 P. 4. Egy darab teherautó és annak pótkocsija után külön-külön 1.20 P. 5. Egy darab kétfogatú kocsis vagy szekér után 96 fillér. 6. Egy darab egyfogatú kocsis vagy szekér után 64 fillér. 7. Egy darab kézikocsis után, ha az 1 m-nél hosszabb 20 fillér, ha 1 m-nél rövidebb 10 fillér. 8. Országos vásárok alkalmával a vásár második vasárnapján tartott fővásári napon, valamint a búcsúkon és más alkalmi vásárokon az elfoglalt terület első 20 m²-re után a megállapított helypénz kétszeres összege fizetendő.

Javadalmiöri állásokra a pályázati kérelmet az altisztekéhez hasonló módon kell benyújtani. Alkalmazási kellékek: magyar állampolgár, budapesti lakos, 6 elemi iskolai végzettség, katonaviseltség, alsó korhatár 18 év, felső korhatár 35 év.

Járdafooglalások. A gyalogjárdáknak kávéházak, vendéglők, cukrászdák és egyéb üzletek által való elfoglalására az engedélyeket az illetékes kerületi elöljáróság adja meg. A gyalogjárdák elfoglalásáért fizetendő díjak nagyságát évenként a székesfőváros illetékes hatósága állapítja meg. A kerületi elöljárók a hozzájuk beérkezett kérvények alapján bizottságilag határozzák meg az elfoglalható terület nagyságát és a tarifális díjak alapján előírják a járda foglalásáért fizetendő összeget. A gyalogjárdák elfoglalására szóló engedélyekért az illetékes elöljárósághoz kell beadvánnyal fordulni. A kérvényre 2 P-s állami okmánybélyeget kell ragasztani. A jelenlegi járdafooglalási díjak a következők: I. osztály 7 P, II. osztály 6 P, III. osztály 5 P, IV. osztály 4.50 P, V. osztály 4.10 P, VI. osztály 3.50 P, VII. osztály 3 P, VIII. osztály 2.50 P, IX. osztály 2.10 P, X. osztály 1.80 P, XI. osztály 1.20 P, XII. osztály 1 P. Az ilyképp megállapított díjakból még 10 (tíz) százalék engedmény jár. Ezekbe a díjosztályokba a székesfőváros egyes kerületeiben a gyalogjárókat

a következőképpen osztották be: Az I. kerületben: A Roham-utca páratlan számú oldalát a Krisztina-körút és Pauler-utca között az I. díjosztályba (7 P); a Roham-utca páros számú oldalát a Krisztina-körút és Pauler-utca között a II. díjosztályba (6 P); a Krisztina-teret, a Szent Gellért-teret, a Mészáros-utcát a Krisztina-tér és Koronaőr-utca között, a Krisztina-körutát az Alagút-utca és a Roham-utca között a III. díjosztályba (5 P); az Alagút-, Pauler-, Attila-utcát, a Várkert-rakpartot, Horthy Miklós-utat, a Szent Gellért-tér és a Horthy Miklós-körtér között, a Döbrentei-utcát és teret, a Szebeny Antal-teret és a Krisztina-körutát az V. díjosztályba (4.10 P); a Vár egész területét a Bástyafalon belül és a svábhegyi fogaskerekű vasút svábhegyi állomásának közvetlen környékét a VI. díjosztályba (3.50 P); a Horthy Miklós-utat a körtértől kifelé s a Budafok-utat a VII. díjosztályba (3.— P). A II. kerületben: a Clark Ádám-teret és a Margithíd közvetlen környékét az V. díjosztályba (4.10 P); az Ybl Miklós- és Pálffy-teret, a Markovics Iván-, Fő-, Lánchíd-, Zsigmond-utcát, Margit-körutat, Margit-rakpartot és a Széna-teret, valamint az ezekből kiágazó utcákat, ha az üzletnek a felsorolt útvonalakon, vagy tereken homlokzata van, a VI. díjosztályba (3.50 P); minden egyéb útvonalat a VIII. díjosztályba (2.50 P). A III. kerületben: a Lajos- és Zsigmond-utcát és a Bécsi-utat a VII. díjosztályba (3.— P); minden egyéb utat a belső területen a Bogdáni-úti töltésig a XI. díjosztályba (1.20 P); minden egyéb útvonalat a XII. díjosztályba (1.— P). A IV. kerületben: a Petőfi-teret, a Ferenciek-terét, az Eskü-utat, az Apponyi-teret, a Petőfi- és Kossuth Lajos-utcát és a Ferenc József-rakpartot az Irányi-utcáig az I. díjosztályba (7.— P); a Ferenc József-rakpartot az Irányi-utcától a Fővám-térig és minden egyéb útvonalat a II. díjosztályba (6.— P). Az V. kerületben: a Vörösmarty-, Vigadó-, Berlini-, Szabadság- és Kossuth Lajos-teret, a Lipót-körutat és a Ferenc József- és a Széchenyi-rakpartot az I. díjosztályba (7.— P); az Alkotmány-, Aulich-, Perczel Mór-, Báthory- és Hold-utcát, Deák Ferenc-, Erzsébet-, József- és Ferenc József-teret és a Vilmos császár-utat a II. díjosztályba (6.— P); a Nádor-, Sas-, Bálvány-, Nagykorona- és Váci-utcát a III. díjosztályba (5.— P); minden egyéb útvonalat az V. díjosztályba (4.50 P). A VI. kerületben: a Teréz-körutat, az Oktogont és az Andrássy-utat az Oktogonig az I. díjosztályba (7.— P); az Andrássy-utat az Oktogontól végig és a Vilmos császár-utat a II. díjosztályba (6.— P); a Király-utcát a III. díjosztályba (5.— P); a Teréz-körutat és a Vilmos császár-út között lévő utcákat, a Váci-utat az V. díjosztályba (4.10 P); a Teréz-körút és Aréna-út között lévő utcákat és az Aréna-utat a VI. díjosztályba (3.50 P); minden egyéb útvonalat a VII. díjosztályba (3.— P). A VII. kerületben: a Rákóczi-utat az Erzsébet-körútig és az Erzsébet-körutat az I. díjosztályba (7.— P); a Károly király-utat, a Rákóczi-utat az Erzsébet-körúton túl és a Baross-teret a II. díjosztályba (6.— P); a Király-

utcát a III. díjosztályba (5.— P); a Dohány-utcát az V. díjosztályba (4.10 P); a Rottenbiller-utcát, a Thököly-utat az Aréna-útig, az Aréna-utat és a Damjanich-utcát a VI. díjosztályba (3.50 P); a Dob-utcát és az István-utat a VII. díjosztályba (3.— P); minden egyéb útvonalat az Aréna-úton belül és az Aréna-úton kívül a VII. díjosztályba (3.— P). A VIII. kerületben: a Rákóczi-utat a József-körútig és a József-körutat az I. díjosztályba (7.— P); a Múzeum-körutat, a Rákóczi-utat a József-körúton túl, az Üllői-utat a József-körútig és a Baross-teret a II. díjosztályba (6.— P); az Üllői-utat a József-körúton túl, a Népszínház-utcát a IV. díjosztályba (4.50 P); a Baross-utcát a József-körútig az V. díjosztályba (4.10 P); a Baross-utcát a József-körúton túl a VII. díjosztályba (3.— P); minden egyéb útvonalat a József-körúton kívül a VII. díjosztályba (3.— P). A IX. kerületben: a Várház-körutat, a Fővám-teret, a Kálvin-teret, a Ferenc-körutat, az Üllői-utat a Ferenc-körútig, a Boráros-teret a II. díjosztályba (6.— P); az Üllői-utat a Ferenc-körúttól a Gróf Haller-utcáig a IV. díjosztályba (4.50 P); a Vásárcsarnok körül a Közraktár-utcát, a Csarnok-teret, a Gönczy Pál-utcát, Imre- és Ráday-utcát az V. díjosztályba (4.10 P); a Mester- és Gróf Haller-utcát, a Soroksári-utat a Gróf Haller-utcáig és a Gróf Haller-utcát a VII. díjosztályba (3.— P); minden egyéb útvonalat a Gróf Haller-utcán belül a VIII. díjosztályba (2.50 P); minden egyéb útvonalat a Gróf Haller-utcán kívül a IX. díjosztályba (2.10 P). A X. kerületben: a belső Jászberényi-úti és Fűzér-utcai sarokterület az V. díjosztályba (4.10 P); a belső Jászberényi-utat és az azon levő sarokterületeket a VIII. díjosztályba (2.50 P); minden egyéb útvonalat a X. díjosztályba (1.80 P). Olyan üzleteknél, amelyeknél az elfoglalt járdaterület egy része magasabb, a másik része egy alacsonyabb díjosztályba tartozik, az egész elfoglalt terület után a magasabb díjszabást kellett alkalmazni. A kerületi előljárók a kiszabott díjknak befizetését 12 előzetes részletben is engedélyezhetik. Az engedélyért folyamodók kötelesek az engedélydíj lefizetésével egyidejűleg az esetleg majd megrongált gyalogjárdák helyreállítására biztosítékot is letenni, és pedig: a szfaltburkolatoknál: 10 fm alul 28.— P-t, 10 fm felül minden megkezdett 5 folyóméterért 12.— P-t; kő- és egyéb burkolatoknál: 10 fm alul 16.— P-t, 10 fm felül minden megkezdett 10 fm-ért 12.— P-t. Az engedélyidő lejárta után az engedélyes használatában volt és esetleg megrongált gyalogjárdát a kerületi előljárók hatóságai jogosultak és kötelesek a letett biztosíték terhére azonnal helyreállítani és a biztosítéknak fennmaradó részét, vagy pedig, ha a gyalogjárdának helyreállítására nem volna szükség, az egész biztosítékot az engedélyesnek visszautalni.

Játékszerek (festettek) vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Jégvágási engedély kizárólag ipari hűtési célra a kerületi előljáróságok szerezhető be.

Jogosulatlan iparúzők, vagyis a kontárok ellen a feljelentést annál a kerületi előljárónál, mint rendőri büntető bírónál kell benyújtani, akinek a hatásköre alá tartozó kerületben a kihágás elkövetetett. A feljelentés megtételénél lehet pontosan körül kell írni a tényállást s úgy a feljelentett pontos lakcímét, mint a tanúk lakcímeit meg kell jelölni. A kerületi előljáró a 172.510—1932. K. M. rendelet értelmében a kihágás ügyében 8 nap alatt tartozik tárgyalást kitűzni s a tárgyalás után lehetőleg ítéletet hozni. Ez a mai helyzet, de folyamatban van a kontárügyek területi illetékességének központosítása olyanformán, hogy a főváros egész területén csak három kontárbíróóság fog működni.

Jogszabályok. Lásd: Budapest Jogszabályai c. a.

Jótekmecélú egyesületek és intézmények nyilvántartása, segélyezése, ellenőrzése, vizsgálata, alapszabályainak láttamozása a polgármesteri IX. ügyosztály hatáskörébe tartozik.

Jótekmecélú hangversenyek engedélyezése a polgármesteri IX. ügyosztálynál kérelmezendő. A kérelemben pontosan meg kell jelölni a rendezés célját, idejét és helyét, továbbá meg kell nevezni, hogy a kötelező elszámolásért ki felelős. A kérelemmel egyidejűleg be kell mutatni a rendőrhatalom iránti engedély iránti kérvényt is a polgármester engedélyezését igazoló záradék rávezetése végett. A rendőrhatalom iránti kérvényen ezenkívül szükséges még a vigalmiadó rendezésére vonatkozó igazolás, melyet a polgármesteri VI. ügyosztály ad meg, továbbá a Zeneszerzők Szövetségének a szerzői díj lefizetésére vonatkozó igazolása. A pénzügyi eredmény igazolását és elszámolását az előadás megtartását követő 14 nap alatt kell betérjeszteni a polgármesteri IX. ügyosztályhoz. A kötelező elszámolás betérjesztésének elmulasztása kihágási eljárást von maga után.

Jótekmecélú tárgysorsjáték engedélyezését a pénzügyminiszter engedélyezi és az ezirányú kérelmek közvetlenül a pénzügyminisztériumba nyújtandók be. A pénzügyminiszter az engedélyezésre vonatkozó rendeletét megfelelő intézkedés végett a polgármesterhez küldi meg, aki a rendelet alapján a sorshúzás és az egyéb kikötések betartásának ellenőrzése céljából politikai biztost rendel ki és erről az engedélyest értesíti. A sorshúzás csak a politikai biztos jelenlétében tartható meg. A engedélyes köteles a tárgysorsjáték egész tervezetét, továbbá a kisorsolásra kerülő nyereménytárgyak jegyzékét a politikai biztosnak a sorshúzás előtt 8 nappal bemutatni és ugyanakkor a sorshúzás helyét és pontos idejét bejelenteni. Ha a sorshúzás napja az engedélyező rendeletben meg van állapítva, annak esetleges elhalasztását a pénzügyminiszter engedélyezheti. A sorshúzás eredményéről és lefolyásáról a politikai biztos jegyzőkönyvet vesz fel és azt a polgármester eredetiben a pénzügyminiszterhez terjeszti fel, másolatát pedig az engedélyesnek kiadja. Az engedélyes köteles a tárgysorsjáték anyagi eredményéről szóló elszámolását közvetlenül a pénzügyminiszterhez betérjeszteni.

K

Karpaszomány viselési jogosultság elnyeréseért a kérelmet Budapest székesfőváros avatóbizottságához címezve a polgármesteri IV. ügyosztályhoz kell benyújtani. Szükséges okmányok: állampolgársági vagy erkölcsi bizonyítvány, születési bizonyítvány, tudományos képzettséget igazoló bizonyítvány, érettségi vagy ezzel egyenjogú képesítés, (elegendő a középiskola nyolc osztályáról szóló végbizonyítvány), erkölcsi bizonyítvány. Az okmányok bélyegmentesek. Fellebbezni lehet 8 napon belül a Népgondozó felügyelőség útján a honvédelmi miniszterhez.

Katonai belépési bizonyítványok. (Nyilatkozatok.) Szükséges okmányok: 1. születési anyakönyvi bizonyítvány, 2. állampolgársági vagy illetőségi bizonyítvány, 3. erkölcsi bizonyítvány. Karpaszományi jogosultságnál még a tudományos képzettség, érettségi bizonyítvány vagy ezzel egyenjogú képzettség igazolandó. Megjegyzendő, hogy a karpaszomány viseléséhez a középiskola sikeresen végzett VIII. osztályáról szóló végbizonyítvány is elegendő.

Katonai (ideiglenes átvonuló) beszállásolási ügyek. Úgy az állandó, mint az ideiglenes (átvonuló) katonai beszállásolásra a katonai beszállásolásról szóló 1879. évi XXXVI. t.-c. 7. és 13. §-ai kötelezik a községeket. A rövidebb ideig tartó ideiglenes (átvonuló) beszállásolás összpontosításoknál, fegyvergyakorlatoknál, átvonulásoknál és kirendeléseknél s általában ideiglenes alkalmakkor ezek tartamára lép életbe. Ideiglenes beszállásolási hely céljaira is elsősorban a laktanyai férőhelyek, továbbá a községek által nyilvántartott egyéb alkalmas férőhelyek szolgálnak. A községek kötelesek a rendes beszállásolásra alkalmas férőhelyeken kívül a szükségbeli beszállásolásra még igénybevehető kevésbbé alkalmas férőhelyeket is kipuhatolni és nyilvántartani. Úgy a beszállásolási követelés jogának, mint a teljesítés kötelezettségének határát vegyes bizottság állapítja meg. A legénység s az altisztek ideiglenes beszállásolásánál ugyanolyan térítést fizet a katonai igazgatás, mint az állandó beszállásolásnál. (Egy legény beszállásolásáért napi 12 fillér.) A községek tartoznak gondoskodni átvonuló katonatisztek ideiglenes beszállásolásáról is. Az átvonuló katonatisztek elszállásolása céljából a községek jogosultak a házakban levő lakásokból egy-egy szobát a házak sorrendje szerint tiszti szállásul egy-egy hónapra igénybe venni. A főváros, hogy a közönséget a magánlakásokban való tiszti beszállásolás kellemetlenségeitől mentesítse, gazdaságos házi-kezelésben tiszti szálláshelyeket tart fenn, ú. m. a Mária-utcai tiszti szállót és a Ferenc József lovassági laktanyai tiszti otthont. Az előbbiben többnyire rövid időre Budapestre érkező tisztek, az utóbbiban pedig huzamosabb időre vezényelt tisztek nyernek elhelyezést. Magasabbrangú törzstiszteket és különleges megbízással a fővárosba érkező átvonuló tiszteket a honvéd állomásparancsnok-

ság kívánságára szállodákban szállásolnak el, amely célra a főváros a szállodatulajdonosokkal időszakonként megállapodást köt. Egy tisztí szobáért világítással, fűtéssel és bútorzattal együtt a beszállásolási törvény rendelkezései szerint a katonai igazgatás a fővárosnak napi 70 fillér megtérítést fizet.

Katonai felmentés családfejtartók részére a lakhely szerint illetékes elöljárósághoz tartozik. A beadvány vagy jegyzőkönyv bélyegmentes. Szükséges okmányok: Helyhatósági bizonyítvány, mely azt igazolja, hogy a kérelmező a család egyedüli fejtartója. Családi értesítő váltható azon anyakönyvvezetőségénél, ahol a szülők házassága, esketése volt. A kérvény a m. kir. honvédelmi miniszternek címzendő.

Káplánságok. Lásd: Kegyuraság c. a.

Kávé, pótkávé vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszervizsgálatok c. alatt.

Kávéházi járdafoglalások. Lásd: Járdafoglalások c. a.

Kátrányozó- és bitumenező-telep. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Kegyuraság. A székesfőváros kegyurasága, mint a régi szabad királyi városok kegyurasága általában, a magyar királyok főkegyúri jogából származik. Keletkezése egybeesik azzal az idővel, mikor Buda és Pest városok szabad királyi városokká lettek. Buda és Pest városa állandóan éltek kegyúri jogaikkal s viselték annak terheit. A kegyuraságban rejlő jogok leginkább tiszteleti előjogok, a legjelentősebb a plébánosválasztás joga. Ugyancsak kegyúri jognak tekintették mindig az új plébániák felállítását. A kegyúri teher: a plébániai és templomok jövedelmei mellett és azokkal kapcsolatban az egyház fenntartásának anyagi feltételeiről való gondoskodás. A legutóbbi felosztással a főváros területe 34 plébániára és 6 helyi káplánságra osztott fel. Nem minden r. kath. plébánia és templom tartozik azonban a székesfőváros kegyurasága alá. Az udvari, az alsóvízvárosi és az országúti plébániák és számos templom, amelyek szerzetesrendek vezetése alatt állanak s ezek tulajdonában is vannak, a székesfőváros kegyuraságának körén kívül állanak. A székesfőváros kegyurasága alá tartozó plébániák és helyi káplánságok a következők: **Plébániák:** 1. Várbeli, 2. Tabáni, 3. Krisztinavárosi, 4. Városmajori, 5. Kelenföldi, 6. Felsővízvárosi, 7. Újlaki, 8. Óbudai, 9. Belvárosi, 10. Lipótvárosi, 11. Lipótváros-lőportárdüli, 12. Terézvárosi, 13. Szent Család (volt Dalnok-u.), 14. Angyalföldi, 15. Külső Váci-úti (Tripoliszi), 16. Erzsébetvárosi, 17. Herminamezői, 18. Regnum Marianum-i, 19. Thököly-úti, 20. Törökőri, 21. Zuglói, 22. Belsőjózsefvárosi, 23. Külsőjózsefvárosi, 24. Rókusi, 25. Belsőferencvárosi, 26. Középsőferencvárosi, 27. Külsőferencvárosi, 28. Kőbányai, 29. Tisztviselőtelepi, 30. Rákosfalvai. **Helyi káplánságok:** 1. Istenhegyi, 2. Rómaifürdői, 3. Külső Kelenföldi (Szt. Gellért), 4. Lágymányosi (Szt. Adalbert), 5. Külső Soroksári-úti, 6. Kada-utcai. Budapesti görög kath. plébánia. Műemlékszerű és fokozottabb védelmet érdemlő templomok a következők: Koronázó-főtemplom, Tabáni templom,

Krisztinavárosi templom, Istenhegyi Szent László-kápolna, Gellérthegyi sziklakápolna, Batthyány-téri Szent Anna-templom, Fő-u. Szent Flórián-templom, Margit-körút 66. sz. Szent Rókus-kápolna, Bécsi-út 32. sz. Újlaki templom, Lajos-u. 168. sz. Óbudai templom, Mária-kőkápolna, Belvárosi templom, Szent István-bazilika, Nagymező-u. Terézvárosi templom, Erzsébetvárosi templom, Rózsák-tere-i gör. kat. templom, Hermina-kápolna, Szent Rókus-templom, Mária Terézia-téri templom, Bakáts-téri templom, Szent László-templom, Kápolna-téri ideiglenes kápolna.

Kenyér, péksütemény vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszer-vizsgálatok. c. a.

Kenyérgyár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Keresetek benyújtása és kifizetése. Lásd: Számlák kifizetése c. alatt.

Kereseti adó. Lásd: Adók c. a.

Kereskedelmi iskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Kereskedőtanoneiskola. Lásd: Iskolák c. a.

Kerítés építése (lábazatos). Lásd: Építési engedélyek c. a.

Kertészet (fővárosi). Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Kertgazdasági iskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Képviselőválasztói névjegyzék, választói jogosultság. Lásd: Választójog c. a.

Kérvények, beadványok, fellebbezések az illetékes hivatalhoz, illetve annak vezetőjéhez címzendők. A fővároshoz intézett beadványokat, kérvényeket stb. általában a polgármesterhez kell címezni, az előljárásságokhoz intézendő iratokat az illetékes kerületi előljárássághoz, a szakhivatalokhoz benyújtandó kérelmeket az érdekelt szakhivatalhoz. (Pl. Tisztifőorvosi hivatal, Árvaszék, Tisztii ügyészség, Adófelügyelőség, stb.)

Kiárúrási engedély. Lásd: Üzleti hirdetések korlátozása c. a.

Kihágási (rendőri büntetőbírói) bíraskodás. A ker. előljárásság, mint rendőri büntetőbírásság, a következő kihágási ügyekben ítélezik: közegészségügyi, állategészségügyi, erdő- és mezőrendőri, ipari (házalási), vízrendőri, halászati, iskolamulasztási (tanonc), mértékügyi, különböző szabályrendeletekbe ütköző kihágások. A tej-, tejtermék- és terményhamisítási ügyekben egész Budapest területén a IV. ker. előljárásság ítélezik. A kihágási eljárás a m. kir. államrendőrség, a székesfővárosi erdő- és mezőgazdasági hivatal, a ker. előljárásság szakközegei (tisztiorvos, állatorvos, vásárfelügyelő, iskolanyilvántartó), vagy a sértett magánfelek feljelentései alapján indul meg. Az ítéletek elleni fellebbezések illetékmentesek, de a pénzbírságok részletekben való fizetésének engedélyezése iránti, valamint a kegyelmi kérvények 2.— P állami bélyegilleték alá esnek.

Kihágási büntetések központi nyilvántartása. A közélelmezés keretébe tartozó kihágásoknak — amelyek legalább 15 napi elzárással büntethetők — és ezenkívül az 1876. évi XV. t.-c. keretén

belül előforduló élelmiszerhigiéniába ütköző kihágások elkövetőinek rendszeres feljegyzése, amely a Központi városháza közéleti-üzemelési ügyosztályában a másodfokú kihágási büntetőbíró ellenőrzése alá van rendelve. Ezen hivatal a 138.041/1933.—VIII. számú polgármesteri határozat értelmében csupán a már fentemlített kihágások elkövetőit tartja nyilván. Tekintettel arra, hogy a közéleti-üzemelés keretébe tartozó kihágások elbírálását az egyöntetűség céljából újabban a IV. ker. előjáróság intézi, — tehát ezen előjáróság minden a fenti feltételeknek megfelelő kihágásban jogerőre emelkedett ítéletet nyilvántartóba való feljegyzés végett megküldi a kihágási büntetések központi nyilvántartásának. Minden kihágási eljárás előtt az előjáróság megkeresésére a terheltnek nyilvántartólapjáról a nevezett hivatal másolatot küld, hogy ítélethozatal előtt a terhelt előéletére vonatkozólag megfelelő adatok álljanak rendelkezésére.

Kikötési karóengedélydíjak. (Az első számjegy a kikötési, a második számjegy a karóengedélydíjat jelzi.) Minden géperejűhajóért: a) amely 50 méternél hosszabb — 80, — 40, b) amely 30 méternél hosszabb, de 50 méternél rövidebb — 64, — 40, c) amely 30 méternél rövidebb — 48, — 40 fillért. Minden teherhordó- vagy úszályhajóért és halászbárkáért: a) amelynek hossza 30 méter vagy ennél hosszabb — 64, — 40, b) amely 30 méternél rövidebb — 32, — 40 fillért. Minden csónakért, dereglyéért vagy kikötőtálpért — 06, — 20 fillért. Minden dunafürdő- vagy magán-úszodáért — 32, — 40 fillért. Minden csónakházért vagy vízi-építményért — 08, — 20, vagy — 40 fillért. Minden tutajért (talpért), amely a szabadkikötőben kötött ki — 10, — 20 fillért kell naponként fizetni. Minden tutajért (talpért), amely a bérparton kötött ki, átalányba — 50 fillér kikötési díjat kell fizetni. E g é s z é v r e, illetve legidényre szolgáló átalánydíjak: Minden hálászcsónakért 2·40, 4— P. Minden sportcsónakért 4—, 8— P. Minden motorcsónakért 10—, 16— P. Sportegyesületi úszóházért 15—, P. Sportegyesületi kikötőtálpért 3·50 P. K i k ö t é s i d í j ú g y a b é r p a r t o n, mint a szabadkikötőkben, k a r ó e n g e d é l y d í j a z o n b a n c s a k a s z a b a d k i k ö t ő k b e n k i k ö t ő t t ú s z ó m ű u t á n f i z e t e n d ő.

Kilépés vallásfelekezettől. Lásd: Belépés vagy kilépés c. a. **Kintorna,** valamint egyéb utcai és házaló zenélésre az engedélyt Budapesten az államrendőrség főkapitánysága adja. Az engedélyért személyesen kell jelentkezni, személyazonosság igazolása mellett. Csakis erkölcsileg kifogástalan, vagyontalan és keresetképtelen egyének kaphatják, szegénységi bizonyítvány alapján.

Kioszkok bérbeadása a fővárosnál. Lásd: Vigadók, kioszkok c. alatt.

Kirakati szekrény felállítása. Lásd: Boltkapuzat felállítás c. a.

Kisajátítási eljárás. A kisajátítási jog engedélyezése s egyben a kisajátítási eljárás elrendelése a m. kir. kereskedelemügyi minisztertől kérelmezendő. A kisajátítási jog engedélyezése s

kisajátítási eljárás elrendelése esetén a kisajátítási eljárást a közgazgatási bizottság kisajátítási albizottsága folytatja le. A kisajátítási eljárás keretében pedig a kisajátítási albizottság küldöttsége a kisajátító vállalat és a kisajátítást szenvedő telektulajdonosok között a kisajátítást szenvedő telektulajdonosok által felajánlott kisajátítási ár elfogadására vonatkozólag békés egyességet kísérel meg. Amennyiben a kisajátítási albizottság csupán a kisajátítási tervet állapítja meg, az ügyet a bírói kártalanítási eljárás megindítása végett az illetékes birtokbírósághoz teszi át. Az esetben pedig, ha az érdekelték között felajánlott kisajátítási árra vonatkozólag békés egyesség jön létre, a kisajátítási albizottság a kisajátítási árat is megállapítja és a bírói kártalanítási eljárás elmarad. A kisajátítási albizottság elsőfokú véghatározata ellen a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez lehet fellebbezni. A fellebbezés bélyegmentes. Vonatkozó törvény: 1881. évi XLI. t.-c., vonatkozó rendelet: 7890/1930. M. E.

Kisajátított telkek (telekrészek) átvétele, átadása. Az átvételt, illetőleg az átadást elrendelő polgármesteri határozat kiadása után a kisajátítást szenvedő, illetve a telekvevő a kerületi előjáró mérnöki hivatalában jelentkezni köteles az átadás, illetőleg az átvétel végett. Közterület céljára kisajátított telekrészek, illetve telkek — amennyiben az erre vonatkozó kisajátítási egyesség mást nem tartalmaz — csakis foglalásmentesen vehetők át, vagyis közterület céljára kisajátított oly telekrészek, melyek a még osztatlan telkekkel egybe vannak kerítve, amelyek bérbe vannak adva vagy amelyeken ház, vagy házrész áll, tehát nem vehetők át. Az átadás, illetve átvétel előtt igazolandó, hogy a kisajátított telket vagy telekrészeket adó, vízdíj, vízóra eltávolítási költség, stb. nem terheli.

Kisdeditthon. Lásd: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. alatt.

Kisdeditvők. Lásd: Iskolák c. a.

Kisipari Hitelintézet. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Kiskorúak (törvényes) elhelyezési, tartási és szüleikkel való érintkezési ügyei. A törvényes kiskorúak elhelyezése és tartása kérdésében rendszerint a gyámhatóság határoz, tehát ezekben az ügyekben a budapesti községi illetőségű vagy illetőség hiányában az itt lakó kiskorúak érdekében rendszerint az árvaszékhöz kell fordulni. Az erre vonatkozó kérvények és jegyzőkönyvek bélyegkötelesek. A kérvény bélyegilletéke 2 P állami és 2 P városi okmánybélyeg; ha a jegyzőkönyv beadványt helyettesít, akkor a jegyzőkönyvre is ugyanennyi bélyeget kell ragasztani. Ha a jegyzőkönyv tartásdíj megállapítására vonatkozik és a vitás tartásdíj értéke 200 P-t meg nem halad, a jegyzőkönyvi illeték ívenként 50 fillér, ha pedig a vitás érték ennél nagyobb, de 500 P-t meg nem halad, a jegyzőkönyvi illeték ívenként 1 P. Szegénységi bizonyítvány alapján a beadványok és a jegyzőkönyvek is illetékmentesek. Elhelyezési és tartási ügyekben csak kivételesen, és pedig két esetben határoz a bíróság: 1. a házassági per folyamán

a per bírósága ideiglenesen határozhat, ha a gyámhatóság még nem határozott; 2. a házassági felbontó vagy elváltasztó ítéletben, vagyis a per befejezésekor a bíróság akkor is határozhat a gyermektartás és elhelyezése kérdésében, ha a gyámhatóság előbb már határozott. A házassági per befejezése után azonban a gyámhatóság a bíróság által hozott határozatnak a kiskorúakra vonatkozó részét megváltoztathatja, sőt utóbb a saját határozatától is mindannyiszor eltérhet, valahányszor az a lényegesen megváltozott körülmények következtében a gyermekek érdekeinek nem felel meg. A törvényes kiskorúak elhelyezése kérdésében elsősorban a szülők megállapodása irányadó. Abban az esetben, ha a szülők másként nem egyeztek meg, a gyermekek nemükre való tekintet nélkül 7 éves korukig rendszerint anyjuknál maradnak. 7 éven felül a gyermekeket a bíróság vagy a gyámhatóság a házassági perben vétkesnek nem nyilvánított szülőre bízta. Ha pedig mindkét szülő vétkesnek nyilvánított, a fiúk atyjuknak, a leányok anyjuknak gondviselésébe kerülnek. Azonban ettől a szabálytól a gyermekek nyilvánvaló érdekében az árvaszék és a bíróság is eltérően intézkedhetik és a gyermekeknek más helyen való elhelyezését is elrendelheti. A szülők a nem náluk lévő gyermekekkel is rendszerint érintkezhetnek. Az érintkezés módját — ha a szülők nem egyeztek meg — mindig a gyámhatóság állapítja meg, az ilyen ügyekben tehát akkor is az árvaszékhez kell fordulni, ha a házassági per folyamatban van. Az árvaszék az érintkezést kivételesen, ha ezt a gyermek nyilvánvaló érdeke szükségessé teszi, ki is zárhatja.

Kiskorúak és gondnokoltak vagyonának kezelése. A kiskorúak és gondnokoltak készpénzt, értékpapírjait, ékszereit, drágaságait (ezüst és arany evőeszközöket, stb.) gyámpénztári letétbe kell helyezni. Az értékpapírokat az árvaszék egyénenként, de bankszerűen kezelteti, a készpénzt pedig összesítetten gyümölcsozteti. Az árvaszék a kamatokat félévenként, február és augusztus havában, a szelvényeket pedig esedékességkor hivatalból utalványozza ki az atya, a gyám vagy a gondnok kezéhez. Az árvaszék hivatalból nem intézkedik a kiskorúak készpénzének ingatlan-vagyona vagy értékpapírokba való fektetése iránt, ha azonban az atya, a gyám vagy a gondnok erre vonatkozóan kérelmet terjeszt elő és azt az árvaszék a kiskorú vagy gondnokolt érdekében állónak találja, a kérést teljesíti.

Kiskorúak és gondnokoltak vagyonának kiadása. A kiskorúak és gondnokoltak gyámpénztárilag kezelt tőkéjének kamatait, értékpapírjainak szelvényeit az árvaszék az atyának vagy a gyámnak, illetve a gondnoknak hivatalból kiutalványozza. A tőke egy részét vagy esetleg a kisebb tőkét indokolt esetben egészben is kikérheti az atya, a gyám vagy a gondnok ruházati, gyógykezelési, tanulmányi stb. költségekre, azonban a tőke felhasználásáról nemcsak a gyám és a gondnok, hanem az atya és a t. és t. gyám is elszámolni tartozik. Ha a kiskorú 24. évét betölti vagy őt az árvaszék nagykorúsítja, vagy férjhezmenetel folytán nagykorú lesz s a gondnokolt a gondnokság alól felszabadul, az árvaszék

a gyámpénztárban kezelt vagyon kiutalása iránt hivatalból intézkedik, férjhezmenetel esetén azonban a házassági anyakönyvi kivonatot be kell mutatni.

Kiskorúak házasságához gyámhatósági jóváhagyás és beleegyezés. Kiskorúak házasságkötéséhez, ha az atya vagy az anya él és szülői jogaitak gyakorolják, gyámhatósági jóváhagyás nem kell. Gyámság alatt álló kiskorú házasságkötéséhez is csak abban az esetben van szükség gyámhatósági jóváhagyásra, ha a kiskorú még nincs 20 éves. Nem szükséges ez a jóváhagyás, ha a gyám a kiskorú nagyatyja. A házasságkötéshez a jóváhagyást az árvaszék a gyámnak és a kiskorúnak személyes meghallgatása után adja meg. Ha a házasság a kiskorú érdekében van és a szülő vagy a gyám a beleegyezést nem adja meg, az árvaszéknek jogában áll a beleegyezést pótolni. A gyámhatósági jóváhagyás és beleegyezés iránt a kérés írásban vagy előszóval kell előterjeszteni. A kérvény bélyegmentes, ha azt a gyám vagy a kiskorú maga adja be. A kérvényhez csatolni kell a kiskorú születési anyakönyvi kivonatát. A szóbeli kérelmet, ha a kiskorú ügye már előfordult az árvaszéken, az ügy előadójánál, ellenkező esetben a házassági és útlevelelő osztálynál (Közp. Városháza, I. 142) kell előterjeszteni.

Kiskorúak névváltoztatása. Ha a kiskorú családnevének megváltoztatását kéri, szülője életében ennek beleegyezését csatolni kell a belügyminiszterhez intézendő kérvényhez. Ez esetben árvaszéki jóváhagyásra nincs szükség. Gyámság alatt álló kiskorú névváltoztatásához gyámjának s a gyámhatóságnak hozzájárulása szükséges. Evégből az árvaszékhez kérvényt kell beadni. A kérvény bélyegköteles. (2 P állami, 2 P városi okmánybélyeg.)

Kiskorúak örökbefogadása. Az örökbefogadás nem törvényesítés. Célja eredetileg az, hogy gyermektelen egyének vagy házaspárok mások gyermekét magukénak fogadhassák. Az örökbefogadás által a gyermek megszerzi az örökbefogadó nevét, utána úgy örököl, mintha édes gyermeke lenne és úgy köteles róla az örökbefogadó gondoskodni, őt eltartani, mintha édes szülője volna. Az örökbefogadásnak ezek a jogi hatásai alkalmasak arra, hogy a házasságonkívüli gyermekek részére, ha nem törvényesíthetők, ezen az úton biztosítsák a törvényes gyermekekhez hasonló jogi helyzet. Minthogy azonban az örökbefogadás nem törvényesítés, az örökbefogadó atya neve nem kerül a gyermek születési anyakönyvi kivonatában a szülők rovatába, hanem csak az »Utólagos bejegyzések« rovatába, tehát a törvénytelen gyermek születési anyakönyvi kivonatából az örökbefogadás után is kitűnik, hogy házasságonkívül született. Csak nagykorúak fogadhatnak örökbe. Az örökbefogadó és az örökbefogadott között legalább 16 év különbségnek kell lenni. Az örökbefogadónak biztosítani kell a szerződésben a gyermek részére a törvényes gyermeket megillető eltartást és a törvényes örökösödési jogot; enélkül a szerződés érvénytelen. A szerződést a kiskorú nevében annak törvényes képviselője (az atya vagy az anya, mint megerősített t. és t. gyám vagy a kirendelt gyám) kötheti meg. A szerződést 3 példányban kell kiállítani és 2 P-s állami és 2 P-s városi okmánybélyeggel

ellátott kérvény kapcsán bemutatni. Az örökbefogadási szerződésre 5 P-s állami okmánybélyeg ragasztandó. Törvénytelen, hadiárva és teljesen árva gyermekek örökbefogadása ügyében a kérvény bélyegilletéke 50—50 fillér. A kérvényhez a következő okmányokat kell csatolni: 1. az örökbefogadónak s az örökbefogadottnak, ha ez az utóbbi házasságonkívül született, édesanyjának is születési anyakönyvi kivonata; 2. ha az örökbefogadók házastársak, ezeknek házassági anyakönyvi kivonata; 3. ha a törvényes atya vagy a házasságonkívül született örökbefogadottnak anyja vagy a szülők egyike sem él, ezeknek halotti anyakönyvi kivonata; 4. ha a kiskorúnak t. és t. gyámja van, az őt megerősítő árvaszéki véghatározat, ha kirendelt gyámja van, akkor a gyámi rendelvény. E 4. alattiak mellőzhetők, ha azok az árvaszéki iratok közt eredetben megvannak. Ha a kiskorú magyar állampolgársága az iratokból és az okmányokból kétségtelenül meg nem állapítható, állampolgárságát külön kell igazolni. Járatlan és szegény ügyfelek kérésére az árvaszék díjtalanul jegyzőkönyvbe foglalja az örökbefogadási szerződést és a lehetőség szerint intézkedik a netán hiányzó okmányok beszerzése iránt. Az árvaszéknek az örökbeadót, az örökbeadót és a 14 éven felüli örökbeadott gyermeket személyesen is meg kell hallgatni. Ha az örökbeadás a kiskorú érdekében áll, az árvaszék a szerződést jóváhagyja és kormányhatósági megerősítés végett az igazságügyminiszterhez felterjeszti. A megerősítés után az iratok visszakerülnek az árvaszékhez, amely hivatalból megkeresi az illetékes anyakönyvi hivatalt az örökbeadás tényének az anyakönyvbe való bejegyzése iránt.

Kiskorúak útlevel váltásához gyámhatósági engedély. Kiskorú részére külföldre szóló útlevel váltásához, ha atyja nem él, a gyám beleegyezésén felül az árvaszék hozzájárulása is szükséges. Evégből kérvényt kell beadni. A kérvény bélyegköteles. (2 P állami és 2 P városi okmánybélyeg.) Sürgősség esetén legcélszerűbb a kérelmet élőszóval előterjeszteni az árvaszék útlevel- és házasságügyi osztályánál. (Közp. Városháza, I. em. 142. sz.) E kérelmet az árvaszék rendszerint 24 óra alatt, de kivételes indokolt esetben még aznap elintézi.

Kiskorúak vallásváltoztatása. A törvényes kiskorúak vallásváltoztatása kizárólag abban az esetben lehetséges, ha a szülők különböző vallásúak voltak és egyikük a másik vallására tér át. Ekkor a 7 éven aluli gyermekek a szülők közös vallását követik árvaszéki intézkedés nélkül. A 7—18 éves gyermekek pedig a szülők közös vallására az árvaszék beleegyezésével áttérhetnek. Evégből az árvaszékhez a szülőknek kérvényt kell beadni és csatolni házassági anyakönyvi kivonatukat, születési anyakönyvi kivonatukat, amelyen az áttérés megtörténte igazolva van, továbbá a kiskorúak születési anyakönyvi kivonatait. A szülők kérvénye bélyegmentes. Az árvaszék a 7 éven felüli kiskorút meghallgatja annak megállapítása céljából, hogy ő maga is önként kíván-e áttérni és az áttérésre nem kényszerítik-e. A 7 éven aluli házasságon kívül született gyermek, anyjának áttérése esetén,

annak új vallását követi. A 7 éven aluli s kegyelemmel törvényesített vagy az atya által elismert fiúgyermek az atyának a törvényesítést, vagy elismerést követő 6 hó alatt kijelentett kívánóságára az atya vallását követi. Ezekhez az áttérésekhez árvaszéki beleegyezés vagy intézkedés nem kell.

Kiskorúság. Kiskorú mindenki, aki a 24. évét még nem töltötte be, akit az árvaszék nem nagykorúsított s akinek a kiskorúságát a bíróság meghosszabbította. A nő férjhezmenetele által nagykorú lesz, ha nincs is 24 éves. A férfi azonban házasságkötéssel nem szerzi meg nagykorúságát.

Kiskorúság meghosszabbítása. A kiskorúságot meg kell hosszabbítani, ha a kiskorú testi vagy lelki fogyatkozásai miatt 24. évének betöltése után sem képes önmagát fenntartani vagy ügyeiről kellően gondoskodni, vagy ha magát tetemes adósságokba bonyolította, vagy oly kicsapongó életet folytat, mely miatt őt továbbra is atyai hatalom vagy gyámság alatt kell tartani. A kiskorúság meghosszabbítását a bíróság (az a kir. törvényszék, amelynek területén a kiskorú gyámhatóságának székhelye van) rendeli el. Eziránt a keresetet a kiskorú 23. évének betöltése előtt kell beadni. Ezután, de a 24. életév betöltése előtt csak akkor kérhető a kiskorúság meghosszabbítása, ha az az ok, amely a meghosszabbítást szükségessé teszi, a 23. év betöltése után következett be. A kiskorúság meghosszabbítását kérhetik: a kiskorú szülei, gyámja, az árvaszék utasítására az árvaszéki ügyész, szülők nem létében a nagyszülők, ezek hiányában bármely oldalrokon az unokatestvérig bezárólag és a kiskorú saját kiskorú gyermekének törvényes képviselője. Az atya vagy a gyám és a közeli rokonok kérelmére az árvaszék a kiskorúnak teljeskorúvá váltát — az eljárás lefolytatása után — ideiglenesen, a bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig felfüggesztheti.

Kislakásos bérházak (fővárosi) helyei a következők: I., Budaörsi-út 16. sz., Lenke-út 93. sz., Fery Oszkár-utca 55—59 sz. II., Margit-körút 64. sz.; III., Bécsi-út 88—92. sz., Miklós-tér 2. sz., Hunor-utca; V., Csáky-utca 88. sz., Csáky-utca 90. sz., Csáky-utca 92. sz., Csáky-utca 94. sz., Kárpát-utca 13—15 sz., Váci-út 170. sz.; VI., Váci-út 87. sz., Frangepán-utca 4. sz., Frangepán-utca 6. sz., Angyalföldi-út 36—38. sz., Aréna-út 138—142. sz., Váci-út 159. sz., Gyöngyösi-út 2—6. sz.; VII., Gyarmat-utca 47—49. sz., Róna—Újvidék-utca 5. sz.; VIII., Fiúmei-út 21—23. sz., Alföldi-utca 16. sz., Alföldi-út 18. sz., Rozgonyi-utca, Kisfaludy-utca 40. sz.; IX., Üllői-út 119. sz., Üllői-út 121. sz., Gróf Haller-utca 8—18. sz., Gyáli-út 21—23. sz., Gyáli-út 30. sz., Mester-utca 5. sz., Mester-utca 33—35. sz., Mester-utca 37—39. sz.; X., Szörény-utca 5—7. sz., Kerepesi-út 118. sz., Juranics-utca 32—34. sz., Kolozsvári-út, Simor-utca 11—13. sz., Simor-utca 43—45. sz., Jászberényi-út 36. sz., Harmat-utca 10. sz., Maglódi-út, Üllői-út és Zágrábi-utca, Üllői-út és Ceglédi-utca. Ezekben a házakban van egyszoba-konyhás lakás 3097, kétszobás 2059, háromszobás 562, négyszobás 56. A kislakásos telepek helyei a következők: I., Budafoki-út; II., Bécsi-út; V., Pozsonyi-út

(Újpesti rakpart); VI., Aréna-út, Janicsár-utca, Hungária-út, Palotai-út, Babér-utca; IX., Kén-utca, Kén-utca (munkásházak), Miháلكovics-utca, Telepi-utca, Gróf Haller-utca, Gubaesi-út; X., Tattersall, Százados-utca, Százados-utca (művésztelep), Ciprus-utca, Kőbányai-út, Ceglédi-út, Villám-utca (műtermes lakás). Ezen a telepeken egyszoba-konyhás lakás 3143, kétszobás pedig 190. Ezekhez járulnak még: VI., Lehel-utcai műhelybérház 61 lakással, a VI., Aréna-úti Népszálló és az V., Vág-utcai Népotthon kerekén 500 hálóléssel és 1526 szükséglakás-szoba a következő helyeken: I., Andor-utca; VI., Babér-utca; VII., Alsó erdősor 26—28. sz.; IX., Mester-utca 69. sz., Vágóhid-utca 15. sz., Vágóhid-utca 22. sz.; X., Ceglédi-út, Bihari-utca 8. sz., Külső Jászberényi-út 7728/2.

Kivándorlási ügyek. Lásd: Elbocsátás a magyar állam kötelekéből c. a.

Kolportázs engedély. Lásd: Sajtótermékek utcai árusítása c. a.

Kontárok. Lásd: Jogosulatlan iparúzők c. a.

Kórházak. Lásd: Közkórházak c. a.

Kórházi ápolási díjak a székesfőváros közkórházaiban naponta a következők: egyágyas különszoba díja 10.—, kétágyas különszoba díja 8.—, háromágyas és négyágyas 7.— P. Közöskörtermi ápolási díj 5·80 P.

Kórházi ápolási díjaknál telekkönyvi bekebelezés. Ha a székesfővárosi közkórházban ápolott beteg vagy annak fizetésére kötelezett hozzátartozói az ápolási költséget nem térítették meg és azok megfelelő ingatlan vagyonnal bírnak, akkor a gyógyköltség telekkönyvi biztosítása iránt a számvérvőség előterjesztése alapján a polgármester (X. ügyosztály) intézkedik. A polgármester hatáskörébe tartozik a telekkönyvi törlés elrendelése, a végrehajtási jelzalogjog feljegyzése és az árverés elrendelése iránti intézkedés is.

Kórházi felvételi eljárás. A székesfőváros közkórháza minden beteget, akinek kórházi ápolásra okvetlenül szüksége van és ha üres ágy áll rendelkezésre — felvesznek. A jelentkező betegnek, ha állapota nem életveszélyes, az ápolási díjat 15 napra előre kell lefizetnie. Ez alól kivételnek csak akkor van helye, ha a beteg valamelyik biztosító intézetnek tagja és annak utalványát felmutatja, vagy ha a beteg a lakóhelye szerint illetékes elsőfokú hatóság által kórházi ápolás céljára kiállított olyan vagyoni bizonyítványt mutat fel, amely szerint az ápolási díjat előre lefizetni nem tudja. A felvételi irodák a beteg felvételénél a személyazonosság s a foglalkozás igazolására okmányok felmutatását megkövetelik.

Kórházi és szegényházi ápoltak illetőségének megállapítása. Belföldön kórházi ápolásban részesültek illetősége a 6000/1931. és 8000/1933. M. E. számú rendeletek életbelépte után nem tárgyalatnak. Ugyanígy nem tárgyalandó a belföldön szegényházakban élő, magyar honosoknak tekintendő ápoltak illetősége sem. Lásd még: Ápolásban részesült egyének illetőségének megállapítása és Szegényházi ápoltak illetőségének megállapítása c. a.

Kórházi központi ágynylvántartó végzi a székesfőváros által fenntartott közkórházak üres ágynak nyilvántartását. Szék-

helye a Szent Rókus központi kórház. A központi ágynyilvántartó, a mentők, orvosok, szülésznők által telefonon kért, továbbá az okmányokkal felszerelve személyesen jelentkező betegek elhelyezéséről és előjegyzéséről gondoskodik.

Kórházi központi gyógyáruraktár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Kórházi központi műszerraktár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Kozmetikai és titkosszerek vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Kölesönkötvények (fővárosi). 1910. évi 2 millió font sterlinges (48 millió Ks) 4%-os kölcsön. Fölvétetett közérdekű beruházásokra a londoni Loyds Bank Ltd. és a Neumann, Luebeck & Co. cégektől a 13.643/1910. belügym. sz. a. jóváhagyott 117/1910. kgy. sz. határozat alapján. A kölcsönből végzett beruházások közül jelentősebbek: emeletes bérházak, földszintes kislakások, népszálló, iskolák építése; Szt. Gellért-kórház kibővítése; vízvezetéki csőhálózat kiterjesztése; fuvartelepi beruházások. — 1911. évi 100 millió K-s = 105 millió (francia) frankos 4%-os kölcsön. Fölvétetett közérdekű beruházásokra egy szindikátustól, mely párizsi, brüsszeli, genfi és budapesti bankokból alakult, a 60.690/1911. belügym. sz. a. jóváhagyott 609/1911. kgy. sz. határozat alapján. A kölcsönből végzett beruházások közül jelentősebbek: a központi gázmű, Széchenyi- és Szent Gellért-gyógyfürdők, V. ker. fertőtlenítő intézet, lakások és iskolák építése; Szent István-kórház kibővítése. — 1914. évi 158,000.000 K-s = 134,300.000 német birodalmi márkás = 6,583,333 „ 6 „ 8 angol font sterlinges = 165,900.000 frankos = 79,000.000 hollandi forintos 4½%-os kölcsön. Fölvétetett közérdekű beruházásokra egy szindikátustól, mely berlini, frankfurti, hamburgi, amszterdami, bazeli, brüsszeli, anversi, londoni és budapesti bankokból alakult, a 41.802/1914. belügym. sz. a. jóváhagyott 368/1914. kgy. sz. határozat alapján. A kölcsönből végzett beruházások közül jelentősebbek: az óbudai általános csatornázási s szivattyútelep, Szent Gellért-gyógyfürdő, Széchenyi-gyógyfürdő, iskolák, lakások, kórház építése, főbb útvonalak világító berendezése, vízvezetéki csőhálózat kiterjesztése, kenyérgyár bővítése. A székesfőváros és a külföldi hitelezők között 1925. évi augusztus 14-én megkötött osztendei egyezmény értelmében, részben az 1915 január 1-től, részben pedig 1919 július 1-től 1926 január 1-ig bezárólag esedékessé vált, ki nem fizetett kamatszélvények beváltása, a székesfőváros által egyetemlegesen a fenti három külföldi kölcsön kamatszolgáltatására átfizetett £ 458.402 „ 3 „ 10-ből történik. A fenti egyezmény értelmében az 1926. évi július 1-től esedékessé vált kamatszélvények fizetése félévenként (minden január 1. és július 1.) újból megindult, és pedig 1931. évi január 1-ig bezárólag az eredeti kamatok 75%-a erejéig, azontúl pedig a teljes eredeti összegben, míg a tőketörlesztés félévenként (minden január 1. és július 1.) 1934 július 1-től kezdve vétetik fel az elkészült új törlesztőterv alapján, melynek utolsó tőkerészlete 1984.

évi január 1-én válik esedékessé. A fővárosnak szabadságában áll a szükséges kötvényeket visszavásárlás, felajánlás vagy névértékben való kisorsolás útján visszafizetni. A hátralevő kölcsöntöke sorsolás útján nagyobb részletekben, visszavásárlással is törleszthető vagy — 6 havi előzetes felmondás mellett — névértékben egészben is visszafizethető. — 1927. évi 20 millió dolláros 6%-os aranykölcsön. Fölvétetett közérdekű beruházásokra a Bankers Trust Co.-tól a 42.337/1927. IV. belügym. sz. a jóváhagyott 800/1927. kgy. sz. határozat alapján. Visszafizetendő egyenlő annuitásokban 1927. évi június 1-től számított 35 év alatt, névértékben való félévi sorsolás vagy visszavásárlás útján. A sorsolások vagy visszavásárlások minden év június 1-én és december 1-én történnek. A székesfőváros fokozott törlesztésre vagy visszavásárlásra, avagy 6 havi előzetes értesítés után a még forgalomban levő összes címletek névértékben való beváltására jogosult. A kölcsönből tervbe vett beruházások közül jelentékenyebbek: a lakásépítés, elektromosművek, vízművek, autobusüzem fejlesztése, marha- és sertésközvágóhidak, vásárok, a központi vásárcsarnok bővítése és két kerületi vásárcsarnok építése, amelyek legnagyobb részét már végre is vannak hajtva. — 1930. évi 6,800.000 U. S. A. dolláros és 250.000 angol fontos függőkölcsön. A székesfőváros a 49.146/1930—IV. B. M. számú belügyminiszteri leirattal jóváhagyott 1089/1930. kgy. sz. közgyűlési határozat alapján részben az 1927. év beruházási programm befejezésére, illetőleg a Vásárpénztár céljára, részben pedig a Vízművek és az Elektromos Művek legsürgősebb beruházásainak végrehajtására a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztártól, részben a Magyar Általános Hitelbank, a Magyar Leszámítoló- és Pénzváltóbank, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank részvételével alakult pénzcsoporttól, részben az Angol-Magyar Banktól 250.000 angol font és 2,800.000 dollár, továbbá 2,000.000—2,000.000 dollár, összesen tehát 250.000 angol fontot és 6,800.000 dollárt kitevő függőkölcsönt vett fel. A Községi Takaréktól igénybevett 250.000 angol font és 2,800.000 dollár függőkölcsön 2 év alatt, a többi pénzüzetektől igénybevett 4,000.000 dollár 1½ év alatt fizetendő vissza. Minthogy az említett kölcsönök időközben lejártak s a fővárosnak a kölcsönöket visszafizetni nem állott módjában, a közgyűlés határozatai a kormányhatóság, úgyszintén a Külföldi Hitelezők Országos Bizottságának jóváhagyása alapján a főváros a kölcsönöket három hónapról három hónapra meghosszabbítja. A felvett 45,689.037.50 pengőnyi függőkölcsönből 17,845.822.50 P a Vízművek, 11,897.215—P az Elektromosművek újabb beruházásaira szolgál, míg 15,646.000 P a korábban elhatározott beruházások végrehajtását biztosítja.

Kölcsönkötvények kamatszelvényeinek beváltási helyei. Budapest székesfőváros 1910. évi kölcsönének szelvényei minden év január 1-én és július 1-én esedékesek, beválthatók a Községi Takarékpénztár főintézeténél. Az 1911. és 1914. évi kölcsönök szelvényei január és július 1-én esedékesek, beválthatók a Magyar

Általános Hitelbank, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél. Az 1927. évi 20 millió dolláros kölcsön szelvényei június és december 1-én esedékesek, beválthatók a Községi Takarékpénztárnál.

Közmúzeum a Halászbástyán. Lásd: Múzeumok c. a.

Könyvradománygyűjtési engedélyt azok kaphatják meg, akik munkaképtelenek, nincs olyan hozzátartozójuk, aki eltarthatja őket és akiket a rendőri vizsgálat alapján erre érdemeseknek ítélik. (Hadirokkant koldulási engedélyt nem kaphat.) A kérést a folyamodó, ha budapesti lakos, a kerületi kapitányságon jelentse be, bemutatva keresztlevelét és bejelentőlapját. A kerületi kapitányságon ekkor jegyzőkönyvet vesznek fel az ügyről, majd rendőrorvosi vizsgálat és a lakására kiküldött detektív környezet-tanulmányi jelentése után, a kerületi kapitányság javaslatot tesz az ügyben a főkapitányság közigazgatási I. ügyosztálynak IV., Veres Pálné-u. 24. sz., ahol az engedélyt kiállítják. A könyvradománygyűjtési engedély egy félévre szólhat, meghosszabbításért ugyanott kell jelentkezni, ahol az engedélyt kiállították. Könyvradománygyűjtés kizárólag házról-házra járva van megengedve, utcai kéregetés szigorúan tilos.

Körzettől eltérő beiratás a különböző fokú tanintézeteknél. Lásd: Iskolai körzettől eltérő c. a.

Kövezetbér. Lásd: Adók c. a.

Közadók és közadók módjára beszédendő követelések behajtása. A közadók és köztartozások behajtására az 1923. évi VII. t.-c. értelmében a kerületi adószámviteli osztályok illetékesek. A közadók módjára történő behajtásnak három fokozata van, úgymint a megintés, a zálogolás és az árverés. A megintésért a hátralék nagyságától függően 10, illetve 20 fillért kell a végrehajtást szenvedőnek fizetnie, a zálogolásért a hátralékos összeg 3%-át, az árverésért pedig a hátralékos összeg további 4%-át. Az adóbehajtási illeték fejében befolyt összegek a székesfőváros pénztárát illetik. Az adóbehajtásért befolyt illetékből a székesfőváros az összes végrehajtási költségeket, nevezetesen a végrehajtási eljárás során szükséges összes nyomtatványok árát, a végrehajtók díjazását, a beraktározás, a szállítás és az árverés költségeit fedezni tartozik.

Közcsatornák építése érdekében a polg. II. ügyosztálynál kell eljárni. Az ez ügyben benyújtott beadvány bélyegmentes. Az ügyosztály a helyszín kivizsgálása után a csatornázási viszonyok és a rendelkezésre álló fedezet mérlegelésével dönt a kért közcsatorna megépítéséről, határozata ellen nem lehet fellebbezni.

Közegészségügyi és Bakteriológiai Intézet. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Közegészségügyi intézetek segélyezése. A kórházfenntartó közegészségügyi egyesületeket és intézményeket a székesfőváros segélyben részesíti. Újabb segélyeket a fővárosnak nem áll módjában adni, csupán a régebbi segélyeket adja csökkentett mértékben. A költségvetés kormányhatósági jóváhagyása után állapítják meg a segélyek összegét és erről a belügyminisztert értesítik.

Közegészségügyi kihágások. Közegészségügyi kihágásokat, illetőleg azokat a cselekményeket, amelyek kihágásnak vannak minősítve, az 1876. évi XIV. t.-c. valamint az ennek alapján kiadott miniszteri rendeletek és törvényhatósági szabályrendeletek állapítják meg. Az eljárás megindítása iránt az elkövetés helye szerint illetékes I. fokú rendőri büntetőbíróóság (kerületi előljáró) intézkedik, mely eljárásnak eredménye a felmentő vagy büntető ítélet. A megfellebbezett ítélet II. fokon a polgármester elé kerül elbírálás végett és III. fokú döntésre, vagyis az illetékes miniszterhez csak megengedett fellebbezés esetén kerülhet.

Közigazgatási alkalmazottak (fővárosiak) illetményei. A fővárosi alkalmazottak illetményeit az 1600/1927. kgy. és a 79.128/1928. IV. belügyminiszteri sz. határozat, a lakáspénzt a 640/1929. kgy. sz. határozat szabályozza. Az alapilletményeket az egyes csoportokban az alábbi táblázatok tüntetik fel.

A) Végleges tiszti személyzet :

Fizetési		É v i				Fizetés		É v i				
osztály	fokozat	fizetés	lakáspénz	együtt	kettenél több családdal birók évi lakás-pénztöbblete	osztály	fokozat	fizetés	lakáspénz	együtt	kettenél több családdal birók évi lakás-pénztöbblete	
												pengőértékben
I.	1.	17.952	2.636	20.588	} 406	VII.	1.	3.870	1.419	5.289	} 203	
	2.	15.792	2.636	18.428			2.	3.702	1.419	5.121		
II.	1.	16.638	2.636	16.274	} 203	VIII.	1.	3.288	1.115	4.403	} 202	
	2.	11.484	2.636	14.120			2.	3.168	1.115	4.283		
III.	1.	8.616	2.432	11 058	} 203	IX.	3.	3.042	1.115	4.157	} 202	
	2.	7.176	2.432	9.608			1.	2.976	1.115	4.091		
	3.	6.462	2.432	8.894			2.	2.850	1.115	3.965		
IV.	1.	6.336	2.230	8.566	} 202	X.	3.	2.712	1.115	3.827	} 203	
	2.	6.018	2.230	8.248			1.	2.658	811	3.469		
	3.	5.706	2.230	7.936			2.	2.520	811	3.331		
V.	1.	5.448	1.926	7.374	} 203	XI.	3.	2.376	811	3.187	} 202	
	2.	5.130	1.926	7.056			1.	2.196	709	2.905		
	3.	4.812	1.926	6.738			2.	2.106	709	3.815		
VI.	1.	4.494	1.723	6.217	} 202		3.	2.010	709	2.719		
	2.	4.248	1.723	5.971								
	3.	4.116	1.723	5.839								

B) Ideiglenes hivatalnokok :

Fizetési osztály	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
	pengőértékben									
Évi { fizetés lakáspénz együtt a kettőnél több családtaggal bí- rók évi lakás- pénztöbblete ...	2.490	2.286	2.190	2.088	1.992	1.890	1.788	1.692	1.590	1.494
	608	608	608	608	608	527	527	527	527	527
	3.098	2.894	2.798	2.696	2.600	2.417	2.315	2.219	2.117	2.021
	292				81					

C) Altiszti személyzet :

Fizetési foko- zat	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	pengőértékben											
Évi { fizetés..... lakáspénz . együtt..... a kettőnél több csa- lád taggal bírók évi lakáspénz- többlete ...	1.788	1.740	1.692	1.638	1.590	1.542	1.494	1.440	1.392	1.344	1.326	1.272
	527	527	527	527	445	445	445	445	364	364	364	364
	2.315	2.267	2.219	2.165	2.035	1.987	1.939	1.885	1.756	1.708	1.690	1.636
	81			62				40				

Ideiglenes altisztek :

Szolgálati idő	19 évtől	16—18 évig	13—15 évig	10—12 évig	7—9 évig	4—6 évig	2—3 évig	1-ső évben
	pengőértékben							
Évi { fizetés lakáspénz*) együtt	1.494	1.440	1.392	1.344	1.326	1.272	1.224	1.200
	202	202	202	202	202	202	202	262
	1.696	1.642	1.594	1.546	1.528	1.474	1.426	1.402

*) családtagok számára való tekintet nélkül.

ban részesülnek, még pedig az I. fiz. oszt. 1. fokozatában havi 1800 P, az I. fiz. oszt. 2. fokozatában havi 1824 P, a II. fiz. oszt. 1. fokozatában havi 1128 P s a II. fiz. oszt. 2. fokozatában havi 1152 P pótlékban. A 760b/1926., illetőleg az ezt módosító 968/1928. kgy. határozat szerint működési pótlék jár a tanácsnokoknak, árvászeki elnököknek, tiszti főügyészeknek, tiszti főorvosnak és a főszámvevőnek, a III. fiz. oszt. 1. fokozatában havi 704 P, a III. fiz. oszt. 2. fokozatában havi 720 P, a III. fiz. oszt. 3. fokozatában havi 728 P. A fővárosi törvény életbeléptetése óta megválasztott új tanácsnokok külön közgyűlési határozatokkal havi 600 P, a számszéki igazgató havi 704 P működési pótlékban részesülnek. A kerületi előjárók, statisztikai hivatali igazgató, főlevéltáros, árvászeki elnökhelyettesek, tiszti főügyészhelyettes és tiszti főorvoshelyettes a III. fiz. oszt. 1. fokozatában havi 304 P, a III. fiz. oszt. 2. fokozatában havi 320 P, a III. fiz. oszt. 3. fokozatában és a IV. fiz. osztályban havi 328 P működési pótlékot élveznek. A fővárosi törvény életbeléptetése óta megválasztott ezek a tisztviselők külön határozatok alapján havi 300 P, a főszámvevőhelyettes, a számszéki igazgatóhelyettes és az ügyosztályt vezető főjegyzők és műszaki főtanácsos ugyancsak havi 300 P működési pótlékban részesülnek. E képviselői és működési pótlékok a nyugdíjba nem számíthatnak be. Az ideiglenes hivatalnokok közül a teljes főiskolai képzettséggel rendelkezők évi 384 P nyugdíjba be nem számítható főiskolai pótlékban részesülnek, ha olyan beosztásban teljesítenek szolgálatot, amely beosztásban a főiskolai képesítés megkívánthatik. Az 1299/1930. kgy. sz. határozat alapján a tűzoltófőparancsnok havi 120 P, a tűzoltóparancsnok havi 90 P, az I. oszt. tűzoltófőtiszt havi 80 P, a II. oszt. tűzoltófőtiszt havi 70 P, a tűzoltótiszt havi 60 P, a tűzoltósegédtiszt havi 50 P, a tűzoltótörzsörmester havi 48 P, a tűzoltóörmester havi 43 P, a tűzoltószakaszvezető havi 38 P, a tűzoltócsővezető havi 30 P, a tűzoltósegédcsővezető havi 21 P és a tűzoltó havi 11 P tűzoltói pótlékot élveznek. Az erdő- és mezőri teendőket végző, a fertőtlenítő intézetekhez beosztott, a hordójelző hivatalban szolgálatot teljesítő »hordójelző«, továbbá a »mérlegmester«, valamint a vízművekhez beosztott és ott zárcsapfelügyelői, ellenőri teendőket végző altisztek részére a 4. fizetési fokozatig bezárólag 134 P 40 f., az 5. fizetési fokozattól lefelé 105 P 60 f., az egészségőri teendőkre beosztott altisztek részére a 4. fizetési fokozatig 86 P 40 f., az 5. fizetési fokozattól lefelé 67 P 20 f.; a gépkocsi-vezetői, szerelői és egyéb gépészeti teendőket végző altisztek részére a 4. fizetési fokozatig 163 P 20 f., az 5. fizetési fokozattól lefelé 134 P 40 f. nyugdíjba be nem számítható évi pótlék jár. A felsorolt pótlékok a fizetést csökkentő %-kal csökkennek.

Közigazgatási alkalmazottak nyugdíjazása. Lásd: Alkalmazottak nyugdíjazása c. a.

KÖZKÓRHÁZAK.

A székesfőváros közkórházaiban 52 kórházi osztály, 2 központi, 1 physiotherápiai és 6 Röntgen-laboratórium, valamint 4 prosectura van, amelyeknek orvosi munkáját egy központi igazgató és 4 igazgató-főorvos vezetése alatt 65 főorvos, 15 adjunktus, 69 alorvos és 101 segédorvos látja el, míg az orvosi adminisztratív munkát 3 főorvos-titkár és 2 alorvos-titkár végzi, a központi ágnyilvántartóban pedig 3 alorvos teljesít szolgálatot. Az ápolószemélyzet létszáma 1043. A gazdasági kezelést 3 kórházi főfelügyelő és 1 felügyelő vezetése alatt 88 hivatalnok, 114 altiszt, 652 ideiglenes szolgáló és segédmunkás, 141 műszaki és gépüzemi munkás, valamint 106 mosónő és varrónő látja el. A székesfőváros közkórházai négy kórházcsoportra oszlanak. A Szent Rókus-kórházcsoporthoz tartozik a Szent Rókus központi kórház, a Kún-utcai fiókkórház, a Gyöngyösi-úti szülősztály és a Madarász-utcai csecsemő- és gyermekkórház; a Szent-István kórházcsoporthoz tartozik a Szent István-kórház, a Telepy-utcai fiókkórház helyébe lépett »Horthy Miklós-közkórház« és a Bakáts-téri szülő- és nőbetegosztály; a Szent László-közkórház magában foglalja az összes kórházak fertőző osztályait; az Új Szent János-kórházcsoporthoz tartozik az Új Szent János-közkórház és a Szent Margit-fiókkórház. — I. S z e n t R ó k u s k ó r h á z c s o p o r t. A Szent Rókus-közkórház építése a legújabb beruházásoktól eltekintve — 1,643.716 arany K 01 fbe került. A kórház a Gyulai Pál-utca, Rákóczi-út, Flór-utca és Stáhly-utca által határolt 4.644·15 négyszögöl kiterjedésű telken épült és hozzátartozik a Stáhly-utcai 7. számú 432·76 négyszögöl kiterjedésű ház, amely a gazdasági hivatal elhelyezésére szolgál. A Kún-utcai fiókkórház 1237 négyszögöl kiterjedésű telkének vételára 349.234 arany K. A Gyöngyösi-úti szülősztály átalakítási költsége 1,324.070 K 40 f. Az osztály 2800 négyszögöl területen épült földszintes kislakások egy kisebb csoportját foglalja magában. A Madarász-utcai csecsemő- és gyermekkórház építési költsége az 1916. évi 80 millió koronás kölcsön terhére 708.816 K 93 f, és 667.785 P 14 f. Az osztály 2337 négyszögöl területen épült. — II. S z e n t I s t v á n - k ó r h á z c s o p o r t. A Szent István-közkórház felépítése a legújabb gyökeres helyreállítási költségtől eltekintve — 5,001.013 K 29 fillérbe került. A kórház a Gyáli-út, Lenkey-utca, gróf Haller-utcai és a Vágóhid-utca által határolt 15.830·14 □-öl kiterjedésű városi telket foglalja el. A Horthy Miklós-közkórház éppen úgy, mint 150 év előtt a Szent Rókus-kórház, szegényházi kórháznak indult és az építkezés befejezése alkalmával alakították át közkórházi célokra. A Bakáts-téri szülő- és nőbetegosztály építési költsége 535.877 K 21 f. volt. — III. A S z e n t L á s z l ó - k ö z k ó r h á z f e l é p í t e s e a l e g ú j a b b g y ö k e r e s h e l y r e á l l í t á s i k ö l t s é g e k t ő l e l t e k i n t v e — 5,159.503 K 30 fillér volt. A kórház a Gyáli-út, Hétvezér-utca, Lenkey-utca és Hungária-körút által határolt 29.842·60 □-öl és 15.456·50 □-öl kiterjedésű városi telkeket foglalja el. —

IV. Új Szent János-kórház csoport. Az Új Szent János-kórházba beruházott összes tőkék 20,206.105 aranykorona 70 f és 22.883,812.153 papiroskorona 21 f értéket képviselnek. A kórház a Hieronymi-út, Kútvölgyi-út és Diósárok által határolt telket foglalja el, összes területe 29.384,90 négyszögöl. A Szent Margit-fiókkórház felépítési költsége 594.514 K 98 f. A kórház a Bécsi-út, Fényes Elek-utca és Kiscelli-utca által határolt összes területe 9365,05 négyszögöl. A székesfőváros köz-kórházaiban összesen 7149 ágy van, amelyek közül 6758 közös kórtermi ágy és 391 különzobai ágy. Ezek az ágyak az egyes kórházak között a következőképen oszlanak meg: Szent Rókus-közkórház 668 közös kórtermi ágy, 33 különzobai ágy, Kún-utcai fiókkórház 324 közös kórtermi ágy, 33 különzobai ágy, Gyöngyösi-úti szülősztály 55 közös kórtermi ágy, 5 különzobai ágy, Madarász-utcai csecsemő- és gyermekosztály 164 közös kórtermi ágy, 16 különzobai ágy, Szent István-közkórház 1488 közös kórtermi ágy, 64 különzobai ágy, Horthy Miklós-közkórház 525 közös kórtermi ágy, 26 különzobai ágy, Bakáts-téri szülő- és nőbetegosztály 102 közös kórtermi ágy, 18 különzobai ágy, Szent László-közkórház 1477 közös kórtermi ágy, 56 különzobai ágy, Új Szent János-közkórház 1815 közös kórtermi ágy, 170 különzobai ágy, Szent Margit-fiókkórház 140 közös kórtermi ágy, 3 különzobai ágy, összesen 6758 közös kórtermi ágy, 391 különzobai ágy. A közkórházakba a közegészségügyi törvény értelmében minden jelentkező beteget, aki a felvételi orvos megállapítása szerint gyógyintézeti kezelésre szorul, személykülönbség nélkül fel kell venni. A felvételt kereső beteg köteles azonban a közkórházi ápolási díjat 2 hétre előre lefizetni vagy fizetőképzetlenségét szegénységi bizonyítvánnyal igazolni, vagy ha valamely betegsegélyező pénztárnak tagja, az illető pénztár beutaló lapját felmutatni. Ezek nélkül a beteg csak akkor vehető fel, ha fertőző betegségben szenved vagy a felvétel a betegség természeténél fogva sürgős. A betegek elhelyezésének könnyítésére szolgál a központi ágynyilvántartó, amely a közkórházak üres férőhelyeit állandóan számon tartja és a betegek szétosztását irányítja.

Közlekedési adó. Lásd: Adók c. a.

Közlekedési segély. Lásd Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Közmunkák vállalati feltételei. Lásd: Ajánlati feltételek c. a.

Központi Anyagszertár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Központi fűtőberendezések felállítása. Lásd: Gépfelállítási engedélyek c. a.

Központi Húsvizsgáló Állomás. A marhaközvágóhídon újonnan létesített intézmény, amely állatorvosai útján a piacok, csarnokok, húsipari feldolgozó telepek, konzervgyárak, kifőzdék, mészáros és hentesüzletek, valamint a vidékről felhozott hússzállítmányok fokozott ellenőrzését van hivatva ellátni. A vizsgálatokat végző állatorvosok a romlott vagy bélyegzővel el nem látott

húsneműeket lefoglalják és azok elkobzásáról a kerületi előljáróság intézkedik és a kihágási eljárást, amennyiben kihágás gyanúja fennforog, lefolytatják. A kihágási eljárás során történik intézkedés, hogy a lefoglalt és a közvágóhídra beszállított húsfélék elkobzottassanak, avagy a fél részére visszaadassanak.

Központok. A főváros a közraktári üzlet kifejlesztése és megerősítése, az áruforgalomnak és kereskedelemnek a fővárosban való összpontosítása érdekében az 1881. évi 423. kgy. sz. határozattal bérleti szerződést kötött a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bankkal a Duna balpartján, a Vámházon alul fekvő közraktári telepre vonatkozóan. A bank megtérítette a telep építési költségeit és pedig összesen 7,558.234 K 39 ft. A bérleti idő (1882 július 1—1942 június 30.) lejártával az összes építmények és berendezések teljesen használható állapotban, minden térítési kötelezettség nélkül a székesfőváros szabad rendelkezésére bocsátandók vissza. A megállapodás értelmében a székesfőváros a raktározási üzlet jövedelméből részesedik és pedig a tiszta nyereségnek 50, 55, illetve 65%-ával aszerint, hogy a tiszta nyereség a befektetett tőke 5—10, 10—12, illetve 12%-on felüli része. A közraktári épületek jelenlegi leltári értéke összesen 5,100.500 P.

Közsegélyezés. Lásd: Szegénységélyek c. a.

Községi díjak. Lásd: Adók c. a.

Községi élelmiszerárúsító üzem. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Községi fogyasztási adó. Lásd: Adók c. a.

Községi Kenyérgyár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Községi kötelekbe való felvétel. Valamely helyföldi községben illetősséggel bírók kérhetik Budapest székesfőváros községi kötelekbe való felvételüket négy évi budapesti helybenlakás, vagy budapesti községi adózás nélkül, ez esetben azonban a felvételükért 136 pengő hatósági díjat, azonkívül 8 pengő 44 fillér kiállítási és bélyegköltséget kell fizetniök. Szegénységben községi kötelekbe való felvétel nincs. Ha a felvételt kérő 2 év óta helyben lakik, vagy nem lakik itt, de 2 év óta adózik, felvétele nem tagadható meg. Település nélküli kérelem esetén az esetleges elutasítás nem fellebbezhető meg. Vonatkozó törvény: 1886. évi XXII. t.-c. 11—14. §§. Szükséges okmányok: kérvény, anyakönyvi okmányok, valamely helyföldi község illetőségi bizonyítványa, lakbizonylat vagy adókönyvek. A kérvény a polgármesteri IV. osztályban nyújtandó be. Lásd még: Illetőség c. a.

Községi kötelekbe való felvétel kilátásba helyezése (a honosítás előfeltétele). Lásd: Honosítás c. a.

Községi közszolgáltatások. A főváros közjövödelmeinek legjelentősebb tényezője s a háztartás legtekintélyesebb bevételi forrása az adók hozama. A főváros autonóm adóztatási joga a székesfőváros közigazgatásáról alkotott 1930: XVIII. t.-c. életbeléptetéséig az 1872: XXXVI. t.-c. 3., 10. és 19. §-aiban foglalt rendelkezésein alapult. E törvényes rendelkezések biztosították a fővárosnak, hogy önkormányzati hatáskörében sza-

bályrendelet keretében, vagy ezzel egyenrangú intézkedésben közvetett államadókra is vehetett ki pótlékot, a városban és annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhetett s az állam által igénybe nem vett új adókat hozhatott be, végül, hogy az összes önkormányzati és közigazgatási költségeinek fedezésére a közvagyon jövedelmein felül az állami egyenesadók után közszégi adópótlékot szedhetett. A főváros által életrehozott adók nagyobbik része az idézett jogforrásra vezethető vissza, míg egyes újabb, az államkormányzat részéről átengedett adók — az illető adónemnél feltüntetett — más törvényes rendelkezéseken alapszanak. A főváros által szedett adók részben egyenesadók, amennyiben a vagyonból származó jövedelmet, illetőleg a keresetet terhelik, részben fogyasztási adó, illetve fogyasztási adójellegűek, de ezek mellett szerepet játszanak a főváros háztartásában a kifejezett céladók is. Az 1930 : XVII. t.-c. a 73. §-ában szabályozza újból ezt a kérdést, kimondván egyfelől, hogy a székesfőváros háztartásában szükséges kiadásokat rendszerint a) a vagyon jövedelméből, b) az állami adók után kivetett közszégi pótdadók, c) az állam által átengedett egyenes- és közvetett adójövedelmekből, d) önálló városi közszolgáltatásokból, e) illetékekből, vámokból, helypénzekből és díjakból kell fedezni. Ez a törvényszakasz újból törvénybe iktatja a már az 1872 : XXXVI. t.-c. 10. §-ában, továbbá az 1927 : V. t.-c. 45. §-ában is kifejezésre jutott azt a rendelkezést, hogy »a székesfőváros csak olyan közszolgáltatásokat állapíthat meg és vehet ki, amelyeknek igénybevételére a székesfővárost törvény, törvényes felhatalmazáson alapuló miniszteri rendelet, vagy szabályrendelet jogosítja fel vagy kötelezi.«

Közszégi Lóhúsüzem. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Közszégi pótdadó. Lásd : Adók c. a.

Közszégi Takarékpénztár. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Közszégi Temetkezési Intézet. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Közszégi választójog. Lásd : Választójog c. a.

Közterületek, gyalogjárdák használatának engedélyezése. Lásd : Járdafoglalás vagy Utcai árusítás c. a.

Köztisztasági Hivatal. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Köztisztasági ügyekben panaszokat a kerületi tisztiorvosnál lehet benyújtani.

Köztisztviselők kölesőne ügyében történő hatósági orvosi vizsgálatot a tisztiorvos végez, amelynek eredményét a Pénzügyi Központtól nyert nyomtatványra vezeti rá.

Köztemetők. Lásd : Temetők c. a.

Közúti vasutak menetrend ügyei. A vasútállalat által készített menetrend-tervezeteket a polgármester felülvizsgálja. A m. kir. rendőrség főkapitányságának véleménye kikérendő. Az ez

ügyben hozott határozat a kereskedelemügyi miniszterhez megfellebbezhető. (5582/1886. kgy. szabályrendelet.)

Közbiztonsági igazgatóság. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzei c. f. a.

Kutyaadó. Lásd: Ebtartás vagy Adók c. a.

Külföldiek házassági felmentése. Lásd: Házasulandó külföldiek c. a.

L

Lakáspénz fővárosi alkalmazottak részére. Lásd: Közigazgatási alkalmazottak c. a.

Lakásügyekben felvilágosítás. A polgármesteri IX. ügyosztály kezelésében állanak az összes székesfővárosi bérházak, kislakásos bérházak, kislakásos telepek, szükséglakásos telepek, kisajátított házak, alapítványi bérházak és a műhelybérház. Mindezen házakban levő bérleményekkel kapcsolatos ügyeket, ú. m. : az egyes lakások kibérlése, a lakások felmondása, a lakások karbantartása, az egyes lakások használatával összefüggő különböző kérdések (albérlőtartás, a házirend és ezzel kapcsolatos ügyek, stb.) a polgármesteri IX. ügyosztály, illetőleg ennek a lakásügyek intézésével megbízott része, mint központi szerv intézi. Ugyancsak ide tartoznak a felsorolt bérházakban stb. lévő üzlethelyiségekkel kapcsolatos hasonló ügyek.

Lakásügyi intézmények. Kislakásos bérházak: A székesfőváros a lakásinség enyhítése céljából 1909-ben nagyarányú hatósági építkezést indított meg, melynek során a világháború kitöréséig 24 kislakásos bérház épült. Az építési akciót a székesfőváros 1925-ben folytatta. A világháború után 22 kislakásos bérház épült. A székesfőváros 46 kislakásos bérházában 5773 lakás van. Ebből egy szoba konyhás lakás van 3025, átlagos bére 440 P, egy szoba konyha, fürdőszobás lakás van 72, átlagos bére 700 P, két szoba konyhás lakás van 1108, átlagos bére 710 P, két szoba, konyha, fürdőszobás lakás van 951, átlagos bére 890 P, három szobás lakás van 562, átlagos bére 1390 P, négy szobás lakás van 55, átlagos bére 1650 P. — Kislakásos telepek: A székesfőváros 21 kislakásos telepén összesen 3143 egyszobás-konyhás és 192 kétszobás lakás van. — Műhelybérházak és műtermesházak: A VI., Lehel-utca 14. sz. alatt lévő műhelybérházban 70 műhellyel egybekötött lakás, a VI., Lendvay-utca 8. sz. és X., Villám-utca 26. sz. alatt lévő műtermes házakban pedig egy-egy műtermes lakás van. — Szükséglakások: A szükséglakások célja a hajléktalanná vált, többgyermekes családok földel alá juttatása. A szükséglakások használói lakbér helyett igen mérsékelt megállapított használati díjat fizetnek. A tizenegy szükséglakásos telepen összesen 1495 lakás van. — Városszéki telep: A székes-

főváros 1,000.000 P költséggel városszéli telep létesítését határozta el azzal a céllal, hogy a súlyos gazdasági válság következtében a tönk szélére jutott és létükben veszélyeztetett fővárosi családoknak ne csak emberhez méltó, egészséges otthont biztosítson, hanem lehetővé tegye számukra azt is, hogy két kezük munkájával átlag 300 négyszögöles telkeken folytatott rendszeres és szakszerűen irányított gazdálkodással megélhetésüket, elsősorban élelemmel való ellátásukat lényegesen megkönnyítsék. A telep egyik fele: 54 ikerház, azaz 108 egyszoba-konyhás lakás (kamrával, pincével, padlással) elkészült és 1933. évi június havában adatott át rendeltetésének. Mindegyik ikerház 600, egy lakás tehát 300 négyszögöles telken épült, amelyen gazdasági épület is van több helyiséggel, ú. m.: fészterrel, baromfi- és disznóállal. A telepesek a lakásért, valamint a gazdasági épület és telek használatáért csekély bért fizetnek. A telepen középület létesült elemi iskola, óvoda, orvosi rendelő, telepfelügyelői iroda és lakás céljára, továbbá üzletház az elsőrendű szükségleti cikkeket árusító üzletek elhelyezésére. 1934. folyamán újabb 34 ikerház épül. Részletes felsorolást lásd: Kislakásos bérházak főcím alatt.

Lakásügyi miniszteri biztosság. A lakásügyi végrehajtások lebonyolításával megbízott miniszteri biztosság intézkedik a fennálló jogszabályok értelmében a bérleti vagy szolgálati viszonyból eredő ügyekből kifolyólag a lakás vagy lakásnak tekintendő helyiség átadására vagy kiürítésére irányuló végrehajtások foganatosítása iránt, amennyiben a bérlakások évi bére az 1200 P-t meg nem haladja. Található: V., Markó-utca 25. III. emelet.

Lakbizonylat. Azokban az esetekben, amikor valamely hatóság előtt egy bizonyos ügyben a be- és kijelentések körülményei hivatalosan igazolandók (pl. házasság, illetőség, útlevél, stb.), a felek a főkapitányság bejelentő hivatalától (V., Ferenc József-tér 7. sz.) lakbizonylat kiállítását kérhetik. Budapesten a bélyegilleték 3:28 P, szegénységi bizonyítvány alapján díjmentes.

Lakbérhátralékosok ügyei. A polgármesteri IX. ügyosztály kezelésében lévő összes bérházak, kislakásos bérházak, kislakásos telepek, kisajátított házak, alapítványi bérházak és a műhelybérházban lakó bérlők lakbérrel összefüggő ügyeit szintén az ügyosztály lakásügyekkel foglalkozó része intézi, részint saját hatáskörében, részint a szföv. tisztiügyészségnek közbenjöttével a felmondási és peres ügyekben.

Lakhatási engedélyt minden új épületre, vagy nagyobb szabású átalakítás folytán keletkezett helyiségre, az illetékes kerületi előljárásnál kell kérelmezni. A beadványban hivatkozni kell az építési, vagy átalakítási engedély számára. Egyidejűleg be kell fizetni az előírt hatósági díjakat is. Bármilyen helyiséget a használati engedélytől eltérő más célra, csak újabb hatósági engedély alapján szabad igénybevenni.

Laktanyák. Az állandó katonai beszállásolás céljaira szolgáló laktanyák rendelkezésre bocsátását a katonai igazgatás a katonai beszállásolásról szóló 1879. évi XXXVI. t.-c. rendelkezései alap-

ján jogosult követelni a községtől. A lakóházakban a házak sorrendje szerint kötelező egyenkénti és közös katonai beszállásolás megváltása céljából a főváros négy laktanyát engedett át a katonai igazgatás használatába, ú. m. a Mária-Terézia, Ferenc-József lovassági, gr. Andrássy tüzér és a gr. Szapáry laktanyákat. A laktanyák használatáért — a legénységi szállások és mellék szükségletei után — a törvényben megjelölt térítési díjakat, egyéb helyiségek után (tisztai és altisztai lakások, parancsnoksági irodák, tisztai étkezdék, műhelyek, fedett lovardák, stb.) pedig az előírt vegyes bizottság által időszakonként megállapított — bérszabás-szerű — megtérítést fizet a katonai kincstár a laktanyatulajdonosnak. E térítési összeg ellenében a főváros — mint laktanya-átengedő — köteles a törvény rendelkezései szerint a laktanya-épületeket használható állapotban tartani. A laktanyák használatának módjára vonatkozóan az 1895. évi XXXIX. t.-c. 9. §-a rendelkezik, amely szerint a katonai igazgatás az igénybevétel időtartama alatt a laktanyai épületet, amennyiben az csapat-elhelyezésre nem szükséges, más katonai célokra is használhatja, esetleg a közegészségüggyel és közbiztonsággal nem ellenkező célokra bérbe is adhatja. Az állandóan Budapestre beosztott és itteni lakbért élvező tiszteknek állandóan lakásra van igényük. Az állandó lakást vagy természetben élvezti beosztásánál fogva a tiszt a (főváros is a laktanyáiban mintegy 50 tiszt lakást bocsátott a katonai igazgatás rendelkezésére) vagy a katonai állomás-parancsnokság jelöl ki részére szolgálati helyéhez lehetőleg közel lakást vagy pedig a megállapított árszabás-szerű lakbérilletményt kapja, hogy lakását önmaga vegye bérbe. Az illetékszerű szállás (lakás) rangszerint emelkedő lakásegységek szerint van megállapítva. Ha ilyen illetékszerű lakást a tiszt lakbérilletményeért bérbevenni nem lehet s azt vegyesbizottság igazolja, az 1879. évi XXXVI. t.-c. 25. §-a szerint a község kötelese az illetékszerű szállást rendelkezésre bocsátani, esetleg a bérkülönbözetet megtéríteni.

Leányközepiskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Lejárt (építési, stb.) engedélyek újbóli megadása. Lásd: Építési engedélyek újbóli megadása c. a.

Leletek, régiségek vagy a polgármesteri XIV. ügyosztályhoz vagy az eset körülményeihez képest a Fővárosi Múzeumhoz, esetleg az Aquincumi Múzeumhoz jelentendők be és az illetékes szakközeg intézkedéseig épségben tartandók.

Letelepedési engedély. A Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságnál kérhető, IV., Vámház-körút. Vámház épület.

Levente ügyek. A levente intézmény ügyeit a Központi Városházán lévő központi testnevelési felügyelőség intézi, a ker. előjáróságoknál pedig ellenőrző kirendeltségek vannak. A ker. előjáróság hatáskörébe tartozik az elméleti vagy gyakorlati oktatási órákat mulasztó leventék bírságolása, illetve a bírságok nyilvántartása és behajtása. Lásd még: Testgyakorlás és Testnevelés c. a.

Leves készítmények és ízesítők vegyvizsgálata. Lásd: Élelmi-szer vizsgálatok c. a.

Liszt és őrlemények vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszer vizsgálatok c. a.

Lófogató árufuvarozási iparigazolvány. Lásd: Árufuvarozási iparigazolvány c. a.

Lóhúsüzem. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Lőösszeírás. Lásd: Állategészségügyi közigazgatás c. a.

Lóvásár hetenként egyszer, csütörtökön tartatik a Közvágóhid útca 9. sz. a. és bárki által vezethető fel ló a vásárra. Budapest területén a lóforgalom csökkenése folytán a vásár helyi jellege megszűnt és mondhatni a mai lóvásárok a környék vásarának minősíthetők. A heti csütörtöki vásárokon kívül évenként négyszer országos lóvásárok tartatnak, amely alkalomkor a lótartással kapcsolatos cikkek ú. m. szekerek, szerszámok, nyergek, patkók, pataszírok, stb. is eladásra kerülhetnek.

Lúgkővásárlási engedélyt kizárólag szappanfőzési célra a zsiradékmennyiségének megfelelően a tisztiorvos ad.

M

Magánbizományos. Vágóhidakon állat, a vásárcsarnokokban zöldség, gyümölcs, baromfi, tojás stb. bizományosok működnek. A hozzájuk beküldött árukat bizományba veszik át és azokat a napi áron eladják s a beküldővel a hasznosan fordított kiadások és a megfelelő bizományosi jutalék leszámítása után elszámolnak. Az állatbizományosi működéshez a közzelelmezési szakbizottság javaslatára 100 pengő biztosíték ellenében a polgármester, egyéb bizományosi működéshez 400 pengő biztosíték ellenében a vásárcsarnokok igazgatósága ad engedélyt.

Magáncsatornák építésének engedélyezése a polg. II. ügyosztály hatáskörébe tartozik. Ez ügyben 2— P állami, 2— P városi és melléklet ívenként 30—30 fill. bélyeggel ellátott beadványt kell intézni. A kérvényhez mellékelendő a magáncsatorna építési tervei, esetleges beleegyezési nyilatkozat, telekkönyvi kivonat. A bemutatott terveket a polgármester II. ügyosztály vizsgálja felül, mely megadja az építés feltételeit és közli a leteendő biztosíték összegének nagyságát. Kedvezőtlen elintézés esetén a határozat a Közmunkatanácshoz megfellebbezendő. A magáncsatornák után úri jog elismerés címén területhasználati díj fizetendő a fővárosnak.

Magánépítési engedélyek kiadása. Lásd: Építési engedélyek cím alatt.

Magányógyintézet engedélyezése. Lásd: Szanatórium c. a.

Magániskolák segélyezése. Lásd: Sportegyesületek segélyezése c. a.

Magyar állam kötelékébe való felvétel. Lásd: Honosítás c. a.

Magyar Sertéshízlaló és Húsipari Rt. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Marhaleveleket minden ker. előjáróságnál d. e. 10—12 óra között a ker. állatorvos ad ki. **Marhalevelek díjtételei**: két éven felüli szarvasmarha és ló darabonként 1·12 P, két éven aluli szarvasmarha és ló, szamár, öszvér (korra való tekintet nélkül) és $\frac{1}{2}$ éven felüli sertés darabonként 72 fillér, $\frac{1}{2}$ éven aluli sertés, juh, kecske darabonként 22 fillér. Marhalevél átruházás 8 fillér, marhalevél irányítás 6 fillér. Minden eladás, csere vagy átruházás esetén a fenti díjtételeken kívül vásárdíj is fizetendő, még pedig : lovaknál 1·50 P, szarvasmarháknál kilogrammonként $\frac{1}{2}$ fillér, sertésnél 1 fillér.

Marhavásár. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Meghatalmazási illeték. Lásd : Illetéktáblázat c. a.

Melegedőszobák. Lásd : Hatósági inségenyhítő tevékenység c. a.

Menetrend megállapítás. Lásd : Autobuszjárat engedélyezése és Közúti vasutak c. a.

Mentőszállítások költségeit a polgármester (X. ügyosztály) utalványozza. A székesfőváros területéről a kerületi orvos intézkedésére a mentők által beszállított kórházi ápolást igénylő és fizetésre nem képes szegénybetegek szállítási költségeit a budapesti mentőegyesületnek a kórházhoz negyedévenként benyújtott összesítő kimutatása alapján a polgármester utalványozza. A Városok és Vármegyék Országos Mentő Egyesülete a vidékről beszállított szegény betegek szállítási költségeiről szóló elszámolását a hatósági beutalások igazolásával és a hatósági vagyoni bizonyítvánnyal felszerelve a kórházhoz mutatja be. A kórház igazgató-főorvosának a beszállítás elkerülhetetlenségét igazoló nyilatkozata és a kórházi iratok alapján a szállítási költséget a polgármester utalványozza.

Mezőgazdasági (fővárosi) földek bérbeadása. Lásd : Haszonbéres földek bérbeadása és Telkek (fővárosi) bérbeadása c. a.

Mezőgazdasági hivatal. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Mezőgazdasági iskola. Lásd : Iskolák c. a.

Mezőrendészet. A székesfőváros mezőgazdasági területe 33 mezőőri járásra oszlik, a mezőőri járasok négy csoportban egy-egy mezőrendőrfelügyelő ellenőrzése alatt állanak. 1922-től tizenhat tagból álló járőrség ügyel a veszélyeztetett járasokban.

Méregtartási engedélyt a kerületi előjárósághoz benyújtott bélyeges kérvénnyel lehet kérelmezni, amelyen feltüntetendő a kívánt méreganyag neve és mennyisége.

Mérgezésre gyanus ételek vegyvizsgálata. Lásd : Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Méz vegyvizsgálata. Lásd : Élelmiszervizsgálatok c. a.

Motorok felállítás. Lásd : Gépfelállítási engedélyek c. a.

Munkaadói igazolvány. Megbetegedés esetén, ha a biztosított vagy családtagja valamely biztosító intézetnek bármilyen

szolgáltatását igénybe óhajtja venni, a biztosítottnak munkaadójától, a munkaviszonyt igazoló munkaadói igazolványt kell kérni. A munkaadó az igazolványt köteles kiállítani, az erre a célra szolgáló úrlapon, melyet az intézetnél vagy a kirendeltségek-nél díjmentesen adnak. Budapesten egyes gyógyszertárakban is kapható ilyen úrlap.

Munkakönyv. Munkakönyvek (gyári munkások részére) a ker. előljáróságoknál személyes jelentkezés mellett adatnak ki. A munkakönyvet az a ker. előljáróság adja ki, amelynek területén a munkaadó gyár (üzem) fekszik. Minden esetben a munkaadó gyártól (üzemtől) felvételi lapot kell bemutatni. A kérelmező személyazonosságát születési anyakönyvi kivonattal, házassági anyakönyvi kivonattal vagy bejelentőlappal igazolni tartozik. A munkakönyv ára 50 fillér és 50 fillér állami bélyegilleték, összesen 1 pengő. A ker. előljáróság szak-munkakönyvet csak azok részére ad, akik valamely gyárüzem részéről a ker. előljáróságnál lettek szerződtetve.

Munkalapot a kerületi előljáróságok adják ki azoknak a nyilvántartott szegényeknek, akiket a főváros által végeztetett szükségmunkákhoz mint szükségmunkásokat kiküldenek. Munkalapért folyamodni nem kell, mivel az előljáróságok a munkalapot kérés nélkül adják ki azoknak a szegényeknek, akik a foglalkoztatásra leginkább rászorulnak.

Mutatványosok ügyei. A városligeti mutatónyos-telep bérleti ügyeit a polgármesteri XI. ügyosztály felügyelete mellett a székesfővárosi Állat- és Növénykert igazgatósága intézi. A városligeti mutatónyos-telep bérletére vonatkozó kérvényeket vagy a Közp. Városházán az iktató hivatalban, vagy az Állat- és Növénykert igazgatóságánál kell benyújtani. Új bérleti kérvénye bélyegköteles (2 P állami okmánybélyeg), régi bérletiek bérleményükre vonatkozó kérvényei bélyegmentesek. A városligeti mutatónyos-telepen jelenleg üres parcella nincsen. — A népligeti mutatónyos-telep bérleti ügyeit a polgármesteri XI. ügyosztály felügyelete alatt a székesfőváros Gazdasági Hivatala (IX., Gyáli-út 3.) intézi. A népligeti mutatónyos-telep parcelláinak bérletére vonatkozó kérvényeket a Közp. Városházán az iktató hivatalban (I. em. 114.) kell benyújtani. Új bérleti kérvénye bélyegköteles (2 P állami okmánybélyeg), régi bérletiek bérleményére vonatkozó kérvénye bélyegmentes. A bérletekre vonatkozó felvilágosításokat d. e. 8—2 óra között a Gazdasági Hivatal nyújt. A hűvösvölgyi nagyrétre szóló ideiglenes helyfoglalási engedélyeket (mutatónyos, élelmiszerárus, stb.) a polgm. XI. ügyosztály hozzájárulásával az Erdő- és Mezőgazdasági Hivatal ad. Ez ügyben felvilágosítást nyújt a székesfőváros Erdő- és Mezőgazdasági Hivatala (I., Olasz-fasor 8. sz.).

Múzeumok (Fővárosi). A Fővárosi Múzeum a székesfőváros középkori és újabbkori emlékeinek gyűjteménye Alapját a Lanfrancóni Enea-féle műemlék-hagyatékon kívül a millenniumi kiállításon felgyülemlett várostörténeti emlékek

vetették meg. Ez a múzeum a Városligetben épült úgynevezett régi műcsarnok épületében létesült és a székesfőváros művelődés-történeti, topográfiai és közigazgatási, illetve politikai fejlődésére vonatkozó emlékeket foglalja magában. A múzeum különösebb becsű és értékesebb része a főváros egészét és egyes részeit (tereit utcáit, nevezetesebb köz- és magánépületeit, hidait) feltüntető, majdnem teljesnek nevezhető metszetgyűjtemény, aquarellek, modellek, köz- és magánépületekről fennmaradt faragványok; Budapest szoros értelemben vett történeti (politikai) emlékei: Mátyás király palotájára, a török időkre, Budavára XVII. századbeli visszafoglalására, az 1848—49. eseményekre vonatkozó emlékek; a városi kormányzás emlékei, a céhemlékek; iparművészeti emlékek közül a régi budai és pesti ezüstök gyűjteménye; a Lyka-Lepora család biedermeier kosztüm-gyűjteménye; az érem- és plakett-gyűjtemény. A Fővárosi Múzeum anyaga körülbelül 35.000 darabot ölel fel. A Halászbástya északi tornyában van elhelyezve a Fővárosi Múzeum kőgyűjteménye, a főváros területén talált középkori építészeti emlékek, kőtöredékek, sírkövek múzeuma, melyet a helyszínén feltalálható, még álló középkori építmények, illetőleg épületrészek képe egészíti ki. A kiállított anyag, amely magában foglalja a Koronázó (Mátyás) templom, a szent Domonkos rendűek temploma és a régi királyi vár maradványait, 300 kőemléket és 60 fényképet tartalmaz, valamint nagyszámú kisebb kerámiai és fémeletet. A Gróf Zichy Jenő-Múzeum anyagát gróf Zichy Jenő hagyatéka szolgáltatta. A hagyatéka régi és modern (főleg külföldi), mesterek képzőművészeti alkotásaiból, fegyver és becses iparművészeti gyűjteményből áll. Különös jelentőséget ad a múzeumnak a régi magyar mesterek kollekcója (Kucepoczky, Mányoki, idősb. Markó Károly). A múzeumban kiállításra került 400 műtárgy, ezek között 150 festmény. Az 1933. évben nyílt meg a III. kerület Flórián-téren a II. római segédlegió nagyobb fürdőjének maradványa, amely öt földalatti helyiségben a fürdő berendezésének feltárt jellemző részeit mutatja be. Az Aquincumi múzeumban nyert elhelyezést az óbudai ásátásokból kikerült teljes anyag. A múzeum épülete a mai alakjában 1902-ben létesült. Az 1931. évben a múzeum épületét körülvevő lapidarium északi szárnya is elkészült. A római régiségek feltárását az állam kezdte meg, az 1884. évben azonban az ásátásokat egészen a főváros vette a kezébe. Az ásátások római városrészt tártak fel, amelynek jelentékeny maradványai közül különösen kiemelendő négy fürdőépület, a vásár- és tornacsarnok, továbbá Mithras napisten temploma és az amfiteátrum. A legutóbbi ásátások alkalmával napfényre került az egész világon egyedül álló vízi orgona, továbbá a Raktár-utcában feltárt, még a római korból származó ókeresztény temetőkapolna. Az 1933. év őszén nyílt meg a volt gróf Károlyi-palota elsőemeleti termeiben a Fővárosi Képtár 22 helyiségben, mely magába fogadja a gróf Zichy Jenő-múzeumot, a régi magyar festőművészetnek a székesfőváros tulajdonában levő alkotásait és az élő művészet állandó és rendszeres, vásárlásokban nyilvánuló támogatásból létesült

gyűjtemény válogatott anyagát s így teljes áttekintést ad egyrészt a székesfőváros gyűjtési munkájáról, másrészt a magyar művészet fejlődéséről.

Múzeumi vásárlások a főváros részére a Fővárosi Múzeumnál kezdeményezhetők. A múzeum igazgatóságának előterjesztése alapján a polgármester dönt. A Fővárosi Múzeum csakis város-történeti vonatkozású régebbi tárgyakat vásárol.

Műszaki eljárás díjak. Lásd: Építési engedélyek díjai c. a.

Műszerraktár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Művészeti pályadíjakat a polgárm. XIV. ügyosztály előterjesztésére a polgármester nyilvános pályázat során ír ki. A pályázati feltételek a mindenkori hirdetményekben vannak felsorolva.

N

Nagykorúsítás. A nagykorúsítást kérheti maga a 18. évét betöltött kiskorú vagy ennek törvényes képviselője (atyja, ennek nem léteben anyja, mint a kiskorúnak term. és törv. gyámja, vagy az árvaszékieleg kirendelt gyám). A kiskorú saját hozzájárulása nélkül nem nagykorúsítható. A nagykorúsítás iránt kérvényt kell beadni az árvaszékhez. A kérvényre 5 P állami és 5 P városi bélyeget kell ragasztani. Csatolni kell a következő okmányokat: *a)* a nagykorúsítandó szül. anyakönyvi kivonatát, *b)* a kiskorúnak vagy szüleinek budapesti községi illetőségét igazoló bizonyítványt. Ha ilyen nincs és a kiskorú nem más községbe való illetőségű, igazolni kell magyar állampolgárságát, *c)* a kiskorúnak legutolsó iskolai bizonyítványát, *d)* a nagyszülőknek, illetve a legközelebbi vérrokonoknak a nagykorúsításhoz való hozzájárulását, *e)* abban az esetben, ha a nagykorúsítást önálló iparűzés vagy kereskedés céljából kérik, a szóbanlevő foglalkozási ágban való szakképzettséget igazoló bizonyítványt (munkakönyvet, tanoncbizonyítványt stb.). A kérelem elbírálása előtt az árvaszék tárgyalást tűz ki, amelyen kiskorút és a szülőket vagy a gyámot és a rokonokat meghallgatja. A kiskorú személyes meghallgatását az árvaszék nem mellőzheti, a többi érdekelték írásban is nyilatkozhatnak. Az árvaszék csak akkor nagykorúsít, ha a kiskorú saját ügyeinek vitelére eléggé érett és képes és nagykorúsítása érdekében áll. 18 éves korán alul senkit sem lehet nagykorúsítani.

Nagytétényi Sertéshizlalda. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Napközi otthonok. A napközi otthon célja kettős. Egyrészt a prevenciót szolgálja, védelmet nyújtva a gyermeknek az utcai csavargással és ennek erkölcsi veszélyével szemben, másrészt

módot nyújt a munkás szülőinek arra, hogy gyermekeiket, mikor munkája miatt házon kívül van, felügyelet alá helyezze. Négyféle napközi otthon van: 1—3 éves korig kisdedek, 3—6 éves korig óvodás, továbbá elemi és polgári iskolás gyermekek részére. Aki gyermekét napközi otthonba kívánja adni, jelentkeznek a lakásához legközelebb eső intézetnél, hol orvosi vizsgálat után és férőhely esetén a gyermek nappali gondozásra elhelyezést nyer ingyen vagy csekély díjazás mellett. Az óvodás és iskolás napközi otthonba a szülők kérelmére bármely gyermeket felvesznek, aki az óvoda, illetve az iskola kötelékébe tartozik. Budapest székesfőváros fenntart 6 napközi otthont 1—3 éves kisdedek részére. Ezek az otthonok az Országos Stefánia Szövetség kezelésében vannak és a szövetség védőintézetei mellett működnek. A székesfővárosi napközi otthonban a napi ellátási díj 30 fillér, amelyet a védőintézet főorvosa jogosult leszállítani vagy elj is engedni. Ezenkívül a székesfőváros 71 óvodájában, 323 elemi és 44 polgári iskolájában tart fenn napközi otthont. Ezekben az otthonokban az arra rászoruló gyermekek ebédet kapnak heti 28 fillérért, a székesfőváros ebédeltetési akciója keretében. A gyermekeket az iskolák vezetősége jelöli ki az ebédeltetésre. Lásd még: Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem c. a.

Nedves lakás az illetékes kerületi tisztiorvosnál jelentendő be, aki helyszíni vizsgálatot tart és indokolt esetben e vizsgálatának eredményéről írásos igazolást ad.

Nemleges illetőség és opeiós bizonyítványt a polgm. IV. ügyosztály az érdekelt fél kérelmére azonnal kiad. A beadványra 2 P, a kiadmányra 1 P, a melléletekre darabonként 30 fill. bélyeg ragasztandó. Szükséges okmányok: a kérelmező születési vagy házassági anyakönyvi kivonata.

Népfürdők: VI. ker. Palotai úti népfürdő. A Palotai-úti fővárosi kislakásos telep egyik épületében van elhelyezve. 8 kád- és 6 zuhanyfürdő áll a látogatók rendelkezésére. Nyitva reggel 8 órától este 6 óráig a hétfő, szerda, pénteki nap kivételével. Hétfőn és pénteken ugyanis a fürdőt csak gyermekek használhatják, szerdán pedig a fürdő üzeme szünetel. A kádfürdő 40 fillérbe, a zuhanyfürdő pedig 20 fillérbe kerül. A kijelölt napokon a gyermekek fürdetése ingyenes. — IX. ker. Dandár-utcai népfürdő. A IX. ker. gróf Haller-utca 8—18. sz. fővárosi kislakásos bérház mögött lévő telken (IX., Dandár-u. 5.) épült. 24 kádfürdő, egy 15 m hosszú és 12 m széles félkör alakú medencefürdő, gőzfürdő és 14 káddal felszerelt gyermekfürdő áll a közönség rendelkezésére. A fürdő nyitva hétköznapokon reggel 7 órától este 6 óráig, vasár- és ünnepnapokon reggel 1/2 órától délután 1 óráig. A gőz- (medence-) fürdőt kedden és pénteken egész nap a nők használják, a többi napokon a férfiak. A fürdési díj személyenként, a kádfürdőben lepedő- és törülközőhasználattal 70 fillér, lepedő- és törülközőhasználat nélkül 50 fillér, a gőzfürdőben (medence) lepedő- és törülközőhasználattal 50 fillér, a gyermekfürdőben 30 fillér. A fürdőben külön masszírozóhelyiség, pedikűrözés, büffé és borbélyműhely is van. — I. ker. Lágymanyosi

fővárosi ingyenes strandfürdő. A lágymányosi téli kikötő kopaszi védőművén az állam részéről ideiglenesen átengedett területen létesült. A fürdőben 1500 szekrény áll a férfi és női látogatók rendelkezésére. A fürdő használata ingyenes. Külön férfi és női öltözőterem és zuhany. Megközelíthető a ferencvárosi Összekötővasúti-híd budai hídfőjétől kiinduló és a védőművön végigvezető úton. — I., III. és V. kerületi ingyenes Dunafürdők. Tutajra elhelyezett, fafelépítményű, kosaras Dunafürdők. Használatuk teljesen ingyenes. Május 1-től szeptember 15-ig állanak a közönség rendelkezésére. Déli 1 óráig nők, délután férfiak használhatják. Az I. kerületi Ferenc József-híd és Erzsébet-híd között a Dunaparton, a III. kerületi hajógyári sziget déli csúcsánál a MFTR helyi járatának kikötője felett a budai parton, az V. kerületi pedig a Margitsziget felsőcsúcsával szemben a pesti parton van elhelyezve. A nyári időnyben, a megállapodás szerinti időben, a fürdőket a katonaság is használhatja és ekkor 1—2 óra tartamára a közönség részére a fürdő zárva van. — IV. kerületi fővárosi Dunafürdők. Az Erzsébet-híd és Ferenc József-híd közti Dunaszakaszon az Erzsébet-híd mellett, a pesti parton van elhelyezve. Tutajra helyezett, fafelépítményű, kosaras Dunafürdők. A teljesen különálló női fürdőben 104 kabin és 184 szekrény, a férfi fürdőben 227 kabin és 221 szekrény áll a közönség rendelkezésére. A kabinoknak 60 fillér, szekrényeknek pedig 40 fillér a díja és ez a jegy váltása, a fürdő 3 órán át való használatára jogosít. A fürdön vendéglő, fodrász és pedikűrös áll a közönség rendelkezésére. Nyitva május 1-től szeptember 15-ig, kedvező időjárás esetén azonban, szükség szerint, ezen időponton túl is, naponta reggel 7-től este 7-ig.

Népház a székesfőváros V., Vág-utca 12. sz. alatti 120.000 K értékű telken létesült 704.000 K költséggel. A Népház népkonyhájával, éjjeli szállójával, foglalkoztató műhelyeivel, gyermekotthonával és népszerű közművelődési intézményeivel fontos népjóléti és kulturális feladatkört tölt be a környék szegénysorsú lakossága körében. A Népházat a magánjótékonyok nagyméretű igénybevételevel, hatósági támogatás mellett, az V. kerületi Általános Közjótékonyági Egyesület kezeli.

Népligeti mutatványosok. Lásd: Mutatványosok c. a.

Népművelési bizottság. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Népszálló (VI., Aréna-út 150-152.) 1912-ben nyílt meg. Kölcsönpénzből épült, a berendezéssel együtt 1,537.567 K költséggel. Célja nőtlen férfiak ágyarajzásának megszüntetése. A szálló 1027-44 négy-szögölnyi területen levő háromemeletes épület, modern berendezéssel (étkezőhelyiségekkel, konyhával, olvasóteremmel, ingyenesnyitással, fürdőkkel, higiénikus berendezésekkel). Minden lakónak külön fülkéje van. A férőhelyek száma 438. Rendes fülke bérösszege egy óra 17-20, hét napra 4-40, egy napra 0-80 pengő, különfülke bérösszege egy óra 21-60, hét napra 5-44, egy napra 1-20 pengő.

Névváltoztatás kiskorúaknál. Lásd: Kiskorúak névváltoztatása c. a.

Nikotinvásárlási engedélyt a tisztiorvosi hivatalokban lehet beszerezni.

Növénykert. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Növényvédelem. Lásd: Fa- és növényvédelem c. a.

Ny

Nyilvános betegápolási pótdó. Az állam a nyilvános betegápolási pótdóból évi 7,000.000 pengőt enged át a fővárosnak a m. kir. kormánnyal kötött egység értelmében a budapesti és vidéki szegénybetegek ápolási költségeinek fedezésére. Ez az összeg azonban a szükségletet nem elégíti ki és az ezen felül évenként mutatókozó meg nem térített gyógyköltség fedezetéről a székesfővárosnak külön kell gondoskodnia. Az adó kulcsát a belügyminiszter minden évben rendeletileg állapítja meg. Ezidőszerint az adókulcs a földadó, házáadó, általános kereseti adó, társulati adó és tantiem adó 16%-a.

Nyomdák, nyomdatermékek. Lásd: Sajtótermékek c. a.

Nyomdák nyilvántartása a főváros területén a polgm. IV. ügyosztály hatáskörébe tartozik. A nyomda üzemének megkezdését, áthelyezését, megszüntetését vagy bármilyen másirányú változást itt kell bejelenteni bélyegköteles beadványban. Különleges nyomdai címek tudomásulvételéhez szükséges a cégjegyzési kivonat.

Nyugtábélyeg illeték. Lásd: Illetéktáblázat c. a.

O

Olajok: ét-, gép- és kenőolajok. A vizsgálatra vonatkozólag felvilágosításért legcélszerűbb személyesen vagy írásban, esetleg távbeszélő útján egyenesen a Szfőv. Vegyészeti Intézethez (Központi Városháza) fordulni.

Opciós bizonyítvány (ideiglenes). Azok számára, akik a törvényes határidőben (1921—22. évben) optáltak a magyar állampolgárságot, a polgármesteri IV. ügyosztály ezen tényről igazolványt állít ki. Az igazolvány azonban az állampolgárság végleges elismerését még nem bizonyítja. Az igazolvány hatósági díja és bélyegköltsége 7 pengő 20 fillér. Szegénységi bizonyítványra díj- és bélyegmentesen is kiadatik. Kérvény nem kell, a kérelem szóbelileg tehető. Azon tényről, hogy opciós bejelentés nem történt, szintén kapható nemleges igazolvány. Ennek összes költsége 3 pengő, szegénységdíj díjtalan. Opciós és nemleges bizonyítvány kérelem esetén azonnal kiadatik. Nemleges bizonyítvány iránti kérelem az előadónál kapható kérvényúrlapon terjeszthető elő.

1921—1922. évben azok, akiknek illetősége megszállott területre esett, magyar honosságuknak fenntartását (optálás) jelenthették be. Ezen bejelentések a m. kir. belügyminisztériumba terjesztettek föl. Az optálás ténye önmagában a magyar állampolgárságot még nem igazolja, hiszen bárki tehetett ily bejelentést. A m. kir. belügyminisztérium anyakönyvi okmányok alapján elbírálta az optáló állampolgárságát és állampolgársági bizonyítványt állított ki részére, vagy elutasította vagy hiányzó okmányai pótlására hívta fel. Utóbbiaknak állampolgársága mindaddig kétes, amíg okmányok alapján a m. kir. belügyminiszter el nem ismeri. Általában egy felmenőági magyar honosságának, azaz magyarországi születésének igazolására van szükség. Ha tehát valaki opciós bejelentése alapján magyar állampolgárságának végleges elismerését kéri, ezirányú kérelméhez csatolnia kell 1. saját születési és házassági anyakönyvi kivonatát, opciós bejelentése idején 18. életévét be nem töltött gyermekei születési kivonatát, atyjának születési és házassági bizonyítványát, 2. opciós bejelentését igazoló igazolványát, 3. opciós bejelentésére vonatkozó belügyminiszteri közbenső határozatát. Opciós kérvény a polgármesteri IV. ügyosztályban nyújtandó be, ahol kérvényürlapot az előadók adnak. A kérvény a m. kir. belügyminiszterhez bélyeg- és díjmentesen terjesztetik fel. A m. kir. belügyminiszter által kiállított állampolgársági bizonyítványt a polgármesteri IV. ügyosztály kézbesíti ki. A bizonyítványra 1 pengős bélyeg szükséges, ha azonban kérelmező a kérelem előterjesztésekor szegénységi bizonyítványt csatolt, a bizonyítvány a m. kir. belügyminisztériumban bélyegmentesen állíttatik ki. Az állampolgárság esetleges elutasítása végleges, nem felelbezhető. A vonatkozó törvény 1921. évi XXXIII. t.-c. Lásd még: Opciós bizonyítvány cím alatt.

Országcímer magánosok által való használata ügyében a polgármesterhez 100 P állami és 100 P városi bélyeggel ellátott beadvány intézendő. Mellékelni kell a kérelmező erkölcsi bizonyítványát, amennyiben társas cégről, vállalatról van szó, a vezetőség minden tagjának erkölcsi bizonyítványa melléklendő. Ezenkívül a kérvényhez mellékelni kell a cég, vállalat tüzetes leírását, eddigi működésének pontos ismertetésével. A polgármester az adatokat kivizsgálja és a belügyminiszter útján a miniszterelnöknek tesz javaslatot a címerhasználat engedélyezése ügyében. A kiadandó engedélyokiratért 500 pengőt kell fizetni. Vonatkozó törv. 1885. XVIII. t.-c.

Országgyűlési képviselőválasztói névjegyzék, választói jogsultság. Lásd: Választójog c. a.

Orvosi bizonyítványt kerületi tisztiorvosnál személyes jelentkezés után lehet kapni. A jelentkező személyazonosságát megfelelő igazolvánnyal vagy rendőri bejelentőlappal tartozik igazolni. Hatósági orvosi bizonyítvány kérhető: pályázati ügyben, kegydíj elnyerése, katonai felmentés (ha a besorozott családfenntartó és a családtagok munka- és keresetképtelenek. A keresetképtelen családtagot kell orvosi vizsgálatra elvinni), venereás betegek kórházi ápolása, elmegyógyintézeti beutalás, peres ügyek, testgyakorlat

alóli felmentés oly iskolába járóknál, ahol iskolaorvos nincs, iskolai felmentések, 6 évesnél fiatalabb korúnak iskolába való beirathatása, köztisztviselő végelebánás alá vonása, árvaházi elhelyezés, gyógypedagógiai intézeti beutalás, kilakoltatás, koldulási engedély, ószeres ipar gyakorlása, vizvársítási engedély, pénzügyőrök vizsgálata, kötszerüzemi alkalmazottak vizsgálata, talált csecsemők kormegállapítása, munkaképességvizsgálat, trafik és vendéglő vezetése, házasság, gondnokság alóli felmentés ügyében.

Orvosi bizonyítványt gyógyszerári jog elnyeréséhez, megfelelő vizsgálat alapján a tisztí főorvosi hivatal ad ki.

Orvos letelepedését, gyakorlatának megkezdését a tisztí főorvosi hivatalnál kell bejelenteni. A letelepedési bejelentés személyesen történik, amikor is be kell mutatni az eredeti orvosi oklevelet. Az oklevelet beiktatása, nyilvántartásba vétele után a tisztí főorvosi hivatal a főváros közgyűlésén való kihirdetés végett átteszi az elnöki ügyosztályhoz és értesíti az illetékes adófelügyelőseget. Az orvos lakásváltoztatását, gyakorlatának megszüntetését, elhalálózását a tisztí főorvosi hivatalnál szintén be kell jelenteni.

Ószeres esarnok. Lásd : Zsibárustelep c. a.

Óvadékul és bánatpénzülfelfogadható értékpapírok. Budapest székesfőváros 1910. évi 4%-os angol fontra szóló kölcsönkötvényei. Budapest székesfőváros 1911. évi 4%-os francia frankra szóló kölcsönkötvényei. Budapest székesfőváros 1914. évi 4½%-os angol fontra, németbirodalmi márkára, svájci frankra és hollandi forintra szóló kölcsönkötvényei. Budapest székesfőváros 1927. évi 6%-os U. S. A. dollárra szóló kölcsönkötvényei A Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár R.-T. 7½%-os angol fontra szóló záloglevelei. — I. A magyar állam által kibocsátott kötvények, kincstári utalványok és pénztárjegyek. 1. Az 1922 : I. t.-c. 6. §-a alapján kibocsátott, francia frankra szóló 6%-os állandósított magyar állami pénztárjegyek, 2. Az 1922 : I. t.-c. 6. §-a alapján kibocsátott, francia frankra szóló 1925. évi 6%-os kötvények. 3. Az 1923 : XXVIII. t.-c. 12. §-a alapján kibocsátott külföldi értékre (valutára) szóló 3½%-os állami kötelezvények (clearing-kötvények). 4. Az 1924 : VIII. t.-c. alapján kibocsátott, francia frankra szóló 6½%-os kötvények. 5. Az 1924 : XXIII. t.-c. alapján kibocsátott, olasz lírára szóló 6%-os magyar állami pénztárjegyek. 6. Az 1924 : VI. t.-c. alapján kibocsátott 5%-os járadékkölcsön (kényszerkölcsön) kötvények. 7. A Magyar Királyság 1924. évi államkölcsöne : a) magyar részkiadásának vagylagosan dollárra és aranykoronára szóló kötvényei (névértékben) ; b) amerikai részkiadásának U. S. A. dollárra szóló kötvényei ; c) angol részkiadásának fontsterlingre szóló kötvényei ; d) svájci részkiadásának svájci frankra szóló kötvényei ; e) olasz részkiadásának olasz lírára szóló kötvényei ; f) hollandi részkiadásának hollandi forintra szóló kötvényei ; g) csehszlovák részkiadásának csehszlovák koronára szóló kötvényei ; h) svéd részkiadásának svéd koronára szóló kötvényei. 8. a) az 1922 : I. t.-c. 6. §-a alapján kibocsátott olasz lírára szóló, valamint a svájci frankra szóló 6%-os

magyar állami pénztárjegyek; b) az 1929 : XLIV. t.-c. 4. cikke alapján kibocsátott belga frankra szóló 6%-os törlesztéses kötvények; c) az 1930 : XXXI. t.-c. alapján kibocsátott részben angol fontra, részben U. S. A. dollárra és részben svájci frankra szóló állami váltók; d) az 1930 : XXXI. t.-c. alapján kibocsátott vagylagosan francia frankra, svájci frankra, hollandi forintra, olasz lírára és pengőre szóló kincstárjegyek; e) az 1931 : XXVI. t.-c. 6. §-a alapján kibocsátott, háromhavi lejáratú, kamatozó magyar állami pénztárjegyek; f) a m. kir. kereskedelmiügyi minisztérium által az állami útépitési munkálatok végrehajtásánál keletkezett vállalkozói követelésekről kiadott kötelező jegyek. — II. M a g y a r o r s z á g i e g y é b k ö z k ö l c s ö n ö k a l a p j á n k i b o c s á t o t t k ö t v é n y e k. 1. Magyar Egyesített Városi Kölcsön 1925. évi U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os kötvényei. 2. Magyar Egyesített Városi Kölcsön 1926. évi U. S. A. dollárra szóló 7%-os kötvényei. 3. Magyarországi vármegyék 1926. évi angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os kötvényei. 4. Magyarországi vármegyék 1927. évi angol fontra szóló 6%-os kötvényei. — III. A M a g y a r o r s z á g o n s z é k h e l l y e l b í r ó p é n z i n t é z e t e k á l t a l k i b o c s á t o t t z á l o g l e v e l e k é s k ö t v é n y e k. 1. Angol-Magyar Bank R.-T. U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os 35 éves záloglevelei. 2. Angol-Magyar Bank R.-T. angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os A) sorozatú 35 éves záloglevelei. 3. Belvárosi Takarékpénztár R.-T. angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os záloglevelei. 4. Belvárosi Takarékpénztár R.-T. angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os községi kötvényei. 5. Belvárosi Takarékpénztár R.-T. pengőre szóló 7%-os 35 éves községi kötvényei. 6. Belvárosi Takarékpénztár R.-T. U. S. A. dollárra szóló 7%-os záloglevelei. 7. Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete U. S. A. dollárra szóló 7%-os záloglevelei. 8. Magyar Általános Hitelbank U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os záloglevelei. 9. Magyar Általános Hitelbank U. S. A. dollárra szóló 7%-os záloglevelei. 10. Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os 35 éves záloglevelei. 11. Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os 35 éves záloglevelei. 12. Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. pengőre szóló 7%-os 35 éves záloglevelei. 13. Magyar Dunántúli Villamosági R.-T. angol fontra szóló $6\frac{1}{2}$ %-os B) sorozatú kötvényei. 14. Magyar Földhitelintézet angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os A) sorozatú, 35 éves záloglevelei. 15. Magyar Földhitelintézet angol fontra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os B) sorozatú 45 éves záloglevelei. 16. Magyar Földhitelintézet U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os A) sorozatú 35 éves záloglevelei. 17. Magyar Földhitelintézet U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os B) sorozatú 33 ½ éves záloglevelei. 18. Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os F) sorozatú 35 éves záloglevelei. 19. Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank pengőre szóló $7\frac{1}{2}$ %-os G) sorozatú záloglevelei. 20. Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank U. S. A. dollárra szóló 7%-os községi kötvényei. 21. Magyar-Olasz Bank R.-T. U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}$ %-os záloglevelei. 22. Magyar -Olasz Bank R.-T. U. S. A. dollárra szóló 7%-os záloglevelei. 23. Magyar-Olasz Bank R.-T.

angol fontra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os záloglevelei. 24. Magyar-Olasz Bank R.-T. angol fontra szóló 7% -os záloglevelei. 25. Magyar Országos Központi Takarékpénztár U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os A) sorozatú 35 éves záloglevelei. 26. Magyar Országos Központi Takarékpénztár U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os B) sorozatú 35 éves záloglevelei. 27. Magyar Országos Központi Takarékpénztár angol fontra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os A) sorozatú záloglevelei. 28. Országos Központi Hitelszövetkezet U. S. A. dollárra szóló 7% -os kötvényei. 29. Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os 35 éves záloglevelei. 30. Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület svájci frankra szóló 7% -os záloglevelei. 31. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank U. S. A. dollárra szóló $7\frac{1}{2}\%$ -os záloglevelei. 32. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank U. S. A. dollárra szóló 7% -os záloglevelei. 33. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank angol fontra szóló $6\frac{1}{2}\%$ -os községi kötvényei. — IV. R és z v é n y e k é s k ö t v é n y e k. 1. Magyar Nemzeti Bank részvényei. 2. Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet által (az 1930 : XLI. t. c. alapján) kibocsátott 7% -os kötvények.

Óvadék versenytárgyalásoknál. Lásd : Ajánlati feltételek c. a.

Óvodák. Lásd : Iskolák c. a.

Ö

Önkéntes. Lásd : Karpaszományos c. a.

Örökbefogadás. Lásd : Kiskorúak örökbefogadása c. a.

Östermelő az, aki a saját terméséből származó árukat hoz forgalomba. Östermelők az élelmiszer nagyvásárlótelepen kocsikról, a kerületi vásárcsarnokok és piacokon külön kijelölt helyen gyalogosan, mindennap 11 óráig árusíthatnak és östermelői igazolvánnyal kell bírniok.

Östermelői igazolvány. 1933. évtől a vidéki saját termelésüket árusító gazdák részére östermelői igazolványt a főváros adja ki. A községi előljáráságoknál »Jelentkezési űrlap«-ot kell kitölteni s ezek felülbírálata után a főváros küldi meg az igazolványokat. Csak azok a termelők kaphatnak östermelői igazolványt, akik konyhakertnél, szőlőnél, gyümölcsösnél, 300 □-öl saját tulajdonú, szántóföldnél 1 k. hold saját tulajdonú rendszeres művelés alatt álló földet tudnak igazolni. Bérelt földnél a konyhakertnek, szőlőnek, gyümölcsösnek 800 □-ölnek, a szántóföldnek 2 k. holdnak kell lennie, azonkívül ezt olyan szerződéssel kell igazolni, amely után a szerződési illeték lerovatott. Az östermelői igazolványért db.-ként 60 fillér fizetendő. Az igazolvány egy évre érvényes, június 1-iki kezdettel. Az, aki a falujában, vagy bárhol másutt összevásárolt élelmicikkeket hoz piacra, vagy a vásári idő előtt, avagy nem a vásárra kijelölt helyen árusít, vagyis aki zugvásárt tart, attól a vásárfelügyelőségi közegek az östermelői igazolványt

elkobozzák és őt magát a budapesti piacokról és vásárcsarnokokból kitiltják. Élelmickekkel Budapesten házalni tilos; a házalókat a hatóság szigorúan bünteti.

P

Papírvizsgálatok. A vizsgálatra vonatkozólag felvilágosításért legcélszerűbb személyesen vagy írásban, esetleg távbeszélő útján egyenesen a Szföv. Vegyészeti Intézethez (Központi Városháza) fordulni.

Paprika vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszer vizsgálatok c. a.

Parcellázások. Lásd: Telekrendezés c. a.

Parkokban árusítási, területfoglalási engedélyt a polgármesteri II. ügyosztálynál lehet kérelmezni. A beadványra 2 P állami és 2 P városi bélyeget, a mellékletekre pedig ívenként 30—30 fill. bélyeget kell tenni. A kérelmet az illetékes szakbizottság tárgyalja, majd kedvező véleményezés esetén a Közmunkatanács-hoz kerül át hozzájárulás végett.

Partbérlet. Lásd: Dunapartok c. a.

Patika-ügyek. Lásd: Gyógyszertár c. a.

Pályázati feltételek versenytárgyalásokon. Lásd: Ajánlati feltételek c. a.

Pedagógiai Könyvtár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Pedagógiai Szeminárium. A tanítók továbbképzésére szolgál, valamint az iskolai munka minőségének javítását és emelését célozza. A kezdő tanítót bevezeti az iskolai munkába, képzettségének hézagait pótolja, a régi alkalmazásban levő tanítókat pedig segíti abban, hogy állandóan haladhassanak és a kor színvonalán maradhassanak. A Pedagógiai Szemináriumnak állandó tanári kara nincsen, hanem évről-évre megbízott előadók, tudományos életünk kiváló képviselői tartják az előadásokat.

Pedagógiai szeminárium gyakorló elemi iskolájába való felvétel iránt kérvényt kell beadni, amelynek bélyegilletéke 2 P.

Pedagógiai szeminárium továbbképző tanfolyamára való felvétel ügyében a polgármester pályázatot ír ki. A pályázat értelmében vagy személyes jelentkezés vagy pályázati kérelem beadása szükséges. Bélyegilleték 2 P. A pályázónak születési anyakönyvi kivonatot, elemi iskolai oklevelet kell bemutatnia, azonkívül igazolni tartozik, hogy budapesti lakos.

Piaci áruhely igénylése. Lásd: Áruhely igénylése a vásárcsarnokokban c. a.

Piaci záróra. Lásd: Vásárcsarnok és nyílt élelmiszerpiacok c. a.

Plakátok közterületen való kifüggesztése előtt a városháza közjogi ügyosztályánál bemutatandók előzetes engedélyezés végett. E célból a kifüggeszteni szándékoltt hirdetmény négy

példányát kell bemutatni a felelős kiadó, a nyomda és a felelős nyomdavezető feltüntetésével. Külön kérvény benyújtása nem szükséges.

Plébániák. Lásd: Kegyuraság c. a.

Polgári iskola. Lásd: Iskolák c. a.

Politikai jogaik gyakorlásától jogerősen felfüggesztett, valamint a jogerősen hivatalvesztésre ítélt egyéneket a polgármesteri IV. ügyosztály tartja nyilván az említett mellékbüntetés leteltéig vagy elengedéséig. Az előbbieket nyilvánartatása kartotékszerűen, az utóbbiaké nyilvánartató könyvben történik.

Portál engedélyezés. Lásd: Boltkapuzat c. a.

Pótadó. Lásd: Adók c. a.

R

Rakodóhelydíjak. A szabadkikötőpartokon kirakott (méterbe rakott) tüzifa minden négyzetmétere után 10—10 naponként és pedig az első tíz napra 6 fillér, a második tíz napra 13 fillér, a huszonnegyedik naptól tíz naponként 19 fillér. A szabadkikötő partján lerakott minden egyéb áruval (ideértve a nem időmbe rakott tüzfát is) elfoglalt területért négyzetméterenként és naponként 2 fillért kell fizetni.

Rakpart bérlet. Lásd: Dunapartok c. a.

Ravatalozás. A 762/1920. sz. közgyűlési szabályrendelet folytán a halottak ravatalozása csak a temetői halottasházakban történhetik. Csak kivételes esetekben adhat a polgármester engedélyt arra, hogy az elhunytat középületben vagy templomban ravatalozzák, rendszerint akkor, ha az elhunyt közéleti nagyságnak ilyen helyeken való ravatalozását valamelyik erkölcsi testület kéri.

Rádióantennáknak közterületen át való feszítése iránti kérvényt a polgármesterhez címezve, 2 pengős okmánybélyeggel felülbélyegezve kell beadni. A kérvényhez 3 egyforma terv, alaprajz és keresztmetszet csatolandó. A mellékletekre 16 filléres okmánybélyeg teendő. A közterület használatáért évente 5 P úri-jogbér fizetendő a központi pénztárba. Az antenna leszerelése írásban bejelentendő a polgármesteri XII. ügyosztálynál.

Reáliskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Rendőri büntető bíraskodás. Lásd: Kihágási bíraskodás c. a.

Reverzális. Lásd: Születendő gyermek c. a.

Régészeti ügyekben a múzeumok mellett a polgármesteri XIV. ügyosztály illetékes. Ásatásokra a polgármesteri III. ügyosztály ad engedélyt, a XIV. ügyosztály véleményezése alapján. Műemlékek védelme az illetékes múzeumok mellett a polgármesteri XIV. ügyosztályhoz tartozik.

Régiségek. Lásd: Leletek c. a.

Réteket és szántóföldeket a székesfőváros mezőgazdasági és konyhakerti célokra kerekén 2500 magyar hold kiterjedésben ad bérbe. E területtől a volt községi konyhakert Kuttó-dűlőben levő kerekén 100 magyar hold, Pestszentlőrincen fekvő 115 magyar hold és az úgynevezett Krausz—Mayer-féle telekből kihasított kerekén 250 magyar hold kiterjedésű területet a rajta levő felépítményekkel együtt egy tagban, míg a többi terület 2 holdas parcellákra osztottan adják bérbe. A bérbeadás, néhány kivételtől eltekintve, nyilvános árverés útján történik és pedig a nagyobb terjedelmű területek tíz évi időtartamra, a többi területek pedig hat évi időtartamra. A bérlők a megállapított béren felül a földadót is kötelesek megfizetni.

Rizs vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszer vizsgálatok c. a.

Robbantási engedély a polgármesteri III. ügyosztálynál kérelmezhető. A beadványra 2 P állami okmánybélyeget kell tenni. Szükséges okmányok: 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Hivatalos helyszínrajz két példány. A kérelem elbírálását a hivatalos helyszíni eljárás előzi meg. Vonatkozó törvények: 139.428/1930. K. M. rend. 1884. évi XVII. t.-c. és a 40.302/1890. B. M. rendelet. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához. (4 P állami okmánybélyeg.)

Romlott élelmiszerek vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Rudas-fürdő. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Ruhaosztás. Lásd: Hatósági inszegenyhítő tevékenység c. a.

S

Sajtóügyek. Új időszaki lap megjelentetéséhez, továbbá megszűntnek tekintendő régi időszaki lap újból való megindításához, vagy már létezett időszaki lap címének, vagy jellegének megváltoztatásához miniszterelnöki engedély szükséges. Időszaki lap minden olyan lap, szaklap, hírlap vagy folyóirat akár könyvnyomdai, akár nyomatos úton állíttatik elő, amely egy hónapot meg nem haladó időközökben, naponta, hetenként, vagy havonta legalább egyszer, vagy többször megjelenik. Amelyik lap egy hónapnál ritkábban jelenik meg, az nem időszaki lap, tehát annak megindításához sem miniszterelnöki engedély nem szükséges, sem a lap megindítását nem kell a polgármesternek bejelenteni, csakis terjesztési engedély szerzendő meg, akkor, ha utcán vagy házalás útján is árusítani fogják. Az engedélyt az időszaki lap kiadója a miniszterelnökhöz címzett, a miniszterelnökség iktatójába beadandó, 2.— pengős okmánybélyeggel ellátott kérvényben köteles kérelmezni. A kérvényben felsorolandó: a lap címe, alakja, jellege, vagyis tartalma, megjelenési

időszaka, nyelve, tulajdonosának, felelős szerkesztőjének és kiadó-jának neve és lakása, szerkesztőségének és kiadóhivatalának helyisége, a lapot előállító nyomda neve és pontos címe, végül az a hely, ahonnan a terjesztés megindul. Ha a miniszterelnök az engedélyt megadta, akkor az időszaki lap megindítása legalább 15 nappal megelőzően a kiadó által bejelentendő a polgármesterhez címzett, a városházi iktatóba beadandó bélyeges kérvényben, amelynek tartalmaznia kell: 1. a laptulajdonos és a felelős kiadó nevét és lakását, 2. a felelős szerkesztő nevét és lakását, 3. a lapot előállító nyomda megjelölését, 4. a lap címét, alakját, megjelenésének, a szerkesztőség és kiadóhivatal helyét és a megjelenés időszakait, 5. a lap jellegét és nyelvét, 6. azt a helyet, ahonnét a terjesztés megindul. Politikai tartalmú időszaki lap és hirlaptudósító újság megindítása esetén biztosítékot is kell előzőleg letenni a városházi számvevőség VI. ügyosztályában történő számfejtés után a fővárosi központi pénztárban. A bejelentési kérvényhez mellékelni kell úgy a felelős szerkesztőnek, mint a felelős kiadónak: állampolgársági, nagykorúsági, születési, erkölcsi bizonyítványát, a kir. törvényszék oly értelmű igazolványát, hogy sem a felelős szerkesztő, sem a kiadó csőd vagy gondnokság alatt nem áll; a biztosíték letételéről kapott nyugtát; a felelős szerkesztőnek és kiadónak két tanu előtt aláírt nyilatkozatát, melyben a lapban megjelenő közleményekért a szerkesztéssel, illetőleg kiadással járó sajtójogi felelősséget elvállalják; a miniszterelnök engedélyt a lap megindítására. A polgármester a bejelentést megvizsgálja és azt, ha törvényszerűnek találja, tudomásul veszi, ellenkező esetben az ok megjelölésével elutasítja. Ha a polgármester 15 nap alatt nem közli határozatát a kiadóval, úgy kell tekinteni, mintha a bejelentést tudomásul vette volna. Egyébként a bejelentés tudomásulvétele előtt a lapot megindítani nem szabad. Hasonló módon, az esetleg szükséges okmányok csatolása mellett, 2 nap alatt bejelentendők a fenti körülményekben beállott változások is, pl. a felelős szerkesztőnek, a kiadónak, a szerkesztőség vagy kiadóhivatal helyének, a nyomdának stb., valamint — újabb miniszterelnöki engedély megszerzése után — a lap címének, vagy jellegének változása.

Sajtótermékek utcai terjesztése. Aki bármilyen sajtóterméket Budapesten utcai terjesztés, vagyis árusítás, ingyenes szétosztás, közszemlére kitétel, nyilvános helyen való elhelyezés, kiragasztás, vagy házalás útján terjesztetni kíván, erre a polgármestertől külön köteles engedélyt kérni. Országos terjesztésre, valamint külföldön kiadott sajtótermékek terjesztésére a belügyminiszter ad engedélyt. A terjesztési engedély megadása iránt a sajtótermék kiadója a polgármesterhez címzett 2.— pengős bélyeggel ellátott kérvényt ad be az iktatóba. Hírlapokon kívül, egyéb sajtótermék utcai terjesztésének engedélyezését kérő beadványra 20.— P okmány-bélyeg ragasztandó. A kérvényhez csatolandó az illető sajtótermék három példánya. Időszaki lapoknál a kérvényben hivatkozni kell a lap megindításának bejelentését tudomásulvevő polgármesteri rendelet számára. Olyan sajtóterméket, amelyen a nyom-

tatás vagy más sokszorosítás helye és a nyomdávalalatt tulajdonosának, illetve felelős vezetőjének, úgyszintén a sajtótermék kiadójának neve, időszaki lapokon ezenkívül még a felelős szerkesztő neve is feltüntetve nincs, sem előállítani, sem terjeszteni nem szabad. A polgármester a terjesztési engedélyt megadó vagy megtagadó határozatát közli a féllel. Az engedély megadása előtt a sajtóterméket az utcán terjeszteni nem szabad. Az utcai terjesztési engedélyt nyert időszaki lapok minden egyes számából — a köteles példányokon felül — a terjesztés megkezdésével egy időben három példányt a polgármesterhez is be kell szolgáltatni. Az utcai terjesztési engedély lejártával egyszerű kérvény alapján az engedély meghosszabbítása újból kérelmezendő.

Sajtóvegyvizsgálata. Lásd : Élelmiszer vizsgálatok c. a.

Segítőalap (Székélfőv. Alkalmazottak) IV., Calvin-tér 2. V. em.

Hivatalos órák : 8—2 óráig. Ügyeletes hivatal szolgálat délután 2—8 óráig. Pénztári órák : 9—1 óráig. Fogorvosi rendelés d. e. 8-tól este 8 óráig. Röntgenvizsgálati idő : d. u. 2—5 óráig. Ellenőrzőorvosi vizsgálat : d. e. 8-tól este 8 óráig. Szakorvosi vizsgálatok, kezelések és műtétek engedélyezése, kórházi és egyéb gyógyintézeti beutalások a következő időbeosztások szerint : Belgyógyászati, ideg-, gyermek- és szembetegségek esetén d. e. 8—2-ig. Ortopédiai, sebészeti és nőgyógyászati betegségek esetén d. e. 8—2 óráig. Orr-, gége- és fülbetegségek esetén d. u. 2—5 óráig. Bőrgyógyászati és urológiai betegségek esetén d. u. 5—8 óráig. Gyógyászati segédeszközök engedélyezése csak d. e. 8—2 óráig. Telefon : 86—6—74, 86—6—75. Igazgató, aligazgató, főorvos külön telefonszáma : 89—6—44. A Székélfővárosi Alkalmazottak Segítőalapjának célja általánosságban az, hogy jövedelmeinek keretén belül, az igényjogosult tagok egészségügyi, kulturális és hiteligényeit, valamint anyagi érdekeit támogassa, e célra szolgáló intézményeket létesítsen és fenntartsion. Az Alap a tagok és azok igényjogosult családtagjai részére a következő szolgáltatásokat nyújtja : 1. orvosi gyógykezelés, 2. kórházi ápolás, 3. tüdőbetegszanatóriumi ápolás, 4. gyógyfürdői kezelés, 5. üdülőhelyi üdültetés, 6. betegszállítás, 7. különleges gyógymódok alkalmazása, 8. gyógyszerellátás, 9. gyógyászati segédeszközök, 10. fogászati kezelés, 11. temetési segély, végül 12. szülési és anyasági segély. Az Alap különös esetekben és meghatározott vagy meghatározandó feltételek mellett, a tagok részére pénzkölcsönöket és »különsegélyeket« is engedélyezhet. Kölcsönben részesülhet minden fővárosi alkalmazott (lényegesen, nyugdíjas, özvegyi díjas), aki a Segítőalpnak tagja, ha lefoglalható illetménye van és szükség esetén biztosítékkal is rendelkezik. A kölcsön összege, a mellékilletmények és lakáspénz nélkül számított legutóbbi törzsfizetés (nyugdíj), özvegyi díj hathavi összegéig terjedhet, 3000 pengőt azonban túl nem haladhat. A kölcsönöknek két kategóriája van, 1. kisebb kölcsönök, melyek az előbb meghatározott törzsilletmény két havi összegéig, 2. nagyobb kölcsönök, melyek a törzsilletmény hat havi összegéig terjedhetnek. Az egyhavi törzsilletménynek megfelelő kölcsönt egy év alatt, a két havit két év.

alatt, a nagyobb kölcsönöket pedig három év alatt kell visszafizetni, illetve ennyi idő alatt vonja le az a kölcsönvevő tag illetményeiből a székesfővárosi központi pénztár, előre meghatározott egyenlő havi részletekben. Kölcsönös megállapodással rövidebb visszafizetési határidők is megállapíthatók. A két havi fizetésnél nagyobb összegű kölcsön általában legfeljebb csak akkora lehet, mint amennyi három évi időtartam alatt a fizetésből lefoglalható. (A jelenleg fennálló törvényes rendelkezések szerint a fizetés lefoglalható része tényleges alkalmazottaknál, évi 2000 pengő érintetlenül hagyásával, a fizetés egyharmadrésze, nyugdíjasoknál pedig, évi 1200 pengő érintetlenül hagyásával, az ellátási díj egyharmada.) Lásd még: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Sértésvásár. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Síráthelyezések. A polgármester indokolt kérelemre megengedheti, hogy valamely halott földi maradványait ugyanabban a temetőben vagy valamelyik más temetőben lévő sírba, vagy sírboltba helyezték át. Sírboltba csak légmentesen lezárt, sértetlen ércbetétes kettős koporsót lehet áthelyezni. A halottak áthelyezése ügyében szóbeli vagy írásbeli kérelmet a polgármesterhez intézve, az illetékes temetőigazgatóságoknál vagy a közegészségi ügyosztályban kell előterjeszteni, szabályszerű felbélyegzés után. (Továbbiakat lásd: Exhumálás c. alatt). A sír felnyitásának engedélyzését az illetékes kerületi előljárástól külön kérvényben kell kérni. Az engedély megszerzése ügyében azonban felhívásra eljár a temető és a temetkezési intézet is és a sírbontási engedélyek iránti kérelmet ott is elő lehet terjeszteni.

Sírbolt ügyek. Kész sírbolt használatának megváltása, sírboltokba való temetkezések meghatározása és engedélyezése ügyében, továbbá sírboltnak építésére alkalmas területek használatának megváltása és sírboltépítési ügyekre vonatkozó szóbeli kérelmeket a polgármesteri X. ügyosztályban (IV., Közp. Városháza, I. em. 80. ajtószám) kell előterjeszteni. Írásbeli kérelmeket pedig a polgármesterhez kell címezni és 2 P állami bélyeggel ellátva a Központi Városháza iktatóhivatalában, I. em. 114. ajtószám alatt kell benyújtani. Felvilágosítások végett célszerű a kérelem benyújtása előtt, ha a Duna balpartján lévő temetőbeli sírboltról van szó, a dunabalparti köztemetők igazgatóságához (Kerepesi-temető, telefon 305—28), ha pedig a dunajobbparti köztemetőben lévő sírboltokról van szó, a dunajobbparti köztemetők igazgatóságához (Farkasréti-temető, igazgatósági épület, telefon 536—79) fordulni.

Sírboltokat építeni csak a temetőnek erre a célra kijelölt helyén és erre a célra megváltott területen lehet. Az építési engedély iránt a polgármesterhez kérvényt kell benyújtani, amelyhez csatolni kell az építendő sírbolt pontos méreteit feltüntető tervrajzokat 3 példányban. A kérvényt 2 P állami okmánybélyeggel kell ellátni, a mellékletekre pedig a szabályszerű mellékleti bélyeget kell ragasztani.

Síremlékek felállítását a polgármester engedélyezi. Az engedélyezési eljárás a következő: a síremlék tervrajzát 2 példányban kell elkészíteni és a polgármesteri XIII. ügyosztálynak a temetési ügyeket intéző alosztályánál (Központi Városháza, III. em., 313. ajtószám alatt) kell bemutatni. Az engedély megadása esetén a terveket nyomban felülbélyegzik és a síremlék felállítható. A Kerepesi-temető 11. számú sírtáblájában az elsősoros sírhelyeken, továbbá sírboltokon felállítandó síremlékek tervrajzát a polgármesterhez címzett kérvény kapcsán kell benyújtani. Ezeket a sírboltokon és az elsősoros sírokon felállítandó emlékművek engedélyezése a műszaki osztályon kívül a közművelődési és művészeti ügyosztály véleményezése alapján történik.

Sírboltokat használatra a székesfőváros vagy készen enged át, vagy megengedi, hogy a temetőknek erre a célra kijelölt helyeinek sírboltokat építsenek. A sírboltok használatát a temetők fennállásáig, 100 évig, vagy 60 évig terjed. A sírboltok és sírbolt-építésre alkalmas területek használati díja különböző és ahhoz igazodik, hogy mekkora, lesz a sírbolt befogadóképessége, melyik temetőben, milyen helyen van az és hány év a kikötött használati idő? A sírboltok használatának megváltása ügyében adott esetekben közelebbi tájékoztatással a temetőigazgatóságok szolgálnak. A dunabalparti köztemetőkre nézve a dunabalparti köztemetők igazgatósága (Kerepesi-temető, telefon 305—28), a Duna jobbpartján lévő temetőkre nézve pedig a dunajobbparti köztemetők igazgatósága (Farkasréti-temető, telefon 536—79) ad közelebbi tájékoztatást és felvilágosítást.

Sírhelydíj-visszatérítést a polgármester csak kivételes méltánylást érdemlő esetekben engedélyez. Az ezirányú kérelmeket a polgármesterhez kell címezni és kellően meg kell indokolni. A kérvényeket szabályszerű bélyegzéssel (2 P állami) kell ellátni.

Sírhelyek. A székesfőváros köztemetőiben kettős sírhelyeknek használatát is váltható. A kettős sírhely használatát azzal a nappal kezdődik, amikor a sírhelydíjat kifizették és ettől a naptól számított 30 esztendeig tart. A második temetésnél, ha az első temetéstől a második temetés időpontjáig egy évnél több idő mult el, meg kell fizetni a kettős sírhelyeknek annyszor $\frac{1}{30}$ -ad részét, ahány esztendő a két temetés között eltelt. Ezzel a díjjal szemben a kettős sírhely használati ideje megfelelően meghosszabbíthatik. A polgármester indokolt kérésre megengedheti, hogy a kettős sírba három halottat is betemessenek. A kettős sírhely használatának megváltásához nem kell kérvény.

Sírkiasás. Lásd: Exhumálás c. a.

Sírkövek áthelyezését csak a sírban nyugvó halottak földi maradványaival egyidejűleg engedélyezi a hatóság. A szóbeli kérelmet a polgármesteri X. ügyosztályban (Központi Városháza, I. em., 81. sz.) alatt kell előterjeszteni, míg az áthelyezés iránti írásbeli kérelmet a polgármesterhez kell címezni s azt 2 P állami bélyeggel kell ellátni.

Sírkövek eladása. A sírokon álló sírköveket a hátramara-dottak semmiféle címen sem igényelhetik, mert a sírkő a halott

emlékének ajándékozottnak tekintendő és sem az ajándékozó, sem leszármazottja azt többé vissza nem veheti. A lejárt használati idő után egy-egy sirtáblában visszamaradt síremlékeket a székesfőváros hatósága a temetőkről szóló szabályrendelet rendelkezései alapján a temetők fejlesztési alapja javára, vagy nyilvános árlejtés útján, vagy pedig szakértői becslés alapján megállapított árákon, közalkalmazottak részére darabonként értékesíti. A szóbeli kérelmeket a polgármesteri X. ügyosztályban (Központi Városháza, I. em., 80. ajtószám) kell előterjeszteni, míg írásbeli kérelmeket — melyet 2 P állami bélyeggel kell ellátni — a polgármesterhez kell címezni.

Síroknak dísznövényekkel való kiültetése. A temetőben levő sírok és sírboltokat tavasztól őszig fűvel, virágokkal, vagy dísznövényekkel lehet díszíttetni. Gyermeksír fűmagoztatásáért 5.44 pengőt, nagysír fűmagoztatásáért 8 P-t kell fizetni. A dísznövényeknek vagy virágoknak a sírokra való ültetését a temetői kertészet árjegyzék szerint végzi, amire vonatkozóan felvilágosítással a temetőigazgatóságok szolgálnak. A Kerepesi- és a X. ker. új köztemetőben (rákosi) lévő sírokra nézve a dunabalparti köztemetők igazgatósága (Kerepesi-temető) ad felvilágosítást, telefon 305—28 ; a Duna jobbpartján lévő Farkasréti-, Óbudai- és Németvölgyi-temetőkben lévő sírokra nézve pedig a Farkasréti-temetőben lévő dunajobbparti köztemetők igazgatósága ad felvilágosítást, telefon 536—79.

Síróntözés. A temetőben lévő sírokra és sírboltokra ültetett fűnek, dísznövényeknek és virágoknak öntözését a temetőigazgatóság elvállalja és végezteti április hó 1-től minden év november hó 1-ig. A temető : a gyermeksír öntözéséért havonta 1.07 P-t, nagysír öntözéséért havonta 1.36 P-t, sírbolton lévő virágdíszek öntözéséért havonta 4 P-t, sövényes sírbolt öntözéséért havonta 8 P-t számít. A síróntözési díjakat lehet egy összegben előre, de lehet havonta is fizetni. A temetőigazgatóság kívánatra csekkbefizetési lapokat ad és a befizetés ezek útján is történhetik.

Só vegyvizsgálata. L. Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Sportegyesületek segélyezése a polgárm. VII. ügyosztály hatáskörébe tartozik. A segélyt kérő egyesület kérelmét a polgármesterhez címezve adja be. A kérelmet ajánlatos már az előző évben benyújtani, mert a segély megszavazásáról a költségvetés keretében történik gondoskodás.

Statisztikai hivatal. Lásd : Bp. székesfőv. intézményei és üzemei c. f. a.

Sz

Szabályozási ügyek. Lásd : Telekrendezés c. a.

Szabályozásmódosítás iránti kérelmek a polgármesteri III. ügyosztályhoz intézendők. A bélyegköteles beadványt (2— P állami okmánybélyeg) a szabályozásmódosításban érdekelt összes

ingatlanok tulajdonosainak aláírásával kell ellátni. Szükséges okmányok : 1. Telekkönyvi kivonatok. 2. A kérelem tárgyát feltüntető vázlatrajz, esetleg kívánságra rétegterv (magassági viszonyokat feltüntető rajz) és kötelező nyilatkozatok is beadandók. Díj jelenleg nincs megállapítva. Az elintézés menete : A polgármesteri III. ügyosztály javaslatot tesz, amelyre nézve a városrendezési és magánépítési szakbizottság meghallgatása és — nagyobb szabályozásoknál a törvényhatósági bizottság — állásfoglalása után a Fővárosi Közmunkák Tanácsa határoz. Vonatkozó törvények : Az 1870. évi X. t.-c. és az 1930. évi XVIII. t.-c. Fellebbezésnek helye nincs, miután szabályozási kérdésekben a Fővárosi Közmunkák Tanácsa véglegesen dönt.

Szakorvosí cím használatát a 149.000/1924. N. M. M. számú rendelet alapján a tiszti-főorvos meghallgatásával a törvényhatóság első tisztviselője véghatározattal engedélyezi. A véghatározat ellen fellebbezni lehet a m. kir. belügyminiszterhez. A kérvényhez csatolni kell a diplomát és a működési bizonyítványokat.

Szanatórium, gyógyintézetek engedélyezése. Kórházat, bármennyű gyógyintézetet és járóbetegek gyógyítására szolgáló orvosi rendelőintézetet az 1300/1932. N. M. M. eln. számú miniszteri rendelet értelmében csak a m. kir. belügyminiszternek engedélyével lehet felállítani. Az engedélyezés iránt a kérvényt a m. kir. belügyminiszterhez címezve az intézet helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjéhez kell benyújtani. A kérvényhez csatolni kell : 1. a törvényhatósági tiszti-főorvos igazolását arról, hogy az intézet számára kiszemelt hely és környéke a közegészségügy követelményeinek megfelel ; 2. az intézet elhelyezésére szolgáló ingatlan telekkönyvi kivonatát és a környéket is feltüntető helyszínrajzát ; 3. részletes kimutatást, amely tartalmazza : pontos műszaki leírását annak, hogy az intézet milyen (tomb, pavillon) rendszer szerint épült, illetőleg épül, az egyes épületek, a kórszobák, a személyzet részére szolgáló lakások, a mellékhelyiségek helyszíni elhelyezésére és berendezésére (vízzel való ellátás, szellőztetés, fűtés, világítás, ürülékek eltávolítása, csatornázás stb.) vonatkozó adatok kimerítő feltüntetésével ; 4. annak bejelentését, hogy az intézet, valamint az egyes kórszobákat hány ágyra tervezik, általános vagy egyes betegségek (speciális) gyógyítására szolgál-e ; s mily kórosztályokra fog tagozódni ; 5. annak kimutatását, hogy az orvosok, az ápolók és a segéd személyzet elhelyezéséről kielégítő módon gondoskodtak ; 6. pénzügyi tervezetet az intézet létesítésével és fenntartásával járó költségek megfelelő fedezetéről ; 7. az intézet nevének és pecsétjének megjelölését ; 8. amennyiben az intézet fenntartója és létesítője törvényhatóság, város vagy község, az intézet felállítására és a költségek fedezésére vonatkozó közgyűlési, illetőleg a kisgyűlés által jóváhagyott képviselőtestületi véghatározatot. A hiányosan felszerelt kérvényt a törvényhatóság első tisztviselője, a hiány pótlása végett, a folyamodónak minden egyéb eljárás mellőzésével visszaadja. A törvényhatóság első tisztviselője a kellően felszerelt kérvényt a tiszti-főorvosnak, a törvényhatósági egészség-

ügyi bizottságnak, továbbá a törvényhatóság székhelyén kívül eső helyen tervezett intézet tekintetében, a fekvése szerint illetékes elsőfokú közegészségügyi hatóságnak és orvosi szakközegének véleményével kiegészítve, saját véleményes jelentése kíséretében a m. kir. belügyminiszterhez terjeszti fel. Az intézet felállítását, a tervek egyidejű megállapításával a m. kir. belügyminiszter — törvényhatósági, megyei, városi és községi intézet létesítése esetében a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve — engedélyezi.

Számlák kifizetése a főváros pénztárainál. A vállalati járandóságok kifizetése háromféleképpen történik: számla, kereset és végszámla útján. 1. Amennyiben valamely vállalkozó valamely munkára való megbízást megrendelővel útján kapta, úgy a munkáért járó követelését számla benyújtása útján kérheti. Számlában mindig a szóbanlevő munkálattal kapcsolatos egész vállalati járandóság összegét kell kérni. 2. Amennyiben a vállalkozó valamely közmunka elvégzésére megbízást, szűkebb vagy nyilvános versenytárgyalás útján nyerte el, úgy egyes részmunkákat teljesítése után a végzett munka arányában részfizetést kérhet, az egyes részfizetések iránti kérelmek között legalább 15 napi időköznek kell eltelnie, be nem épített anyagra a székesfőváros keresetét (részfizetést) nem utal ki. 3. Szűkebb és nyilvános versenytárgyalás útján elnyert munkáknál a munka teljes befejezése után az egyes részfizetéseken felül fennmaradó végjárandóság kifizetését a vállalkozó végszámla benyújtása útján kéri. Számlák, a keresetek és a végszámlák mindig 2 példányban készítendőek el és a központi számvevőség kezelőosztályánál (Központi városháza III. em. 365. ajtó) nyújtandók be. A számlákat a székesfőváros, amennyiben azok összege az 500 pengőt meghaladja, a benyújtástól számított 30 napon belül fizeti ki. Az egyes keresetek kifizetése fent megjelölt értékhatáron alul, a benyújtástól számított 8 napon belül nyer elintéztést, míg a végszámlák elintézésének ideje időbelileg meghatározva nincsen, mert az mindig a munka nagyságától függ.

Számlabélyeg. Lásd: Illetéktáblázat c. a.

Szántóföldek (fővárosi) bérbeadása. Lásd: Haszonbéres földek bérbeadása c. a.

Származási állatbizonyítványok. Lásd: Állategészségügyi közigazgatás c. a.

Szegénybetegek részére gyógyászati segédeszközöket a polgármesteri IX. ügyosztály engedélyez. Az előjáróság által kiállított szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt kérelmeket az illetékes kerületi előjáróságnál kell benyújtani, mely a beteget a kerületi tisztiorvosnál való személyes jelentkezésre szólítja fel. Az engedélyezésről a folyamodó határozatot kap, melynek alapján az engedélyezett gyógyászati segédeszközt a határozathoz csatolt jegyzékben felsorolt cégek bármelyikénél, a főváros költségére beszerezheti. Azok részére, akik az OTI-nak, vagy a MABI-nak, vagy valamely más, az 1927. évi XXI. t.-c. hatálya alá eső biztosító intézetnek igényjogosult tagjai, gyógyászati segédeszköz a főváros költségére nem engedélyezhető. A kérelem elutasítása

esetén a belügyminiszterhez lehet fellebbezni. Vonatkozó törvény: 6000/931. M. E. és 400/932. N. M. M. rendeletek.

Szegénygondozás központi irányítása a polgármesteri IX. ügyosztály hatásköre. Minden kerületi előljárásnál népjóléti osztály működik, amelynek feladata a kerületben lakó szegények természetbeni és készpénz segélyezése. Minden hatósági segélyezésre szorultnak a ker. előljárásnál nyilvántartó lapja van, a segélyezettnek pedig »Igazolványa«. Az igazolványban minden akár természetbeni, akár pénzbeli segélyezést a ker. előljáráóság bejegyeztet. Igazolványi lap nélkül segélyt senki sem kaphat. Minden segélyezetttről a ker. előljáráóság helyszíni vizsgálat alapján környezettanulmányt vesz fel s csak az igényjogosultság elbírálása után folyósítja a segélyt. A segélyezés módjai: Ebédjegyekkel a ker. népkönyhában való étkeztetés. Élelmiszerutalványok. Tej vásárlására jogosító utalványok. Ruházati szükséglet. Pénzbeli támogatás. Utazási segélyek, ha a segélyezett igazolja, hogy valamely városban, vagy községben állandó munkát kapott s így hatósági támogatásra már nem szorul. Szükségmunka, megfelelő természetbeni vagy készpénzszolgáltatás ellenében. Eltartásra köteles hozzátartozók hiányában teljesen munkaképtelen és elaggott budapesti illetőségű szegényeknek szeretetotthonban való elhelyezése. Részletezést lásd: a különböző címszavak alatt.

Szegényházak. Lásd: Szeretetotthonok c. a.

Szegényházba (szeretetotthonba) való felvétel és tartásdíj.

Azok a vagyontalan, munka- és keresetképtelen, magukat fenntartani nem képes egyének, akik közsegélyben való részesítésük előtt legalább három évig (6000/1931. M. E. sz. kormányrendelet 18. §.) Budapesten laktak, (amennyiben magyar állampolgárok) s akiknek ellátásra kötelezhető és képes hozzátartozóik nincsenek, a székesfőváros által fenntartott szeretetotthonokban (szegényházakban) nyerhetnek elhelyezést és szükség esetén ugyanott kórházi ápolásban is részesülnek. A székesfőváros erre a célra három fő- és négy fiókinézetet tart fenn. (Lásd: Szeretetotthonok c. a.) Az I., Attila-u. 61—63. alatti szeretetotthonba fizető ápoltakat is vesznek fel, a mindenkori szeretetotthoni tartásdíjnak havi előleges, egy összegben való fizetése ellenében. Jelenleg a napi tartásdíj: 1 P 74 fillér. Aki a székesfőváros által fenntartott szeretetotthonok (szegényházak) egyikébe óhajt jutni, jelentkezik a lakása szerint illetékes kerületi előljárásnál, hol kéréséről jegyzőkönyvet vesznek fel, majd előzetes orvosi vizsgálat és életviszonyainak a helyszínen, népjóléti megbízott által megéjtett tüzetes vizsgálata után, az eredményhez képest pártoló vagy elutasító javaslatot tesznek a székesfőváros polgármesteri IX. ügyosztályához. Amennyiben a folyamodó lakóhely községe még nem nyert megállapítást, a polgármesteri IX. ügyosztály, az ügy érdemleges elbírálása előtt az iratokat a lakóhely község megállapítása végett a polgármesteri IV. ügyosztályhoz teszi át. A budapesti lakóhely megállapítása esetén a polgármester (polgármesteri IX. ügyosztály) a felvétel vagy elutasítás tekintetében további jogorvoslat kizárásával végérvényesen hatá-

roz. Szükséges okmányok : A folyamodó jelentkezése alkalmával (a ker. előjárásnál) leghelyesebb, ha magával viszi minden meglevő okmányát, nevezetesen születési anyakönyvi kivonatát, munkakönyvét, cselédkönyvét, illetőségi vagy állampolgársági bizonyítványát, lakbizonylatát; férjes nő vagy özvegyasszony, házasságlevelét, illetve férje halotti bizonyítványát.

Szegényházi ápoltak illetőségének megállapítása. Magyar állampolgárok illetőségének megállapítása szegényházi felvételükhöz szükségtelen. A 6000/1931. M. E. számú rendelet a szeretet-házi ápolásban lévők után felmerülő ápolási költségek viselésére a »lakóhely község«-et kötelezi. »Lakóhely községe« valakinek az a község, melyben az utóbbi öt éven belül három éven át vagy leghosszabb ideig lakott (6000/1931. M. E. rend. 18—20. §§.). Ezt tárgyalások által a polgármesteri IV. ügyosztály hivatalból állapítja meg. Azon ápolásban állók vagy ápolást kérők honosságát, akik magyar honosoknak nem tekinthetők, diplomáciai úton lefolytatott tárgyalás által állapítja meg. Utóbbi esetben szükség van az állampolgárság megállapítására, mert kívánatos a közzeltartásra szoruló idegen honosoknak átadása hazájuk részére. A legutóbbi belügyminiszteri rendeletek azon gyakorlat kifejlődésére utalnak, hogy idegen honos eltartására belföldi község nem kötelezhető.

Szegényjogon rendelt gyógyszerekről szóló számlákat a polgármesteri IX. ügyosztály intéz el rövidíti utalványozással. A gyógyszereszek számláit a vonatkozó orvosi vényekkel együtt a szegénység igazolása és orvosi szakszempontról való felülvizsgálás végett a gyógyszerértár helye szerint illetékes kerületi előljárásához kell beterjeszteni. Ez eljárás után az előljáróság a számlákat a tisztifőorvosi hivatalnak mutatja be, mely észrevételei közlése végett azokat a polgármesteri IX. ügyosztályhoz továbbítja. Az így beérkezett számlák a polgármesteri X. ügyosztály által történt retaxálás után kerülnek utalványozásra, illetőleg számvevőségi érvényesítésre. A tisztifőorvosi hivatal által meg nem engedett gyógyszerek vényei szabálytalanoknak minősíttetnek, azokat a számlákból törlik és a gyógyszerértárnak visszaadják.

Szegénysegélyek. A székesfőváros népjóléti igazgatásának szervezéséről szóló 1092/1916. kgy. sz. szabályrendelet alapján a kerületi előljárók az arra szorulóknak havi vagy rögtöni segélyt, a székesfőváros polgármestere pedig rögtöni segélyt és a vidéken lakó rászorultaknak állandó évi segélyt nyújt. A szegényellátást legújabban szabályozó 6000/1931. M. E. sz. kormányrendelet 15. §-a, valamint a 400/1932. N. M. M. Eln. sz. rendelet I. szakasza értelmében az igazolt szegények gyógyszer és gyógyászati segédesszükkel való ellátása a tartózkodási községet terheli.

Szegénységi bizonyítványok. Szegénységi bizonyítványt hatóságnál leendő felhasználás céljából csak az kaphat, akinek vagyona nincs, jövedelme pedig a Budapesten szokásos napszám összegét nem haladja meg. Szegénységi bizonyítványt a következő ügyekben lehet kérni: Birósági (peres) ügyekben leendő használatra

útlevel, vizum beszerzésre. Okmányok díjtalan beszerzésére. Kórházi ápolásra, orvosi kezelésre. Szegénységi bizonyítványt csakis személyes jelentkezéssel lehet kérni a lakás szerint illetékes kerületi előljáróságon. Kérvényt nem kell benyújtani. A kérelem jegyzőkönyvi felvétele alkalmával a személyazonosság igazolandó s a lakásbejelentő-lapot, valamint a jövedelmet igazoló kereseti kimutatást is fel kell mutatni. Kórházi ápolási ügyekben kért szegénységi bizonyítványok csakis az Országos Társadalombiztosító Intézet igazolása után adhatók ki.

Szellemi szükségmunkát rendszeresen nem tart fenn a főváros. Amikor a szellemi szükségmunkát elrendelik, a megfelelő képességgel rendelkező munkanélküli budapesti lakosok kérelmeiket a polgármesterhez terjesztik elő. Az akció lebonyolítását a polgármesteri IX. ügyosztály intézi. Az alkalmaztatás ideiglenes és meghatározott időre szól. A legutóbbi szükségmunka során a havi fizetés 60—70—80 pengő volt aszerint, hogy a szükségmunkás egyedülálló-e vagy családtagokkal rendelkezik.

Szemétfuvarozás elleni panaszokat a Köztisztasági Hivatal igazgatóságánál: Kún-utca 8. sz. alatt kell bejelenteni.

Szemétfuvarozási illeték. Lásd: - Adók c. a.

Szemét kifuvározását, amennyiben az olyan nagymennyiségű, vagy olyan anyagokból származik, amelyeknek díjmentes elfuvarozására a Köztisztasági Hivatal nem köteles, csak külön díjazás ellenében végzi a Köztisztasági Hivatal. Így többek között nem köteles a hivatal díjmentesen elszállítani az üzletekből származó szemetet, a nagyarányú épületjavítások, tatarozások után kikerülő szemetet, a szalmazsákok hulladékát. Egy fuvarrakomány ilyen természetű szemét elszállítása 16.50 pengőbe kerül. A magánosok által saját fuvarban kiszállított szemét az Ecséri-úti átemelő állomáson üríthető ki az ott lévő vasúti kocsikba. Ezért külön díjazás nem jár.

Szemétválogatásra (szemétbányászásra) a Köztisztasági Hivatal igazgatóságánál, VIII., Kún-u. 8. sz. alatt kérhető engedély.

Szeretoththoni (szegényházi) tartásdíjak behajtása. Az ideiglenesen felvett, idegen lakóhely községű (illetőségű) szeretoththoni ápoltak tartásdíjainak behajtása hivatalból, átiratok útján történik. Eljárás: a) az 1931. évi november hó 1. előtti időben felmerült tartásdíjak esetében az idegen községbeli illetőség megállapítása után, b) az 1931. évi november hó 1. utáni időben felmerült tartásdíjak esetében pedig — a 6000/1931. M. E. számú kormányrendelet alapján — az idegen lakóhely község megállapítása után a polgármesteri IX. ügyosztály átirat útján szólítja fel az illetékes község hatóságát. Amennyiben a község (város) a megtérítést bármely okból megtagadná, a vitás ügyben elsőfokon annak a törvényhatóságnak első tisztviselője jár el, amely törvényhatóság (törvh. város) ellen, illetőleg, amely törvényhatóság területén fekvő megyei város vagy község ellen a követelés irányul. Az alispán határozata ellen panasszal lehet élni a m. kir. közigazgatási bírósághoz. Vonatkozó törvény: 1886. évi XXII. t.-c. (145. §.), illetve az 1422/1889. V. sz., az 51.000/1899. sz.,

172.523/1913. IX. sz., 172.524/1913. IX. sz. belügyminiszteri körrendeletek és a 6000/1931. M. E. sz. kormányrendelet.

Szeretotthonokban nyernek elhelyezést azok a munka- és keresetképtelen szegények, akiknek eltartásra kötelezhető és arra képes hozzátartozói nincsenek. A székesfőváros három fő- és négy fiókéntézetet tart fenn erre a célra: az Erzsébet-szeretotthont három fiókéntézettel, a dunajobbparti szeretotthont egy fiókéntézettel és a Kamaraerdei szeretotthont. A szegények a szeretotthonokban teljes ellátást (élelem, lakás, ruha, mosás, fürdő, borbély és zsebpénz) kapnak, a betegek orvosi kezelésben és gyógyszerellátásban részesülnek. Mindegyik intézetnek — a fiókok kivételével — saját konyhaüzeme, cipő- és ruhajavitóműhelye van. Az ápoltak szórakoztatására könyvtár és rádió szolgál. Az intézeti ételmezést és betegápolást a Szent Vince-rendű irgalmas nővérek végzik. — **Erzsébet-szeretotthon.** (VII., Alsó erdősor 7.) A szeretotthonhoz három fiókéntézet tartozik. Az I. számú fiókéntézet a VII., Izabella-utca 31. számú házban, a II. számú fiókéntézet a VIII., Alföldi-utca 6—8. szám alatt a Hajléktalanok Menhelye épületében, a III. számú fiók a VII., Rottenbiller-utca 50. sz. épületekben működik. Az Erzsébet-szeretotthon fő- és három fiókéntézetében összesen 1640 szegény nyerhet elhelyezést. A betegek ápolására kórház van a főintézetben és külön zárt osztály az elmebetegek részére. — **A j o b b p a r t i s z e r e t o t t h o n b a n** 525 szegény nyer elhelyezést. — **A k a m a r a e r d e i s z e r e t o t t h o n** (I., Kőérberek-dűlő 15.877. hrsz.) 296 szegény elhelyezésére szolgál. Ennek a szeretotthonnak konyhakerti gazdasága, tejgazdasága és sertéshízlalója is van.

Szeszes italok vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.

Széchenyi-fürdő. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Székesfővárosi Alkalmazottak Segítőalapja. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Szénavásár. Lásd: Takarmányvásár c. a.

Szikkvíz- és szikkvizes palaackalkatrészek vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálat c. a.

Színházi (rendkívüli) előadás engedélyezését a polgármesteri XIV. ügyosztálynál és a rendőrség főkapitányságánál egyidőben kell kérelmezni. A polgármester az engedélyezést a rendőrséghez benyújtandó kérvényre vezeti rá, ezért külön díjat fizetni nem kell.

Színháznyitási engedély megadása a polgármesteri XIV. ügyosztály hatáskörébe tartozik. A kérelmező 5.— P okmánybélyeggel ellátott kérvényben igazolni tartozik anyagi felkészültségét, erkölcsi megbízhatóságát és szakértelmét. Meg kell jelölnie a színház helyét, célját, művészi irányát. A polgármester megkérdezi az engedély kiadása előtt a Budapesti Színház Szövetségét és a Színházgazdák Egyesületét. A véghatározat ellen a belügyminiszterhez lehet fellebbezni. Minden működő színház, minden játsszai évad megnyitása előtt, valamint a játsszai évad befejezése előtt

éavadnyító, illetve éavadzáró tűzrendészeti vizsgálatot is köteles kérni a polgármestertől. Az eljárást a színházvizsgáló bizottság folytatja le, mely tűzrendészeti szempontból vizsgálja felül a színház épületét és a szükséghez képest változtatásokat rendelhet el.

Szoborfelállítási költségekhez való hozzájárulást a polgármestertől kell kérni, az ügy a XIV. ügyosztály ügykörébe tartozik. A bélyegköteles kérvényben meg kell jelölni a szobort állító testületet és ismertetni kell a szobor felállítására irányuló mozgalom kereteit. Feltétlenül igazolni kell a már gyűjtött összeget, mert a székesfőváros csak a gyűjtés végén és csak a gyűjtött összeg kisebb hányadával járulhat a legjobb esetekben is a költségekhez. Be kell mutatni a kész szobor tervét, vagy közölni a szoborterv beszerzésének módját (pályázat, megbízás, stb.), egyúttal meg kell jelölni a szobor helyét. A költségekhez való esetleges hozzájárulás rendszerint csak a szobor helyének kijelölése után történhet, úgyhogy a szoborfelállítás engedélyezésénél történő bírálat ennek a kérelemnek elbírálását is megelőzi.

Szobrok felállításának engedélyezését a polgármestertől kell kérni, az ügyet a XIV. ügyosztály intézi. A beadvány bélyegköteles, mellékelni kell a tervezett szobor képét, talapzatának rajzát, elhelyezésének helyszínrajzát. A beadványban meg kell jelölni az állítatót, a tervező szobrászművészt és műépítést, közölni kell továbbá, hogy a szobor mintái hol tekinthetők meg. Amennyiben a szobor még nincs készen, vagy a hely kijelölését a fővárostól kérik, természetesen az ennek megfelelő melléletek mellőzhetők. Kész szoborterv nélkül csak akkor lehet hely kijelölését kérni, ha pályázat kiírásáról van szó. Ebben az esetben azonban a hely átengedése csak elvi és a kiválasztott terv újból elbírálásra kerül. Általában szobrot a közművelődési szakbizottság, esetleg a művészi szaktanácsadó testület albizottsága bírálja el. A szobor helyét az összes érdekelt ügyosztályok és közüzemek helyszíni szemléje alapján a polgármester jelöli. A polgármesteri határozathoz a Fővárosi Közmunkák Tanácsának hozzájárulása kell. A polgármester határozata megfellebbezhető a Közmunkák Tanácsához, onnan a belügyminiszterhez.

Szobrok karbantartása, gondozása, sérüléseik kijavítása a polgármesteri XIV. ügyosztályhoz tartozik. A közterületen álló szoborműveket a polgármester, vagy megbízottja, általában át szokta venni a székesfőváros gondozásába, amire külön felkérődök. Az átvétellel a szobor a polgármesteri XIV. ügyosztály nyilvántartásába és felügyelete alá kerül.

Szövetek, textiláruk vizsgálata. A vizsgálatra vonatkozólag felvilágosításért legcélszerűbb személyesen, vagy írásban, esetleg távbeszélő úttján egyenesen a Székesfőv. Vegyészeti Intézethez (Központi városháza) fordulni.

Szükséglakások. A polgármesteri IX. ügyosztály kezelésében jelenleg kétfajta szükséglakás van, mégpedig: a saját szükséglakásos telepek és a magánháztulajdonosok által felajánlott és a főváros által szükséglakás céljaira bérelt lakások. A szükséglaká-

sokban Budapesten hajléktalanná vált családok nyerne elhelyezést, s ezek a lakások a 4780/1932. M. E. rendelet értelmében közsegélyként utaltatnak ki. A szükséglakások közül a béreltetet teljes egészében a lakásügyi végrehajtások lebonyolításával megbízott miniszteri biztosság rendelkezésére bocsátja a főváros és ugyancsak a miniszteri biztosság rendelkezésére bocsátja a saját telepein megürülő azon lakásokat és lakrészeket is, amelyeket nem kíván felhasználni a tulajdonában lévő bérházaiból, telepeiről stb. kilakoltatottak elhelyezésére. Lásd még: Lakásügyi intézmények c. a.

Szükségmunkáelosztó Hivatal, mely a polgármesteri IX. ügyosztály kebelébe tartozik, kettős célt szolgál: egyrészt statisztikai adatszolgáltatás céljából nyilvántartja a székesfőváros által segélyezett ínségeseket, másrészt a munkahelyeknek a ker. előjáróságok között való igazságos felosztása céljából nyilvántartja a szükségmunkákat és összekötötést tart fenn a műszaki ügyosztályokkal, a szükségmunkákat végző vállalkozókkal és a kerületi előjárókkal.

Születendő gyermekek vallására megegyezés. Különböző vallású házasulandók a házasság megkötése előtt a születendő gyermekek vallására nézve egységet köthetnek (a házasságkötés után reverzális nem fogadtatik el), mely szerint a gyermekek nemre való tekintet nélkül az atya — vagy az anya vallását követik. E célból a házasulandók személyazonosságukat igazoló okmányokkal megjelennek a Központi városháza IV. ügyosztályának előadójánál, aki felveszi a jegyzőkönyvet és még ugyanazon megkapják a végzést, mely az anyakönyvben hivatalból feljegyeztetik. (Bélyegmentes.)

Születési anyakönyvi bejegyzés. Lásd: Anyakönyv c. a.

Szülész nő letelepedését, gyakorlatának megkezdését vagy megszüntetését, lakásváltoztatását, elhalálozását a tisztifőorvosi hivatalnál kell bejelenteni. Az eljárás egyébként ugyanaz, mint lásd: Orvos letelepedését c. a.

Szülő nők ingyenes kezelése. Szegénysorsú szülő nők szerezzék be a lakásuk szerint illetékes előjáróságon a szegénységi bizonyítványt és jelentkezzenek ugyanott a kerületi orvos rendelőjén, ahol kijelölik számukra a kerületi szülész nőt, aki ingyen kezelésben részesíti őket. Sürgős esetekben a szegénységi bizonyítványt utólag is be lehet szerezni.

Szülőotthonok. Az Országos Stefánia Szövetség budapesti szülőotthona X., Belső Jászberényi-út 24—26. szám alatt működik. A szülőotthonba a védőnő javaslatára felvesznek háziterhest 8 hónapi terhességtől, szülőanyákat és nőbajban szenvedőket. A háziterhesek és szülőanyák díjtalanul élvezik az otthont. Vidéken a szövetség 12 szülőotthont tart fenn. Az Országos Stefánia Szövetség szülőotthonain kívül a pesti izr. nőegylet által fenn tartott »csepeli Weiss Alice-szülőotthon« (VII., Kertész-utca 36. sz.) és a X., »Paula-szülőotthon« (X., Méhes-utca 4.) működik.

T

Takarmányvásár. Az Országos vásártéren kedd és pénteken vidékről termelők által kocsival felhozott takarmány- és szalmafélék kerülnek eladásra. Nagybani kereskedők préselt állapotban a Józsefvárosi teherpályaudvaron lévő rakodón árusítják a fentieket.

TANÁROK, TANÍTÓK ÉS ÓVÓNÓK HAVI FIZETÉSE A FŐVÁROSNÁL.

Fizetési			Fizetési csoport									
osztály	fokozat	várakozási idő években	I.		II.		III.		IV.		V.	
			pengő		pengő		pengő		pengő		pengő	
			1927. nov. 1-től	1933. márc. 1-től	1927. nov. 1-től	1933. márc. 1-től	1927. nov. 1-től	1933. márc. 1-től	1927. nov. 1-től	1933. márc. 1-től	1927. nov. 1-től	1933. márc. 1-től
A)	1	3	180.—	149.—	202.—	167.50	210.—	174.—	225.—	186.50	—	—
	2	3	190.—	157.50	210.—	174.—	220.—	182.—	235.—	195.—	239.—	198.—
	3	3	200.—	166.—	220.—	182.50	230.—	190.50	248.—	205.50	258.—	214.—
	4	3	210.—	174.—	230.—	190.50	239.—	198.—	266.—	220.50	275.—	228.—
	5	3	220.—	182.50	239.—	198.—	258.—	214.—	288.—	230.—	297.—	237.50
	6	3	230.—	190.50	258.—	214.—	275.—	228.—	306.—	244.50	312.—	249.50
	7	3	240.—	199.—	275.—	228.—	297.—	237.50	321.—	256.50	334.—	267.—
	8	3	250.—	207.50	297.—	237.50	312.—	249.50	343.—	274.—	365.—	292.—
	9	3	260.—	215.50	312.—	249.50	334.—	267.—	370.—	296.—	400.—	312.—
	10	—	—	—	334.—	267.—	356.—	284.50	400.—	312.—	449.—	350.—
B)	1	3	275.—	228.—	356.—	284.50	387.—	301.50	436.—	340.—	502.—	381.50
	2	3	297.—	237.50	387.—	301.50	422.—	329.—	480.—	364.50	554.—	421.—
	3	—	312.—	249.50	422.—	329.—	458.—	352.50	510.—	387.50	607.—	461.—
C)	1	3	—	—	458.—	352.50	493.—	374.50	554.—	421.—	669.—	501.50
	2	—	—	—	493.—	374.50	554.—	421.—	607.—	461.—	792.—	586.—

1.

1. Az óvónók az I., az elemi iskolai, árvaházi és szeretetházi tanítók a II., az iparostanonciskolai tanítók szabályszerű képesítés birtokában a III., a polgári iskolai tanárok az alább megjelölt kivételekkel a IV., a középiskolai tanárok pedig ugyancsak

az alább megjelölt kivételekkel az V. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják. 2. A középiskolához elméleti tárgyaknak vagy a rajznak tanítására polgári iskolai tanári oklevéllel megválasztott tanárok a IV. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják. A polgári és középiskolákhoz megválasztott gyorsírás-, gépirás-, szépirás-, kézimunka-, ének- és testnevelés-tanítók, illetve tanárok a következő fizetéseket kapják: a) azok, akiknek csak szakképesítésük van, de elemi iskolai tanítói oklevelük vagy érettségi bizonyítványuk nincs, a II. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják; b) azok közül, akiknek a szakképesítésükön kívül még elemi iskolai tanítói oklevelük vagy érettségi bizonyítványuk is van, a polgári iskolákhoz megválasztottak a III., a középiskolákhoz megválasztottak pedig a IV. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják; c) azok közül, akiknek a szakképesítésükön kívül még az elméleti tárgyaknak vagy a rajznak tanítására képesítő polgári iskolai tanári oklevelük is van, mind a polgári, mind a középiskolákhoz megválasztottak a IV. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják; d) azok közül, akik a szakképesítésükön kívül még az elméleti tárgyaknak vagy a rajznak tanítására képesítő közép- vagy felsőkereskedelmi iskolai tanári oklevéllel, tanítóképzőintézeti tanári oklevéllel, tanítóképzőintézeti zenetanári oklevéllel, zeneművészeti főiskolai (országos zeneakadémiai) végbizonyítvánnyal, ugyanott szerzett zeneművészi vagy zenetanári oklevéllel, avagy állam- vagy jogtudori oklevéllel rendelkeznek, a polgári iskolákhoz megválasztottak a IV., a középiskolákhoz megválasztottak pedig az V. fizetési csoportra megállapított fizetéseket kapják; e) a gyógyító-torna tanítására megválasztott testnevelési tanítók ugyanolyan fizetéseket kapnak, mint a polgári iskolákhoz megválasztott testnevelési tanárok.

2.

1. Az óvónők, tanítók és tanárok megválasztásuk után rendszerint a megfelelő fizetési csoport A) osztályának legelső fokozatában kezdik meg szolgálatukat. Fizetésük azután a kimutatásban megállapított várakozási időközök leteltével fokozatosan emelkedik, amíg az A) fizetési osztály legmagasabb fokozatát eléri. 2. Ha a főváros olyanokat választ meg óvónői, tanítói vagy tanári állásra, akik a fővárosi szolgálatukat közvetlenül megelőzően az illető állásra előírt törvényes képesítéssel más nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott kisdudóvónál vagy iskolánál rendszeres alkalmazásban voltak, azoknak a megválasztással elért álláshoz szükséges képesítés birtokában, rendszeres állásban, megszakítás nélkül eltöltött egész szolgálati idejét a fizetési fokozatba való besorozás alapjául be kell számítani. Ha pedig az ezen az alapon való besorozásuk mellett fizetésük kevesebb lenne annál a rendszeres fizetésnél, amelyet előbbi állásukban élveztek, akkor abba a fizetési fokozatba kell besorozni őket,

ahol a fizetés legalább annyi, mint az illetőknek előbbi állásukban legutóbb élvezett rendszeres fizetése volt és ebben az esetben a legutóbbi fizetési fokozatban már eltöltött várakozási idejüket is be kell számítani. 3. A magasabbfokú iskolához rendszeres állásra megválasztott fővárosi rendes óvónőknek, tanítóknak és tanároknak, úgyszintén a rendes óvónői, tanítói és tanári állásra megválasztott szaktanítóknak, ideiglenes vagy rendszeres állásban volt közigazgatási alkalmazottaknak fizetését ugyanezen szabályok szerint kell megállapítani. 4. Az óvónők, tanítók és tanárok által a szabályszerű képzés birtokában, a köteles heti óraszámmal vagy legalább is ezen óraszámnak háromnegyedrésszel a főváros közoktatási intézeteinél ideiglenes és helyettes minőségben megszakítás nélkül eltöltött együttes szolgálati időt rendszeres állásra történő megválasztásuk esetén a fizetési fokozatba való besorozás alapjául szintén be kell számítani. Ha a most körülírt feltételek mellett eltöltött helyettesi szolgálatban megszakítás van ugyan, de a szolgálat egy iskolaévben mégis legalább 150 munkanapra terjed, akkor a megszakítást nemlétezőnek kell tekinteni. Ha pedig ez a szolgálat egy iskolaévben 150 munkanapnál kevesebb időre, de még legalább 100 munkanapra terjed, akkor azt félévi szolgálatként kell beszámítani, viszont a 100 munkanapnál rövidebb helyettesi szolgálati időt figyelmen kívül kell hagyni. 5. A fizetési fokozatba való besorozás szempontjából szabályszerű képzés gyanánt nemcsak az elnyert tanszék összes tárgyainak tanítására jogosító képesítést kell tekinteni, hanem szabályszerűnek kell venni már a korábban megszerzett azt a képesítést is, amely az illető iskolánál, vagy azzal azonos jellegű iskolánál valamely rendes tárgy tanítására jogosít, feltéve, hogy a korábbi képzés birtokában az illető iskolánál elnyerhető tanszékek ugyanolyan fizetések élvezetével vannak egybekötve, mint a megválasztással éppen elért állás. 6. A 2. és 4. bekezdésben foglalt rendelkezések csak az 1925. évi július hó 1-je után megválasztott oktatószemélyzetre vonatkoznak.

3.

1. Az elemi iskolai, árvaházi és szeretetházi igazgatók megválasztásuk után a II., az iparostanonciskolai igazgatók a III., a polgári iskolai igazgatók a IV., a középiskolai igazgatók pedig az V. fizetési csoport B) osztályának 1. fokozatában kezdik meg szolgálatukat. A testnevelési igazgató, ha középiskolai testnevelési tanári oklevele van, a IV., ha pedig polgári iskolai testnevelési tanári oklevele van, a III. fizetési csoport B) osztályának 1. fokozatában kezd meg a szolgálatát. Az igazgatók fizetése azután a kimutatásban megállapított várakozási időközök leteltével fokozatosan emelkedik, amíg a B) fizetési osztály 3. fokozatára megállapított fizetést eléri. 2. Ha a főváros olyanokat választ meg igazgatói állásra, akik megválasztásukat közvetlenül megelőzően már a B) fizetési osztály 1. fokozatára megállapított fizetéseket

élveztek, ezeket a *B)* fizetési osztálynak abba a fokozatába kell besorolni, ahol fizetésük legalább annyi, mint amennyi előbbi állásukban volt és ebben az esetben a legutóbbi fizetési fokozatban már eltöltött várakozási idejüket is be kell számítani.

4.

1. A főváros az óvónők, tanítók és tanárok egyrészt is előléptetheti a *B)* fizetési osztályba, de az így előléptetettek száma a szervezett igazgatói állásokkal együtt a szervezett igazgatói és tanítói, illetve tanári állások összlétszámának 10 százalékát nem haladhatja meg. Az ugyanabba a fizetési csoportba tartozó alkalmazottakat e százalék meghatározásánál, illetve az előléptetésnél nem iskolafaj szerint külön-külön, hanem együttesen kell számításba venni. 2. A *B)* fizetési osztályba azonban csak azokat lehet előléptetni, akiket a közoktatási ügyosztály vezetője a közoktatásügyi bizottságnak, illetőleg az óvónőkre és az elemi iskolai tanítókra nézve még külön az illetékes iskolaszékek meghallgatásával kiváló működésük és kifogástalan magatartásuk alapján az előléptetésre előterjeszt. Az előléptetésnek további előfeltétele még, hogy abban csak az az óvónő, tanító vagy tanár részesíthető, aki az *A)* fizetési osztály legmagasabb fokozatát már elérte. 3. Az óvónők, tanítók és tanárok előléptetésük után a megfelelő fizetési csoport *B)* osztályának 1. fokozatába kerülnek; fizetésük azután a kimutatásban meghatározott várakozási időközök leteltével fokozatosan emelkedik, amíg a *B)* fizetési osztály 3. fokozatát eléri.

5.

1. Kiváló működés és kifogástalan magatartás alapján a főváros a közoktatási ügyosztály vezetőjének a közoktatásügyi bizottság meghallgatásával tett előterjesztésére az elemi, polgári és középiskolai igazgatók, a testnevelési igazgató, továbbá a *B)* fizetési osztályban levő elemi iskolai tanítók, polgári és középiskolai tanárok közül előléptethet néhányat a megfelelő fizetési csoport *C)* osztályának 1. fokozatába; az előléptetettek a kimutatásban meghatározott várakozási időközök leteltével ennek a fizetési osztálynak 2. fokozatába lépnek elő. Az előléptetésnek további előfeltétele még, hogy abban csak az az igazgató, tanító vagy tanár részesíthető, aki a *B)* fizetési osztály legmagasabb fokozatát már elérte. 2. Az így előléptetettek száma a II., III., IV. és V. fizetési csoportban a szervezett igazgatói és tanítói, illetve tanári állások összlétszámának 2 százalékát nem haladhatja meg. 3. Ha a főváros olyanokat választ meg igazgatói állásra, akik már a *C)* fizetési osztály részére megállapított fizetéseket kapták, akkor a megválasztottak továbbra is megmaradnak addigi fizetésük élvezetében és az illető fizetési fokozatban már eltöltött várakozási idejüket is be kell számítani.

TANDIJAK, BEIRÁSI DIJAK ÉS VIZSGADIJAK A SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI ISKOLÁKBAN.

A székesfővárosi községi ismétlő iskolákban, valamint iparos- és kereskedőtanonciskolákban beírási- és tandíjat fizetni nem kell. A székesfővárosi községi elemi iskolákban tandíj nincsen, ellenben az 1930. évi VII. t.-c. 1. és 2. §-a értelmében az elemi iskolákban minden beiratkozó tanulótól 1—1 pengő összegű beírási díjat kell szedni, melynek megfizetése alól azonban korlátlan számban mentesíthetők a mentességre rászorult tanulók. A többi székesfővárosi községi iskolákban és tanfolyamon beírási díjat, tandíjat, valamint a beírások alkalmával a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium által megállapított olyan külön díjakat kell fizetni, melyeknek szedését Budapest székesfőváros polgármestere elrendeli.

A tandíjak és beírási díjak összege a következő:

	Beírási díj		Tandíj	
	I. fokozat P	II. fokozat P	I. fokozat P	II. fokozat P
Elemi iskola	1.—	1	—	—
Polgári iskola	3.—	3	24·80	52·80
Reálisiskola	9.—	18	36	72
Leányközépiskolák	18.—	36	72	144
Felső kereskedelmi iskolák ..	18.—	36	72	144
Női kereskedelmi szaktanfolyamok	11.—	22	44	88
Droguista továbbképző tanfolyam	5·50	11	28	56
Középiskolát végzettek keresk. szaktanfolyama	28.—	56	110	220
Női pariskolák	5·50	11	22	44
Gyakorlati női háztartási és kertgazdasági tanfolyam....	11.—	22	44	88
Háztartási irányú továbbképző tanfolyam	11.—	22	44	88
Kertészképző iskola	11.—	22	44	88
Felső mezőgazdasági iskola....	18.—	36	72	144
Zenetanfolyamok	9.—	18	36	72
Felsőbb zeneiskola, felsőfokú (akadémiai) tagozat.....	18.—	36	72	144
Felsőbb zeneiskola, középfokú tagozat	11.—	22	44	88

Az 1933. évi VII. t.-c., valamint a 177/1933. kgy. sz. szabályrendelet értelmében a jeles, illetőleg legalább általános jó előmenetelt tanúsító hadiárva és hadigyámoltak sem beírási díjat, sem tandíjat nem fizetnek. A beírási díj és tandíj a székesfővárosi községi iskolákban iskolafajonként különböző összegű

és kétféle fokozat szerint fizethető. Elsőfokú, vagyis alacsonyabb tandíjat fizet az a rendes vagy magántanuló, aki vagy (ha a tanuló nem önálló kereső) akinek szülője (gondviselője): a) a székesfőváros (közigazgatási, közoktatási, kórházi vagy üzemi) tényleges vagy nyugdíjas (nyugbéres) alkalmazottja; b) a székesfőváros részvénytársasági alapon kezelt vállalatának alkalmazottja; c) állami, vármegyei, városi, vagy községi alkalmazott; d) a m. kir. honvédség, csendőrség, vámőrség, vagy folyamőrség havidíjasa, vagy legénységének tagja; e) nyilvános tanintézet alkalmazottja; f) az önálló üzemmel bíró társasági fővasutak, a Budapesti Helyiérdekű Vasutak, a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt., vagy a Dunagőzhajózási Társaság alkalmazottja; g) a m. kir. postamesteri és kiadói kar tagja; h) a törvényesen bevett felekezetek (lelkésze) hitoktatója, vagy egyéb állandó alkalmazottja; i) a munkásbiztosító pénztár alkalmazottja; j) a (b—i) pontok alatt felsorolt hatóságok, testületek, vállalatok stb. nyugdíjasa (nyugbérese); k) hadiárvák és hadigyámoltak; l) ugyancsak az első tandíjfokozatba tartoznak az árvaházak és szeretetházak növendékei, a fővárosi tápdíjasok, az Állami Gyermekekmenhely ápoltjai és a Gyermekvédő Liga gondozottjai is; m) az első tandíjfokozatba tartozik az a rendes tanuló is, aknek szülője (gyámja) a fennálló törvényes rendelkezések értelmében betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá esik, vagy pedig legfeljebb annyi keresettel (jövedelemmel) rendelkezik, amennyi a betegség esetére való biztosítási kötelezettségre megállapított bérhatárt meg nem haladja; n) azokat a tanulókat pedig, kiknek szülője (gondviselője) igazolja, hogy egyszerre három vagy több gyermeke jár iskolába, szintén az I. tandíjfokozatba kell sorozni. A tandíj I. fokozatába azonban a fenti pontok alatt említettek közül is csak az a tanuló sorozható, akinek magának vagy szülőjének (gondviselőjének) számbavehető vagyona nincsen és a felsorolt foglalkozások egyikén kívül más foglalkozást nem űz, illetve máshonnan jövedelmet nem élvez. A tanulókat a beírási és tandíj fokozataiba a beírás alkalmával az iskola igazgatója sorozza be a tanuló, illetve nem önálló kereső tanulóknál a tanuló szülője által felmutatott vagyoni, kereseti viszonyait és foglalkozását igazoló okmányok alapján. Ha a tanuló, illetve a tanuló szülője (gondviselője) az igazgató által megállapított tandíjfokozatot magára nézve sérelmesnek tartja, a beírástól számított 15 nap alatt a székesfőváros polgármesterétől kérelmezheti az iskolaigazgatónál benyújtandó bélyeges kérvényben a besorozás felülvizsgálását. A kérvényhez mindazokat az okmányokat mellékelni kell, amely a kedvezőbb besorozás alapjául szolgáló körülményeket igazolják. Felülvizsgálati kérelem benyújtása esetén a tandíjat, illetve beírási díjat csak a polgármester írásbeli döntése után kell megfizetni. A tandíjat négy egyenlő, előleges részletben és pedig október, december, február és április elsején legkésőbb az illető hónap 15-ig az igazgató kezéhez kell fizetni.

A kultuszminiszter által jóváhagyott és a könyv nyomása után életbeléptetett új tandíjszabályrendelet a következő megállapításokat tartalmazza:

A székesiővárosi községi iskolákban fizetendő felvételi díjak és tandíjak.

Redliskolák.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 3%. I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 26 pengő. Fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 52 pengő. Fizeti legfeljebb a tanulók 20%-a. III. (elégséges) fokozatú kedvezményes tandíj 80 pengő. Fizeti legfeljebb a tanulók 50%-a. A teljes tandíj összege 106 pengő. Fizeti legalább a tanulók 17%-a. Felvételi díj összege 10 pengő. A reáliskoláknál a magántanulók által fizetendő évi tandíj 150 pengő.

Felső mezőgazdasági iskola.

Teljes mentességben részesíthető tanulók százalékban kifejezett arányszáma 5%. I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 24 pengő. Fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 48 pengő. Fizeti a tanulók 20%-a. III. (elégséges) fokozatú kedvezményes tandíj 72 pengő. Fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. A teljes tandíj 96 pengő. Fizeti legalább a tanulók 55%-a. Felvételi díj összege 10 pengő.

Felsőbb zeneiskola, középfokú tagozat. Női kereskedelmi szaktanfolyamok. Gyakorlati női háztartási és kertgazdasági iskola. Háztartási irányú továbbképző tanfolyamok. Kertészsképző iskola.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 4%. I. (jeles, kitűnő *) fokozatú kedvezményes tandíj 24 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 20%-a. II. (jó, jeles *) fokozatú kedvezményes tandíj 48 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 26%-a. III. (elégséges, jó *) fokozatú kedvezményes tandíj 72 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. A teljes tandíj összege 96 pengő, fizeti legalább a tanulók 40%-a. Felvételi díj összege 10 pengő. A *-gal megjelölt érdemjegyek a felsőbb zeneiskola érdemjegyei.

Zenetanfolyamok.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 4%. I. (kitűnő) fokozatú kedvezményes tandíj 18 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 20%-a. II. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 36 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 26%-a. III. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 54 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 15%-a. A teljes tandíj összege 72 pengő, fizeti legalább a tanulók 35%-a. Felvételi díj összege 10 pengő.

Leányközépiskolák. Felső kereskedelmi iskolák.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 5%. I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 40 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 5%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 80 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 25%-a. III. (elégéses) fokozatú kedvezményes tandíj 120 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 15%-a. A teljes tandíj összege 160 pengő, fizeti legalább a tanulók 50%-a. Felvételi díj összege 20 pengő. A magántanulók által fizetendő évi tandíj 170 pengő. A fiú felsőkereskedelmi iskolákban a tandíjmentességi százalékarány a reáliskolák százalékaival azonos.

Felsőbb zeneiskola, felsőfokú tagozat.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 4%. I. (kitűnő) fokozatú kedvezményes tandíj 40 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 20%-a. II. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 80 pengő, fizeti a tanulók 26%-a. III. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 120 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 15%-a. A teljes tandíj összege 160 pengő, fizeti legalább a tanulók 35%-a. Felvételi díj összege 20 pengő.

A középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyama.

I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 62 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 5%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 124 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 15%-a. III. (elégéses) fokozatú kedvezményes tandíj 186 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 20%-a. A teljes tandíj összege 248 pengő, fizeti legalább a tanulók 60%-a. Felvételi díj összege 25 pengő.

Droguista továbbképző tanfolyam.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 4%. I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 16 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 32 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 16%-a. III. (elégéses) fokozatú kedvezményes tandíj 48 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 15%-a. A teljes tandíj összege 64 pengő, fizeti legalább a tanulók 55%-a. Felvételi díj összege 6 pengő.

Polgári iskolák.

Teljes mentességben részesíthető a tanulóknak legfeljebb 25%-a. (Mentességet elsősorban a jeles, másodsorban a jó előmenetelű tanulók nyerhetnek.) I. fokozatú kedvezményes tandíj 8 pengő. Ebben a kedvezményben a fiúiskolákban legfeljebb a tanulók létszámának 20%-a, a leányiskolákban legfeljebb 10%-a részesíthető azok közül a jó vagy legalább elégéses előmenetelű tanulók közül, akiknek a felsőbb

osztálybalépés szempontjából figyelembeveendő, tantárgyakból nincs több elégséges osztályzatuk, mint amennyi jeles és jó együttvéve. II. fokozatú kedvezményes tandíj 16 pengő. Ezt a díjat a legalább elégséges előmenetelű tanulók fizetik, mégpedig a fiúiskolákban legfeljebb a tanulók 20%-a. A leányiskolákban pedig a tanulók összlétszámának legfeljebb 15%-a. III. fokozatú kedvezményes tandíj összege 32 pengő. Ezt a tandíjat a legalább elégséges előmenetelű tanulók közül azok fizetik, kik ezt a tandíjat megfizetni képesek, de ebben a kedvezményben részesített tanulók százalékban kifejezett arányszáma a fiúiskolákban 20%, a leányiskolákban legfeljebb 35% lehet. A teljes tandíj összege 48 pengő, fizeti legalább a tanulók 15%-a. Ha a mentesség vagy a kedvezményfokozat férőhelyei, (vagy azok egy része) megfelelő folyamodók hiányában nem tölthetők be, a következő magasabb díjtételű fokozat férőhelyeinek száma a nála alacsonyabb díjtételű fokozat üresen maradt férőhelyeinek számával növelhető. Felvételi díj összege 3 pengő. A magántanulók által fizetendő évi tandíj összege 56 pengő.

Női pariskolák.

Teljes mentességben részesíthető tanulók %-ban kifejezett arányszáma 15%. I. (jeles) fokozatú kedvezményes tandíj 12 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 10%-a. II. (jó) fokozatú kedvezményes tandíj 24 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 25%-a. III. (elégséges) fokozatú kedvezményes tandíj 36 pengő, fizeti legfeljebb a tanulók 30%-a. A teljes tandíj összege 48 pengő, fizeti legalább a tanulók 20%-a. Felvételi díj összege 6 pengő.

Elemi iskolák.

Beírási díj címén tanulóként fizetendő összeg 1 pengő.

Teljes mentesség csak példás viseletű, általános jeles előmenetelű és teljesen szegény tanulónak adható és csakis annyi tanuló részére, amennyinek tandíjmentesítését a szabályzat lehetővé teszi. Elsőfokozatú díjkedvezményben részesülhet elsősorban az a példás magaviseletű és általános jeles előmenetelű tanuló, aki nem annyira szegény, hogy az elsőfokozatú kedvezményes tandíjösszeget nem tudná megfizetni, de a teljes tandíj összegének megfizetésére anyagi körülményeinek figyelembevételével képtelen. Ugyancsak elsőfokozatú díjkedvezményben részesülhet másodsorban, hasonló anyagi ráutaltság mellett az a tanuló, is akinek legutolsó iskolai bizonyítványában magaviselete példás és több a jeles osztályzata, mint a jó, de elégségesen nincsen. Második fokozatú díjkedvezmény azoknak a tanulóknak adható, akiknek magaviselete legalább jó, előmenetelük pedig az első fokozatú díjkedvezményre jogosultakénál gyengébb, de legalább általános jó és hiteltérdemlően igazolják, hogy a tandíj teljes összegét szegénységüknél fogva képtelenek

megfizetni. Harmadik fokozatú díjkedvezményben a megállapított százalékos arányszám keretein belül, igazolt szegénység mellett: 1. a középiskolák I—IV. osztályaiban, valamint a felsőkereskedelmi iskolákban jó vagy elégséges előmenetelű tanulók részesülhetnek. Elégséges előmenetelűek azonban csak akkor, ha legalább jó magaviseletűek, s azokból a tárgyakból, amelyek a magasabb osztályokba való felvételkor figyelembe veendőek, nem volt több elégséges osztályzatuk, mint jeles és jó együttvéve; 2. a középiskolák (reáliskolák, leánygimnáziumok és leányliceumok) V—VIII. osztályába járó elégséges előmenetelű tanulók részére harmadik fokozatú díjkedvezmény is csak akkor adható, ha a tanári testület megítélése szerint a folyamodó tanuló legalább jó magaviselet és általános elégséges előmenetel mellett azon tárgyak egyikéből, mely az érettségi vizsgálatnak is tárgya, vagy pedig a természettudományi tárgyakból állandóan kiváló eredményt mutat fel; 3. a polgári iskoláknál, valamint a többi székesfővárosi községi iskoláknál és tanfolyamoknál a harmadik fokozatú díjkedvezményben elégséges előmenetelű tanulók is részesíthetők, ha legalább jó viseletűek. Nem részesíthető semminemű díjkedvezményben a szabályszerű viseletű, továbbá az elégtelen osztályzatot nyert tanuló még akkor sem, ha sikeres javítóvizsgálat után felsőbb osztályba lépett, valamint az a tanuló, akinek szülője (gondviselője) az évi teljes tandíjösszeget meg tudja fizetni. A középiskolát végzetek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamán tandíjmentesség nem engedélyezhető. Magántanuló sem díjkedvezményben, sem mentességben nem részesíthető, kivéve a jeles és jó előmenetelű hadiárvékat és hadigyámoltakat, kik az 1933. évi VII. t.-c. értelmében tandíjat fizetni nem tartoznak. A jeles és jó előmenetelű hadiárvék és hadigyámoltak tandíjat nem fizetnek. A díjkedvezmény, illetőleg mentesség csak szabályszerű (bélyegmentes) folyamodási nyomtatványon előterjesztett kérelemre adható. A kérelmek szeptember hó 15-ig, illetőleg február hó 10-ig nyújthatók be.

A székesfőváros községi iskoláiban fizetendő egyéb díjak.

	Pengő
Elemi iskolai magánvizsgálat díja.....	35.—
Bizonyítványmásodlatok kiállítási díja:	
elemi, ismétlő-, iparos- és kereskedőtanonciskolában....	2.50
a többi iskolában	3.50
Érettségi bizonyítványok másolatának és másodlatának kiállítási díja	3.50
Elvesztett iparos-, kereskedőtanonc értesítőkönyvecskék helyett kiadott másodpéldányok:	
kiállítási díja	1.50
ármegtérítése	1.50
Elvesztett középiskolai tanulmányi értesítőkönyvek másodlata:	
ahány osztályról szól, annyiszor	3.50
ármegtérítése	2.—
Elvesztett ellenőrzőkönyvecskék helyett kiadott másodpéldányok:	
kiállítási díja	1.—
ármegtérítése	1.—
Végbizonyítvány díja a középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamán	3.50
A beírások alkalmával fizetendő értesítő díjak összege:	
polgári iskoláknál	—50
reáliskoláknál, leánygimnáziumoknál, leányliceumoknál, felső kereskedelmi iskoláknál és a középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamánál.....	2.—

A székesfővárosi községi iskolákban is a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által a hasonló fokú állami iskolákra megállapított kezelési és vizsgálati díjakat fizetik *a)* a polgári, reál- és felső kereskedelmi iskolákban, a leánygimnáziumokban és leányliceumokban a magánvizsgálók, *b)* azok a tanulók, akik valamelyik községi iskolában vagy tanfolyamon felvételi, pótló, javító, különbözeti, kiegészítő különbözeti, javító érettségi vagy teljes érettségi vizsgálatot tesznek. A vizsgálati díjak összegére vonatkozólag mindenkor az illetékes iskola igazgatója ad felvilágosítást.

Tandíjmentesség a fővárosi iskolákban. Nyilvános tanulók részére tandíjmentességet, illetőleg féltandíjmentességet az iskola igazgatója adhat. Teljes tandíjmentesség csak a jó magaviseletű és legalább általános jó tanulmányi eredményt elért tanulót, fél tandíjmentesség pedig legalább általános elégséges előmenetelt elért tanulót illeti. Elégtelen előmenetelű tanuló tandíjmentességet még abban az esetben sem nyerhet, ha sikeres javítóvizsgálat letétele után felsőbb osztályba lépett. A tandíjmentes tanulók száma a polgári iskoláknál nincsen korláthoz kötve, vagyis itt jó, illetve elégséges tanulmányi eredmény iga-

zolása esetén minden tanuló kaphat egész, illetve fél tandíjmentességet, ha hitelt érdemlően igazolja, hogy a tandíj megfizetésére vagyoni, kereseti és családi viszonyainál fogva nem képes. Az egész tandíjmentes tanulók száma azonban a) a leánygimnáziumokban, a leányliceumokban, a női felső kereskedelmi iskolákban, a női kereskedelmi szaktanfolyamokon a létszám 10%-át, b) reálisiskolákban és fiú felső kereskedelmi iskolákban a létszám 20%-át, c) nőipariskolákban a létszám 50%-át, kertgazdasági és háztartási továbbképző tanfolyamokon pedig a létszám 30%-át nem haladhatja meg. Egy-egy egész tandíjmentes tanuló helyett az itt felsorolt összes intézeteknél két-két tanulót fél tandíjmentességben lehet részesíteni. A tandíjmentességet az iskola igazgatójánál a hirdetőtáblán közölt határidő leteltéig írásban kell kérelmezni. Az igazgató a tandíjmentességi kérelem céljára folyamodványi űrlapot bocsát a kérelmező rendelkezésére. A kérelemhez mindazon okmányokat mellékelni kell, melyek hitelt érdemlően igazolják, hogy a tanuló, illetve a tanuló helyett a szülő a tandíjat sem egészben, sem részben nem képes megfizetni. Magántanulók tandíjmentesség elnyeréséért a polgármesterhez tartoznak folyamodni. Tandíjmentességi kérelmüket szegénységi bizonyítvány csatolása mellett az iskola igazgatójánál kell benyújtaniok, ki azt véleményes javaslatával oly időben terjeszti fel, hogy a polgármester döntése a magánvizsgálat előtt még kihirdethető legyen.

Tanonciskolák. Lásd: Iskolák c. a.

Tanoncotthonok. Az elmúlt iskolai évben létesítették a VII., Kazinczy-utcai elemi iskola épületében a »Budapest Székesfővárosi Községi Tanoncotthon«-t. Ezen iskolai évben pedig a VI., Bajnokutcai önálló ipartanonciskola épületében felállították a második tanoncotthont. Az otthonokban a tanulók szálláson kívül reggelit és vacsorát is kapnak. Az otthonok befogadóképessége 60—60 személy. A felvett tanulók 50%-a teljesen ingyenes, 25%-a egész, 25%-a pedig félfizető. Az elszállásolási díjak mindenkor a tanulók szociális és anyagi körülményeihez képest állapíttatnak meg.

Tanoncszerződés. Tanoncul csak olyan egyén alkalmazható, aki a 12. életévét betöltötte és iskolai bizonyítvánnyal igazolja, hogy legalább négy elemi osztályt végzett vagy az írás, olvasás és számolás elemi ismereteit elsajátította. Kivételesen e rendelkezéstől el lehet tekinteni, de az ilyen tanoncnak a munkaidejét egy fél évvel hosszabb időben kell megállapítani. Tanoncot csak tanoncszerződés megkötése mellett lehet alkalmazni. Ha a tanonc nagykorú, a saját nevében köti a szerződést, ha kiskorú, akkor a törvényes képviselője köti meg azt. A szerződést az ipartestületnél kell megkötni, a tanonc alkalmazásától számított 4 héten belül. A szerződésben megállapított tanidő rendszeren két évnél rövidebb és négy évnél hosszabb nem lehet. Ha a tanonc 16. évét betöltötte, vagy négy polgári iskolai képzettsége van, a tanidő három évnél hosszabb és másfél évnél rövidebb nem lehet, ha pedig hat polgári osztályt végzett, vagy érettségije van, nem lehet egy évnél hosszabb, illetve hat hónapnál rövidebb. A tanonc-

szerződés megkötésekor igazolni kell a tanonc személyi adatait (anyakönyvi okmánnyal), iskolai képzettségét (iskolai bizonyítvánnyal), a szóban levő iparra való alkalmasságát (hatósági orvosi bizonyítvánnyal), ezenkívül a szerződő felek minden egyéb feltételre is megállapodnak. (Ellátás, fizetés, tanszerek beszerzése, stb.) A tanoncszerződés díja 5 P bélyegilleték. A tanoncszerződés felbontását annál a hatóságnál kell kérni, ahol a szerződés kötött.

Tanonevizsgálatot a tisztí orvos végez személyes jelentkezés és újraoltási bizonyítvány bemutatása alapján. A vizsgálat díja 1 pengő.

Tanszerbeszerző-, nyilvántartó- és javítóintézet. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Tanügyi állások betöltésére a főpolgármester, illetve a polgármester hirdeti pályázatot. Az igazgatók kinevezését a főpolgármester, a többi tanerők kinevezését a polgármester eszközli. A pályázati hirdetmények sorolják fel az egyes állások elnyerésére szükséges kellékeket, szakismereteket, valamint a pályázati kérvényhez csatolandó okmányokat. A pályázati kérvényre 2 P okmánybélyeg ragasztandó. A pályázati hirdetmény a Fővárosi Közlönyben jelenik meg.

Tartásdíjak. A székesfőváros a súlyos testi fogyatkozásban, különösen érzékszervhiányban szenvedő szegényeket lehetőleg társadalmi szakintézetekben helyezi el tartásdíjtérítés ellenében. A fennálló szabályok értelmében ugyancsak tartásdíjat fizet a főváros a vidéki hatóságok által gondozott, közellátásra szoruló, budapesti illetőségű felnőttek, valamint az állami gyermekmenhelyeken gondozott 7 éven felüli budapesti illetőségű gyermekek után. Az állami gyermekmenhelyek részére 1925 július 1-től a gyermekek után felmerülő gondozási díjat az országos betegápolási és gyermekgondozási pótdió hozadékából fedezik.

Taxiipar, taxirendszám. Lásd: Autotaxi c. a.

Taxaméter. Lásd: Viteldíjjelző c. a.

Technikai vizsgálatok. A vizsgálatra vonatkozólag felvilágosításért legcélszerűbb személyesen, vagy írásban, esetleg távbeszélő úttján egyenesen a Szfőv. Vegyészeti Intézethez (Központi Városháza) fordulni.

Teheráru fuvarozási engedély. Lásd: Autobusz c. a.

Teherkocsik állomáshelyeinek kijelölését akár az ipartestület, akár az iparigazolvánnyal már rendelkező fuvaros kérheti. A beadványát a polgárm. V. ügyosztályhoz kell benyújtani, 2 P okmánybélyeggel ellátva. A kérvényt a polgármester véleményezés végett a budapesti főkapitányság közigazgatási osztályához küldi át és amennyiben a rendőrhatalóság az állomás engedélyezéséhez hozzájárul, a teherkocsi állomáshelyének pontos kijelölése az érdekeltek bevonásával megtartott helyszíni eljáráson történik. Esetleges kedvezőtlen döntés ellen a belügyminiszterhez címzett és a Központi Városháza központi iktatóhivatalában beadott fellebbezéssel lehet élni. A fellebbezésre 4 P állami és 4 P városi bélyeg ragasztandó.

Tejakeió. Lásd : Hatósági inségenyhító tevékenység c. a.
Tej, tejszín, tejfel vegyvizsgálata. Lásd : Élelmiszervizsgálatok c. a.

Telekbérlet (fővárosi) átruházását a polgárm. III. ügyosztály-nál lehet kérelmezni. A terület bérlőjének a leendő bérlővel közös bélyegköteles beadványában (2 P állami okmánybélyeg) fel kell tüntetni, hogy a bérletet a bérleti biztosítékkal együtt, vagy anélkül kívánják átruházni. Fel kell tüntetni még az átruházás időpontját is. Polgármesteri határozat alapján elkészített és aláírt szerződésátruházó záradék jóváhagyása után a terület átvétele, illetve átadása véget az illetékes ker. előjáró mérnöki hivatalában tartoznak a felek megjelenni. A vonatkozó törvény : az 1930. évi XVIII. t.-c. Fellebbezésnek helye nincs.

Teleki-téri zsidótelep bődék. Lásd : Zsidótelep c. a.

Telekkitermelés iránti kérelmek a polgárm. III. ügyosztály-hoz intézendők. A beadványra 2 P állami okmánybélyeget kell ragasztani. Szükséges okmányok : 1. Telekkönyvi kivonat. 2. Hivatalos helyszínrajz (2 példány). 3. A végzendő munkát fel-tüntető szelvények. 4. Iparhatósági telepengedély (kivéve azon eseteket, amikor a kitermelt anyag saját szükségletre használ-tatik). A kérelem elbírálását a hivatalos helyszíni bejárás előzi meg. Vonatkozó törvények : Építésügyi Szabályzat és a 138.428/1930. K. M. rendelet, 1884. évi XVII. t.-c. (Ipartörvény), vízjogi törvény. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához (4 P állami okmánybélyeg).

Telekkitűzések kérésének két módja lehetséges. Kitűzés kérhető a polgárm. III. ügyosztálynál az építési engedély birtoká-ban, avagy kerítésfelállítással kapcsolatosan kitűzési kérvénnyel (2 P állami okmánybélyeg). Előfordulhat még az úgynevezett felmérés, amikor is a kérdéses teleknek mesgyéjén kell egy esetleg hibásan álló épület vagy kerítés helyét vizsgálni. Ezen tény esetleges megállapítása a feleknek határrendezésre való felszólít-ásával nyer elintézését. A fenti eljárásokról kitűzési igazolvány állítatik ki. Kitűzés díjai : Építkezéssel kapcsolatosan 14, 28 és 41 P. Kerítkezéssel kapcsolatos kitűzéseknél rendes esetben, amikor egy teleknek a kitűzését kérik, 35 P, több telek kitűzésé-nek, vagy parcellázásoknak díjai esetenként a telkek nagysága és a végzendő munka szerint állapítatik meg. A kitűzések fel-tételeként a telek telekkönyvezettsége szükséges, valamint a ki-tűzött pontok átadásakor az összes érdekelt szomszédok jelenléte. Vonatkozó törvények : Építésügyi Szabályzat. Fellebbezésre vonatkozóan lásd az Építésügyi Szabályzat 103—106. §-ait.

Telekrendezés. A telekrendezési ügyek lehetnek 1. telek-szabályozások, 2. telekfelosztások, 3. telekegyesítések és 4. telek-határrendezések. Az ügyek rendszerint magánkérelemre indulnak meg, kivéve az építkezésekkel és az útépitésekkel kapcsolatban hivatalból megindított telekszabályozásokat. Telekfelosztás, telek-egyesítés és telekhatárrendezés csak az esetben engedélyezhető, ha előzetesen vagy egyidejűleg a telekszabályozási kérdések is elintéztetnek, épp ezért oly telkek esetében, melyek még végle-

gesen szabályozva nincsenek, — csupán felosztási, egyesítési és határrendezési kérelem esetén is — a szabályozás okvetlenül végrehajthatik és ha ehhez a telektulajdonos nem járul hozzá, a telekfelosztási, egyesítési vagy határrendezési kérelem sem teljesítetik. A magánkérelemre megindítandó ügyek esetében a polgárm. III. ügyosztályhoz intézett bélyegköteles beadvány alapján tétetik folyamatba az eljárás. A beadványt a szóbanforgó telek telekkönyvi tulajdonosa vagy annak meghatalmazottja tartozik beadni. A beadványhoz okvetlen mellékelni kell az eljárásba bevont összes telkek jelenlegi állapotát feltüntető telekkönyvi kivonatokat; a tulajdonosok nevében történő kérelmezés esetén a meghatalmazást és amennyiben a kívánt elintézési mód a beadványban szavakkal le nem írható, egy magyarázó helyszínrajzot is csatolni kell. Mindezen ügyek után hivatalos eljárási díj fizetendő, melyet az ügy előadója által történt számszerű előírás és a számvételezési feljegyzés után a központi pénztárba kell befizetni. E célból 4—5 nappal a kérelem beadása után az illetékes előadónál célszerű jelentkezni. Az eljárási díj lefizetése után foganatosítatik az esetleg szükséges helyszíni kiszállás és elkészül a számvetéző ténnyajz, mellyel az ügy a városrendezési és magánépítési szakbizottság elé kerül tárgyalás és véleményezés céljából, kivéve azokat az eseteket, hol közterület csatolásáról van szó, amikor az ügyek előzetesen még a Fővárosi Közmunkák Tanácsához küldendők az elszámolás megejtése végett és csak azután vihetők a szakbizottság elé. A székesfőváros tulajdonában lévő telkek, telekrészek vagy csonkatelkek átadásával, valamint a székesfőváros részéről történő kártalanítási ár fizetésével kapcsolatos telekszabályozási ügyek a szakbizottsági véleményezés után engedélyezés végett a polgármester vagy a közgyűlés elé kerülnek. Ennek megtörténtével az összes iratok a tiszti ügyészséghez kerülnek a kisajátítási egyezség elkészítése és ennek a kisajátítást szenvedők által történő aláírása céljából, amely után a III. ügyosztály elkészíti a tudomásulvevő polgármesteri véghatározatot és a politikai hatósági engedélyt, valamint jóváhagyja a kisajátítási egyezséget és ténnyajzot. Erről az érdekelteket — a szükséges másolatok kapcsán — értesíti, az eredeti okmányokat pedig a tiszti ügyészségnek küldi meg telekkönyvi keresztülvitel céljából, melynek megtörténte után a kisajátított telkek, illetve telekrészek átvétele, vagy az átengedett telkek, telekrészek és telekkönyvvezetlen terjedékek átadása iránt történik intézkedés. Abban az esetben, ha a székesfővárosnak kártalanítási árat is kell fizetni, a kisajátítási egyezségben megállapított időben ez is megtörténik. Olyan telekrendezési ügyek, melyek kapcsán sem vagyoni leidegenítés, sem a főváros részéről történő fizetés nincs, a szakbizottság véleményezése után a tiszti ügyészségre küldetnek. Ezután az ügymenet általában az előbbivel azonos. Az olyan telekrendezési ügyek pedig, melyeknél sem szabályozásról, sem telekkönyvi korlátozások feljegyzéséről nincsen szó, a tiszti ügyészségre sem mennek, hanem a véghatározat, a politikai hatósági engedély és az eredeti ténnyajz kikézbessítetik a folyamodónak, aki saját hatáskörében

tartozik gondoskodni a szükséges térrajz-másolatok elkészítettéről és az ügynek egy éven belüli telekkönyvezéséről. A telekrendezési ügyekben hozott határozatok megfellebbezhetők a Fővárosi Közmunkák Tanácsához, kivéve a megállapított megváltási árat, melynek módosítását legfeljebb újabb beadvánnyal lehet kérni a kisajátítási egyezés aláírása előtt. Vonatkozó törvények : 1930. évi XVIII. t.-c. és az Építésügyi Szabályzat.

Telekterjedékügyek. A telekterjedékügyek elintézésének módja teljesen azonos a telekszabályozásoknál követendő eljárásal. Lásd : Telekrendezés c. a.

Telekvétel (telekfelajánlás) és telekesere ügyében a polgárm. III. ügyosztálynál kell eljárni. A felajánlott telek megvételét, illetve elcserélését csakis az ingatlan valamennyi tulajdonosa együttesen, saját maguk vagy megbízottjuk útján kérhetik. A 2 pengős állami bélyeggel ellátott beadványban fel kell tüntetni a telek fekvésén (kerület, utca, helyrajzi szám vagy házszám) kívül a kért vételárat, illetve az elcserélendő telek fekvését. A vonatkozó törvény : 1930. évi XVIII. t.-c. Fellebbezésnek helye nincs.

Telepengedélyeknek városszabályozási szempontból való véleményezése. A telepengedélyek megadása az illetékes kerületi előjáró hatáskörébe tartozik, a kérelmek ott nyújtandók be. Mindennemű felvilágosítást a kerületi előjáró iparügyi előadója ad meg. A polgárm. III. ügyosztály az engedélyezési eljárásban nem vesz részt, csak városrendezési és szabályozási szempontból ad írásbeli véleményt a kérelem tárgyában a kerületi előjárónak. Vonatkozó törvények : 1884. évi XVII. t.-c. és az 1922. évi XII. t.-c.

Telepengedélyhez kötött ipar. Lásd : Iparengedély c. a.

Telkek bérbeadása a fővárosnál. A székesfőváros a be nem épített telkeiből kerekén 250.000 négyszögöl kiterjedésű területet ad bérbe ipari és raktározási célokra. Az ilyen célra bérbeadott területek évi bére négyszögölenként 1—5 pengő. A székesfőváros ezeknél a területeknél biztosítja az $\frac{1}{4}$ évi felmondást, úgy hogy az esetben, ha a fővárosnak ezekre a területekre saját, vagy más célra szüksége volna, rövid felmondási határidővel a bérletből visszavehető. Ezeket a területeket is átlag 6 évi időtartamra adja bérbe a székesfőváros. Üres fővárosi telkek, ipari, raktározási, kereskedelmi, konyhakerti, vagy mezőgazdasági, stb. céljára bélyegköteles beadványban a polgármesteri III. ügyosztálytól kérhetők bérbe. (2.— P állami okmánybélyeg.) A beadványban fel kell tüntetni a terület fekvését (kerület, utca, helyrajzi szám, vagy házszám, stb.), milyen célra kívánja bérbevenni a területet és mekkora bérösszeget ajánl fel. Amennyiben a kért területet a főváros bérbeadja és a szerződést a polgármester vagy a közgyűlés jóváhagyja, a bérlő a terület átadása végett a kerületi előjáró mérnöki hivatalában tartozik megjelenni. A terület átadása előtt a félévi bérnek megfelelő bérleti biztosíték letétbe-helyezése igazolandó. A vonatkozó törvény : 1930 : XVIII. t.-c. Fellebbezésnek helye nincs.

Temetések. Minden ker. elöljáróságnál (úgy, mint a nagyobb fővárosi községi kórházakban) a Községi Temetkezési Intézetnek felvételi kirendeltsége van, ahol a hozzátartozók a temetést megrendelhetik. A temetés költsége: I. oszt. 350, II. oszt. 260, III. oszt. 170, IV. oszt. 90, V. oszt. 56, VI. oszt. 30 pengő. Ezen összegekhez még a mindenkori sírhely-, halottasházi díj és papi illeték is jár. Teljesen vagyontalan szegények, akik a temetés költségeit nem tudják viselni, ingyen (gratis) temetés kedvezményében részesülhetnek, a ker. elöljáróság előzetes vizsgálata alapján. Állami kórházban elhaltak hozzátartozói ingyentemetésre a ker. elöljáróságnál utalványt nem kaphatnak. A hősi halottaknak a hősök temetőjében való eltemetését a ker. tisztiorvos előterjesztése alapján a ker. elöljáróság engedélyezi.

Temetkezési Intézet. Lásd: Bp. székesf. intézményei és üzemei c. f. a.

Temetők. A dunabalparti köztemetők igazgatóságának (X., Fiumei-út 14, telefon 30—5—28) kezelése, illetve felügyelete alatt áll: 1. a Kerepesi-úti köztemető, területe 260.394.50 □-öl. Ez a temető 1849 április 1-je óta áll fenn; 2. a X., Új (Rákoskeresztúri) temető. Területe 505.300.70 □-öl. A temető 1886. évi május hó 1-én nyílt meg. 1903-ban a temetőből egy kisebb rész a katonaság részére engedtetett át temetkezési helyül, mely terület a háború alatt nagymérvben kibővítettett; 3. a Kerepesi-úti izraelita temető, területe 4.06 hold, már betelése előtt áll; 4. a X., Rákoskeresztúri izraelita temető, területe 70 hold. A zsidó temetkezések nagy része ebbe a temetőbe történik. — A dunajbólyparti köztemetők igazgatóságának (I., Németvölgyi-út 67, telefon 53—6—79) kezelése és felügyelete alatt a következő temetők állanak: 1. Az I., Farkasréti-temető. Megnyílt 1894. évben, területe a kibővített részzel együtt 117.184.40 □-öl. A temető csak az I. és II. kerületi lakosság temetkezési helyéül szolgál. 2. A farkasréti temető területéből az 1894. évben kihalított 8120 négyszögöl a II. ker. izraelita hitközség felekezeti temetője. A temetőt a II. ker. izraelita szentegylet kezeli. 3. A katonai temető. A régi vízivárosi lezárt katonai temető pótlására a Farkasréti-temető területéből 2400 □-ölet engedett át a főváros új katonai temető létesítésére. A temető a dunajbólyparti köztemetők igazgatóságának felügyelete alatt áll, a sírhelyek utalványozási joga azonban a budapesti városparancsnokságot illeti. 4. Az I., Németvölgyi-temető. Megnyílt 1885. évben, területe 23.460.40 négyszögöl. A temető már megtelt és csak a sírboltokba, valamint egyes előre megváltott sírhelyekbe történnek még temetések. 5. Az orthodox chevra kadisa temetője. Az I., Csórsz-utcában, a Németvölgyi-temetővel szemben. Területe 922 □-öl. Ez a temető már megtelt. 6. A III., Táborhegyi-temető. Megnyílt az 1885. évben, területe 22.407.10 négyszögöl. Ez a temető már megtelt. 7. A III., Táborhegyi-izraelita temető. Területe 1500 négyszögöl. Az 1885. évben átengedett területen 1888 május 1-én kezdtek meg a temetkezést. Ezt a temetőt a III. ker. izraelita szentegylet kezeli, azonban már megtelt, lezárták és helyette a Törökkői új

izraelita temető nyílt meg 1922 december havában. 8. A III., Törökkői új temető. Területe 86.244 □-öl. Megnyílt 1910 február 1.

Templomok. Lásd: Kegyuraság c. a.

Terraszok engedélyezése és díja. Lásd: Járdafoglalás c. a.

Területfoglalás és árusítás parkokban. Lásd: Parkokban árusítás c. a.

Tervmódosítások. Lásd: Építési engedélyek módosítása c. a.

Tervrajzhitelesítés a polgármesteri III. ügyosztálynál kérhető. A fél szóbelileg előadja, hogy a hitelesített tervre milyen célból van szüksége, átadja a hitelesítendő tervet, befizeti a 188/1927. kgy. sz. díjszabás alapján megállapított hitelesítési díjat. A befizetési díjnyugta ellenében 24 órán belül megkapja a hitelesített tervet.

Tervrajzok másolata. Kérelmező a ház tulajdonosának belegeyező nyilatkozata ellenében engedélyt kap a polgármesteri III. ügyosztály tervtárában lévő terv megtekintésére. Miután kiválasztotta a szükséges tervet és a 188/1927. kgy. sz. díjszabás szerinti engedély díját és másolási díját befizette, a másolatot megállapított határidőre ugyanott megkapja.

Testgyakorlási kötelesség a 14. életévtől annak az évnek a végéig terjed, amely évben az ifjú 21. életévét betölti (1921. évi LIII. t.-c.). Amely ifjú nem jár olyan iskolába, ahol rendszeres testgyakorlás folyik, leventeegyesületben tesz eleget testgyakorlási kötelességének. Testgyakorlási kötelesség alól felmentést a kerületi tisztí orvos adhat. A jelentkezés kötelezettsége a testgyakorlásra alkalmatlannál is fennáll, mert tisztí orvosi felülvizsgálatra csak leventeegyesületbe való beszerzés után bocsátható. A testgyakorlási kötelesség mulasztása bírságot von maga után.

Testgyakorlási kötelesség mulasztása az 1921. évi LIII. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 1924. évi 9000. sz. V. K. M. rendelet értelmében bírsággal büntetendő. A bírságot elsőfokon a kerületi elöljáró véghatározattal rója ki, mely a polgármesterhez fellebbezhető. A fellebbezést a bírságot kirótt elöljáróságon kell beadni. A II. fokú véghatározat ellen további fellebbezésnek nincs helye. A bírságolási ügyeket II. fokon a polgárm. XIV. (Közművelődési) ügyosztály intézi.

Testnevelési felügyelőt az Országos Testnevelési Tanács javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeli ki a törvényhatóságok területére kiterjedő hatáskörrel. A testnevelési felügyelő vezeti és ellenőrzi az iskolán kívüli ifjúság testnevelését. E célból a testgyakorlási köteleseket leventeegyesületekbe szervezi és gondoskodik a leventék nyilvántartásáról.

Testnevelési hozzájárulást a kisebb ipari üzemek és vállalatok fizetik az 1921. évi LIII. t.-c. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1924. évi 9000. V. K. M. sz. rendelet alapján. A hivatkozott törvény és miniszteri rendelet a vállalatokat leventeegyesületek alakítására, fenntartására és felszerelésére kötelezi. Ennek a kötelezettségnek eleget teendő, a kisebb üzemek és vállalatok

latok társulni kötelesek. Amely vállalat nem tart fenn levente-egyesületet, s e célból más vállalattal sem társul, a törvényhatósági testnevelési bizottság 1/1926. sz. határozata értelmében havonként és leventénként 1 P 20 f-t fizet a törvényhatósági, illetve kerületi testnevelési alapba testnevelési hozzájárulás címén. A hozzájárulási összegből a testnevelési felügyelő alakítja meg és tartja fenn a társulásra kötelezett kisebb üzemek és vállalatok leventeegyesületeit. A testnevelési hozzájárulás összegét a kerületi előljáró, mint a kerületi testnevelési bizottság elnöke veti ki. A kivetés ellen a törvényhatósági testnevelési bizottsághoz, majd az Országos Testnevelési Tanácshoz lehet fellebbezni.

Térrajzmásolatot és kitűzési igazolványmásolatot a folyamodó előszóval kérhet a polgárm. III. ügyosztályon. Esetleg kérheti a magával készen hozott másolatnak hitelesítését. A térrajz hitelesítési díja 12 P, kitűzési igazolvány díja 15 P, mely összeg a központi pénztárba fizetendő. A térrajzok másolati díja □-dm-ként 0·56 P és telkenként 0·56 P, mely összeghez szabályozási vonalak feltüntetése esetén 50% felár számíttatik. Befizetése ugyancsak a központi pénztárnál történik. A kész rajzok, illetve igazolványok a díjnak befizetése után hitelesítettnek s a félnek kiadatnak.

Tisztességtelen verseny. Lásd : Üzleti hirdetések korlátozása c. a.

Toldaléképítkezések engedélyezése. Lásd : Építési engedélyek c. a.

Továbbképző iskolák. Lásd : Iskolák c. a.

Törvényhatósági választójog. Lásd : Választójog c. a.

Törvénytelen gyermekek. Lásd : Házasságon kívül született c. a.

Trolleybus engedélyezése. Lásd : Autobusz c. a. foglalt megállapításokat azzal a kiegészítéssel, hogy a trolleybus létesítéséhez szükséges felsővezeték építésére az elkészített felsővezeték használatba vételére engedélyt minden esetben a m. kir. kereskedelemügyi minisztertől kell kérni és az erre vonatkozó kérelemhez a járat útvonalának 1 : 2880 léptékű tervrajzát, a berendezés szerkezeti lerajzolását és műszaki leírását is kell csatolni.

Tudakozó Iroda a Központi Városházán az I. em. 114. szám alatt hétköznapokon reggel 8—2-ig, délután 4—8-ig áll a nagyközönség rendelkezésére, vasárnap és ünnepnapokon azonban csak délelőtt 9—12-ig. Célja az, hogy az ügyeik iránt érdeklődő feleket a megfelelő felvilágosítás nyújtásával a felesleges járkálásoktól megkímélje és a benyújtani szándékolt beadványok kelteiről, az elintézés módjáról, esetleg időtartamáról, a jogorvoslatok mikéntjéről megfelelő tájékoztatást nyújtson. A Tudakozó Iroda nemcsak személyes érdeklődésre, hanem telefonon és írásbelileg is rendelkezésére áll a nagyközönségnek. Működése szinte hézagpótló intézmény, mert működésének első esztendejében már 49.200 esetben nyújtott felvilágosítást a hozzáfordult feleknek, telefonon 760, írásbelileg pedig 245 esetben. A szükséghez képest a Tudakozó Iroda a nehezebben megmozdítható vagy

pedig kezelés vagy egyéb okok miatt nehezen feltalálható ügyek felderítésénél személyes eljárással 210 esetben járt el. Nagy előnye a munkarendszernek az, hogy a feleknek várniok nem kell, mert az adatok bemondása után eltávozhatnak és 24 óra alatt a Tudakozó Iroda írásban értesíti az érdeklődőt ügyének sorsáról. Ügykörébe tartozik a fontosabb társadalmi események, elvi jelentőségű határozatok, döntések feljegyzése, amelyeket kartotékrendszerben kezel. Ilyen módon mindenkire nézve könnyen hozzáférhetően és gyorsan állhat nemcsak a nagyközönség, hanem a közhivataloknak is rendelkezésére.

Tulajdonjogi korlátozások telekkönyvi bekebelezése a polgárm. III. ügyosztály hatáskörébe tartozik. Bizonyos engedélyek (építési, telekrendezési stb.) kiadása előtt esetleg szükségessé válik a székesfőváros javára tulajdonjogi korlátozások telekkönyvi biztosítása. A tisztii ügyészség állítja ki a bekebelezéshez szükséges okiratot és a fél aláírása után a telekkönyvi bekebelezést is keresztülviszi.

Tulajdonjogi korlátozások telekkönyvi törlésénél először a székesfővárostól kell kérni bélyegköteles beadványban a törlési engedély kiadását és ezt kell a megfelelő törlési kérelemmel a telekkönyvi hatósághoz benyújtani. Mellékelni kell egy, a jelenlegi állapotot feltüntető telekkönyvi kivonatot. A szomszédos telkek valamelyikének javára biztosított oly szolgálat törlésénél, melynek törléséhez a székesfőváros hozzájárulása is ki van kötve, előzetesen a székesfővárostól szerzendő beleegyező nyilatkozat. Vonatkozó törvény: az Építésügyi Szabályzat. Fellebbezhető a Fővárosi Közmunkák Tanácsához. (4 P állami okm. bélyeg.)

Tűró vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszervizsgálatok c. a.

Tüdőbeteg gondozó intézetek. A főváros 10 tüdőbeteg gondozó intézetet tart fenn a következő helyeken: 1. VI. ker. Dévai-utca 15/a, mely egyúttal mint központi intézet, a tüdőbeteg gondozó intézetek igazgatóságának székhelye is. Távbeszélő: 935—14. 2. I. ker. Kőkörcsin-utca, távbeszélő: 597—64. 3. I. ker. Pauler-utca 22. Távbeszélő: 537—49. 4. II. ker. Tölgyfa-utca 10. Távbeszélő: 578—23. 5. III. ker. Szentendrei-út 21. Távbeszélő: 623—37. 6. VII. ker. Rózsák-tere 2. Távbeszélő: 338—83. VII. ker. Újvidék-utca 5. Távbeszélő: 961—13. 8. VIII. ker. Kistemplom-utca 6. Távbeszélő: 302—32. 9. IX. ker. Mester-utca 33/35. Távbeszélő: 349—61. 10. X. ker. Mázsa-tér. Távbeszélő: 483—88. A központi intézet mellett létesített tüdőbetegfekvőcsarnokban minden év május hó 1-től szeptember hó 30-ig 15 férfi és 15 női tüdőbeteg kaphat elhelyezést. Az összes intézetekben hétköznapokon délelőtt 8—10-ig és délután 6—7-ig bárki jelentkezhetik tüdővizsgálatra. Lásd még: Egészségügyi gondozó intézetek c. a.

Tűzelőanyag kiosztás. Lásd: Hatósági inségenyhítő tevékenység c. a.

Tűzoltási járulék. Lásd: Adók c. a.

Tűzoltói állásokra a pályázati kérelmet közvetlenül a tűzoltó-főparancsnokságnál (VIII., ker., Kun-utca 3.) kell benyújtani.

Alkalmazási kellékek: magyar állampolgár, budapesti lakos, 4 elemi iskolai végzettség, katonaviseltség, alsó korhatár 18 év, felső korhatár 34 év.

Tűzoltóság és tűzrendészet. Budapest székesfőváros tűzvédelmét és tűzrendészetét a szakszerűen felszerelt és kiképzett hivatásos tűzoltóság látja el. A tűzoltóság ma a következő szerekkel rendelkezik: I. Villamos automobil: 1 db Braun-féle gőzfecskendő. II. Benzin automobilszerek: 4 drb tisztí szolgálati kocsi, 2 drb tisztí fecskendő, 18 fecskendő, 8 tolólétra, 2 poroltó, 1 villamosgenerátorszer, 1 haboltó szer, 1 mentőszer, 2 tömlőszállítószer, 9 kéménytűzes jármű, 2 kis-, 2 nagy teherautó és 1 terepjáró autószer. III. Tartalékos lófogatú szerek: 2 drb tolólétra, 2 drb benzomotoros fecskendő. Az őrségek elhelyezése a következő: I. kerületi őrség I., Koronaőr-utca 5., II. kerületi őrség II., Tölgyfa-utca 28., III. kerületi őrség III., Calvin-utca 16., IV. kerületi őrség IV., Központi városháza, V. kerületi őrség V., Szalay-utca 6., VI. kerületi őrség VI., Teve-utca 6., VII. kerületi őrség VI., Próféta-utca 4., IX. kerületi őrség IX., Közraktár-utca 4., X. kerületi őrség X., Mázsa-tér 8., Központi őrség VIII., Kún-utca 2., Svábhegyi őrség I., Felhő-utca 6. A színházi díszletek tűz- és lángrollobbanás elleni impregnálásának bevezetésével a nagyobb színházakban az állandó tűzőrségek megszűntek s csak a Nemzeti Színházban, a m. kir. Operaházban, továbbá a Gázgyárban és az Elevátorban van még intézeti őrség. Az őrségek tűzvédelmi körzettekkel bírnak, melyek akkép vannak megállapítva, hogy azok minden pontjára az illető kerületi őrség érkezzenek. Ez okból a körzet tűzjelzőállomásai is ezen őrségre futnak be. Lásd még: Budapest székesfőv. üzemei és intézményei c. a.

Tűzvizsgálatot tűzeset alkalmából a kerületi tűzrendészeti bizottság hivatalosan tart, melynek alapján a kerületi előljáráóság hivatalból, kérelem nélkül teszi meg a szükséges intézkedéseket. A károsult fél a hivatalosan felvett jegyzőkönyvnek másolatát, az úgynevezett ártatlansági bizonyítványt kérheti, melyet rövid úton kiadnak a mindenkori hatósági díjak, bélyegben való lerovása mellett a biztosító társaságok előtti felhasználás céljából.

U

Újból való anyakönyvezés szükségességét a polgármester hivatalból állapítja meg és rendeli el, ha az Anyakönyvi Utasítás 68. §-ában körülírt előfeltételek valamelyike fennforog.

Új építkezések engedélyezése. Lásd: Építési engedélyek c. a.

Újság. Lásd: Sajtóúgyek c. a.

Útburkolási járulék. Lásd: Burkolási járulék c. a.

Uteaelnevezéseket a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál kell kérni.

Utcai árusítást vagy asztalkáról (állványról), vagy tolókosiról lehet folytatni. Ehhez az utcai árusításhoz az illetékes kerületi előljárónak utcai árusításra jogosító helyfoglalási engedélye szükséges. Ezt az engedélyt a kerületi előljáró csak akkor adhatja meg, ha kerületében az utcai árusításra alkalmas, hatóságilag kijelölt helyek közül valamelyik megüresedett. Ebben az esetben is azonban csak igazolt hadigondozottnak adhatja meg az engedélyt. Ennek a hadigondozottnak is igazolni kell az utcai árusításról szóló 1100/1922. kgy. sz. szabályrendelet értelmében azt, hogy más megélhetése nincs, régi állandó budapesti lakos, kifogástalan előéletű, ragályos vagy undorító betegségben nem szenved. Az utcai árusításról szóló helyfoglalási engedély csak az engedélyes személyére szól, azt átruházni nem szabad. Továbbá személyesen kell gyakorolnia az utcai árusítást, kivéve betegség esetén, amikor az engedélyest házastársa, vagy 16 éven felüli gyermeke helyettesítheti. A megadott helyfoglalási engedély hatálya csak egy évre szól. Azt további egy évre csak akkor lehet megújítani, ha a szabályrendeletben felsorolt és előbb említett kellékek megvannak, továbbá, ha az engedélyes a helyfoglalási engedély díját és a helypénzt megfizette. Ezeknek a hiányában az engedély évközben is, valamint közszempontokból is bármikor visszavonható. Abban az esetben, ha a helyfoglalási engedély visszavonása nem az engedélyes hibájából történt, az engedélyes a lehetőséghez képest más árusításra hatóságilag kijelölt helyre utasítható. Az utcai árusításról szóló helyfoglalási engedély kérelem tárgyában hozott I. fokú véghatározat ellen fellebbezést lehet beadni a kerületi előljáróságon a székesfőváros polgármesteréhez, az ő másodfokú véghatározata ellen pedig felülvizsgálati kérelmet lehet beadni ugyancsak a kerületi előljáróságon a belügyminiszterhez. Az utcai árusításra eddig ismertett és szigorúan az utcai árusításról szóló 1100/1922. számú szabályrendelet rendelkezései alá tartozó formán kívül van még pavillonból történő, alkalmi, ligeti és ujságárusítás. A pavillonból történő utcai árusításhoz a székesfőváros polgármesterének (V. ügyosztály) közterület foglalási engedélyére, továbbá a pavillon helye szerint illetékes kerületi előljárótól kiállított árusításra jogosító iparigazolványra, a ligeti árusításhoz a polgármesternek (II. ügyosztály általában a Városligetben, XI. ügyosztály az Állatkert területén és a Népligetben) engedélyére, azután megfelelő iparigazolványra, a VI. és X. kerületi előljáróknak helyfoglalási engedélyére (víz, percc, stb.), az alkalmi árusításhoz (halottaknap, karácsonyi, húsvéti, búcsún árusítás) ugyancsak az árusítási hely szerint illetékes kerületi előljáró helyfoglalási engedélyére van szükség. Az utcai ujságárusítást a rendőrség engedélyezi. Ehhez, valamint az alkalmi árusítások között említett karácsonyi, húsvéti képeslevelezőlap árusításokhoz sajtótermékek utcai forgalombahozására jogosító polgármesteri engedély is szükséges (IV. ügyosztály).

Ütlevelet az útlevél kiállító hatóság, a rendőrség főkapitány-sági hivatala állít ki. Az útlevélkérelmet személyesen kell előadni. A kérelmező bemutatni köteles: 1. Születési vagy házassági anya-

könyvi kivonatát. 2. Állampolgársági bizonyítványát vagy optálási igazolványát (amennyiben külföldön, vagy elszakított területen született). 3. 2 darab fényképet, hátlapján ellátva a lakhely szerint illetékes rendőrőrszoba személyazonosság és lakhely igazolásával. 4. Bejelentőlapot. 5. Szülői vagy gyámhatósági beleegyező nyilatkozatot (amennyiben kérelmező 24. évét be nem töltötte). Az útlevel kiadása után annak az államnak, ahová a fél kiutazni, illetve, amelyen keresztlutazni szándékozik, budapesti követségétől, vagy konzulátusától, vizumot is kell kérni az útlevelekre. Házastársak közös útlevelet kaphatnak, 15 éven aluli gyermekek pedig szüleik, nagyszüleik vagy testvérük útlevelebe jegyezhetőek fel, mint útítársak. Az útlevel díja 15 pengő.

Útügyi Intézet. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Ü

Üdítő- és hűsítőtalok vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi, illetve élelmiszer vizsgálatok c. a.

Üres telkek (fővárosi) bérbeadás. Lásd: Telkek (fővárosi) bérbeadása c. a.

Üzleti hirdetések korlátozása és a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. t.-c. módosítása tárgyában alkotott 1933. évi XVII. t.-c. értelmében árukat a rendes üzleti forgalmon kívül eső eredetüknek vagy valamelyik alkalmoszerű vásárlási lehetőségnek hirdetésével árusítani tilos. Senkinek sem szabad tehát azt hirdetni, hogy áruja pl. csódtömegeből, zálogházból, bírói vagy hatósági árverésből, valamely megvásárolt üzletből vagy áruraktárból származik. Kereskedő (iparos) árukészletét önkéntes árverés, kiárusítás, üzletmegszüntetés, üzletfelosztás, felszámolás, üzletáthelyezés, végeladás vagy végeladásra utaló más, hasonló körülmény hirdetésével csak abban az esetben árusíthat, ha arra az illetékes iparhatóságtól jogerős véghatározattal engedélyt kapott. Tehát leltári árusítást, kiárusítást, maradékvásárt, stb. sem üzletáthelyezés, sem üzletmegszüntetés, sem más címen rendezni nem lehet mindaddig, amíg erre jogosító hatósági engedélyt az illető kereskedő (iparos) meg nem szerzi. A hatósági engedélyt a főváros egész területére kiterjedő hatáskörrel az V. kerületi előljáró, mint I. fokú iparhatóság adja meg. Az engedély kiadásáért ezidőszerint díjat fizetni nem kell. Az engedély elnyerésére irányuló beadványhoz mellékelni kell: 1. a kiárusítani kívánt áruk mennyiségét és minőségét feltüntető részletes és pontos jegyzéknek (leltárnak) az engedélyt kérő által aláírt három példányát; 2. annak igazolását, hogy az engedélyt kérő egyfolytában legalább két év óta foglalkozott a jegyzékben (leltárban) felsorolt árunemek árusításával; 3. az illetékes kereskedelmi és ipar-

kamara tanusítványát arról, hogy a folyamodó a kérvény beadását megelőző két év alatt árukészletét a 2. §-ban említett tények hirdetésével nem árusította; 4. az iparjogosítványt, amelynek alapján az engedélyt kérő az árusítást folytatja. Az illetékes elsőfokú iparhatóság (V. ker. elöljáró) az engedély megadása felől a kereskedelmi és iparkamara meghallgatása után határoz. A hirdetésre engedélyezett idő három hónapnál hosszabb nem lehet. Az engedélyezett hirdetés ideje alatt csak a bemutatott jegyzékben (leltárban) feltüntetett árukat szabad árusítani. A kereskedő (iparos) iparüzési jogosítványa az engedélyben megszabott határidő leteltével megszűnik és újabb iparüzési jogosítványt két éven belül csak abban az esetben kaphat, ha új üzlete Budapesten más közigazgatási kerületben van, mint ahol megszűntetett üzlete volt és nem esik ennek közelébe. A kereskedelmi és iparkamara az érdekelt ipari és kereskedelmi szakmák képviselőinek meghallgatásával minden évben legfeljebb két ízben 15—15 napnál nem hosszabb időt állapíthat meg arra, hogy ezalatt akár az összes, akár egyes szakmákhoz tartozó kereskedők és iparosok idényét vagy divatját mult, raktáron maradt, kiselejtezett stb. áruikat kiárusítás hirdetésével árusíthassák. Karácsony és húsvét első napját közvetlen megelőző 14 napon át engedély nélkül szabad az ilyenkor szokásos alkalmi árusítást hirdetni.

V

Vadászjegyek váltását a lakóhely szerint illetékes ker. elöljáróságnál az ott kapható bejelentőlapok kitöltése mellett kell kérni. A bejelentőlapok ára 2 fillér. A bejelentő köteles a következő adatokat felsorolni: 1. a vadászni szándékozó neve és lakása, 2. a vadászfegyverek rendszere, 3. a fegyvergyáros neve, 4. a fegyver kalibere, 5. a fegyver gyártási száma. A ker. elöljáróság az igényjogosultságot elbírálja és a bejelentésekről nyilvántartást vezet, a bejelentőlapot pedig záradékos igazolással látja el és a bejelentőnek kiadja. A ker. elöljáróságnál a kérelmezőnek további teendője nincs, a vadászjegyeket a kir. pénzügyigazgatóság állítja ki a bejelentő lap alapján és ugyanitt fizetendők a díjak is. Vadászjegyeket egész idényre (aug. 1—júl. 31.), de egy hónapra is lehet váltani, illetve folytatólag megújítani. 20-ik életévét be nem töltött egyénre vonatkozóan a bejelentőlapot csakis az atya vagy gyám állíthatja ki. Külföldi állampolgár csak magyar állampolgár szavatossága mellett kaphat vadászjegyet. Vadőrök (vadász-cselédek) bejelentését gazdájuk (a vadászterület birtokosa vagy bérlője) köteles kiállítani.

Vagyontalansági (hatósági vagyoni) bizonyítványt az kaphat, akinek sem ingó, sem ingatlan vagyona nincs, de olyan keresete van, hogy nem tekinthető szegénynek. A bizonyítványt mindenki a lakása szerint illetékes kerületi elöljáróságon kérheti, ahol, ha

személyazonosságát igazolja, jegyzőkönyvet vesznek fel róla és a lefolytatott vizsgálat után megadják a bizonyítványt. A bizonyítvány 6 pengő 20 fillér bélyegilleték alá esik (3·20 P városi és 3 pengő állami bélyegilleték), mely a bizonyítvány kiadásakor fizetendő.

Vaj vegyvizsgálata. Lásd : Élelmiszervizsgálatok c. a.

Vallásügyesség létesítése esetén az érdekelt házасuló felek együttesen megjelennek a polgármesteri IV. ügyosztályban, ahol megegyezésükről jegyzőkönyvet vesznek fel. E jegyzőkönyvnek egy hiteles másolatát a házasság megkötését eszközölő állami anyakönyvvezető, egy másik hiteles másolatát a házасulók kapják.

Vallásfelekezethe való belépés vagy kilépés. Lásd : Be- vagy kilépés c. a.

Vallásváltoztatás kiskorúaknál. Lásd : Kiskorúak vallásváltoztatása c. a.

Vasútépítési engedélyek. Lásd : Közúti vasutak c. a.

Vágóhidak igazgatósága. Lásd : Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

VÁLASZTÓJOG.

Országgyűlési képviselőválasztójogi kellékek. Az 1925 : XXVI. t.-c. értelmében országgyűlési képviselőválasztójoga van minden férfinak, aki 24. életévét betöltötte, 10 év óta magyar állampolgár, 2 év óta ugyanabban a községben lakik vagy van lakása és az elemi népiskola IV. osztályát sikeresen elvégezte, vagy ezzel egyenlő értékű műveltség megszerzését igazolta. A 24. életév betöltése nem kívánatik meg attól, aki igazolja, hogy egyetemet vagy más főiskolát végzett. »Régi jogon« választójogosultságuk van mindazoknak, akik az 1918. évre érvényes országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékbe fel vannak véve, még ha az előbb említett kellékeknek nem felelnek is meg, de csakis abban az esetben, ha ugyanabban a községben laknak, amelynek névjegyzékébe az 1918. évre felvették. Országgyűlési képviselőválasztói joga van minden nőnek, aki életének 30. évét betöltötte, 10 év óta magyar állampolgár, 2 év óta ugyanabban a községben lakik vagy van lakása és az elemi népiskola VI. osztályát vagy más tanintézetnek ezzel tanértékre nézve egyenrangú osztályát (évfolyamát) sikeresen elvégezte, vagy ezzel egyenlő értékű műveltség megszerzését igazolta. Az egyéb kellékek igazolása mellett választójoga van annak a nőnek is, aki az elemi népiskola IV. osztályának sikeres elvégzését, vagy ezzel egyenlő értékű műveltség megszerzését igazolja, ha 1. három vagy több törvényes gyermeknek adott életet és legalább három gyermeke életben van (a háborúban hősi halált halt gyermekeket e rendelkezés szempontjából életben levőknek kell tekinteni), 2. saját vagyonának jövedelméből vagy saját keresetéből tartja el magát és önálló háztartást vezet. Annak a nőnek, aki egyetemet vagy más főiskolát végzett, életkorára való tekintet nélkül, van választójoga. J o g o r v o s l a t o k.

Az ideiglenes névjegyzék ellen felszólalással lehet élni. Az ideglenes névjegyzékbe történt jogosulatlan felvétel ellen bármelyik választó, a kihagyás miatt azonban maga az érdekelt szólhat fel. A felszólalásokat május hó 16. napjától ugyanezen hónap 30. napjáig bezárólag írásban lehet benyújtani. A felszólaló köteles felszólalásában foglalt kérelmét okirattal bizonyítani. A felszólalást a központi választmányhoz kell intézni és Budapesten az illetékes kerületi előljárási eljáráshoz kell benyújtani. A felszólalásokra mindazok, akiket a felszólalás joga megillet, május hó 16. napjától június hó 14. napjáig bezárólag írásban észrevételeket nyújthatnak be. A központi választmány a felszólalások és az észrevételek felett július hó 31. napjáig határoz. A központi választmány határozata ellen a határozat kézhezvételétől számított 15 nap alatt a közigazgatási bírósághoz intézendő panasznak van helye. A panaszt a központi választmánynál kell benyújtani.

Székesfővárosi törvényhatósági választójogi kellékek. Törvényhatósági választójoga van annak, aki megfelel azoknak a kellékeknek, amelyeket az országgyűlési képviselőválasztójogra vonatkozólag az 1925: XXVI. t.-c. rendelkezései előírnak, ha az összeírás évét megelőzően 6 év óta állandóan, megszakítás nélkül a székesfőváros területén lakik. **J o g o r v o s l a t o k.** A polgármester által összeállított választói névjegyzék ellen április hó 1. napjától április hó 15. napjáig az igazolóválasztmányhoz intézendő felszólalásnak van helye. A jogosulatlan felvétel miatt bármelyik választó, a kihagyás miatt azonban csak maga az érdekelt szólhat fel. Az igazolóválasztmány a felszólalások felett május hó 31. napjáig határoz. Az igazolóválasztmány határozata ellen 15 nap alatt panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

Vállalkozók számláinak kifizetése. Lásd : Számlák kifizetése c. a. **Vám.** Lásd : Adók c. a.

Vándoriparnak az olyan ipari jellegű tevékenységet kell tekinteni, amelyet telephely nélkül, házról-házra vándorolva szoktak végezni. (Drótosok, vándorablakos, vándor nap- és esernyőjavító, vándor üstfoltozó, vándor teknővájó stb.) A vándoripari engedélyt a lakás szerint illetékes kerületi előljárástól, mint elsőfokú iparhatóságtól kell kérni. Kellékei : 1. a folyamodó neve, a lakhely feltüntetése (az ország bármely községében állandó lakhelyének kell lenni), 2. igazolása a 24. életév betöltésének születési bizonyítvánnyal, (aki 18. évét betöltötte, de még nincs 24 éves, annak gyámhatóságilag jóváhagyott atyai (gyámi) beleegyezést kell csatolni), 3. állampolgárságának igazolása (illetőségi vagy honossági bizonyítvánnyal). Aki nem magyar állampolgár, de 1921. július 26-a óta Magyarország területén tartózkodik és a magyar állampolgárság elnyerése érdekében az előírt lépéseket 1925. július 6. előtt megtette, annak csatolni kell az erről szóló hatósági bizonyítványt. Ipadíj 3 P 48 f, melyet az engedély meghosszabbításakor újból le kell fizetni. Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén díjmentes.

Városbíróság minden ker. előjárásánál működik. A ker. városbíróhoz a 100 pengőn aluli magánkövetelések tárgyalása tartozik. A kereseteket személyesen előszóval kell előadni vagy írásban benyújtani. A panasz felvételekor 30 fillér törvénykezési bélyegilleték fizetendő. Egyéb illetékek : tárgyalás és ítélelhozatal 60 fillér, fellebbezés 30 fillér, végrehajtás kérés 30 fillér törvénykezési bélyegilleték.

Városháza épületében üzlethelyiségek bérbeadását a város-házi gondnoki hivatal útján a polg. XI. ügyosztály intézi. Üzlethelyiségek bérbevétele érdekében tehát a gondnoki hivatalhoz kell fordulni. A legutóbbi határozat értelmében a városháza épületében lévő üzletek béreit alapterületük nagysága szerint állapították meg. A Kamermayer Károly-utcai fronton egy négyzetméter üzletterület évi bére 45—60, a Károly király-úton 65—90, a Gerlóczy-utcában 50 pengő. A hátsó üzletterület négyzetméterének évi bére 10—15 pengő.

Városházi Étkező a Központi Városháza udvarán újonnan épült III. számú pavillon földszinti helyiségeiben működik. A Városházi Étkező árai : húsos hetijegy 7 napra 6·44, 6 napra 5·52 P, húsos napijegy 1 napra 1·— P ; hústalan hetijegy 7 napra 3·64 P, hústalan napijegy 1 napra 0·56 P. Feketekávé 20 fillér. 1 szelet kenyér 4 fillér. Az étkezőben az önköltségi ármegtérítése ellenében bárki étkezhetik. Az étkező diétás konyhával bővült. A diétás étkező orvosi felügyelet alatt áll. A kevésbbé tehetős fővárosi nyugdíjasok heti előfizetés esetén az önköltségnél is olcsóbban kapnak étkezést. A különbséget a székesfővárost terheli.

Városi bélyegek a központi városháza polgármesteri központi segédhivatalában (iktató) kaphatók, I. emelet 114. szám.

Városi ingatlanvagyon átruházási illeték. Lásd : Adók c. a.

Városi vám. Lásd : Adók c. a.

Városligeti mutatványosok. Lásd : Mutatványosok c. a.

Városszabályozási ügyek. Lásd : Szabályozásmódosítás iránti kérelmek c. a.

Városszéli telep. A Külső Jászberényi-úton a szolnoki vasútvonal és a Határerdő-öv által határolt területen létesült — amely 108 egy szoba-konyhás lakásból, központi épület (iskola) és üzletházból áll — abból a célból, hogy a székesfőváros legszegényebb osztályához tartozó lakosok részére egészséges otthont nyújtson és hogy az egy-egy lakáshoz tartozó 300 négyszögöles telken a beutaltak számára a legszükségesebb élelmiszerszükségletük megtermelésére lehetőséget nyújtson. A lakások heti bére 5 P. A kérvényeket a polgármesterhez címezve a központi iktatóba kell benyújtani. A városszéli telep ügyeit a polgármesteri IX. ügyosztály intézi. Lásd még : Lakásügyi intézmények c. a.

Vásáresarnokok célja a lakosságnak jó, egészséges és lehetőleg olcsó élelmicikkel való ellátását biztosítani. Ide tartoznak : A Vámház-körúti vásáresarnok, a Rákóczi-téri vásáresarnok, a Klauzál-téri vásáresarnok, a Hunyadi-téri vásáresarnok, a Hold-utcai vásáresarnok, a Batthyányi-téri vásáresarnok, a belvárosi fedettvásár, az óbudai zárt piac, a Krisztina-körúton a vérmezői zárt

piac, a Garai-téri zárt piac, az új Élelmiszer-nagyvásártelep, a Széna-téri élelmiszervásár. A vásárcsarnok kezelésében van még a Teleki-téri nyílt piac is.

Vásárcsarnoki áruhely igénylése. Lásd: Áruhelyigénylés a vásárcsarnokokban c. a.

Vásárcsarnoki helypénzek. Lásd: Helypénzek c. a.

Vásárcsarnoki hivatalos árjegyzék. Lásd: Áruforgalmi és árjegyzési statisztika c. a.

Vásárcsarnokok árusítási rendje. Helybeli élelmiszerkereskedők: a vásárcsarnokokban és a nyílt élelmiszerpiacokon, a csarnokokra és a piacokra nézve megállapított árusítási idő alatt és csak akkor árusíthatnak, ha valamelyik vásárcsarnokban vagy piacon helyfoglalási engedélyük van és csak abban a vásárcsarnokban, vagy piacon, ahová a helyfoglalási engedélyük szól. Vándor árusítást nem folytathatnak. Vidéki igazolványos élelmiszerkereskedők: a Nagyvásártelepen csak kedden és pénteken és csak kocsiról árusíthatnak, délelőtt 11 óráig. A vasúton vagy hajón szállított árut csak a Nagyvásártelepen működő Hatósági Közvetítő, vagy a magánbizományosok útján értékesíthetik. A kerületi (detail) vásárcsarnokokban és nyílt élelmiszerpiacokon a vidéki iparigazolványos élelmiszerkereskedők (batusok) csak kedden és pénteken árusíthatnak, délelőtt 11 óráig, a helybeli állandó árusok sorában. A helybeli és vidéki őstermelők: a Nagyvásártelepen vasárnapokon — a csarnok zárása miatt — nem árusíthatnak, egyéb napokon mindennap délelőtt 11 óráig; a kerületi (detail) vásárcsarnokokban és a nyílt élelmiszerpiacokon köznapokon és ünnepnapokon délelőtt 11 óráig, vasárnapokon délelőtt 10 óráig árusíthatnak. Az őstermelők a kereskedőktől elkülönítve nyernek elhelyezést. Kocsiról árusítás: csak a Nagyvásártelepen, még pedig az őstermelők a vasárnapok kivételével minden nap délelőtt 11 óráig, a vidéki iparigazolványos élelmiszerkereskedők csak kedden és pénteken, délelőtt 11 óráig. A 3 mázsa mennyiséget meg nem haladó áruval kocsin érkező őstermelők a kerületi (detail) vásárcsarnokokban és a nyílt élelmiszerpiacokon a gyalogos őstermelők sorában lerakódhatnak és naponta délelőtt 11 óráig árusíthatnak, kizárólag kicsinyben, a közvetlen fogyasztók részére, míg a viszonteladók részére árusítaniok nem szabad. Heti-vásári iparcikkárusok: délután 3 óráig árusíthatnak.

Vásárcsarnokok és nyílt élelmiszerpiacok nyitási és zárórája.

I. Nyári időszakban március hó 1-től október hó 31-ig
 a) Nagyvásártelepen nyitás köznapokon és ünnepnapokon reggel 4 óra. Vasárnap és Szent István napján szünet. Zárás köznapokon délután 3, ünnepnapokon déli 12, vasár- és ünnepnapok előtti köznapokon délután 5 órakor. b) A kerületi vásárcsarnokokban és nyílt élelmiszerpiacokon: Nyitás köznapokon és ünnepnapokon a hentes- és mészáros iparosok részére reggel 6, az egyéb árusok részére reggel $\frac{1}{2}$ 6, a vásárlóközönség részére reggel 6 óra. Vasárnap és Szent István napján az árusok részére reggel $\frac{1}{2}$ 6, a vásárlóközönség részére reggel 6 óra. Húsárusítás szünetel. Zárás köznapokon este 8, szombaton este 8, $\frac{1}{2}$ 10, ünnepnapokon déli 12,

vasárnap és Szent István napján délelőtt 9—10 óra. Húsárusítás szünetel. Az I., VIII., IX., X. és XII. számú vásárcsarnokok kivételével a kerületi (detail) vásárcsarnokok délután 1 és 4 óra között zárva tartanak. A mézárós- és hentesiparban az ipari munka november, december, január és február hónapokban reggel 1/27 óránál, a többi hónapokban reggel 6 óránál korábban nem kezdhető meg. — II. A téli időszakban november hó 1-től február hó 28-ig a) a Nagyvásártelepen: Nyitás köznapokon és ünnepnapokon reggel 5 óra. Vasárnapokon szünet. Zárás köznapokon délután 3, ünnepnapokon déli 12, vásár- és ünnepnapok előtti köznapokon délután 5 óra. b) A kerületi vásárcsarnokokban és nyílt élelmiszerpiacokon: Nyitás köznapokon, ünnepnapokon, vasárnapokon az árusok részére reggel 1/27, vasárnap húsárusítás szünetel; a vásárlóközönség részére reggel 7 óra. Zárás köznapokon este 7, szombaton este 8, ünnepnapokon déli 12, vasárnapokon délelőtt 9—10 óra. Húsárusítás szünetel. Az I., VIII., IX., X. és XII. számú vásárcsarnokok kivételével a kerületi (detail) vásárcsarnokok délután 1 és 4 óra között zárva tartanak.

Vásárdíjak. A székesfőváros a marhavásárokon a fővárosba felhozott állatok és hús után vásárdíjakat szed. Ezenfelül a vásáron kívül eladott állatok és a kőbányai kir. Állategészségügyi Hivatal sertésszállásaiban kényszerszúrással leölt és eladott sertések után is kell vásárdíjat fizetni. A vásárdíjakat legutóbb az 1927. évi 690. kgy. sz. közgyűlési határozat állapította meg.

Vásárfelügyelő. Vásárrendészetnek az előjáróság hatáskörébe tartozó ügyeinek ellátására a kerületi vásárfelügyelők illetékesek. Kötelességeik közé tartozik a nyílt élelmiszerpiacok, üzletek, kifőzdék, éttermek stb. ellenőrzése, piaci árusok részére áruhely kijelölése, piaci árusok helypénz fizetési kötelezettségének ellenőrzése. A helypénzt nem fizető árusokat az árusítástól eltilthatja. Azoknál az árusoknál, akik az árusítást nyolc napon túl indokolatlanul szüneteltetik, áruhelyeiknek megvonása iránt intézkedik.

Vásárigazgatóság. Lásd: Budapest székesfőváros intézményei és üzemei c. f. a.

Vásári helypénzek beszedését és behajtását a Javadalmi intézőség közegei útján eszközli. Lásd: Javadalmi Intézőség c. a.

Vegyészeti Intézet. Lásd: Budapest székesfővárosi intézményei és üzemei c. f. a.

Vendéglőhelyiségek bérbeadása a fővárosnál. Lásd: Vigadók, kioszkok, c. a.

Vendéglői járdafoglalások. Lásd: Járdafoglalások a.

Versenyárgyalási feltételek. Lásd: Ajánlati feltételek c. a.

Vesztség elleni oltás. Lásd: Ebtartás c. a.

Végeladás. Lásd: Üzleti hirdetések korlátozása c. a.

Végkielégítés. Lásd: Alkalmazottak nyugdíjazása c. a.

Vigadók (Pesti Vigadó és Budai Vigadó) helyiségeinek bérletére vonatkozó összes felvilágosítást a Vigadó gondnoka ad. Található a Közp. városházán a polgármesteri XI. (városgazdasági) ügyosztályban a hivatalos órák alatt. A helyiségek bérösszege változó.

Függ az időponttól (délelőtt, délután, télen, nyáron stb.), a céltól (bankett, előadás, gyűlés, bál stb.).

Vigadók, kioszkok és különálló vendéglőhelyiségek. A főváros eme bérleményei: a Nagykovácsi-úti és a Jánoshegyi kilátó alatti vendéglő, a Gellérthegyi kioszk, a III., Korona-tér 2. sz. alatti Magyar Korona épület, a Kulcsár-utca 1. sz. önálló ingatlan, az Erzsébet-téri kioszk, a Városligeti tejivócsarnok, a Városligeti volt kiállítási Király-pavillon, a városligeti Fővárosi Pavillon, a Soroksári-úti határcsárda, a Népligeti és Köztemetői vendéglő, végül a pesti és budai Vigadók. Ezen épületek a pesti és budai Vigadók kivételével kivételével szerződéses alapon bérebe vannak adva. A III., Kulcsár-utca 1. sz. alatt, valamint a pesti és budai Vigadó-épületeknél lakások is vannak bérbeadva. A különálló vendéglőket és kioszkokat nyilvános versenytárgyalás útján hasznosítja a székesfőváros. Az üresedésben levő, illetve kiírásra kerülő vendéglői és kioszki bérletekre vonatkozó hivatalos hirdetések a Fővárosi Közlönyben jelennek meg. A pesti és budai Vigadók vigalmi helyiségeit házi kezelésbe vették, mert ezáltal nemcsak pénzügyileg értek el jobb eredményt, mintha azokat bérbeadás útján hasznosították volna, hanem azért is, mert ennek révén mindennemű kulturális igényeket ki tudnak elégíteni és egyben a fővárosnak módjában van a termék hasznosításának módját irányítani és általában az egész intézmény szintjét mindenkor a kellő színvonalon tartani.

Vigalmi adó. Lásd: Adók c. a.

Világító aknák vagy szerelő aknák az építkezések alkalmával az építési engedély kérésével egyidejűleg a polgárm. III. ü. o. útján kérendő. Az építési engedély kiadása előtt a polgárm. III. ügyosztály átteszi az ügyiratot hivatalosan a polgárm. XII. ü. o.-hoz véleményezés és hozzájárulás miatt. A helyszíni szemle és a földalatti közművek vezetőségeinek meghallgatása után, az építési szabályzat idevonatkozó §-a értelmében adja meg az engedélyt.

Villamosbérletjegyek a Beszkárt székházában, VII., Akácfa-u. 19. földsz. válthatók. Arcképes bérletjegyek ára havi 36 P. Arckép nélküli bérletjegy ára havi 44·80 P. Érvényesek a BSZKRT összes földalatti vonalaira a vecsési vonalrész kivételével, valamint a földalatti vasút útvonalára. Új bérletjegyek váltása: Hétköznapokon 8—2 órák között. Bérletjegyek megújítása: A hónap két utolsó és négy első napján d. e. 8-tól d. u. 6 óráig. Az ezen hat nap egyikére eső vasár- és ünnepnapokon 9—12 órák között. Az autóbuszvonalakon bérletjegyrendszer nincs bevezetve.

Villamos- és autóbuszügyekben panasz tehető hétköznapokon 8—2 óra között. Villamosvasúti ügyekben VII., Akácfa-utca 15. II. em. 248. sz., autóbusz ügyekben VII., Akácfa-utca 15. II. 236. sz. alatt. Panasz tehető postai úton írásban is fenti címre, a panasz tárgyának és pontos adatainak (az alkalmazott sapkaszáma, viszonylatszám, kocsiszám, pontos idő) közlésével. Jegyre vonatkozó panaszok esetén a kifogásolt jegyet is mellékelni kell. A panaszt tevő neve és lakáscíme olvashatóan írandó.

Villamos különvonatokat a Beszkárt székházában: VII.,

Akácfa-u. 15. II. em. 241 sz. alatt lehet bérelni, illetve megrendelni. Egy kocsiból álló villamos bérletdíja 40 pengő, két kocsiból álló vonat díja 60 pengő.

Villamoson, autóbussen talált tárgyakat hétköznapokon 9— $\frac{1}{2}$ között lehet átvenni az azonosság igazolása mellett VII., Akácfa-u. 19. földsz. alatt.

Villanyügyek. Lásd: Elektromosáram c. a.

Visszahonosítás. Azok, akik az elszakított országrészek valamelyik községében bírtak illetékességgel és nem optáltak, az 1922. évi XVII. t.-c. 24. §-a alapján visszahonosításukat kérhetik. Visszahonosítást ugyanezen az alapon kérheti az is, aki a mai napig megszállott területen tartózkodott és most akar visszatérni. Visszahonosítás iránt folyamodók kérvényüket a m. kir. Belügyminiszter úrhoz címezzék és Budapesten a Központi Városháza polgármesteri IV. ügyosztálynál (Károly-körúti rész, 1. em.) nyújták be. Kívánatra az illetékes hatóság kiállíthat olyan tartalmú bizonyítványt, mely igazolja, hogy az illető visszahonosítás iránti kérvényét benyújtotta. A kérvényhez az alábbiakat kell mellékelni: 1. saját születési anyakönyvi kivonat, 2. atyja születési anyakönyvi kivonata, 3. atyjának házassági levele. (Ha a folyamodó özvegy, férje atyjának anyakönyvi kivonata és házassági levele. Ha a folyamodó törvénytelen, anyjának, esetleg nagyatyjának születési anyakönyvi kivonata. Ha nős, házassági levele, feleségének és 18 éven aluli gyermekeinek születési anyakönyvi kivonata). 4. Hatósági bizonyítvány az illetékes kerületi előljárástól arról, hogy van olyan jövedelme vagy keresete, melyből magát és családját a község megterhelése nélkül eltartani képes. 5. Lakbizonylat. A visszahonosítás iránt benyújtott kérvényre 2 P bélyeget kell tenni, mellékletekre 16 filléres bélyeget. A visszahonosítás díjtalan. Szegénységi bizonyítvány esetén a kérvény és a mellékletek bélyegmentesek. Azok, akik magyar állampolgárságukat elbocsátás, távollét vagy házasság következtében veszítették el, szintén kérhetik visszahonosításukat. A szükséges okmányok megegyeznek a honosítás kellekeivel azzal a kivétellel, hogy öt évi helybenlakás és adózás igazolására nincs szükség, azonban a felmenők születési és házassági kivonata bemutatandó. Ezen visszahonosítás hatósági díja 155 pengő 04 fillér, bélyegköltsége 22 pengő. A visszahonosítást a m. kir. Belügyminisztérium adja meg a polgármester véleményezése alapján. A visszahonosítást kérvényező ügyét a polgármesteri IV. ügyosztály átteszi a Főkapitánysághoz, a kérvényező politikai, erkölcsi magatartása stb. kivizsgálása végett. Ha onnan visszajön, a polgármester véleményezésével ellátva kerül a m. kir. Belügyminisztériumba. Kedvező elintézés esetén a fél eskütételre behívót kap a polgármesteri hivatalba, hol megkapja a magyar állampolgárságát igazoló okiratot.

Viteldíjmegállapítás közlekedési vállalatoknál. Lásd: Autóbuszjárat engedélyezése c. a.

Viteldíjjelző. Engedélyezett rendszerű viteldíjjelzőknek a gépjármű bérkocsikon való alkalmazása kötelező. A viteldíjjelző fel-

szerezése előtt igazolandó a m. kir. központi mértékügyi hivatal hitelesítési engedélye.

Víz, kútvíz vegyvizsgálata. Lásd: Egészségügyi vizsgálatok c. a.
Vízdíjak elleni felelkezés. A vízdíjaknak, a vízmérőhasználati és vizsgálati díjaknak, valamint a fél számlájára végzett munkák költségeinek, továbbá a megrongált vagy hiányzó vízmérőért az ingatlan tulajdonosát, illetve a külön vízmérővel ellátott helyiség bérlijét terhelő kárösszegnek a kivetése, biztosítása és behajtása ügyében a vízművek részéről tett intézkedések ellen jogorvoslat iránt előterjeszthető kérelmek fölött való döntéseknél elsőfokú hatóság az a kerületi előljáráóság, melynek területén az ingatlan fekszik, másodfokú hatóság a polgármester. A vízdíjak, a vízmérőhasználati és vizsgálati díjak, valamint a fél számlájára végzett munkák költsége és a kártérítési összegek fizetése kérdésében hozott másodfokú határozatok ellen az 1896. évi XXVI. t.-c. értelmében a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye. Minden egyéb kérdésben elsőfokú hatóság az illető kerületi előljáráóság, másodfokú hatóság a polgármester, harmadfokú hatóság a belügyminiszter. A jogorvoslatok iránt a kérelmeket mindenkor a kézbesítést követő naptól számított 15 nap alatt kell benyújtani, azonban halasztó hatályuk nincs, a megtámadható határozat, meghagyás vagy rendelkezés jogerőre emelkedése előtt is végrehajtható. A ker. előljáráóságok által hozott elsőfokú véghatározatok ellen a vízművek igazgatósága is fellebbezhet a másodfokú hatósághoz.

Víz fogyasztási egységára köbméterenkint 18 fillér.

Vízjogi engedélyezési eljárással kapcsolatos ügyekben a polgárm. II. ügyosztály illetékes. A székesfőváros területén tervezett és az 1885. évi XXIII. t.-c. értelmében vízjogi engedélyezés alá tartozó vízművek engedélyezése iránt benyújtott kérelmek tárgyában az engedélyezési eljárást a II. ügyosztály folytatja le. A kérelmezők által benyújtott és két-két példány műszaki leírással helyszínrajzzal és tervekkel felszerelt kérvény (bélyegköteles) alapján az illetékes kerületi előljáráóságon megtartandó helyszíni tárgyalásnak kitűzése és az ezen tárgyaláson felvett jegyzőkönyv és a m. kir. kultúrmeérnöki hivatal szakértői véleménye szerint az engedélyokirat szövegét magába foglaló véghatározatot kiadják. A véghatározat ellen a m. kir. földművelésügyi miniszterhez intézendő és a polgármesternél benyújtandó fellebbezésnek van helye. A jogerőre emelkedés után engedélyokiratot a vízikönyvbé bevezetik.

Vízművek. Lásd: Bp. székesfőv. intézményei és üzemei c. f. a.

Vízvezetéki magánvezeték elkészítése és fenntartása. A vízzel ellátandó ingatlan vízvezetéki berendezésére vonatkozó terveket a vízművek igazgatósága műszaki szempontból megvizsgálja és ha az építésügyi szabályrendelet rendelkezéseinek megfelelnek, azokat a kivitelre jóváhagyja. Ha a tervek a szabályoknak meg nem felelnek, a vízművek igazgatósága a tervek módosítását rendeli el. Ha a vízzel ellátott ingatlanok vezetékén módosítás történik, az erre vonatkozó terveket előzetes jóváhagyás végett ugyancsak be kell mutatni a vízművek igazgatóságának.

A vízvezetéknek a magánterületen való berendezése ügyében (ideértve a tűzvízvezeték berendezését is) a vízművek igazgatóságához intézendő beadványnak a következő adatokat kell tartalmaznia: *a)* az ingatlantulajdonosnak nevét és a lakását; *b)* az ingatlan helyét; a kerület, utca, házsám, helyrajzi szám megjelölésével; *c)* a berendezést készítő szerelőiparos nevét és lakását; *d)* a tervezett berendezés műszaki leírását két példányban; *e)* az ingatlanon levő, vízzel ellátandó épületek pincéjének, vagy földszintjének alaprajzát két példányban, 1 : 100 mértékben, a teljes csőhálózattal s elzárócsapokkal; a fölszálló csővezetékek helyeit sorzámmal kell megjelölni; *f)* a be nem épített, de csőhálózattal ellátott telekrészek helyszínrajzát 1 : 720, vagy 1 : 1440 mértékben a teljes csőhálózattal s elzárócsapokkal két példányban; *g)* minden földszintesnél magasabb épületről a fölszálló csővezetékek vázlatos rajzát az összes ágcsővel és berendezési tárgyakkal két példányban; *h)* a tervekre az összes csővezetékek belső átmérőit milliméterekben kifejezve rá kell írni; *i)* a beadványt s összes mellékleteit az ingatlantulajdonos, vagy kéllően igazolt meghatalmazottja és a berendezést készítő szerelőiparos köteles aláírni; *j)* a vízmérőaknának, illetőleg a szabadon szerelendő vízmérőnek helyét a terveken föl kell tüntetni. Ha az új vízvezetéki berendezés csőhálózata vagy a meglévőnek a kiterjesztése az engedélyezett terv szerint elkészült, ezt az ingatlantulajdonos vagy megbízottja írásban tartozik a vízművek igazgatóságának bejelenteni és egyszerűsített a nyomási próba műszaki ellenőrzését is kérelmezni. A próba idejét a vízművek igazgatósága állapítja meg s azt az ingatlantulajdonosnak és a szerelőiparosnak írásban tudomására hozza. A szerelőiparos tartozik szivattyúról, a szükséges szerszámokról és munkásokról gondoskodni. A csővezeték nyomási próbájáért az ingatlantulajdonos vagy a szerelőiparos díjat tartozik fizetni és ezt postatakarékpénztári befizetőlap útján előre kell beszolgáltatni.

Vizsgadíjak a fővárosi iskolákban. Lásd: Tandíjak c. a.

Z

Zenetanfolyamok. Lásd: Iskolák c. a.

Zichy Jenő Múzeum. Lásd: Múzeumok c. a.

Zugvásárt folytat az a személy, aki a hatóság által meg nem engedett helyen, módon és időben hoz árut forgalomba.

Zs

Zsibárupiacon az árusítás a zsibárusfülkékben, az ószerescsarnokban és a kocsiival járó ószeresek beálló helyén történik. A zsibárusfülkékben csak azok árusíthatnak, akiknek a zsibárusipar, az ószerescsarnokban és a kocsiipiacon pedig csak azok árusíthatnak, akiknek az ószeresipar gyakorlására jogosító ipar-

engedélyük s ezenfelül az árusítóhelyek használatára jogosító helyfoglalási engedélyük van. A zsidóárusfülkékben lévő árusítóhelyek használatára csak állandó, az ószerescsarnokban és a kocsi-piacon lévő árusítóhelyek használatára állandó vagy ideiglenes helyfoglalási engedély adható. A helyfoglalási engedélyt a vásárigazgatóság adja ki. A megüresedő helyfoglalási engedélyeket a jelentkező zsidóárusok, illetve ószeresek közül elsősorban — és ha kellő számú hadigondozott jelentkező van, legalább ötven százalékban — hadigondozottaknak kell kiadni. A nem hadigondozott jelentkezők közül a helyfoglalási engedélyek kiadásánál előnyben kell részesíteni azokat, akik a zsidóáruspiacon való árusításra létfenntartásuk biztosítása végett rá vannak utalva és ezek közül is elsőbbség illeti azokat, akik a zsidóárus-, illetve ószeresipart kifogástalanul régebben gyakorolják. Ha a zsidóárusfülkékben valamely árusítóhely megüresedik, a vásárigazgatóság ezt a körülményt haladéktalanul közhírré teszi, valamint egyidejűleg a hadigondozottak érdekképviseletére a honvédelmi miniszter által hivatalosan elismert társadalmi alakulat budapesti csoportjával is közli. A helyfoglalási engedély elnyerésére irányuló írásbeli kérelmet a közhírrététel első napjától számított tizenöt napon belül a vásárigazgatóságnál személyesen kell benyújtani. A kérvényhez a zsidóárusipar gyakorlására jogosító iparengedélyt (az iparengedély kiadását kilátásba helyező iparhatósági határozatot), vagy pedig a hadirokkantság igazolására szolgáló okmányokat is mellékelni kell. Az ószerescsarnokban és a kocsi-piacon lévő árusítóhelyek használatára jogosító helyfoglalási engedélyt az ószeresnek a vásárigazgatóságnál személyesen, szóbelileg kell kérelmeznie s egyidejűleg iparengedélyt és rendőrségi igazolványát, vagy pedig a hadirokkantság igazolására szolgáló okmányokat is be kell mutatnia. A zsidóárusfülkék használatáért járó helypénzt havonként előre, a hó első nyolc napján kell megfizetni. A fizetés módozatait a polgármester szabályozza. Az ószerescsarnokban és a kocsi-piacon a helypénzt naponként, mindjárt az árusítóhely elfoglalásakor, járva-keelve árusítás esetén pedig az árusítás megkezdése előtt kell megfizetni.

Zsidóárustelep és ószerescsarnok. (VIII., Teleki-tér.) Az épületek közül az ószerescsarnok szilárd építkezés, a zsidóárusbódék (40 pavillon 206 bolthelyiséggel) téglatalapozaton faváz közötti téglafalakkal épültek. Leltári értékük 264.720 P. A Teleki-téri zsidóárusbódékát a közgyűlés 1924. évi május havában 4 osztályba sorozta. A bódék havibérei általában a következők: I. o. bódé 65 P, II. o. bódé 40 P, III. o. 35 P, IV. o. 26 P. Ez összegben az őrési, világítási és szemétfuvarozási díjak is bentfoglaltatnak. Az ószerescsarnokban a helyfoglalási díj napi 40 f.

Zsírok, zsiradékok, olajok vegyvizsgálata. Lásd: Élelmiszer vizsgálatok c. a.

A székesfővárosi hivatalok, üzemek és intézmények szállítói:

Ablak- és ajtórészelzáró
vállalatok:

Róth Kornél.

Windfix

ablak- és ajtórészelzáró vállalat. Budapest, V., Zrínyi-utca 1. (Gresham-palota.) Telefon: 82—5—63.

Akkumulátor gyárak:

Kauderer Károly akkumulátorgyártó vállalat. Budapest, VII., Kertész-utca 24—28. Tel.: 35—4—92.

Asztalosüzemek:

Herkules Vas- és Építőanyag Kereskedelmi Rt. Asztalos-üzem. Kész ajtó- és ablakraktár elsőrendű kivitelben, rendelések gyors lebonyolítása. Budapest, V., Ügynök-utca 27. Telefon: 90—6—05.

Csillag Pál asztalosmester. Budapest, VIII., Kálvária-tér 3, II. 23. Telefonhívó: 45—0—59.

Anger Antal asztalos- és kádár-mester. Budapest, VII., Klauzál-tér 5. Telefon: 36—1—06.

Autóalkatrészek:

Dénes és Friedmann Rt. Autóalkatrész képviselet. Budapest, VI., Desseffy-utca 29. Tel.: 28—9—86.

Vulkán Gumijavító Rt. Budapest, VI., Mozsár-utca 12. Telefon: 18—1—75.

Schlésinger B. vas-, fém-, gép- és autóalkatrész kereskedő. Budapest, V., Csáky-utca 70. Telefon: 91—2—66.

Ácsmesterek:

Kozma Pál ácsmester. Budapest, VII., Öv-utca 183. Telefon: 96—0—17.

Bádogosok és szerelők:

Klement János bádogos és szerelő, légszesz- és vízvezetékberendező. Budapest, Rottenbiller-utca 7. Telefon: 34—5—14.

Schreil János bádogos és szerelő. Budapest, IX., Gróf Haller-utca 40. Telefon : 36—9—01.

Borkereskedelmi vállalatok :

Nagy Ignác. Budapest, VI., Károly király-út 9. Telefon : 41—5—15.

Bőrgyárak :

Hirsch A. Jakab finombőrgyára. Budapest, IV., Károly király-út 24. Telefon : 89—1—10, 89—1—90.

Wolfner Gyula és Társa bőrgyárai. Budapest, IV., Károly király-út 26. Telefon : 89—9—20, 88—3—15, 94—8—90, 19—1—82, 94—6—60.

Bútorszállítók :

Klein Dezső bútorszállítás és fuvarozási vállalat. Budapest, IX., Ferenc-körút 38. Telefon : 86—2—77.

Bútorszövetek :

Neumann Simon Rt. Szőnyeg, kárpitoskellékek, függönykellékek és bútorszövetek nagyban és kiesinyben. Budapest, IV., Irányi-utca 27. Telefon : 83—0—45.

Cipészek :

Császár Károly cipésmester és vállalkozó. Úri és női cipőket a legjutányosabban szállít mérték után. Budapest, IX., Bakáts-tér 9. Tel. : 87—6—74.

Kustán József cipésmester. Budapest, IX., Rákos-utca 2.

Rudalics Ignác cipésmester Budapest, VIII., Örömvölgy-utca 17.

Cipőkrémgyárak :

Schmoll és Kallós Rt. Schmoltpasztagyár. Budapest, V., Véső-utca 7. Telefon : 90—9—37.

Csőkereskedelmi vállalatok :

Schlesinger Alajos vas- és csőnagykereskedés. Budapest, V., Váci-út 30. Telefon : 90—9—27.

Divatáru- és szövetkereskedések :

Brammer Ödön női és férfi divatkelmék, selymek, bársonyok áruháza. Budapest, IV., Petőfi Sándor-utca 20. Telefon : 82—0—53, 82—0—89.

Szénásy Gyula női és férfi divatkelmék, selymek, bársonyok áruháza. Budapest, IV., Kristóf-tér 4. Telefon : 82—7—02, 82—2—74, 85—4—73.

Drótkerítések gyára :

Kollerich Pál és Fiai Rt. Drótkerítések, vasbútorok, lakatosmunkák. Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 21. Telefon : 84—7—46, 84—7—47.

Egészségügyi berendezések :

Hubert és Társa betéti társaság.
Csövek, fürdőszobaberendezések és víz-, gőz-, gázszerelvények. Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 4. Telefon : 22—2—67 és 10—9—54.

Móczár Gábor egészségügyi berendezést tervező és kivitelező mérnöki irodája. Budapest, VIII., Magdolna-utca 4. Telefon : 43—5—47.

Nagy Károly okl. gépészmérnök. Központi fűtés, egészségügyi berendezések, víz-gázvezetékek és csatornázás stb. Budapest, VIII., Thék Endre-utca 46. Telefon : 45—1—52.

Elektromos vállalkozók :

Csépai Jenő okl. mérnök, v. egyetemi tanársegéd. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. Telefon : 80—3—77.

Evőeszközgyárak :

Wellner—Alpacea Rt. Világhírű alpacea- és alpaeaezüst evőeszközök és tálalószerek. Budapest, IV., Deák Ferenc-tér 3. Telefon : 89—7—37.

Építési vállalatok :

Böhm Károly építőmester és Kállay Géza okl. mérnök, építési vállalkozók. Budapest. Telepiroda : X., Kőbányai-út 43/e. Telefon : 36—5—25.

vitéz **Lukoy Lukoviczky** Emil építőmester. Budapest, II., Hadapród-utca 11/a. Telefon : 64—5—45.

vitéz **Márton Ferenc** építőmester és építési vállalkozó. Budapest, II., Budakeszi-út 15. Telefon : 64—9—74.

Pick Emil, »Picklin« szabadalmazott falsarokvédő és hermetikusk elzárási munkák vállalata. Budapest, VI., Podmaniczky-utca 63. Telefon : 12—0—55.

Szivós László ács- és kőművesmester, építési vállalkozó. Budapest, IX., Üllői-út 69. Telefon : 30—0—07.

Fakereskedelmi vállalatok :

Libán Manó asztalos és építőáru fakereskedelmi vállalata. Budapest, X., Kerepesi-út 25. Telefon : 35—5—64.

Festékgyárak :

Fischer és Hartmann festék-, lakk- és kezegegyár. Budapest, IV., Képiró-utca 3. Telefon : 84—7—73.

Krayer E. és Társa festékgyár. Budapest, V., Váci-út 34. Telefon : 90—5—73.

Festékkereskedések :

Fischer és Hartmann festék-, lakk- és kezegegyár. Budapest, IV., Képiró-utca 3. Telefon : 84—7—73.

Kun Sándor festékkereskedése. Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 18. Telefon : 84—5—11, 86—7—73.

Festőipari vállalatok :

Hantos Testvérek Rt. Festő-, tapétázó és mázolóvállalat Budapest, VI. Horn Ede

**ucca 5. Tel.: 19—4—51 és
18—5—23.**

Török és Juhász festőipari vállalat. Budapest, VI., Petneházy-utca 44. Telefon : 90—7—03.

Fertőtlenítőszer-vállalatok :

Aerosan-Művek, Weisz József levegőfertőtlenítő permetezők és folyadékok, Erovix parkett-permetező és folyadék, gyümölcspermetezők. Budapest, VIII., Német-utca 22. Telefon : 30—1—86.

Fémáruváarak :

Kohn A. M. Vas-, Fém- és Gépkereskedelmi Rt. Budapest, VI., Váci-út 39. Telefon : 92—2—18.

Fémáru- és Szerelvénygyár, Müller Andor. Budapest, VIII. József-körút 35. Telefon : 37—5—71.

Schlésinger B. vas-, fém-, gép- és autóalkatrész kereskedő. Budapest, V., Csáky-utca 70. Telefon : 91—2—66.

Fényképészek :

Halmi Béla udvari fényképész. Budapest, IV., Kees-keméti-u. 19. Telefon : 84—6—82.

Fuvarozó vállalkozók :

Klein Dezső bútorszállítás és fuvarozási vállalat. Budapest, IX., Ferenc-körút 38. Telefon : 86—2—77.

Ifj. Ritter Antal fuvaros vállalkozó, kőműrvabánya. Budapest, III., Bécsi-út 186. Telefon : 62—3—45.

Fürdőszobaberendezések :

Hasenörl Ede, Csöndvár. Fürdőszobaberendezések nagykereskedése. Budapest, VI., Csengety-utca 53. Telefon : 22—9—56, 27—5—30, 18—5—10.

Schlesinger Alajos vas- és eső-nagykereskedő. Fürdőszobaberendezések raktára. Budapest, V., Váci-út 30. Telefon : *90—9—27.

Függönykereskedések :

Neumann Simon Rt., Szőnyeg, kárpitoskellékek, függönykelmék és bútorszövegek nagyban és kiesinyben. Budapest, IV., Irányi-utca 27. Telefon : 83—0—45.

Gépgyárak :

Ganz és Társa Villamossági-, Gép-, Vagon- és Hajógyár Rt. Budapest, X., Kőbányai-út 31. Telefon : *46—1—19.

Oetl Antal Vasöntőde és Gépgyár Rt. Budapest, X., Asztalos Sándor-utca 9. Telefon : 46—1—08, 46—1—09.

Schlésinger B. vas-, fém-, gép- és autóalkatrész kereskedő. Budapest, V., Csáky-utca 70. Telefon : 91—2—66.

Gépkereskedők :

Erős Vastelep. Óeskavas-, gép- és fémkereskedés. Budapest, VI., Szinyei Merse-utca 8. Telefon : 26—7—79. Fiókok : Váci-út 78. Telefon : 92—1—70 és V., Váci-út 83. Telefon : 91—5—69.

ZÁSZLÓK

stb. legolcsóbb beszerzési forrása

FÁKLYÁK

EMMERLING A. GYÁRA

BUDAPEST, IV., GR. KÁROLYI-U. 26

Telefon : 89-0-64

TŰZIJÁTÉKOK

Budapest Székesfőváros és egyéb
törvényhatóságok szállítója

Budapesti Központi Általános Tejcsarnok R.T.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 31. szám. Telefon : *46-2-65

Palackozott pasztörözött tej. — Összes tejtermékek, joghurt, tojás, kenyér és sütemény. — A főváros területén 300 fióküzlet és több mint 100 elárusítóhely. — Fióküzleteink megrendeléseket pontosan és díjmentesen házhoz szállítanak.

SZENT-LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

BUDAPEST, VIII., RÖKK SZILÁRD-UTCA 28

TELEFON: 30-1-44 ALAPÍTTATOTT 1897

SCHMOLL

PASTA

MAGYAR GYÁRTMÁNY

VERES

FOTO
OPTIKA
KINO

SPECIÁLIS
SZAKÜZLET

BUDAPEST, V.,
VÖRÖSMARTY-TÉR 6.

TELEFON: 81-4-77

Magyar Általános Ingatlanbank

Részvénytársaság

IV., Deák Ferenc utca 17. sz.

Telefon 81-8-55. Sürgőny cím „Realbank“

Parcellázások a város minden részében!

Budapesti Teherautófuvarozók

MATEOSZ-tagok fuvarfelvételi irodája:

Budapest, IX., Lónyay-u. 35.

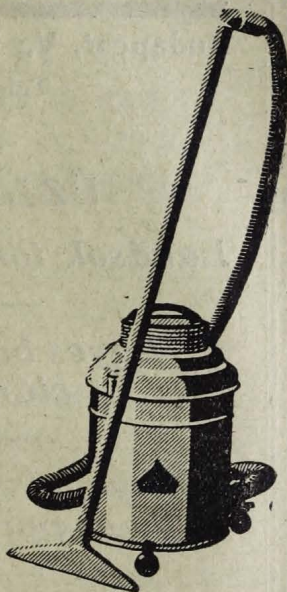
Telefon:
83-5-34

Szolgálat éjjel-nappal

„PROTOS” SUPER PORSZIVÓ

MAGYAR
SIEMENS-SCHUCKERT
MŰVEK
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 36

IRTL MÁTYÁS

FÉMÖNTŐ

Budapest, X., Márga-u. 16

Telefon: 48-8-89

Alapított 1911-ben

Fischer Vacuum
Részvénytársaság

Budapest, V., Vilmos császár-út 42

Telefon : 12-4-49

ÜZLETÁGAI:

Lakások tökéletes ciánozása

*Egyes bútorok részére
ciánkemence*

*Szőnyegek javítása, mosása
és pormentesítése*

*Lakások teljes takarítása,
parkettagyalulás*

Bútorszállítás

WEISZ MIKLÓS

**ingatlanforgalmi és pénz-
kölcsönző vállalata**

BUDAPEST

VII., Wesselényi-utca 35. sz. I. 3.

Telefonszám: 42-2-74

Bérházak modernizálását, tatarozását több éves hitellel vállalom. Tehermentes telektulajdonosok családirházát, világiját e l ő n y ő s feltételekkel felépítem. Terv és költségvetés készítése díjtalan

BUZÁTH LAJOS HÁZÉPÍTŐ VÁLLALAT
Budapest, VII. kerület, Erzsébet-körút
14., III. emelet 16. Telefon: 44-2-98

Van aki tagadja . . . !

Van aki bevallja . . . !

Azt azonban mindenki elismeri, hogy a XX-ik században minden intelligens ember részére nélkülözhetetlen egy megbízható valódi 14 karátos arany **töltőtoll** Világmarkás, kitűnő minőségben Ön is megszerezheti magának

kedvező részletfizetés mellett,

kézpénzárukban. Megbízottunk levelezőlap-hívásra dús választékú mintakollekciónkat Önnek vételkötelezettség nélkül bemutatja.

ROYAL töltőtollüzem, Szondy-u. 90

Szobafestést,

épület
és bútor **mázolást,**

c í m t á b l a f e s t é s t

egyszerű és művészi kivitelben, nagyobb munkák esetén kedvező fizetési feltételek mellett a legolcsóbban készíti

TARJÁNYI ISTVÁN

VII., Dob-utca 69. Telefonhívó : 33-9-92

Árajánlattal
díjmentesen szolgálók

INGYEN SZERELEM

a hálósobájában, ágyánál, asztalánál, kívánságára bárhol a villanyát, ha műszerézmunkát, gépjavítást, találmányokhoz való modellek készítését, mechanikába vágó lakatos munkát, tömegcikkgyártást és minden a háztartásban előforduló fémmunkálato-
kat nálam rendeli meg.

BÁDOGOSMŰHELY KÜLÖN HELYISÉG

ACZÉL EDE

ALAPÍTVÁ 1910

PRECIZIÓS MŰSZERÉSZMESTER
GÉPJAVÍTÓ- ÉS SZERELŐMŰHELYE

BUDAPEST, VII.

KLAUZÁL-TÉR 13, DOB-UTCA 45

HALMI MIHÁLY

épület- és vasbútorlakatos

Budapest, VI., Horn Ede-utca 3

Készít: Acélcsőágyat, sodronybetétet, összecukható szekrényágyat stb.

Elvállal minden e szakmába vágó új és javítási munkát.

Takaréktűzhelyek készítése és javítása

Alapítva: 1903

KISS ERNŐ ÉS TÁRSA

Összes háztartási cikkek, zománc és alumíniumedények, fürdőszoba-felszerelések, üveg- és porcellánárúk, kályhák, tűzhelyek, bútorvasalások, fogasok, bőröndárúk, lombfűrészeti cikkek, mindenféle szerszámok, függönytartók, lakásdekorációs cikkek, különféle faárúk

országos nagyáruháza

Vendéglők, szállodák, penziók, intézetek, úrikonyhák, menzák beszerzési szaküzlete

Budapest, VII., Erzsébet-körút 13

Telefon: 35-3-13, 32-3-36

LÁNG L. Gépgyár R. T. Budapest, V.

Budapest Székesfehérváros
részére szállított:

Telefon : 90-8-35

gőzturbinákat, stabil Diesel-mó-
torokat, jármű-Diesel-mótorokat,
gőzkazánokat, rotációs és dugattyú-
sűrítőkét, vegyipari beren-
dezéseket, mint: benzolgyár stb.

Ne ázzon, hisz nem muszáj!

»VIKTÓRIA« vízmentes kocsiskabát, auto-
motor- és kerékpárruhák, hentes-, házi-, gyári
és bonckötényeket már 3.— pengőtől ajánl

SAKÁLL FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VII. KER., BETHLEN-UTCA 11

Tessék

áránlatot kérni!

LIPNER ÉS TAUSZ

ÉPÜLET- ÉS KEMÉNYFA-KERESKEDŐK

BUDAPEST, IRODA ÉS FIÓK : VIII., SZESZGYÁR-UTCA 8

RAKTÁR : VII., THÖKÖLY-ÚT 145

TELEFON : 31-0-23 ÉS 96-7-24

50%-os hadirokkant özvegye !

Özv. KLINECZKY JÓZSEFNÉ

pala- és cserépfedő jókarbantartási vállalat

Elvállal szerény árak mellett e szakmába vágó összes
munkákat. Szakszerű javításért garanciát vállalok.

BUDAPEST, VIII., GÓLYA-UTCA 36/b.

Telefonszám : 30-2-16.

BÉRHÁZAK

VILLÁK

TELKEK

eladását, vételét

gyorsan és előnyösen közvetíti

ZWILLINGER GYŐZŐ

ingatlanforg. ügynöksége

Működik a M. kir. Földművelés-
ügyi min. engedélyével

Budapest, VII., Erzsébet-körút 17
Telefon 40-3-13.32-4-55

Adómentes házakban specialisták
vagyunk. — Ügyfeleinknek autó-
használat és felvilágosítás díjtalan

Gépszíjak és géptisztítóeszközök :

Váci Testvérek Budapesti Gépszíjgyár. Gépszíjak és mindennemű bőrárúk. Budapest, VII., Miksa-utca 16. Telefon : 31—3—13.

Anscl József géptisztító, rongy- és új textilhulladékok kereskedése. Budapest, VI., Ó-utca 11. Telefon : 25—7—10.

Golyóscsapályák :

SKF

Svéd Golyóscsapály Részvénytársaság. Golyóscsapályas kocsitengely-osztály. Budapest, IX., Üllői-út 55. Telefon : *46—4—40.

Gombgyárak :

Gombművek Részvénytársaság. Mindennemű gombgyártás ködióból és esontból. Budapest, V., Bálvány-utca 22. Telefon : 27—6—14.

Gumiárúk :

Márkus Pál gumiárúk gyári raktára. Budapest, VIII., Rákóczi-út 57. Telefon : 31—5—59.

Gyógyszerüzem :

Human Gyógyszerüzem Kft.
Budapest, VI. Teréz-körut
12. Gyárt: száraz steril
catgutot, gyógyszerkülön-
legességeket. Telefon :
12—5—79.

Hegesztőüzemek :

Elektroforrasztó és Műszaki Társaság. Speciális hegesztések jótállással. Budapest, V., Dráva-utca 5. Telefon : 92—6—57.

Hőszigetelések :

Hungária Hőszigetelő Vállalat. Cégtulajdonos : Baka Ferenc. Hő- és hűtőszigetelések. Budapest, II., Olasz fasor 1. Telefon : hívó : 54—7—07.

Parafakőgyár Rt. ezelőtt Kleiner és Bokmayer. Hő-, hang-, hűtő- és vízszigetelés. Budapest, X., Noszlopi-utca 2. Telefon : 38—8—54, 48—5—14.

Írógépek és alkatrészek :

Lichtmann Zoltán írógéppalkat-részgyár és írógép nagykereskedés. Budapest, V., Vilmos császár-út 12. Telefon : 30—6—20.

Radó Artúr írógépkellékek, hengerek és alkatrészek. Budapest, VI., Ó-utca 41. Telefon : 17—1—51.

Izzólámpák :

MAVATT Magyar Vacuum-Technikai Társaság izzólámpagyára. Budapest, V., Pozsonyi-út 4/c. Telefon : 20—2—58.

Jégszekerények és hűtőberendezések :

Hennefeld Ignác Jégszekerény-gyár Rt. Budapest, VI., Ó-utca 6. Telefon : 11—4—29.

Wiesel Adolf hűtőberendezések gyára. Jégszekerények, bor- és sörkimérő pultok, hűtőautomaták. Budapest, V., Vilmos császár-út 52. Telefon : 18—9—86.

Kalaposüzemek :

Baraker Mátyás és Fia kalaposmesterek. Budapest, VI., Andrássy-út 27. Telefon : 28—2—38.

Kályhagyrarak :

Weiss Manfréd Acél- és Fém-művei Részvénytársaság. Budapest-Csepel. Központi iroda IV., Mária Valéria-utca 17. Telefon : 82—5—49. Városi kirendeltség és eladási iroda : V., Lipót-körút 12. Telefon : *26—6—81.

Kárpitoskellékek :

Neumann Simon Rt. Szőnyeg, kárpitoskellékek, függönykellékek és bútorszövetek nagyban és kiskisnyben. Budapest, IV., Irányi-utca 27. Telefon : 83—0—45.

Kefegyrarak :

Kohn Gyula, kefe- és ecsetgyáros. Aranykoszorús mester. Gyár : Budapest, VII., Rózsa-utca 20. Telefon : 30—2—45.

Képkerepezők :

Csehacsek Vilmos üvegesmester, porcellánkereskedő és képkerepező. Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 4.

Koporsógyarak :

Benisch József és Társa, érckoporsók, koporsódíszek és szemfedők gyára. Budapest, VI., Jász-utca 47. Tel. : 93—2—53.

Kosárkereskedők :

Kosár- és Fonott Bútoripar Rt. Budapest, II., Margit-körút 31-33. Telefon : 52—2—71.

Könyvkereskedések :

Eggenberger-féle könyvkereskedés Rényi Károly. Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 2. Tel. : 89—3—24.

Scholtz Testvérek könyv- és papírkereskedése. Budapest, IX., Ferenc-körút 19—21. Tel. : 33—3—95.

Dr. Vajna György és Társa könyvkereskedés. Budapest, IV., Váci-utca 28. Telefon : 87—1—20.

Könyvkötészeti cikkek :

COMPACTOR könyvkötészeti, dobozgyári anyagok, felszerelések és gépek nagy raktára. Budapest, IV., Magyar-utca 27. Telefon : 84—3—70.

Kőfaragók és szobrászok :

Nagy Zoltán kőfaragó és kőszobrász. Budapest, X., Kezrepi-út 31/c. Telefon : 33—9—10.

Putz János szobrász és kőfaragómester. Budapest, X., Kozma-utca 3. Telefon : 48—1—72.

Kőbányák :

Budavidéki Egyesített Kő-, Murva- és Homokbányák, Schiffer és Szilárd. Budapest, VI., Andrásy-út 47. Tel. : 20—5—98.

Központi fűtésberendezők :

THERMA víz-, gáz-, központi fűtési és bádigosipari vállalat m. sz. Budapest, VII., Jósika-utca 2. Telefon : 42—5—10.

Lakatosüzemek :

Dobos András redőny- és lakatosáru üzeme. Budapest, IX., Lónyay-u. 58. Tel. : 87—4—38.

Kollerich Pál és Fiai Rt. Drótkerítések, vasbútorok, lakatosmunkák. Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 21. T. : 84—7—46, 84—7—47.

Kremsier Pál okl. gépészmérnök, lakatos- és szerelőüzeme. Budapest, VII., Síp-utca 22. Telefon : 46—5—77.

Lakkgyárak :

Krayer E. és Társa lakkgyár. Budapest, V., Váci-út 34. Telefon : 90—5—73.

Likörgyárak :

Zwack J. és Társa likörgyár. Budapest, IX., Soroksári-út 26. Telefon : 46—2—75.

Levélborítékgyár :

Pósa Lajos borítékgyár és papírárugyár, papírzacskóüzem. Budapest, VII., Garay-utca 36. Telefon : 33—3—01.

Vasadi és Vértesi. Levélboríték- és papírneműgyár. Budapest, VI., Vörösmarty-utca 50. Telefon : 22—1—14, 13—0—86.

Mezőgazdasági gépgyárak :

Weiss Manfréd Acél- és Fém-művei Részvénytársaság. Budapest—Csepel. Közp. iroda : IV., Mária Valéria-utca 17. Telefon : 82—5—49. Városi kirendeltség és eladási iroda : V., Lipót-körút 12. Telefon : *26—6—81.

Mázoló üzemek :

Hantos Testvérek Rt. Festő-, tapétázó és mázolóvállalat Budapest, VI. Horn Ede utca 5. Tel. : 19—4—51 és 18—5—23.

Műszaki vállalatok :

vitéz Antal János műszaki és olajkereskedő. Budapest, VI., Jókai-utca 34. Telefon : 10—6—44.

Apor Leó műszaki kereskedő. Budapest, V., Ügynök-utca 33. Telefon : 90—8—70.

Baron Jenő műszaki cikkek vállalata. Budapest, V., Lipót-körút 12. Telefon : 10—3—61.

CENTRÁL Villamossági és Műszaki Vállalat. Rádió szakműhely. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35. Telefon: 45—3—72.

Farkasvölgyi-féle Villamossági és Műszaki Rt. gyára és központi irodája: Budapest, Kövér Lajos-utca 26. Telefon: *97—2—35.

Hoffer Mihály műszaki és elektrotechnikai vállalata. Budapest, VI., Eötvös-utca 29. Telefon: 17—0—73.

Kaczander Ernő és Társa műszaki kereskedők. Budapest, V., Pannónia-utca 17. Telefon: 11—7—11.

Kann és Heller Rt. Budapest, V., Vilmos császár-út 62. Telefon: 25—0—58.

Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt. Budapest, X., Gergely-u. 27. Telefon: 48—5—66.

Marx és Mérei. Tudományos, elektromos műszerek és fesz mérők gyára. Budapest, VI., Bulesu-utca 7. Telefon: 93—3—86 és 93—3—88.

Salgó Imre, szerszámok, szerszámgépek, műszaki cikkek. Budapest, VI., Vilmos császár-út 37. Telefon: 13—6—25.

Schönfeld Zsigmond műszaki nagykereskedés. Budapest, VI., Podmaniczky-utca 21. Telefon: 21—5—45 és 17—7—98.

Schuchardt és Schütte. Szerszámgépek és szerszámok

fém- és famegmunkálásra. Budapest, VI., Teréz-krt 46. Tel.: 23—9—81 és 12—9—07.

Ulrich B. J. bádog- és ólomárugyár. Budapest, VI., Vilmos császár-út 33. Telefon: *12—6—10.

Weiss Manfréd Acél- és Fém-művei Részvénytársaság. Budapest—Csepel. Közp. iroda: IV., Mária Valéria-utca 17. Telefon: 82—5—49. Városi kirendeltség és eladási iroda: V., Lipót-körút 12. Telefon: *26—6—81.

Zollmann Lajos műszaki és elektroanyagok kereskedelmi vállalata. Budapest, VI., Jókai-utca 35. Telefon: 11—4—05.

Mérleggyárak :

Pataki és Farkas mérlegüzem. Budapest, VII., Hársfa-utca 3. Telefon: 37—3—68.

Olajkereskedelmi vállalatok :

Salgó Miksa. Olaj, zsiradék és műszaki cikkek. Budapest, V., Széchenyi-utca 12. Telefon: 28—3—51.

Transatlantic Ásványolaj Ipari és Kereskedelmi K. F. Társaság. Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 21. Telefon: 30—1—40.

Orvosi műszerek :

Kovács József és Társa orvosi műszerész. Budapest, VIII., Karpfenstein-utca 21.

»MONE« Orvosi Műszerüzem és Kórházberendező Rt.
Budapest, IX. Üllői-út 1.
Tel.: 86-3-98 és 86-3-26.

Rédl-Jonke és Társa orvosi műszer és kórházberendező vállalat. Budapest, VIII., Mária-utca 42. Tel.: 36-1-49.

Weszely István és Társa utóda: Nagy Károly Frigyes. Orvosi műszergyár, kórházi felszerelés, laboratórium és betegápolási cikkek. Budapest, IV., Apponyi-tér 1. Telefon: 83-3-26 és 82-6-93.

Padlóviaszkgyár :

»RAB« Viaszüzem, Rajna és Tsa. Speciális üzem padlóápoló viaszok készítésére. Budapest, VII. Hernád utca 37. Tel.: 37-3-95.

Papírgyárak és papírkereskedelmi vállalatok :

Frankl Jakab papír- és írószerekkereskedő. Cégalapítás: 1850. Budapest, VI., Király-utca 13. Telefon: 21-9-42.

Hartmann Vilmos-féle Papír- és Papírforgalmi Rt. Papírnagykereskedés. Budapest, V., Alkotmány-utca 4. Telefon: 19-0-65 és 19-0-35.

Konwallin Ferdinánd. Enyvezett papírkülönlegességek raktára. Budapest, VII., Rózsa-utca 29. Telefon: 27-0-09.

Magyar Vegyipar és Papírneműgyár Rt. »Delta« carbon- és stencilpapírok. Budapest, VII., Nürnberg-utca 31. Tel.: 97-2-09.

Neményi Testvérek Papírgyár Rt. Budapest-Csepel. Gyárt 4 papírgépen: mindennemű rotációs-, író-, nyomó- és esomagolópapírost, hullámpapírt és hullámlemezdobozokat. Napi termelés 10 vagon. Telefon: 47-2-22.

Papírművek Részvénytársaság. A Diósgyőri Papírgyár és a Papír- és Nyersfedéllemezgyár, Pestszenterzsébet, gyári lerakata. Budapest, V., Szemere-utca 19. Telefon: 20-2-00 és 28-7-91.

Pauker Papíráruháza, papír-árúk, irodai és rajzszerek. Budapest, V., Vilmos eszár-út 60. T.: 24-7-37.

Pósa Lajos borítékgyár és papíráruk. Budapest, VII., Garay-utca 36. Telefon: 33-3-01.

Waldmann Ferenc papírgyárak lerakata és papírkereskedelmi részvénytársaság. Papírnagykereskedés. Budapest, V., Falk Miksa-utca 13. Telefon: 14-2-51 és 29-6-19.

Papueskészítő üzem :

Czvejanov Vladimir speciális papueskészítő kórházi és mindenféle más papuesokban. Budapest, VII., Elemér-utca 19.

Porcellánkereskedők :

Csehacsek Vilmos üvegesmester, porcellánkereskedő és kép-

keretező. Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 4.

Redőnygyárak :

Dobos András redőny- és lakatosáru üzeme. Budapest, IX., Lónyay-u. 58. Tel. : 87—4—38.

Korányi és Fröhlich lakatosáru, vas- és fémportal, napellenzőszerkezet és redőnygyár. Budapest, VIII., Kisfaludy-u. 5. Telefon : 32—3—76 és 45—9—86.

Rúgógyárak :

Magyar Acélárugyár Rt. Rúgógyár, kovács és prés-mű, acélesőhúzómű. Budapest, V., Váci-út 93—95. Tel. : 92—3—17.

Sokszorosító cikkek :

Komlós Testvérek. »Viktória« kopírgépek és »Vik-kom« másolótekercek. Budapest, V., Arany János-utca 18. Telefon : 10—2—93.

Schönwald pecsétviaszk és hektographcikkek gyára. Budapest, VIII., Mária-utca 13. Telefon : 41—1—63.

TURUL sokszorosító és kopírgép vállalat. Budapest, VIII., Üllői-út 12, fsz. 1. Telefon : 42—4—58.

Szabóipari vállalatok :

Závodszy Ferenc szabómester. Budapest, VI., Lehel-utca 14. Telefonhívó : 93—4—53.

Számológépek :

Loewinger I. Számológép Vállalat. A »Thales« számológép vezérképviselője, speciális számológép javítóműhely. Budapest, VI., Andrásy-út 54. Tel. : 19—4—50.

Szerelővállalatok :

Csépai Jenő okl. mérnök, v. egyetemi tanársegéd. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. Telefon . 80—3—77.

Szérumtermelő intézet :

Dr. Pápay-féle Oltóintézet és Szérumtermelő Részvénytársaság. Budapest, IX., Lónyay-utca 12. Telefon : 85—5—63.

Szobafestők és mázolóok :

Fischer és Hartmann szobafestő és mázoló mesterek. Budapest, IV., Képipró-utca 3. Telefon : 84—7—73.

Kalap Gyula szobafestő és mázoló-mester. Budapest, III., Kiscelli-út 38.

Schindler István szobafestő és mázoló-mester. Budapest, X., Apaffy-utca 44.

Szőnyeg és kárpitoskellékek :

Gassner Dávid Fiai, szőnyeg-, bútorszövet és kárpitoskellékek áruháza. Budapest, VI., Teréz-körút 19. Telefon : 22—7—73 és 10—9—49.

Első Magyar Kókuszfonó és Szövőgyár Rt. Kókuszszőnyegek és kókuszlábtörők gyártása. Budapest, V., Vigadó-utca 5. Tel.: 81—2—45.

Neumann Simon Rt. Szőnyeg, kárpitoskellékek, függönykelmék és bútorszövetek nagyban és kicsinyben. Budapest, IV., Irányi-utca 27. Telefon: 83—0—45.

Soproni Szőnyeg- és Textilművek Rt. ezelőtt Haas Fülöp és Fia. Szőnyeg, bútorszövet, posztó- és takarógyár. Budapest, V., Zrínyi-utca 12. Telefon: 22—1—31.

Szűcsök :

Fekete Miklós szűcsmester. Budapest, V., Szemere-utca 25.

Soós Zoltán szűcsmester közszállítási vállalata. Egyszerű és nemes szőrmék nagy választékban, olcsó és pontos kiszolgálás. Budapest, VIII., József-utca 79. Telefon: 46—3—25.

Tanszerkészítők :

Sziklai Papíráruház. Sziklai Sándorné papírkereskedése, a Fröbel-féle óvodai tanszerek magyarországi lerakata. Budapest, VI., Teréz-körút 23. Telefon: 16—2—43.

Tapétázó vállalatok :

Hantos Testvérek Rt. Festő-, tapétázó és mázolóvállalat Budapest, VI. Horn Ede-utca 5. Tel.: 19—4—51 és 18—5—23.

Tartálygyárak :

Elektróforrasztó és Műszaki T. Hegesztőüzem, vasszerkezetek, tartálygyár, szellőzőberendezések készítése és javítása, speciális hegesztések jótállással. Budapest, V., Dráva-utca 5. Telefon: 92—6—57.

Tetőfedők :

Posnanszky és Strelitz Budapest, V., Sólyom-utca 13. Telefon: 22—8—29 és 28—2—85.

Tintagyárak :

»Sólyom« Tintaüzem. Tinták, bélyegzőfestékek, mézgaoldatok, kékitők, festékek. Budapest, VI., Podmaniczky-utca 2. Telefon: 27—1—86.

Útépitők :

Ámon Antal és Fiai útépitési-, csatorna- és betonépítési vállalata. Budapest, VIII., Futó-utca 10. Tel.: 30—3—85.

Csúshegyi Bazaltbánya Rt. Nemesgulács. Budapesti iroda: VI., Andrássy-út 32. Tel.: 16—5—69.

**Hajnal Imre okl. mérnök, kö-
vezőmester, út- és esatorna-
építő. Budapest, IX., Űhői-
út 55. Telefon : 38—6—93.**

**Hirsch Mihály út- és vasut-
építési vállalat és aszfalt-
gyár Rt. Budapest, V.,
Mérleg-utca 2. Telefon :
81-0-24.**

**Klauber és Vajda út- és esa-
tornaépítő. Budapest, V.,
Ügynök-utca 19. Telefon :
90—2—17.**

**MURT Magyar Útépítési Rt.
Budapest, V., Zoltán-utca
11. Tel. : 24—4—53.**

**Posnansky és Strelitz, Buda-
pest, V., Sólyom-utca 13.
Telefon : 22—8—29 és 28—
—2—85.**

Üvegezők :

**Csehacsek Vilmos üvegesmester,
porcellánkereskedő és kép-
keretező. Budapest, IV., Pro-
hászka Ottokár-utca 4.**

Vasbutorgyár :

**Buchwald Sándor vas- és
esőbútor és gyermekkoesi
gyára. Alapítattott : 1861.
VI., Andrásy-út 4. Tele-
fon : 22-8-89.**

Vasipari és vaskereskedelmi vál- latok :

**Elektroforsrasztó és Műszaki T.
Hegesztőüzem, vasszerkeze-
tek, tartálygyár, szellőző-
berendezések készítése és javí-**

**tása, Budapest, V., Dráva-
utca 5. Telefon : 92—6—57.**

**Farkas Sándor mérnök, vas-
öntőde és gépgyár. Budapest,
VIII., Erdélyi-utca 15. Tel. :
33—6—98.**

**Kollerich Pál és Fiai Rt. Drót-
kerítések, vasbútorok és la-
katosmunkák. Budapest, IV.,
Ferenc József-rakpart 21.
Telefon : 84—7—46 és 84—
—7—47.**

**Magyar Kereskedelmi Hitel-
bank — Schopper J. G. Rész-
vénytársaság. Vasnagyszer-
kedés. Budapest, IV., Pia-
rista-utca 4. Telefon : 88—
—9—68.**

**Magyar Kir. Állami Vas-, Acél-
és Gépgyárak. Budapest, X.,
Kőbányai-út 21. Telefon :
46—0—29.**

**Szász Oszkár Vasipari és Vas-
kereskedelmi Rt. Lánc- és
vasáru-gyár. Budapest, VI.,
Petneházy-utca 74. Telefon :
91—3—70.**

**Schlésinger B. vas-, fém-, gép-
és autóalkatrész kereskedő.
Budapest, V., Csáky-utca 70.
Telefon : 91—2—66.**

**Weiss Manfréd Acél- és Fém-
művei Részvénytársaság. Bu-
dapest—Csepel. Közp. iroda :
IV., Mária Valéria-utca 17.
Telefon : 82—5—49. Városi
kirendeltség és eladási iroda :
V., Lipót-körút 12. Telefon :
*26—6—81.**

Vegyipari vállalatok :

**»Hungária« Műtrágya-, Kén-
sav- és Vegyi-Ipar Rt. Buda-
pest, V., Árpád-utca 8. Tel. :
23—9—57, 10—2—71 és
15—2—23.**

**Beimel és Fia, Budapest, V.,
Hold-utca 15. Telefon :
23—4—75 és 12—0—47.**

Vésnöki üzemek :

**Beér Sándor vésnök, bé-
lyegzőgyártó és zománc-
táblakészítő. Budapest,
V., Gr. Tisza István-utca 5.
Telefon : 82—4—29.**

**Morzányi József. Jelvény-,
érem- és díszműkészítő,
kaligráfiai és művésnöki
intézet. Budapest, IV.,
Eskü-út 5. Telefon : 82—
2—17.**

Zászlógyárak :

Oberbauer A. Utóda templom-
berendező és zászlókészítő
vállalat. Budapest, IV., Váci-
utca 41. Tel. : 83—3—44.

Budapest székesfőváros üzemei és intézményei.

ANYAGSZERTÁR

(IV., Központi városháza. Távbeszélő kapcsoló száma: Aut. 897—39). A székesfővárosi anyagszertár 1908. évben azon cél érdekében létesített, hogy annak útján a székesfőváros hivatalai, iskolái, intézetei és egyéb intézményei részére szükséges anyagokat és szereket, valamint hírlapokat, szaklapokat és szakkönyveket egységesen beszerezze és azoknak a tényleges szükségletnek megfelelően a takarékoság elvének érvényesítésével való kiszolgáltatását, gazdaságos elhasználását ellenőrizze. A központi anyagszertár a polgármester rendelkezése alá tartozik, ki az ügyvitel fölötti felügyeletét a polgármesteri XI. (városgazdasági) ügyosztály útján gyakorolja. Az anyagszertár az »Anyagglajstrom«-ban részletezett 1400 féle különböző anyagot, szert és tárgyat mindenkor a polgármesteri XI. ügyosztály vezetőjének előzetes írásbeli hozzájárulásával szerzi be. Ugyancsak az intézmény szolgáltatja ki az igényelt anyagokat, a városgazdasági ügyosztályt vezető tanácsnok előzetes engedélyezésével. A kiszolgált anyagokat önköltségi áron számolja el. Az intézmény önmagát tartja fenn a kiszolgált anyagszerek értékének bizonyos százalékában a polgármester által évről-évre megállapított kezelési költségekből, mely az ügymenet racionalizálása következtében 5%-ra apasztatott. Az anyagszertár keretei részben a főváros intézményeinek fejlődésével, részben az önálló vagyonkezeléssel bíró intézményeknek bekapcsolódása következtében bővültek. **V e z e t ő:** Erdélyi Jenő gazdasági főfelügyelő.

ALLATEGÉSZSÉGÜGYI TELEP

(IX., Illatos-út 9637. hrsz. Távbeszélő száma: 318—23.) 1905-ben létesült, rendeltetése a székesfőváros területén elhullott vagy kiirtásra szánt beteg állatoknak, valamint a közfogyasztásból kizárt húsoknak, hulladékoknak elszállítása és olymódon való feldolgozása, hogy a hulladékokból kitermelhető és közgazdasági szempontból értékes anyagok megmentessenek és értékesíttessenek.

nek. Ezek az anyagok a hullákból nyert húsliszt és ipari zsiradék ; az előbbi haeletés, baromfi- és sertésnevelésre, az utóbbi szappangyártásra szolgál. Mindkét cél elérését a feldolgozógépek modern berendezése biztosítja, amennyiben a hullákból levő kórokozó anyagok, a baktériumok és azok spórái, a magasnyomású gőzzel történő főzés útján, teljes biztonsággal megsemmisülnek, másrészt az így nyert termékek a jelzett állatbetegségi célokra fel is használtatnak. Ilymódon az Állategészségügyi telep kiküszöbölte azt a korábbi gyakorlatot, hogy az állati hullák elföldeltessenek, ami közegészségi szempontból aggályos volt. Az Állategészségügyi telep ezenkívül más fontos köz- és állategészségügyi szolgálatokat is lát el, nevezetesen a kóbor és gazdátlan, beteg, esetleg veszélyességben szenvedő ebek befogását és ártalmatlanná tételét, továbbá a veszélyesség gyanúja miatt befogott ebek megfigyelését, elsősorban oly esetekben, mikor az eb embert mart meg. Végül hivatása a telepnek az 1928. évi XIX. t.-c. idevonatkozó rendelkezései alapján az állati hullák és a telepen leölt állatok felboncolása. Ez az állatorvosi szakszolgálat azon célból történik, hogy a boncolás útján megállapított fertőzőbetegségek esetén az állategészségügyi hatóságok a szükséges óvintézkedéseket végrehajthassák és így a betegség továbbterjedésének és az esetleges járvány kifejlődésének elejét vegyék. Igazgató : Fliegl László. — A szappanműhely az állategészségügyi teleppel kapcsolatban 1916-ban létesült, egyrészt az Állategészségügyi telepen termelt állati zsírnak gazdaságos értékesítése végett, másrészt köz- és állategészségügyi szempontból oly céllal, hogy az Állategészségügyi telepen termelt zsír hatósági kezelés és ellenőrzés mellett tényleg és kizárólag csakis ipari célra használtassék fel. 1933. évben készített 2402 q szappanféléseget. A termelt szappan elsősorban a fővárosi intézetek és intézmények házi szükségletének fedezésére szolgált, amennyiben ezeknek speciális igényeiknek megfelelő minőségű szappanféléket készített. A főváros házi szükségletén felül készült szappan a községi ételmeismerású üzem és községi lóhúsüzem elárúsító helyei útján jutott, az esetleg indokolatlanul fellépő drágulás ellensúlyozására, a közönségnek. A szappanműhely vezetője : Frohner Román dr. vegyész.

ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT.

(VI., Városliget. Távbeszélő száma : 19—4—30.) A budapesti állatkertet az 1864-ben alakult Pesti Állatkert Részvénytársulat 1866. évi augusztus hó 9-én nyitotta meg a Pest városa által a Városliget nyugati részén átengedett területen 597 állattal. A részvénytársulat 1871-ben állat- és növényhonosító társasággá alakult át és tagdíjakból, bélepődíjakból, bérekből, valamint a székesfőváros által 1875-től 1896-ig adott évi 5000, majd 6000 forintnyi segélyből tartotta fenn az állatkertet, egészen 1907-ig, amikor is a m. kir. belügyminiszter a társaság működését megszüntette s az egyesület feloszlását rendelte el. A fennállott szerződés értelmé-

ben a terület birtoklása és a felépítmények tulajdonjoga a székesfővárosra szállt át s a székesfővárosnak jogában volt egyúttal az ingóvagyonok megváltása is. A törvényhatósági bizottság közgyűlése már a következő 1908. évben elhatározta az állatkertnek teljes rendezését, sőt újjáépítését és korszerű felszerelését és erre a célra összesen 3,915.000 korona hitelt engedélyezett, elrendelvé egyúttal, hogy az állatkertből befolyó minden jövedelmet az állatkert fenntartása és fejlesztésére kell fordítani. Területül 38.117 négyszögölet jelölt ki, amelyből 4791 négyszögöl a mutatványos-telepre, 33.326 négyszögöl pedig magára az állat- és növénykertre esik. Újraépülése után az állat- és növénykert 1912. évi május hó 20-án nyílt meg 2477 állattal. Ez az állatállomány 1914. év végéig 2836-ra emelkedett s az 1920. év végéig a háborús állapot következtében 1379-re csökkent. Az állatállomány darabszáma 1933. év végével 3463 volt, 396.074 P értékben. Igazgató : Nadler Herbert.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS GYÓGYFÜRDŐI ÉS GYÓGYFORRÁSAI.

I. Szent Gellért-gyógyfürdő és szálló. (I., Gellért-tér 1. Távbeszélő kapcsolószáma : 68-8-00.) 1918 szeptember hó 26-án adták át a közhasználatnak a hatalmas fürdő- és szállópalotát, mely ma Budapest idegenforgalmának egyik meghatározó tényezője. A Szent Gellért-gyógyfürdő évszázados termálforrásai egy, még a török időkben származó, mélyen a Gellért-tér útteste alatt lévő kupolás forráscsarnokban fakadnak. Tizenkét, a dolomit sziklából feltörő forrás ontja itt páratlan bőségben a termálvizet. A források vizének hőfoka 46—51 C° között változik. Napi vízhozamuk kb. 2,600.000 liter. Vegyi összetételük alapján erős rádióaktivitású meszes-földes, kénes hévvizek. A Szent Gellért-gyógyfürdő összes fürdő- és gyógyhelyiségei a hatalmas kupolás nagycsarnok körül vannak csoportosítva. A férfi és női termálfürdőmedence csarnokai művészi Zsolnay-féle majolika és grés kiképzése a fürdő egyik látványossága. Az előbbihez 130, az utóbbihoz 110, a legnagyobbbrészt nyugágygal felszerelt kényelmes öltözőfülke tartozik. A fürdőcsarnok baloldalán két traktusban, négy emelet sorban a férfi és női társas iszapkezelő osztály, nyolc külön iszapkezelőhelyiség, 18 első osztályú és 18 másodosztályú kádfürdő, továbbá két díszfürdő van. 18 kádfürdő szénsavfürdőkre, 2 további kádfürdő pezsgőfenyőfürdőkre és soványító habfürdőre, 9 kádfürdő pedig sósfürdők kiszolgáltatására van berendezve. Külön férfi és külön női osztálya van a hőlég kezeléseknek, valamint a legmodernebb berendezésű hidegvízgyógyintézeteknek, amelyek nyáron napfürdővel vannak összekötve. A belégző osztály egy kisebb és egy nagyobb társas belégzőhelyiségből, nyolc apparátussal felszerelt külön belégzőszobából és egy öt személy befogadására alkalmas pneumatikus kamrából áll. Az intézet gépgyógyászati (Zander) osztálya a legmodernebb szerkezetű aktív és passzív gépeknek tökéletes sor-

zatát nyújtja. Ezenkívül svéd gimnasztikára és Frankel-gyakorlatokra van berendezkedve, specialista orvos és okleveles svéd torna tanárnő vezetése mellett. Orvosi villanyozóosztály, diathermiás, d'Arsonval-készülékkel, Quartzfénykezelésekkel és négyrekeszes villanyfürdővel, továbbá Röntgen-osztály, valamint bakteriológiai vegyi és szerológiai laboratórium egészíti ki az intézet orvosi berendezkedését. A maga nemében páratlan szépségű a fürdő parkjában elhelyezett termális hullámfürdő. 1934-ben készül el a télikert helyiségéből alakított pezsgő fürdőúszócsarnok. A gyógyfürdővel közvetlen kapcsolatban levő szálló 232 szobája a modern szállótechnika minden kényelmi berendezésével van ellátva. Az összes szobák központi melegvízfűtéssel, állandóan cirkáló hideg és meleg vízzel, zajtalan fényjelzőberendezéssel, 100 szoba interurbán telefonnal, 60 szoba telefonhírmondó berendezéssel van ellátva, 72 szoba külön fürdőszobával kapcsolatos. A szálló hatalmas méretű és fényes berendezésű társas helyiségei a legelőkelőbb külföldi nagyszállókra emlékeztetnek és a vendégek részére az előkelő otthon kényelmét és szórakozását biztosítják. A nagyméretű szállodai éttermeket egy dunai és egy parkterasz, ezenkívül egy polgári étterem egészíti ki. A vendégek szórakoztatására szolgál a szállóhallban felszerelt rádió, a télikert és nyáron a teniszpálya. A gyógyfürdő és gyógyszállóda megépítése és berendezése a telekszerzésekkel együtt 9,700.000 aranykoronába került. A gyógyfürdő fejlesztése céljából egy új, teljesen modern nőgyógyászati fürdő- és kezelőosztály létesítettet. Az osztály felszerelése Magyarországon egyedülálló s azt az üzem nőgyógyász orvosa vezeti. Az intézmény vezetője: Bánlaky Géza, az egyesített üzemek központi igazgatója. — II. R u d a - g y ó g y f ü r d ő. (I., Döbrentei-tér 9. sz. Távbeszélő kapcsolószáma: 53—8—07.) Fürdőjelleget a török hódoltság idején, 1556-ban nyerte, amikor Sokoli Mustafa pasa a mai gőzfürdők nyolcoszlopos, hatalmas boltozatú, mecsetszerű termét, az úgynevezett törökfürdőt felépítette, mely ma is ép állapotban a főváros egyik építészeti remekét és történelmi nevezetességét képezi. Mostani épülete 1831-ben épült. A főváros a fent említett török fürdőhöz kád- és kőfürdőket és vendégszobákat épített, a fürdő történelmi nevezetességű részét pedig jókarba helyezte. A főváros a fürdőt azóta is folyton nagyobbította, fejlesztette s ezáltal a mai igények színvonalára emelte. Ezidőszerint a 114 kabinnal rendelkező gőzfürdön kívül 5 rádium kádfürdő, 5 szalon, 10 porcellán- és márványkád-, 2 népfürdő és a 128 kabinnal bíró úszócsarnok áll a közönség rendelkezésére. Az 1932. évben kémfúrás útján feltárt három forrás közül a »Juventus« rádium forrás vizét 1933-ban a szalófürdők helyén épült teljesen új rádiumos kádóosztály táplálására bevezették oly módon, hogy a forrásvíz tárolás és szivattyúzás nélkül közvetlenül a kádokban ömlik és ezáltal rádium emanációjából semmit el nem veszít. Az új gyógyosztály oly módon nyert elhelyezést, hogy a fürdő későbbi fejlesztési tervébe beilleszthető legyen. Az osztály csak orvosi rendeletre vehető igénybe. Az üzem helyszíni vezetésével megbízva: Kordély Kovács Béla nyug.

műszaki tanácsos. — III. Széchenyi-gyógyfürdő. (VI., Városliget. Távbeszélő száma: Aut. 251—63.) A Széchenyi-gyógyfürdő a városligeti tó északi partján épült 1711.66 négyzetméternyi területen. Utóda, illetve a fejleménye az egykor oly népszerű Ártézi-fürdőnek, mely Zsigmond Vilmos nagynevű geológusunknak köszönheti létét, aki 970.48 méternyi mélységben 73.92 Celsius fokú forró, kénes gyógyforráshoz juttatta a fővárost. A forrás napi szolgáltatóképessége 760 köbméter. Az új fürdőt 1913-ban adták át a nyilvános közhasználatnak. Az építési és berendezési költség összesen 3,900.000 korona. A fürdő modern reneszánsz-stílusban épült, egy fő- és két szárnyépülettel. Van 15 szalon- és 36 termálkád-fürdője különleges gyógyászati berendezésekkel (szénsavas, iszapborogatásos, fényfürdő stb.), férfi- és női termál gőzfürdője 247 öltözőfülkével, előfürdővel, langyos-, forró- és lehűtőmedencékkel, száraz és nedves gőzkamrákkal, izasztó pakkolóhelyiségekkel, pihenő-, lábápoló- és fodráshelyiségekkel; teljesen átépített férfi és női népfürdője összesen 494 vetkőzőszekrényvel, zuhanyokkal, előfürdővel, meleg- és forrómedencével, továbbá gőzkamra, dörzsölő-, lábápoló-, pihenő- és fodráshelyiségekkel, Zander-helyiséggel; 1927-ben nyílt meg az újonnan épült stranduszoda 6900 négyzetméter területen, három nagy medencével, összesen kb. 2400 köbméter ürtartalommal, 2040 m³ vízfelülettel, zuhanyhelyiségekkel, külön férfi és női napozóval, 2800 m³ homokos területtel; a befogadóképessége kb. 3400 személy; a rendelkezésre áll vetkőzős céljából 589 négyzetméteres kabin és 1050 vetkőzőszekrény külön a férfiak és külön a nők részére. Az átépített két népfürdő építési költsége 2,000.000 pengő, míg a stranduszodáé 2,400.000 pengő. A gyógyvíznek ivókúrára való felhasználása céljából megnyílt a fürdő ivócsarnoka, mely az épület jobbszárnyában nyert pompás, kényelmes elhelyezést. Az ivócsarnokot naponta százával keresi fel az idült gyomorban, epebántalomban, vese- és hólyaghurutban és köszvényben szenvedő közönség. Vezető: Zombory István fürdőigazgató. — IV. Ásványvíz-üzem. — Hungária-, Attila kénes és Juventus rádiumos források. (I., Szent Gellért-rakpart 1. Távbeszélő száma: Aut. 530—03.) A székesfőváros budai részén, a Gellérthegy Duna felé eső meredek oldalának északi tövében, az Erzsébet-híd budai végében fekszenek a székesfőváros páratlan gyógyerejű ivóvízforrásai, a Hungária-, Attila- és Juventus-források. Ezek közül a Hungária-forrás természetes, míg az Attila- és Juventus-forrás mesterséges úton feltárt kincse a fővárosnak. Mindhárom forrás legfőbb hasznosítása a naponta több ezer beteg által a helyszínen végzett ivókúrák alakjában történik. A Hungária és Attila kénes forrás gyomor- és bélhurutoknál, krónikus gége- és légsőhurutnál, vese-, máj- és epebántalmaknál bír nagy gyógyító erővel, míg a Juventus rádiumforrás véredényelmeszesedés, fokozott vérnyomás, reumatikus és köszvényes megbetegedéseknél elsőrendű gyógytényező. A Juventus-forrás vize a Rudasfürdő rádiumos kádostályán gyógyfürdők alakjában is felhasználást nyer. Mindhárom forrás teljesen modern foglalat

bír, de azok építészeti kiképzése csak ideiglenes és a Rudas-fürdő fejlesztési terveinek megvalósítása kapcsán nyer végleges kiépítést. A források a magy. kir. belügyminisztérium határozatai alapján hivatalosan is »gyógyvizeknek« vannak nyilvánítva. A Hungária-forrás vizét palackozott állapotban is forgalomba hozzák. A gyógyvíz forgalombahozatalának lebonyolítására létesítették az Ásványvízüzem, amely e kiváló gyógyvizet szénsavval telített állapotban »Harmatvíz« néven, mint üdítővizet is forgalomba hozza. Magyarországon az Ásványvízüzem volt az első, amely a kefenélkül működő palackmosógépet bevezette és e tekintetben az összes magánüzemeknek követendő példát mutatott. Egyéb higiénikus berendezései pedig lehetővé teszik, hogy a legsterilebb vizet nyujtsa a közönségnek. Az autópark 19 teherautóból áll, úgy hogy a vidék és az egészséges ivóvízben szűkölködő Balaton szükségletét az üzem teljes mértékben ki tudja elégíteni. Helyi vezető: Ebner József igazgató.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI KÖZLEKEDÉSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

(VII., Akácfa-utca 15, távbeszélő száma: 436—40). A BSzKRT a székesfőváros törvényhatóságának 1922. évben hozott határozata értelmében, a főváros közönsége által a Budapesti Közúti Vasút Társaságtól és a Budapesti Villamos Városi Vasút Rt.-től birtokba vett közúti vasutak üzemvitelére és beváltására alakult. Ugyanekkor a Ferenc József Földalatti Villamos Vasút Részvénytársasággal, a Budapest—Szentlőrinci Helyi Érdekű Villamos Vasúti Részvénytársasággal és a Budapest—Újpest—Rákospalotai Villamos Közúti Vasút Részvénytársasággal kötött megállapodások értelmében ezek a vasutak is a Budapest Székesfővárosi Közlekedési Rt. kezelésébe, majd a megváltási egyezségek értelmében a Budapestvidéki Vasúttal együtt részben kizárólagos, részben pedig többségi tulajdonába is kerültek. A BSzKRT kezelésében levő vasutak pályahossza az 1933. év végével 186.347 méter. A BSzKRT vágányaiba beépített kitérők száma 1288, a keresztezéseké 403. A váltók közül 88 automatikusan működő villamosáramú berendezéssel van ellátva. A BSzKRT a várakozó közönségnek az időjárás ellen való megvédése céljából a forgalmasabb megállóhelyeken a szépészeti követelményeket is kielégítő üvegezett várócsarnokokat állít fel. Az 1933. év végéig 20 ilyen üvegezett vasszerkezetű várócsarnok létesült. A járdaszigetek száma az 1933. év végéig 147-re emelkedett. A BSzKRT 1926. év őszén üzemkezelésbe vette a Svábhegyi Fogaskerekű Vasutat és teljesen elavult felszerelését a legmodernebb berendezéssel, 2 és félmillió pengő költséggel, villamosüzemre alakította át. A Svábhegyi Fogaskerekű Vasút pályahossza 3915 méter, vágányhossza 5348 méter. Az 1878-ban létesített Budai Hegypálya (Sikló) vasúti üzemét, amelynek építményei és vasúti berendezései 1920 március 2-án háramlás útján a székesfőváros

tulajdonába jutottak; 1932 január 1-ével a BSzKRT vette kezelésébe, egyelőre a székesfőváros számlájára. A Budai Hegypálya átlagos évi teljesítménye 62.000 kettős menet, 13.000 kocsikilométer, 440.000 utas. — A naponta átlag forgalomba adott kocsik száma az 1933. évben 1250 volt. A teljesített kocsikilométerek száma 1933-ban 76,669.843 volt. A szállított utasok száma 1933-ban 251,222.966 volt. A járművek száma a vasutak egyesítésekor 1071 »kétmótoros« személykocsi, 551 pótkocsi, 38 egyéb mótoros és 217 mótor nélküli, összesen 1877 volt. Ezek közül az 1919. évben 341 mótorkocsi és 169 pótkocsi használhatatlansága miatt félre volt állítva, de a többi jármű is alig volt üzemben tartható. A leromlott járműállományból a még használható kocsik teljesen átépítették s a kocsik egyrészt kiselejtezték; 105 mótorkocsi pótkocsivá, 48 pótkocsi pedig »egymótoros« gépeskocsivá alakítottatott át. A BSzKRT üzemkezelése óta a következő új járművek szereztek be: 64 középbejárátú »egymótoros« személykocsi (ikerkocsi); 48 középbejárátú »kétmótoros« személykocsi (távkapcsolású kocsi); 77 középbejárátú pótkocsi (ebből 27 távkapcsolású rendszerben) és 8 »Rovan«-rendszerű pótkocsi (a Fogaskerekű Vasút részére); 40 villamos tehermozdony és nyolc fogaskerekű villamos mozdonny; öt benzínmótoros személyszállító sínautó, végül 35 különféle mótor nélküli teherkocsi. A beszerzett 64 »egymótoros« személyszállító mótorkocsin kívül régi »kétmótoros« gépkocsiból és pótkocsiból összesen 118 jármű »egymótoros« alakítottatott át, ilyképen a vasút ezidő szerint összesen 182 »egymótoros« kocsival rendelkezik, amelyekből 91 ikerkocsipár kapcsolható. A BSzKRT járműállománya az 1933. év végével: 1125 géphajtású személyszállító jármű, 642 személyszállító pótkocsi, 80 géphajtású egyéb jármű és 260 mótor nélküli egyéb jármű, összesen 2107 járműegység. A BSzKRT megalakulása: 1923 január 1-je óta kereken 38 millió pengőt ruházott be a villamos vasutakba. — **Autobuszüzem (székesfővárosi), a BSzKRT üzemkezelésében.** Az üzem kocsiparkja 133 autobusból és pedig 40 kistípusú, 45 közép- és 28 nagytípusú MAVAG—Benz—Mercedes-kocsiból és 20 különböző típusú próbaautobusból áll, mely létszámmal jelenleg 23 vonalat tart fenn. Az üzemi személyzet létszáma 1023, ebből 49 tisztviselő, 22 egyéb irodai alkalmazott, 567 forgalmi, 182 garázs-, 156 műhely-, 27 műszaki vonalszolgálatra beosztott alkalmazott és 20 egyéb alkalmazott. A vállalat az 1933. évben 23,673.770 utast szállított és 6,119.607.28 P szállítási bevételt ért el. A hasznos kocsikilométerek száma az 1933. évben 5,916.832 volt. Üzemi célokra 1 személy- és 4 teherautó, 3 áruszállító, 2 áruszállító motorkerékpár, 5 szerkocsi, valamint egy vontatókocsi áll rendelkezésre. A környékbeli autobusközlekedés lebonyolítására a kellő számú autobus hiánya miatt a Budapesti Autobuszközlekedési Részvénytársasággal (BART-tal) 1932. évi szeptember hó 5-én szerződést kötöttek, amelynek időtartama 1936. évi december hó 31-ig terjed. Ennek a szerződésnek alapján nevezett vállalat egyelőre 36 autobus forgalomban tartására

kötelezte magát. A BART üzemkezelésébe átadott és menetrendszerűen kiszolgált környékbeli vonalak száma 8. A BSzKRt kezelésében levő Autobuszüzem által kiszolgált 23 vonal hálózati hossza az 1933. évben 135 kilométer volt. A polgármester 1932. évi június 10-én 51.176/1932—V. szám alatt kelt rendelete folytán a székesfővárosi Autobuszüzem 1932. évi július hó 1-i hatállyal a BSzKRt üzemkezelésébe került. Az üzemviteli szerződés megkötésére vonatkozó tárgyalások befejezés előtt állanak. Igazgatótagok: dr. Bárczy István elnök, dr. Verebély Jenő alelnök, dr. Bódy László, Erney Károly, dr. Hajdu Marcel, Horváth Károly, dr. Hoór Tempis Móric, dr. Miklós Ferenc, dr. Orova Zsigmond, Pásztor Imre, Sármezey Endre, Sávolt János, Szabó József, Temple Rezső, dr. Urbanovich G. Zoltán, dr. Weiller Ernő, dr. Darányi Ferenc miniszteri biztos, min. tan. Felügyelőbizottsági tagok: Hochenburger Antal, Luger Kamilló, Monus Illés, dr. Schäffer Zsigmond, dr. Zboray Gyula. A végrehajtó szolgálatot Folkusházy Lajos vezérigazgató, dr. Márkus Jenő vezérigazgató-h., Csilléry Dezső igazgató, dr. Lengyel Endre igazgató, dr. Patz Sándor igazgató, dr. Perczel György igazgató, Stankovits Szilárd igazgató, Tobiás Károly igazgató, Sós Artúr igazgató-h. vezetik.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

(V., Dorottya-utca 4., távbeszélő száma: 81—870.): Alapította Budapest székesfőváros közönsége a 80.759/1928—IV. számú belügyminiszteri leirattal jóváhagyott 274/1928. kgy. számú határozatával az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár részvénytöbbségének megszerzése útján. A részvénytőke 10,800.000 pengő, mely 108.000 darab \hat{a} P 100 névértékű részvényre oszlik. A takarékpénztár cégét az 1928. évi július hó 12-én tartott közgyűlés változtatta meg »Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár R.-T.«-ra. A Takarékpénztár ügyeit a közgyűlési pártok által delegált s a takarékpénztár közgyűlése által megválasztott igazgatóság intézi. A Takarékpénztár 1933-ban érte el, mint fővárosi intézmény, fennállásának ötödik évfordulóját. A Takarékpénztár 5 év alatt elért fejlődésének legszembetűnőbb eredménye betétállományának ez idő alatti fejlődése. A takarékkönyvekre és folyószámlára elhelyezett betétek összege ugyanis az 1928. évi december hó 31-én kimutatott 22·2 millióval szemben 1929. évi december hó 31-én kimutatott 41·6 millióra, 1930. évi december hó 31-én kimutatott 47·6 millióra, 1931. évi december hó 31-én kimutatott 52·4 millióra, 1932. évi december hó 31-én kimutatott 57·3 millióra és 1933. évi december hó 31-én kimutatott 62·9 millióra növekedett. Ilyenformán betétei az 1933. évben 5·6 millióval emelkedtek, ami legjobb bizonyítéka a székesfőváros lakossága részéről a Takarékpénztárral szemben mindinkább fokozódó bizalomnak. Ha a Székesfőváros községi folyópenzei és különleges ren-

deltetésű betétei 13·6 milliót kitevő összegét ehhez hozzászámítjuk, úgy a Takarékpénztár 76·5 millió pengő betétet kezel. Öt évi fennállása alatt a Takarékpénztár üzletkörét jelentékenyen kiterjesztette és az utóbbi évek súlyos gazdasági és pénzügyi válsága dacára is nemcsak mobilitását őrizte meg mindvégig teljes mértékben, de erőit is jelentékenyen fokozta. Az 1933. üzletévben bonyolította le a Takarékpénztár véglegesen a Parkváros r.-t. tranzakciót is, aminek megfelelően a tulajdonába került érdekeltégi részvényeket ezúttal először szerepelteti mérlegében. A Parkváros r.-t. összes részvényeinek megszerzésével most már véglegesen érdekkörébe kerültek a Takarékpénztárnak a Parkváros r.-t. nagykiterjedésű svábhegyi és gellérthegyi telkei, valamint az ugyancsak újonnan megszerzett Váci-úti telkek, amelyek a bennük rejlő latencia folytán jelentékeny mérvben fokozzák a Takarékpénztár erőforrásait. A Takarékpénztár hitelezési tevékenységének természetesen korlátokat szabtak a viszonyok, mindazonáltal váltótárcájának állománya 42·6 millióról 47·9 millióra emelkedett. Figyelemmel arra, hogy több tétel visszafizetése dacára a váltóállománynál jelentős emelkedés mutatkozik, ez a körülmény igazolja azt, hogy a Takarékpénztár új hitelek nyújtásával ez évben is segítségére volt a gazdasági életnek. Erőviszonyai gondos szem előtt tartásával ez év folyamán is mindenkor kielégítette a Takarékpénztár Budapest Székesfővárosnak rövidlejáratú, átmeneti hiteligenyit. A hosszúlejáratú törlesztéses kölcsönök állománya az év végén 21·5 milliót tett ki. A Takarékpénztár e tétel alatt kimutatott hiteleinek bonitását a Takarékpénztárnak a kihelyezés terén annak idején tanúsított körültekintő gondosságát legjobban igazolja az, hogy a hátralékos annuitások összege — dacára a házak jövedelmezőségében a múlt év folyamán beállott rosszabbodásnak — az 1933. évben sem haladta meg a normális mértéket. Aktiváit a Takarékpénztár a jelenlegi viszonyoknak mindenben megfelelő leggondosabb értékeléssel vette fel mérlegébe. Ennek megfelelően az értékpapírok értékelésénél a 80/1934. M. E. számú rendeletben megadott azt a kedvezményt, amely azoknak a tényleges forgalmi árnál magasabb értékelését is megengedi, egyáltalában nem vette igénybe, sőt ezeknek a kimutatott értékekkel szemben jelentős tartalékok rejlenek. A Takarékpénztár ingatlainak értékéből is jelentős leírásokat eszközölt. A részben a közismerten rossz gazdasági viszonyok, részben a különféle adósvédelmi intézkedések folytán állandóan szűkülő kamat-marge folytán csökkenő kamatjöveteleiket sikerült a Takarékpénztárnak egyéb jövedelmei fokozásával egyensúlyozni úgy, hogy összes jövedelmei a múlt évvel szemben csak jelentéktelenül csökkentek. Gondos megfontolás után a belső erők fokozására irányuló célt tartva helyesnek — figyelemmel a pénzügyi kormány intencióira is — az igazgatóság a Székesfőváros vezetőségével egyetértően arra az elhatározásra jutott, hogy 1933-ban osztalék fizetését nem javasolja. Ezirányú elhatározásában döntően befolyásolta az igazgatóságot az a tény is, hogy a Takarékpénztár részvényeinek több mint 99%-a a Székesfőváros tulajdonában van. A megfelelő leírások és tartalékolások után mutatkozó

mérlegszerű tiszta nyereséget az igazgatóság a tartalékalaphoz csatolta. Igazgatóság: dr. Sipőcz Jenő polgármester, elnök; dr. Buzáth János ny. alpolgármester, dr. Rauscher Aurél ny. miniszteri tanácsos, alelnökök; Ascher István, almási Balogh Lóránt, dr. Csupor József, Faber Fülöp, dr. Faragó Andor, dr. Gündisch Guidó, dr. Koós Zoltán, dr. Lamotte Károly, Mónus Illés, vitéz Pesthy-Müller József Leó, dr. Pető Ernő, Szentgáli Antal, Szakál Géza igazgatósági tagok. Végrehajtóbizottság: dr. Sipőcz Jenő, dr. Buzáth János, dr. Rauscher Aurél, dr. Csupor József, Faber Fülöp, dr. Gündisch Guidó, dr. Lamotte Károly, Mónus Illés, dr. Pető Ernő. Felügyelőbizottság: Erdős-Zala László, Erődsy Sándor (elnök), Freund Jenő, dr. dabasi Halász Lajos (alelnök), Markó Elek, Neuschloss-Knüsli Kornél dr., Sebő Béla és Tersztyánszky Kálmán. Ügyvezetőség: dr. Reményi-Schneller Lajos vezérigazgató, Bárány Károly, Furtkovits Béla, dr. Liptay Lajos, Péterffy József ügyvezető-igazgatók. Igazgatók: Artner Oszkár, Fidy György, Reischl Károly, Voigt Rudolf. Aligazgatók: Erdey Zoltán, Gömbös Andor, dr. Péteri Jenő, Reichl Gyula, Rihmer László, dr. Schober Albert, Szandtner Ernő, Szaszovszky Géza, Szombathy Kálmán, dr. Weber Sándor, Weiser Samu. Cégvezetők: Bulányi Szilárd, Fáth Gyula, Ghyczy Kálmán, Pois István. Központi osztályok: Biztosítási osztály. Főnök: Rihmer László, aligazgató. Ellenőrzési osztály. Főnök: Erdey Zoltán aligazgató. Értékpapír pénztár. Főnök: Szandtner Ernő aligazgató. Értékpapír számfejtőség. Főnök: Ghyczy Kálmán cégvezető. Folyószámla osztály. Főnök: Reichl Gyula aligazgató. Főkönyvelőség. Főnök: Szaszovszky Géza aligazgató. Főpénztár. Főnök: Emmerling Mór főpénztáros. Hitelegylet. Főnök: Gömbös Andor aligazgató. Hitelesztály. Főnök: dr. Weber Sándor aligazgató. Jelzálogosztály. Főnök: Weiser Samu aligazgató. Központi fiókfelügyelőség. Főnök: dr. Schober Albert aligazgató. Levelezőosztály. Főnök: Reischl Károly igazgató. Propagandaosztály. Főnök: Szombathy Kálmán aligazgató. Számfejtőség és valuta-devíza osztály. Főnök: dr. Péteri Jenő aligazgató. Titkárság. Főnök: Voigt Rudolf igazgató. Tözsdeosztály. Főnök: Péterffy József ügyvezető-igazgató. Ügyészség. Főnök: dr. Rose Henrik főügyész. Váltóosztály. Főnök: Fidy György igazgató. — Budapesti fiókok: Budai osztály (II., Fő-utca 2.). Főnök: Scapa István fiókgazgató. Józsefvárosi osztály (VIII., Rákóczi-út 11.). Főnök: Partos Jakab fiókfőnök. Lipótkörúti osztály (V., Lipót-körút 29.). Főnök: Schermann József fiókfőnök. Lipótvárosi osztály (V., Nádor-utca 23.). Főnök: Gráf Mihály fiókgazgató. Horthy Miklós-úti osztály. (I., Horthy Miklós-út 1.). Főnök: Radó Béla fiókfőnök. Erzsébetvárosi osztály (VII., Erzsébet-körút 58.). Főnök: Kunstädtner Andor fiókgazgató. Krisztinavárosi osztály (I., Krisztina-körút 133.). Főnök: Malovetz Ferenc fiókfőnök. Óbuda-újlaki osztály (III., Fő-tér 2.) Főnök: Angermann József fiókfőnök. Károly király-úti osztály (IV., Károly király-út 30.). Főnök: Tomka Géza fiókgazgató. Vámházkörúti osztály (IX., Vámház-körút 1.). Főnök:

Moravetz Béla fiókfőnök. Baross-téri osztály (VII., Baross-tér 23.) Főnök : dr. Nónay Dezső fiókgazgató. Ferencvárosi osztály (IX., Ferenc-körút 14.). Főnök : Szulyovszky Ödön fiókfőnök. Margit-körúti osztály (II., Margit-körút 4.). Főnök : Hoffmann Rudolf fiókgazgató. Élelmiszer-nagyvásártelepi osztály (IX., Csont-utca). Főnök : Ványi Rezső fiókfőnök. Debreceni fiók (Debrecen, Szent Anna-utca 13.). Főnök : Végh Béla fiókgazgató. Nyíregyházi fiók (Nyíregyháza, Bethlen-utca 5.). Főnök : A. Toris Béla fiókgazgató.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS ÚTÜGYI INTÉZETE

(X., Bihari-utca 4. és 6. távbeszélő kapcsolószáma : 48—4—60, 48—4—69, 48—4—70). A közgyűlés határozata alapján az intézmény fenti elnevezés alatt az Anyagvizsgáló Intézetből és a Kátrányozó és Bitumenező Telepből alakult. A székesfőváros anyagvizsgáló intézete eredeti célja az volt, hogy a főgyűjtő és ezzel kapcsolatos szivattyútelep építésénél felhasználásra kerülő cementeket használhatóságuk szempontjából megvizsgálja. Ebből a laboratóriumból fejlődött időnként az anyagvizsgáló intézet, mely mindjobban bővülő munkakört töltött be. Az intézet munka köre : A főváros különféle építkezéseivel és beszerzéseivel kapcsolatos versenytárgyalások alkalmával benyújtott ajánlati mintákat megvizsgálja és minősíti. Az elfogadott ajánlatok alapján leszállított anyagokból vett mintákból megállapítja, hogy a vállalkozó az ajánlati mintával azonos minőségű anyagot szállított-e? Ezekon kívül az intézet kutató munkát is végez. Ezek közül fontosabbak : a keserűs talajvizek által az alapépítményekben előidézett romboló hatásoknak ellensúlyozására megfelelő módszerek kidolgozása, új építőanyagok kipróbálása, különféle burkolatokkal kapcsolatos kísérletek. A kátrányozó és bitumenező telep feladat körét a törvényhatósági bizottság közgyűlésének az üzemi kérdés tárgyalása során hozott és a m. kir. belügyminiszter által jóváhagyott határozata a következőkben állapította meg : a) Az útépitési technika fejlődése során felmerülő burkolási módok tökéletesítésére és újabb burkolási módok gyakorlati vizsgálatára vonatkozó kísérletek és e célból megfelelő próbaborulatok létesítése ; b) úgy a telep, mint a vállalkozók által végzett burkolásokra vonatkozó részletes árelemzési és árelőírás ; c) az útfenntartási szolgáltatás ellátása a kátrányos és bitumenes, valamint a kerületi útfenntartási munkák kapcsán makadámburkolatoknál is. A telep vezetője : Láng Rezső műszaki főtanácsos.

BUDAPESTI HELYIÉRDEKŰ VASUTAK RT.

A Budapesti Helyiérdekű Vasutak Részvénytársaság kezelésében a Haraszti—Ráckevei—Helyiérdekű Vasút Rt., valamint a Szentendre—Visegrád—Horthy Miklós-telepi autóbusz-

járat. Igazgatóság: Budapest, VII., Kertész-utca 14. sz. Távbeszélő: 436—40, 462—08. Vonalhossz: Budapest—gödöllői vonal 44.8 km, Budapest—szentendrei vonal 21.3 km, Budapest—dunaharaszti vonal 23.6 km, Budapest—budafoki vonal 26.5 km, Haraszti—ráckevei h. é. vasút 27.3 km, Szentendre—Visegrád—Horthy Miklós-telepi autobusz vonal hossza 27.0 km, Aquincum—Római-part—Hungária strand autobusz vonal 2.2 km. 1933-ban szállított utasok száma 23 millió, utaskilométer 195 millió, személykocsikilométer 11.4 millió. Autobusz utasok száma 1933-ban 110.691, kocsikilométer 124.260. Járműpark: 35 mozdony, 108 motorkocsi, 242 pótkocsi, 8 autobusz. B. H. É. V. Igazgatóság: Elnök: Dr. Bárczy István. Alelnök: Dr. Verebély Jenő. Igazgatósági tagok: Dr. Somogyi Aladár, Nagy Gyula, Vértes István, id. Wünscher Frigyes, Pálffy József, nemes Nagy Mihály, Garzó Zoltán, Milkovits Vazul, dr. Weiss Konrád, Lévy Sándor, dr. Erdély Sándor, báró D'Ornellas Charles. Felügyelő-bizottság: Piazza Győző, Soltész Imre, Dörfler Lajos, Hoffmann Károly, dr. Farkas Zoltán. Vezérigazgató: Folkusházy Lajos. Vezérigazgató helyettes: Dr. Márkus Jenő. A Haraszti—Ráckevei H. É. Vasút Rt. Igazgatósági tagok: Dr. Aichner Albert, Fekete József, dr. Studinka Béla, vitéz dr. Tóth András, dr. Obláth Sándor, Biró Sámuel, Gottl Jenő, Millók Sándor, dr. Nánássy Béla, dr. Erdélyi Lóránt, Kopa Károly, Kiss Tibor. Felügyelő-bizottsági tagok: Dr. Lukács Pál, Wieselmann Rezső, ifj. dr. Sándor László, dr. Sebestyén Jenő, dr. Schmiédli Dávid.

BUDAPESTI KISIPARI HITELINTÉZET RT.

(VII., Rákóczi-út 30. Telefon: 36—3—10). Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottsága a kisiparosságnak hitellel való ellátására alapított a »Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet« cég alatt 1918. évi január hó 1-e óta működő kereskedelmi társaságot »Budapesti Kisipari Hitelintézet Részvénytársaság« cég alatt részvénytársasággá alakította át. Ennek folytán a hitelintézet 1923. évi december hó 14-én megkezdte működését. Alapítókje jelenleg 105.000 darab 10 pengő névértékű — egyenként 10 szavazatra jogosító és kizárólag Budapest székesfőváros közönsége által átvehető — A) sorozatú és 55.000 darab 10 pengő névértékű — egyenként 1 szavazatra jogosító és bárki által átvehető — B) sorozatú részvényre oszlik. A részvényekből 155.335 darab van Budapest Székesfőváros tulajdonában, mely az összes részvények 97,08%-a. A hitelintézet kezdettől fogva a székesfőváros területén lakó kisiparosok és kiskereskedők hiteligenyének altruisztikus alapon való kielégítésével foglalkozik. Ezen működése során a hitelintézet a közbizalmat olyannyira kiérdemelte, hogy a kormány a Pénzügyügyi Központ útján 3,500.000 P-t bocsátott a kisipari hitelezésére, mely összegből

2,400.000 P a Pénzügyminisztérium Központjánál közvetlenül áll a Kisipari Hitelintézet rendelkezésére, míg a további 1,100.000 P a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztárnál záloglevelek vásárlására fordított. E záloglevelek felhasználásával a m. kir. pénzügyminisztérium a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztárnál veszteségi tartalékalapot alkotott, melyek fedezete mellett további 5,300.000 P váltóvisszleszámitási hitel áll a Budapesti Kisipari Hitelintézet rendelkezésére. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a hitelintézetet a kiskereskedelmi hitelek lebonyolításával is megbízta. Erre a célra a Pénzügyminisztérium Központ útján 1,800.000 P hitelt bocsátott az intézet rendelkezésére. A székesfőváros a budapesti kiskereskedők hitelezésére — a kormány által rendelkezésre bocsátott 1,800.000 P-n felül — további 1,000.000 P-t helyezett el a hitelintézetnél. Az intézet altruisztikus alapon működik és ennek ellenére tevékenységét az állam és a főváros minden anyagi megterhelése nélkül végzi.

I g a z g a t ó s á g á n a k t a g j a i : Lingel János elnök, kormányfőtanácsos, bútorgyáros, ; Girardi Tibor alelnök, kormányfőtanácsos, kereskedő ; báró Babarczy István dr. h. tanácsnok, dr. Feigler Károly tiszti ügyész ; Haverland Antal felvonógépgyáros ; Hubert Vilmos igazgató ; Kresz Károly dr. TÉBE igazgató, kincstári főtanácsos ; Lajta Rezső m. kir. kereskedelmi tanácsos ; dr. Lobmayer Jenő ny. tanácsnok, kormányfőtanácsos ; Munkácsy Gyula kályhagyáros ; Pollacsek Nándor konzervgyáros ; dr. Reményi Schneller Lajos Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár vezérigazgatója ; dr. Szemethy Károly tiszti főügyész ; Szilágyi Antal törvényhatósági bizottsági tag, szabómester ; Váli Gábor címfestő mester. Vezérigazgató : Szel Jenő. Igazgató : Paulovits Géza.

DUNAPARTI FELÜGYELŐSÉG

(V., Ferenc József-tér 1. Telefon : 82—0—12.) Hatáskörét lásd : Dunapartok c. a. Vezető : Nagy László, segédhivatali igazgató.

ELEKTROMOS MŰVEK.

(V., Váci-út 74. Telefon : 90—4—00, 92—2—50.) Az 1933. áramtermelés 258.1 millió kilowattóra volt. Az eladott kilowattórák számának az utóbbi években történt változása a következő volt : 1930. évben az eladott kilowattórák száma 180,223.380. 1931. évben az eladott kilowattórák száma 193,009.535. 1932. évben az eladott kilowattórák száma 188,895.390. 1933. évben az eladott kilowattórák száma 210,122.398. A fenti számokból látható, hogy az elmúlt évben a termelt, illetve az eladott árammennyiség növekedett. Ennek oka az, hogy főleg nappali fogyasztásra nagyobb iparvállalatok kapcsolódtak az Elektromos Művek hálózatához. Ezen emelkedés dacára — a nagymérvű, de minimális egységáru

fogyasztása miatt — az elmúlt évben az árambevétel csak az 1932. évi szintet érte el. Az elektromos áram kilowattóránkénti átlagos értékesítése az 1931. évi 23.85 fillérről, illetve az 1932. évi 22.33 fillérről 1933. évben 19.98 fillérré esett le. 1933-ban a fogyasztók száma 235.076 volt. A fogyasztók száma az előző esztendővel szemben 1722 visszaesést mutat. A székesfőváros saját áramfejlesztőtelepe, a kelenföldi áramfejlesztőtelep közvetlenül a világháború kitérőse előtt, 1914. év júliusában helyeztetett üzembe, két egyenként 5000 kilowatt teljesítményű gépegyeséggel. Ez az áramfejlesztőtelep az elektrotechnika időközben történt fejlődésének megfelelően már háromfázisú váltakozó áram termelésére és elosztására lett berendezve, mely áramrendszer az elektromotorok hajtására is rendkívül alkalmas. A székesfőváros 1914-ben megváltotta a Magyar Villamossági Rt., 1918-ban pedig a Budapesti Általános Villamossági Társulat telepét és hálózatát s azóta maga látja el Budapest székesfőváros világítási és energia-áramszükségletét. Korszerű berendezése következtében a kelenföldi áramfejlesztőtelep termeli legolcsóbban az áramot, miért is az Elektromos Művek gazdaságosítási programja odairányul, hogy ez a telep termelje a legtöbb áramot, míg a másik két megváltott telep csak mint kisegítő telepek működjenek. Ezen gazdaságosítási program megvalósítására az Elektromos Művek a háború után megkezdte a kelenföldi telepének bővítését. Ebben az időben e telep teljesítőképessége három gépegyeséggel 20.000 kilowatt volt, míg a jelenlegi teljesítmény nyolc gépegyeséggel 130.000 kilowatt. Hogy ezen kitűzött célt az Elektromos Művek már az eddigiekben milyen nagy mértékben tudta megvalósítani, kitűnik abból, hogy míg 1924. évben a két régebbi telep a hálózatba kiadott összenergiának 59,1%-át termelte, addig az 1933. évben a hálózatba kiadott összenergiának mindössze csak 3,62%-át. A beruházási program kapcsán új transzformátorállomások létesültek, melyek a kelenföldi telepről érkező nagyfeszültségű áramot alakítják át. Így új transzformátorállomás létesült a Központi városháza udvarán, a Hungária-körúton, a Markó-utcában, valamint a Szentendrei-úton. A váci-úti és a kelenföldi telep együttműködésének lehetővé tételére a Visegrádi - és Dráva-utca sarkán is épült egy új transzformátorállomás. A Magyar Dunántúli Villamossági Rt. bányászati telepéről érkező áram átalakítására és elosztására szolgáló transzformátorállomás a Kárpát-utcában épült meg. Ezen transzformátorállomások már mind üzembe kerültek. Az egyenáramú hálózat ellátásának minél üzembiztosabbá tétele céljából a Kazinczy-utcai állomáson a régi és elavult akkumulátorbatteria helyére új batteria rendeltetett meg. Ez az új batteria, melynél kb. 40 vagon ólom kerül beépítésre, 40 percen át bírja az állomás maximális terhét kb. 16.000 ampert, illetve 3 órán keresztül 1 darab körülbelül 6000 amper teljesítményű gépcsoportot tud pótolni. 1932-ben nyitotta meg az Elektromos Művek a Honvéd-utca 22. szám alatti nyugdíjalapi bérháza földszintjén és magasföldszintjén az állandó jellegű elektromos kiállítását és irodáit. Ez a világvárosi színvonalú kiállítás szemlél-

teően tárja a közönség elé az elektromosságnak különböző célokra való használhatóságát úgy a háztartásban, mint az iparban. Az elektromos árammal való világítás, fűtés, hűtés, főzés, sütés, melegvízkészítés gyakorlati példákban, a háztartásban való használhatóságnak meggyőző illusztrálásával kerül az egyes helyiségekben bemutatásra. A kiállításához tartozó előadóteremben érdeklődők részére előadások tartatnak, amelyen a közönség és az ipar részére ismertetik az elektromos áram alkalmazásának lehetőségeit és célszerűségét. A kiállítás hétköznapokon délelőtt 8—2, délután 4—7 óra között tekinthető meg; a megtekintés díjtalan. A magassídszínti irodákban az úgynevezett »Bejelentőosztály« működik, ahol a nagyközönségnek az áramszolgáltatás igénylésére, berendezésének kibővítésére, óraáthelyezésekre, átírásokra stb.-re vonatkozó kívánságait veszik fel. Ezen osztály délelőtt 8—2 óráig áll a nagyközönség rendelkezésére. A közvilágítási lámpák száma 1933-ban 22.941 darab volt. Az elmúlt évben folytatódott a közvilágítási lámpák kapcsolásainak, gyújtásának és oltásának központosítása. Az összes közvilágítási lámpáknak 90%-a kapcsoltatott már 1933. év végén önműködő kapcsolóberendezéssel. Az Elektromos Művek által ellátott közvilágítási lámpák fogyasztása 1933. évben 10,441.352 kilowattórát tett ki. Vezető: Plósz Pál, az üzem vezetésével megbízott vezérigazgató-helyettes.

ERDŐ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HIVATAL

(I., Olasz-fasor 8. Távbeszélő száma: Aut. 506—07). A székesfőváros erdőbirtoka a városfejlődés vonalába eső kisebb erdőfoltok kiirtása folytán beállott apadások leütésével kiszajátítások és vásárlások útján 1882-től a mai napig majdnem kétszeresre, pontosan 3898 kat. holdra emelkedett. Az erdőbirtok területéből 1123.4 kat. hold Budakeszi község, 2774.60 kat. hold pedig Budapest székesfőváros határában, és pedig 367.35 kat. hold a pesti, 2407.25 kat. hold a budai oldalon terül el. Utóbb említett erdők túlnyomó része a határvonalak mentén fekszik, helyenként elkeskenyedő és a magánbirtokok által rövidebb-hosszabb szakaszokon elválasztott pásztaiban húzódik az ürömi határtól a budai hegyeken át a Kakukhegyig, illetőleg a Kamaraerdőig és a Dunán túl a gubacsi, kispesti, pestszentlőrinci, rákoskeresztúri határ mellett Rákosszentmihályig. Az erdők Budapest székesfőváros közönségének üdülőhelyeül szolgálnak, ezért kezelésüknél és fenntartásuknál az a cél van kitűzve, hogy a meglévő állományokban használatukat a lombzat észrevehető megbontása nélkül foganatosítsák és hogy a tisztás, kopár területeket mielőbb beerdősítsék. Ennek a célnak követését a jóváhagyott rendszeres gazdasági tervek szigorúan előírják, ilyen korlátozás mellett pedig egyáltalában nem lehet arra számítani, hogy az erdők nagyobb jövedelmet hajtsanak, különösen nem akkor, ha tudjuk, hogy az erdőket nap-nap mellett nagyszámban látogató közönség által okozható károsítások és tüzesetek megakadályozása céljából

aránylag nagyszámú őrzőszemélyzetet kell alkalmazni. Itt még azt a körülményt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a közönség kényelmét szolgáló és az erdősegeket behálózó mintegy 80 kilométer hosszú sétaút, több kilátó, nevezetesen a Jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony, a széchenyihegyi Gloriette, Árpád-pihenő, 7 kisebb menedékház, 12 fedett és a több mint 900 darab pad fenntartási költségei is az erdőgazdaságot terhelik. Ugyancsak az erdőgazdaságot terhelik az erdősítések és a csemetenevelés költségei is. A jelenleg folytatott száralóvágások erdőhasználati mód alkalmazása mellett a vágások erdősítés költségei aránylag csekély összeget képviselnek, de annál többet emészt fel a kopárságok és a forradalom alatt kiirtott területek beerdősítése. A székesfőváros a Viharhegy-dűlőben az 1906. év folyamán 271 kat. hold kopár területet vásárolt, amely a további vásárlásokkal együtt kerekén 300 kat. holdra szaporodott. Ezek a kopár és tisztás területek már be lettek ültetve. A kipusztult csemeték pótlása azonban még éveken keresztül tetemes összeget emészt fel. A pesti oldalon fekvő fásítási öv 365 kat. hold területének 320 kat. holdjáról az erdőt az 1918—1920. években a Károlyi-forradalom és az oláh megszállás alatt mondhatni, teljesen kiirtották. Az erdőhivatal nagy erővel fogott hozzá a kiirtott területek beerdősítéséhez és a beerdősített területek pótlásához, úgyhogy az már teljes egészében végre van hajtva. Erdőőrzés céljára 13 erdőőraltiszti állás van rendszeresítve és ugyanezen célból 4 erdőszolga van alkalmazásban. Erdőőröknek csakis törvényszerű képesítéssel bíró egyének alkalmazhatnának. A székesfőváros határában az 1929. évi statisztikai évkönyv adatai szerint 26.904,8 kat. hold úgynevezett kültelek van. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-c. úgy intézkedik, hogy a községek kötelesek a határ (kültelek) őrzésére a viszonyok által kívánt számban mezőőröket alkalmazni. Ez alapon az idézett törvény értelmében a kültelki területek 33 kerületre osztottak és valamennyi kerületbe egy-egy altiszt, mint mezőőr alkalmaztatott, akiknek közvetlen felügyeletére és ellenőrzésére 4 mezőrendőri felügyelői állás is rendszeresített. Ennek a személyzetnek, amelyet később — 1922. évben — még 16 ideiglenes járőr alkalmazásával egészítettek ki, szolgálati, fegyelmi, fegyverviselési és fegyverhasználati jogairól és kötelesegeiről a székesfőváros a törvény rendelkezései alapján 913/1925. kgy. sz. alatt szabályrendeletet alkotott, amely némi módosítással jelenleg is érvényben van. Az erdőőri és mezőrendőri személyzet felett a felügyeletet és ellenőrzést az erdő- és mezőgazdasági hivatal gyakorolja, a személyzet ennek van alárendelve és ez van hivatva arra, hogy a törvény rendelkezéseinek pontos végrehajtása és betartása felett őrködjék. Ide futnak be a felügyelők által összegyűjtött jelentések hétről-hétre és innen irányítják azokat az illetékes hatóságokhoz, illetve telektulajdonosokhoz. Ez a hivatal képviseli a székesfővárost a hatósági tárgyalásokon is. Vezető: Csizmazia László erdőfőtanácsos.

FERTŐTLENÍTŐ INTÉZET

(V., Váci-út 174. sz. Távbeszélő kapcsolószáma : Aut. 922—44.). Az 1892-ben fellépett kolerajárvány idején létesítette a főváros egy ideiglenes favázas barakban az első fertőtlenítő intézetet. Ez a kis intézet 1892 október hó 3-án kezdte meg működését. A kolerajárvány megszűnése után a törvényhatóság a fertőtlenítő intézet állandó fenntartását határozta el, hatósági jelleggel ruházta fel és működési körét a többi fertőző betegségekre is kiterjesztette. A modern új fertőtlenítő intézet az V., Váci-út 174. szám alatt 1913-ban nyílt meg. 1925-től kezdve csak a Váci-úti fertőtlenítő intézet és a vele kapcsolatos 96 ágyas megfigyelőintézet működik. A fertőtlenítő intézet kiegészítő intézménye a Gyáli-út 7/a szám alatt 1929. évben épült betegszállítóállomás, amelynek feladata a betegszállítóokcsik fertőtlenítése és tiszta felszereléssel való ellátása, ami által a kocsiknak fertőtlenítés miatt a Váci-úti intézetbe esetenként való visszatérése elkerülhető. 1932-től kezdve a fertőtlenítő és megfigyelő intézetet maga a főváros tartja fenn. Igazgató : dr. Hammer Dezső egyetemi magántanár, egészségügyi főtanácsos.

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

(VIII., Reviczky-u. 1. Távbeszélő száma : 462—56, 462—57, 320—24.). Könyvvállománya az 1933. év végén 453.853 kötet ; ebből a központra 229.084 kötet, a fiókhálózatra 224.769 kötet esik. A könyvtár szervezete szerint két részből áll : 1. tudományos jellegű központi könyvtárból és 2. fiókkönyvtárak hálózatából. — A k ö z p o n t i k ö n y v t á r egyetemes kultúrkönyvtár. Célja : 1. minden tudományszak alapvető irodalmának minden világnyelven összegyűjtése és a közönség szélesebb rétegei számára hozzáférhetővé tétele ; 2. a városi igazgatás körébe eső irodalom lehető teljes kiépítése ; 3. a főváros történetére vonatkozó irodalom összegyűjtése. A könyvtár külön gyűjteményeket is tart fenn szaktudósoknak. E gyűjtemények : 1. Bibliográfiai gyűjtemény. 2. Keleti gyűjtemény. 3. Budapesti gyűjtemény. 4. Hazai és külföldi röpiratok gyűjteménye. Ezenkívül kiépítés alatt van a magyarországi vonatkozású történeti kisnyomtatványok gyűjteménye. A könyvtár kettős tagoltságának megfelelően egyrészt központi olvasótermet tart fenn minden tudományszak legfontosabb kézikönyveiből összeállított kézikönyvtárral, másrészt 11 fiókkönyvtárat tart üzemben a klasszikus (magyar, német, francia, angol és olasz) és válogatott modern szépirodalmi és ismeretterjesztő művek kölcsönzésére. A fiókkönyvtárakban négy olvasóterem, három gyermekolvasóterem és két kerti szabadolvasó áll a közönség rendelkezésére. — F i ó k k ö n y v t á r a k : 1. sz. IV. Királyi Pál-utca 11. ; 2. sz. VII., Almássy-tér ; 3. sz. X., Százados-út 10. gyermekolvasóteremmel és kerti szabadolvasóval ; 4. sz. VI., Aréna-út 150—152. (Népszálló) ; 5. sz.

őri favázás őrházak, vámházak, sorompók, marhaaklok karbantartási munkái; 12. városi telkek bekerítése; 13. sétányszékek kezelése. Vezető; Udvary Mihály gazdasági főfelügyelő.

GÁZMŰVEK

(VIII., Tisza Kálmán-tér 20. Távfeszélő száma: 309—85.) Az új gázgyár Óbudán a Homokos-dűlőben a Weiss-, Bernauer- és Schön-féle tervek alapján épült fel és 1913 október 13-án helyezett üzembe. Az Óbudai gázgyár Európa legmodernebbül berendezett gázgyárainak egyike. Saját pályaudvarral és ahhoz csatlakozó kb. 13 km hosszú vágányhálózattal rendelkezik; hozzátartozik még egy tisztviselő- és munkáslakótelep, több mint 100 lakással, elemi iskolával, óvodával, orvosi rendelővel, gyógyszertárral, könyvtárral, színházzal, munkáskaszinóval, sportpályával, stb. Az üzem szíve a gázfejlesztő berendezés, amelynek egy-egy kamrája 10.000 kg szenet fogad be. A kamrák töltése és kiürítése villamos erővel hajtott töltőkocsik segítségével történik, egy 120 vagón szenet befogadó silosból. A termelt és megtisztított gáz, az óbudai gázgyárban levő két, egyenként 100.000 m³ űrtartalmú gáztartóba kerül, ahonnan elektromos kompresszorok segítségével nyomócsöveken át jut a pesti és budai gáztartókba. 1913-ban a Tisza Kálmán-téri, Margit-körúti és újpesti gyárak üzeme megszűnt, míg a ferencvárosi gyárak üzemét 1919-ben, illetve 1923-ban szüntették be. A székesfőváros kezelése alatt épültek még — az óbudai gázgyáron kívül — a Révész-utcai 60.000 köbméteres, a Tomcsányi-utcai 150.000 köbméteres és a Margit-körúti 18.000 köbméteres új gáztartók; végrehajtatott továbbá a főváros egész területére kiterjedő új távnyomó- és elosztócsövek fektetése is. A háború és a forradalmak lezajlása után a Gázművek nagy erővel látott hozzá az üzemi berendezések kibővítéséhez és modernizálásához. 1920-ban berendezkedett a gázgyártás melléktermékeként adódó és eddig egyáltalán nem értékesített barnaszénkátrány feldolgozására, 1921-ben pedig — minthogy Nyugat-Magyarország elszakításával az ország egyetlen ammóniagyárát elvesztette — cseppfolyós- és kénsavasammóniák, valamint szalmiákszesz termelésére. 1925-ben megépítette az óránként 120 tonna teljesítőképességű szénről és keverő berendezését, amely lehetővé teszi az olcsóbb aknaszenek nagyobb arányú felhasználását és megjavítja a koks minőségét is. 1927-ben — a fokozódó gázszükséglet kielégítése, valamint a gáz hőértékének javítása érdekében — az eredetileg napi 250.000 köbméter gáz gyártására épült üzemet a Gázművek egy napi 180.000 köbméter teljesítményű vízgázgyártó berendezéssel bővítette ki, amelynek révén az óbudai gázgyár teljesítőképessége napi 430.000 köbméterre emelkedett. 1933-ban a Gázművek egy benzolgyártó berendezés építését kezdte meg. Mindezen berendezéseken kívül a termelés fokozottabb kihasználása és gazdaságossága érdekében a gázgyár a gázgyártási technika minden hasznos újítását igyekszik felhasználni.

Igy többek között átépítette kátránylepároló berendezését, aminek folytán a legújabb német és angol útépítő előírásoknak megfelelő kátrányt tud előállítani. A gázleadás a gázgyár első üzemi évében 1,985.000 m³ volt, a székesfőváros kezelésébe történt átvétel időpontjában pedig mintegy 63,000.000 m³, majd 1917-ben fokozatosan 105,650.600 m³-re emelkedett. 1931-ben Kispeszt városa is bekapcsolódott a gázfogyasztók sorába, gázfogyasztása 1933-ban 238.000 m³ volt. A gázleadás 1933-ban 89,820.200 m³, a gázfogyasztók száma pedig 109.512 volt s így minden fogyasztó kb. 696 köbméter gázt fogyasztott. A gáz ára ezidőszerint 20 pengő-fillér, ami 17,2 aranyfillérnek felel meg, vagyis a gáz ma 2,8 aranyfillérrel olcsóbb, mint volt a békében. A Gázművek a székesfőváros kezelésébe való átvétele óta állandóan nagy propagandát fejt ki a gázfogyasztás népszerűsítésére. E célból előadásokat rendez, szakkiallításokon vesz részt, gázfűző-, sütő-, vasalókészleteket, vízmelegítő-, víztárolókészülékeket, gáztűzhelyeket és gázfűtőkályhákat ad bérbe és különböző kedvezmények nyújtásával igyekszik a gáz használatát terjeszteni. A gázpropaganda összpontosítása, valamint az ügykezelés egyszerűsítése érdekében 1927-ben a kerületi szerelési irodákat és a gázelszámoló osztályt a város központjában fekvő Rákóczi-út 18. sz. alatti helyiségeiben egyesítette, ahol a fogyasztóközönség a gázhasználati kapcsolatos minden ügyes-bajos dolgát egy helyen intézheti el. A Gázművek vezetősége: dr. Véssei Ede üzemvezetéssel megbízott kereskedelmi igazgató, Schön Győző helyettes vezérigazgató.

HÁZINYOMDA

(IV., Közp. Városháza. Földsz. 30/a. Telefon: Városháza 485). A főváros a hivatalos nyomtatványokat régtől fogva házilag sokszorosította. Az egyesítést megelőző időkben a három város mindegyikének saját kis kézisajtós könyomdája volt. Az egyesítés után a házi könyomda előbb a régi Városházán, majd pedig a Váci-utcai Újvárosháza pincéjében nyert elhelyezést és a tanácsi kiadóhivatal főnökének vezetése alatt kizáróan kiadmányozásra kerülő ügyiratok sokszorosításával foglalkozott. A tanács 1895-ben a könyomdát könyvnyomdával bővítette. Ebből a célból megvásárolta az akkoriban csődbejutott Herkó Páter, majd később a Magyar Nyomda betűit, gépeit és fűlszereléseit és ezzel megvetette a Házi Nyomda alapját. Ettől kezdve a Házi Nyomda készíti a főváros hivatalai, intézetei, iskolái, üzemei részére a szükséges nyomtatványokat, másoknak azonban nem dolgozik. A házi nyomda a Központi városháza földszinti helyiségeiben működik. Berendezése 32 darab gyorssajtógépből, 8 darab kézisajtógépből, 22 segédgépből, 53 darab könyvkötészeti gépből, 12 szedőgépből, 8 betűöntőgépből, 24 darab tömöntő- és galvanizálógépből, 79 darab elektromos motorból áll. Gépeinek és fűlszereléseinek értéke mintegy 1,230.000 pengő. Vezető: Kurfürst István igazgató.

HIRDETŐ VÁLLALAT

(Központi városháza, IV., Kamermayer Károly-utca 5., I. emelet. Telefon: Aut. 89—1—38, Aut. 89—3—08.) A hirdetés jogát még 1911. év március havában vette házikezelésbe a székesfőváros az Emmerling-cégtől, mely azt addig bérben bírta. A székesfőváros hirdető vállalatának a hatáskörébe tartozik mindennemű és fajta közterületről látható hirdetés elhelyezésének a joga. A házi-kezelésbevétele óta, de különösen az utóbbi években nagy arányokban fejlődött a vállalat. Az átvétel alkalmával ugyanis mindössze 195 darab hirdetőoszlop került a vállalat kezelésébe és azóta nemcsak a ragasztott hirdetések elhelyezésére szolgáló objektumok száma hatványozódott meg, hanem a vállalat több új hirdetési ágat is bevezetett, így a világított hirdetést is, amely a fővárosnak — különösen az esti órákban — oly nagyban emeli a világvárosi jellegét. A székesfőváros hirdető vállalata kebelében nyílt meg a »Propaganda iroda« a Károly király-út 28. számú földszinti üzlethelyiségben. (Telefon: Aut. 88—3—42.) Hivatva van ez az iroda a nyilvános reklám ügyét minél szélesebb körben népszerűsíteni, propagálni és az érdeklődőknek minden díjazás és ellenszolgáltatás nélkül a kívánt felvilágosításokat útbaigazításokat megadni s esetleges kalkulációkat, javaslatokat, terveket kidolgozni. A hirdető vállalatnak a közönség rendelkezésére álló hirdető berendezése az 1934. évben a következő: 586 darab nagy, 1000 darab kis hirdetőoszlop, 1200 darab hirdetéses favédőrács, 1592 darab hirdetőtábla (körülbelül 14.200 m² felülettel), 28 darab nagy és 117 darab kistípusú transzparens hirdetőoszlop, 105 darab háromszögletű gázreklámlámpa, 216 darab nappal világító reklámpajzs stb. A vállalatnak továbbra is főtörekvése a különböző hirdető módok fejlesztése. Megbízott igazgató: Pogány Zsigmond.

HORDÓJELZŐ HIVATAL

(IX., Hungária-alsókörút 13. Telefon: 30—8—66.). A hivatal rendeltetése kizárólag a székesfőváros területén közforgalomban levő szeszes-, boros-, sörös- és egyéb hordók jelzése: 1. a Hordójelző-hivatal helyiségében; 2. esetről-esetre a felek kívánságára a helyszínen (pincékben, kádármestereknél, sörgyárakban); 3. időszakos vagy állandó kirendeltségek útján. A Hordójelző hivatal elhelyezése az 1926. évben épített hivatali épület és jelző-helyiség, továbbá a jelzésre hozott hordók tárolására és a jelzési adatok kiégetésére szolgáló téglafalu, palatetőzetű félszerek szolgálnak. A jelzés naponként 8—2 óráig, azonban a hivatal délután 4 óráig ügyeletes szolgálatot tart a hordók beszállítása, illetve a már jelzett hordók elszállítása céljából, amennyiben ez utóbbiak után fizetendő jelzési díj előzőleg már kiegyenlített. Vezető: Kalix H. Zsigmond kezelő főtiszt.

IDEGENFORGALMI HIVATAL

(V., Deák Ferenc-utca 2., Fővárosi Vigadó. Telefon : 81—2—13, 81—3—49). A hivatal célja : 1. felkutatni és hozzáférhetővé tenni mindazt, ami az utazóközönség figyelmére úgy a székesfővárosban, mint az országban számot tarthat ; 2. minden szükséges intézkedést megtenni azíránt, hogy úgy a székesfővárosban, mint az országban az utazóközönség igényei kielégíthetők legyenek ; 3. ismertetni úgy a belfölddel, mint a külfölddel azokat a közgazdasági, természeti, néprajzi, művelődési és egyéb értékeinket, amelyek az utazó egész tömegét vannak hivatva idevonzani ; 4. odahatni, hogy az itt megforduló utas előnyösen ismerje meg viszonyainkat és végül 5. örködni a felett, hogy az idegenforgalmat bármilyen vonatkozásban károsan befolyásoló jelenségek gyors és gyökeres orvoslást nyerjenek. 1933-ban a Székesfőváros Statisztikai Hivatalának kimutatása szerint 192.688 idegen 554.934 éjszakát töltött Budapesten. Az érkezett idegenek közül 90.752 Csonkamagyarországról érkezett, 31.067 az elcsatolt területekről, 70.869 pedig a távolabbi külföldről. Bár az általános kedvezőtlen gazdasági viszonyok és külpolitikai körülmények miatt az idegenforgalom az összes európai államokban mindenütt majdnem kivétel nélkül csökkenést mutat fel, idegenforgalmi propagandánk eredményessége mellett tanuskodik, hogy ezzel szemben Budapest idegenforgalma az érkezők számában 1·1%, az itt töltött éjszakák számában pedig 5·1% emelkedést mutat fel. Még nagyobb ez az emelkedés külföldi vendégeink forgalmában, (az elcsatolt területeket is beleértve) az érkezők számában 8·7% az éjjelek számában 12·6%. Több mint 28 millió pengő az az összeg, amit az egész magyar idegenforgalom 1933-ban Magyarország fizetési mérlege javára eredményezett. Vezető : Z i l a h y Dezső igazgató, helyettese : dr. Markos Béla h. igazgató. — **Budapesti Idegenforgalmi Iroda Bécsben.** (Wien I., Kärntnerstrasse 51.). A Budapest székesfőváros idegenforgalmi hivatalának legkitűnőbbben bevált és legértékesebb propaganda eszköze a Budapesti Idegenforgalmi Iroda Bécsben, amely működését a polgármesteri XI. ügyosztály felügyelete alatt, Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának irányítása szerint végzi. A bécsi iroda feladata az érdeklődő külföldiek részére felállított információs szolgálaton felül a Wienből Budapestre irányuló társasutazások megszervezése, propagandanyomtatványainknak Wien és Ausztria területén való terjesztése, továbbá a Wienbe és Ausztriába utazó magyarok útbaigazítása. A bécsi irodához az 1933. évben 21.623 látogató fordult felvilágosításért, 4493 látogatóval több, mint az 1932. évben. Nagymennyiségű propagandanyomtatványt helyezett el, 139 társasutazást irányított a fővárosba 13.734 résztvevővel, továbbá 5563 hallgató előtt 48 propaganda-előadást tartott fővárosunkról. V e z e t ő : Lux Vilmos.

ISKOLÁNKIVÜLI NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁG.

(IV., Szép-utca 5, félemelet 2. Távbeszélő száma: Aut. 845—29.)
 A törvényhatósági bizottság 1926-ban alkotta meg a mai szervezési szabályzatot, amely szerint a Bizottság elnöke dr. Sipócz Jenő polgármester; alelnöke Liber Endre alpolgármester; helyettese dr. Némethy Károly, a közművelődési ügyosztály tanácsnoka; előadója Novágh Gyula, a Bizottság ügyvezető igazgatója. Analfabéta-tanfolyamok helye: I. kerületben: Krisztina-tér 4. II. kerületben: Margit-körút 19. III. kerületben: Lajos-utca 34, Ürömi-utca 64, Timár-utca, Szentendrei-út, Vörösvári-út 93, raktárutcai elemi iskola. V. kerületben: Sziget-utca 8. VI. kerületben: Lehel-utca 16, Bajza-utca 33, Érsek-utca 6, Szent László-út 59, Tatai-utca 1553. hrsz. VII. kerületben: Elemér-utca, Kazinczy-utca 23. VIII. kerületben: Práter-utca 11, Baross-utca 71, Tisza Kálmán-tér 4, Erdélyi-utca. IX. kerületben: Mester-utca 46, Kén-utca 1. X. kerületben: Kada-utca 34, Simor-utca 29, Ferenc József gyalogsági laktanya. Az alapismeretterjesztő tanfolyamok az alábbi székesfővárosi iskolákban nyíltak meg: I. kerületben: Krisztina-tér. 4. II. kerületben: Honvéd fogház, Margit-körút 19. III. kerületben: Vörösvári-út 93, Szentendrei-út, Timár-utca, raktárutcai elemi iskola, Ürömi-utca 64. V. kerületben: Szent István-tér 13. VI. kerületben: Szent László-út 59, Érsek-utca 4, Bajza-utca 33. VII. kerületben: Elemér-utca, Kazinczy-utca 23. VIII. kerületben: Baross-utca 71, Erdélyi-utcai elemi iskola, Práter-utca 11. IX. kerületben: Mester-utca 46. X. kerületben: Templom-tér 2, Kada-utca 34, Kén-utca 1, Simor-utca 29, Üllői-út 118. Az általános ismeretterjesztő tanfolyamok helyei: II. kerületben: Gyorskocsi-utca 25. III. kerületben: Szentendrei-út, Hunor-utca 20. VI. kerületben: Váci-út 21, Váci-út 57. VII. kerületben: Hungária-út 139, Rottenbiller-utca 20, Damjanich-utca 48, Dohány-utca 32. VIII. kerületben: Homok-utca. IX. kerületben: Ecséri-út 4. X. kerületben: Simor-utca 49, Cserkesz-utca 83. 5000 ismeretterjesztő előadás megtartását vette tervebe a Népművelési Bizottság. A vetítettképes ismeretterjesztő előadások előmozdítását és szemléletessé tételét szolgálják a Bizottság 2897 darabból álló és sorozatokba foglalt diapositiv gyűjteménye és 5 gramofonja 96 darab lemezzel. A Bizottságnak 32 vándornépkönyvtára van, egy-egy láda kb. 100 kötet könyvet tartalmaz. Ezenkívül a Bizottság rendezi a Székesfővárosi Zenekar közreműködésével a nyári szimfónikus hangversenyeket a városligeti Iparcsarnok előtt és a téli vasárnapi vigadói hangversenyeket. A Bizottság a székesfőváros területén 4 népművelési telepet állított fel. Az egyiket Óbudán a koronaőrutcai iskolában, melynek munkakörét főként a kisgazdák, kertgazdaságot folytató villatulajdonosok művelődési igényeinek figyelembevételével állapította meg. A második telep a vasutcai felső kereskedelmi iskolában nyílt meg, amely főként a kisiparosok és kiskereskedők művelődési igényeit igyekszik kielégíteni; a harmadik telep a

Bajza-utcai, amely a kispolgári lakosság továbbképzését szolgálja. A negyedik telep a X. ker., Szentmihályi-utca 11. sz. alatt levő kultúrházban működik s úgy az alsóbb néprétegek, mint az értelmiség iskolántúli művelését szolgálja. E népművelési telepek keretében előadássorozatok, alkalmi ünnepek, általános és szakirányú tanfolyamok, hangversenyek tartatnak. Ezen telepek munkáját tanulmányi kirándulások egészítik ki. A tanulmányi kirándulásokat a Bizottság központilag szervezi és e munka kiterjed a múzeumok, tárlatok, intézmények, középületek, műemlékek, a főváros környékén az ország kulturális és gazdasági gócpontjainak, tájszépségeinek, történelmi emlékeinek ismertetésére. A fennálló tűzrendészeti szabályok és követelmények miatt a népművelési telepeken a mozgóképelőadásokat nem lehet meghonosítani, így a Bizottság kénytelen volt az Orion Filmszínházat minden második és negyedik vasárnapon kibérelni, hogy a filmet a népművelés szolgálatába állíthassa. A Székesfőváros Népművelési Bizottsága a kir. magy. Pázmány Péter Tudományegyetemmel karöltve állította fel a Szabad Egyetemet. A Szabad Egyetem hallgatója lehet bárki, aki továbbképezni óhajtja magát és legalább 17 éves. Az irodalmi ízlés nevelése érdekében a Bizottság évente a Zeneakadémia nagytermében 4—5 irodalmi estét rendez. A kollektív nevelés érdekében a Bizottság e tanévben vette folyamatba a Székesfővárosi Szavalókórus felállítását. A fővárosi Népművelési Bizottság a művészi irányú nevelését két akcióval szélesítette. Nevezetesen kibérelte a m. kir. Operaházat és a Nemzeti Színházat havonta egy-egy előadásra. A másik akció a képzőművészeti irányú nevelés elmélyítését szolgálja. Hetenként háromszor festők és szobrászok műtermeit látogatják meg a népművelési előadások és tanfolyamok hallgatói.

KERTÉSZET

(Igazgatóság : VI., Vágány-utca 10., távbeszélő száma : 933—00.). Az intézmény rendeltetése : a székesfőváros tulajdonát képező nyilvános sétányok, parkok tervezése, létesítése, a meglévők fenntartása, utak, utcák fásítása és a fasorok fenntartása. A székesfővárosi kertészet központja a VI., Vágány-utca 10. szám alatt levő 42.821 m² területen nyert elhelyezést. A kertészetnek 3197 m² területen 23 növényháza és 1328 m² területen 885 melegágya van. Ezeknek rendeltetése, hogy a nyilvános sétányokat a szükséges növénydíszel lássák el. A kertészetnek 3 faiskolája van : I., Városmajorban 26.288 m², a X., Népligetben 51.355 m² és a X., Bihari-utcában 104.710 m² területtel. A faiskolák az utcák, sétateretek részére szükséges fákat, cserjéket, élő növényeket és fenyőket szolgáltatják. **V e z e t ő :** Morbitzer Dezső kertészeti igazgató.

KÖZEGÉSZSÉGÜGYI ÉS BAKTERIOLÓGIAI INTÉZET

(IX., Gyáli-út 3/a. Távbeszélő száma : 34—4—24 és 31—8—59.) Az intézet célja a fertőző betegségek elleni védekezés, az ivóvíz és élelmiszerek közegészségügyi ellenőrzése és a közegészségügynek önálló, tudományos vizsgálatokkal való előmozdítása. Az 1888-as kolerajárvány alatt létesült intézet kezdetben csak mint a tisztí főorvosi hivatal segédlaboratóriuma szerepelt. 1893 óta azonban rendszeres tevékenységet fejt ki s munkaköre évről-évre bővül. Ezt a munkaszaporulatot nagyban befolyásolta a vízművek fokozatos kiépítésével a fővárosi központi vízművek telepeinek rendszeres bakteriológiai ellenőrzése. 1930-ban épült új otthonában az intézet megnagyobbodott munkaköre a fertőző beteg környezetvizsgálatának kimélyítésében, a tej és tejtermékek, élelmiszerek bakteriológiai vizsgálatában, levegővizsgálatokban és a higiéné különböző ágainak intenzívebb művelésében nyilvánult meg. A munkakör kiterjedésével természetesen a vizsgálatok száma is erősen emelkedett, mert míg például 1922-ben 21.930 vizsgálatot végzett az intézet, 1933-ban 79.000-t. Az intézet délelőtt 8—2-ig díjtalanul végzi a közönség részére a fertőtlenítés előtt kötelező bakteriológiai vizsgálatokat. A vizsgálatok eredményéről 344—24. és 318—59. szám alatt távbeszélő útján is adnak felvilágosítást. Hatósági orvos beutalása alapján az intézetben szülő vagy hozzátartozó kíséretében megjelenő gyermeket az intézet orvosai diftériaelleni védőoltásban részesítik. Igazgató : Ströszner Ödön dr. egészségügyi főtanácsos, egyetemi rendkívüli tanár.

KÓRHÁZI KÖZPONTI GYÓGYÁRURAKTÁR ÉS KÖZKÓRHÁZI GYÓGYSZERTÁRAK

(VIII., Aggteleki-utca 8. Távbeszélő kapcsoló száma : 321—23. A gyógyszerüzem az 1919. évi március hó 1-én községi kezelésbe vett négy közkórházi gyógyszerútból és az ezeket ellátó központi gyógyszeraktárból keletkezett. Ez az intézmény azzal a cézzal létesült, hogy a székesfőváros közkórházait, valamint jóléti és egyéb intézeteit azonosságra és tisztaságra nézve megvizsgált gyógyszerekkel gazdaságosan lássa el, a gyógyszereket orvosi előírás szerint készítse el és szolgáltatssa ki. Ezt a feladatát a községi gyógyszerüzem a Szent Rókus-, Szent István-, Szent László- és Új Szent János-közkórházakban levő gyógyszerházai, valamint az ezeket mindennemű anyaggal ellátó központi raktára és laboratóriuma útján végezte. A törvényhatósági bizottság a községi gyógyszerüzemet mint önálló üzemet megszüntette s az a jövőben mint központi beszerző szerv, a központi közkórházi gyógyszerár mellett felállított, gyógyáruraktár működik, ahonnan a közkórházi gyógyszerházak ellátása történik. Vezető : dr. Horváth Jenő h. igazgató.

KÓRHÁZI KÖZPONTI MŰSZER- ÉS ANYAGRAKTÁR

(VII., Nagydiófa-utca 14. Távbeszélő kapcsoló száma : 385—22, 385—24.) A központi műszerraktárt és javítóműhelyt 1913-ban állították fel azért, hogy a székesfővárosi közkórházakat és egyéb egészségügyi intézményeket a szükséges műszerekkel, orvosi segédeszközökkel, kötszerrel, fehérneművel, bútorokkal és gazdasági cikkekkel lássa el. A törvényhatósági bizottság a községi műszerüzemet és anyagraktárt mint önálló üzemet megszüntette és az a jövőben a különleges kórházi szükségletek beszerzése és tárolása céljából a kórházak gazdasági igazgatásában mint központi beszerző szerv, kórházi anyagraktár működik. Vezető : Schön Oszkár igazgató.

KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEM

(IX., Soroksári-út 58. Távbeszélő száma : 318—41, 318—43.) Ezt a községi üzemet a főváros 1911. évben azért létesítette, hogy egyrészt árszabályozó hatást gyakoroljon azokban az elsőrendű élelmicikkekben, amelyeknek árusítására az üzem létesített, mint kolbászárak, marha- és sertéshús, baromfi, vaj, sajt, tojás, mégpedig árszabályozó hatást úgy e cikkeknek árai, mint pedig azoknak minősége tekintetében, másrészt egyik főfeladatául tüzetett ki az üzemnek, hogy a vad- és birkahús fogyasztását a fővárosban népszerűsítse, minthogy e két élelmicikket, olcsó ára dacára, a főváros fogyasztó közönsége kevésbé fogyasztotta. A községi élelmiszerárusító üzem és annak elárusító helyei tehát a közönséget tájékoztatni hivatottak a legfontosabb élelmicikkek piaci árai tekintetében, másrészt gyakorlati útmutatásul is szolgálnak a fogyasztóknak arra nézve, hogy milyen minőségben igényelheti a kereskedelemtől a napi árak mellett ezeket az élelmicikkeket. Az üzem központi telepe a Marhaközvágóhídon, annak külön elkülönített részében létesült. Itt rendeztetett be elsősorban az üzem külön vágócsarnoka, kapcsolatban a kolbászgyárral, ahol naponta 7000—8000 kg különféle kolbász készül, továbbá a húspácoló és húsfüstölő termekkel, ahol különböző sonka- és egyéb füstölt húсарak termelgetnek. A berendezésekhez csatlakoznak az üzem saját hűtői, a hús, vad, sajt, vaj, baromfi raktározására, továbbá külön tojáshűtő 3,000.000 darab tojás betárolására és a kétemeletes épület pincéjében másfélmillió darab tojásnak mészben való elhelyezésére, betonkádakkal berendezve és végül a telepen levő saját gőzkazánüzem. A tojásfeldolgozó telepen történik a forgalomba hozandó tojások előzetes vizsgálata (lámpázás) és kiselejtezése, a vajosztályban a vaj kigyurása és gépi adagolása, illetve csomagolása, a sajt osztályban a kemény sajtok, lipthói és keménytúró expedálásra előkészítése, azonkívül van az üzem telepén körülbelül 50.000 baromfi hizlálására berendezett hízlalda, a vele kapcsolatos baromfivágó és csomagoló termekkel. Minthogy az üzem gondoskodik a fővárosi kórházak összes élelmiszer szükségleteinek szállításáról is, e célra szükséges

fűszerárúk és egyéb cikkek számára terjedelmes fűszerraktár, zöldség- és gyümölcsosztály is van. Végül az üzem berendezéseit kiegészítő saját gépháza, valamint a kétemeletes irodaépület. A községi élelmiszerárusító üzem, a baromfi, a tojás közvetlen termelő kezelettől való beszerzése céljából vidéki községekben bevásárló helyeket tart fenn. A fogyasztóközönség kiszolgálása érdekében az üzem a főváros összes körzeteiben 52 elárusító helyet tart fenn, saját kezelésében. Az üzem 1933. évben 187.255 q élelmicikket hozott forgalomba, melynek összértéke 12,982.764 pengő volt. Vezető: Reich Samu vezérigazgató.†

KÖZSÉGI KENYÉRGYÁR.

(X., Százados-út 16. sz. Távbeszélő száma: Aut. 310—30). A községi kenyérgyár célja egyrészt, hogy állandóan árszabályozó hatást gyakoroljon a főváros piacán a kenyérárak alakulására, másrészt, hogy mintaképül és buzdításul szolgáljon a magánvállalkozásnak arra, hogy kenyérfeldolgozó műhelyeit és kenyérgyárait a közegészség és köztisztaság korszerű követelményeinek megfelelően rendezze be. A főépület középrészén vannak az irodai helyiségek, a vegyvizsgáló laboratórium és a sütőmunkások fürdőhelyiségei és öltözőterme. Az irodák mögött emelkedik a háromemeletes sütőépület, melynek földszinti téstatermében készül a kenyértészta. Az egész téstakészítő művelet alatt a tésztának a munkás testével való bármilyen érintkezése szükségtelen, mert a munkát gépek végzik. A téstateremből jobbra és balra nyílik a két sütőterem, melyeknek mindegyike szintén 36 méter hosszú és 7 méter széles. Mindegyik terembe nyílik 12 darab gőzsütőkemence. A kemencék fűtése beforrasztott csövekbe zárt túlhevített gőzzel történik. Egy-egy kettős kemencében egy óra alatt egyszerre több mint 100 darab 2 kg-os kenyér süthető. A sütőkemencékhez a tésztát és a kemencéktől a kiszült kenyeret kerekken járó állványokon szállítják. A felsorolt termék és helyiségek falai fayence-burkolattal vannak ellátva, a padozatok betonnal vannak burkolva. A kenyérgyártóterem fölött az első emeleten van a tésztagyár, melynek berendezése hasonlóan modern gépekből áll, mint a kenyérgyáré, mégis azzal a különbséggel, hogy a tésztát kemencék helyett szárítószekrényekben ventilátorok segítségével szárítják. A tészta kizárólag a legfinomabb búzalisztből és tojásból készül, mindenféle festőanyag hozzáadása nélkül. A tésztaformált, kocka- és csőtészta (macaroni), valamint tarhonya formájában készül. A tésztagyár fölött a II. és III. emeleten vannak a liszt-raktár termei, ahová villamoslevátor szállítja fel a lisztet. Ugyanitt van négy lisztszítáló- és négy lisztkeverőgép, ezekből a megszártalt és megkevert liszt a második emeleten levő négy liszt-tartányba hull alá, melyekből a liszt az elsőemeleti automatikus mérlegekbe továbbítható, ahol az egyes dagasztáshoz szükséges lisztadagok pontosan megmértvén, a földszinten álló tészta-szészékbe hullanak. A lisztnek ez az útja a III. emeleti beöntő-

garatról a földszinti téstacsészéig egyenes vonatban és teljesen elzárt úton, a természetes esés törvénye szerint halad, úgyhogy mindenféle emelő- és továbbítószervezetek, amelyek sarkaikkal és szögleteikkel a lisztmoly képződésére alkalmasak, teljesen ki vannak küszöbölve. A főépülethez egy fedett folyosón át csatlakozik a kenyérraktár, ide jut cerekes állványokon a kemencékből kisült kész kenyér. A kenyeret innen kosarakba rakva automobilokon szállítják a város minden részében levő elárúsítóhelyekre. A baloldali melléképületben van a burgonyafőzőhelyiség a burgonyamosógéppel, két burgonyafőzővel és egy gőzkazánnal. A burgonyafőzőhelyiség folytatása a burgonyahámozóterem két burgonyazúzógéppel. A burgonyafeldolgozóhelyiség alatt van a burgonyapince. Végül a főépület mögötti udvaron épült a kocszín és az autógarázs. A kenyérgyár udvarára vasúti iparvágány vezet, amelynek segítségével a liszt-, szén-, burgonya- és egyéb szükségletek közvetlenül vasúti kocsikban szállíthatók a gyártelepre. A községi kenyérgyár 1909. évi augusztusban indult meg és 24. évi fennállása alatt, különösen a háborúban és a háborút követő súlyos években igen nagy szolgáltatásokat tett a főváros fogyasztóközönségének, amikor a hatósági kenyérellátásnál a legnagyobb és legbiztosabb támasza volt a hatóságnak és a főváros lakosságának egyaránt. 1933. évi termelése 7,808.000 kg kenyér volt. Igazgató: Kellner Nándor.

KÖZSÉGI LÓHÚSÜZEM

(IX., Gubacsi-út 6. Távbeszélő kapcsolószáma: 318—33. és 348—19.). A Községi Lóhúsüzemet a főváros 1905-ben létesítette abból a célból, hogy a főváros szegény lakosságának olcsó hússal és kolbászfélékkel való ellátását biztosítsa. Ez okból az üzem létesítését elhatározó közgyűlési határozat azt is kimondja, hogy a lóhús és a lóhúsból készült hentesárúk (kolbászfélék) önköltségi áron árusítandók, úgyhogy a Községi Lóhúsüzem szociális üzemnek tekintendő, melyből a főváros háztartása jövedelemre igényt nem tart. Ugyancsak elhatározta a közgyűlést azt is, hogy a lóhúst és az abból készült kolbászféléket közvetlenül a fogyasztók részére az üzem saját kezelésében hozza forgalomba, mely intézkedésnek az esetleges visszaélések megakadályozása volt a célja, nehogy a lóhús és az abból készült kolbászfélék, mint marhahús és marhahúsból készült termékek árusíttassanak a fogyasztóközönségnek. A lóhúsüzem a sertésközvágóhíd déli szomszédságában lett berendezve, önálló vágóhídja, kolbászgyára, továbbá a hús- és kolbászfélék hűtésére önálló hűtőberendezése van; a telepet kiegészítik a szükséges istálló- és raktárhelyiségek. Az árusítás a főváros legkülönbözőbb helyein 40 helyen folyik. Az 1933. évben az üzem 9832 darab lovat vágott le és ezekből 1,233.659 kg emberi fogyasztásra alkalmas húst és 810.298 kg kolbászféléket hozott forgalomba. Az üzem igazgatója: Járity Gyula.

KÖZSÉGI TEMETKEZÉSI INTÉZET

(Igazgatóság: IV., Kigyó-utca 5. Távbeszélő száma: Aut. 885—56.). A községi temetkezési intézetet a székesfőváros törvényhatósági bizottsága az 1920. évi 763. kgy. számú határozatával alapította. Központi felvételi iroda: IV., Kigyó-utca 5. Hivatalos órák: 8—20 óráig. Telefon: Aut. 899—13, 899—14, 885—55, Telep és felvételi iroda: VII., Egressy-út 13. Hivatalos órák: 8—14 óráig. Távbeszélő száma: 972—47, 972—48, 972—49. (Éjjel is.) Felvételi irodák: I., előljáróság épületében: Telefon: 607—49, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig; I., Roham-utca 4., Telefon: 515—87, hivatalos órák: 8—19 óráig. II., Batthyány-tér 2. Telefon: 528—18, hivatalos órák: 8—19 óráig. III., előljáróság épületében. Telefon: 623—47, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig. V., ker. előljáróság épületében. Telefon 232—40, hivatalos órák 8— $\frac{1}{2}$ 15-ig óráig; VI. kerületi előljáróság épületében. Telefon: 179—87, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig. VII., előljáróság épületében. Telefon: 394—78, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig. VIII., előljáróság épületében. Telefon: 303—17, hivatalos órák: 8—19 óráig. IX., előljáróság épületében. Telefon: Aut. 873—46, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig. IX., Üllői-út 95. Telefon: 348—39, hivatalos órák: 8—19 óráig. X., előljáróság épületében. Telefon: 486—53, hivatalos órák: 8— $\frac{1}{2}$ 15 óráig. Új Szent János-kórház. Telefon: 535—68, hivatalos órák: 8—16 óráig. Szent Rókus-kórház. Telefon: 305—74, hivatalos órák: 8—16 óráig. Szent István-kórház. Telefon: 439—44, hivatalos órák: 8—16 óráig. Szent László-kórház. Telefon: 413—58, hivatalos órák: 8—16 óráig. Kerepesi temető. Telefon: 306—84, hivatalos órák 8—18 óráig. X. ker. újtemető. Telefon: 489—06, hivatalos órák: 8—18 óráig. Farkasréti temető. Telefon: 533—87, hivatalos órák: 8—18 óráig. Óbudai újtemető. Telefon: 624—08, hivatalos órák: 8—18 óráig. A típustemetések árait, valamint az intézet egyéb árszabásait a polgármester állapítja meg, mely ármegállapításoknál minden alkalommal érvényesíti azt a szociális szempontot, hogy az olcsóbb temetések önköltségen alul állíttassanak ki, e temetések árának az önköltségeit meghaladó részét pedig a tehetősebbek a fényűzőbb módon temettetők viseljék. Az üzem vezetője: Adámly István igazgató.

KÖZTISZTASÁGI HIVATAL

(VIII., Kún-utca 8., távbeszélő száma: 460—94.). A székesfővárosi köztisztaság hivatal feladata a főváros egész területén az utak tisztogatása, az úttestről és a járdákról lekerülő szemét összegyűjtése és eltakarítása, az úttest portalanítása (vízzel való locsolása és olajozása), valamint a leesett hónap eltávolítása. Ugyancsak a hivatal végezteti az így összegyűjtött utcai szemétnek, továbbá a háziszemétnek és vásárcsarnokokból kikerülő csarnoki szemétnek (beleértve a piaci szemetet is) elfuvarozását és a kifuva-

rozott szemétmennyiségnek az átemelőállomás útján Pestszentlőrinc határában levő szeméttelre vasúti kocsikkal való kiszállítását is. A köztisztasági hivatal igazgatósága a VIII., Kúntutca 8. szám alatt levő főtelepen van. Ugyancsak itt vannak a főautójavítóműhelyek, a központi raktár, továbbá a garázsok egy része. A II. számú főtelep VI., Bulyovszky-utca 34—36. szám alatt van és kizárólag autogarázs céljára szolgál, kisebb javítóműhelyekkel. II. ker., Csapláros-utca 8—10. szám alatt van a III. számú főtelep, amely a dunajbóparti részen foglalkoztatott autók garázsa, kisebb javítóműhelyekkel. Végül a IV. számú főtelep az I. ker., Felhő-utca 4. szám alatt, ahol 24 munkás, továbbá sofförök és kocsisok részére laktanya van, mosdókkal és fürdővel, továbbá raktár- és irodahelyiségekkel, istállóval és garázzsal, a Svábhegyen dolgozó kocsik befogadására. A most még lőüzemű fuvarozótelep IX. ker., Ecseri-út 6., 7., 8., 9. és 12. szám alatt van. A fiókfuvarozótelepek a VI. ker., Erzsébet királyné-úton, az I. ker., Fehérvári-úton és a II. ker., Kis-Rókus-utcában vannak. A hivatal céljaira szolgáló és kezelése alatt álló épületek száma 119. A szeméttel Pestszentlőrinc határában fekszik és a főfuvarteleppel normálnyomtávú vasút köti össze. A szemétszállító vasútnak a fuvartelepen levő pesti végállomásán van a szemétemelő berendezés, ahol villamosüzemű portáldaruk segítségével öntik át a szemetet a lőüzemű szemeteskocsikból a vasúti kocsikba és az úgynevezett alagúti rakodó, amelyen viszont az automobilüzemű szemétfuvarozógépek tartalmát ürítik át a vasúti kocsikba. A köztisztasági hivatal tisztai, altisztái, iparos sofför, műhely és rendes munkásszemélyzete ezidőszert 2520 főből áll. A téli havazások alkalmával ezenfelül a leesett hó mennyiségéhez mérten, naponként 1500—10.000 rendkívüli munkást is alkalmaz a hivatal. A köztisztasági hivatal a következő fuvarozó eszközökkel rendelkezik: 5 vasúti mozdony, 81 darab vasúti kocsí, 3 darab villamosdarú, 67 darab autó és 34 darab ezekre szerelhető munkagép (hóeke, seprőgép, pótkormányú és pótkocsi), 102 darab lőüzemű locsolókocsi, 31 darab olajoskocsi, 6 olajszállító tank, 2 lőüzemű aszfaltmosógép, 167 darab szemeteskocsi-alváz vasból, 51 darab szemeteskocsi fából, 243 darab különféle igáskocsi, 32 darab kordé és 48 darab hóeke. A lőállomány 1933. év végén 596 darab volt. A műhelyben 59 darab villanyőre berendezett munkagép dolgozik, van azonkívül több kisebb kézzel hajtott gép is. A szemétyűjtő mozgóládák és hófuvarozó vasaligák száma 2550 darab. A köztisztasági hivatal által rendszeresen tisztogatott és pormentesített utak, utcák és terek területe 6,150.000 m²; 1933-ban olajjal pormentesített a hivatal 732.500 m² makadám utat, 1933-ban a főváros területéről kifuvarozott, illetve vasúton kiszállított 45,111.800 kg utcai szemet, 213,302.500 kg háziszemet, 4,626.000 kg csarnoki szemet, 390.000 kg csatornaiszap ürülék és magánosoktól 2,275.000 kg szemet és törmelék. A vízzel való pormentesítésre elhasznált vízmennyiség az 1933. évben 1,517.160 m³ volt. 1932—1933. téli évszakban leesett hó mennyisége (38 cm hóréteg alapján) körülbelül 2,600.000 köb-

méter volt. Ennek eltávolításánál 89.000 rendkívüli munkást foglalkoztatott a hivatal. Az eltakarítás költségei 360.000 pengőt tettek ki. A köztisztasági hivatal vezetője : Balló Alfréd igazgató.

KÖZVÁGÓHIDAK ÉS ÁLLATVÁSÁROK IGAZGATÓSÁGA

(IX., Soroksári-út 58. Távbeszélő kapcsolószáma : 320—09.)
Igazgatói tennivalók ellátásával megbízva : dr. Kazár Gyula
állategészségügyi főtanácsos.

MAGYAR SERTÉSHÍZLALÓ ÉS HÚSIPARI R.-T. (Nagytétény.)

A Székesfőváros 1929 július 1-én vásárolta meg a Magyar Sertéshízlaló és Húsipari Rt. részvénytöbbségét. A nagytétényi sertéshízlaló-telep kezelését is ugyanekkor vette át. A részvénytársaság 110.000 darab részvényéből 63.357 darab van a székesfőváros birtokában, vagyis 57·6%-a. Ezen részvényeket a főváros 1,408.625 pengőért vásárolta meg. A vállalat többi részvényéből 43.220 darab, vagyis 39·3% a Magyar Királyi Földművelésügyi Minisztérium tulajdona s a még fennmaradó 3423 darab részvény pedig, vagyis 3·1%, magánosok kezében van. A vasbeton fallal körülkerített hízlaló telep területe 139.873 négyszögöl. Ezenkívül hozzátartozik még a hízlalda közelében fekvő 3 különálló telek, összesen 2966 négyszögöl kiterjedésben, tehát a terület összesen 142.839 négyszögöl. A hízlaló telep körülbelül 45—50.000 darab sovány sertés befogadására elegendő szállásokkal, illetve aklokkal rendelkezik. A hízlalda kiegészítő részét képezi a kétemeletes daramalom-épület, mely 8 pár darálókövel, 4 előtörővel és a megfelelő felvonó készülékekkel van felszerelve. A telepnek van körülbelül 800 vagon sertéseleség befogadására alkalmas 2 magtára (silos),. Mindkét silos el van látva a takarmányok berakásához, illetve kezeléséhez szükséges műszaki berendezésekkel. Úgy a daramalom teljesítménye, valamint a silosok befogadóképessége a sertéshízlalótelep méreteivel áll arányban. A telephez tartozik még körülbelül 100 vagon csövestengeri raktározásához elegendő góré is. Ezenkívül a hízlalda berendezéséhez tartozik még a kényszervágóhíd és 320 négyzetméter alapterületű hűtőház, továbbá az egyemeletes irodaépület, valamint a kétemeletes tisztviselő-lakás-épület és munkáslakások, végül 1 különálló igazgatói villaépület (jelenleg használaton kívül). Ezenkívül a vállalat tulajdonát képezi egy emeletes vendéglőépület is, 24 vendégszobával. Az egész telep fel van szerelve saját vízvezetékkel és 3000 köbméteres víztartánnyal, valamint szennyvízlevezető-csatornahálózattal és motorikus, valamint világító villanyáram hálózattal. Ezekon kívül a telepnek van 9·5 km hosszú kisvasúti hálózata, melynek teherszállító kocsijait egy kis gőzmozdony és egy benzinmotor vontatják. Ugyancsak a telep tulajdonát képezi a normálnyomtávú és körülbelül három km hosszú iparvágány.

A telep közvetlenül a Duna mellett fekszik és saját dunai mólója van a vízi-úton érkező takarmányok kirakása céljára. A telep egyrészt a mezőgazdasági exportot, másrészt pedig a székesfőváros közéletmezése érdekeit szolgálja.

MARHAKÖZVÁGÓHID ÉS VÁSÁR

(IX., Soroksári-út 58. Távbeszélő kapcsolószáma : 31—8—78, felhajtási iroda : 34—1—23.) Pest város tanácsa 1867-ben határozta el, hogy a pesti magánvágóhidakat megszünteti és az összes marhavágásokat központosítva, városi közvágóhidakat létesít. A közvágóhidak megnyitásával a marhavásár is központosított. A marhavásárok nagy forgalma következtében a vásártér területi kiterjesztése többször szükségessé vált. 1932. évben két intézménnyel ismét bővült. Az egyik a lóvásár, amelyet a Tattersall és lóvásártelep megszüntetésével a IX., Vágóhid-utca 9. szám (távbeszélő kapcsolószám : iroda 323—89, nyilvános telefon hívószáma : 368—89) alatt e célra létesített új lóvásártelepre helyezték át. A másik a vidéki hideg húsvásár, ahol a vidékről érkezett húsokat árusítják. A marhaközvágóhídi régi rendszerű jégműtőjét korszerű jégműtőkre alakították át 1440 m² alapterülettel, amely később elégtelennek bizonyult és ezért egy új hűtő épült 554 m² alapterülettel. Elkészült a közvágóhíd műjegygyára és a húsipari munkások részére öltöző- és mosdóhelyiség. Majd modern állatorvosi laboratórium és múzeum. A közvágóhíd kiegészítő részei még a kényszervágóhíd, a bél- és a pacalmosók, bőr- és fagygyűraktárak, két víztorony és a kétirányú vasúti vágányzat, amely az intézményt egyrészt a ferencvárosi rendezőpályaudvarral, másrészt a dunaparti teherpályaudvarral közvetlenül összeköti. A marhaközvágóhíd és vásár telepeinek leltári értéke körülbelül 12,215.000 pengő. A marhaközvágóhíd és vásár szolgálatát az intézőségi személyzet látja el, az állatvásárok és közvágóhidak igazgatójának igazgatása alatt. A marhavásár állategészségügyi szolgálatát a földművelésügyi minisztérium által kirendelt magyar királyi állatorvosi személyzet, a közvágóhídi húsvizsgálatot pedig az állategészségügyi tanácsos vezetése mellett a székesfővárosi állatorvosok látják el. A marhavásárra felhajtásra került és közvetlenül a vágóhídra érkezett az 1933. évben 50.826 darab nagy-
marha, 97.001 darab borjú és 37.236 darab aprómarha (juh, kecske), míg ugyanez évben a marhavágóhídon levágásra került 46.131 darab nagy-
marha, 96.183 darab borjú és 37.071 darab aprómarha. Zezető : Ostián Ferenc közéletmezési tanácsos.

SERTÉSKÖZVÁGÓHID ÉS SERTÉSVÁSÁR

(IX., Gubacsi-út 6. Távbeszélő száma : 31—8—21.) 1902-től kezdve a sertésekre is életbelépett a főváros egész területén a közvágóhídi kényszer. A sertésközvágóhídon a vágások céljára szolgál

két vágócsarnok bélmosóhelyiségekkel és a nagyvágó hentes-mesterek külön feldolgozó helyiségeivel. A vágócsarnokokat és a húsvásárcsarnokot — mely 1200 leölt sertés befogadására elegendő — szállítóberendezések kötik össze a 2800 m² rakterületű emeletes hűtőépülettel, amelyben egyidőben 4582 darab szúrt sertés, 18.500 q szalonna és zsír tárolható. A közvágóhídhhoz tartozó létesítmények még: a húsvásárcsarnok, a kazán- és gépház, a jéggyár, a szivattyú és víztorony, a szabadforgalomból kizárt sertések húsának sterilizálására szolgáló párolóberendezések, a munkásöltöző és 1600 darab sertés befogadására alkalmas vágóhídi szállások. A sertésközvágóhíd területén van a zárt (konzum) vásár, 780 darab sertés elhelyezésére alkalmas vágóhídi szállásokkal. A sertésközvágóhíd szomszédságában helyeződik el a sertésvásár, a modern, betonból épült 5000 sertés befogadására alkalmas fedett sertésvásárcsarnokkal, vasúti rakodóval, mosószállásokkal és 2500 darab sertés befogadására alkalmas vásári szállásokkal, mely szállások a vásáron eladatlanul visszamaradt sertések etetésére és éjjeli elszállásolására szolgálnak. A vásártér bejáratánál van a bizományosi és vásárpénztári irodaépület. A vásártér berendezéseit kiegészítik a mérlegházak, a boncolóház, trágyatelep, állatorvosi irodaépület. A sertésközvágóhídi és vásári szolgálatot az állatvásárok és közvágóhidak igazgatójának irányítása mellett az intézőség személyzete látja el. A közvágóhídi húsvizsgálatot az állategészségügyi tanácsos vezetése mellett a székesfővárosi állatorvosok, a sertésvásár állategészségügyi szolgálatát pedig a földművelésügyi minisztérium által kirendelt m. kir. állatorvosok látják el. A sertésvásárra felhajtásra került és közvetlen a vágóhídra érkezett összesen az 1933. évben 487.427 darab sertés, 3863 darab süldő és 1820 darab malac, ebből a sertésközvágóhídon levágásra került 458.156 darab sertés, 3689 darab süldő, 480 darab malac. Vezető: vitéz Csorda Ferenc közlelmzési tanácsos.

STATISZTIKAI HIVATAL.

(VIII., Sándor-utca 8. Távbeszélő kapcsolószámok: Városháza 214 mellékállomás és 384—85, 384—86, 454—34.) Feladata úgy a hatósági működés körében, valamint a lakosság életében mutatók mindazon tényeket és viszonyokat megfigyelni és ezekre vonatkozó észleleteit rendszeresen összeállítani, melyek szükségesek vagy célszerűek arra nézve, hogy egyrészt a helyes közigazgatás elősegíttessék, másrészt a főváros minden érdekeinek felismerése statisztikai szempontból lehetővé tétessék. Hivatalvezető: Illyefalvi I. Lajos dr. statisztikai hivatali igazgató.

SZÉKESFŐVÁROSI ALKALMAZOTTAK SEGÍTŐALAPJA.

(IV., Calvin-tér 2. és 3. Telefon: 86—8—75*.) A székesfőváros közigazgatási és közoktatási tényleges és nyugdíjas alkalmazottainak régi óhaja és törekvése, hogy a maguk és családtagjaik meg-

betegedése esetén megfelelő orvosi kezelésben, gyógyszerellátásban részesülhessenek és általában biztosítva lássák magukat minden oly, a családjukkal kapcsolatos rendkívüli esemény alkalmával, amelynek nagyobb költségeit rendes havi jövedelmükből fedezni képtelenek. Támogatta ezen törekvésüket, hogy az 1921. évi XLVI. t.-c., illetve a kiadott kormányrendeletek alapján az állami tisztviselők részére »Országos tisztviselői betegsegélyző-alap« létesítetett, amely alap szolgálja az állami közalkalmazottak betegség esetén való biztosítását. Hasonlóképpen az országos társadalombiztosító intézettől független, külön betegségi biztosítási intézete van már többek közt a m. kir. postatakarékpénztárnak, a m. kir. posta és a m. kir. államvasutak alkalmazottainak is. A Székesfővárosi Alkalmazottak Segítőalapját a székesfőváros törvényhatóságának 406/1916. számú szabályrendelete hívta életre. A székesfőváros közigazgatási, tanügyi tényleges és nyugdíjas alkalmazottai a kedvezmények fejében (a lakbér kivételével) készpénzben kapott összes járandóságai után 2%-ig terjedhető járulékot tartoznak fizetni és az alkalmazottak (nyugdíjas, özvegy) által fizetett járulékok összegével egyenlő összegű készpénzbeli támogatást vállal a székesfőváros is. Vezető : Dulácska Jenő igazgató.

SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI TANSZERBESZERZŐ, TANSZERNYILVÁNTARTÓ ÉS TANSZERJAVÍTÓ INTÉZET

(VII., Nagydiófa-u. 8. Telefon : 33—5—07.). Az intézet célja a székesfőváros iskoláit a tanítási tervnek megfelelően egyöntetű felszerelésekkel és tanszerekkel tervszerűen ellátni és a tanszereket jókarban tartani. Vezető : Behyna Miklós.

TÜZOLTÓSÁG.

(VIII., Kún-utca 2.) Vezető : Teasdale Ottó h. tűzoltófőparancsnok. Ausch Rezső, a főparancsnok helyettese.

VÁROSHÁZI GONDNOKI HIVATAL

(IV., Központi Városháza, földszint 14. Távbeszélő száma : 515.) Vezető : Veronács Gyula segédhivatali igazgató.

VÁSÁRCSARNOKOK.

Igazgatóság : IV., Vámház-körút 2. (Távbeszélő száma : 83—5—02, 84—4—10, 84—6—97.) Az intézmény áll a Vámház-körúti, Rákóczi-téri, Klauzál-téri, Hunyadi-téri, Hold-utcai vásárcsarnokokból, a Belvárosi fedett vásárból, a Batthyány-téri vásár-

csarnokból, a Teleki-téri élelmiszerpiacból. Az óbudai zárt élelmiszervásár, a vérmezői zárt élelmiszervásár, a Garay-téren épült vásárcsarnok, a Ferencvárosi kikötőnél a soroksári Dunaág és a zimonyi vasútvonal között épült Élelmiszernagyvásártelep szintén az igazgatóság rendelkezése alá tartozik. Az élelmiszer-nagyvásártelepen, mely a mai kor igényeinek megfelelően épült fel, 8120 m² árusítóterület, 3849 m² raktárterület, vasuti rakodó 220 vagon tárolólehetőséggel áll rendelkezésre. A hajón érkező áruk részére készült a 130 méter hosszú rakpart, továbbá a Kvassay-zsilipen keresztül érkező kisebb járművek részére a de-reglyekikötő. Az élelmiszerbizományosok üzleti tevékenységének ellátását 54 irodahelyiség szolgálja. Az átrendezett és átépült Széna-téri nyílt piac, Széna-téri zárt élelmiszervásár néven a vásárcsarnokok hatáskörébe utaltatott. Vezető: Burg Ferenc közélet-mezési főtanácsos, a vásárok és vásárcsarnokok igazgatója.

VÁSÁRIGAZGATÓSÁG.

(IV., Vámház-körút 2. Távbeszélő száma: 83—5—02, 84—4—10, 84—6—97.) A vásárigazgatóság rendeltetése, hogy a kerületi nyílt élelmiszerpiacok és nyílt árusítási üzletek élelmiszervizsgálatát és vásárrendszetét, úgyszintén a kerületi vásárfelügyelőségeket irányítsa. Közvetlenül a polgármesteri közéletmezési ügyosztály alá rendelt szakhivatal. — Vezető: Burg Ferenc közéletmezési főtanácsos, a vásárok és vásárcsarnokok igazgatója.

VEGYÉSZETI ÉS ÉLELMISZERVIZSGÁLÓ INTÉZET

(IV., Központi Városháza, II. em. 180.) Az intézetnek az élelmiszerek ellenőrzésén kívül a következő feladatai vannak: a budapesti vízvezetéki víz minőségének állandó ellenőrzése a Vízművek kútjaitól egészen a fogyasztóig; a budapesti gyógyszerárak hatósági ellenőrzéséből származó gyógyszerminták vizsgálata; a fővárosi Gázművek által szolgáltatott gáz állandó ellenőrzése; a fővárosi kórházak részére különböző orvos-kémiai és kémiai-diagnosztikai vizsgálatok végzése; különböző technikai cikkek anyagvizsgálata a székesfőváros háztartása részére és pedig úgy a megrendelések előtt, valamint a kérdéses áruk leszállításakor is; bűnügyi vizsgálatok az államrendőrség és a m. kir. csendőrség megkeresésére; szakvélemények adása telepengedélyezési eljárásoknál, nemkülönben fogyasztási adóügyekben és számos közegészségi és közigazgatási ügyből kifolyólag. Az intézet tevékenysége legújabbán még egy fontos és nagy munkakörrel bővült: ugyanis az intézet a megszűnt Központi Tejhivatal helyett az el nem engedhető ellenőrző munkát és általában a központi élelmiszerellenőrzést és az ezzel kapcsolatos mintavételeket is végzi. Ennek a feladatnak a megoldására az intézetben az eddig meglévő osztályok mel-

lett egy újabb osztály, az intézet mintavétel osztálya létesült. Díjazott munkálatok azok a laboratóriumban végzett vizsgálatok, amelyeket az intézetbe a kerületi vásárfelügyelők és tisztiorvosok által beküldött mintákon végez az intézet. Ezeket a laboratóriumi vizsgálatokon kívül azonban az intézet a különböző ügyosztályoknak, előjáróságoknak, hivataloknak igen sok olyan szakvéleményt ad, sok olyan helyszíni eljáráson vesz részt, amelyek sok időt és munkát igényelnek. Így például igen nagy munkát végez az intézet a közlélemezési, közegészségügyi és iparügyi ügyosztályokba fellebbezés folytán kerülő kihágási ügyek másodfokú elbírálásához szükséges szakvélemények adásával; a városi kövezetvám és fogyasztási adó kivetésével kapcsolatban elkészített javaslataival, az iparhatósági telepengedélyekkel járó helyszíni tárgyalásokon, a kerületi előjáróságok által lefolytatott tűzrendészeti gyárvizsgálatokon. Számítalan esetben — sőt amióta az élelmiszerrendészeti kihágások a IV. kerületi előjárásagon központosítottak állandóan — a kihágási ügyek tárgyalásain mint meghívott szakértő szerepel az intézet. A jövőben a vizsgálatok száma valószínűleg növekedni fog, mert a földművelésügyi kormány több olyan élelmiszer forgalmát szabályozta, amelyeknek hatályosabb ellenőrzése csakis ezután a szabályozás után válik lehetségessé. Vezető: dr. Hunkár Béla igazgató.

VIZMŰVEK.

(IV., Reáltanoda-utca 1—3. Távbeszélő száma: Aut. 85—8—55.)
 A székesfőváros vízellátásához szükséges vízmennyiséget egy a Duna mindkét partján elterülő kavicsréteg szolgáltatja, melynek átlagos vastagsága 6—7 méter. E réteget a felső szennyeződés ellen egy 2—4 méter vastag agyagos, homokos, humuszos fedőréteg védi, alulról pedig kékagyag réteg határolja. E kavicsréteg a talaj vizére természetes szűrőként hat s így belőle kitűnő minőségű ivóvíz termelhető. A vízellátást szolgáló telepek részben termelő-, részben átemelőtelepek. A káposztásmegyéri termelőtelep fedezi a főváros vízszükségletének legnagyobb részét. A főtelepből és két úgynevezett átemelőtelepből áll; az e helyeken üzemben levő gépházak 73 aknakút és 74 csőkút vizet szállítják két 1200 milliméter átmérőjű öntöttvascsövön a főváros balparti részébe és a Lágymányosra. E kutak a Duna balpartján, továbbá a szentendrei és palotai szigeteken épültek 187.000 m³ napi maximális teljesítőképességgel. Ugyancsak a balparti rész vízellátását szolgáltatja a Kossuth Lajos-téri vízműtelep, mely a Margitíd mellett levő 1047 méter hosszú vízszintes gyűjtőcső (galéria) segítségével termeli a vizet s egyenesen a csőhálózatba dolgozik. A balparti vízellátáshoz egy kisebb nyomáskiegyenlítőtorony és két nagyobb nyomáskiegyenlítő, de egyúttal tárolómedence is tartozik. Ezek a Kőbányán levő 21.600 m³ és a Gellérthegy déli lejtőjén levő 17.500 m³ ürtartalmú medencék. A X. kerület Ó- és

Újhegyek magasabb részeinek ellátására egy átemelőtelep szolgál, mely vizét a kőbányai medencéből nyeri és egy 350 m³ befogadóképességű torony közvetítésével osztja szét. A Népligetben lévő vízmű egy kút vizét termeli, de keményebb vize miatt jelenleg nincs a fogyasztást szolgáló hálózatba kapcsolva; a Lóverseny-tér öntözőberendezéseit táplálja. A Duna jobbpartján csak egy termelőtelep van: a budaújlaki vízmű. Ez hat aknakút és egy 200 méter hosszú vízszintes gyűjtőcső vizét szivattyúzza 40.000 m³ napi teljesítőképességgel. E telep látja el vízzel a jobbparti alacsonyan fekvő részeket az alsójózsefhegyi 5000 m³-es medence útján, ugyancsak e telep fedezi a Rózsadomb és vidéke zónájának vízszükségletét a két felsőjózsefhegyi medence (egyik 155 m³, a másik 660 m³ ürtartalmú) közvetítésével. A budaújlaki telep táplálja a Guggerhegy oldalán épült 1200 m³-es medence zónáját is, mely a Csatárka-dűlőt látja el. Végül e telep látja el a krisztinavárosi átemelőtelep 4514 m³-es medencéjét. E medencébe dolgozik ezenkívül a Gellérthegy tövében levő úgynevezett barlanggépház is, melynek feladata a megyeri zóna vizéből mintegy 20.000 m³ vizet a budai hálózat részére átemelni. A krisztinavárosi telep feladata a medencéjében tárolt vizeknek továbbítása a budai magasabban fekvő vidékekre. A krisztinavárosi telep dolgozik a két egymás mellett levő vári medencébe, melynek zónája az I. kerület, Várra, Sashegy alacsonyabb vidékére, Városmajorra, Németvölgyre, Naphegyre és a Gellérthegy déli, továbbá nyugati lejtőjére terjed ki. Ellátja továbbá a tébolyda erdejében lévő 1000 m³-es medence segítségével a lipótmezei zónát, mely a Kissvábhegy-, Virányos- és Lipótmező-dűlőket táplálja. E zóna hálózatába van beiktatva a Budakeszi-úti medence is (240 m³), melyből az ottlevő átemelőtelep gépei a vizet a Szép Juhászné mellett lévő két medencébe (240 m³ és 500 m³) emelik, hogy így a Kurucles, Pozsonyihegy és Hűvösvölgy, továbbá a budakeszi tüdőbetegszanatórium vízellátása is biztosítható legyen. Ugyancsak a krisztinavárosi átemelőtelep biztosítja a Lóránt-úti telep zónáját is, mely a Kútvölgyre, Orbánhegyre, Mártonhegyre és a Farkasrétre terjed ki. E zóna vízszükségletét egy 1530 m³ ürtartalmú medence közvetítésével nyeri, mely medence azonban az ugyanott levő átemelőtelep vízszükségletének biztosítására is szolgál. Nevezetesen a Lóránt-úti telep gépei újabb három zónát táplálnak egy-egy medencével, illetőleg egy toronnyal táplálja a Farkasvölgyet, a Béla király-utat és Zugligetet magában foglaló alsósvábhegyi zónát a Diana-úton levő 400 m³-es medence közreműködésével; továbbá a Svábhegynek a Mátyás király-útnál magasabban fekvő részeit, az úgynevezett felsősvábhegyi zónát a Báro Eötvös-úton levő 600 m³-es medence közvetítésével; ezenkívül a Svábhegy legfelsőbb részén levő zónát az ottani 200 m³-es víztorony közvetítésével. A krisztinavárosi vízműtelep táplálja ezenkívül az úgynevezett felsősashegyi 1200 m³-es medence zónáját is, mely a Sashegy és Gellérthegy magasabb részeire, Sasad-, Madárhegy-, Hosszúrét-, Örsöd- és Dobogó-dűlőkre terjed ki. A káposztásmegyeri telep részben gőzüzemű, részben

elektromótorral és Diesel-mótorral hajtott, az újlaki már teljesen elektromos üzemű, tartalékul részben Diesel-mótor, részben Diesel-mótorral hajtott generátor szolgál. A kőbányai telep elektromos üzemű, a gőzüzem csak tartalékul szolgál. A többi telepek elektromos üzeműek, a Budakeszi-úti telep kivételével, amely Diesel-mótorral dolgozik. 1933. évben az egész évi víztermelés 64,953.077 m³ volt. A legnagyobb vízfogyasztás 1933 augusztus 11-én volt 256.222 m³ mennyiségben. A csőhálózat hossza 1,121.578 folyóméter, 5130 zárcsappal és 9318 tűzicsappal. 194 darab nyilvános közkút áll a lakosság rendelkezésére. A főváros összesen 29.277 épülete közül 1933-ban 25.447 ingatlan volt vízzel ellátva. A fürdőszobák száma 93.319; vízöblítéses klozet pedig 237.425 volt ugyanez évben. A fogyasztott víz elszámolása mérők alapján történik. 32.386 darab vízmérő volt felszerelve 1933-ban. Vezető: Paulovits Viktor vezérigazgató.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
Sipőcz Jenő dr. polgármester előszava	3
A szerkesztők előszava	5
A székesfőváros központi hivatalai, azok vezetői és helyettes vezetői	7
A polgármesteri ügyosztályok ügyköre	9
A kerületi előjáróságok székhelye és vezetői	16
A kerületi előjáróságok hatásköre	16
Budapest székesfőváros számvevősege és hatásköre.....	19
A törvényhatósági bizottság tagjainak névsora	28
Választmányok és bizottságok tagjainak névsora	29
Betűsoros hivatali útmutató	35
A székesfővárosi hivatalok, üzemek és intézmények szállítói	253
Budapest székesfőváros üzemei és intézményei	266

10+, 200, 266 !

